

6α2

Πρακτικά Συνεδ.
Τμ. Μέσης Εκπαίδ.
1984
27-50

ΠΡΑΞΗ 27/1984

Σήμερα, 14-3-1984, ημέρα Τετάρτη και ώρα 9.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής). Με εντολή του κ. Κακριδή προεδρεύει ο κ. Ηλ. Σπυρόπουλος, Σύμβουλος Β' του ΚΕΜΕ.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπατζής Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδ. Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Σύσκεψη με την ομάδα εργασίας του Πολυκλαδικού Λυκείου.
- ΘΕΜΑ 2ο - Α.Π. Ξένων γλωσσών. Εισηγητές: Δ. Σακκάς, Κυρ. Κατσιμάνης
- ΘΕΜΑ 3ο - Εξέταση ξένων γλωσσών (Ε' δέση). Εισηγητές: Δ. Σακκάς, Κυρ. Κατσιμάνης.
- ΘΕΜΑ 4ο - Συγκρότηση Επιτροπών κρίσεως για τα βιβλία του ελεύθερου εμπορίου. Εισηγητές κατά ειδικότητα.
- ΘΕΜΑ 5ο - Αναδιάρθρωση Α.Π. Μαθηματικών Α' δέσμης σχ. έτους 1984-85. Εισηγητής: Ν. Βαρουχάκης.
- ΘΕΜΑ 6ο - Συγκρότηση ομάδας εργασίας για τη γλωσσική διδασκαλία. Εισηγητής Δ. Τομπατζής.
- ΘΕΜΑ 7ο - Ανακοινώσεις.
- ΘΕΜΑ 8ο - Ανατύπωση του διδ. βιβλίου, Ο άνθρωπος και το περιβάλλον Γ' Γυμνασίου. Εισηγητής Ηλ. Σπυρόπουλος.

Στη ν αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της ημερήσιας διατάξεως.

./.

ΘΕΜΑ 1ο - Αναβάλλεται

ΘΕΜΑ 3ο

Ο εισηγητής για την εξέταση της Αγγλικής γλώσσας στις απολυτήριες εξετάσεις Λυκείου μαθητών Ε' δέσμης κ. Δ. Σακκάς είπε τα εξής:

Η Διεύθυνση Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε. του Υπουργείου Παιδείας με το έγγραφό της Γ2/647/6-3-1984 ζητεί από το ΚΕΜΕ τη γνώμη του για τον τρόπο της απολυτήριας εξέτασης των μαθητών της Ε' δέσμης στο μάθημα της ξένης γλώσσας, δεδομένου ότι οι μαθητές αυτοί διδάσκονται το μάθημα ως μάθημα γενικής παιδείας και σε πρόσθετες ώρες και ως μάθημα γενικής ωφελιμότητας και εξετάζοντας μέσα στο σχολείο, όπως εισηγήθηκε το ΚΕΜΕ με την πράξη του 106/1983 (χωρίς όμως να προσδιορίσει και τον τρόπο εξέτασής τους).

Η εισήγησή μου για το θέμα πολύ σύντομα είναι η εξής: Θα έβλεπα ευνοϊκά τη δυνατότητα μιας εξέτασης. Όμως αυτό θα δημιουργήσει προβλήματα (μπορεί π.χ. σ' ορισμένα σχολεία άλλοι καθηγητές να διδάσκουν το μάθημα στον κύκλο της γενικής παιδείας και άλλοι στην Ε' δέσμη και να προκύψουν με τη μια εξέταση προβλήματα βαθμολογίας κτλ.). Και επιπλέον η μη εξέτασή του και ως μάθημα δέσμης θα αποδυναμώσει το μάθημα στη δέσμη κι' αυτό θα ενεργήσει αρνητικά στην όλη προσπάθεια στήριξης της Ε' δέσμης. Έπειτα οι μαθητές αυτοί που θα χρειαστούν να εξεταστούν δυο φορές είναι πολύ λίγοι.

Γι' αυτούς τους λόγους και με τη σύμφωνη γνώμη του ειδικού επιστήμονα στο ΚΕΜΕ για το μάθημα της Αγγλικής κ. Τρ. Τριανταφύλλου εισηγούμαι να εξεταστούν στην ξένη γλώσσα οι μαθητές της Γ' Λυκείου Ε' δέσμης δυο φορές, μια στην ύλη που διδάχτηκαν στο μάθημα ως μάθημα γενικής παιδείας μαζί με τους άλλους μαθητές και μια στην ύλη που διδάχτηκαν στην Ε' δέσμη (χωριστά οι μαθητές αυτής της δέσμης). Και τις δύο φορές η εξέταση να γίνει με τον ίδιο προβλεπόμενο για την τάξη αυτή τρόπο.

Ο κ. Κατσιμάνης λέγει: Και εγώ πιστεύω ότι η προτεινόμενη λύση είναι η καλύτερη δυνατή. Σκόπιμο είναι να υπάρξουν δύο διαφορετικές εξετάσεις στην ξένη γλώσσα, όχι μόνο για πρακτικούς λόγους (τρόπους υπολογισμού της βαθμολογίας) αλλά και για λόγους ουσίας: η Πολιτεία εισάγει την πέμπτη δέσμη στα πλαίσια ενός νέου τρόπου οργάνωσης της εκπαίδευσης στη Γ' Λυκείου και, επομένως, ο τρόπος εξέτασης στην τάξη αυτή πρέπει να υπηρετεί

την καινοτομία, όχι να την υποβαθμίζει.

Στη συνέχεια η δ. Γκούμα λέγει: Μετά από ειδική προσκληση της αρμόδιας υπηρεσίας του ΥΠΕΠΘ και σύσκεψη με τις συμβούλους γαλλικής κ.κ. Κουρκουτίδου και Πάτσα για την τελική εξέταση στη Ξένη Γλώσσα 5ης Δέσμης προτείνεται:

1.- Να ισχύσει η σχετική πρόταση της πράξης του ΚΕΜΕ για τη διεξαγωγή της εξέτασης μέσα στο σχολείο των μαθητών της 5ης Δέσμης.

2.- Να εξεταστούν οι μαθητές της 5ης Δέσμης στη ξένη γλώσσα δύο φορές. Συγκεκριμένα:

2.1. Στην ύλη που ισχύει για τη Γ' τάξη Γενικού Λυκείου και με τον τύπο της εξέτασης του ισχύοντος Προεδρικού Διατάγματος για το 1983-84.

2.2. Στην ύλη που έχουν διδαχθεί στο μάθημα της Ε.Γ. 5ης Δέσμης και πάλι με τον τύπο της εξέτασης που ισχύει για το Γενικό Λύκειο.

Υπενθυμίζουμε πως για τη σχολική χρονιά 1983-84, αποφασίστηκε να ισχύσει για τη τελική εξέταση το παλιό Προεδρικό Διάταγμα, όπου αναφέρεται ο εξής τύπος εξέτασης:

Κείμενο, 4 παρατηρήσεις κατανόησης, 4 γραμματικές, έκθεση (γραπτή παραγωγή λόγου).

Όπως αναφέρθηκε στη σύσκεψη για το θέμα αυτό, η εξέταση του μαθητή της 5ης Δέσμης στην ύλη που διδάχτηκε από τα ειδικά βοηθήματα της Δέσμης είναι απαραίτητη για την ολοκλήρωση των παιδαγωγικών στόχων της.

Το Τμήμα, αφού έλαβε υπόψη του: α) το έγγραφο Γ2/647/6-3-1984 της Διεύθυνσης Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε. και β) την εισήγηση του κ. Δ. Σακκά και τις σύμφωνες προς την εισήγηση απόψεις που διατύπωσαν οι ειδικοί επιστήμονες στο ΚΕΜΕ για τις ξένες γλώσσες, καθώς και τα μέλη του Τμήματος κατά τη συζήτηση που ακολούθησε τις εισηγήσεις,

αποφασίζεται:

Εισηγείται στη Διοίκηση οι μαθητές της Ε' δέσμης της Γ' Λυκείου να υφίστανται την απολυτήρια εξέταση στο μάθημα της ξένης γλώσσα δύο φορές: ως μάθημα γενικής παιδείας (σ' όλους τους μαθητές της τάξης) και ως μάθημα της Ε' δέσμης (μόνο στους μαθητές αυτής της δέσμης) και τις δύο φορές με τον ίδιο προβλεπόμενο για την εξέταση της ξένης γλώσσας στη Γ' Λυκείου τρόπο.

ΘΕΜΑ 2ο

Ο εισηγητής για το αναλυτικό πρόγραμμα της Αγγλικής Γλώσσας κατά το σχολ. έτος 1984-85 κ. Δ. Σακκάς είπε τα εξής:

Για το μάθημα της Αγγλικής υπάρχει πρόγραμμα που καταρτίστηκε από αξιόλογους εκπαιδευτικούς (την κ. Όλγα Πανταζή, τον κ. Ορφανίδη, το μακαρίτη τον Ανδρέα Γιαννάκο κ.α. με το συντονισμό και τη συμβολή του κ. Βώρου). Το πρόγραμμα αυτό μπορεί να μην είναι το καλύτερο δυνατό, αλλά δεν παρουσίασε προβλήματα. Να περιμένουμε τώρα, Μάρτιο Μήνα, νέο πρόγραμμα για το νέο σχολικό έτος που αρχίζει σε πέντε μήνες, που καταρτίζει, όπως πληροφορούμε, μια Επιτροπή μελέτης των ξένων γλωσσών που εργάζεται στο Υπουργείο, που δεν ξέρουμε πότε θα το υποβάλει και πιο πολύ δεν μπορούμε να γνωρίζουμε αν θα είναι, πραγματικά, καλύτερο από αυτό που ισχύει δεν το βλέπω συνετό. Δεν υπάρχουν χρονικά περιθώρια.

Γι' αυτό εισηγούμαι, με την σύμφωνη γνώμη του ειδικού επιστήμονα στο ΚΕΜΕ για την Αγγλική γλώσσα κ. Τριαντ. Τριανταφύλλου, να ισχύσει κατά το σχολ. έτος 1984-5 στο μάθημα της Αγγλικής το ίδιο πρόγραμμα που ισχύει και αυτό το σχολ. έτος (1983-4). Μακάρι η Επιτροπή να καταρτίσει ένα πολύ καλύτερο πρόγραμμα για να ισχύσει από το σχολ. έτος 1985-6.

Και να μην ξεχνάμε ότι το πρόβλημα για τις ξένες γλώσσες δε βρίσκεται τόσο στο αναλυτικό πρόγραμμα όσο στο διδακτικό βιβλίο, τη διδασκαλία του μαθήματος κατά τμήματα ομοίου επιπέδου γνώσης της ξένης γλώσσας ομόλου επιπέδου γνώσης της ξένης γλώσσας και με σύγχρονες μεθόδους την ενεργό-τερη προσπάθεια των καθηγητών του μαθήματος για να του προσδώσουν την αξία του - προσπάθεια που θα έχει ως επακόλουθο καλύτερα αποτελέσματα, ώστε να ανεβεί η απόδοση στο μάθημα και να μπορούν να βρίσκουν και να μαθαίνουν οι μαθητές στο σχολείο ότι βρίσκουν και μαθαίνουν στο φροντιστήριο της γειτονιάς.

Ο κ. Κυρ. Κατσιμάνης λέγει: Με υπουργική απόφαση έχει συσταθεί επιτροπή που θα μελετήσει τα προγράμματα γαλλικής γλώσσας και θα υποβάλει καινούριο πρόγραμμα που θα ισχύσει από το 1984-85, πειραματικό, εφαρμοζόμενο, την πρώτη σχολική χρονιά, στην Α' Γυμνασίου.

Όμως, σύμφωνα με όσα με πληροφορεί η δις Γκούμα, η επιτροπή θα παρουσιάσει το έργο της το μήνα Μάιο. Στο μεταξύ, το ΥΠΕΠΘ απαιτεί αυτή τη στιγμή τη γνώμη μας για τα προγράμματα του 1984-85. Με αυτή τη σκέψη ο κ. Σπυρόπουλος ανέθεσε στην αποσπασμένη στο ΚΕΜΕ καθηγήτρια γαλλικής κ. Κουρουπού να προτείνει ένα καινούριο Α.Π. Γυμνασίου και Λυκείου που θα αποτελέσει μεταβατική λύση ως την εφαρμογή του νέου Α.Π.

Πρέπει να πω ότι αυτή τη στιγμή Α.Π. Γαλλικής δεν υπάρχουν. Υπάρχουν μεθοδολογικές οδηγίες που διαγράφουν απλώς ορισμένα γενικά πλαίσια μέσα στα οποία θα κινηθεί ο καθηγητής, ώστε να αξιοποιήσει το βιβλίο που θα προτιμήσει μεταξύ εκείνων που προτείνονται από την Υπηρεσία. Στο κείμενο λοιπόν, που μου έδωσε η κ. Κουρουπού - και που το διόρθωσα σε αρκετά σημεία - καταβάλλεται προσπάθεια να "φορμαριστούν", κατά κάποιο τρόπο, οι υπάρχουσες οδηγίες έτσι, ώστε, χωρίς να καταργηθούν ή να παραποιηθούν, να πάρουν τη μορφή ενός συγκεκριμένου προγράμματος. Το πρόγραμμα της κ. Κουρουπού διέπεται από πρακτικότητα και ρεαλιστικό πνεύμα και θα μπορούσε να βοηθήσει τον καθηγητή, λέγοντάς του τι να προσπαθεί να διδάξει, σε κάθε τάξη, στον τομέα της γραμματικής, του λεξιλογίου κτλ. Νομίζουν ότι και μόνο με το κείμενο αυτό θα δικαιωνόταν η μερική έστω, απόσπαση της κ. Κουρουπού στο ΚΕΜΕ. Πιστεύω επίσης ότι πρέπει να συμμετέχει σε κάθε επιτροπή ασχολούμενη με θέματα Γαλλικής γλώσσας και αυτό ισχύει επίσης και για τους σχολικούς συμβούλους της γλώσσας αυτής.

Τελικά όμως, και παρά τη θετική κρίση μου για το υποβαλλόμενο πρόγραμμα, θα συντασσόμουν με την άποψη των κ.κ. Τομπαζή και Σακκά ότι αυτή τη στιγμή δε θα ήταν ενδεδειγμένο να εισαχθεί ένα ακόμη Α.Π. ανάμεσα στα παλαιά δεδομένα και στο καινούριο πρόγραμμα που αναμένεται το προτεινόμενο ως προσωρινό θα προκαλούσε σύγχυση, αν μάλιστα υπολογίσει κανείς ότι οι σημερινές μεθοδολογικές οδηγίες δεν προκαλούν προβλήματα.

Στην συνέχεια ο κ. Τριανταφύλλου και η δ. Γκούμα εισηγούνται το ακόλουθο αναλυτικό πρόγραμμα.

Ευθ. Γκούμα

Το. Τριανταφύλλου

Προς το

Τμήμα Μ.Ε.

Κ.Ε.Μ.Ε.

Θ έ μ α : Αναλυτικό Πρόγραμμα για τη Ξ.Γ. (Αγγλική και Γαλλική)
και το σχολικό έτος 1984 - 85.

Είναι γνωστό πως η εκπόνηση νέου αναλυτικού προγράμματος με βάση τις σύγχρονες διδακτικές αρχές για τη διδασκαλία της Ξ.Γ., είναι μέρος από το έργο της αρμόδιας επιτροπής για τη Ξένη Γλώσσα (Υπουργική απόφαση Γ2 3651/22-11-83) σύμφωνα με την οποία το νέο πρόγραμμα θα παραδοθεί μέχρι 30 Μάη '84.

Για το σκοπό αυτό εργάζεται ήδη η παραπάνω Επιτροπή και σημειώνεται πως οι υπογράφωντες συμμετέχουν σε όλο το έργο της επιτροπής ως εύνδεσμοι του ΚΕΜΕ.

Αναφέρουμε, πως το γλωσσικό υλικό που προετοιμάζει η επιτροπή θα αποτελεί τη βάση για τη συγγραφή εγχειριδίων Ξ.Γ., και θα δοκιμασθεί το 1984-85 σε μια ζώνη πειραματικών σχολείων.

Επομένως για τη σχολική χρονιά 1984-85, θα ισχύσει το γνωστό σύστημα της ελεύθερης επιλογής βοηθημάτων Ξ.Γ. και θα επαναληφθεί η παλιά διαδικασία για την έγκριση των βιβλίων.

Το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα (ΦΕΚ 270/20/9/77) εκφράζει παλαιότερες διδακτικές αρχές και πολλές φορές έρχεται σε αντίθεση με τη διδακτική πορεία ορισμένων βιβλίων.

Η αντίθεση αυτή είναι γνωστή στους κ.κ. συνεδάφους, οι οποίοι για βοήθειά τους ακολουθούν το βιβλίο του δασκάλου, αλλά και τις ενημερωτικές οδηγίες του ΚΕΜΕ (ειδικό τεύχος 1983-84).

Για αυτούς τους λόγους η δωδεκαμελής επιτροπή αντιμετωπίζει την αλλαγή του αναλυτικού προγράμματος μέχρι την παραπάνω καθορισμένη ημερομηνία (30 Μάη) και όχι ωρρίτερα.

ως συνδεδεμένης με την Ειδική Επιτροπή για τη Σ. Γ. έχουμε τη γνώμη πως : κάθε βελτίωση στο υπάρχον αναλυτικό πρόγραμμα είναι αδύνατη για τους παρακάτω ουσιαστικούς λόγους :

- 1) Η εξέλιξη στην ειδική διδακτική για τη Σ.Γ. απαιτεί αλλαγές απ' αρχής των σχετικών παραγράφων του Α.Π. Επομένως για να μην υπάρξουν αντιφάσεις, το παλαιό κείμενο πρέπει να απορριφθεί ολόκληρο.
- 2) Επι μέρους βελτιώσεις σε διάφορα σημεία του ισχύοντος προγράμματος, θα προκαλέσουν σύγχυση γιατί οι βελτιώσεις αυτές θα αναιρούν το περιεχόμενο και αντίστροφα.
- 3) Οι κ.κ. συνάδελφοι που επιθυμούν διευκρινήσεις για τα δεδομένα της νέας μεθοδολογίας, έχουν τις Γενικές οδηγίες για τη Σ. Γ. (Τεύχος 1983 - 84).
- 4) Οι στόχοι και το έργο της Επιτροπής είναι γνωστοί στα Προεδρεία των συλλόγων καθηγητών Σ.Γ., μέλη των οποίων μετέχουν στην Επιτροπή αλλά και στους Σχολικούς Συμβούλους Σ.Γ.
- 5) Η εμφάνιση ενός διορθωτικού - αναλυτικού προγράμματος (βελτίωση παραγράφων του παλιού), που θα ισχύει για το σχ. έτος 1984 - 85, μόνο σύγχυση θα δημιουργούσε χωρίς να υπάρχει εγγύηση για την απόλυτη επιστημονική του εγκυρότητα.
- 6) Τυχόν διαφοροποίηση του Α.Π. τώρα, θα δημιουργούσε πρόσθετα προβλήματα στην Επιτροπή η οποία επεξεργάζεται ειδικό σεμιναριακό πρόγραμμα που θα απλωθεί μέσα στο δίμηνο (Μαΐου και Ιουνίου), για αρκετούς καθηγητές Σ. Γ. Οι καθηγητές αυτοί θα χρησιμοποιήσουν το νέο πειραματικό υλικό από το Σεπτέμβριο του 1984.
- 7) Η όλη πορεία των εργασιών της Επιτροπής αναλύθηκε λεπτομερειακά στον Υπουργό Παιδείας κ. Κακλαμάνη στην ειδική σύσκεψη που είχε η Επιτροπή μαζί του την Παρασκευή 9 τρέχοντος. Η πορεία αυτή εγκρίθηκε απόλυτα από τον κ. Υπουργό.

Η επιστημονική κατάρτιση των 12 μελών της Επιτροπής, η καταξίωσή τους στον Ειδικό Επαγγελματικό τους χώρο, αλλά και η αντιπροσωπευτική κάλυψη όλων των χώρων της διδασκαλίας Σ. Γ. (Πανεπιστήμιο, ΚΕΜΕ, Σχολ. Σύμβουλοι, Σύλλογοι Καθηγητών Σ. Γ. Γυμνασιάρχες και καθηγητές) σ' αυτή την Επιτροπή αποτελούν θετικά δείκτη για την όλη πορεία των εργασιών της.

Ο κ. Ηλ. Σπυρόπουλος λέγει: Διαφωνώ τόσο με τους συναδέλφους-εισηγητές όσο και με τους ειδικούς επιστημονικούς συνεργάτες του ΚΕΜΕ, εφόσον

1.- Υπάρχει βέβαια η με υπουργική απόφαση συγκροτημένη Ομάδα Εργασίας για τη Ξένη Γλώσσα, αλλά η ύπαρξή της δεν απαλλάσσει καθόλου το Τμήμα από τις υποχρεώσεις του. Και τη στιγμή αυτή υποχρέωσή μου είναι να δώσουμε στο Υπουργείο ολοκληρωμένο το αναλυτικό πρόγραμμα όλων των μαθημάτων σχ. έτους 1984-5, ενώ η Ομάδα Εργασίας μόλις τα τέλη Μαΐου θα έχει υποχρέωση να υποβάλει τις προτάσεις της. Δεν μπορούμε στο μεταξύ να αφήσουμε το Υπουργείο χωρίς την υπεύθυνη γνωμοδότησή μας, αφού μάλιστα έχουμε υποχρέωση ως τις 20 Μαΐου να δώσουμε ολοκληρωμένες και τις οδηγίες διδασκαλίας του μαθήματος που ακριβώς θα συνταχθούν με βάση το αναλυτικό πρόγραμμα.

2.- Δεν συμφωνώ ότι, αναμένοντας τη τελική εισήγηση της Επιτροπής δεν είναι χρήσιμο να βελτιώσουμε τα προγράμματα που ισχύουν. Δεν ξέρω ποια είναι η εμπειρία μας από την αποδοτικότητα άλλων Ομάδων Εργασίας, αλλά εκείνη που ξέρω καλά είναι ότι όλες οι Ομάδες ξεκινούν με τη φιλοδοξία θεαματικών ανανεώσεων. Η εμπειρία μου όμως μου λέει ότι ό,τι καταφέραμε τα τελευταία χρόνια δεν έγινε με θεαματικά άλματα, αλλά με καλά υπολογισμένα σταθερά βήματα. Ένα τέτοιο σταθερό βήμα θεωρώ το αναμορφωμένο πρόγραμμα που με πολύ κόπο παρουσίασε η αποσπασμένη (για δύο μόνο μέρες την εβδομάδα) καθηγήτρια Γαλλικής κ. Κουρουπού και που πιστεύω ότι θα συμβάλει στη βελτίωση της σχολικής πράξης του 1984-5. Τώρα ερχόμαστε και αχρηστεύουμε αυτή την εργασία, χωρίς-πριν παρέλθουν τρεις ακόμη ολόκληροι μήνες - να έχουμε να παρουσιάσουμε τίποτε το καλύτερο, και η κ. Γκούμα, όπως δήλωσε, είναι έτοιμη να ασκήσει κριτική στο πρόγραμμα που παρουσιάζει ~~xx~~ η κατά τα 2/5 μόνο αποσπασμένη καθηγήτρια (τις άλλες 3 ημέρες δουλεύει στο Γυμνάσιό της) χωρίς να αντιπαραθέτει τώρα κάτι καλύτερο.

Αντιπροτείνω λοιπόν: Όπως έγινε με όλα τα άλλα μαθήματα, το Τμήμα να συζητήσει τη βελτίωση του Α.Π. Ξένων Γλωσσών για το 1984-5, να υποβάλει στο Υπουργείο ό,τι θεωρεί θετικό από την πρόταση της κ. Κουρουπού, και θα είναι στην αρμοδιότητα του Υπουργείου, όταν το Μάιο παραλάβει το πρόγραμμα της Ομάδας Εργασίας, να αποφασίσει τι ακριβώς θα ισχύσει το σχ. έτος 1984-85.

Το Τμήμα, αφού άκουσε τις εισηγήσεις των κ.κ. Δ. Σακιά και Κυριάκου Κατσιμάνη και τις σχετικές απόψεις που διατύπωσαν οι Ειδικοί Επιστήμονες στο ΚΕΜΕ για τις ξένες γλώσσες κ. Τριαντ. Τριανταφύλλου και δ. Ευθυμία Γκούμα καθώς και τα μέλη του Τμήματος κατά τη συζήτηση που ακολούθησε τις εισηγήσεις,

αποφάινεται:

Εισηγείται να ισχύσει στο μάθημα της Αγγλικής και Γαλλικήςγλώσσας κατά το σχολ. έτος 1984-5 το ίδιο αναλυτικό πρόγραμμα που ισχύει και κατά το τρέχον σχολ. έτος 1983-4 χωρίς μεταβολές.

ΘΕΜΑ 5ο

Αναβάλλεται

ΘΕΜΑ 4ο

Ο κ. Κ. Φούσκας λέγει: Με υπουργική απόφαση έχει κιόλας γραφεί βιβλίο Οικ. Οικονομίας για την Α' Γυμνασίου, το οποίο βρίσκεται στο στάδιο της τελικής κρίσης. Υπάρχει βάσιμη ελπίδα ότι το βιβλίο θα εξυπηρετήσει τη σχολική πράξη κατά το σχολ. λετος 1984-85.

Ύστερα από αυτό φρονώ ότι υπάρχει πάλι θέμα προσκλήσεως ενδιαφέροντο υποβολής βιβλίων Οικ. Οικονομίας από το ελεύθερο εμπόριο, τα οποία θα χρησιμοποιηθούν από τους μαθητές Β' και Γ' τάξεων Γυμνασίου κατά το σχολ. έτος 1984-85. Εφόσον αυτό υιοθετηθεί, η επόμενη ενέργεια είναι να παρακληθεί η Διοίκηση να δημοσιεύσει την πρόσκληση ενδιαφέροντος.

Για τη συγκρότηση της Επιτροπής, η οποία θα κρίνει τα βιβλία που θα υποβληθούν, προτείνονται οι:

- 1) Χαρίκλεια Τζιανουδάκη-Καλλιτεράκη, Διευθύντρια της ΧΑΣΟΟ, λεωφ. Θησέως ΚΑΛΛΙΘΕΑ, τηλ. 95.60.161.
- 2) Μαρίνου Αγγελική, καθηγήτρια ΧΑΣΟΟ και Πρόεδρος του Συνδέσμου Αποφοίτων ΧΑΣΟΟ, λεωφ. Θησέως, ΚΑΛΛΙΘΕΑ, τηλ. 95.60.161.
- 3) Μαγγανός Άγιος, παιδίατρος - Αγ. Ιωάννου 7, ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΑΤΤ. - τηλ. 65.95.942.
- 4) Παπαθανασίου Φιφή, καθηγήτρια Οικ. Οικονομίας Γυμνασίου Πεύκης και αντιπρόεδρος Συλλόγου καθηγητριών Οικ. Οικονομίας, Λαμίας 6 - 151 27 ΜΕΛΙΣΣΙΑ, Αμαρουσίου - τηλ. 80.43.425.
- 5) Κολοτούρου Θέκλα, καθηγήτρια Οικ. Οικονομίας Α' Προτύπου Γυμνασίου Αθηνών και Γραμματέας του Συλλόγου καθηγητριών Οικ. Οικονομίας, Φρύνης 22Γ - ΠΑΓΚΡΑΤΙ - τηλ. 75.17.859.

Αναπληρωματικές για την Επιτροπή κρίσης προτείνονται οι:

- 6) Ζαφειροπούλου Αθανασία, σχολ. Σύμβουλος ειδικότητας Οικ. Οικονομίας, Δορυλαίου 8-10 - ΠΑΓΚΡΑΤΙ, τηλ. 76.68.129.
- 7) Ψαρρά Μαριγώ, καθηγήτρια Οικ. Οικονομίας 26ου Γυμνασίου Αθηνών, Ευρυδίκης 5 - ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ, τηλ. 72.26.226.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Φούσκα.

Υπογραφή: /.

Ο κ. Α. Αδαμόπουλος εισηγείται την ακόλουθη επιτροπή για ελεύθερα βοηθήματα Καλλιτεχνικών:

- 1.- Μουζάκης Αναστάσιο, Σχολ. Σύμβουλος
- 2.- Καπετανάκου Μάρθα, 4ο Γυμνάσιο Αθηνών
- 3.- Κάνιστρα Μάχη, 31ο Γυμνάσιο Αθηνών

Αναπληρωματικοί

- 1.- Παπανικολάου Σοφοκλής, Γυμνάσιο Πεύκης
- 2.- Κουφοβασίλη-Χατζή Ζωή, 53ο Γυμνάσιο Αθηνών

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Α. Αδαμόπουλου.

Ο κ. Τρ. Τριανταφύλλου εισηγείται την ακόλουθη επιτροπή κρίσεως βιβλίων Αγγλικής (για το σχ, έτος 1984-85):

- 1.- Ορφανίδης Παναγιώτης, Σχολ. Σύμβουλος (Αθήνα)
- 2.- Κυζηράκος Ηλίας, Σχολ. Σύμβουλος (Πειραιάς)
- 3.- Καραντάση Ελισάβετ, Καθηγήτρια Αγγ. (Βαρβάκειος)
- 4.- Ρούτση Αναστασία, 9ο Γυμνάσιο, Ν. Λιόσια
- 5.- Βιολόρης Κυριάκος, Γυμνάσιο Καματερού

Αναπληρωματικοί:

- 1.- Ζούνια Αλίκη, Βαρβάκειο
- 2.- Κατρατζοπούλου Αιμιλία, 1ο Γυμνάσιο Ν. Ψυχικός

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Τρ. Τριανταφύλλου.

Η κ. Ευθυμία Γκούμα εισηγείται την ακόλουθη επιτροπή κρίσεως βιβλίων Γαλλικής (για το σχ. έτος 1984-85): Η εισήγησή της που κατατίθεται στα παραστατικά, διαμορφώνεται ύστερα από παρεμβάσεις μελών του Τμήματος, ως εξής:

- 1.- Πάτσα Αθηνά, Σύμβουλος Μ.Ε.
- 2.- Ρουγγέρης Ιωάννης, Πρόεδρος Συλλόγου Αθήνας
- 3.- Κουρουπού Καλλιόπη, Καθηγήτρια Ιωνιδείου, αποσπασμένη στο ΚΕΜΕ
- 4.- Μηλιώνη Τατιάνα, Δ/σα Παν/μίου Αθήνας Γαλ. Φιλολογίας
- 5.- Βασιλειάδου Αλεξάνδρα, Καθηγήτρια Ιωνιδείου Σχολής

Αναπληρωματικοί:

- 1.- Ντάλτα Αικατερίνη, Καθηγήτρια Πειρ. Σχ. Παν/μίου Αθηνών
- 2.- Σωτηροπούλου Σοφία, Καθηγήτρια Γυμν. Παγκρατίου.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση της κ. Γκούμα.

ΘΕΜΑ 6ο

Ο κ. Δ. Τομπαΐδης λέγει:

Σκεπτικό

1.- Ο πειραματισμός για τη γλωσσική διδασκαλία, που άρχισε από τον Ιανουάριο και θα τελειώσει τον Ιούνιο, βρίσκεται αυτή τη στιγμή σε πλήρη εξέλιξη. Τα δέκα γυμνασιακά τμήματα, που πρέπει να τα παρακολουθούμε αποκοντά για να επωφελούμαστε από την εμπειρία της πειραματικής διδασκαλίας, βρίσκονται σε διάφορες περιοχές (Κιλκίς, Πέλλα, Θεσσαλονίκη, Κατερίνη, Αττική), και οι συγγραφείς του βιβλίου, καθώς είναι απασχολημένοι με τα νέα καθήκοντά τους των σχολικών συμβούλων, δεν μπορούν να ανταποκριθούν και σ' αυτή τη δουλειά. (Άλλωστε ως το τέλος του Μάρτη πρέπει να ολοκληρώσουν και να παραδώσουν τα βιβλία μαθητή και καθηγητή.).

2.- Μετά την κρίση και έγκριση των βιβλίων (που θα είναι τρία, δύο για το μαθητή κι ένα για τον καθηγητή) θα αρχίσει η επιχείρηση της έκδοσής τους από τον ΟΕΔΒ, με στενή παρακολούθηση της δουλειάς αυτής από μέρους μας.

3.- Από το νέο διδακτικό έτος (1984-85) θα πρέπει να οργανωθούν σεμινάρια για τους καθηγητές που θα διδάξουν τα βιβλία (στις τάξεις Α' και Β' γυμνασίου). Τα σεμινάρια αυτά είτε από τους σχολικούς συμβούλους γίνονται (το προτιμότερο) είτε αλλιώς, θα απαιτήσουν σοβαρή συμμετοχή από την πλευρά μας (είτε για να ενημερώσουμε τους σχολικούς συμβούλους είτε για να πάμε παρπέρα).

4.- Προετοιμασία (και πειραματική δοκιμασία;) του βιβλίου (μαθητή και καθηγητή) της Γ' γυμνασίου, που θα πάει στο σχολείο από το 1985-86, καθώς και παρακολούθηση της πορείας της διδασκαλίας στις δύο πρώτες τάξεις.

Όλα τα παραπάνω συνιστούν μια δουλειά που δεν την προφτάνει ένας άνθρωπος. Χρειάζονται κι άλλοι που να έχουν τη διάθεση και την ικανότητα να εργαστούν στον τομέα της διδασκαλίας της γλώσσας. Αυτούς τους ανθρώπους ίσως δεν τους έχουμε τώρα, για να τους πάρουμε έτοιμους. Πρέπει να τους ετοιμάσουμε σιγά σιγά, να τους ευαισθητοποιήσουμε στα γλωσσικά θέματα, για να ασχοληθούν ειδικά με το γλωσσικό μάθημα.

Προτείνονται για απόσπαση:

- 1) Χαφιάδου Σταματία, φιλόλογος καθηγήτρια, ΜΚ 6, του Γυμνασίου Βρηλησσίων,
- 2) Δρόσος Ιωάννης, φιλόλογος καθηγητής, ΜΚ 4, του 53ου Γυμνασίου (Σεπολίων).

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Δ. Τομπαΐδη.

ΘΕΜΑ 7ο

Ανακοινώθηκε το περιεχόμενο των εξής εγγράφων:

- 1) 953/12-3-1984
- 2) 941/9-3-1984
- 3) 918/8-3-1984
- 4) 952/12-3-1984
- 5) 951/7-3-1984
- 6) 950/12-3-1984
- 7) 938/7-3-1984

ΘΕΜΑ 8ο ΚΑΤΑΛΑΒΗΤΙΚΟΣ ΠΡΑΚΤΗΣ
ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ (ΣΗΜΕ)

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα εισήγηση του κ. Ηλ. Σπυρόπουλου να ανατυπωθεί από τον ΟΕΔΒ για το σχ. έτος 1984-85, το σχ. εγχειρίδιο "Ο Άνθρωπος και το περιβάλλον Γ' Γυμνασίου" και Γ' Λυκείου.

Στο σημείο αυτό τελείωσε η συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ.

Ο Προεδρεύων

Ηλ. Σπυρόπουλος

Η Γραμματέας

Zarafonitou
Δ. Ζαραφωνίτου

ΣΥΜΒΑΣΗ ΜΕΜΟΡΙΑΤΙΑΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

- ΘΕΜΑ 1ο - Επίσημη του σχ. εγχειρίδιου, φιλοσοφία Γ' Λυκείου, Διαγρηγόρης Κ. Κόρας.
- ΘΕΜΑ 2ο - Βιβλίο Κοινωνιολογίας Γ' Λυκείου, Θεοκλής Κ. Καυκάδης.
- ΘΕΜΑ 3ο - Σχεδιάγραμμα για καθηγητές αγγλικής γλώσσας, Διαγρηγόρης Κ. Κόρας.
- ΘΕΜΑ 4ο - Συγγραφή βιβλίου Θεοκρατικών, Διαγρηγόρης Κ. Κόρας.
- ΘΕΜΑ 5ο - Ανακοίνωση.
- ΘΕΜΑ 6ο - Α.Π. γλωσσικής διδασκαλίας γυμνασίου, Διαγρηγόρης Κ. Κόρας.

Στην αρχή της συνεδρίασης, προεδρευομενίσθησαν οι αποφάσεις και επικυρώθηκαν οι πρακτικές της προηγούμενης συνεδρίασης, με την ύλη λογίων των εισηγών των μελών της Η.Δ.

ΠΡΑΞΗ 28/1984

Σήμερα, 16-3-84, ημέρα Παρασκευή και ώρα 9.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογειών 396, Αγία Παρασκευή Αττικής). Με εντολή του κ. Κακριδή προεδρεύει ο κ. Ηλ. Σπυρόπουλος, Σύμβουλος Β'.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδ. Σύμβουλος, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Κυρ. Κατσιμάνης, Εισηγητές και η γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφώνιου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση ο κ. Ν. Βαρουχάκης, γιατί βρίσκεται στα Χανιά Κρήτης, ως εκπρόσωπος του ΚΕΜΕ στο συνέδριο της ΟΛΜΕ.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Κρίση του σχ. εγχειριδίου, Φιλοσοφία Γ' Λυκείου. Εισηγητής Φ. Βώρος.
- ΘΕΜΑ 2ο - Βιβλίο Κοινωνιολογίας Γ' Λυκείου. Εισηγητής Ν. Παπαδόπουλος,
- ΘΕΜΑ 3ο - Σεμινάριο για καθηγητές αγγλικής γλώσσας. Εισηγητής Δ. Σακκάς
- ΘΕΜΑ 4ο - Συγγραφή βιβλίων θρησκευτικών. Εισηγητής Κ. Φούσκας.
- ΘΕΜΑ 5ο - Ανακοινώσεις
- ΘΕΜΑ 6ο - Α.Π. γλωσσικής διδασκαλίας γυμνασίου. Εισηγητής Δ. Τομπαΐδης.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

ΘΕΜΑ 1ο

Ο κ. Φ. Βώρος λέγει:

1.- Νομίζω ότι εκφράζω τα αισθήματα όλων των μελών του Τμήματος αν πω ότι τούτη την ώρα είμαι στην ευχάριστη θέση να παρουσιάσω την εισήγησή μου για την κρινόμενη συγγραφή. Θέση ευχάριστη για διάφορους λόγους.

α) Γιατί έχουμε μια συγγραφή ικανοποιητική που προήλθε από ανάθεση που είχε το Τμήμα εισηγηθεί.

β) Γιατί η συγγραφή αυτή έχει τη συναίνεση μιας ομάδας κριτών που η παρουσία τους εδώ την περασμένη βδομάδα μας έδωσε το μέτρο της επιστημονικής σοβαρότητας, της παιδαγωγικής ευθύνης και του ανθρώπινου-συνεδελφικού ήθους.

2.- Η κρινόμενη συγγραφή Φιλοσοφίας για την γ' λυκείου (των Ευάγγελου Ρούσσου και Κυριάκου Κατσιμάνη) είναι σύμφωνη με τους όρους ανάθεσης της συγγραφής, σε περιεχόμενο και έκταση. Το κεφάλαιο: Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας γράφτηκε από τον Ευ. Ρούσσο. Τα υπόλοιπα κεφάλαια και η γενική εισαγωγή από το συνάδελφο Κυριάκο Κατσιμάνη.

3.- Η συγγραφή υποβλήθηκε έγκαιρα και διαβιβάστηκε στους κοιτές. Την περασμένη βδομάδα ακούσατε όλοι εδώ τους κριτές. Φεύγοντας μας άφησαν και γραπτές τις παρατηρήσεις τους (όσες είχαν έτοιμες) τις επισυνάπτω στην εισήγησή. Η γνώμη των κριτών συνοψίζεται στα ακόλουθα:

α) Η συγγραφή στο σύνολό της και στα μέρη της είναι ικανοποιητική για να προωθηθεί να γίνει σχολικό βιβλίο.

β) Σε αρκετά σημεία σκόπιμο είναι οι συγγραφείς να αξιοποιήσουν συγκεκριμένες υποδείξεις των κριτών για βελτίωση της συγγραφής.

γ) Σκόπιμο είναι να προταχθεί για όλο το βιβλίο η Εισαγωγή που έχει γράψει ο ένας από τους συγγραφείς, ο Κυρ. Κατσιμάνης.

δ) Άλλες σκέψεις των κριτών για ανασύνταξη του αναλ. προγράμματος ή αναδόμηση της κρινόμενης συγγραφής αποτελούν προσωπικές προτάσεις τους που περιέχονται στις γραπτές εισηγήσεις τους.

4.- Ύστερα από τις εισηγήσεις των κριτών ενημερώθηκαν οι συγγραφείς που έσπευσαν να αξιοποιήσουν τις παρατηρήσεις για βελτίωση της συγγραφής.

Οι βελτιώσεις αυτές συνοψίζονται στα ακόλουθα σημεία:

- α) Διευκρίνιση ορισμένων όρων μέσα στο κείμενο ή με υποσημειώσεις για διευκλυνση των μαθητών (π.χ. πραξιολογία, εκλεκτικισμός κ.ά.),
- β) Προσθήκη ενός γλωσσαρίου (με πληροφορίες για τους φιλοσόφους που αναφέρονται στη συγγραφή),
- γ) Προσθήκη μερικών ακόμη παραγράφων στο κείμενο, που κρίθηκαν αναγκαίες για λόγους πληρότητας (π.χ. Ξενοφάνης),
- δ) Αναδόμηση κάποιων άλλων παραγράφων για λόγους σαφήνειας.

5.- Τις προτάσεις των κριτών που περιέχονται στην παράγραφο 3δ τις κρατούμε υπό σημείωση για κάποια μελλοντική επανεξέταση του ζητήματος.

6.- Για την εικονογράφηση του βιβλίου οι συγγραφείς έχουν ήδη προχωρήσει στις ναγκαίες επιλογές.

7.- Ύστερα από τις παραπάνω προεργασίες εισηγούμαι να εγκριθεί από το Τμήμα η συγγραφή των Ευ. Ρούσσου - Κυρ. Κατσιμάνη, Φιλοσοφία για τη γ' λυκείου και να προωθηθεί στον ΟΕΔΒ για εκτύπωση για το σχολ. έτος 1984-1985.

Ακολούθησε συζήτηση.

Ο κ. Σακκάς λέγει: Λίγες γραμμές για τη συγγραφή του κ. Κατσιμάνη (το κείμενο του κ. Ρούσσου δεν το είδα).

Ο Κυριάκος Κατσιμάνης έδωσε τον εαυτό του σ' αυτή τη συγγραφή. Και φέρει η συγγραφή του, στη δεύτερη και τελική της αυτή μορφή, τη σφραγίδα της εξαιρετικής του επιμέλειας αλλά και της συγκρότησης που τον διακρίνει. Το βιβλίο του χαρακτηρίζεται από πειθαρχία στο περιεχόμενο και τελειότητα στην έκφραση. Έχει ένα ορισμένο προσανατολισμό που την υπαγορεύει το αναλυτικό πρόγραμμα και η τοποθέτηση του συγγραφέα με τον οποίο δε συμφωνώ απόλυτα. Θα ήθελα το μάθημα της φιλοσοφίας να έχει ορισμένες άλλες διαστάσεις. Όμως, ανεξάρτητα από τις προσωπικές μου απόψεις, δεν μπορώ να πω όχι σ' αυτό το μόχθο κι αυτό το αποτέλεσμα του μόχθου και της επιστήμης του κ. Κατσιμάνη. Χαίρω πολύ που ύστερα από δοκιμασίες διαβλέπω τώρα ότι φτάνουμε σε αίσιο τέλος. "Τέλος καλό, όλα καλά". Εύχομαι να λειτουργήσει το βιβλίο ικανοποιητικά και να βοηθήσει το μάθημα και τους μαθητές.

Ο κ. Τομπαΐδης λέγει: Το μέρος της συγγραφής που ανήκει στον κ. Κ. Κατσιμάνη μάς υποβάλλεται σε μορφή βελτιωμένη. Ο κ. Κατσιμάνης αξιοποίησε τις παρατηρήσεις που είχαν γίνει στην προηγούμενη κρίση και, όσο για μένα, βλέπω ότι δέχτηκε όλες τις παρατηρήσεις μου. Έτσι, προσωπικά, χαίρομαι που το βιβλίο θα πάρει επιτέλους το δρόμο για το τυπογραφείο.

Θα κρατήσω μια επιφύλαξη για τη γλώσσα της συγγραφής που - προφανώς από έλλειψη χρονικής άνεσης - δεν είναι πάντα ικανοποιητική. Αρκετά συχνά ξεφεύγει σε ιδιόζυουσες χρήσεις, όχι πάντα ορθές, που ζημιώνουν την κατά τα άλλα σωστή γλωσσική έκφραση. Μνημονεύω παραδειγματικά (απο μερικές μόνο σελίδες) τα ακόλουθα:

- "οι πιο πάνω κατηγορίες- τα "μέρη του λόγου" - στην κυριολεξία εξανεμίζονται και οι λέξεις διαπλέκονται" (σ. 14) η φράση "στην κυριολεξία εξανεμίζονται" σημαίνει ακριβώς: γίνονται αέρας.

- "η ομιλία του θα είναι εντελώς διαφορετική από εκείνη του πρωτογενούς περιβάλλοντος" (16) Ξενισμός στη χρήση της αντωνυμίας εκείνη.

- "η λέξη 'έννοια' δηλώνει κάτι που βρίσκεται 'έν νῷ', στο νου, και δημιουργείται απ' αυτόν" (19) υπάρχει κάποια ασυνταξία, γιατί υποκείμενο του δημιουργείται είναι όχι η λέξη που προηγείται αλλά η έννοια.

- "διαμορφώνονται χάρη στην αλληλεπίδρασή τους" (12)

- "οπισθοχωρώντας πνευματικά" (2)

- "η κίνηση της ιστορίας με τις συνέπειές της στην οικονομική, /.../ ζωή κάθε λαού" (12)

- "πολιτιστική κατάκτηση που προέκυψε από την κοινωνική ζωή" (12)

Τύποι και εκφράσεις καθώς εκφραστούν (14), παρallάσσει (17), "μας προσφέρει επί του προκειμένου πολλά" (15), "αποφεύγει να πάρει θέση επί του προκειμένου" κ.ά.

Το μέρος της συγγραφής του κ. Ε. Ρούσου για μένα δεν παρουσιάζει πρόβλημα. Είναι ένα κείμενο συγκροτημένο, τεκμηριωμένο και καλογραμμένο, και μπορεί άνετα να πάει στο τυπογραφείο.

Τέλος πιστεύω κι εγώ ότι για το νέο βιβλίο της Φιλοσοφίας που εγκρίνουμε σήμερα θα είναι αναγκαίες κάποιες οδηγίες διδασκαλίας.

Ο κ. Ν. Παπαδόπουλος λέγει: Είχα και πέρυσι θετική γνώμη για το βιβλίο, αλλά όχι με ενθουσιασμό, γιατί ο κ. Κατσιμάνης δεν είχε το χρόνο τότε να μας δώσει ότι θα μπορούσε.

Νομίζω ότι στο μεταξύ έχουν γίνει διορθώσεις, αλλαγές, συμπληρώσεις και το βιβλίο πήρε μια πολύ καλή μορφή από κάθε άποψη. Αυτό βεβαίως όλοι οι εισηγητές-κριτές. Προσωπικά έχω τη γνώμη ότι η νέα αυτή συγγραφή των Ρούσσου-Κατσιμάνη θα συμβάλει πολύ στο να κενωθεί ή και να εξαλειφθεί η προκατάληψη που έχει τα τελευταία χρόνια δημιουργηθεί ότι η φιλοσοφία είναι κάτω έξω απ' τη ζωή και τα προβλήματα του σύγχρονου ανθρώπου.

Ο κ. Βώρος λέγει: Ύστερα από τις παρατηρήσεις του κ. Τομπαζόη και άλλων επιθυμώ να προσθέσω:

α) Με χαρά θα διαβιβάσω άμεσα τις παρατηρήσεις του στους κυρίους συγγραφείς.

β) Το κεφάλαιο Λογική είναι περισσότερο ανάλυση της λογικής λειτουργίας του νου παρά τυπικό στοιχείο· η θέση του είναι εκεί που βρισκείται στην τωρινή συγγραφή και για το λόγο ότι τώρα έτσι έχουν οργανωθεί τα κεφάλαια· μετατόπισή του στην παρούσα φάση δεν είναι δυνατή χωρίς ξαναγράψιμο του βιβλίου.

γ) Τον κ. Σακκάς επιθυμώ να βεβαιώσω ότι ειδική παράγραφος προσέθηκε στην Εισαγωγή σύμφωνα με τη γνώμη-προτροπή που διατυπώθηκε εδώ και από τον κ. Μπαγιόνα (για ολόπλευρη παρουσίαση του φιλοσοφικού λόγου).

δ) Χθες σε πολύωρη συνεργασία που είχα με τον κ. Κατσιμάνη αντιμετωπίσαμε και την υποχρέωση να ετοιμάσουμε έγκαιρα ειδικές οδηγίες εμπλουτισμού της διδασκαλίας.

Ο κ. Θεοδωρακόπουλος λέγει: Ύστερα από όσα επαινετικά είχα πει για το βιβλίο στην κρίση που του κάναμε παλαιότερα με άλλη νομική διαδικασία, επιθυμώ σήμερα να εκφράσω τη χαρά μου γιατί μια αξιόλογη γραφή, που έγινε αξιολογότερη ύστερα από την αξιοποίηση των παρατηρήσεων που έγιναν τότε, θα πάει τελικά στο τυπογραφείο για να γίνει διδακτικό εγχειρίδιο που νομίζω ότι θα ανεβάσει σημαντικά το επίπεδο της φιλοσοφικής παιδείας στη Μ.Ε.

Στη συνέχεια ο Πρόεδρος κ. Σπυρόπουλος διαβάζει το παρακάτω σημείωμα του κ. Βαρουχάκη: "Η διαδικασία κρίσης για το βιβλίο "Φιλοσοφία Γ' Λυκείου ήταν μια διαδικασία ξεχωριστή για την εντυπωσιακή παρουσία των κριτών, το

υψηλό επίπεδο εποικοδομητικής κριτικής που ασκήθηκε, αλλά κυρίως γιατί σπάνια οι κριτές μας αισθάνονται την άνεση ή και την υποχρέωση, όπως στην περίπτωση αυτή, να είναι σαφείς και κατηγορηματικοί στην τελική κρίση τους.

Δε νομίζω λοιπόν ότι υπάρχουν περιθώρια αμφιβολίας για την υψηλή ποιότητα του βιβλίου. Είμαι βέβαιος ότι και με την αξιοποίηση των επιμέρους παρατηρήσεων το βιβλίο τελικά θα είναι από εκείνα που ανεβάζουν το κύρος του Τμήματος, δικαιώνοντας την προτίμησή μας προς τους συγγραφείς.

Έτσι, με πολλή χαρά και ικανοποίηση θα έδινα τη θετική ψήφο μου για το προτεινόμενο βιβλίο.

Μετά την ολοκλήρωση της συζήτησεως το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα να προωθηθεί στον ΟΕΔΒ για εκτύπωση η συγγραφή των Ευαγ. Ρούσσου και Κυρ. Κατσιμάνη.

ΘΕΜΑ 2ο

Ο κ. Ν. Παπαδόπουλος λέγει: Η Ο.Ε. Κοινωνιολογίας έχει τον τελευταίο καιρό επανειλημμένα ασχοληθεί με το θέμα της λειτουργικότητας του βιβλίου της Κοινωνιολογίας. Βέβαια γνωρίζαμε όλοι ήδη από την κρίση του βιβλίου ότι τούτο είχε αδυναμίες, ασάφειες, δυσκολίες κτλ. Οι συγγραφείς έκαναν και στη συνέχεια ό,τι μπορούσαν στο λίγο χρόνο που είχαν στη διάθεσή τους για να εξυπηρετήσουν καλύτερα την ανάγκη που είχαμε. Απ' την αρχή όμως της χρονιάς άρχισαν να φτάνουν στα μέλη της Ομάδας κριτικές, παράπονα κτλ. για τη διδακτική "βατότητα" του βιβλίου από τους καθηγητές που το διδάσκουν. Η Ομάδα κατέληξε έπειτα από εκτίμηση αρκετών σχετικών δεδομένων, τελευταία και με δημοσιεύματα, και προτείνει τα εξής στο Τμήμα για να αποφασίσει:

1) Να ζητηθούν απ' τους συγγραφείς παραδείγματα για κάθε κεφάλαιο που θα γίνουν τεύχος και θα δοθούν συμπληρωματικά στους μαθητές στην αρχή του 1984/85. Έχει από μέρες κατατεθεί στο Τμήμα, σχετικό υπόμνημα και χρονοδιάγραμμα της κ. Γκιζελή που δείχνει ότι για φέτος δεν μπορεί να προλάβουμε.

2) Να ζητηθούν διορθώσεις, απλοποιήσεις κτλ. με βάση δικές τους (των συγγραφέων) εκτιμήσεις και με βάση υποδείξεις που μπορούμε ήδη να τους κάνουμε και στη συνέχεια να τους θέτουμε υπόψη. Αυτές πρέπει να είναι έτοιμες στις αρχές του Φθινοπώρου, ώστε να περιληφθούν στο βιβλίο που θα στείλουμε για ανατύπωση για το 1985/86 (3η χρονιά χρήσης του).

3) Να αποφασίσει και να προτείνει το Τμήμα στο ΥΠΕΠΘ με κοινοποίηση στα σχολεία (και στους μαθητές) την εξαίρεση από την εξεταστέα ύλη του κεφ. "Ιδεολογία" (σελ. 109-140), γιατί είναι πια "βραχνάς" στους μαθητές και όπως είναι γραμμένο δεν προσφέρει παρά κούραση και άγχος (σε συνάρτηση με τις εξετάσεις τους). Το θέμα το είχαμε ξανα συζητήσει και στην αρχή της χρονιάς και θεωρήσαμε σκόπιμο τότε να περιμένουμε τις αντιδράσεις απ' τα σχολεία. Τώρα είναι ώριμη η απόφαση γι' αυτό.

4) Από τις αρχές Φεβρουαρίου έχει κατατεθεί σημείωμά μου με αναλυτικό υπόμνημα (του μέλους της ΟΕΚ κ. Κασσιμάτη) για διενέργεια έρευνας σχετικά με το μάθημα (γενικά), το Α.Π. και το βιβλίο Κοινωνιολογίας.

Αργήσαμε λίγο, αλλά είχαμε ν' αντιμετωπίσουμε την έκδοση και στη συνέχεια την προετοιμασία ανατύπωσης του βιβλίου. Υπήρξε και η γνώμη (του κ. Χιωτάκη κυρίως) ότι έτσι, όπως είναι τώρα το βιβλίο δεν έχει νόημα μια έρευνα. Προσωπικά μια έρευνα σε κάθε μάθημα τη θεωρώ απαραίτητη, γιατί μας δίνει τόσες αξιοποδ-εκτες πληροφορίες απ' την πράξη και επιμένω στη σημασία της πρότασης. Όμως τώρα αυτή - αφού το Τμήμα δεν μπόρεσε ως τώρα ν' ασχοληθεί με το θέμα αυτό - προτείνω να προγραμματιστεί και να ζητηθεί από το ΥΠΕΠΘ η έγκρισή της για το Μάιο του 1985.

Για τη λύση πολλών απ' τα παραπάνω θέματα η ΟΕΚ δεν αποκλείει τη προκήρυξη συγγραφής νέου βιβλίου, που επίσης μπορεί να γίνει παράλληλα, αλλά το βιβλίο που έχουμε θα το χρειαστούμε δύο τουλάχιστο ακόμη σχολικές χρονιές και είναι απαραίτητο στα θέματα που αναφέρθηκαν να ληφθούν συγκεκριμένες αποφάσεις το συντομότερο. Σε περίπτωση νέας ανάθεσης, αν αποφασιστεί, θεωρούμε σημαντικό να προταθούν, και γι' αυτό και σημειώνεται προληπτικά και κατηγορηματικά, και άτομα που υπηρετούν στη Μ.Ε. ως μέλη της ομάδας συγγραφής (φιλόλογοι δηλ. καθηγητές, ώστε να εξασφαλιστεί η γλωσσική και η διδακτική "βατότητα" μιας νέας συγγραφής σε μεγαλύτερο βαθμό).

Η Ο.Ε. Κ. καταθέτει τις εξής εισηγήσεις των κ.κ. Α. Παπαευθυμίου και Κ. Κασιμάτη.

Προς
Το Τμήμα Μέσης Εκπαίδευσης
του ΚΕΛΙΕ

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Θέμα: Λειτουργικότητα του σχολικού εγχειριδίου της Κοινωνιολογίας. Διαπιστώσεις. Προτάσεις.

Α1. Έντονος είναι οι ανησυχίες των συναδέλφων, που διδάσκουν γέτος το μάθημα της Κοινωνιολογίας στα λύκεια για τους γνωστούς σε όλους μας λόγους. Ήταν διατυπώνονται σε κείμενο εμορφία. Αξιολογες ενδείξεις εδόθησαν με πρόσφατη εισήγησή μου στο τμήμα Μ.Ε. (πρ. 17/13.2.84) με το θέμα "Αξιολόγηση-βαθμολόγηση των μαθητών".

2. Στο σεμινάριο για το μάθημα της Κοινωνιολογίας που οργανώθηκε στη Θάλας στις 18.2.84 από τη Σχολική Σύμβουλο κ. Γ. Ζαϊντάκου, όπου με παρουσίασή της παρουσίαση, εκπέτασθηκε από τους συναδέλφους - βαρυστασιασμένους ιδρυτές, φιλόλογοι όλοι - σχετικά με το σχολικό βιβλίο και το μάθημα τα παρακάτω:

α. Το βιβλίο παρουσιάζει σαφώς προβλήματα στην κατανόηση και ενομοίωση της ύλης.

β. Δεν έχει, σε κάποιες περιπτώσεις, κομμοειδική συνοχή παρουσίαση επικαλύψεις, επαναστάσεις, αστάθειες, βεβήματα εντακτικά.

γ. Στο επιμέρους περιεχόμενο η διατύπωση της ύλης δεν είναι σαφής. Το ενομοίωμο ενομοίωση που είναι σε κάποιες περιπτώσεις δε διατηρείται. Αντί γι' αυτό κάποιος παραδοίμα θα μπορούσε να λειτουργήσει κατά καλύτερα

δ. Δεν υπάρχουν ερωτήσεις, που να βοηθούν στην ενομοίωση

την ανάπτυξη της κριτικής των μεθόδων.

ε. Δεν υπάρχουν παραδείγματα, που να βασίζονται στην κριτική της ύλης.

στ. Είναι αναγκαία να προβληθούν κάποιες μεθόδους διδασκαλίας, που να εξυπηρετούν και να διευκολύνουν όλους τους διδασκόμετους.

ζ. Τα βιβλία της Ε' τάξης κατ'ελάχιστον να περιλαμβάνουν και το μάθημα. Δεν έχουν το ύψος των εξετάσεων.

η. Το βιβλίο, όπως είναι φραγμένο, επικυμεί την αυτοεκτίμησή τους.

θ. Είναι αναγκαία να αντικατασταθεί το βιβλίο.

Β' Προτάσεις.

1. Να προωθηθεί κάμερα στις συναδέλφους στην οποία παραδίδεται μια καίριη μελέτη, που να βασίζεται και να διευκολύνει τη λειτουργικότητα του βιβλίου.

2. Το κεφάλαιο "Ιερότητα και Κονταύρα" (σ. 109-13) να μην εξεταστεί γέτος και να σταθεί σχετικά επιμεριστικά.
ΤΕΛΕΧ.

3. Να ξεκινήσουν αμέσως οι σχετικές διαδικασίες για την αντικατάσταση του βιβλίου. Για τη σχολική χρονιά 1984-85, και η αντικατάστασή του είναι αδύνατη να γίνουν οπωδήποτε βελτιώσεις στο σημερινό βιβλίο.

ΚΕΜΕ, 23.2.84

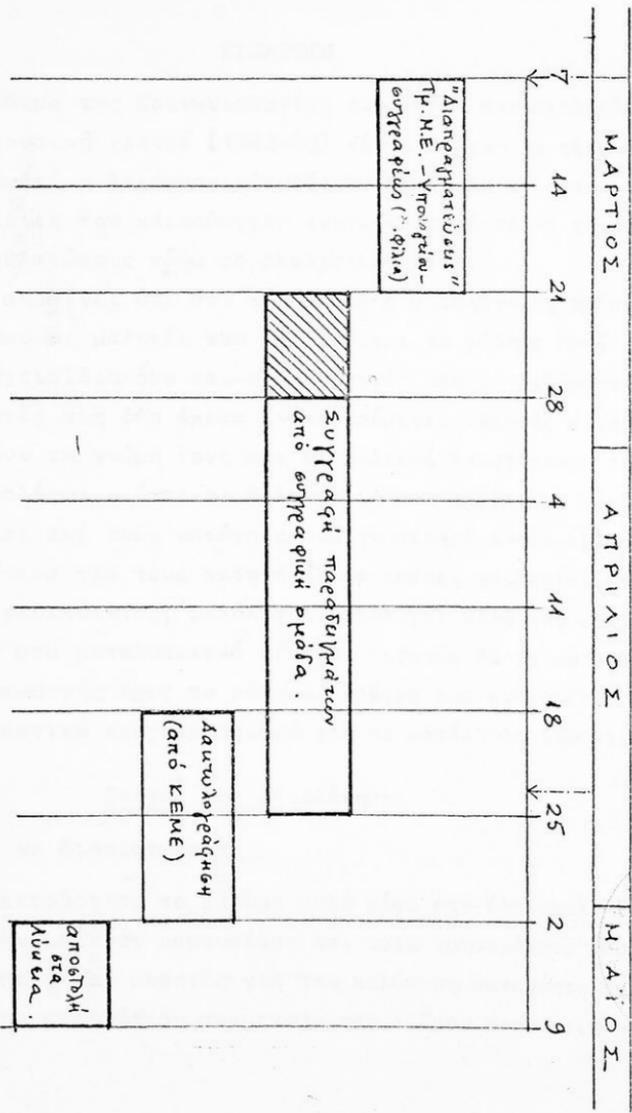

ΥΠΟΒΑΛΗ
 ΠΡΟΤΑΞΗ Ο.Ε.ΚΟΝ.Ι.
 ΣΤΟ Τ.Μ.Ε.

ΠΛΙΣΧΑ

1-3-84

Χρονολογία έκδοσης ευγενή κ. Γεωργίου
 στο διαδίκτυο βιβλίο Κοινωνιολογίας.

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ

Κ. ΚΑΣΙΜΑΤΗ

ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το μάθημα της Κοινωνιολογίας που μπήκε στο σχολικό πρόγραμμα από την περυσινή χρονιά (1982-83) είναι ανάγκη να αξιολογηθεί για να διαπιστωθεί η λειτουργικότητά του όπως και οι δυσκολίες και οι άλλες ατέλειες του καινούργιου εγχειριδίου ώστε να γίνουν οι οποιεσδήποτε βελτιώσεις πάνω σε ρεαλιστική βάση.

Αυτό σημαίνει ότι στο κύκλωμα της αξιολόγησης πρέπει να περιληφθούν τόσο οι μαθητές που διδάσκονται το μάθημα αυτό και διαβάζουν το εγχειρίδιο όσο και οι καθηγητές που το διδάσκουν. Πέρα όμως από αυτές τις δύο άμεσα ενδιαφερόμενες πλευρές είναι σκόπιμο να εκφράσουν τη γνώμη τους και οι Ειδικοί Επιστήμονες του κλάδου - οι κοινωνιολόγοι - ώστε οι βελτιώσεις που πρέπει να γίνουν να υποδειχτούν και από τους κατόχους του γνωστικού αντικειμένου.

Ιδιαίτερα για τους καθηγητές θα πρέπει να λεχθεί ότι οι διαφορετικές ειδικότητες, φιλόλογοι, θεολόγοι αλλά και ωρομίσθιοι κοινωνιολόγοι στα μεταλυκειακά κέντρα, πιθανώς θα έχουν διαφορετικό βαθμό προσαρμογής προς το μάθημα, πράγμα που ενδιαφέρει για ένα σωστό μελλοντικό προγραμματισμό για το κατάλληλο διδακτικό προσωπικό.

Στόχοι της αξιολόγησης

Είναι να διαπιστωθούν

- (α) πως λειτούργησε το μάθημα αυτό μέσα στο όλο σχολικό πρόγραμμα. Ποιό ενδιαφέρον παρουσίασε και ποια χρησιμότητα του αποδίδουν καθηγητές και μαθητές για την καλύτερη κατανόηση της κοινωνίας και την ενεργότερη συμμετοχή του ατόμου στην κοινωνική ζωή.

- (β) Ποια προβλήματα αντιμετωπίζουν μαθητές και καθηγητές με το μάθημα αυτό και το βιβλίο της Κοινωνιολογίας. Πόσο εύκολο ή δύσκολο βρίσκουν το βιβλίο και το μάθημα ως σύνολο αλλά και κατά κεφάλαιο, πώς οι δυσκολίες αυτές συγκεκριμενοποιούνται δηλ. εξατομικεύονται στην κάθε περίπτωση.
- (γ) Ποιές προτάσεις κάνουν μαθητές και καθηγητές για βελτίωση του μαθήματος.

Μεθοδολογία

Για την επίτευξη των στόχων αυτών είναι απαραίτητο να γίνει έρευνα ανάμεσα στους μαθητές και τους καθηγητές που διδάσκουν το μάθημα με ειδικά σχεδιασμένα ερωτηματολόγια που θα απευθύνονται

- (α) σε μαθητές (ι) της Γ' Λυκείου
(ιι) των μεταλυκειακών κέντρων

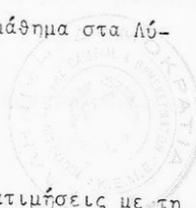
με διάκριση (ι) περιοχή πρωτεύουσας
(ιι) Λοιπές αστικές περιοχές
(ιιι) Αγροτικές περιοχές

- (β) στους αντίστοιχους καθηγητές που διδάσκουν το μάθημα στα Λύκεια και τα μεταλυκειακά κέντρα.

Μέγεθος δείγματος

Εφόσον η αξιολόγηση θέτει ως στόχο ποιοτικές εκτιμήσεις με τη χρησιμοποίηση πολλών μεταβλητών είναι επιβεβλημένο το μέγεθος του δείγματος να είναι αρκετά μεγάλο ώστε να μπορούν να γίνουν αναλύσεις σε όλες τις κατηγορίες που αναφέραμε παραπάνω.

Με βάση αυτά τα στοιχεία θεωρούμε ότι ένα δείγμα από 150 σχολεία (από 50 σε κάθε περιοχή, Αθήνα, αστική, αγροτική) και αντίστοιχα 6.000 μαθητές της Γ' Λυκείου και των μεταλυκειακών κέντρων θα εξασφαλίσουν μια καλή εκτίμηση των απόψεων και των στάσεων απέναντι

στο μάθημα του μαθητικού και αντίστοιχοι καθηγητικού πληθυσμού.
Η κατανομή του δείγματος αυτού μπορεί να γίνει εφόσον αποφασιστεί
η διενέργεια αυτής της έρευνας.

Χρονοδιάγραμμα

Η προετοιμασία της έρευνας θα καλύψει την περίοδο Φεβρουαρίου-
Μαρτίου του '84. Θα περιλαμβάνει : κατάρτιση ερωτηματολογίων, σχε-
διασμό δείγματος, δοκιμαστική έρευνα.

Η διενέργεια της Κύριας Έρευνας πρέπει να γίνει τον Απρίλη -
Μάη του '84.

Η κωδικοποίηση του υλικού τον Ιούνιο - Ιούλιο.

Η μηχανογραφική επεξεργασία τον Αύγουστο - Σεπτέμβρη.

Η διατύπωση της τελικής έκθεσης θα καλύψει την περίοδο Οκτω-
βρίου - Δεκεμβρίου '84.

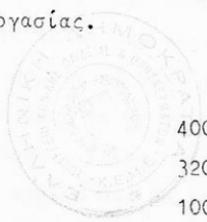
Απαραίτητο προσωπικό

1. Από την Ομάδα Εργασίας του ΚΕΜΕ ένα μέλος της ως άμεσα υπεύθυνο.
2. 10 ερευνητές για τη διανομή των ερωτηματολογίων στα σχολεία Α-
θηνών και Επαρχίας (απασχόληση Απρίλη - Μάη '84 για 3 βδομάδες).
3. 4 κωδικογράφοι για 2 μήνες.
4. 1 προγραμματιστής για την κατάρτιση προγραμμάτων των Η.Υ. (για
2 μήνες απασχόληση).

Η στατιστική επεξεργασία - ανάλυση και η συγγραφή της μελέτης
θα γίνει από το υπεύθυνο άτομο της Ομάδας Εργασίας.

Κόστος

10 ερευνητές για 20 ημέρες X 2.000 δοχ.	400.000
4 κωδικογρ. X 40.000 X 2 -	320.000
1 προγραμμ. X 2 μην X 50.000	100.000
Εκτός έδρας 10 ερευνητ. X 20 ημ - 1500	300.000
Οδοιπορικά	150.000
Διάφορα απρόβλεπτα	<u>230.000</u>
Σύνολο	1.500.000

Ο κ. Φ. Βώρος λέγει:

α) Πιο νηφάλιες κρίσεις για το θέμα θα είχαμε όλοι (και οι διδάσκοντες στα σχολεία) αν είχαμε εμείς διδαχτεί το αντικείμενο, ώστε να έχουμε διαμορφώσει ανάλογο τρόπο σκέψης. Ο θόρυβος μπορεί να οφείλεται εν μέρει και στο ότι είναι αντικείμενο νέο.

β) Το κεφάλαιο Ιδεολογία και Κουλτούρα να χαρακτηριστεί διδακτέο αλλά όχι εξεταστέο. Ο όρος "όχι εξεταστέο" για φέτος να ανακοινωθεί άμεσα στους μαθητές· απορώ γιατί δεν έχει γίνει αυτό τόσους μήνες που το έχουμε θέσει.

γ) Για το Σεπτέμβριο να ετοιμαστούν οδηγίες εμπλουτισμού και διαφωτισμού.

δ) Έρευνα δεν ενδείκνυται μέσα σε κλίμα σύγχυσης (εγμέρει σκόπιμα καλλιεργούμενης κατά τη γνώμη μου).

ε) Με όλη την εκτίμηση που έχω για τους συγγραφείς και το έργο τους θυμίζω ότι από καιρό έχουμε υιοθετήσει για πολλές συγγραφές το δρόμο της προκήρυξης. Και συνηγορώ για τη λύση αυτή και σε τούτη την περίπτωση.

στ) Τέλος υπογραμμίζω με περισσή έμφαση ότι έλειψαν φέτος τα ενημερωτικά σεμινάρια· αυτή η έλλειψη ίσως γέννησε και πρόσθετα προβλήματα. Οι προσπάθειες των "σχολικών συμβούλων" ήρθαν κάπως αργά και βέβαια δεν είναι καθολικές. Νομίζω ότι για το Σεπτέμβρη 1984 είναι ανάγκη να γίνουν σεμινάρια πλούσια.

Ο κ. Τομπαΐδης λέγει: Συμφωνώ με την εισήγηση για την εισαγωγή παραδειγμάτων ύστερα από κάθε κεφάλαιο καθώς και για τις διορθώσεις, απλουστεύσεις και άλλες βελτιώσεις που πρέπει να γίνουν στο βιβλίο. Ειδικά για το κεφάλαιο "Ιδεολογία-Κουλτούρα", που η διδακτική πράξη μάς έδειξε ότι παρουσιάζει πολλές δυσκολίες, θα πρότεινα να μην εξαιρεθεί από τη διδασκαλία, γιατί πραγματεύεται ένα πολύ σημαντικό θέμα της κοινωνιολογίας, αλλά να ξαναγραφεί. Η δουλειά αυτή όμως να μη γίνει από αυτούς που έγραψαν αυτό το κεφάλαιο αλλά από άλλους. Τέλος η έρευνα για αξιολόγηση του μαθήματος και του βιβλίου δε νομίζω ότι θα αποδώσει κάτι χρήσιμο και αξιοποιήσιμο στη συγκεκριμένη περίπτωση (βιβλίο όχι ικανοποιητικό, ηυυθηκές διδασκαλίας όχι ευνοϊκές για το μάθημα κτλ.) Σκόπιμο είναι να περιμένουμε για να διεξαχθεί υπό καλύτερες συνθήκες.

Ο κ. Σακκάς λέγει: Το βιβλίο της Κοινωνιολογίας παρουσιάζει προβλήματα διδακτικά. Ένα κεφάλαιό του μάλιστα δεν μπορεί και να διδαχτεί. Είναι ακαταλαβίστικο, λες και ο συγγραφέας του ήθελε να πάρει την πρωτεία στην ασάφεια. Άλλα κεφάλαια επίσης έχουν πολλές ασάφειες και κάνουν δύσκολη την κατανόησή τους. Τι να τις κάνουμε τις έρευνες που προτείνουν αφού ξέρουμε τις αδυναμίες του βιβλίου; Και το ξεχωριστό φυλλάδιο με παραδείγματα δε θα λειτουργήσει. Το πράγμα είναι απλό. Με επιστολή του Προέδρου του Τμήματος κ. Κακριδή να τεθεί το πρόβλημα στον κ. Βασ. Φίλια, ο οποίος είχε και την πρωτοβουλία και την κυρία ευθύνη για τη συγγραφή, και να παρακληθεί με ευθύνη του να ξαναγραφούν τα κεφάλαια που παρουσιάζουν προβλήματα, φυσικά όχι από τα ίδια πρόσωπα που τα έγραφαν αρχικά. Αν η προσπάθεια αυτή δεν αποδώσει, να γίνει προκήρυξη του βιβλίου.

Στη συνέχεια ο Προεδρεύων του Τμήματος θέτει σε ψηφοφορία (ΝΑΙ ή ΟΧΙ) την εξαίρεση του κεφαλαίου "Ιδεολογία και κουλτούρα" για το σχ. έτος 1984-85.

Ψηφοφορία

Σκορδίλης	ΝΑΙ
Τομπαΐδης	ΝΑΙ
Παπασημακόπουλος	ΟΧΙ
Αδαμόπουλος	ΝΑΙ
Παπαδόπουλος	ΝΑΙ
Βώρος	ΝΑΙ
Σακκάς	ΝΑΙ
Σπυρόπουλος	ΝΑΙ

Το Τμήμα με ψήφους 7:1 εξαιρεί το κεφάλαιο "Ιδεολογία και κουλτούρα" από την ύλη των γενικών εξετάσεων σχ. έτους 1984-85.

Ακολουθως θέτει το ερώτημα να γίνει προκήρυξη νέας συγγραφής, όπως προτείνει η ΟΕΚ ή στην πρόταση του κ. Σακκά.

Ψηφοφορία

Σκορδίλης	προκήρυξη
Τομπαΐδης	"
Παπασημακόπουλος	"
Αδαμόπουλος	"

Παπαδόπουλος	προκήρυξη
Βώρος	"
Σακκάς	"
Σπυρόπουλος	"

Το Τμήμα ομόφωνα αποδέχεται να γίνει προκήρυξη.

Ο Προεδρεύων θέτει σε ψηφοφορία το ερώτημα (ΝΑΙ ή ΟΧΙ) να δοθούν λεπτομερειακές οδηγίες με εγκύκλιο.

Ψηφοφορία

Σκορδίλης	ΝΑΙ
Τομπαΐδης	"
Παπασημακόπουλος	"
Αδαμόπουλος	"
Παπαδόπουλος	"
Βώρος	"
Σακκάς	Α
Σπυρόπουλος	"

Το Τμήμα ομόφωνα δέχεται να σταλούν λεπτομερειακές οδηγίες.

Τέλος ο Προεδρεύων του Τμήματος θέτει το ερώτημα (ΝΑΙ ή ΟΧΙ) προγραμματισμός για αξιολόγηση το Μάιο 1985-6.

Ψηφοφορία

Σκορδίλης	ΝΑΙ
Τομπαΐδης	ΟΧΙ
Παπασημακόπουλος	ΟΧΙ
Αδαμόπουλος	ΟΧΙ
Παπαδόπουλος	ΝΑΙ
Βώρος	ΟΧΙ
Σακκάς	ΟΧΙ
Σπυρόπουλος	ΟΧΙ

Το Τμήμα με ψήφους 6:2 αποφασίζει να μη προγραμματιστεί έρευνα.

Θ έ μ α 3ο.- Ο κ. Δ. Σακκάς λέγει:

Η Διεύθυνση Εφαρμογής Προγράμμάτων ΣΕΔΠ με το έγγραφο της Γ3/252/6-3-1984 αποστέλλει ότο ΚΕΜΕ πρόταση του Βρετανικού Συμβουλίου για διεξαγωγή δυο πενθήμερων σεμιναρίων από 25 ως 29 Ιουνίου, το ένα στην Αθήνα και το άλλο στη Θεσ/νίκη, και τέσσαρων σεμιναρίων επίσης πενθήμερων από 3-14 Σεπ/βρίου, ένα στην Αθήνα, ένα στη Θεσ/νίκη, ένα στην Καβάλα ή άλλη Βορειαελλαδική πόλη και ένα στην Καλαμάτα ή την Κρήτη ή άλλη πόλη της νότιας Ελλάδας. Το πρόγραμμα θα είναι ανάλογο με το πρόγραμμα που εφαρμόστηκε στα σεμινάρια που έγιναν τον περασμένο Σεπ/βριο και θα επεξεργαστεί σε λεπτομέρειες σε συνεργασία με το ΚΕΜΕ. Σημειώνω ότι το έγγραφο του Βρετανικού Συμβουλίου φέρει ημερομηνία 22-12-83 και στο ΚΕΜΕ ήρθε το Μάρτη.

Τέλος πάντων, έστω και μ'αυτή την καθυστέρηση να κάνει η Διοίκηση δεκτή την ανωτέρω πρόταση και να ειδοποιήσει το Βρετανικό Συμβούλιο, χωρίς καθυστέρηση, να κάνει τις αναγκαίες προετοιμασίες. Και ταυτόχρονα να το ευχαριστήσει, γιατί το Βρετανικό Συμβούλιο καθώς και το Γαλλικό Ινστιτούτο από χρόνια τώρα με την εμπειρία και την οργάνωση που έχουν και την επιμέλεια που τα διακρίνει προσφέρουν πολύτιμη βοήθεια στην επιμορφώση του εκπαιδευτικού προσωπικού των ξένων γλωσσών της χώρας μας.

Με την εισήγησή μου είναι σύμφωνος και ο Ειδικός Επιστήμονας στο ΚΕΜΕ για την Αγγλική Γλώσσα κ. Τριαντ. Τριανταφύλλου.

Ο κ. Σπυρόπουλος λέει:

Συμφωνώ με την εισήγηση του συναδέλφου κ. Δ. Σακκά, θα ήθελα όμως μια συμπλήρωση. Έχει αποδειχθεί πολύ και πολλαπλά χρήσιμη η ανάθεση της εισαγωγικής ομιλίας των σεμιναρίων σε μέλος του Τμήματος Μ.Ε. του ΚΕΜΕ. Γι'αυτό εισηγούμαι να προτείνουμε η εισαγωγική ομιλία κάθε σεμιναρίου να ανατεθεί σε μέλος του Τμήματος Μ.Ε., το οποίο κάθε φορά θα ορίζει το Τμήμα.

Το Τμήμα, αφού έλαβε υπόψη του, το έγγραφο Γ3/252/6-3-1984 της Διεύθυνσης Εφαρμ. Προγραμ. ΣΕΔΠ και τα συνημένα σ'αυτό κείμενα του Βρετ. - τανικου Συμβουλίου, β) την εισήγηση του κ. Δ. Σακκά και γ) τις γνώμες που εκφράστηκαν κατά τη συζήτηση,

α π ο φ α ί ν ε τ α ι,

γνωμοδοτεί να γίνει η εισήγηση του κ. Δ. Σακκά δεκτή, με την προσθήκη:

Κωνσταντίνος Φούσας, Βιοηγητής .

Θέμα (4ο): Συγγραφή διδακτικών βιβλίων των Θρησκευτικών
Α', Β', Γ' Γυμνασίου και Α' και Β' Λυκείου

Μετά τον κατεργασμό των νέων Α.Π. των Θρησκευτικών Γυμνασίου και Λυκείου και την ομόφωνη έγκρισή τους (πράξη Τμήματος Μ.Β. 108/12-12-1983), φέρω σήμερα στο Τμήμα το θέμα της συγγραφής των νέων διδακτικών βιβλίων του μαθήματος, η οποία κρίνεται απαραίτητη για την ολοκλήρωση της προσπάθειάς μας για ανανέωση και βελτίωση της διδασκόμενης θρησκευτικής ύλης στη Μ.Β.

Ο τρόπος της συγγραφής των βιβλίων με προκήρυξη φαίνεται σε μένα καλύτερος, γιατί διεγείρει το ενδιαφέρον για το μάθημα πολλών προσώπων και παραγόντων και γιατί αξιοποιεί μεγαλύτερο μέρος από το πλούσιο δυναμικό που έχει ο κλάδος. Ταυτόχρονα ο τρόπος αυτός θεωρείται, τυπικά τουλάχιστον, πιο "αδιάβλητος" και πιο "δέκιμος", αφού, χωρίς καμιά εξαίρεση, δίνει σε όλους ίσες ευκαιρίες προσφοράς και διακρίσεως. Πολύ θα ήθελα να προκρινόταν αυτός ο τρόπος για τη συγγραφή των νέων σχολικών εγχειριδίων του μαθήματος.

Παρόλα αυτά είναι αρκετά δύσκολο να προκριθεί ο τρόπος αυτός συγγραφής στην παρούσα χρονική περίοδο. Οι βασικοί λόγοι είναι δυο: Ο ένας είναι ότι ο χρόνος που διαθέτουμε σήμερα για την ανανέωση των διδακτικών βιβλίων των Θρησκευτικών δεν επαρκεί, ώστε να προτιμηθεί ο τρόπος σύγγραφής με προκήρυξη. Μια προκήρυξη, για να αποδώσει καρπούς, θέλει, στην καλύτερη περίπτωση, δυο τουλάχιστον χρόνια από την ημέρα της προκηρύξεως. Αυτό σημαίνει ότι η απόφαση για ανανέωση των βιβλίων, την οποία έλαβε το Τμήμα, δε θα μπορούσε να υλοποιηθεί στο επιθυμητό χρονικό διάστημα. Ο δεύτερος λόγος είναι ότι είναι δύσκολο να υλοποιηθεί η φιλοσοφία του νέου Α.Π. από άτομα που δεν πήραν μέρος στη σύνταξή του. Ένδεχόμενη προκήρυξη, χωρίς τη χρονική άνεση που απαιτείται, θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα την απόκλιση από το Α.Π. που καταρτίσθηκε.

Έτσι, για την παρούσα χρονική περίοδο, ο λιγότερο καλός τρόπος συγγραφής των βιβλίων των Θρησκευτικών είναι με ανάθεση. Αυτός ο τρόπος συγγραφής ήταν, κατά πλειοψηφία, και η επιθυμία της Ο.Ε. που επέλεξε το Α.Π., μαζί με την υπόδειξή της να μετέχει ένα

τουλάχιστον μέλος της Ο.Ε. στην ομάδα συγγραφέων των βιβλίων κάθε τάξεως.

Συνεπώς προς αυτή την αρχή, διατυπώνω την πρότασή μου για τη συγγραφή με ανάθεση των βιβλίων των Ορθοπεδικών Α', Β', Γ' τάξεων Γυμνασίου και Α' και Β' τάξεων Λυκείου ως εξής:

Για το βιβλίο της Α' Γυμνασίου

α) Προτεινόμενοι συγγραφείς:

1. Στογιάννος Βασίλειος, Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Παν/μίου Θεσσαλονίκης και Διοικητής Αγ. Όρους, οδ. Κ. Βόγα 1-546 43 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ- τηλ. (031) 833688(οικία), 9912423 και 9912509(Παν/μιο), (0377) 61230 (Αγ. Όρος).
2. Δούκος Δαμιανός, Καθηγητής και Πρόεδρος του Θεολογικού Τμήματος της Θεολογικής Σχολής του Παν/μίου Θεσσαλονίκης, οδ. Κοσμά Λιτωλού 11 - 546 42 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ - Τηλ. (031) 832.839 (οικία), 991.417 (γραφείο).
3. Ζιώγας Ιωάννης, Θεολόγος - Λυκειάρχης, Δ/ντής Μ.Ε. Γρεβενών, οδ. Ιωαννίνων 45 - 546 39 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, τηλ. (031) 822.079 (κατοικία).

β) Εναλλακτική λύση για την περίπτωση άλλης :

επιλογής:

4. Καϊμάκης Δημ., Δρας Θ. και Φ., Επιστημ. συνεργάτης στο Κέντρο Βυζαντινών Ερευνών του Παν/μίου Θεσ/νίκης, οδ. Βασ. Σοφίας 40-546 21 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, τηλεφ. (031) 284-920(οικία), 264-033 (γραφείο).
5. Κωνσταντίνου Μιλτιάδης, Δρας Θ. καθηγητής Γυμνασίου Αχλαδοχωρού Συντικής Σερρών, οδ. Καπετάν Άγρα - Κόττα 1- Τριανδρόα-546 32 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, τηλ. (031) 915-367.

6. Βασιλόπουλος Χρίστος, Θεολόγος, Φιλολόγος, Βοηθός στο Τμήμα Θεολογίας της Θεολ. Σχολής Παν/μίου Θεσ/νίκης, με μεταπτυχιακές σπουδές στην Ιρλανδία. οδ. Σκεπαστού 17, 40 Εκκλησιάζ-546 36 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, Τηλ. (031) 200-359 (οικία), 992-508 (γραφείο).
7. (δ.) Καζάρη Πηγή, καθηγήτρια Γυμνασίου Γόννων Λάρισας, με μεταπτυχιακές σπουδές στη Θεσ/νίκη, οδ. Καλλιάρχου 15-412 21 ΛΑΡΙΣΑ, Τηλ. (041) 237-167.

γ) Κριτές:

1. Καραβιδόπουλος Ιωάννης, Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Παν/μίου Θεσ/νίκης, οδός Β. Κορνάρου 16-546 55 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, Τηλ. (031) 423-500 (οικία), 992-515 (γραφείο).
2. Παπαδοπούλου - Τσανανά Ολυμπία, Δρας Θ. τ. Επιμελήτρια Θεολογικής Σχολής Παν/μίου Θεσ/νίκης- οδ. Κασσάνδρου 100-546 34 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, Τηλ. (031) 208-226.
3. Βασιλειάδης Πέτρος, Λέκτορας Θεολογικής Σχολής Παν/μίου Θεσσαλονίκης, οδ. Δαρδανελίων 16-Νεάπολη, 544 54 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, Τηλ. (031)- 537.537 (οικία), 992 986 (γραφείο).

Γ' ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

α) Ειδικές Οδηγίες

1) Με την Παλαιά Διαθήκη ο Θεός - Πατήρ αποκαλύπτεται σε μια προχριστιανική εποχή, επικοινωνεί με τον άνθρωπο, του υπόσχεται τον ερχομό του Αιωνίου και τη δημιουργία ενός καινούριου κόσμου. Έτσι γίνεται η προετοιμασία

των ανθρώπων για τον καινούριο κόσμο του Θεού. Η προετοιμασία αυτή στον κατάλληλο χρόνο είναι η κεντρική ιδέα της Π. Διαθήκης, η οποία πρέπει να παρουσιαστεί Χριστολογικά και εκκλησιολογικά.

2) Όσα γεγονότα της Π. Διαθήκης αναφέρονται στο Α.Π. για να ιστορηθούν, θα εξετάζονται στη σχέση τους προς τον καινούριο κόσμο που ετοιμάζεται και προς το πρόσωπο του Αυτρωτή.

3) Η πραγμάτευση της ύλης θα γίνεται με βάση το κείμενο της Μεταφράσεως των Ο' και θα είναι ανάλογη προς την ηλικία και την αντιληπτική ικανότητα των μαθητών 12-13 χρόνων. Να αποφευχθούν οι υπεραπλουστεύσεις, όπως και οι μεγάλες εμβυθύνσεις στα γεγονότα. Είναι ανάγκη να υπάρχει σαφήνεια στην έκφραση, γλαφυρότητα στην αφήγηση και να αποφεύγονται οι σχοινοτενείς προτάσεις. Τα αγιογραφικά κείμενα, τα οποία θα χρησιμοποιούνται κατά την πραγμάτευση της ύλης, θα είναι μεταφρασμένα. Όταν υπάρχουν περιπτώσεις κειμένων σύντομων, εύκολων στην κατανόηση και πολύ σημαντικών στο περιεχόμενο, όπως είναι π.χ. οι 10 εντολές, θα μπορούσε να καταχωριστεί και το πρωτότυπο δίπλα στη μετάφραση.

4) Σε μερικά μαθήματα θα ήταν καλό να αναφέρονται, με κάθε δυνατή συντομία, πληροφορίες για τα αρχαιολογικά ευρήματα, τα οποία βεβαιώνουν την αλήθεια της βιβλικής διηγήσεως.

5) Τα ιστορικά γεγονότα συνδέονται άρρηκτα με τις θρησκευτικές αλήθειες που εκφράζουν. Για τη σύνδεση με τα ιστορικά γεγονότα θα γίνεται αναφορά στο διάγραμμα, το οποίο δε θα διδαχτεί αυταπαλώς. Να υπογραμμιστεί το πανανθρώπινο στοιχείο της Π.Δ. και να μη δοθεί η εντύπωση ότι πρόκειται για την ιστορία του ισραηλιτικού λαού, αλλά για την ιστορία της ανθρωπότητας.

6) Σε κάθε δ.ε σημειώνονται αρκετές ενδεξείς σχετικώς με το διαπραγματευόμενο θέμα. Αν όμως ο γενικός τόνος

της περιγραφής δεν είναι θεολογικά υποταγμένος στην έννοια του τίτλου του κεφαλαίου και στενά εξαρτημένος απ' αυτόν, θα χάσει ο άξονας του βιβλίου και οι επί μέρους αφηγήσεις θα αποσπαστούν από τη συνάφεια, μέσα στην οποία μόνο είναι κατανοητές και παιδαγωγικά χρήσιμες. Γι' αυτό η Επιτροπή που κατέριψε τα Α.Π. προσέδωσε, ώστε, κατά κανόνα, οι τίτλοι του μαθήματος κάθε τάξεως, καθώς και εκείνοι των κεφαλαίων και των επί μέρους ενοτήτων να εμπεριέχουν το νόημα και το μήνυμά τους. Έτσι θεωρείται δεσφντική για τους συγγραφείς των βιβλίων η διατήρηση των παραπάνω ουσιαστικών διατυπώσεων, κλην ίσως κάποιων όρων, που τυχόν θα είναι ευκολότερα κατανοητοί από τους μαθητές, ή μερικών τίτλων, που θα μπορούσαν να διατυπωθούν συντομότερα. Δεν ισχύει όμως το ίδιο με τα στοιχεία που βρίσκονται μέσα σε παρένθεση. Αυτά για κανένα λόγο δεν πρέπει να θεωρηθούν ως υποχρεωτικοί τίτλοι των παραγράφων των ενοτήτων, αλλά ως κύρια προσανατολιστικά περιγράμματα των περιεχομένων, όπως τα αντιλαμβάνεται και τα προτείνει η Επιτροπή. Η ειδική θεολογική και λοιπή ορολογία των ενδεικτικών στοιχείων που βρίσκονται σε παρένθεση προορίζεται μόνο για τους συγγραφείς και δεν πρέπει να περιληφθεί στα σχολικά εγχειρίδια, εκτός βέβαια από εκείνη, η οποία είναι πασίγνωστη, κατανοητή και καθιερωμένη.

β) Γενικές οδηγίες.

7) Η έκταση του βιβλίου θα είναι 50-52 δ.ε. των 2 - 2 1/2 σελίδων καθαρού κειμένου κατά δ.ε. Δηλαδή το καθαρό κείμενο του βιβλίου θα είναι 120 - 140 σελ. Αγιογραφικά, πατερικά και υμνολογικά κείμενα εκτός κειμένου, πίνακες, χάρτες, διαγράμματα και η εικονογράφηση του βιβλίου θα είναι επιπλέον. Η συνολική έκταση του βιβλίου θα είναι 200 περίπου σελίδες, με επιτρεπόμενη

απόκλιση 10% περισσότερο ή λιγότερο. Κάθε σελίδα υπολογίζεται ότι έχει 25-36 στίχους και κάθε στίχος 50-60 διαστήματα (γράμματα, σημεία στίξεως, αποστάσεις μεταξύ λέξεων).

8) Γ λ ώ σ σ α του βιβλίου θα είναι η Δημοτική χωρίς αιρότητες, όπως την ορίζει ο Ν. 309/1976 άρθρο 2 § § 1-2 και την περιγράφει η Γραμματική της Νεοελληνικής, έκδοση 1983 του ΟΕΔΒ - Σύστημα μονοτονικό.

9) Η ε ι κ ο ν ο γ ρ α φ η σ η του βιβλίου θα γίνει με τη φροντίδα ή την υπόδειξη των συγγραφέων. Οι εικόνες θα είναι κατά προτίμηση βυζαντινής τεχνοτροπίας και θα προέρχονται από παλιούς ή νέους ορθόδοξους Ικούς, από Μοναστήρια, Μουσεία ή συλλογές. Κάθε εικόνα θα έχει σύντομη επεξήγηση και χαρακτηριστική λεζάντα. Συνόητο είναι ότι το μεγαλύτερο μέρος των εικόνων ή φωτογραφιών ή σκίτσων πρέπει να αναφέρεται στα ιστορούμενα θέματα και να μη γίνονται απλά μια τυχαία διακόσμηση βιβλίου.

10) Στο βιβλίο να περιλαμβάνονται πίνακες, διαγράμματα και χάρτες. Στους τελευταίους να είναι και η Παλαιστήνη, χωρισμένη στα τμήματα που πήραν οι 12 φυλές, καθώς και η Παλαιστήνη της εποχής του Κυρίου.

11) Η α μ ο ι β ή για τους συγγραφείς του βιβλίου " Για το μαθητή " ορίζεται στο ποσό των τετρακοσίων χιλιάδων (400.000) δρχ. κατανεμόμενο ισομερώς. Οι εκπαιδευτικοί εν ενεργεία που αποσκοπούνται στο ΚΕΚΕ ειδικά για τη συγγραφή του βιβλίου δε δικαιούνται αποζημιώσεως.

12) Κρίνεται απαραίτητο για τους συγγραφείς, προτού να γράψουν το βιβλίο, να έχουν υπόψη τους τα Α.Π. των Θρησκευτικών και των άλλων τάξεων Γυμνασίου και Λυκείου, για να αποφευχθούν έσοκες επαναλήψεις ή επικαλύψεις των ίδιων θεμάτων.

13) Στο τέλος του βιβλίου να καταχωριστέτε " Γ λ ω σ σ ά ρ γ ο δ.ρ.μ.ν.", το οποίο θα επεξηγεί με συντομία και σαφήνεια τους όρους ή άλλες έννοιες που βρίσκονται στο βιβλίο και δεν είναι δυνατόν να επεξηγούνται εκεί για λόγους μεθοδολογικούς.

14) Τα χειρόγραφα του βιβλίου " Για το μαθητή " θ α υ π ο β λ η θ ο ύ ν στο ΥΠΕΠΘ, Δ/ση Εφαρμογής Προγραμμάτων, Ερμού 15- Αθήνα, σε 6 δακτυλογραφημένα (ή φωτοτυπημένα ή πολυγραφημένα) αντίγραφα, γραμμένα μόνο στη μια όψη του χαρτιού, μέσα σε δέκα (10) μήνες από την ημέρα της αναθέσεως της συγγραφής. Οι κριτικές επιτροπές οφείλουν να περατώσουν το έργο τους και να υποβάλουν την έκθεσή τους μέσα σε 40 ημέρες από την παράδοση σ'αυτούς των χειρογράφων.

15) Η έκταση, η μορφή, το περιεχόμενο, ο χρόνος συγγραφής, η αμοιβή και κάθε άλλο συναφές ζήτημα του βιβλίου " Για τον καθηγητή " θα καθοριστούν με άλλη απόφαση.

16) Η αμοιβή των κριτών ορίζεται σε 30.000 δρχ. για τον καθένα.

Για το βιβλίο της Β' Γυμνασίου

α) Προτεινόμενοι συγγραφείς:

1. Αγουρίδης Σάββας, Καθηγητής και Πρόεδρος του Θεολ. Τμήματος της Θεολογικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών, οδ. Ευφράνορος 12 Παγκράτι-116 35 ΑΘΗΝΑ - Τηλεφ. 7015-379 (οικία), 7794-643 (Παγκύμιο).
2. Νίκας Σωκράτης, Θεολόγος - Β. Γυμνασιάρχης Προτύπου Γυμνασίου Πατρών, οδ. Κλεάρχου 35 - 263 31 ΠΑΤΡΑ Τηλ. (061) 220-942.

β) Εναλλακτική λύση για την περίπτωση άλλης επιλογής:

3. Τσάκωνας Βασίλειος, Αναπλ. καθηγητής Θεολογικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών, οδ. Δέφνερ 3 - 116 36 ΑΘΗΝΑ - τηλ. 9237-028 (οικία), 779-4356 (γραφείο).
4. Γρατσέας Γεώργιος, Αναπλ. Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών, οδός Καραϊσκάκη 6 - 185 47 - ΠΕΙΡΑΙΑΣ, Τηλ. : 4813-260.
5. Πατρώνος Γεώργιος. Λέκτορας Θεολογικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών, οδ. Γ. Γουναροπούλου 3 - 157 81 - ΑΘΗΝΑ. Τηλ. 7775-296 (οικία), 779-5337 (γραφείο).

γ) Κοιτές:

1. Γαλιτσης Γεώργιος, Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών, οδ. Ιω. Σέχου 6 - 11524 ΑΘΗΝΑ. Τηλ. 6923-092.
2. Ανδριόπουλος Παναγιώτης, Αναπλ. Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών, οδ. Δαβάκη - Πύδου 11, 157 73 ΑΘΗΝΑ Τηλ. 779-7879 (οικ.) 7795231 (γραφείο).
3. Ρηγόπουλος Γεώργιος, Δρας Θ - Λυκειάρχης, Λυκείου Κρεσταλών Ολυμ. οδ. Ευρυδέμαντος 39 - 117 45 ΑΘΗΝΑ, Τηλ. 9344-317

Γ' ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

α) Ε ι δ ι κ έ ς ο δ η γ ί ε ς

- 1) Ο Ιησούς προϋποθέτει την πριν απ' Αυτόν ιστορία, αλλά με τη μεταμορφωτική του δύναμη υψώνεται και με τα έργα και τα λόγια του δίνει εγγυήσεις για τη δυνατότητα ενός καινούριου κόσμου. Με την έννοια

αυτή ο Ιησούς είναι το κέντρο της Ιστορίας. Οι κίριες αρχές στην ανάπτυξη των θεμάτων του μαθήματος είναι :

- α. Η ιστορική, συνάμα όμως και ασύλληπτη στη φύση της προσωπικότητας του Ιησού.
  - β. Τα λόγια και τα έργα του Ιησού σαν ανοίγματα, για να δει κανείς το χαρακτήρα του καινούριου κόσμου της κυριαρχίας του πνεύματος του Θεού.
  - γ. Η ακτινοβολία της προσωπικότητας των έργων και λόγων του Ιησού για την πνευματική και πολιτιστική ζωή της ανθρωπότητας.
- 2) Είναι φανερό ότι το πρόσωπο του Ιησού δεν εξετάζεται απλά καθ'εαυτό, αλλά σε σχέση με την ιστορία του λαού του Θεού, δηλαδή με τον καινούριο κόσμο του Θεού.
- Η Εισαγωγή είναι αναγκαία, για να συνειδητοποιήσει ο μαθητής α) πως χωρικοί ορισμένη προπαίδεια δεν μπορεί να καταλαβαίνει ο καθένας σωστά τα Ευαγγέλια σαν πηγές της γνώσης μας για τον Ιησού.
  - β) Τη σύνδεση του ιστορικού χρόνου, μιας ορισμένης εποχής, με την εμφάνιση του Χριστιανισμού.
- 3) Η σύνδεση των λόγων και έργων του Ιησού προς τον καινούριο κόσμο που φέρνει ο Θεός παρουσιάζεται παντού, αφού η έννοια της βασιλείας του Θεού αποτελεί τον άξονα όσων λέει και πράττει ο Ιησούς. Ο μαθητής έτσι μπορεί να συνδέσει με σαφήνεια το μεταμορφωτικό έργο του Χριστού με τον κόσμο, είτε αυτό περιορίζεται στα άτομα, είτε ξεπλώνεται πιο χαρακτηριστικά σε ορισμένα κινήματα και ορισμένες εποχές* και το σπουδαιότερο, θα δει το πρόσωπο, το έργο και τη διδασκαλία του Ιησού σαν πρόσκληση προς μια νέα ζωή μέσα σ'ένα καινούριο κόσμο, που αποτελεί το μέτρο και το κριτήριο όλης της ιστορίας.
- 4) Σε κάθε δ.ε. σημειώνονται αρκετές ενδείξεις σχετικά με το διαπραγματευόμενο θέμα. Αν όμως ο γενικός τόνος της περιγραφής δεν είναι θεολογικά υποταγμένος

στην έννοια του τίτλου του κεφαλαίου και στενά εξαρτη-
μένος απ' αυτόν, θα χαθεί ο άξονας του βιβλίου και οι
επί μέρους αφηγήσεις θα αποσπαστούν από τη συνάρεια,
μέσα στην οποία μόνο είναι κατανοητές και παιδαγωγικά
χρήσιμες. Γι' αυτό η Επιτροπή που κατάρτισε τα Α.Π.
προσέβησε, ώστε, κατά κανόνα, οι τίτλοι του μαθήματος
κάθε τάξεως, καθώς και εκείνοι των κεφαλαίων και των
επί μέρους ενοτήτων να εμπεριέχουν το νόημα και το
μήνυμά τους. Έτσι θεωρείται δεσμευτική για τους συγ-
γραφείς των βιβλίων η διατήρηση των παραπάνω ουσιαστι-
κών διατυπώσεων, πλην ίσως κάποιων όρων, που τυχόν
θα είναι ευκολότερα κατανοητοί από τους μαθητές, ή
μερικών τίτλων, που θα μπορούσαν να διατυπωθούν συντο-
μότερα. Δεν ισχύει όμως το ίδιο με τα στοιχεία που
βρίσκονται μέσα σε παρένθεση. Αυτά για κανένα λόγο δεν
πρέπει να θεωρηθούν ως υποχρεωτικοί τίτλοι των παρα-
γράφων των ενοτήτων, αλλά ως κύρια προσανατολιστικά
περιγράμματα των περιεχομένων, όπως τα αντιλαμβάνεται
και τα προτείνει η Επιτροπή. Η ειδική θεολογική
και λοιπή ορολογία των ενδεικτικών στοιχείων που βρι-
σκονται σε παρένθεση προορίζεται μόνο για τους συγγρα-
φείς και δεν πρέπει να περιληφθεί στα σχολικά εγχειρίδια,
εκτός βέβαια από εκείνη, η οποία είναι ασίγνωστη,
κατανοητή και καθιερωμένη.

- 5) Το κείμενο αυτό προϋποθέτει καλή ιστορική κατάρτιση
και μαζί ερμηνευτικό ενθουσιασμό για το πρόσωπο και το
έργο του Ιησού. Πρέπει να είναι γραμμένο με-όση δυνα-
τή - ακρίβεια ιστορική αλλά και με ενθουσιασμό για τον
Ιησού και το Νέο Κόσμο. Του σαν τα σπουδαιότερα δώρα
του Θεού προς την Ανθρωπότητα.
- 6) Το άνοιγμα του καινούριου κόσμου της κυριαρχίας του πνεύ-
ματος του Θεού προς εποχές όπως η δική μας είναι αυτο-
νόητη σε κάθε ενότητα του βιβλίου. Η σχέση αυτή του
Ιησού και του καινούριου κόσμου, που φέρνει προς εμάς

ειδικότερα, πρέπει να βγαίνει από μόνη της, και όχι ρητορικά, από όλες τις ενότητες του βιβλίου.

- 7) Αποτελεί θέμα ουσίας η ανάλυση των επιμέρους θεμάτων να γίνεται από το βιβλικό κείμενο, σε μετάφραση.

β) Γ ε ν ι κ έ ς ο ό η γ έ ς ε ς

- 8) Η έκταση του βιβλίου θα είναι 50-52 δ.ε. των 2-2 1/2 σελίδων καθαρού κειμένου κατά δ.ε. Δηλαδή το καθαρό κείμενο του βιβλίου θα είναι 120-140 σελίδες. Αγιογραφικά, πατερικά και υμνολογικά κείμενα εκτός κειμένου, πίνακες, χάρτες, διαγράμματα και η εικονογράφηση του βιβλίου θα είναι επιπλέον. Εξουολική έκταση του βιβλίου θα είναι 200 περίπου σελίδες, με επιτρεπόμενη απόκλιση 10% περισσότερο ή λιγότερο. Κάθε σελίδα υπολογίζεται ότι έχει 35-36 στίχους και κάθε στίχος 50-60 διαστήματα (γράμματα, σημεία στίξεως, αποστάσεις μεταξύ λέξεων).
- 9) Γλώσσα του βιβλίου θα είναι η Δημοτική χωρίς ακρότητες, όπως την ορίζει ο Ν. 309/1976 άρθρο 2 § 1-2 και την περιγράφει η Γραμματική της Νεοελληνικής, έκδοση 1983 του ΟΕΔΒ. Σύστημα μονοτονικό.
- 10) Η εικονογράφηση του βιβλίου θα γίνει με τη φροντίδα ή την υποδείξη των συγγραφέων. Οι εικόνες θα είναι κατά προτίμηση βυζαντινής τεχνοτροπίας και θα προέρχονται από καιούς ή νέους ορθόδοξους καιούς, από Μοναστήρια, Μουσεία ή συλλογές. Κάθε εικόνα θα έχει σύντομη εξήγηση και χαρακτηριστική λεζάντα. Ευνόητο είναι ότι το μεγαλύτερο μέρος των εικόνων ή φωτογραφιών ή σκίτσων πρέπει να αναφέρεται στα ιστορούμενα θέματα και να μην είναι απλά μια τυχαία διακόσμηση βιβλίου.
- 11) Στο βιβλίο να περιλαμβάνονται πίνακες, διαγράμματα και χάρτες. Στους τελευταίους να είναι και η Παλαιστήνη χωρισμένη στα τμήματα που πήραν οι 12 φυλές, καθώς και η Παλαιστήνη της εποχής του Κυρίου.

- 12) Η αμοιβή για τους συγγραφείς του βιβλίου " Για το μαθητή " ορίζεται στο ποσό των εκαταστάτων χιλιάδων (40000) δρχ. κατανεμόμενο ισομερώς. Οι εκπαιδευτικοί εν ενεργεία που αποσπώνται στο ΚΕΚΕ για τη συγγραφή του βιβλίου δε δικαιούνται αποζημιώσεως.
- 13) Κρίνεται απαραίτητο για τους συγγραφείς, προτού να γράψουν το βιβλίο, να έχουν υπόψη τους τα Α.Π. των Θρησκευτικών και των άλλων τάξεων Γυμνασίου και Λυκείου, για να αποφευχθούν άσκοπες επαναλήψεις ή επικαλύψεις των ίδιων θεμάτων.
- 14) Στο τέλος του βιβλίου να καταχωριστεί " Γ λ ω σ σ έ - ρ ι ο δ ρ ω ν ", το οποίο θα επεξηγεί με συντομία και σαφήνεια τους όρους ή άλλες έννοιες που βρίσκονται στο βιβλίο και δεν είναι δυνατόν να επεξηγούνται εκεί για λόγους μεθοδολογικούς.
- 15) Τα χειρόγραφα του βιβλίου " Για το Καθητή " θα υποβληθούν στο ΚΕΚΕ, Δ/ση Εφαρμογής Προγραμμάτων, Ερμού 15- Αθήνα, σε 6 δακτυλογραφημένα (ή φωτοτυπημένα ή πολυγραφημένα) αντίγραφα, γραμμένα μόνο στη μία όψη του χαρτιού, μέσα σε δέκα (10) μήνες από την ημέρα της αχρόσεως της συγγραφής. Οι κριτές κ. ε. ε. π. τ. ρ. ο. π. ε. σ. οφείλουν να περατώσουν το έργο τους και να υποβάλουν την έκθεσή τους μέσα σε 40 ημέρες από την παράδοση σ'αυτούς των χειρογράφων.
- 16) Η έκταση, η μορφή, το περιεχόμενο, ο χρόνος συγγραφής, η αμοιβή και κάθε άλλο συναφές ζήτημα του βιβλίου " Για τον Καθηγητή " θα καθοριστούν με άλλη απόφαση.
- 17) Η αμοιβή των κριτών ορίζεται σε 30.000 δρχ. για τον καθένα.

3) Για το Βιβλίο της Γ' Γυμνασίου

Η πρόταση της Ο.Ε. διατυπώθηκε ως εξής:

α) Προτεινόμενοι συγγραφείς:

1. Πρωτοπρ. Φούσικας Κων/νος, Άμισθος Επίκουρος Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών και Βιοηγητής ΚΕΜΕ οδ. Σπαθάρη αρ. 3- 171 21 ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ, Τηλεφ. 9342-145 (οικια), 6567-374 (γραφείο).
2. (δ.) Παπαδημητρίου Νόννα, Δρας Θ - Βοηθός Θεολογικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών, οδ. Βασ. Παύλου 12-15121 Παύλη, Τηλ. 8025-510 (οικια), 770-5337 (γραφείο).
3. Κοτταδάκης Αθανάσιος, Θεολόγος - Β. Γυμνασιάρχης Προτύπου Ζαννελου Λυκείου Παιραιά, οδ.

β) Εναλλακτική λύση για την περίπτωση άλλης επιλογής:

4. Πρωτοπρ. Μεταλληνός Γεώργιος, Λέκτορας Θεολογικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών, οδ. Πίνδου 11 - 154 51 ΝΕΟ ΨΥΧΙΚΟ, Τηλ. 6718-445 (οικια), 7794-363 (γραφείο).
5. Πάλλης Παναγιώτης, Θεολόγος ΚΕΜΕ, οδ. Πολυμνίας 24 - 155 61 Χολαργός, Τηλ. 6512-503.

γ) Κοιτές:

1. Σεβ. Μητροπολίτης Θηβών και Λεβαδείας κ. Ιερώνυμος, Γ. Μητροπολη - 321 00 ΛΕΒΑΔΕΙΑ, Τηλεφ. (0261)-28330 και 28640
2. Κωνσταντινίδης Εμμανουήλ, Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών, οδ. Πηνειός 4 - 166 75 ΓΛΥΦΑΔΑ, Τηλεφ. 8949-341 (οικια), 7798-330 (γραφείο).
3. Ζαχαρόπουλος Νικόλαος, καθηγητής Θεολογικής Σχολής Παν/μίου Θεσ/νίκης, Δ/ση ΔΡΟΣΙΑ Θέρμης Θεσ/νίκης. Τηλ. (031)461-404 (οικια) 991-383 (γραφείο).
4. Λάππας Ιωάννης Θεολόγος-καθηγητής Κολλεγίου Αθηνών, Τηλ. 67-15-960

Από την πρόταση αυτή της Ο.Ε. διαφύροποιούμαι ως προς την υπόδειξη επέντα του ίδιου για τη συγγραφή του βιβλίου της Γ' τάξεως και παρακαλώ να εξαιρεθώ για τους εξής λόγους:

α) Αυτή τη στιγμή είμαι ο μόνος θεολόγος στα ΚΕΜΕ, αναγκασμένος από τα πράγματα να εκτελώ πολλαπλάσια καθήκοντα, από όσα απαιτεί για τους Βιοηγητές ο Ν. 186/75 άρθρο 4 παρ. 4 και ταυτόχρονα να εξυπηρετώ και δυο ακόμη καθήκοντα, τη Παιδεία και την Οικιακή Οικονομία, χωρίς μάλιστα να είμαι σ' αυτά ειδικός. Για ν' ανταποκριθώ στις υποχρεώσεις μου αυτές εργάζομαι υπερεντατικά και εκτός Γραφείου. Το φράγμα της ανθρώπινης αντοχής έχει ξεπεραστεί από καιρό και είναι αδύνατο να αναλάβω και άλλη υποχρέωση, μάλιστα τόσο βαριά, όπως είναι η συγγραφή ενός σχολικού βιβλίου.

β) Τα περισσότερα μέλη του Τμήματος, από αυτά που φηρίζουν, δέχονται για το πρόσωπό μου και το μάθημα που εκπροσωπώ μια δυσεξήγητη, αδικαιολόγητη και επιβλαβή για την υπόθεση της Παιδείας προκατάληψη. Αποφεύγω να σημειώσω εδώ όσα έχω υποστεί, ιδιαίτερα τα τελευταία τέσσερα περίπου χρόνια, για να μη χειροτερέψω την κατάσταση, η οποία είναι ήδη πολύ κακή. Όμως θεωρώ λάθος να αναλάβω αυτή τη στιγμή τη συγγραφή κάποιου βιβλίου, την καταλληλότητα του οποίου θα κρίνει τελικά το Τμήμα μας, γιατί με το να είμαι και εγώ συγγραφέας του, το βιβλίο κατά πάσα πιθανότητα θα αποριφθεί λόγω προκατάληψης, και έτσι μετά ένα χρόνο δε θα υπάρχει πάλι νέο βιβλίο για τους μαθητές. Άλλωστε, και άλλη φορά που προσφέρθηκα να γράψω κάποιο βιβλίο των Θεολογικών, το Τμήμα μας αρνήθηκε την ανάθεση σε μένα, ενώ "αγαλλομένω ποεί" ανέθεσε σε άλλα μέλη του τη συγγραφή άλλων βιβλίων. Θεωρώ για μένα φρόνιμο και για την Εκπαίδευση ωφέλιμο να μην είμαι στην ομάδα των συγγραφέων που θα γράφει το βιβλίο της Γ' Γυμνασίου και παρακαλώ να αντικατασταθώ με τον αιδεσιμολ. πρωτ. κ. Γεώργιο Μεταλληνό, δοκιμασμένο συγγραφέα και ειδικό στο αντικείμενο. Κατά τα άλλα, η πρόταση της Ο.Ε. η οποία εκπόνησε το Α.Π. να παραμείνει αναλλοίωτη.

Γ' ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

α) Ε Ι Δ Ι Κ Ε Σ Ο Δ Η Γ Ι Ε Σ .

1) Η εκκλησιαστική ιστορία δεν είναι μια οποιαδήποτε ιστορία συνηθισμένων γεγονότων, αλλά η παρουσίαση της πορείας του Λαού του Θεού προς τη σωτηρία με τη διάσταση της εγκοσμιότητας. Επομένως πέρα από τα γεγονότα και τα πρόσωπα πρέπει να δούμε την πρόνοια και την αγάπη του Θεού, ο Οπολος κατευθύνει την Εκκλησία Του, όπως και το μέγεθος της ανθρώπινης προσπάθειας για ανταπόκριση ή μη.

2) Η εξιστορία των εκκλ. γεγονότων πρέπει να βασίζεται στις πηγές. Θα παρουσιάζονται τα γεγονότα καθ'αυτά, με τις απαραίτητες προεκτάσεις.

Η παράθεση μαρτυριών από τις πηγές σε δόκιμη μετάφραση, ή και στο πρωτότυπο μερικές φορές, είναι επιθυμητή και απαραίτητη, αλλά να γίνεται με φειδώ. Γνώμες νεότερων ιστορικών ερευνητών, γενικά αναγνωρισμένων, μπορούν επίσης να χρησιμοποιούνται πότε-πότε.

3) Η έκθεση της ιστορικής ύλης θα είναι πάνω από όλα αληθινή και αντικειμενική, χωρίς προκαταλήψεις και προσωπικές συμπάθειες ή προτιμήσεις. Εξίσου πρέπει να αποφεύγεται και η ωμή εξίστρωση των γεγονότων, όχι μόνο γιατί έτσι οι μαθητές δεν ωφελούνται τελικά, αλλά και γιατί μια τέτοια μέθοδος θα ακριχστευε και το ίδιο το μάθημα.

4) Η πορεία του Χριστιανισμού στη διαδρομή της ιστορίας δεν πρέπει να παρουσιαστεί με διάθεση εξιδανικεύσεων και θριαμβολογίας. Ακόμη και εκεί όπου το επιτρέπουν οι περιστάσεις, η έξαρση του "θριάμβου" θα γίνεται ως "καύχησις ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ" και ως φανέρωση των "μεγαλειῶν" του Θεού και της ενεργείας του Αγ. Πνεύματος. Κατά τα άλλα, η ιστορική πορεία του Χριστιανισμού θα παρουσιαστεί με το ρεαλισμό που επιβάλλει η διαλεκτική μεταξύ "δυνάμεως" και "ασθενείας", μεταξύ της κλήσεως του Θεού και του "φρονήματος τῆς σαρκός" στο ίδιο το σώμα της Εκκλησίας και στη σχέση της με τον κόσμο.

5) Με το ίδιο πνεῦμα θα επιδιωχθεί και η σταθερή διασύνδεση του "ἐρ' ἅπαξ" με το "νῦν" και το "ἀεὶ" στη ζωή της Εκκλησίας, ώστε, χωρίς να παραβλέπεται ή να υποτιμάται το τοπικό και το χρονικό στοιχείο να φανερω-νεται η υπέρβαση και των δύο στη δια-χρονική καθολικότητα της Εκκλησίας και να αναγνωρι-ζεται ὅ,τι είναι παντοτινά καινούριο και δυναμικό μέσα από τα παλαιούμενα σχήματα του ανθρώπινου και του εγγόσμιου σκεύους της χάριτος.

6) Για κάθε δ.ε. σημειώνονται αρκετές ενδείξεις σχετικά με το διαπραγματευόμενο θέμα. Αν όμως ο γενικός τόνος της περιγραφής δεν είναι θεολογικά υποκαταμένος στην έννοια του τίτλου του κεφαλαίου και στενά εξαρτημένος απ' αυτόν, θα χαθεί ο άξονας του βιβλίου και οι επί μέρους αφηγήσεις θα αποσπαστούν από τη συνάφεια, μέσα στην οποία μόνο είναι κατανοητές και παιδαγωγικά χρήσιμες. Γι' αυτό η Επιτροπή που κατάρτισε τα Α.Π. προσπάθησε, ώστε, κατά κανόνα, οι τίτλοι του μαθήματος κάθε τάξεως, καθώς και εκείνοι των κεφαλαίων και των επί μέρους ενοτήτων να εμπεριέχουν το νόημα και το μήνυμά τους. Έτσι θεωρείται δεσμευτική για τους συγγραφείς των βιβλίων η διατήρηση των παραπάνω ουσιαστικών διατυπώσεων, πλην ίσως κάποιων όρων, που τυχόν θα είναι ευκολότερα κατανοητοί από τους μαθητές, ή μερικών τίτλων, που θα μπορούσαν να διατυπωθούν συντομότερα. Δεν ισχύει όμως το ίδιο με τα στοιχεία που βρίσκονται μέσα σε παρένθεση. Αυτά για κανένα λόγο δεν πρέπει να θεωρηθούν ως υποχρεωτικοί τίτλοι των παραγράφων των ενοτήτων, αλλά ως κύρια προσανατολιστικά περιγράμματα των περιεχομένων, όπως τα αντιλαμβάνεται και τα προτείνει η επιτροπή. Η ειδική θεολογική και λοιπή ορολογία των ενδεικτικών στοιχείων που βρίσκονται σε παρένθεση προορίζεται μόνο για τους συγγραφείς και δεν πρέπει να περιληφθεί στα σχολικά εγχειρίδια, εκτός βέβαια από εκείνη, η οποία είναι πασίγνωστη, κατανοητή και καθιερωμένη.

β) Γ. ε. ν. ι. κ. έ. ς. ο. θ. η. γ. λ. ε. ς

7) Η έκταση του βιβλίου θα είναι 50-52 δ.ε. των 2-2 1/2 σελίδων καθαρού κειμένου κατά δ.ε. Δηλαδή το καθαρό κείμενο του βιβλίου θα είναι 120-140 σελίδες. Λγιογραφικά, πατερικά και υμνολογικά κείμενα εκτός κειμένου, πίνακες, χάρτες, διαγράμματα και η εικονογράφηση

του βιβλίου θα είναι επιπλέον. Η συνολική έκταση του βιβλίου θα είναι 200 περίπου σελίδες, με επιτρεπόμενη απόκλιση 10% περισσότερο ή λιγότερο. Κάθε σελίδα υπολογίζεται ότι έχει 35-36 στίχους και κάθε στίχος 50-60 διαστήματα (γράμματα, σημεία στίξεως, απόστασεις μεταξύ λέξεων).

8) Γλώσσα του βιβλίου θα είναι η Δημοτική χωρίς ακρότητες, όπως την ορίζει το Ν. 309/1976 άρθρο 2 § § 1-2 και την περιγράφει η Γραμματική της Νεοελληνικής, έκδοση 1983 το ΟΕΔΒ - Σύστημα μονοτονικό.

9) Η εικονογράφηση του βιβλίου θα γίνει με τη φροντίδα ή την υπόδειξη των συγγραφέων. Οι εικόνες θα είναι κατά προτίμηση βυζαντινής τεχνοπλάσας και θα προέρχονται από καλλιούς ή νέους ορθόδοξους Παύς, από Μοναστήρια, Μουσεία ή συλλογές. Κάθε εικόνα θα έχει σύντομη επεξήγηση και χαρακτηριστική λεζάντα. Ευνόητο είναι ότι το μεγαλύτερο μέρος των εικόνων ή φωτογραφιών ή σκίτσων πρέπει να αναφέρεται στα ιστορούμενα θέματα και να μην είναι απλά μια τυχαία διακόσμηση βιβλίου.

10) Στο βιβλίο να περιλαμβάνονται πίνακες, διαγράμματα και χάρτες κατά την κρίση των συγγραφέων.

11) Η εμοιβή για τους συγγραφείς του βιβλίου "Για το μαθητή" ορίζεται στο ποσό των τετρακοσίων χιλ. δραχ. (400.000) κατανεμόμενο ίσομερώς. Οι εκπαιδευτικοί εν ενεργεία που αποσκοπύονται στο ΚΕΜΕ για τη συγγραφή του βιβλίου δεν δικαιούνται αποζημιώσεως.

12) Κρίνεται απαραίτητο για τους συγγραφείς, προτού να γράφουν το βιβλίο, να έχουν υπόψη τους τα Α.Π. των Θρησκευτικών και των άλλων τάξεων Γυμνασίου και Λυκείου, για να αποφευχθούν άσκοπες επαναλήψεις ή επικαλύψεις των ίδιων θεμάτων.

13) Στο τέλος του βιβλίου να καταχωριστεί " Γ λ ω σ σ ά ρ ι ο δ ρ ώ ν " το οποίο θα επεξηγεί με συντομία και σαφήνεια όρους ή άλλες έννοιες που βρίσκονται στο βιβλίο και δεν είναι δυνατόν να επεξηγούνται εκεί για λόγους μεθοδολογικούς.

14) Τα χειρόγραφα του βιβλίου " Για το μαθητή " θα υποβληθούν στο ΥΠΕΠΘ, Δ/ση Εφαρμογής Προγραμμάτων, Ερμού 15 - Αθήνα, σε 6 δακτυλογραφημένα (ή φωτοτυπημένα ή πολυγραφημένα) αντίγραφα, γραμμένα μόνο στη μια όψη του χαρτιού, μέσα σε δέκα (10) μήνες από την ημέρα της αναθέσεως της συγγραφής. Οι κριτικές επιτροπές οφείλουν να περατώσουν το έργο τους και να υποβάλουν την έκθεσή τους μέσα σε 40 ημέρες από την παράδοση σ' αυτούς των χειρογράφων.

15) Η έκταση, η μορφή, το περιεχόμενο, ο χρόνος συγγραφής, η αμοιβή και κάθε άλλο συναφές ζήτημα του βιβλίου " Για τον Καθηγητή " θα καθοριστούν με άλλη απόφαση.

16) Η αμοιβή των κριτών ορίζεται στο ποσό των 30.000 δρχ. για τον καθένα.

Για το βιβλίο της Α' Λυκείου

α) Συγγραφείς :

1. Πατσούκας Νικόλαος, Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Παν/μίου Θεσ/νίκης, οδός Μητροπούλου 5 - 546 42 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ.
Τηλεφ. (031) 621447 (οικία), 991.385 (γραφείο).
2. Χριστοφορίδης Βενιζέλος, Δρας Θ - Καθηγητής Β' Λυκείου Χαριλάου Θεσ/νίκης - Οδ. Κυπαρισσίας 8, Χαριλάου-542 49 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, Τηλ. 306-467.
3. Κριμιζής Αθανάσιος, Θεολόγος - Παιδαγωγός, Β' Γυμνασιάρχης Πειραματικού Σχολείου Παν/μίου Θεσσαλονίκης με μεταπτυχιακές σπουδές στο MÜNSTER και τη Θεσ/νίκη, οδ. Βυζαντινού 5-546 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, Τηλ. (031) 812-117.
4. Δεληδήμος Ειρηναίος, Βοηθός Θεολογικής Σχολής Παν/μίου Θεσ/νίκης, με μεταπτυχιακές σπουδές στην Ιταλία και Δ. Γερμανία, οδ. Μ. Μπότσαρη 16, Νεάπολη-567 28 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ.
Τηλ. (031) 610-964 (οικία), 991-633 (γραφείο).

β) Εναλλακτική λύση για την περίπτωση άλλης επιλογής :

5. Κογκούλης Ιωάννης, Λέκτορας Παν/μίου Θεσ/νίκης, Οδ. Δ. Μυλωνά 6, 40 Εγκλησιές - 546 36 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, τηλ. (031) 212-370 (οικία), 992-508 (γραφείο).
6. Μαρτζέλλος Γ., Λέκτορας Παν/μίου Θεσ/νίκης, οδ. Βίτσι 17 - Σομιάς, 566 26 Θεσ/νίκης
γ) Κριτές : τηλ. (031) 613-341 (οικία), 992-937 (γραφείο).

1. Αρχιμ. Κραγιόπουλος Συμεών, Θεολόγος με μεταπτυχιακές σπουδές στη Γαλλία, συγγραφέας, οδός Αγ. Παρασκευής 5 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, τηλ. (031) 273-460.
2. Φουντούλης Ιωάννης, Καθηγητής και Πρόεδρος του Ποιμαντικού Τμήματος της Θεολογικής Σχολής Παν/μίου Θεσ/νίκης, Οδ. Τσιρογιάννη 5 - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, Τηλ. (031) 239-010 (οικία) 991-419 (γραφείο).
3. Διαλιαμπίης Παντελής, Θεολόγος - Λυκειάρχης 17ου Λυκείου Θεσ/νίκης, συγγραφέας. Οδ. Εδμ. Ροστάιν, 19 - 546 41 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, Τηλ. (031) 830-265.

α) Ειδικές οδηγίες

(1) Δεν πρόκειται για θέματα θεολογικά, στα οποία η ανάπτυξη ενασμενίζει στην υπερβατική ουσία που περιέχουν· η έμφαση βρίσκεται στη σημασία του βιωματικού περιεχομένου τους για τη ζωή της Εκκλησίας και των χριστιανών. →

Προηγούνται στη σειρά ορισμένα (1-7) βασικά τέτοια μαθήματα, που αποτελούν κατά κάποιο τρόπο τις προϋποθέσεις για τα επόμενα. Ακολουθούν άλλα (8-17), που βρίσκονται στη σειρά της εμφάνισής τους στην ιστορία. Έτσι συμπληρώνουν ουσιαστικά το μάθημα της Γ' Γυμνασίου. Από την εποχή του αρχικού Χριστιανισμού μέχρι σήμερα γίνεται επιλογή θεμάτων που έπαιξαν θεμελιώδη ρόλο στην εποχή τους και συμβαίνει να έχουν ιδιαίτερη σημασία για μας σήμερα.

(2) Για τη Λατρεία προσφέρονται στο μαθητή όχι μόνο θεμελιώδεις γνώσεις, αλλά και ανοίγματα κατανόησης του νοήματος της Λατρείας σε βασικές εκδηλώσεις της (17-30), και καταβάλλεται προσπάθεια μνήσεώς του στη σχέση που μπορεί να κατανοηθεί η Λατρεία με τη σύγχρονη ζωή.

(3) Όταν γίνεται λόγος για Ζωή της Εκκλησίας, η αναφορά είναι σε εξώφθαλμες καθημερινές πραγματικότητες στη ζωή της, που απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή, γιατί προκαλούν ερωτήματα ή ειδικά αιτήματα από το σύγχρονο άνθρωπο.

(4) Οι μαθητές εισάγονται σε κείρια θεολογικά, λατρευτικά και πρακτικά προβλήματα που απασχόλησαν την Εκκλησία μέσα στην ιστορία της. Συγχρόνως όμως έχουν, χάρη στη μέθοδο προσφοράς, άνετη πρόσβαση σ' αυτά από την άποψη της σημερινής εμπειρίας και προβληματικής.

(5) Αν η ανάλυση των θεμάτων δεν γίνει με τρόπο απλό, χωρίς ανατάληπτη θεολογική ορολογία, ο σκοπός του μαθήματος θα αποτύχει.

Κάθε θέμα σχετίζεται αμέσως με κείμενα της Κ. Διαθήκης, με πατερικά καθώς και με σύγχρονα κείμενα. Από τα κείμενα αυτά πρέπει να βγαίνει το μήνυμα που θέλουμε να μεταδοθεί.

(6) Η μέθοδος πραγμάτευσης είναι διαλεκτική: Τι συνέβη κάποτε εξαιτίας κάποιας αφορμής; τι αντιτάχθηκε σε τί; πώς αντιμετωπίστηκε κάτι, ενδεχομένως με ποιες θυσίες. Ποιες ήταν οι επιπτώσεις για το μέλλον και ποιο το νόημα των

διεξόδων που βρέθηκαν στα διάφορα προβλήματα για τη σημερινή Εκκλησία, με το σύγχρονο πλήρωμά της.

(7) Η όλη προσέγγιση στα θέματα είναι βιβλική και πατερική, όχι φιλοσοφική. Το τελευταίο αποτελεί δουλειά του φιλοσόφου. Επειδή ο λόγος είναι βιβλικός και πατερικός, πρέπει συνεχώς να μεταφράζεται με έννοιες και εικόνες σημερινές. Μόνο έτσι το μήνυμα από τη ρησιναιότητα των θεμάτων θα φτάνει στους σημερινούς μαθητές. Αυτή είναι άλλωστε η δουλειά του θεολόγου.

(8) Το βιβλίο της Α' Λυκείου δεν αποτελείται απλά από στοιχεία θεολογίας, λατρείας και ηθικής ζωής της Εκκλησίας, αλλά από μια θεματολογία κατ'επιλογή, η προσέγγιση στην οποία γίνεται στο ιδιαίτερα σημαντικό επίπεδο της βιωματικής σημασίας και της καθημερινής πράξης μέσα στη ζωή της Εκκλησίας.

Με τον τρόπο αυτό οι μαθητές εισάγονται στο βαθύτερο νόημα μερικών κειμένων ζητημάτων που απασχόλησαν την Εκκλησία στο παρελθόν, αλλά έχουν τη δυνατότητα της πρόσβασης σ' αυτά μέσα από τη σημερινή δική τους εμπειρία με τρόπο, που προϋποθέτει γνώση, μιá γνώση που τους βοηθάει να υποστηρίξουν κάτι ή να το αμφισβητήσουν, αν το νομίζουν.

(9) Σε κάθε δ.ε. σημειώνονται αρκετές ενδείξεις σχετικά με το διαπραγματευόμενο θέμα. Αν όμως ο γενικός τόνος της περιγραφής δεν είναι θεολογικά υποταγμένος στην έννοια του τίτλου του κεφαλαίου, και στενά εξαρτημένος απ' αυτόν, θα χαθεί ο άξονας του βιβλίου και οι επί μέρους αφηγήσεις θα αποσπαστούν από τη συνάφεια, μέσα στην οποία μόνο είναι κατανοητές και παιδαγωγικά χρήσιμες. Γι' αυτό η Επιτροπή που κατάρτισε τα Α.Π. προσπάθησε, ώστε, κατά κανόνα, οι τίτλοι του μαθήματος κάθε τάξεως, καθώς και εκείνοι των κεφαλαίων και των επί μέρους ενοτήτων να εμπεριέχουν το νόημα και το μήνυμά τους. Έτσι θεωρείται δεσμευτική για τους συγγραφείς των βιβλίων η διατήρηση των παραπάνω ουσιαστικών διατυπώσεων, πλην ίσως κάποιων όρων, που τυχόν θα είναι ευκολότερα κατα-

νοητοί, από τους μαθητές, ή μερικών τίτλων, που θα μπορούσαν να διατυπωθούν συντομότερα. Δεν ισχύει όμως το ίδιο με τα στοιχεία που βρίσκονται μέσα σε παρένθεση. Αυτά για κανένα λόγο δεν πρέπει να θεωρηθούν ως υποχρεωτικοί τίτλοι των παραγράφων των ενοτήτων, αλλά ως κύρια προσανατολιστικά περιγράμματα των περιεχομένων, όπως τα αντιλαμβάνεται και τα προτείνει η Επιτροπή. Η ειδική θεολογική και λοιπή ορολογία των ενδεικτικών στοιχείων που βρίσκονται σε παρένθεση προσρίζεται μόνο για τους συγγραφείς και δεν πρέπει να περιληφθεί στα σχολικά εγχειρίδια, εκτός βέβαια από εκείνη, η οποία είναι πασίγνωστη, κατανοητή και καθιερωμένη.

β) Γ ε ν ε κ έ ς ο δ η γ γ έ ς

(10) Η έκταση του βιβλίου θα είναι 50-52 δ.ε. των 2 1/2 - 3 σελίδων καθαρού κειμένου κατά δ.ε. Δηλαδή το καθαρό κείμενο του βιβλίου θα είναι 140-160 σελίδες. Αγιογραφικά, πάτερικά και υμνολογικά κείμενα εκτός κειμένου, πίνακες, χάρτες, διαγράμματα και η εικονογράφηση του βιβλίου θα είναι επιπλέον. Η συνολική έκταση του βιβλίου θα είναι 220 περίπου σελίδες, με επιτρεπόμενη απόκλιση 10% περισσότερο ή λιγότερο. Κάθε σελίδα υπολογίζεται ότι έχει 35-36 στίχους και κάθε στίχος 50-60 διαστήματα (γράμματα, σημεία στίξεως, αποστάσεις μεταξύ λέξεων).

(11) Γλώσσα του βιβλίου θα είναι η Δημοτική χωρίς αιρεσίες, όπως την ορίζει ο Ν. 309/1976 άρθρο 2 § § 1-2 και την περιγράφει η Γραμματική της Νοελληνικής, έκδοση 1983 το ΟΕΒΔ. Σύστημα μονοτονικό.

(12) Η εικονογράφηση του βιβλίου θα γίνει με τη φροντίδα ή την υπόδειξη των συγγραφέων. Οι εικόνες θα είναι κατά προτίμηση βυζαντινής τεχνοτροπίας και θα προέρχονται από παλιούς ή νέους ορθόδοξους Ναούς, από Μοναστήρια, Μουσεία ή συλλογές. Κάθε εικόνα θα έχει σύντομη επεξήγηση

και χαρακτηριστική λεζάντα. Ευνόητο είναι ότι το μεγαλύτερο μέρος των εικόνων ή φωτογραφιών ή σκίτσων πρέπει να αναφέρεται στα εξεταζόμενα θέματα και να μη είναι απλά μια τυχαία διακόσμηση βιβλίου.

(13) Η αμοιβή για τους συγγραφείς του βιβλίου "Για το μαθητή" ορίζεται στο ποσό των 500.000 δρχ. κατανεμόμενο ισομερώς. Οι εκπαιδευτικοί εν ενεργεία που αποσπούνται στο ΚΕΜΕ για τη συγγραφή του βιβλίου δε δικαιούνται αποζημιώσεως.

(14) Κρίνεται απαραίτητο για τους συγγραφείς, προτού να γράφουν το βιβλίο, να έχουν υπόψη τους τα Α.Π. Θρησκευτικών και των άλλων τάξεων Γυμνασίου και Λυκείου, για να αποφευχθούν άσκοπες επαναλήψεις ή επικαλύψεις των ίδιων θεμάτων.

(15) Στο τέλος του βιβλίου να καταχωριστεί "Γ.λ.ω.σ.ά.ρ.ι.ο.δ.ρ.ω.ν.", το οποίο θα επεξηγεί με συντομία και σαφήνεια τους όρους ή άλλες έννοιες που βρίσκονται στο βιβλίο και δεν είναι δυνατόν να επεξηγούνται εκεί για λόγους μεθοδολογικούς.

(16) Τα χειρόγραφα του βιβλίου "Για το μαθητή" θα υποβληθούν στο ΥΠ.Ε.Π.Θ, Δ/ση Εφαρμογής Προγραμμάτων, Ερμού 15 - Αθήνα, σε 6 δακτυλογραφημένα (ή φωτοτυπημένα ή πολυγραφημένα) αντίγραφα, γραμμένα μόνο στη μια όψη του χαρτιού, μέσα σε δέκα (10) μήνες από την ημέρα της αναθέσεως της συγγραφής. Οι κριτικές επιτροπές οφείλουν να παρατώσουν το έργο τους και να υποβάλουν την έκθεσή τους μέσα σε 40 ημέρες από την παράδοση σ'αυτούς των χειρογράφων.

(17) Η Έκταση, η μορφή, το περιεχόμενο, ο χρόνος συγγραφής, η αμοιβή και κάθε άλλο συναφές ζήτημα του βιβλίου "Για τον Κάθηγητή" θα καθοριστούν με άλλη απόφαση.

(18) Η αμοιβή για τους κριτές ορίζεται στο ποσό των 30.000 δρχ. για τον καθένα.

Για το βιβλίο της Β' Λυκείου

α) Συγγραφείς :

1. Τσανανάς Γεώργιος, πτυχιούχος Θεολόγος και Φιλοσοφίας, Επιμελητής Παν/μίου Θεσ/νίκης, με μεταπτυχιακές σπουδές στη Θεσ/νίκη και το LÜNSTER, συγγραφέας, καθηγητής ΣΕΑΜΕ Καβάλας και Θεσ/νίκης, Οδός Κασσάνδρου 100 - 546 34 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, Τηλ. (031) 203-226 (οικία), 992-508 (γραφείο).
2. Ζιάκας Γρηγόριος, Καθηγητής Παν/μίου Θεσ/νίκης, Οδ. Επιθ. Α. Μισυρλή 45, Χαριλάου - 542 50 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, Τηλ. (031) 306-870 (οικία), 992-884 (γραφείο).
3. Παπαευαγγέλου Παναγιώτης, Δρας Θ. - ΓΕΜΕ Θεολόγων, συγγραφέας, Οδ. Πυλαίας 91, Κ. Τούμπα - 544 54, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, Τηλ. (031) 285-597.

β) Εναλλακτική λύση για την περίπτωση άλλης επιλογής :

1. Πάππου Ιωάννης, Διευθυντής Παιδείας Παν/μίου Θεσ/νίκης, Οδ. Αλεξάνδρου 51 - 543 42 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, Τηλ. (031) 730-803 (οικία), 992-913 (γραφείο).
2. Πάππου Ιωάννης, Διευθυντής Παιδείας Παν/μίου Θεσ/νίκης, Οδ. Αλεξάνδρου 51 - 543 42 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, Τηλ. (031) 611-021 (οικία), 991-043 (γραφείο).

γ) Κριτές :

1. Επίσκοπος Ανδρούσης Αναστάσιος Γιαννουλάτος, Κοσμητορας Θεολογικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών και Γεν. Δ/ντής "Απ. Διακονίας", οδ. Παρίτη και Β.Φρειδερίκης 7 - 154 51 ΝΕΟ ΨΥΧΙΚΟ, Τηλ. 8215-164 (οικία), 6712-733 και 7214-203 (γραφείο).
2. Βουλγαράκης Ηλίας, Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών, οδ. Ιπποκράτους 146 - 114 72 ΑΘΗΝΑ, Τηλ. 6427-729 (οικία), 7779-926 (γραφείο).
3. Νίκας Αθανάσιος, Δρας Θ. - Β. Γυμνασιάρχης Προτύπου Σχολής Αναβρυστών, Αποσπασμένος στο ΥΠΕΠΘ, Τηλ. 2814-173 (οικία).

α) Ειδικές οδηγίες

1. Τα μεγάλα ερωτήματα ζωής (Α'1α) απλά θα απαντηθούν (μαζί με τυχόν άλλα) και θα παρουσιαστούν με συντομία, δε θα αναπτυχθούν σε έκταση - αυτό γίνεται αλλού.

2. Η σειρά παρουσίασης των Θρησκειών έγινε εν μέρει με βάση τη διδακτική αρχή " από τα γνωστά και κοντινά προς τα λιγότερα γνωστά και μακρινά".

3. Για τον Ιουδαϊσμό τα στοιχεία είναι λίγα, πάντως συμπληρωματικά των άρθρων που δίνονται στις τάξεις Α' Γυμνασίου και Α' Λυκείου.

4. Τα άλλα Θρησκείματα και ο Χριστιανισμός (στα ουσιώδη και καίρια του) εκθέτονται όχι κατ'αντιπαράθεση αλλά κατά συμπάρθεση, χωρίς πολεμικούς και προπαγανδιστικούς τόνους. Έτσι η σύγκριση και η αποκρυστάλλωση προσωπικής γνώμης μπορούν να γίνουν αβίαστα και χωρίς φορτικότητα.

5. Τα ουσιώδη του Χριστιανισμού, παρεχόμενα με ερωτηματική και απορητική μορφή, ασφαλώς δεν εξαντλούν τη δογματική διδασκαλία της Εκκλησίας όμως προτίθενται να διεγείρουν το ενδιαφέρον για το όλο της πίστης.

6. Όπου είναι δυνατόν, αντί για διδακτικό δοκίμιο, να παρέχονται κείμενα εκλεκτά, αντιπροσωπευτικά και ουσιώδη για τα κάθε φορά θέματα.

7. Η κάποτε ειδική ορολογία, που παρατηρείται σε μερικά εντός παρενθέσεων προσανατολιστικά περιγράμματα για το περιεχόμενο των διδακτικών ενοτήτων, είναι μόνο γιορθεολόγους και για τους συγγραφείς των διδακτικών βιβλίων. Στα βιβλία πρέπει να αποφευχθεί ή - όπου είναι απόλυτη ανάγκη να διατηρηθεί - να εξηγείται σαφέστατα.

8. Σε κάθε δ.ε. σημειώνονται αρκετές ενδεξείς σχετικές με το διαπραγματευόμενο θέμα. Αν όμως ο γενικός τόνος της περιγραφής δεν είναι θεολογικά υποταγμένος στην έννοια του τίτλου του κεφαλαίου και στενά εξαρτημένος απ'αυτό, θα χαθεί ο άξονας του βιβλίου και οι επί μέρους αρηγήσεις θα αποσπαστούν από τη συνάφεια, μέσα στην οποία μόνο είναι κατανητές και παιδαγωγικά χρήσιμες. Γι'αυτό η Επιτροπή που κατάρτισε τα Α.Π. προσπάθησε, ώστε, κατά κανόνα, οι τίτλοι του μαθήματος κάθε τάξεως, καθώς, και εκείνοι των κεφαλαίων

και των επι μέρους ενοτήτων να εμπεριέχουν το νόημα και το μήνυμά τους. Έτσι θεωρείται δεσμευτική για τους συγγραφείς των βιβλίων η διατήρηση των παραπάνω ουσιαστικών διατυπώσεων, πλην ίσως κάποιων όρων, που τυχόν θα είναι ευκολότερα κατανοητοί από τους μαθητές, ή μερικών τίτλων, που θα μπορούσαν να διατυπωθούν συντομότερα. Δεν ισχύει όμως το ίδιο με τα στοιχεία που βρίσκονται μέσα σε παρένθεση. Αυτά για κανένα λόγο δεν πρέπει να θεωρηθούν ως υποχρεωτικοί τίτλοι των παραγράφων των ενοτήτων, αλλά ως κύρια προσανατολιστικά περιγράμματα των περιεχομένων, όπως τα αντιλαμβάνεται και τα προτείνει η Επιτροπή. Η ειδική θεολογική και λοιπή ορολογία των ενδεικτικών στοιχείων που βρίσκονται σε παρένθεση προσρίζεται μόνο για τους συγγραφείς και δεν πρέπει να περιληφθεί στα σχολικά εγχειρίδια, εκτός βέβαια από εκείνη, η οποία είναι πασίγνωστη, κατάνοητή και καθιερωμένη.

β) Γ ε ν υ κ έ ς ο δ η γ έ ς

9. Η έκταση του βιβλίου θα είναι 50-52 δ.ε. των 2 1/2 - 3 σελίδων καθαρού κειμένου κατά δ.ε. Δηλαδή το καθαρό κείμενο του βιβλίου θα είναι 140-160 σελίδες. Αχρονολογημένα, πατερικά και υμολογιακά κείμενα εκτός κειμένου, πίνακες χάρτες, διαγράμματα και η εικονογράφηση του βιβλίου θα είναι επιπλέον. Η συνολική έκταση του βιβλίου θα είναι 220 περίπου σελίδες, με επιτρεπόμενη απόκλιση 10% περισσότερο ή λιγότερο. Κάθε σελίδα, υπολογίζεται ότι έχει 35-36 στίχους και κάθε στίχος 50-60 διαστήματα (γράμματα, σημεία στίξεως, αποστάσεις μεταξύ λέξεων).

10. Γ λ ώ σ σ α του βιβλίου θα είναι η Δημοτική χωρίς ακρότητες, όπως την ορίζει ο Ν. 309/1976 άρθρο 2 § 1-2 και την περιγράφει η Γραμματική της Νεοελληνικής, έκδοση 1983 το ΟΕΔΒ - Σύστημα μονοτονικό.

11. Η εικονογράφηση του βιβλίου θα γίνει με τη φροντίδα ή την υπόδειξη των συγγραφέων. Οι εικόνες θα είναι

κατά προτίμηση βυζαντινής τεχνοτροπίας και να προέρχονται από καλλιούς ή νέους ορθόδοξους Μασούς, από Μοναστήρια, από Μουσεία ή συλλογές. Κάθε εικόνα θα έχει σύντομη επεξήγηση και χαρακτηριστική λεζάντα. Ευνόητο είναι ότι το μεγαλύτερο μέρος των εικόνων ή φωτογραφιών ή σκίτσων πρέπει να αναφέρεται στα ιστορούμενα θέματα και να μηγείναι. απλά μια τυχαία διακόσμηση βιβλίου.

12. Η αμοιβή για τους συγγραφείς του βιβλίου "Για το μαθητή" ορίζεται στο ποσό των 500.000 δραχ. κατανεμόμενο ισομερώς. Οι εκπαιδευτικοί εν ενεργεία που αποσπώνται στο ΚΕΜΕ για τη συγγραφή του βιβλίου δε δικαιούνται αποζημιώσεως.

13. Κρίνεται απαραίτητο για τους συγγραφείς, προτού να γράψουν το βιβλίο, να έχουν υπόψη τους τα Α.Π. των θρησκευτικών και των άλλων τάξεων Γυμνασίου και Λυκείου, για να αποφευχθούν άσκοπες επαναλήψεις ή επικαλύψεις των ίδιων θεμάτων.

14. Στο τέλος του βιβλίου να καταχωριστεί "Γλωσσάριο όρων", το οποίο θα επεξηγεί με σύντομα και σαφήνεια τους όρους ή άλλες έννοιες που βρίσκονται στο βιβλίο και δεν είναι δυνατόν να επεξηγούνται εκεί για λόγους μεθοδολογικούς.

15. Τα χειρόγραφα του βιβλίου "Για το μαθητή" θα υποβληθούν στο ΥΠΕΠΘ, Δ/ση Εφαρμογής Προγραμμάτων, Ερμού 15- Αθήνα, σε δακτυλογραφημένα (ή φωτοτυπημένα ή πολυγραφημένα) αντίγραφα, γραμμένα μόνο στη μία όψη του χαρτιού, μέσα σε δέκα (10) μήνες από την ημέρα της αναδέσεως της συγγραφής. Οι κριτικές επιτροπές, οφείλουν να περατώσουν το έργο τους και να υποβάλουν την έκθεσή τους μέσα σε 40 ημέρες από την παράδοση σ'αυτούς των χειρογράφων.

16. Η έκταση, η μορφή, το περιεχόμενο, ο χρόνος συγγραφής, οι αμοιβή και κάθε άλλο συναφές ζήτημα του βιβλίου "Για τον καθηγητή" θα καθοριστούν με άλλη απόφαση.

17. Η αμοιβή των κριτών ορίζεται στο ποσό των 30.000 δραχ για τον καθένα.

Φρωτίδα Φαβίνα

Ο κ. Ηλ. Σπυρόπουλος λέγει: Νομίζω ότι το αιτιολογικό, με το οποίο ο κ. Φούσκας εξαιρεί τον εαυτό του από την ομάδα συγγραφέων του βιβλίου της Γ' Γυμνασίου θα τον εξαιρέσει και από τους δικαιούχους του γνωστού μακαρισμού "μακάριοι οι ειρηνοποιοί", καθώς το φόρτισα με εριστική διάθεση και απαράδεκτες μορφές εναντίον των μελών του Τμήματος. Η πρώτη παράγραφος του αιτιολογικού του ήταν αρκετός λόγος να απαλλαγεί από τη συγγραφή, γιατί πρόσθεσε και τη δεύτερη; Γιατί αν αληθεύουν όσα μας καταμαρτυρεί ο κ. Κ. Φούσκας, ότι δηλ. ενεργήσαμε και κατά το παρελθόν με "επιβλαβή για την υπόθεση της παιδείας προκατάληψη" και ότι και στο μέλλον με την ίδια προκατάληψη θα ενεργούμε, ώστε το βιβλίο "θα απορριφθεί λόγω προκαταλήψεως", τότε είναι σαν να μας λέει ότι είμαστε ανάξιοι και τα λοιπά καθήκοντά μας να επιτελούμε και για το σύνολο της εισήγησης του να εκφέρουμε γνώμη. Δεν αγνοεί βέβαια ότι ανώτερο δικαστήριο επικύρωσε την αονητική για την εκλογή του κ. Φούσκα ψήφο των μελών του Τμήματος, εναντίον των οποίων βάλλει.

Τον παρακαλώ να περιοριστεί στην πρώτη παράγραφο του σκεπτικού της εξαίρεσής του, να αφαιρέσει τη δεύτερη, για να μη διαταραχθεί ακόμα μια φορά εξαιτίας του η καλή ατμόσφαιρα που επικρατεί στο Τμήμα.

Ύστερα από δήλωση του κ. Φούσκα ότι τα όσα έχει σημειώσει πρέπει να παραμείνουν στην εισήγησή του, ο κ. Βώρος λέγει:

Όσα είπε ο κ. Φούσκας για προκατάληψη κλπ. νομίζω ότι εκφράζουν φευγαλέα στιγμή ανθρώπινης αδυναμίας. Γενικότερα φρονώ ότι ο κ. Φούσκας θα μπορούσε, με πνεύμα χριστιανικό, να έχει υπερνικήσει τέτοιες σκέψεις έστω κι αν κάποτε γεννήθηκαν σε στιγμές έντιμης και προκατάληπτης διαφωνίας. Εγώ, με πνεύμα ιστορικό, προτιμώ να θεωρήσω τη σχετική περικοπή του ως **ERROREM MENTIS (NON CORDIS)**.

Ο κ. Δ. Τομπαΐδης λέγει: Λυπάμαι που ακούω από τον π. Φούσκα ότι είναι μεροληπτική η στάση μας απέναντί του προσωπικά και απέναντι στο μάθημα των Θρησκευτικών. Θεωρώ τα όσα είπε σχετικά ως απαράδεκτα, γιατί μας αποδίδουν A PRIORI προθέσεις και ενέργειες υπηρεσιακά επίμεμπτες και ηθικά επιλήψιμες. Τέλος θα σημειώσω ότι δεν είναι σωστό να μεταφέρουμε στο υπηρεσιακό επίπεδο της συναισθηματικές μας αντιδράσεις.

Ο κ. Κ. Φούσκας δευτερολογώντας λέγει: Σε όσα είχαν την προθυμία να πουν μερικοί από τους κ.κ. Συμβούλους, στην προσπάθειά τους να αμβλύνουν την εντύπωση που προκλήθηκε από όσα είπα και με την επιθυμία που εξέφρασαν, για να αποσύρω τη σχετική περικοπή της εισηγήσεώς μου, η οποία αναφέρεται στο βιβλίο της Γ' τάξεως Γυμνασίου, δευτερολογώντας σημειώνω τα εξής:

Αυτά που είπα στην εισήγησή μου, τα είπα μόνο για να αιτιολογήσω την απροθυμία μου να αποδεχτώ την πρόταση για τη συμμετοχή μου στη συγγραφή του βιβλίου των Θρησκευτικών της Γ' Γυμνασίου. Δεν είναι προσωπικές μου εκτιμήσεις, που βασίζονται στα "πεπραγμένα" των οχτώ προηγούμενων ετών, και ατυχώς, είναι αληθινά. Με βάση αυτά τα στοιχεία προβλέπω πιθανή την απόρριψη του συγκεκριμένου βιβλίου, αν είμαι και εγώ ένας από τους συγγραφείς του, και γι' αυτό το λόγο δεν επιθυμώ να εμπλακώ σε μια οδυνηρή περιπέτεια, η οποία δε θα ωφελούσε τελικά ούτε την προσπάθεια ανανεώσεως των διδακτικών βιβλίων. Ήταν κανείς σχεδιάζει για το μέλλον, δεν είναι φρόνιμο να αγνοεί το παρελθόν. Άλλωστε, ορισμένοι από τους κ.κ. Συμβούλους έχουν διατυπώσει κατά καιρούς τη γνώμη ότι μέλη του Τμήματος δεν πρέπει να είναι συγγραφείς σχολικών βιβλίων, γιατί έτσι δυσχεραίνεται η κρίση για την καταλληλότητα των βιβλίων από το Τμήμα.

Όλα τα έγγραφα ύστερα από πολλή σκέψη και προσοχή, ενσυνείδητα και με πολλή θλίψη και δεν είναι καθόλου "φευγαλέα στιγμή ανθρώπινης αδυναμίας", όπως τα χαρακτηρίζει ο κ. Βώρος και γι' αυτό επικαλείται το "χριστιανικό πνεύμα" μου για να αποσύρω όσα είπα. Όταν κάποιος πονεί εξακολουθητικά, το λιγότερο που δικαιούται να κάνει είναι να εκφράσει τον πόνο του. Και μακάρι να τον εξέφραζαν και άλλοι με τόσο ήπιο ύφος.

Έχω επίσης τη γνώμη ότι η "λύπη" του κ. Τομπαΐδη έπρεπε να εκφραστεί για την κατάσταση που υπάρχει, σχετικά με το πρόσωπό μου και το μάθημα που εκπροσωπώ, και όχι για την επισήμανσή της. "Ηθικά απαράδεκτο" δεν είναι το ότι επισημαίνω κάτι κακό, αλλά το ότι υπάρχει το κακό και το ότι μερικοί προσποιούνται ότι δεν το βλέπουν.

Ο προεδρεύων κ. Σπυρόπουλος πολύ καλά γνωρίζει από τα πράγματα, αν ^{αμ γγ - ο β σ σ} είμαι ή όχι "ειρηνοποιός", και γι' αυτό δε δικαιολογείται ^φ κάτι κακό, το ^{β β β} οποίο αναμφισβήτητα υπάρχει. Κατά την γνώμη μου αλλού πρέπει να φάξει για να βρει το εριστικό ύφος.

Λυπούμαι, γιατί είμαι υποχρεωμένος να επιμείνω σε όσα είπα.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Φούσκα για την Α' τάξη Γυμνασίου.

Για το πρόγραμμα και τα βιβλία της Β' Γυμνασίου ακολουθεί συζήτηση και διαμορφώνονται οι εξής δύο προτάσεις για τους συγγραφείς:

- A.- 1) Αγγουρίδης Σάββας, Καθηγ. Θεολ. Σχολ. Παν. Αθηνών
2) Νίκας Σωκράτης, Β' Γυμνασιάρχης προτύπου γυμνασίου Πατρών
- B.- 1) Αγγουρίδης Σάββας, Καθηγ. Θεολ. Σχ. Παν. Αθηνών
2) Νίκας Σωκράτης, Β' Γυμνασιάρχης προτύπου γυμνασίου Πατρών
3) Μαρκαντώνης Νικ, *Δημιώ Λήβωτος*

Ο Προεδρεύων θέτει σε ψηφοφορία τις 2 προτάσεις:

Ψηφορορία

Σκορδίλης	A
Τομπαΐδης	A
Παπασημακόπουλος	A
Αδαμόπουλος	A
Παπαδόπουλος	A
Βώρος	B
Σακκάς	A
Σπυρόπουλος	B

Με ψήφους 6:2 εγκρίνεται η Α' πρόταση.

Παράλληλα με την πρόταση για τους κριτές που προτείνει ο κ. Φούσκας διαμορφώνεται και η εξής άποψη:

Κριτές:

- 1) Γαλίτης Γ., Καθ. Θεολ. Σχολ. Παν. Αθηνών
- 2) Ανδριόπουλος Π., Αναπλ. Καθ. Θεολ. Σχ. Παν. Αθηνών
- 3) Δ. Δρίτσας, *Δημιώ Λήβωτος*

Ο Προεδρεύων θέτει σε ψηφοφορία τις δύο προτάσεις:

Ψηφοφορία

Σκορδίλης	B
Τομπαΐδης	B
Παπασημακόπουλος	εισήγηση (Α)
Αδαμόπουλος	"
Παπαδόπουλος	"
Βώρος	B
Σακκάς	εισήγηση (Α)
Σπυρόπουλος	B

Οι ψήφοι κατανέμονται Φ 4:4. Με τη διπλοψηφία του προέδρου προ-
τείνεται η Β' πρόταση (Γαλιτίας, Ανδριόπουλος, Δρίτσας).

Γ' τάξη

Στην πρόταση για τους κριτές του κ. Φούσκα (4), αντιπροτείνεται η
επιτροπή κρίσης να αποτελείται από 3 άτομα, εξαιρουμένου του κ. Κωσταντι-
νίδη Εμμ., Καθ. Θεολ. Σχ. Παν. Αθηνών.

Ο Προεδρεύων θέτει σε ψηφοφορία τις δύο προτάσεις (4) ή (3).

Ψηφοφορία

Σκορδίλης	3
Τομπαΐδης	3
Παπασημακόπουλας	3
Αδαμόπουλος	3
Παπαδόπουλος	3
Βώρος	3
Σακκάς	4
Σπυρόπουλος	3

Με ψήφους 7:1 ορίζεται η Επιτροπή κρίσης να αποτελείται από 3 άτομα.
Εξαιρείται δηλαδή ο Κωσταντινίδης Εμμ.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Κ. Φούσκα για την
Α' Λυκείου και την Β' Λυκείου.

ΘΕΜΑ 6ο

Ο κ. Τομπαΐδης λέγει: Θυμίζω στο Τμήμα ότι με την πράξη μας 80/82 και την υπουργική απόφαση Γ2/2503/1-12-82 ορίστηκε η ομάδα εργασίας θεσσαλονίκης "για τη σύνταξη του αναλυτικού προγράμματος και τη συγγραφή των σχολικών βοηθημάτων (μαθητή και καθηγητή) της γλωσσικής διδασκαλίας του γυμνασίου". Τα βιβλία η Ομάδα θα τα υποβάλει στο τέλος του Μάρτη, όπως ορίζεται στην απόφαση. Σήμερα μός υποβάλλει το αναλυτικό πρόγραμμα, που διαμορφώθηκε κατά τη συγγραφή και την ως τώρα πειραματική δοκιμασία, για έγκριση.

Το πρόγραμμα αυτό και τα σχολικά βοηθήματα που το υλοποιούν είναι σύμφωνα με τις προδιαγραφές και τις απαιτήσεις που είχαμε διατυπώσει. Διαβάζω από την πράξη 80/82: "Το νέο βιβλίο δε θα θίξει το γραμματικό καθεστώς όπως το ορίζει και το περιγράφει η Γραμματική Τριανταφυλλίδη, θα διαφέρει όμως από το τωρινό σχολικό βιβλίο στη μέθοδο παρουσίασης του υλικού. Δηλαδή θα προσφέρει το γλωσσικό υλικό όχι κατακεραματισμένο σε μη λειτουργικές γραμματικές μορφές (...) ή σε μη λειτουργικές συντακτικές σχέσεις, αλλά ενιαία ως γλωσσική διδασκαλία (που θα περιλαμβάνει γραμματική, σύνταξη, λεξιλόγιο) και μάλιστα σε λειτουργική μορφή, όπως δηλαδή το κάθε γλωσσικό στοιχείο (γραμματικό ή συντακτικό ή λεξικό) λειτουργεί στο λόγο".

Ένα τέτοιο αναλυτικό πρόγραμμα, που υπηρετεί τις συνολικές ανάγκες του μαθητή για έκφραση από την παραδοσιακή γραμματική ως τη λεγόμενη "έκθεση", έχουμε μπροστά μας σήμερα, και η πρότασή μου είναι βέβαια να το εγκρίνουμε.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Δ. Τομπαΐδη για το Α.Π. γλωσσικής διδασκαλίας γυμνασίου.

ΘΕΜΑ 5ο

Ο κ. Σακκάς ανακοίνωσε το περιεχόμενο ορισμένων εγγράφων.

Ο Προεδρεύων

Ηλ. Σπυρόπουλος

Η Γραμματέας

Δ. Ζαραφονίτου

Ι.- ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Η Γλωσσική Διδασκαλία του Γυμνασίου, που αποτελεί συνέχεια του αντίστοιχου μαθήματος του δημοτικού, συνενώνει και συνεξετάζει, με τρόπο δημιουργικό και ενεργητικό, την ύλη των παραδοσιακών κλάδων του γλωσσικού μαθήματος, δηλαδή της γραμματικής, των λεξιλογικών ασκήσεων, του συντακτικού και της έκθεσης.

Σκοπός του μαθήματος της γλωσσικής διδασκαλίας είναι να βοηθήσει τους μαθητές να κατανοούν και να χρησιμοποιούν με ευχέρεια τον πλούτο και τους μηχανισμούς της γλώσσας μας, ώστε να εκφράζονται ορθά και κατά τρόπο προσωπικό, προφορικά και γραπτά, να προάγεται η πνευματική τους συγκρότηση και να διευκολύνεται η επικοινωνία τους με το περιβάλλον.

Ειδικότερα με τη διδασκαλία αυτού του μαθήματος επιδιώκεται:

α) να κατανοηθεί από το κάθε ελληνόπουλο ότι η κατάρκτηση της νεοελληνικής γλώσσας, που είναι δημιουργήμα και έκφραση του λαού μας, είναι μεγάλη υπόθεση, ατομική και κοινωνική, γιατί συμβάλλει στο να γνωρίσουμε καλύτερα τον εαυτό μας και την ψυχοσύνθεση και τον πολιτισμό του λαού μας, καθώς και στο να αναπτύξουμε τόσο τις προσωπικές όσο και τις εθνικές πνευματικές δυνάμεις,

β) να συλλαμβάνουν οι μαθητές, μέσα από το πλήθος των συγκεκριμένων περιπτώσεων, τους κανόνες που διέπουν τη δομή και τη λειτουργία της γλώσσας, να ασκούνται να τους εφαρμόζουν στην πράξη και να διακρίνουν τα διάφορα γλωσσικά επίπεδα (λαϊκή γλώσσα, λόγια γλώσσα, επιστημονικός λόγος κ.ά.).

γ) να εμπλουτίζουν το λεξιλόγιό τους και να συλλαμβάνουν τη σημασία των λέξεων με όλους τους δυνατούς τρόπους (σύνδεση των λέξεων με τα πράγματα, συμφραζόμενα, κυριολεκτική και μεταφορική χρήση, μορφήματα, παραγωγή και σύνθεση, συσχέτιση συνώνυμων και αντίθετων, σχήματα λόγου κτλ.),

δ) να αναγνωρίζουν, να σπουδάζουν και να συνθέτουν ευρύτερα σύνολα λέξεων και να αναπαράγουν μορφοσυντακτικά φαινόμενα

1) με ασκήσεις πάνω στο συνταγματικό και παραδειγματικό άξονα της γλώσσας,

2) με ασκήσεις ανάλυσης των προτάσεων σε άμεσα συστατικά,

3) με ασκήσεις πάνω σε μετασχηματιστικά πρότυπα, κ.ά.

ε) να μαθαίνουν να ακούν, να ρωτούν και γενικά να εκφράζονται, με δημιουργικότητα, ευχέρεια και φυσικότητα, στις ποικίλες μορφές της προφορικής επικοινωνίας και ιδιαίτερα στη συζήτηση,

στ) να ασκούνται στις γραπτές εκθέσεις και γενικότερα στο γραπτό λόγο, ώστε να διατυπώνουν τις σκέψεις τους με πληρότητα, ακρίβεια, σαφήνεια και κομψότητα,

ζ) να ασκούνται στην ορθογραφία, στη χρήση των σημείων στίξης και στην καλαίσθητη εμφάνιση των γραπτών τους,

η) να συνηθίζουν στη χρήση γλωσσικών βοηθημάτων, όπως είναι τα λεξικά (ορθογραφικά, ερμηνευτικά, ετυμολογικά, κ.ά.), τα βιβλία γλωσσικών ασκήσεων κτλ.

II.- ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ (ΤΑΞΕΩΝ Α' ΚΑΙ Β') ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

A) Ο λόγος, προφορικός και γραπτός. Οι λέξεις,

Στόχοι:

1) πώς πραγματοποιείται η επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων με τους διάφορους κώδικες και ποια είναι η σημασία του λόγου, προφορικού και γραπτού,

2) ποιοι είναι οι φθόγγοι της ελληνικής γλώσσας και ποια τα γράμματα του ελληνικού αλφαβήτου που τους αποδίδουν,

3) τι είναι γενικά η παράγραφος, πρόταση, λέξη και σημασιολογική μονάδα

4) τα μέρη του λόγου, η έννοια της λειτουργικότητας των λέξεων και ο τρόπος ένταξής τους στις κύριες και δευτερεύουσες γραμματικές κατηγορίες

5) λεξιλόγιο ορισμένων τομέων της ζωής με σχετικές ασκήσεις έκφρασης και έκθεσης,

6) ορθογραφία.

B) Η δομή της πρότασης γενικά. Τα είδη της πρότασης.

Στόχοι:

1) τι είναι το ονοματικό και τι το ρηματικό μέρος της πρότασης,

2) τι είναι τα λεκτικά σύνολα,

3) ποιοι είναι οι κύριοι όροι της πρότασης (τι είναι υποκείμενο, κατηγορήμα, αμετάβατο ρήμα, μεταβατικό ρήμα, συνδυετικό ρήμα, αντικείμενο, κατηγορούμενο) και ποιες είναι οι απλές και οι αναπτυγμένες μορφές του ονοματικού και του ρηματικού μέρους της πρότασης,

4) ποια είναι τα είδη των προτάσεων ως προς τη δομή τους,

5) πώς γίνεται ο συνδυασμός και η επιλογή των λέξεων και των λεκτικών συνόλων για το σχηματισμό της πρότασης,

6) ποιες είναι οι βάσεις για την κατάταξη των προτάσεων σε είδη,

7) ποια είναι τα στρώματα του λεξιλογίου της νεοελληνικής,

8) τι είναι η παραγωγή και η σύνθεση γενικά, ποιες είναι πρωτότυπες, παράγωγες, απλές και σύνθετες λέξεις,

9) από ποιες λέξεις παράγονται ρήματα,

10) πώς γράφονται οι εκθέσεις που έχουν διηγηματικό και περιγραφικό χαρακτήρα,

11) λεξιλόγιο ορισμένων τομέων της ζωής με σχετικές ασκήσεις έκφρασης και έκθεσης,

12) ορθογραφία.

Γ) Η δομή της πρότασης αναλυτικά.

Γα) Ανάλυση του ονοματικού συνόλου και εξέταση των μερών του. Η δομή του ονοματικού μέρους της πρότασης.

Στόχοι:

1) ποια είναι τα κύρια και ποια τα δευτερεύοντα συστατικά ενός ονοματικού συνόλου,

2) ποιες είναι οι κατηγορίες του ουσιαστικού, κύριες και δευτερεύουσες (κύριες: κύριο-κοινό, έμφυχο-άφυχο, ανθρώπινο και μη ανθρώπινο, αριθμητό και μη αριθμητό, συγκεκριμένο-αφηρημένο' δευτερεύουσες: γένος, αριθμό πτώση, κλίση),

3) ποιος είναι ο ρόλος του οριστικού και ^{του} αδριστου άρθρου,

4) το επίθετο από γραμματική και συντακτική άποψη,

5) οι ομοιόπτωτοι και ετεροόπτωτοι προσδιορισμοί,

6) ποια είναι τα συστατικά του ονοματικού μέρους της πρότασης και πώς λειτουργούν (μορφές και λειτουργίες του υποκειμένου κτλ.),

7) οι κυριότερες κατηγορίες παράγωγων ουσιαστικών και επιθέτων και οι σημασίες τους,

8) λεξιλόγιο ορισμένων τομέων της ζωής με σχετικές ασκήσεις έκφρασης και έκθεσης,

9) ορθογραφία.

ΓΒ) Ανάλυση του ρηματικού συνόλου και εξέταση των μερών του. Η δομή του ρηματικού μέρους της πρότασης.

Στόχοι:

1) οι διαθέσεις, οι φωνές, οι εγκλίσεις, οι χρόνοι και οι συζυγίες των ρημάτων,

2) τα είδη του αντικειμένου,

3) η ενεργητική και παθητική σύνταξη,

4) τα συνδετικά ρήματα και τα είδη του κατηγορημένου,

5) οι αντωνυμίες και ο συντακτικός τους ρόλος,

6) τα επιρρήματα, τα παράγωγα επιρρήματα και οι επιρρηματικοί προσδιορισμοί,

7) τα συστατικά του ρηματικού μέρους της πρότασης και οι λειτουργίες τους,

8) τι είναι η σύνθεση, ποιες λέξεις χρησιμοποιούνται ως πρώτα και ποιες ως δεύτερα συνθετικά,

9) τι είναι γνήσια και τι καταχρηστική σύνθεση, τι είναι παρασύνθετα

10) λεξιλόγιο ορισμένων τομέων της ζωής με σχετικές ασκήσεις έκφρασης και έκθεσης,

11) ορθογραφία.

Δ) Η σύνδεση όρων και προτάσεων. Οι δευτερεύουσες προτάσεις,

Στόχοι:

1) πώς συνδέονται οι όροι και οι προτάσεις γενικά,

- 2) τι είναι η παρατακτική σύνδεση,
- 3) τι είναι η υποτακτική σύνδεση και ποιες οι κατηγορίες των εξαρτημένων προτάσεων,
- 4) ποιες είναι οι ονοματικές προτάσεις,
- 5) ποιες είναι οι επιρρηματικές προτάσεις,
- 6) πόσων ειδών αναφορικές προτάσεις έχουμε,
- 7) τι είναι ο ευθύς και τι ο πλάγιος λόγος,
- 8) τι είναι οικογένειες λέξεων και τι ονοματοποιία,
- 9) τι είναι οι συγκεκριμένες και τι οι αφηρημένες έννοιες,
- 10) ορισμός,
- 11) η πολυσημία των λέξεων γενικά, η κυριολεξία και η μεταφορά,
- 12) τα ομώνυμα, ομόηχα, παρώνυμα, συνώνυμα, αντώνυμα, ταυτόσημα,
- 13) η αλλαγή της σημασίας των λέξεων για λόγους μεταφορικούς και μετωνυμικούς,
- 14) σχήματα λόγου,
- 15) τι είναι επιστολή και πώς γράφεται,
- 16) λεξιλόγιο ορισμένων τομέων της ζωής με σχετικές ασκήσεις έκφρασης και έκθεσης,
- 17) ορθογραφία.

ΠΡΑΞΗ 29/1984

Σήμερα, 19-3-1984, ημέρα Δευτέρα και ώρα 9.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή, Αττικής) με εντολή του κ. Φάνη Κακριδή προεδρεύει ο κ. Σπυρόπουλος.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδ. Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβε μέρος στη συνεδρίαση ο κ. Δ. Σακκάς, γιατί βρίσκεται στην Τρίπολη (ΣΕΑΜΕ).

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Διαδικασία κρίσης για τη Φυσική Α' Λυκείου.
- ΘΕΜΑ 2ο - Γνωμοδότηση για το Π.Δ/γμα, Τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων που ρυθμίζουν θέματα των σχολείων μέσης Γενικής Εκπαίδευσης. Εισηγητής Β. Θεοδωρακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 3ο - Ανακοινώσεις
- ΘΕΜΑ 4ο - Κατάσταση αποσπασμένων στο ΚΕΜΕ

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

ΘΕΜΑ 1ο

Στη συζήτηση του θέματος παραβρέθηκαν οι συγγραφείς: Π. Κόκοτας και Δ. Κρέμος. Από τους κριτές έλαβαν μέρος στη συζήτηση, οι κ.κ. χρ. Μεταξάκη-Κοσιανίδου, Λέκτορας του Φυσ. Τμήματος του Παν. Αθηνών, Κώστα Χέλμης, Λέκτορας του Φυσικού Τμήματος του Παν. Αθηνών και Απ. Καρκαλέμης, Φυσικός στο Ανάβρυστα.

Πρώτη πήρε το λόγο η κ. Μεταξάκη η οποία είπε το βιβλίο έχει πολλά λόγια, δεν έχει αποπικνότητα και παρατηρούνται πολλές συγχύσεις. Δεν υπάρχει επαγωγικότητα. Το κεφάλαιο, κίνηση, πρέπει να γραφεί πάλι.

Ο κ. Χέλμης είπε ότι το βιβλίο διακρίνεται για τη μεγάλη του ανάπτυξη, υπάρχουν έννοιες οι οποίες δεν ορίζονται, και η Εισαγωγή και το κεφάλαιο Δυνάμεις παρουσιάζουν πολλά προβλήματα.

Τέλος ο κ. Καρκαλέμης είπε ότι το βιβλίο είναι καλό παρότι δεν υπάρχουν ορισμοί. Το κεφάλαιο "Δυνάμεις" είναι υποβαθμισμένο. Έχει λαθεμένα σχήματα. Θεωρεί τα παραδείγματα ως θετικό στοιχείο.

Ακολούθησε διευκρινιστική συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων. Τέλος ο προεδρεύων παρακάλεσε τον αρμόδιο εισηγητή να φέρει το θέμα στο Τμήμα το ταχύτερο δυνατόν.

Η συζήτηση του 2ου και 3ου θέματος, ανασβάλλεται.

ΘΕΜΑ 4ο

Έγινε συζήτηση για το θέμα αυτό (βλέπε παραστατικά πρακτικού).

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ.

Ο Προεδρεύων

Ηλ. Σπυρόπουλος

Η Γραμματέας

Δ. Ζαραφωνίτου

ΠΡΑΞΗ 30/ 1984

Σήμερα, 21-3-84, ημέρα Τετάρτη και ώρα 09.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογειών 396, Αγία Παρασκευή Αττικής). Με εντολή του κ. Κακριδή, προεδρεύει του Τμήματος ο Σύμβουλος Β' του ΚΕΜΕ, Ηλίας Σπυρόπουλος.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Λ. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδ. Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η γραμματέας του Τμήματος, Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβε μέρος στη συνεδρίαση ο κ. Δ. Τορπαϊδής, γιατί βρίσκεται στη Θεσσαλονίκη για υπηρεσιακούς λόγους.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

ΘΕΜΑ 1ο - Σύσκεψη με την ομάδα εργασίας του πολυκλαδικού Λυκείου.

ΘΕΜΑ 2ο - Γνωμοδότηση για το Π.Δ/γμα, Τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων που ρυθμίζουν θέματα των σχολείων Μέσης γενικής εκπαίδευσης. Εισηγητής Β. Θεοδωρακόπουλος.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

ΘΕΜΑ 2ο

Ο κ. Β. Θεοδωρακόπουλος λέγει:

1.- Με το άρθρο 1 του σχεδίου αντικαθίσταται το άρθρο 7 του Π.Δ. 465/81 και ρυθμίζεται διαφορετικά ο τρόπος εξαγωγής του αποτελέσματος ετήσιας προόδου των μαθητών γυμνασίου. Συγκεκριμένα το Π.Δ. 465/81 στο άρθρο 7 όριζε ότι "Ο μαθητής κρίνεται άξιος προαγωγής ή απολύσεως

α) Όταν έχει σε κάθε μάθημα των ομάδων Α' και Β' ετήσιο βαθμό τουλάχιστο δέκα (10).

β) Όταν υστερεί σε 1 ως 4 οποιαδήποτε μαθήματα και έχει Μ.Ο. των μαθημάτων της Α' μόνο ομάδας τουλάχιστον πλήρες 13".

Η ρύθμιση αυτή όμως έχει δυσμενή πολλές φορές αποτελέσματα για τους μαθητές, γιατί αν συνέβαινε ένας μαθητής να έχει βαθμό 9 π.χ. στη Μουσική, έμενε στην ίδια τάξη.

Με την τροποποίηση που γίνεται τώρα παρόμοιο φαινόμενο δε θα παρουσιαστεί.

2.- Με το άρθρο 2 του σχεδίου αντικαθίσταται το άρθρο 8 του Π.Δ. 465/81, το οποίο για τις επαναληπτικές εξετάσεις των μαθητών γυμνασίου προέβλεπε μόνο γραπτή εξέταση, πράγμα που πολλές φορές απέβαινε εις βάρος των μαθητών. Η νέα ρύθμιση προβλέπει και προφορική εξέταση, όπως γίνεται και στο Λύκειο (Π. Δ. 490/68), ώστε η νέα μαθητική κατάσταση του μαθητή να είναι πιο αντικειμενική.

3.- Με το άρθρο 3 του σχεδίου αντικαθίσταται το άρθρο 2 του Π.Δ. 155/78, το οποίο αναφερόταν σε ορισμένη ειδική επεικλή μεταχείριση των μαθητών που προέρχονταν από την αλλοδαπή, χωρίς όμως να ορίζει και τον τρόπο προαγωγής ή απόλυσης. Για το τελευταίο αυτό έλεγε ότι "ισχύουν οι κείμενες διατάξεις". Με τη ρήτρα όμως αυτή εξαφανιζόταν η ειδική μεταχείριση των μαθητών αυτών, γιατί θα έπρεπε και αυτοί να πάρουν βαθμό 13 αν υστερούσαν σε 1 ως 4 μαθήματα. Γι'αυτό λόγω αυτό προσαρμόζεται το άρθρο 2 του Π.Δ. 155/78 στις διατάξεις που ρυθμίζουν το νέο τρόπο προαγωγής ή απόλυσης των μαθητών των γυμνασίων και λυκείων της ημεδαπής με ανάλογη μείωση του Μ.Ο. βαθμολογίας τους.

4.- Με το άρθρο 4 του σχεδίου ρυθμίζονται θέματα εξετάσεως των μαθητών της 5ης δέσμης, έτσι όπως έχει γνωμοδοτήσει το τμήμα μας με τις πράξεις του 27/1984 και 106/1983.

5.- Με το άρθρο 5 αντικαθίσταται το άρθρο 1 του Π.Δ. 83/1983 που αφορά το σχολικό και διδακτικό έτος, κυρίως για να οριστεί ότι το διδακτικό έτος (φέτος τουλάχιστον) λήγει για τα Γυμνάσια στις 31 Μαΐου και για τα Λύκεια στις 25 Μαΐου.

6.- Με το άρθρο 6 του σχεδίου ρυθμίζονται θέματα μαθητών που υστερούν στην ξένη γλώσσα. Οι προγενέστερες διατάξεις προέβλεπαν περίπτωση

αδιδάκτων μόνο για τη γ' γυμνασίου και τη γ' λυκείου, αργότερα με το Π.Δ. 298/80 οι διατάξεις αυτές επεκτάθηκαν και στους μαθητές της Β' Λυκείου εξαιτίας των πανελλήνιων εξετάσεων και με το Π.Δ. 83/83 συμπεριέλαβαν και τους μαθητές της Α' Λυκείου. Με το σχέδιο που κρίνουμε τώρα το θέμα καλύπτει όλο το Λύκειο και καταργούνται οι διατάξεις που ίσχυαν περιπτωσιακά.

7.- Με το άρθρο 7 του σχεδίου συμπληρώνεται η περίπτωση (η) της παρ. 1 του άρθρου 27 του Π.Δ. 298/80, που ορίζει ότι "ο μαθητής προάγεται όταν υστερεί εις έν ή μέχρι και τέσσερα μαθήματα και ο γενικός βαθμός πάντων των γραπτώς εξεταζομένων μαθημάτων είναι καλώς 13 πλήρες", έτσι ώστε να περιλάβει και τους μαθητές της αλλοδαπής που φοιτούν σε ελληνικά σχολεία της ημεδαπής, οι οποίοι θα προάγονται με γενικό βαθμό δέκα (10),

8.- Με το άρθρο 8 καταργούνται από φέτος οι διατάξεις του άρθρου 7 του Π.Δ. 420/78 που αφορούσαν τις κατατακτήριες εξετάσεις των μαθητών που μετεγγράφονταν από ιδιωτικά σχολεία σε δημόσια, αφού τώρα οι μετεγγραφόμενοι έχουν υποστεί εξετάσεις στα ιδιωτικά σχολεία ενώπιον Επιτροπής.

9.- Επειδή με τις ρυθμίσεις του κρινόμενου σχεδίου Π.Δ/τος τακτοποιούνται εκκρεμή θέματα της κείμενης νομοθεσίας ή βελτιώνονται ορισμένες διατάξεις, εισηγούμαι να γνωμοδοτήσει το Τμήμα καταφατικά για το σύνολο του σχεδίου αυτού.

Το Τμήμα, ύστερα απο συζήτηση, αποφαινεται κατά πλειοψηφία: Δέχεται όπως έχει την εισήγηση του κ. Β. Θεοδωρακόπουλου.

Μειοψήφισαν οι κ.κ. Σπυρόπουλος, Βαρουχάκης και Σκορδύλης, οι οποίοι προτείνουν η συμπλήρωση της περιπτ. η' (άρθρο 7) να ορίσει "σχεδόν καλώς ένδεκα (11) πλήρες".

ΘΕΜΑ 1ο

Έγινε ενημερωτική συζήτηση ανάμεσα στα τμήματα Μ.Ε. και Τ.Ε.Ε. και στην Ομάδα Εργασίας του Πολυκλαδικού Λυκείου. (Στα παραστατικά καταχωρίζονται οι απόψεις των κ.κ. Φ. Βώρου και Σπ. Διάμηση)

Στο σημείο αυτό τελείωσε η συζήτηση των θεμάτων.

Ο Πρόεδρος

Ηλ. Σπυρόπουλος

Η Γραμματέας

Α. Ζαφραωνίτου

Πράξη 31/1984

Σήμερα 23 Μαρτίου 1984, ημέρα Παρασκευή και ώρα 9 πρωινή, το Τμήμα Μέσης Εκπαίδευσης του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως (ΚΕΜΕ) συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (Μεσογείων 396, Αγ. Παρασκευή Αττικής) με προεδρεύοντα το Σύμβουλο Β' Ηλία Σπυρόπουλο, ο οποίος προεδρεύει του Τμήματος με εντολή του Φ. Κακριδή, Αντιπροέδρου του ΚΕΜΕ και προέδρου του Τμήματος Μέσης Εκπ/σεως.

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος οι : Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Σπυρόπουλος, Φ. Βώρος, Α. Αδαμόπουλος, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης και Κ. Φούσκας, Εισηγητές. Χρέη γραμματέα έκανε η φιλόλογος Παρασκευή Παπαδημητρίου.

Απουσίαζαν από τη συνεδρίαση οι : Ν. Παπαδόπουλος, Σύμβουλος Β' γιατί είχε υπηρεσία στο ΙΚΥ, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλος Β', γιατί ήταν στη Θεσσαλονίκη για υπηρεσιακούς λόγους, Στ. Παπασημακόπουλος, Σύμβουλος Β', γιατί είχε άλλη υπηρεσιακή απασχόληση, και Β. Θεοδωρακόπουλος, Εισηγητής, γιατί είχε σοβαρούς οικογενειακούς λόγους.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ

1. Κρίση του διδ. βιβλίου Οικιακή Οικονομία Α' Γυμνασίου.
Εισηγητής : Κ. Φούσκας.
2. Διαφορές ανάμεσα στα διδακτικά βιβλία των Λατινικών.
Εισηγητής : Ηλ. Σπυρόπουλος.
3. Έγγραφο για την αξιολόγηση από το εποπτικό και διδακτικό προσωπικό των νέων βιβλίων.
Εισηγητής : Ηλ. Σπυρόπουλος.
4. Ανάθεση συγγραφής διδ. εγχειριδίων για την Α' Πολυκλαδικού Λυκείου.
Εισηγητής : Στ. Παλαιοκρασσάς.
5. Ανακοινώσεις.

Αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε η προηγούμενη πράξη, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης.

Θ Ε Μ Α 1ο : Κρίση του διδακτικού βιβλίου Οικιακή Οικονομία Α΄
Γυμνασίου.

Ο Εισηγητής του θέματος Κ. Φούσκας λέγει:

Με την υπουργική απόφαση αρ. Φ. 211.12/36/Γ2/2426/28-9-83 ανατέθηκε η συγγραφή του βιβλίου της Α΄ τάξεως Γυμνασίου "Οικιακή Οικονομία" στις συγγραφείς Ολ. Κοκκέβη, Κρ. Κοκκολάκη - FADEL, Μ. Χασαπίδου και Φρ. Δεκαβάλλα. Το βιβλίο κατατέθηκε εμπρόθεσμα στη Δ/ση Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε. του ΥΠΕΠΘ, από την οποία με το έγγραφο αρ. Φ. 211.17/17/Γ2/276/1-2-84 μας διαβιβάστηκε για τη διαδικασία κρίσεως, όπως προβλέπεται από το άρθρο 30 του Ν. 1304/82. Από ένα αντίτυπο του βιβλίου διένειμα έγκαιρα σε όλα τα μέλη του Τμήματός μας.

Στις 7-3-84 έγινε η πρώτη φάση κρίσεως του βιβλίου από το Τμήμα (πράξη 25/7-3-84) με την παρουσία των μελών της Επιτροπής κρίσεως και των συγγραφέων. Σημειώματα με τις παρατηρήσεις τους κατέθεσαν στη Γραμματεία του ΚΕΜΕ οι κ.κ. Χ. Τζιανουδάκη-Καλλιτεράκη και Αγγελική Μαρίνου.

Το θέμα έρχεται και πάλι στο Τμήμα μας για την τελική κρίση του βιβλίου. Με την ευκαιρία επισημαίνω τα εξής:

1.- Η Επιτροπή κρίσεως ομόφωνα δέχεται ότι το βιβλίο είναι αρκετά καλό και ότι τα λάθη που παρουσιάζει και που καταγράφηκαν κιάλας μπορούν να διορθωθούν εύκολα.

2.- Οι συγγραφείς δήλωσαν ότι αποδέχονται τις υποδείξεις της Επιτροπής κρίσεως και αναλαμβάνουν να επιφέρουν τις διορθώσεις.

3.- Παρακολούθησα από πολύ κοντά τη διαδικασία διορθώσεως του βιβλίου από τις συγγραφείς και βεβαιώνω το Τμήμα ότι το μέγιστο μέρος των υποδείξεων της Επιτροπής κρίσεως και των μελών του Τμήματός μας αξιοποιήθηκε.

4.- Παραμένει εκκρεμές το θέμα της εικονογραφήσεως του βιβλίου, για το οποίο οι συγγραφείς ανέλαβαν την υποχρέωση να το ολοκληρώσουν μέχρι 31-3-84, συνεργαζόμενες πια με τη Δ/ση Προγραμμάτων Μ.Ε. και τον ΟΕΔΒ.

5.- Το περιεχόμενο του βιβλίου παρουσιάζει μια απόκλιση από τις απαιτήσεις του Α.Π. το οποίο είχε εγκρίνει το Τμήμα μας, ιδιαίτερα

στο κεφάλαιο "Διατροφή". Το γεγονός θα μπορούσε να οδηγήσει DE FACTO σε τροποποίηση του Α.Π. και των τάξεων Β' και Γ' Γυμνασίου, χωρίς την προηγούμενη έγκρισή μας.

6.- Το Δ.Σ. του Πανελληνίου Συλλόγου Καθηγητριών Οικ. Οικονομίας Μ.Ε. με το έγγραφό του αρ. πρωτ. 33/22-3-84 μας παρακαλεί να λάβουμε υπόψη μας τη διαφωνία του στα κεφάλαια "Διατροφή" και "Ενδυμασία" - οι παρατηρήσεις του βασίζονται στο Α.Π. - και φυσικά ζητεί να δεχτούμε τις απόψεις του και να επιφέρουμε τις ανάλογες τροποποιήσεις στο βιβλίο, όπως και σε θέματα "πρακτικά". (Εδώ ο εισηγητής διαβάζει το έγγραφο του Συλλόγου, όπως και το προγενέστερο με αρ. πρωτ. 25/31-1-84).

7.- Η προσωπική μου εκτίμηση, βασιζόμενη στη μελέτη του βιβλίου και τα υπόλοιπα δεδομένα, συνοψίζεται στα εξής:

α. Αν λυθεί το θέμα της αποκλίσεως του βιβλίου από το εγκεκριμένο Α.Π., δεν υπάρχει άλλο σοβαρό πρόβλημα και άρα το βιβλίο μπορεί να προωθηθεί για εκτύπωση.

β. Τα θέματα πρακτικής φύσεως που περιέχει το βιβλίο είναι λίγα και πάντως χρήσιμα. Το μάθημα πρέπει να έχει κατά κύριο λόγο πρακτικό χαρακτήρα· αν τον χάσει, θα χάσει και ένα μεγάλο μέρος από την αξία του ως μαθήματος ζωής.

γ. Υπάρχει θέμα θεωρήσεως του βιβλίου από γλωσσική άποψη, γιατί διαπίστωσα αρκετές αδυναμίες στον τομέα αυτό. Πολλές μάλιστα από αυτές τις διόρθωσα κιόλας.

Ύστερα από αυτά ε ι σ η γ ο ύ μ α ι :

I. Να εγκριθεί το βιβλίο "Οικιακή Οικονομία" των συγγραφέων Ο. Κοκκέβη, Κ. Κοκκολάκη - FADEL, Μ. Χασαπίδου, Φ. Δεκαβάλλα, να προωθηθεί στον ΟΕΔΒ για εκτύπωση και να χρησιμοποιηθεί στην Α' τάξη Γυμνασίου από το σχολ. έτος 1984-85, αφού προηγουμένως διορθωθεί γλωσσικά.

II. Να συγκροτηθεί χωρίς καθυστέρηση ειδική επιτροπή, η οποία θα εναρμονίσει τα Α.Π. του μαθήματος των Β' και Γ' τάξεων Γυμνασίου προς αυτό της Α' τάξεως όπως διαμορφώθηκε με τη συγγραφή του βιβλίου.

III. Αμέσως μετά την εναρμόνιση των Α.Π. να προχωρήσουμε στην ανάθεση συγγραφής και των άλλων βιβλίων της Οικ. Οικονομίας από τώρα, για να υπάρχει κάποια άνεση χρόνου και για να είμαστε βέβαιοι ότι από το 1985-86 θα χρησιμοποιούνται για το μάθημα μόνο βιβλία του ΟΕΔΒ.

Το Τμήμα, ύστερα από διεξοδική συζήτηση,

αποφασίζει ομόφωνα:

Διαπιστώνει γενικά ότι η διαμόρφωση του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας στη Μέσης Εκπαίδευση γίνεται όχι ^{δύσκολα} με τις σφύξεις του Τμήματος.

Ειδικότερα το κρινόμενο βιβλίο είναι γραμμένο με βάση Α.Π. διαφορετικό από εκείνο που εκδόθηκε το ΚΕΜΕ, πράγμα που προοιωνίζει ότι το ίδιο θα συμβεί και με τα αναλυτικά προγράμματα και τα αντίστοιχα βιβλία των επόμενων τάξεων.

Παραβλέποντας όλες τις παραπάνω αποκλίσεις, το Τμήμα, ^{κατά} τη θετική κρίση των Κριτών, επισημαίνει ότι πολλά μέρη του βιβλίου είναι ^{καλύτερα} ~~κατώ~~ από το νοητικό επίπεδο των μαθητών (θα ήταν κατάλληλα για παιδιά Δημοτικού σχολείου και όχι ίσως τα μεγαλύτερα) καθώς και ότι υπάρχουν αρκετές γλωσσικές αδυναμίες που μειώνουν το κύρος του βιβλίου. Όμως το Τμήμα μη έχοντας άλλη δυνατότητα αναγκάζεται από τα πράγματα, μέχρι να εκτιμηθούν στη πραγματική τους διάσταση η φύση και η θέση ενός τέτοιου μαθήματος στη Μ.Ε., να εγκρίνει για προσωρινή χρήση με πολλές επιφυλάξεις το κρινόμενο βιβλίο και να προτείνει την προώθησή του για εκτύπωση, αφού προηγουμένως θεωρηθεί γλωσσικά από τον εισηγητή Κ. Φούσκα.

ΘΕΜΑ 2ο - Διαφορές ανάμεσα στα διδακτικά βιβλία των Λατινικών.

Ο Προεδρεύων του Τμήματος Ηλ. Σπυρόπουλος διάβασε την παρακάτω εισήγηση του Β. Θεοδωρακόπουλου, Εισηγητή του ΚΕΜΕ, που έχει ασχοληθεί με το θέμα αυτό.

"Ύστερα από πολλές παρατηρήσεις που φτάνουν στο Τμήμα Μ.Ε. από τα σχολεία, σύμφωνα με τις οποίες θα πρέπει να δοθούν λύσεις στις περιπτώσεις που ανάμεσα στο βιβλίο ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΛΥΚΕΙΟΥ των Σαββαντίδη-Πασχάλη και τη ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ του Α. Τζαρτζάνου υπάρχουν διαφορές ως προς την ονομασία ή ακόμη και την ερμηνεία γραμματικοσυντακτικών φαινομένων, εισηγούμαι να γνωμοδοτήσει το Τμήμα, ως συνέχεια της πράξης του 21/84 που αφορούσε τον τρόπο εξέτασης των μαθητών της Γ' Λυκείου σε μαθήματα δέσμης, ότι οποιαδήποτε από τις δύο απαντήσεις δοθεί από τους μαθητές θα είναι εξεταστικά-βαθμολογικά ισοδύναμη. Η γνωμοδότηση αυτή να κοινοποιηθεί αμέσως στα σχολεία και έγκαιρα στην Κεντρική Επιτροπή Γενικών Εξετάσεων για να την έχει υπόψη της κατά τη διατύπωση των θεμάτων στο μάθημα των Λατινικών".

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση, κάνει δεκτή ομόφωνα την εισήγηση του κ. Β. Θεοδωρακόπουλου.

ΘΕΜΑ 3ο - Έγγραφο για την αξιολόγηση από το εποπτικό και διδακτικό προσωπικό των νέων βιβλίων.

Ο Προεδρεύων του Τμήματος Ηλ. Σπυρόπουλος, αναφέρθηκε στην αξιολόγηση των νέων βιβλίων από το εποπτικό και διδακτικό προσωπικό και ζήτησε από τα μέλη να διατυπώσουν τις προτάσεις τους.

Ο Σύμβουλος Φ. Βώρος διατύπωσε την παρακάτω πρόταση: Να παρακληθούν οι κύριοι Σχολικοί Σύμβουλοι - καθένας στην ειδικότητά του κατά κύριο λόγο - να ενθαρρύνουν τους καθηγητές της περιοχής τους, που ενδεχόμενα έχουν παρατηρήσεις (γλωσσικές, επιστημονικές, διδακτικές) για τα νέα βιβλία, να επισυναφθεί πίνακας, να τις διατυπώσουν γραπτές, ιδιαίτερα τις συγκεκριμένες παρατηρήσεις.

Οι κύριοι Σύμβουλοι παρακαλούνται όσα κείμενα συγκεντρώνουν να τα ταξινομήσουν ανάλογα με το βιβλίο ή τα βιβλία που αφορούν και αφού επισυνάψουν και προσωπικές τους παρατηρήσεις να το προωθήσουν στο ΚΕΜΕ για αξιοποίηση κατά την ανατύπωση των βιβλίων ή για όποια άλλη συναφή διαδικασία.

Η πρόταση του Συμβούλου Φ. Βώρου έγινε ομόφωνα δεκτή από το Τμήμα.

ΘΕΜΑ 4ο - Ανάθεση συγγραφής διδ. εγχειριδίων για την Α' Πολυκλαδικού Λυκείου.

Ο Εισηγητής του θέματος Στ. Παλαιοκρασσάς έθεσε υπόψη των μελών του Τμήματος την εισήγησή του που έχει ως εξής:

I.- Γενικές Παρατηρήσεις

Οι συντάκτες του υπό συζήτηση προγράμματος ήταν συνεργάτες μου κατά τη διάρκεια της πειραματικής εφαρμογής του μαθήματος της Τεχνολογίας του Γυμνασίου. Έτσι το περιεχόμενο του προγράμματος της τεχνολογίας για το πολυκλαδικό σχολείο μου είναι λίγο-πολύ γνωστό. Και αυτό επειδή με εξαίρεση το κομμάτι που αναφέρεται στην "τεχνολογία και παραγωγή", το υπόλοιπο πρόγραμμα σε γενικές γραμμές, αναπτύχθηκε κατά την πειραματική εφαρμογή στο Γυμνάσιο. Είναι εύλογο επομένως να μην έχω αντιρρήσεις για το περιεχόμενο του προγράμματος. Διατηρώ όμως επιφυλάξεις για τον τρόπο ένταξης του περιεχομένου που ενώ σχεδιάστηκε για ένα σχολείο γενικής εκπαίδευσης και για να εφαρμοστεί βαθμιαία (η ολοκλήρωση ενός τμήματος είναι προϋπόθεση για την εφαρμογή του επόμενου τμήματος) και διαδοχικά στις τρεις τάξεις του Γυμνασίου, εδώ προτείνεται η εφαρμογή του σε ένα ενιαίο πολύωρο μάθημα της Α' τάξης. Το πρόβλημα δημιουργείται επειδή τα τμήματα που αφορούν: α) Τεχνολογικό εργαστήριο και τεχνολογικές γνώσεις, β) Τεχνικό Σχέδιο, γ) Τεχνολογία και Παραγωγή 4) Ατομική μέθοδος για τη μελέτη της Τεχνολογίας και 5) Συλλογική μέθοδος για τη μελέτη της Βιομηχανίας είναι σαν γνωστικά αντικείμενα ανομοιόμορφα και απαιτούν διαφορετικές διδακτικές μεθόδους. Και φυσικά τίθεται εδώ και το ερώτημα: Ποιος εκπαιδευτικός είναι σε θέση να διδάξει όλες αυτές τις ενότητες σε ένα ενιαίο μάθημα, εκτός φυσικά από τους εκπαιδευτικούς που μετεκπαίδεύτηκαν στις ΗΠΑ στα πλαίσια της πειραματικής εφαρμογής που προαναφέραμε

Οι επιφυλάξεις μου είναι μικρότερες για την καταλληλότητα του περιεχομένου για παιδιά Λυκείου αφού γνωρίζουμε ότι σχεδιάστηκε για παιδιά του Γυμνασίου. Και αυτό επειδή θεωρώ ότι όταν ^{μάλλον} είναι "τεχνολογικά αναλφάβητος" αναγκαστικά θα αρχίσει από την αρχή, ανεξάρτητα από το επίπεδο της τάξης του.

II.- Ειδικές παρατηρήσεις

1.- Στην πρώτη σελίδα γίνεται αναφορά για την "παιδαγωγική του νέου σχολείου". Στο πρόγραμμα της τεχνολογίας μέσα στο ίδιο μάθημα εφαρμόζονται δύο αντίθετες παιδαγωγικές μέθοδοι. Αυτής της αυτομόρφωσης που βασίζεται σε ελεύθερες επιλογές από τους μαθητές για το αντικείμενο που θα μελετήσουν και αυτής κατά την οποία το πρόγραμμα είναι ανελαστικό, περιέχει δηλαδή συγκεκριμένες ενότητες που διδάσκονται σε όλους με την παραδοσιακή μέθοδο διδασκαλίας. Είναι σκόπιμη αυτή η σύ-
νένωση των δύο μεθόδων; Μήπως δεν εναρμονίζεται με τη φιλοσοφία της νέας παιδαγωγικής του πολυκλαδικού;

2.- Το βιβλίο του τεχνικού σχεδίου είναι έτοιμο από ότι γνωρίζουμε και αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία της UNESCO και κάποιου Κύπριου εκπαιδευτικού που το μετέφρασε. Επομένως η ένταξη του κειμένου αυτού στο βιβλίο θα πρέπει να κατοχυρωθεί νομικά.

3.- Η ενότητα που ενημερώνει για τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές πρέπει να μεταφερθεί στο κεφάλαιο για τις "Βασικές Τεχνικές Ικανότητες και Γνώσεις" επειδή εκεί ανήκει από άποψη παιδαγωγικής.

4.- Όσο αφορά τα δύο τελευταία κεφάλαια πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στη συγγραφή βιβλίου για τον καθηγητή. Λόγω της παιδαγωγικής μεθόδου που χρησιμοποιείται το βιβλίο του μαθητή έρχεται δεύτερο σε προτεραιότητα και μπορεί και να μη βγει καθόλου.

5.- Στη σελίδα 4 στην ενότητα Γ1 αντί "μορφή" να γραφεί "μέσο μεταφοράς".

6.- Στη σελίδα 5 παράγραφο 6, μετά τη λέξη παραγωγής να προστεθεί "και συσσώρευσης".

7.- Στη σελίδα 8 στην ενότητα "Επικοινωνίες και Μεταφορές" αντί "ηλεκτρονικός υπολογιστής" που είναι μηχανή να μπει "σύστημα πληροφορικής που υπονοεί τη χρήση του υπολογιστή για επικοινωνία".

8.- Στη σελίδα 9, παρ. 8.1.2, αντί "Σύγχρονη έρευνα" να γραφεί: "Μελέτη των τελευταίων εξελίξεων των σχετικών με το θέμα".

9.- Στη σελίδα 11, παρ. 5.5.2, αντί "Σύνταξη σκαριφημάτων" να γραφεί "Σχεδίαση σκαριφημάτων".

III.- ΠΡΟΤΑΣΗ

1.- Αντί ενός βιβλίου, μετά από τις παρατηρήσεις που κάναμε, θεωρούμε ότι θα εξυπηρετούσε καλύτερα τη διδασκαλία του μαθήματος η έκδοση τεσσάρων ξεχωριστών διδακτικών εγχειριδίων:

- α) Τεχνολογικό εργαστήριο και τεχνολογικές γνώσεις
- β) Τεχνικό Σχέδιο
- γ) Τεχνολογία και Παραγωγή
- δ) Μελέτη Τεχνολογίας και Βιομηχανίας

2.- Εφ' όσον είναι δυνατό σε αυτή τη φάση, θα ήταν προτιμότερο για να ξεπεραστεί το παιδαγωγικό πρόβλημα να χωριστεί το μάθημα σε δύο εξαμηνιαία μαθήματα με τη δυνατότητα ανάθεσης της διδασκαλίας σε διαφορετικούς καθηγητές. Δηλαδή:

Α' Εξάμηνο: Πρακτική Τεχνολογία (Εργαστήριο, Τεχνικό Σχέδιο)

Β' Εξάμηνο: Μελέτη της Τεχνολογίας και της Παραγωγής (υπόλοιπες ενότητες)

Το Τμήμα, ύστερα από διεξοδική συζήτηση,

αποφαινεται ομόφωνα:

Κάνει δεκτή την εισήγηση του Συμβούλου Στ. Παλαιοκρασσά στο σύνολό της.

ΘΕΜΑ 5ο - Ανακοινώσεις

Ο Σύμβουλος Ν. Βρουγάκης ανακοίνωσε στο Τμήμα τα παρακάτω έγγραφα:

- 1) Φ.211.17/35/Γ2/602/29-2-84 της Δ/σεως Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε. με το οποίο διαβιβάστηκε στο ΚΕΜΕ Υπόμνημα για τις γενικές εξετάσεις του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων Α' Λυκείου Λαμίας προς τον Υφυπουργό Παιδείας, Υφυπουργό Π. Μώραλη και Γεν. Γραμματέα.
- 2) Επιστολή από την Κοζάνη του Δημ. Σιαμίδα με συνημμένη εργασία του, που αφορά μεθόδους κατασκευής Γεωμετρικών Σχημάτων.

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ. και λύθηκε η συνεδρίαση του Τμήματος.

Ο Προεδρεύων

Ηλ. Σπυρόπουλος

Η Γραμματέας

Παπαδημητρίου
Π. Παπαδημητρίου

ΠΡΑΞΗ 32/1984

Σήμερα 26 Μαρτίου 1984, ημέρα Δευτέρα και ώρα 9 πρωινή, το Τμήμα Μέσης Εκπαίδευσης του ΚΕΜΕ, συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (Μεσογειών 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με προεδρεύοντα το Σύμβουλο Β' Ηλ. Σπυρόπουλο, ο οποίος προεδρεύει με εντολή του Προέδρου του Τμήματος Φ. Κακριδή.

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος οι: Δ. Σακκάς, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης και Β. Θεοδωρακόπουλος, Εισηγητές. Χρέη γραμματέα έκανε η Φιλόλογος Παρασκευή Παπαδημητρίου.

Από τη συνεδρίαση απουσίαζε ο εισηγητής του ΚΕΜΕ Κ. Φούσας, γιατί είχε άλλη υπηρεσιακή απασχόληση.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Κρίση του διδ. εγχειριδίου Ψυχολογία Β' Λυκείου, Εισηγητές: Δ. Σακκάς και Φ. Βώρος.
- ΘΕΜΑ 2ο - Διαδικασία κρίσης για το σχολ. εγχειρίδιο Ιστορία Α' Λυκείου. Εισηγητής Φ. Βώρος.
- ΘΕΜΑ 3ο - Διαδικασία κρίσης για το σχολ. εγχειρίδιο Ιστορία Γ' γυμνασίου. Εισηγητής Φ. Βώρος.

Στην αρχή της συνεδρίας, μετά τη διαπίστωση της απαρτίας του Τμήματος και την επικύρωση της προηγούμενης πράξης, ο Προεδρεύων Ηλ. Σπυρόπουλος ζήτησε και έγινε δεκτό να προταχθεί η συζήτηση του 2ου θέματος: Διαδικασία κρίσης για το σχολικό εγχειρίδιο Ιστορία Α' Λυκείου.

Για τη συζήτηση του θέματος αυτού προσήλθαν στη συνεδρίαση και τα μέλη της Επιτροπής Κρίσης του παραπάνω βιβλίου: Ελ. Γιαννακοπούλου, Χαρ. Ελευθεριάδης, Γ. Λεοντσίνης και Ανδρ. Παπαευθυμίου, τα οποία έθεσαν υπόψη του Τμήματος την κοινή εισήγησή τους που έχει ως εξής: (Ανάγνωση εισήγησης):

./.

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

της Επιτροπής (Σ.211.12/ΓΕ/347/6-2-84 Δ.Π.Π.Π.Ε.) για την κρίση του βιβλίου του Α. Σταυριανού "Ιστορία του ανθρώπινου γένους", που προορίζεται να διδαχθεί στην Α' Λυκείου κατά το σχολικό έτος 1984-1985.

Το βιβλίο αυτό του Α. Σταυριανού, κρίνεται ως πρωτότυπο στο είδος του διδακτικού εγχειριδίου ιστορίας για τα σχολεία της Α.Ε. και θα αποτελέσει, κατά τη γνώμη μας, για τα εκπαιδευτικά πράγματα της χώρας μας επαρκή μιας άλλης πρακτικής στην αντιμετώπιση της ιστορικής ύλης κ' την επεξεργασία της κατά τη διδασκαλία.

Διαφέρει ριζικά από τον καθιερωμένο τρόπο συγγραφής διδακτικών εγχειριδίων ιστορίας, όπου η γεγονотоγραφία και η παράθεση πολλών λεπτομερειών είχαν στο παρελθόν κυρίαρχη θέση σε βάρος της δυνατότητας αναλυτικής και ερμηνευτικής επεξεργασίας της ιστορίας.

Η σύλληψη και επεξεργασία των θεμάτων επιτρέπει την οργάνωση της ύλης σε δεκτικούς άξονες, των οποίων η σύνδεση πετυχαίνεται επιδέξια, ώστε να καθίστανται με αλληλουχία κεφάλαια της παγκόσμιας ιστορίας και να προκύπτουν άριστα συμπεράσματα που αφορούν την κοινωνική ζωή των ατόμων. Γενικά μπορεί να γίνει εφόσον επιθυμητό, η σύνδεση του μεθόδου της ιστορίας με τη σημερινή πραγματικότητα, σε διαπιστώσεις της διαλεκτικής σχέσης παρελθόντος - παρόντος.

Ο συγγραφέας παρουσιάζει πλούσια τεκμηρίωση που αφορά κυρίως το έθνος της κοινωνικοοικονομικής ζωής (εθνικές, κοινωνικές, τεχνολογικές επαναστάσεις, οικονομικά και κοινωνικά συστήματα κ.τ.λ.). Είναι ανάγκη να γεννηθούν και να αποκτηθούν απ' αυτή την ηλικία οι μεθόδους σχετικές εμπειρίες, για να ευαισθητοποιούνται σε βαθμό που να αντιμετωπίσουν με ρεαλισμό τα σύγχρονα προβλήματα της ζωής.

Κατά τη διδασκαλία μάλιστα της συνολικής ιστορίας στο Γυμνάσιο, πιστεύουμε ότι το εγχειρίδιο αυτό θα συμβάλει στην επιδίωξη του ιστορικού υλικού των προηγούμενων τάξεων, στη μεγαλύτερη κατανόηση των μηχανισμών του ιστορικού γένους και στην άσκηση της κριτικής ικανότητας και την ενδυνάμωση της ιστορικής συνείδησης των μαθητών.

...ος, εξ άλλου, είναι και ο σκόχος του συγγραφέα.

Το βιβλίο μάλιστα, καθώς προσαρμόζεται στην αντίληπτικότητα και την πνευματική ικανότητα των μαθητών, είναι ταυτόχρονα προσεχές και πολύ εντοιαρό στον καθηγητή της ιστορίας. Με τον τρόπο αυτό που παρουσιάζει την ύλη καταργεί την απομνημόνευση και διεγείρει αβαστα το ενδιαφέρον των μαθητών για ιστορική διερεύνηση και διάλογο. Προδικείται για επαναστατικό βιβλίο στη γραφή και τη μεθοδολογία του και ελπίζεται απόλυτα βέβαιοι ότι το μορφωτικό αποτέλεσμα θα προκύπτει από τη σενή επικοινωνία καθηγητή και μαθητή.

Επισημαίνουμε ακόμα εδώ ότι το εποπτικό υλικό, που συνοδεύει το κείμενο, είναι παρκές και εξαιρετικά κατατοπιστικό, ώστε θα βοηθήσει σημαντικά τη διδακτική διαδικασία.

Παράλληλα πιστεύουμε ότι το βιβλίο του καθηγητή, που είναι ήδη γραμμένο, θα ενισχύσει τη διδασκαλία με τρόπο αποτελεσματικό και ενιαίο σε όλα τα σχολεία της χώρας μας.

Αφαιρέθηκαν σε μερικά σημεία ορισμένες μόνο παράγραφοι με τη σύμφωνη γνώμη του συγγραφέα για να προσαρμοστεί καλύτερα στη διδακτική πράξη, αλλά και για να συντομευθούν επιμέρους ενότητες.

Το γεγονός, ωστόσο, ότι το βιβλίο δεν είναι χωρισμένο σε διδακτικές ενότητες δε δημιουργεί προβλήματα, διότι το κείμενο βρει ευχάριστα και παρουσιάζει λογική συνέπεια και αλληλουχία. Για την κάλυψη αυτής της ανάγκης προτείνεται να αποσταλούν ειδικές οδηγίες στους καθηγητές για τη διάταξη της διδακτικής ύλης κατά ενότητες και να αναγραφούν παράτετοι.

Το κείμενο βελτιώθηκε γλωσσικά, για να προσαρμοστεί στη σημερινή γλωσσική πραγματικότητα και το ελληνικό ύφος. Τις ειδικές γλωσσικές αυτές παρατηρήσεις δεν τις περιλάβουμε στην εισηγητική έκθεση κρίσης του βιβλίου. Αυτές καταγράφονται στο δακτυλογραφημένο κείμενο, που επισυνάψαμε.

Τα μέλη της Επιτροπής Κρίσης

- α. Γιαννακοπούλου Ελένη
- β. Ελευθεριάδης Απρ.
- γ. Λεοντίδης Γ.
- δ. Παλαστούριου Ανδρ.

Στη συνέχεια τα μέλη της Επιτροπής έδωσαν ορισμένες διευκρινίσεις σε ερωτήσεις των μελών του Τμήματος και απεχώρησαν.

Ακολούθησε σύντομη συζήτηση μεταξύ των μελών του Τμήματος η οποία διακόπηκε για επόμενη συνεδρίαση.

Handwritten initials or signature in the bottom left corner.

Handwritten initials or signature in the bottom center.

ΘΕΜΑ 1ο - Κρίση του διδ. εγχειριδίου Ψυχολογία Β' Λυκείου.

Προτού αρχίσει η συζήτηση του θέματος προσήλθε ο Πρόεδρος του Τμήματος Φ. Κακριδής και απεχώρησε ο Σύμβουλος Ν. Παπαδόπουλος.

Ο Πρόεδρος παρουσίασε στο Τμήμα το απαντητικό σημείωμα των συγγραφέων στις παρατηρήσεις των κριτών του βιβλίου Ψυχολογίας που έχει ως εξής:

"Ψυχολογία" Β' Λυκείου

Στις διορθώσεις του κειμένου λαβαίνουμε υπόψη μας το σύνολο σχεδόν των παρατηρήσεων που έκαναν οι 4 κριτές.

Α.- Η κ. Φατούρου δε μας έδωσε γραπτά τις παρατηρήσεις της, όμως διατύπωσε αρκετές απόψεις της κατά τη συνεργασία που είχαμε μετά τη λήξη της συνεδρίας του Τμήματος της 12-3-84, όπως είχε υποδείξει ο Πρόεδρος του Τμήματος κ. Κακριδής. Ένα μέρος απ' αυτές δεν είναι δυνατό να το λάβουμε υπόψη, όπως π.χ. την πρότασή της να παραλειφθούν ορισμένα κεφάλαια (σελ. 36-61) να προστεθούν νέα ("σεξουαλική εξέλιξη", "κοινωνικοί κανόνες"), να αγνοηθεί ο Αριστοτέλης κ.α., ενώ δεχόμαστε αρκετές άλλες, κυρίως τέτοιες που συνέπεσε να διατυπώσεις και ένας τουλάχιστον ακόμα κριτής. Άλλωστε οι κυριότερες παρατηρήσεις της ερχόταν σε αντίθεση προς το ΑΠ σύμφωνα με το οποίο γράφτηκε το βιβλίο. Οι προτάσεις για διορθώσεις που δεν μπορούμε να δεχτούμε είναι:

Β.- Της κ. Τζόλα: Να παραλειφθεί εντελώς το κεφ. για τη μέτρηση της νοημοσύνης. Δεχόμαστε όμως να συντομευτεί αρκετά.

Γ.- Του κ. Σταύρου:

1) Να συντομευτούν οι περιλήψεις και να προταχθούν σε κάθε κεφ. ως προλογικά σημειώματα. Γιατί: Κάθε κεφ. πραγματεύεται ένα νέο για το μαθητή αντικείμενο, με άγνωστους γι' αυτόν όρους, που στο κυρίως κείμενο επεξηγούνται μεθοδικά. Ένα προλογικό σημείωμα δεν μπορεί παρά να περιέχει τους νέους όρους χωρίς επεξήγηση και θα είναι εντελώς ακατανόητο για το μαθητή (σελ. α, 2).

2) Η απόδοση του όρου ES ως "προεγώ" γιατί δεν είναι σωστή (σελ. β, 10). Άλλωστε και ο ίδιος ο κ. Σταύρου κάνει την παρατήρηση αυτή με ερωτηματικό.

Δ.- Του κ. Γκόντοβου: Δε μπορούμε να δεχτούμε:

1) Ότι η Κοινωνική Ψυχολογία δεν αποτελεί κλάδο της Ψυχολογίας αλλά αυτόνομη επιστήμη (σελ. 6).

2) Ότι η παρουσίαση της ύλης διαπνέεται από μιχεβιοριστική τοποθέτησή μας. Βέβαια είμαστε σύμφωνοι ότι η επισήμανση των ακροτήτων του μιχεβιορισμού δεν έχει γίνει σ' όλα τα σημεία.

Γενικά οι παρατηρήσεις του κ. Γκόντοβου χωρίς να μας βρίσκουν πάντοτε και σε όλο το περιεχόμενό τους σύμφωνους, όπως:

α) Η έννοια της λέξης "σύντροφος" σελ. 12 για σελ. 53 του βιβλίου, που αν καθοριστεί πιο συγκεκριμένα, όπως ζητάει ο κ. Γκόντοβος, θα δημιουργήσει τα προβλήματα που εκείνος υπαινίσσεται.

β) Η έννοια της "ατομικότητας", όπου προφανώς παρερμηνεύει ο κ. Γκόντοβος την ανάλυση που γίνεται, (λ.α.), αποτελούν ωστόσο σχεδόν στο σύνολό τους αφορμές για πιο προσεκτική και πιο σαφή διατύπωση. Άλλωστε και ο ίδιος πολλές από τις παρατηρήσεις του τις φέρνει ως καλύτερη (εναλλακτική) διατύπωση.

Δεχόμαστε την προτροπή όλων των κριτών να περιληφθούν επεξηγήσεις ορισμένων όρων σε ένα χωριστό γλωσσάρι, πράγμα άλλωστε που ήδη είχαμε ετοιμάσει.

Στη συνέχεια ο πρώτος εισηγητής του θέματος Σύμβουλος Δ. Σακκάς είπε: Θα ήθελα στην αρχή να υπομνήσω στο Τμήμα την αντίθεσή μου στην ανάθεση συγγραφής διδακτικών βιβλίων σε μέλη του ΚΕΜΕ που κατ' επανάληψη διατύπωσα ως τώρα. Για να μη γράφουμε βιβλία εμείς που ο ρόλος μας είναι να κρίνουμε και για να μη βρισκόμαστε στην εξαιρετικά δύσκολη θέση να κρίνουμε τις συγγραφές συναδέλφων με τους οποίους οκτώ χρόνια τώρα καθόμαστε γύρω απ' αυτό το τραπέζι κι έχουμε αναπτύξει στενούς συναδελφικούς και φιλικούς δεσμούς. Σημειώνω μάλιστα ότι μου είναι ιδιαίτερα δύσκολο να κρίνω το βιβλίο Ψυχολογίας των Ν. Παπαδόπουλου-Δ. Ζάχου για τους λόγους που σε αίτησή μου προς το Προεδρείο του Τμήματος ανέπτυξα. Εντούτοις, για να μη δημιουργήσω δυσκολία στο Τμήμα θα κάνω την εισήγηση, αλλά παρακαλώ τον Πρόεδρο του Τμήματος να μη με φέρει άλλη φορά σ' αυτή τη δυσκολία.

Καταρχή οφείλω να τονίσω ότι οι συγγραφείς κατέβαλαν πολλή προσπάθεια και διέθεσαν πολύ χρόνο. Φαίνεται αυτό από το κείμενο, τις περιλήψεις, τα σχήματα, τα θέματα για συζήτηση. Όλα αυτά απαιτούν χρόνο, σκέψη και μόχθο. Και έχει το βιβλίο τους πολλά θετικά στοιχεία. Το πιο σημαντικό απ' όλα είναι ότι παρουσιάζει τη σύγχρονη, τη μοντέρνα ψυχολογία. Επίσης έχει πολλές σελίδες που δε χρειάζονται παρά ελάχιστες βελτιώσεις. Και τα θέματα για συζήτηση που συνοδεύουν τα κεφάλαια, εκτός από λίγα, είναι καλά και ορισμένα πολύ επιτυχημένα. Έχει λοιπόν το βιβλίο αρετές. Θα μπορούσα να σταθώ ιδιαίτερα σ' αυτές. Νομίζω όμως ότι δε χρειάζεται. Αυτές θα τις χαρούν καθηγητές και μαθητές και θα σχολιαστούν ευμενώς προς ικανοποίηση των συγγραφέων. Το πρόβλημα είναι να περιοριστούν οι αδυναμίες του βιβλίου που υπάρχουν και είναι πολλές, για να μην κατακαλύψουν και τις αρετές του και χαθεί όλη η προσπάθεια. Γι' αυτό στις αδυναμίες θα σταθώ. Φοβάμαι ότι θα γίνω δυσάρεστος στους συγγραφείς, αλλά όταν το βιβλίο με βελτιώσεις λάβει την τελική του μορφή, πράγμα που νομίζω ότι μπορεί να γίνει, σίγουρα αυτό που τώρα θα στενοχωρήσει τελικά θα αποβεί σε καλό. Κάτι ανάλογο συνέβη και με τη συγγραφή του βιβλίου της Φιλοσοφίας. Στενοχωρήθηκε ο συγγραφέας του στην αρχή από τις κρίσεις και την απόφαση του Τμήματος για την πρώτη γραφή του, αλλά με τη δεύτερη προσπάθεια παρουσίασε ένα βιβλίο αισθητά βελτιωμένο που κρίθηκε κατάλληλο και θα γίνει πια σχολικό βιβλίο. Χαρά του συγγραφέα και χαρά δική μας. Μακάρι να γίνει το ίδιο και με τούτο το βιβλίο.

Σημειώνω απ' την αρχή ότι με τις πολλές και συγκεκριμένες παρατηρήσεις μου που σημειώνω πάνω στο βιβλίο και τις πιο σημαντικές αναφέρω εδώ αποβλέπω σ' ένα μόνο σκοπό: να βοηθήσω τους συγγραφείς να κάνουν τις αναγκαίες βελτιώσεις για να χρησιμοποιηθεί τελικά το βιβλίο στα σχολεία.

Θα κάνω πρώτα ορισμένες γενικές παρατηρήσεις χωρίς παραπομπή σε σελίδες του βιβλίου, και έπειτα θα αναφερθώ σε συγκεκριμένα σφάλματα ή αδυναμίες με αναφορά στις σελίδες όπου απαντούν και με ανάγνωση παραγράφων ή φράσεων, όταν είναι απαραίτητο.

1.- Το βιβλίο χρειάζεται, νομίζω, να περιοριστεί δραστικά στην έκταση του (η κ. Φατούρου είπε να περιοριστεί κατά το 1/3). Και γιατί περιέχει πολλά στοιχεία που ενδιαφέρουν τους ειδικούς και δεν ωφελούν ουσιαστικά.

 ./.
A handwritten signature in black ink, followed by a period and a slash.

κά τους μαθητές (όπως π.χ. η παράθεση 7 συνολικά τυπολογιών) και γιατί ο διατιθέμενος χρόνος για το μάθημα δε θα επιτρέπει την ολοκλήρωση της διδασκαλίας όλης της ύλης.

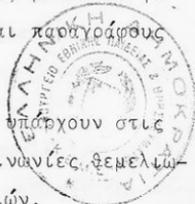
2.- Από γλωσσική άποψη το βιβλίο γενικά, ιδιαίτερα σ' ορισμένα κεφάλαιά του, δεν έχει την απαραίτητη για επιστημονικό σύγγραμμα και μάλιστα για σχολικό βιβλίο γλωσσική πειθαρχία και εκφραστική συγκρότηση. Συχνές είναι οι επαναλήψεις λέξεων και φράσεων (μερικές φορές και νοημάτων), η χαλαρότητα ή η αδοκιμότητα στη σύνταξη και την έκφραση. Επίσης χρειάζεται κάποια εναρμόνιση στις παραγράφους. Ο ένας συγγραφέας γράφει κάποτε πολύ μεγάλες παραγράφους κι ο άλλος γράφει παραγράφους που αποτελούνται από μία ή από πολύ λίγες σειρές.

3.- Σ' ορισμένα κεφάλαια δεν υπάρχει η αίσθησή του μέτρου και του περιττού. Πράγματα που για τους μαθητές μπορούν να ληφθούν σε μια ή δυο σελίδες λέγονται σε πολύ περισσότερες.

4.- Σ' ορισμένες άλλες περιπτώσεις τα θέματα δεν παρουσιάζονται με σαφήνεια, ώστε με την πρώτη μελέτη να αντιλαμβάνεται ο μαθητής το περιεχόμενο και να κρατάει στο νου του ορισμένα πράγματα. Ακόμα χρησιμοποιούνται όροι άγνωστοι στους μαθητές ωσάν να είναι γνωστοί. Για το λόγο αυτό και για άλλους ακόμα (διατύπωση κτλ.) το βιβλίο, μολοντί γενικά είναι κατανοητό και στο επίπεδο των μαθητών, έχει και παραγράφους δυσνόητες ή και ακατάληπτες.

5.- Αδυναμία του βιβλίου είναι ότι καταστάσεις που υπάρχουν στις δυτικές κοινωνίες γενικεύονται και αποδίδονται και σε κοινωνίες, φεμελιωμένες σε άλλες βάσεις και κινούμενες από άλλο σύστημα αξιών.

6.- Σε κάποια θέματα που προσφέρονται δε γίνονται οι αναγκαίες κοινωνικές προεκτάσεις που ενδιαφέρουν τους μαθητές. Π.χ. στο κεφ. για τη μάθηση δεν τονίζεται ότι οι προκαταλήψεις, δεισιδαιμονίες και γενικά οι διάφοροι φόβοι που απουτώνται (και αποβάλλονται) με το μηχανισμό της υποκατάστασης δεσμεύουν την προσωπικότητα και κάνουν ανθρώπους ανίκανους να παίρνουν πρωτοβουλίες και να αναπτύσσουν δράση· ότι χρειάζομαστε ανθρώπους ελεύθερους και ελεύθεροι δεν μπορεί να είναι όσοι φοβούνται κτλ. Επίσης στο κεφ. για τα κίνητρα δε γίνεται κανένας λόγος ότι οι ανθρώπινες ανάγκες είναι απεριόριστες, ότι μπορούν να ανεβάζουν ή να κατεβάζουν τη

./.

ζωή και ότι τελικά η ποιότητα των αναγκών και της ίδιας της ζωής είναι επακόλουθο της ποιότητας των αξιών κάθε κοινωνίας.

7.- Ορισμένα σχήματα είναι περιττά ή δύσκολα στην κατανόησή τους. Και ορισμένα παραδείγματα ή θέματα για συζήτηση χαρακτηρίζονται από απλοϊκότητα για τους μαθητές αυτής της ηλικίας, όπως τα παραδείγματα κτλ. ^{αυ}προαναφέρονται στον κόσμο των νηπίων ή των παιδιών του δημοτικού.

Αλλά καιρός είναι να αναφερθώ σε συγκεκριμένα παραδείγματα με τις παραπομπές στο βιβλίο.

I.- Κακή έκφραση

Σελ. 8, παρ. 3: συχνή χρήση μετοχών (εφαρμόζοντας, εξετάζοντας, περιορίζοντας) κτλ.

Σελ. 31, δεύτερο μισό: μέσα σε λίγες σειρές επανειλημμένη χρήση των λέξεων ηλικία, μάθηση, περιβαλλοντική, κοινωνικοπολιτισμική που κάνουν το κείμενο πολύ κακόηχο και γλωσσικά αδόκιμο.

Σελ. 34, πρώτο μισό: Το ίδιο. Η λέξη εξελικτική επαναλαμβάνεται 4 φορές

Σελ. 62: Στις 6 τελευταίες σειρές το κείμενο με τις λέξεις εγχαράσσοντα εγχαραγμένα, χαράσσουν, περιβάλλον (χρησιμοποιείται 3 φορές) γίνεται πολύ κακό.

Σελ. 97, πρώτο μισό. Το ρήμα σκέπτομαι επαναλαμβάνεται 4 φορές.

Σελ. 101, στίχοι 11-14. Η λέξη συμμετέχει χρησιμοποιείται 3 φορές μέσα σε 4 σειρές.

Σελ. 109. Κακή γλωσσικά η πρώτη παράγραφος (επανάληψη της λέξεως ομάδα κτλ.) Εκεί υπάρχει η φράση "η αλλαγή αυτής ^{της} ονομασίας". Πού γίνεται λόγος για αλλαγή ονομασίας;

Σελ. 116, τελευταία παρ. Σε δύο σειρές χρησιμοποιείται 3 φορές η λέξη άτομο. Η παρ. είναι και δυσνόητη. Ο μαθητής δεν μπορεί να καταλάβει τι σημαίνει "αλλάγή της θέσης των ίδιων ιδιοτήτων" κτλ.

Σελ. 146, μέσο. Κακό το κείμενο γλωσσικά με την αδόκιμη φράση "α άνθρωπος ματαιώνεται" και ο άνθρωπος γίνεται "μια επικίνδυνη βόμβα" κτλ.

Σελ. 175 Η σελίδα στο μέσο (Έτσι η μάθηση... από που βγαίνει το έτσι;) και στο τέλος πάσχει γλωσσικά. Στο τέλος είναι και δυσνόητη.

1.

Σελ. 177, σειρά 4 "η μάθηση εφαρμόζεται" η φράση είναι αδόκιμη και στη συνέχεια πρέπει να γραφεί "Έτσι το παιδί κτλ. (δηλαδή το ρήμα προσαρμόζεται να πάρει υποκείμενο.

Σελ. 181 πρώτο μισό, φτωχή έκφραση (3 φορές η λέξη γάτες κτλ.). Παρακάτω αντιγράφεται: "Πειράματα με χορτάτες γάτες δεν κατέβαλαν καμία προσπάθεια". Ποιοι δεν κατέβαλαν; Τα πειράματα; Το κείμενο πάσχει συντακτικά.

Σελ. 183, αρχή: Κακοσύντακτα: "έτσι εφαρμόζοταν το σύστημά του των ενισχύσεων", "Όμως ο προγραμματισμός", Χρήση του όμως, χωρίς να υπάρχει αντίθεση και παρακάτω αναγράφεται "τους βοηθάει", χωρίς να διαφαίνεται πού αναφέρεται το "τους". Προφανώς αναφέρεται στους μαθητές, αλλά η λέξη δεν υπάρχει πουθενά στην παράγραφο. Και σημειώνω ότι με τα τόσα λόγια που γράφονται για την "προγραμματισμένη μάθηση" ο μαθητής είναι αδύνατο να κατανοήσει το σύστημα.

Σελ. 262, παρ. 3: Γράφεται Η βουλευτική πράξη "είναι μόνο επιλογή". Τι άλλο μπορούσε να είναι; Επίσης το "που" χρησιμοποιείται 2 φορές, ενώ μπορεί να χρησιμοποιηθεί 1 (να γίνει: "που υπηρετεί τις ανάγκες του ανθρώπου").

II.- Σελίδες που χρειάζονται να χωριστούν σε παραγράφους:

47-9, 101-3, 105-6 κ.τ.λ

III.- Παράγραφοι κτλ. που ~~α~~ παρουσιάζουν προβλήματα κατανόησης

Σελ. 12, παρ. 2: Οι μαθητές δε θα μπορέσουν να αντιληφθούν το νόημα των φράσεων "αλληλοσυναρτώμενων ποιοτικών μεταβολών", "μοντέλα ανάπτυξης" "εσωτερίκευση".

Σελ. 17 αρχή: "Πρόκειται.....που χρησιμοποιούμε". Δυσκολία παρουσιάζουν οι φράσεις "εμπειρική βάση σύγκρισης", "αντιπροσωπευτικό δείγμα" και προπαντός ο άγνωστος στους μαθητές όρος "στάθμιση".

Σελ. 25, παρ. 2: Οι μαθητές δε θα μπορέσουν να καταλάβουν τι σημαίνουν οι όροι *assimilation* και ACCOMODATION. Και η εξήγηση που δίνεται στο βιβλίο είναι, νομίζω, εσφαλμένη. Ο PIAGET χρησιμοποιεί τον πρώτο όρο για να δηλώσει την προσαρμογή των νέων γνώσεων στις παλαιές και το δεύτερο για να σημάνει την προσαρμογή των παλαιών εμπειριών στις νέες γνώσεις.

Σελ. 27 τέλος- 28 αρχή. Κακώς χρησιμοποιείται το και 2 φορές. Και τι

[Handwritten signature] ./.

σημαίνει για το μαθητή "οι επιδράσεις αισθητηριακής και κινητικής φύσης";

Σελ. 32, τελευταία παρ. Δεν μπορεί να είναι κατανοητή, γιατί ο μαθητής αγνοεί τι σημαίνουν οι όροι "εξαρτημένα ανακλαστικά", "ουδέτερα ερεθίσματα" κτλ. Επίσης το ότι το έμβρυο ύστερα από τον 3ο μήνα παρουσιάζει κινήσεις θηλασμού είναι ένδειξη για το ότι το ανακλαστικό αυτό είναι επίκτητο ή το αντίθετο ότι είναι έμφυτο;

Σελ. 36: Η τελευταία παράγραφο είναι ασαφής. Η άγνωστη στο μαθητή έννοια της φράσης "μέσω χρονικής σύμπτωσης" κάνει το κείμενο πιο δυσνόητο. Ακόμα η παράγραφος αναφέρεται σε μια λεπτομέρεια της παιδικής ηλικίας που νομίζω ότι δεν ενδιαφέρει τους μαθητές και ούτε τους προσφέρει κάποια σημαντική γνώση.

Σελ. 54: Το τελευταίο μέρος της α' παρ. είναι ασαφές και γλωσσικά αδόκιμο ("έτσι εξερευνώντας αντίστοιχα ενδιαφέροντας και σύμπτωση συναισθηματική και έχοντας..... Έτσι" κτλ.).

Σελ. 90 Δυσδιάκριτη η διαφορά ανάμεσα στην ψυχοπαθητική και τη νευρωτική προσωπικότητα. Και δεν μπορεί να ξέρει ο μαθητής τι σημαίνει "έλλειψη αναστολών".

Σελ. 220 Η δεύτερη παρ. είναι γλωσσικά αδόκιμη. Δε λέγεται ορθότητα των προϊόντων της νόησης". Και η τελευταία παρ. είναι ακαταλαβίστικη (Βέβαια, για να είναι συγκρίσιμα κτλ.).

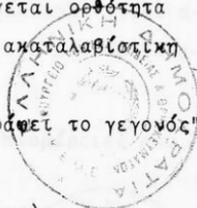
Σελ. 246, παρ. 3. Κακή διατύπωση (η απογοήτευση περιγράφει το γεγονός" δε λέγεται) και ασάφεια.

IV.- Επαναλήψεις νοημάτων (ακόμα και με τις ίδιες λέξεις)

Στις σελ. 22 (πρώτη παρ.), 25 (τελευταία παρ.) (λόγος για την εξέλιξη), σελ. 23 (τελευτ. παρ.) και 27 (μέσο) (το παιδί βαδίζει κτλ), σελ. 63 (τέλος) - 64 και 65 (τέλος) ορισμός της προσωπικότητας κτλ. Η χρήση πλαγιότιτλων θα περιόριζε τις επαναλήψεις και θα έκανε τα νοήματα καθαρότερα.

V.- Χρησιμοποίηση άγνωστων στους μαθητές όρων χωρίς καμία εξήγηση για τη σημασία τους:

"πειραματική νεύρωση" σελ. 16, "εγώ" σελ. 63, "δυναμική" σελ. 63, "πρωτογενή ή δευτερογενή κόννητρα" σελ. 85, "αυτοπραγμάτωση" σελ. 99, "αυτοεπίθεση;" σελ. 146, "κοινωνικές αναστολές" σελ. 151, "μαλακά και σκληρά ναρκωτικά" σ. 157α, "καθρέφτης αναστροφής" σελ. 175, "ανατροφοδότηση"

σελ. 237.

Σημείωση: Αντί του όρου "ιδιότητες της προσωπικότητας" (σελ. 62 κ.ε.) θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί ο όρος "χαρακτηριστικά" (το είχε και η κ. Φατούρου). Επίσης ο όρος χαρακτήρας αρχικά σήμαινε, αντίθετα απ' ό,τι γράφεται στο βιβλίο, αυτό που είναι χαραγμένο από τη φύση, το βιολογικό στοιχείο της προσωπικότητας. Σήμερα ο όρος σημαίνει κυρίως τον άνθρωπο από ηθική άποψη. Και θα αρκούσε να λεχθεί μόνο αυτό.

VI.- Θέματα για συζήτηση που παρουσιάζουν προβλήματα

Σελ. 21, θέματα 2 και 3 (δύσκολα), σελ. 55, θεμ. 4 πρόβλημα διατύπωσης (δε λέγεται "εγκατάλειψη της παιδικής ηλικίας") και δυσκολίας, σελ. 123 θέμα 4, νομίζω, δύσκολο, σελ. 147, θέμα 4, αυτό που ζητείται δεν εξάγεται από τη θεωρία.

VII.- Παραδείγματα άστοχα (από τη ζωή των νηπίων κτλ.)

Σελ. 83 (σοκολάτα), σελ. 143 (παραδείγματα από τη ζωή των νηπίων ή των παιδιών του δημοτικού), σελ. 247: στο πρώτο παράδειγμα η σύγκρουση είναι ασήμαντη· στο δεύτερο είναι από τη ζωή των μικρών παιδιών. Θα ήτο δυνατόν να αναφερθούν ωραία παραδείγματα από τον κόσμο των εφήβων, 249 το παράδειγμα είναι από τη ζωή των νηπίων, σελ. 259 το παράδειγμα είναι ακατάλληλο παιδαγωγικά, σελ. 261 το παράδειγμα είναι άστοχο και κακοδιατυπωμένο.

VIII.- Σχήματα δύσκολα ή περιττά (ως αναφερόμενα σε λεπτομέρειες που δεν ενδιαφέρουν) που θα πρέπει να αφαιρεθούν.

Σελίδες 9 (ο Άυζεντ ήταν, νομίζω, ρατσιστής), 24, 25, 116 (το πρώτο), 120, 130, 179, 180, 226, 237 κτλ.

Στις σελ. 176 κ.ε. Χρειάζονται ένα ή δύο σχήματα που να δείχνουν παραστατικά πώς γίνεται η υποκατάσταση.

IX.- Κεφάλαια ή σελίδες που πρέπει να συντομευτούν.

Σελίδες 26-8, 62-5, 67-77, 79, 82-3, 122 (η τελευταία παρ. μπορεί να φύγει), 129 (λεπτομέρειες μη απαραίτητες), 145, 223-4 (μπορούν να φύγουν 237-8, 257-260).

X.- Θέματα που χρειάζονται ευρύτερη ανάπτυξη

Σελ. 80 Όσα γράφονται για το ID, EGO, SUPEREGO είναι πολύ λίγα για να μπορέσει ο μαθητής να αντιληφτεί τους όρους και το περιεχόμενό τους.

./5

Σελ. 86 Δε δίνεται ο ορισμός της προσαρμογής.

Σελ. 142 Δεν αναφέρεται η εξιδανίκευση (SUBLIMATION).

Σελ. 156-7 Ελλιπή όσα γράφονται για τα ναρκωτικά.

Σελ. 165 Δε γίνεται σαφής διάκριση ανάμεσα στο αίσθημα και την αντίληψη.

Σελ. 175 κ.ε. Είναι ελλιπή, πολύ λίγα όσα λέγονται για τη μάθηση. Αντίθετα τα πειράματα του THORNDIKE και του WATSON δεν έπρεπε να εκτεθούν αναλυτικά. Και το πείραμα του KOHLER δεν έγινε ακριβώς έτσι όπως αναφέρεται στη σελ. 184.

Σελ. 182 Τα παιδιά δεν μπορούν να καταλάβουν με ποιά διαδικασία τα περισσότερά έμαθαν κτλ.

Σελ. 195 Δεν αναφέρεται καθόλου η λεγόμενη θεωρία της ποιοτικής μεταβολής που εξηγεί ικανοποιητικά το φαινόμενο της λήθη (τη θεωρία αυτή την πρόβαλε η GESTALT ψυχολογία).

Σελ. 212 Δεν ορίζεται η έννοια.

Σελ. 213 Θα έπρεπε να αναφερθεί ότι η γλώσσα είναι δεύτερο σύστημα σήμανσης (το δίδαξε ο PAVLOV).

Σελ. 238 Δε γίνεται κανένας λόγος για τα λεγόμενα αυτόνομα κίνητρα (μιλάει γι' αυτά ο ALLPORT).

Σελ. 244 Μνημονεύονται θεωρίες και οι δημιουργοί τους, χωρίς να αναφέρεται τίποτα για το τί λένε.

Σελ. 256 κ.ε. Δεν αναφέρονται σημαντικοί μηχανισμοί άμυνας (ταύτιση, αυτοθποτίμηση, υπεραναπλήρωση κτλ.).

XI.- Οι σελίδες 54, 91, 107, 254 που περιέχουν αναφορές σε σεξουαλικά (αυνανισμούς, ομοφυλοφιλίες κτλ.) χρειάζεται προσοχή πως θα διατυπωθούν τελικά.

XII.- Φράσεις, παραδείγματα κτλ. που μπορεί να δημιουργήσουν θέματα και γι' αυτό καλό να φύγουν.

Π.χ. χωροφύλακες μπασκίνες σελ. 120. Οι Κρητικοί είναι ψεύτες σελ. 121, οι κομμουνιστές που σκοτώνουν σελ. 120, οι κομμουνιστές είναι κακοί σελ. 121.

XIII.- Γενίκευση καταστάσεων που απαντώνται στις αστικές κοινωνίες.

Γράφεται π.χ. στις σελ. 153-4 ότι η εγκληματικότητα είναι γενικότερο φαινόμενο σε παγκόσμια κλίμακα, που δεν είναι, γιατί η εγκληματικότητα ενδημεί σ' ορισμένες κοινωνίες μ' ορισμένο σύστημα ή ορισμένη κοινωνική

/.

εξελίξη ή γράφεται (στην ίδια σελίδα) ότι τι άγχος διακατέχει το σημερινό άνθρωπο που πάλι δεν είναι σωστό. Ο άνθρωπος των αστικών κοινωνιών κυρίως είναι που ζει στο άγχος, γιατί αυτός δε γνωρίζει αν την άλλη ημέρα ή τον άλλο χρόνο θα έχει εργασία, στέγη, περίθαλψη, σωστή εκπαίδευση για το παιδιά του, κι αυτός ζει μέσα σ' ένα μολυσμένο από κάθε άποψη φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον κτλ. και. Επίσης και όσα γράφονται στη σελ. 155 είναι προβλήματα που απαντώνται κυρίως στις αστικές κοινωνίες.

XIV.- Περιπτώσεις όπου δε δίνονται οι κοινωνικές διαστάσεις στα θέματα που εξετάζονται.

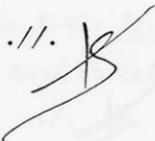
Στη σελ. 120 ή στη σελ. 167 κ.ε. θα μπορούσε να γίνει λόγος για τις ιστορικές και κοινωνικές πλάνες και μύθους.

Σελ. 143 κ.ε., 146, 188 (υπάρχουν και επαναλήψεις στις σελίδες αυτές), έπρεπε να τονιστεί ιδιαίτερα η κοινωνική διάσταση της επιθετικότητας, ότι η εκπαίδευση, τα μέσα ενημέρωσης, το σύστημα, η γενικότερη παιδεία είναι που ~~α~~ διαπλάσσουν τον επιθετικό άνθρωπο. Και σε τελική ανάλυση την επιθετικότητα αναπτύσσει το ταξικό ανταγωνιστικό σύστημα. Τουλάχιστο θα μπορούσε να τεθεί ως θέμα για συζήτηση αλλά δεν τίθεται. Όλα τα θέματα για συζήτηση στις σελ. 147-150 είναι αμερικάνικου στίλ.

Στη σελ. 149 που γίνεται λόγος για τον πράκτορα που σκοτώνει τους "κακούς" ξένους θα πρέπει να γραφεί ότι κακοί ξένοι στις ταινίες αυτές (MADE IN USA) είναι οι ερυθροί, ότι δηλαδή αυτές οι ταινίες είναι προπαγανδιστικές. Αν δεν μπορεί να γραφεί η αλήθεια, να αφαιρεθεί το παράδειγμα.

Σελ. 227 Έπρεπε να τονιστεί ότι τα τεστ (που δεν έπρεπε η διαπραγματευ τους να καταλάβει τόση έκταση, αφού δε χρησιμοποιούνται στη χώρα μας και αφού έχουν δεχθεί τόσες επικρίσεις) σε μεγάλο βαθμό αντανakλούν τις κοινωνικές ανισότητες.

Σελ. 238 Έπρεπε να δοθεί η κοινωνική διάσταση των κινήτρων (αναγκών), να αναπτυχτεί ότι το σύστημα δημιουργεί ανάγκες και ότι οι ανάγκες είναι ανάλογες με τις αξίες του συστήματος.

..//.

Με όλα όσα παρατήρησα θε θέλω να ισχυριστώ ότι το βιβλίο είναι για πέταμα, είναι επαναλαμβάνω βελτιώσιμο και με σκοπό τη διορθωση και βελτιώσή του έκανα τις παραπάνω παρατηρήσεις. Οπωσδήποτε όμως χρειάζεται μια δεύτερη προσπάθεια. Και για να έχουν οι συγγραφείς τον απαραίτητο χρόνο για μια νέα επεξεργασία του περιεχομένου και την υποβολή του βιβλίου σε βελτιωμένη μορφή, εισηγούμαι να διδαχτεί το μάθημα της Ψυχολογίας κατά το β' τετράμηνο του σχολ. έτους 1984-5.

Ο δεύτερος εισηγητής του θέματος Σύμβουλος Φ. Βύρος

Προοίμιο

Η κοπιώδης και αξιέπαινη εισήγηση που έκανε ο κ. Σακκάς με διευκολύνει ώστε να περιοριστώ σε λίγες ενδεικτικές παρατηρήσεις που θα δικαιολογούν την τελική κρίση μου. Βέβαια η εγγενής δυσχέρεια που ενέχει η τωρινή εισήγηση μένει ακέραιη.

Παρατηρήσεις:

1.- Στη σελ. 3, όπου αρχίζει το κείμενο της νέας συγγραφής παρατηρώ τα ακόλουθα:

α) Στο στίχο 2 η περίοδος που αρχίζει με τη λέξη έτσι (εισάγει) παρουσιάζει δύο αποτελέσματα της νοητικής ικανότητας του ανθρώπου: έρευν του κόσμου και του εαυτού του· όμως οι δύο αυτές συνέπειες δεν προκύπτουν από την προηγούμενη περίοδο, που υποτίθεται ότι απ' αυτήν απορρέουν (κατ τη συλλογιστική του συγγραφέα). Έτσι φαίνεται ότι από μια εξαγγελία (πρώτη περίοδος) βγαίνουν δύο συνέπειες και η θέση του όρου έτσι δε δικαιώνεται.

β) Στο στίχο 6 του κειμένου η τέταρτη περίοδος αρχίζει με τη φράση γι' αυτό η Ψυχολογία.... Αλλά δεν προκύπτει από τα παραπάνω ποιος λόγος έκανε αναγκαία τη χρήση αυτής της εισαγωγικής φράσης.

γ) Η ημιπερίοδος που εισάγεται με την παραπάνω φράση και τερματίζεται στην: "κάθε επιμέρους γνώση" περιέχει δύο γενικεύσεις που δε βεβαιώνονται από την ιστορία, ότι δηλ. η Ψυχολογία και "κάθε επιμέρους γνώση" ήταν κάποτε ασχολία της Φιλοσοφίας και τη θρησκείας.

δ) Η ημιπερίοδος (στίχοι 8-9): όχι μόνο η φιλοσοφία αλλά και θρησκευτικά κείμενα παρουσιάζει ξανά το ζεύγος φιλοσοφία-θρησκεία σαν να

1. /

μην είχε γίνει λόγος γι' αυτό στην αμέσως προηγούμενη ημιπερίοδο.

ε) Στην ίδια αυτή ημιπερίοδο, προς το τέλος της (στίχος 11-13: "προσπαθούν να δώσουν κάποιες απόψεις για τον άνθρωπο και ... τη συμπεριφορά του") βλέπουμε να περιορίζεται ο συγγραφέας τον ορίζοντα - χωρίς καμιά ειδοποίηση - μόνο στον άνθρωπο: λησμόνησε τον κόσμο, που ο ίδιος είχε αναφέρει στην αρχή της περιόδου.

στ) Η δεύτερη παράγραφος: "α Πλάτωνα συνεχίζοντας τη φιλοσοφική θεωρητική ανάλυση του ανθρώπου διατύπωσε..." δίνει την εντύπωση ότι ο Πλάτωνας συνεχίζει τις Ουπανισάδες, θέση που όσο γνωρίζω δεν είναι τεκμηριωμένη και αφήνει επίσης την εντύπωση ότι οι Ουπανισάδες είναι κείμενο φιλοσοφικό ή ο Πλάτωνας θεολόγος, θέσεις που επίσης είναι ατεκμηρίωτες όσο γνωρίζω.

ζ) Στην ίδια παράγραφο, προς το τέλος της σελίδας (στίχους 5-4 από το τέλος), η περίοδος: "Έτσι δίνει έναν εμπειρικό χαρακτήρα στη θεώρηση του ανθρώπου (ο Αριστοτέλης)" προσφέρει ως συμπέρασμα μια θέση που δεν προκύπτει με σαφήνεια από τα προηγούμενα, ενώ συμβαίνει να αληθεύει με κάποια σημασία.

2.- Με τις σελίδες 4-8 ο συγγραφέας δίνει μια συνοπτική ιστορία της Ψυχολογίας με πληροφορίες για τη ζωή και το έργο των προδρόμων και θεμελιωτών και διαμορφωτών της επιστήμης αυτής. Μπορεί κανείς να διατυπώσει διάφορες επιμέρους απορίες ή επιφυλάξεις, όπως:

α) Στη σελ. 4 στους στίχους 4-5: "βλέπουν τον άνθρωπο κυρίως ως ζωντανό οργανισμό"... Άραγε δεν είναι έτσι; δεν ήταν; χρειαζόταν αυτή η πληροφορία; Μήπως άλλο τι ήθελε να γράψει ο συγγραφέας;

β) Στη σελ. 5 ο παράτιτλος που συνοδεύει την εικόνα του FREUD (από τη Νεορολογία... μοναδικός) θα χρειαζόταν 4-5 σελίδες ανάλυση για να γίνει κατανοητός: υπόψη ότι το βιβλίο προορίζεται για τους μαθητές της β' λυκείου. Ανεξάρτητα από το ότι υπάρχουν αντιρρήσεις για τη μεγαλοστομία των δύο τελευταίων περιόδων: Σημαίνει για την Ψυχολογία... Ξεκίνησε μόνος...

3.- Οι σελίδες 15-20 περιέχουν στοιχεία για τις μέθοδες "διάγνωσης και έρευνας".

1. B

Διάφορες επιμέρους απορίες έχω σημειώσει με κόκκινη γραφίδα πάνω στο αντίτυπο της κρινόμενης συγγραφής. Εδώ καταχωρίζω μόνο δύο:

α) Όσα περιέχονται στις σελίδες αυτές δε δικαιολογούν τον τίτλο διάγνωση και έρευνα (διάγνωση τίνος πράγματος;)

β) Είναι αμφίβολο αν κατανοούνται, αφού δεν είναι ακόμη γνωστό το αντικείμενο και η προβληματική του. (Τα στοιχεία που δόθηκαν με την ιστορική επισκόπηση είναι ανεπαρκή, όχι ποσοτικά αλλά από τη σκοπιά της οργάνωσης προς ένα τέτοιο σκοπό).

4.- Η σελίδα 21 περιέχει θέματα για συζήτηση. Απ' αυτά:

α) Τα 1,2,4,5 δεν μπορούν να συζητηθούν σοβαρά, αφού δεν υπάρχουν ανάλογα πληροφοριακά στοιχεία στις προηγούμενες σελίδες. Λογουχάρη, τι μπορεί κανείς να συζητήσει για το θέμα γενικεύσεις (αριθμ. 5), αφού μόνο σε μια παρένθεση απαντάται στη σελ. 20, σαν να είναι γνωστό. Και πρόκειται για ένα μεγάλο επιστημονικό θέμα (από την άποψη της δυνατότητας και της μεθόδευσης).

β) Το θέμα 3 περιέχει μια περίεργη φράση: πιο πολύ. Από τι;
Σε σχέση με τι;

5.- Ένα μόνο δείγμα γραφής από το κεφάλαιο το άτομο και η συμπεριφορά του (σελ^η 22 κ.α.). Στο τέλος της σελίδας 22 διαβάζουμε: "Μια συγκριτική παράθεση εξέλιξης του ανθρώπου και αύξησης ενός φυτού διευκολύνει . . . . . στην εξέλιξή τους. Ενώ η προσπάθεια είναι να φανεί η διαφορά των δύο εννοιών (εξέλιξης, αύξησης), στο τέλος της περιόδου χρησιμοποιείται και για τις δυο η φράση: στην εξέλιξή τους. Δεν αποκλείω με αυστηρή λογική διάκριση - να χρησιμοποιηθεί ο όρος εξέλιξη με διάφορες σημασίες, π.χ. "η εξέλιξη του βιολογικού όρου εξέλιξη". Αλλά στην περίπτωση που αντέγραφα δε βλέπω να γίνεται κατανοητό το κείμενο από τους μαθητές (ομολογώ ότι κι εγώ δεν το κατάλαβα).

6.- Παρακάμπω πολλά που έχω επισημειώσει στις σελ. 22 - 29, για να δηλώσω τούτο μόνο: αδυνατώ να κατανοήσω τα δυο σχήματα της σελ. 29 με όσες πληροφορίες συσσωρεύονται γύρω τους και περιέχονται στις προηγούμενες σελίδες.

1.

7.- Θα σχολιάσω μόνο τον τρόπο εμφάνισης μιας σημαντικής έννοιας μέσα στη συγγραφή. Πρόκειται για τη μάθηση. Παραθέτω:

α) σελ. 31 (τέλος) : Η μάθηση, ενώ είναι διαδικασία περιβαλλοντική και κυρίως κοινωνικοπολιτισμική, εισχωρεί και σε γεγονότα ωρίμανσης, π.χ. στην απόκτηση της γλώσσας" . . . . . Δηλαδή;

β) σελ. 32, στίχος 3 : "Στη σύγχρονη Ψυχολογία όμως μάθηση είναι ένα "υποθετικό κατασκεύασμα", ένα όνομα για μια όχι απόλυτα γνωστή διαδικασία . . . . . Έτσι διαπιστώνονται ορισμένες νομοτέλειες μάθησης . . . . .".

Υποθετικό κατασκεύασμα; και
διαπιστώνονται νομοτέλειες;

γ) σελ. 33 (μέσο): "Ο ωριμότερος βέβαια οργανισμός μαθαίνει γρηγορότερα . . . . γιατί οι διαδικασίες μάθησης στον ώριμο οργανισμό επιτελούνται γρηγορότερα" Δηλαδή; κύκλος;

δ) σελ. 33 (τέλος) : "Έτσι για τον άνθρωπο πράγματι η εξέλιξη δεν είναι παρά μάθηση και κοινωνικοποίηση . . . . .".

(1) Λησμονείται η βιολογική βάση,

(2) μάθηση και κοινωνικοποίηση αποτελούν την εξέλιξη (έστω) αλλά:

ε) σελ. 34 (τέλος) : "μάθηση σημαίνει με άλλα λόγια κοινωνικοποίηση"

στ) σελ. 98 : "είναι φανερό ότι κάθε μάθηση . . . . προσδιορίζεται κοινωνικά . . . .".

ζ) σελ. 175 : "Είναι φανερό ότι η μάθηση σχετίζεται με συγκεκριμένες γνώσεις . . . . πρόκειται δηλαδή για μια εσωτερική (νοητική) ή εξωτερική αλλαγή της συμπεριφοράς μας που παρατηρείται . . ." κ.λ.π.

Παρατηρήσεις για τα παραθέματα α' - ζ' :

α. Γίνεται λόγος για τη μάθηση σε διάφορα σημεία της συγγραφής και

β. Δεν υπάρχει ξεκάθαρη εικόνα και ενιαία αντιμετώπιση (χρήση) της έννοιας.

8.- Στη σελίδα 62 παρατηρώ τα ακόλουθα:

α) Στο στίχο 4 : "αυτός είναι αχαρακτήριστος". Δε φαίνεται να έχει συνειδητοποιηθεί η διπλή σημασία του όρου αχαρακτήριστος: και νομίζω ότι

. / . /

επικρατέστερη είναι η ηθική σημασία, που δεν ταιριάζει στο περιεχόμενο της σελ. 62.

β) Στο μέσο της ίδιας σελίδας διαβάζουμε: (ατομικότητα είναι) "το σύνολο των ιδιαίτερων, κυρίως σημαντικών και ψυχικών γνωρισμάτων, που διαφοροποιούν" . . . κ.λ.π. αλλά

γ) Στη σελ. 65, στην αρχή της παράφρασης διαβάζουμε ένα ατενότερο ή πάντως διαφορετικό ορισμό:

"Η ατομικότητα . . . σχετίζεται με τα ιδιαίτερα, σωματικά κυρίως, γνωρίσματα, που . . .".

Δηλαδή ο συγγραφέας δεν έχει οριστικοποιήσει στη σκέψη του τι ακριβώς δηλώνει με μια έννοια βασική για τη συγγραφή του.

9.- Μια τελευταία παρατήρηση για το κεφάλαιο το άτομο στην Κοινωνία (σελ. 97 κ.λ.π.). Σε όλο αυτό το κεφάλαιο συγχέονται δυο έννοιες : κοινωνικοποίηση και κοινωνικός καθορισμός. Ο συγγραφέας δε φαίνεται να έχει υποπτευθεί τη διαφορά τους. Χαρακτηριστικά μπορεί κανείς να δει στη σελ. 98, στίχους 5 - 7 μία περίοδο όπου χρησιμοποιούνται σχεδόν ως ισοδύναμα τα ρήματα : "προσδιορίζει", "επηρεάζει", "σφραγίζει".

"Άλλες παρατηρήσεις έχω επισημειώσει πάνω στο αντίτυπο της συγγραφής.

Συμπεράσματα και εισήγηση

Κατέγραφα παρατηρήσεις ενδεικτικές που με οδήγησαν στην πολύ δυσάρεστη διαπίστωση-γνώμη ότι:

- α) Πάσχει ως σύλληψη συνόλου
- β) Πάσχει σε επιμέρους αναλύσεις
- γ) Πάσχει από έλλειψη εννοιολογικής ενότητας
- δ) Πάσχει γλωσσικά.

Και όλες αυτές οι "παθήσεις" είναι σε τέτοιο βαθμό που να βρίσκεται ο αναγνώστης στην πολύ δυσάρεστη θέση ση συμπερνάει με πολλή οδύνη (για δύο λόγους: ανθρώπινης σχέσης και υπηρεσιακής ανάγκης) ότι η συγγραφή δε θεραπεύεται ούτε με μεγάλη προθεσμία βελτίωσης που θα δινόταν ενδεχό-

1.

μενα στους συγγραφείς ή στον συγγραφέα. Και είναι λυπηρό που δεν μπορεί κανείς να ξεχωρίσει ορισμένα κεφάλαια της συγγραφής και να πεταχτούν αυτά -έστω- μπορούν να κριθούν χωριστά. Η συγγραφή είναι ενιαία και τα κεφάλαια αλληλένδετα.

Ακολούθησε συζήτηση κατά την οποία πήραν το λόγο τα παρακάτω μέλη του Τμήματος και είπαν:

Ο Σύμβουλος Δ. Τομπαζής:

Μελέτησα την όλη συγγραφή των κκ. Ν. Παπαδόπουλου-Δ. Ζάχου, για να σχηματίσω συνολική εικόνα της δουλειάς τους. Φαίνεται ότι έχω τώρα ένα εγχειρίδιο ψυχολογίας γραμμένο με σύγχρονες αντιλήψεις και γνώσεις, και με τις νεότερες επιστημονικές θέσεις. Όμως η εντύπωσή μου είναι ότι η συγγραφή αυτή έχει αρκετές και σοβαρές αδυναμίες. Τις αδυναμίες αυτές μπορεί ο αναγνώστης να τις δει σε κάθε σελίδα του βιβλίου. Για να δείξω αυτές τις αδυναμίες, πήρα δύο σελίδες, μία από κάθε συγγραφέα, και τις ανέλυσα συστηματικότερα. Οι σελίδες αυτές είναι: η πρώτη σελίδα του κειμένου της συγγραφής (σελ. 3), που γράφτηκε από τον κ. Παπαδόπουλο -και που λογικά είναι από τις πιο προσεγμένες-, και η σελίδα 213, που γράφτηκε από τον κ. Ζάχου -και που τη διάλεξα, γιατί αναφέρεται σε θέμα σχετικό με τη γλώσσα (Μεταχηματισμός της έννοιας)". Τα συμπεράσματά μου από την ανάλυση αυτή είναι τα ακόλουθα:

(α) Από τη σελ. 3 της συγγραφής (του κ. Ν. Παπαδόπουλου):

- "Ο άνθρωπος σε σύγκριση με τα άλλα ζώα διαθέτει το μεγάλο προσόν να διερευνά νοητικά το περιβάλλον του, τον κόσμο".

Αυτή είναι η πρώτη φράση του βιβλίου και, υποθέτω, η πιο φροντισμένη. Στη φράση λοιπόν αυτή δεν καταλαβαίνω δύο πράγματα: α) Πώς ο άνθρωπος διαθέτει κάποιο προσόν "σε σύγκριση με τα άλλα ζώα" (δηλαδή αν δεν τον συγκρίναμε με τα άλλα ζώα δε θα το διέθετε; Υποθέτω ότι ο συγγραφέας θα ήθελε να πει ότι ο άνθρωπος, μόνος αυτός από όλα τα ζώα, διαθέτει αυτό το προσόν). β) Τι σημαίνει η φράση "να διερευνά νοητικά το περιβάλλον του"; (ομολογώ ευθέως ότι: -με την πολυσημία των όρων της φράσης- δεν μπορώ να συλλάβω όχι την ακριβή σημασία αλλά ούτε και την κατά προσέγγιση).

- Στη δεύτερη φράση -που αποτελεί συνέπεια της πρώτης: "έτσι... ο συγγραφέας μάς λέει ότι ο άνθρωπος "προσπάθησε από πολύ παλιά να γνωρίσει όχι μόνο τον εξωτερικό κόσμο αλλά και τον εαυτό του". Από τον εξωτερικό κόσμο (αυτό που πιθανόν σημαίνει η προηγούμενη φράση "να διερευνά νοητικά το περιβάλλον του") περνάμε τώρα στον εσωτερικό, τον εαυτό του. Ας είναι. Συνεχίζει ο συγγραφέας: "Προσπάθησε δηλ. να δώσει απάντηση στα ερωτήματά του 'τι είναι ο κόσμος', 'πώς έγινε', 'τι είναι ο άνθρωπος' κτλ. Τώρα ξαναγυρίζουμε στον εξωτερικό

κό κόσμο. Συνεχίζουμε: "Γι' αυτό η ψυχολογία πολυώτερα ήταν ασχολία της φιλοσοφίας και ακόμη της θρησκείας όπως άλλωστε κάθε επιμέρους γνώση" (αδυνατώ να καταλάβω τι σημαίνει η φράση "η ψυχολογία ήταν ασχολία της φιλοσοφίας"). Ο συγγραφέας λέγοντας ότι κάθε επιμέρους γνώση ήταν ασχολία της θρησκείας εμφανίζει -κατά τρόπο μάλιστα αδιευκρίνιστο ("άλλωστε")- τη θρησκεία να είναι 'πολυώτερα' η επιστήμη. Ίσαμε εδώ έχουμε στη συγγραφή μια κίνηση, από τη μια φράση στην άλλη, από τον εξωτερικό κόσμο στον εσωτερικό, τον ίδιο τον άνθρωπο, κι αυτό γίνεται απροειδοποίητα και αδιευκρίνιστα για τον αναγνώστη, και χωρίς αρθρωτική συνοχή.

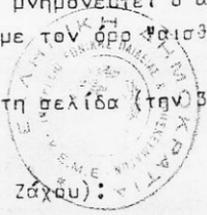
Στη συνέχεια ο λόγος είναι για φιλοσοφικά και θρησκευτικά κείμενα που "προσπαθούν να δώσουν κάποιες απόψεις" κτλ. (Πάλι δεν καταλαβαίνω πώς γίνεται η 'προσπάθει'; αυτή των κειμένων, πώς γίνεται δηλαδή να 'προσπαθούν' τα κείμενα.)

Παρακάτω μιλώνοντας για τον Πλάτωνα λέει: "Ο Πλάτωνας (...) συνεχίζοντας τη φιλοσοφική θεωρητική ανάλυση του ανθρώπου διατύπωσε την άποψη ότι ο άνθρωπος επιθυμεί, λογίζεται, συναισθάνεται (επιθυμητικό, λογικό, θυμειδές μέρος της ψυχής)". Πρέπει να πάμε παρακάτω για να μάθουμε ότι αυτά είναι τα τρία μέρη στα οποία ο Πλάτωνας διακρίνει την ψυχή. Στη συνέχεια οι χαρακτηρισμοί του Αριστοτέλη για την ψυχική ζωή θρησκευτική των φυτών, κινητική και αισθησιακή των ζώων, λογική του ανθρώπου νομίζει κανείς ότι, έτσι που υπογραμμίζονται, είναι του Αριστοτέλη, αλλά δεν είναι. Και το κακό είναι ότι όλοι απ' αυτούς (οι πιο πολλοί) ανήκουν πράγματι στον Αριστοτέλη κι άλλοι όχι. Ο Αριστοτέλης δεν έχει -και, για λόγους γλωσσικούς, δεν μπορούσε να έχει- όρο αισθησιακή αλλά αισθητική. Θα ήταν λοιπόν σωστό, αφού όλοι οι άλλοι όροι ανήκουν στον Αριστοτέλη και αφού ο όρος αισθητική σ' εμάς πήρε άλλη σημασία, να μνημονευτεί ο αριστοτελικός όρος αισθητική (ζωή) και να εξηγηθεί με τον όρο αισθησιακή, που σχετίζεται με τις αισθήσεις".

Αυτές είναι οι παρατηρήσεις μου στην πρώτη σελίδα (την Β) της συγγραφής του κ. Ν. Παπαδόπουλου.

(β) Από τη σελ. 213 της συγγραφής (του κ. Δ. Ζάχου):

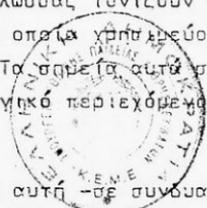
Ο συγγραφέας περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο σχηματίζονται οι έννοιες των συγκεκριμένων αντικειμένων καθώς και οι αφηρημένες

Ύστερα λέει ότι "η ολοκλήρωση της διαδικασίας σχηματισμού της έννοι-
ας στον άνθρωπο γίνεται με το συμβολισμό της. Ως σύμβολα των εν-
νοιών χρησιμοποιούνται οι λέξεις. Κάθε έννοια παίρνει το όνομά της
βαπτίζεται με μια λέξη, συνδυάζεται μόνιμα με ένα-σύμβολο, που την
αντιπροσωπεύει (...). Η λέξη, το όνομα, το σύμβολο, είναι υποκατάστατο
όλων των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων που απαρτίζουν την έννοια
μήλο". Μένω με τη βásiμη εντύπωση ότι ο συγγραφέας θεωρεί πως αυ-
το που λέμε λέξη είναι μόνο η μορφή και πως το περιεχόμενό της είναι
κάτι άλλο. Αυτό δεν είναι σωστό. Γιατί λέξη είναι ο αζεχώριστος συ-
δυασμός μορφής και σημασίας ή έννοιας, σημαίνοντος και σημασιμένου
(από την εποχή του SAUSSURE), και αυτά τα δύο μαζί αποτελούν το ση-
μαίον, δηλαδή τη λέξη. Επομένως δεν είναι σωστό να λέμε ότι η λέξη
'αντιπροσωπεύει' ως σύμβολο την έννοια, γιατί η λέξη είναι έννοια
όπως είναι και ακουστική εικόνα, μορφή. Αυτό είναι πράγματα αποδεκτά
από όλους, δεν αμφισβητούνται από κανέναν.

Παρακάτω λέει ότι "το σύνολο των συμβόλων αποτελεί τη γλώσσα".
Δεν ξέρω αν στην Ψυχολογία αυτός ο ορισμός δίνεται για τη γλώσσα,
αλλά δεν είναι ορθός. Σε καμιά περίπτωση δεν είναι γλώσσα το σύνολο
των λέξεων. Πέρα από τις λέξεις, γλώσσα είναι προπάντων οι ομοιβαίες
σχέσεις των γλωσσικών στοιχείων (αυτό που ονομάζουμε γραμματικούς
ντακτική δομή). Όλοι οι επαρκείς ορισμοί της γλώσσας τονίζουν τα
συστηματικά χαρακτήρα των φωνητικών σημείων, τα οποία χρησιμεύουν
στα μέλη μιας κοινότητας ως μέσο επικοινωνίας. Τα σημεία αυτά σε ό-
λες τις ανθρώπινες γλώσσες έχουν ένα σημασιολογικό περιεχόμενο και
μια φωνητική μορφή.

Το συμπέρασμά μου ύστερα από την ανάγνωση αυτή -σε συνδυασμό
με τη γενική εικόνα της δουλειάς- θα μπορούσε να είναι απλό: Από-
ρριψη της συγγραφής, γιατί παρουσιάζει σημαντικές αδυναμίες. Όμως
επειδή λαμβάνω υπόψη μου, από τη μια μεριά, τη γνώμη των κριτών, που
μπορεί να συνοψιστεί στο ότι το βιβλίο είναι βελτιώσιμο και μπορεί
να χρησιμοποιηθεί στο σχολείο, και από την άλλη, το ότι δεν είναι π-
στώ να στερήσουμε τους συγγραφείς από μια ακόμα ευκαιρία, όπως κάν-
με και σε άλλες περιπτώσεις, προτείνω να ξαναδοούν οι συγγραφείς τη
δουλειά τους με κάποια άνεση χρόνου, για να εκμεταλλευτούν τις προ-
τηρήσεις που τους έγιναν. Νομίζω πως με τον τρόπο αυτό η συγγραφή
τους θα βγει πολλαπλά ωφελημένη.

Ο Σύμβουλος Ηλ. Σπυρόπουλος: Οι συνάδελφοι του Τμήματος θα θυμούνται την προσπάθειά μου να πείσω να μη γίνει η ανάθεση του βιβλίου "Ψυχολογία" της Β' Λυκείου στο συνάδελφο κ. Ν. Παπαδόπουλο και στο Δ. Ζάχο. Θυμίζω τους λόγους που υπαγόρευσαν τη στάση μου αυτή: με εισήγηση του συνάδελφου κ. Ν. Παπαδόπουλου το Τμήμα είχε αναθέσει τη συγγραφή του ίδιου βιβλίου στους κ.κ. Αλεξόπουλο και Παναγιωτοπούλου. Όμως η συγγραφή αυτή απορίφτηκε, ύστερα από τις εισηγήσεις των ειδικών επιστημόνων, ανάμεσα στους οποίους και ο κ. Ζάχος, και ακόμα θυμάμαι την οξύτητα της απάντησης των συγγραφέων κ.κ. Αλεξόπουλου και Παναγιωτοπούλου και τα πικρόχολα σχόλιά τους για τον κ. Παπαδόπουλο, που αυτός τους εμπιστεύθηκε την ανάθεση, αργότερα όμως, στην εισήγησή του, τους βρήκε ακατάλληλους. Με αυτά τα δεδομένα, θεώρησα την ανάθεση στους κ.κ. Ν. Παπαδόπουλο και Ζάχο πολύ επικίνδυνη υπόθεση, ένα περισσότερο που ο κ. Παπαδόπουλος είναι μέλος του Τμήματος που θα έκρινε την νέα συγγραφή. Δηλ. κλασική περίπτωση που εγκυμονεί σωρεία επικρίσεων. Γιατί απ'ό,τι βγαίνει από όσα παραπάνω εκθέτω, όχι μόνο εδώ κινδυνεύει να μη φανεί η γυναίκα του Καίσαρα ενάρετη, αλλά και να μην είναι.

Η μόνη περίπτωση στην οποία τώρα θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι τυχόν έγκριση του βιβλίου θα φαινόταν ανώτερη από κάθε υποψία, θα ήταν αν οι κ.κ. Παπαδόπουλος και Ζάχος μας έδιναν ένα άφογο βιβλίο - έστω ένα καλό βιβλίο. Όμως, με την επίγνωση της πολύ εμπειρικής μου ενημέρωσης σε θέματα ψυχολογίας. Πρόσεξα πάρα πολύ τους ιδιαίτερα καλοπροαίρετους ειδικούς επιστήμονες που ανέλαβαν να μας βοηθήσουν για την κρίση του βιβλίου και άκουσα την κ. Φατούρου να μιλά για την ανάγκη αφαίρεσης του 1/2 της συγγραφής (στην συνέχεια ήταν ηπιότερη: μίλησε για την αφαίρεση του 1/3), για κεφάλαια ολόκληρα που λείπουν ή που έπρεπε να ξαναγραφούν ή και να φύγουν. Τον κ. Γαϊδοντοβο να καταθέτει ούτε λίγο ούτε πολύ 35 σελίδες παρατηρήσεων και γενικά όλους τους κριτές να αναγκάζονται να καταφεύγουν σε σύγκριση με το προηγούμενο βιβλίο, για να μπορούν να χαρακτηρίσουν το κρινόμενο ως καλύτερο. Όμως το προηγούμενο βιβλίο δεν έχει γραφεί για να εξυπηρετήσει το ίδιο αναλυτικό πρόγραμμα. Στη συνέχεια, ενώ θα περίμενε κανείς με το πλήθος των παρατηρήσεων των ειδικών επιστημόνων-κριτών να είχε εντοπιστεί το σύνολο των

αδυναμιών του βιβλίου, έρχονται οι συνάδελφοι κ.κ. Δ. Σακκάς, που με εμπεριστατωμένη εισήγηση περίπου δύο ωρών καταδεικνύει άλλα ελαττώματα, και οι κ.κ. Φ. Βώρος και Δ. Τομπατζής καταδεικνύουν άλλα, ιδιαίτερα σοβαρά. Με όλα αυτά, δε νομίζω ότι οποιαδήποτε καλώς εννοούμενη συναδελφική αλληλεγγύη. θα μπορούσε να μας οδηγήσει στην έγκριση του βιβλίου αυτή στην ελπίδα ότι με, έστω και πολλών εβδομάδων νέα προσπάθεια, θα μπορούσε η συγγραφή αυτή να θεωρηθεί ικανοποιητική.

Ο Πρόεδρος ύστερα από τα παραπάνω λέγει: "Οι προθεσμίες δε μας επιτρέπουν να δώσουμε χρόνο για διόρθωση και νέα υποβολή του βιβλίου. Παρακαλώ το Τμήμα να ψηφίσει ναι ή όχι στην πρόταση το βιβλίο όπως είναι και κρίθηκε, με μόνο τις διορθώσεις που μπορούν να γίνουν μέσα σε 10 μέρες να εγκριθεί ως διδακτικό. Ακολούθησε ψηφοφορία το αποτέλεσμα της οποίας έχει ως εξής:

Σκορδίλης	ΝΑΙ	Σπυρόπουλος	ΟΧΙ
Τομπατζής	ΟΧΙ	Βαρουχάκης	ΟΧΙ
Παπαδημακόπουλος	ΝΑΙ	Σακκάς	ΟΧΙ
Αδαμόπουλος	ΟΧΙ	Κακριδής	ΟΧΙ
Βώρος	ΟΧΙ		

Το Τμήμα με ψήφους 7 ΟΧΙ και 2 ΝΑΙ κρίνει ότι το βιβλίο με διορθώσεις που μπορούν να γίνουν μέσα σε 10 μέρες δε γίνεται να εγκριθεί ως διδακτικό.

Ύστερα από το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας ο Πρόεδρος παρακαλεί να εγγραφεί πολύ σύντομα για συζήτηση το θέμα του διδακτικού βιβλίου Ψυχολογίας με τα ακόλουθα ερωτήματα:

- θα δώσουμε στους ίδιους συγγραφείς εντολή να αναθεωρήσουν το βιβλίο τους - ίσως ως τον Αύγουστο για να διδαχτεί το β' δίμηνο;
- θα ξεκινήσουμε καινούρια προσπάθεια;

Το 3ο θέμα της ημερήσιας διατάξεως αναβάλλεται.

Στο σημείο αυτό λύθηκε η συνεδρίαση του Τμήματος, επειδή τα χρονικά περιθώρια της συνεδρίασης εξαντλήθηκαν.

Η Γραμματέας

Μαυραδάκη-Μαυραδίου
Π. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΠΡΑΞΗ 33/1984

Σήμερα 28 Μαρτίου 1984, ημέρα Τετάρτη και ώρα 9 πρωινή, το Τμήμα Μέσης Εκπαίδευσης του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως (ΚΕΜΕ) συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με προεδρεύοντα το Σύμβουλο Β' Ηλ. Σπυρόπουλο, που προεδρεύει του Τμήματος με εντολή του Προέδρου του Τμήματος Φ. Κακριδή.

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος οι: Δ. Σακκάς, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Λ. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης και Β. Θεοδωρακόπουλος, Εισηγητές. Χρέη γραμματέα έκανε η Φιλολόγος Παρασκευή Παπαδημητρίου.

Απουσίαζε από τη συνεδρίαση ο εισηγητής του ΚΕΜΕ Κ. Φούσκας, γιατί είχε άλλη υπηρεσιακή απασχόληση.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Ανατύπωση διδ. βιβλίου "Ανθολόγιο Γ' Λυκείου. Εισηγητής Ηλ. Σπυρόπουλος.
- ΘΕΜΑ 2ο - Έγκριση πράξεως Επιτροπής Κρίσης διδ. βιβλίου "Ηρόδοτου Ιστορία Α' Γυμνασίου". Εισηγητής Δ. Σακκάς.
- ΘΕΜΑ 3ο - Έγκριση πράξης Επιτροπής Κρίσης διδ. βιβλίου "Θουκυδίδη Ιστορία Γ' Γυμνασίου". Εισηγητής Φ. Βώρος.
- ΘΕΜΑ 4ο - Ανάθεση εικονογράφησης του βιβλίου γλωσσικής διδασκαλίας Α' και Β' Γυμνασίου. Εισηγητής Δ. Τομπαΐδης.

Αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε η προηγούμενη πράξη, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της ημερήσιας διατάξεως.

./.

Κατά τη συζήτηση του θέματος αυτού παραβρέθηκαν και οι: Δαβίδ Αντωνίου και Δημήτριος Πλατανίτης, Φιλολόγοι αποσπασμένοι στο ΚΕΜΕ, οι οποίοι εργάστηκαν για τη βελτίωση του βιβλίου.

Ο εισηγητής του θέματος Σύμβουλος Ηλ. Σπυρόπουλος λέγει: Το "Ανθολόγιο Αρχαίων Ελλήνων Συγγραφέων" της Γ' Λυκείου είναι καρπός της συνεργασίας όλων των φιλολόγων του Τμήματός μας. Άρχισε να εξυπηρετεί τη σχολική πράξη εδώ κι ένα μήνα και οι πρώτες αντιδράσεις των συναδέλφων που το διδάσκουν είναι σαφώς θετικές. Διαπιστώθηκε όμως ότι το βιβλίο αυτό μπορούσε να δεχτεί διάφορες βελτιώσεις, ώστε να εξυπηρετήσει καλύτερα τη σχολική πράξη το σχ. έτος 1984-85. Για το λόγο αυτό εδώ και μήνες, παράλληλα με τις άλλες φροντίδες τους ο εισηγητής του Τμήματος κ. Β. Θεοδωρακόπουλος και οι αποσπασμένοι στο ΚΕΜΕ φιλόλογοι κ.κ. Δ. Πλατανίτης και Δ. Αντωνίου σε συνεργασία τακτική μαζί μου ασχολήθηκαν και με το έργο αυτό. Το "Ανθολόγιο" όπως εμφανίζεται σήμερα είναι μετ'ουσιαστικά βελτιωμένη έκδοση του βιβλίου, αφού:

1.- Διορθώθηκαν και συμπληρώθηκαν τα εισαγωγικά σημειώματα, τα κείμενα, οι ερμηνευτικές παρατηρήσεις και τα θέματα για συζήτηση σχεδόν όλων των κειμένων του "Ανθολόγιου". Όπως μπορεί να διαπιστωθεί, ορισμένων κειμένων η παρουσίαση γίνεται ύστερα από εντελώς νέα γραφή.

2.- Αφαιρέθηκαν ορισμένα από τα 26 περυσινά κείμενα, είτε γιατί στο μεταξύ έχουν περιληφτεί σε άλλα σχολικά βιβλία είτε επειδή κρίθηκε ότι δεν ενδιαφέρουν ιδιαίτερα το σύγχρονο μαθητή. Συγκεκριμένα αφαιρέθηκαν: Τα κείμενα 3 και 7 (επειδή ήδη περιέχονται στο βιβλίο "Θουκυδίδης Ιστορία" της Β' Λυκείου), τα κεφ. 9, 21 και 22, επειδή δεν φαίνεται να ενδιαφέρει το περιεχόμενό τους ιδιαίτερα τους μαθητές.

Επίσης το κείμενο 18 (από το Κατά Κτησιφώντος ^{επειδή ήταν ιδιαίτερα} του Αισχύνη) ~~ή~~ ^{επειδή} ~~ήταν~~ ^{επειδή} ~~επιλεγμένο~~ ^{επιλεγμένο}, περιορίστηκε σημαντικά. Τέλος το κείμενο "Ένα μάθημα σε *Νεοελληνικά*" από τα Απομνημονεύματα του Ξενοφώντα μεταφέρθηκε από την ενότητα της ιστοριογραφίας στην ενότητα των φιλοσοφικών κειμένων.

3.- Στην περσινή έκδοση το περιεχόμενο δεν ανταποκρινόταν στον τύπο του βιβλίου, αφού είχαμε ενότητες μόνο για την τραγωδία, την ιστοριογραφία, τη ρητορικά και τα φιλοσοφικά κείμενα. Γι' αυτό το βιβλίο συμπλη-

ρώθηκε με νέα κείμενα, ώστε να περιέχει αντιπροσωπευτικά αποσπάσματα από όλα τα κυριότερα είδη της αρχαίας λογοτεχνίας. Συγκεκριμένα: α) Προστέθηκε ενότητα με τίτλο επική ποίηση, που περιέχει: ι) Τα προοίμια της Ιλιάδας και της Οδύσσειας και ιι) Τη σκηνή της συνάντησης του Έκτορα και της Ανδρομάχης (Ιλιάδα Ζ, στ 369-502), β) Προστέθηκε ενότητα με τίτλο "Λυρική ποίηση" με ένα ποίημα του Αρχίλοχου και ένα της Σαπούς, γ) Η ενότητα "δραματική ποίηση" συμπληρώθηκε και με απόσπασμα κωμωδίας, με τη σκηνή των στ. 180-300 της Ειρήνης του Αριστοφάνη, δ) Η ενότητα κεφ. IV.2 (1095α 17-1096α 10) από τα Ηθικά Νικομάχεια του Αριστοτέλη.

Ελπίζουμε ότι η νέα αυτή έκδοση "Ανθολόγιο Αρχαίων Ελλήνων Συγγραφέων" θα δικαιώσει τους κόπους του εισηγητή μας κ. Β. Θεοδωρακόπουλου όσο και των αποσπασμένων στο Τμήμα φιλολόγων κ.κ. Δημ. Πλατανίτη και Δ. Αντωνίου. Μέσα σε λίγους μήνες οι συνάδελφοι αυτοί ανανέωσαν ριζικά τα βιβλία "Σοφοκλή Οιδίπους Τύρανος" της Γ' Λυκείου, "Πλάτωνα Πρωταγόρας" της Β' Λυκείου και βοήθησαν στην ανανέωση του βιβλίου "Σοφοκλή Αντιγόνη" της Β' Λυκείου, ενώ ταυτόχρονα ο κ. Δ. Πλατανίτης είναι μέλος της Επιτροπής κρίσης των βιβλίων "Θουκυδίδη Ιστορία" της Γ' Γυμνασίου και "Ηρόδοτου Ιστορία" της Α' Γυμνασίου, ενώ ο κ. Αντωνίου ανέλαβε τη συγκρότηση του ενιαίου βιβλίου "Κείμενα Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας Β' Λυκείου" και πρόθυμα ανταποκρίθηκαν και οι δύο σε κάθε άλλη παράκλησή μου για να δώσουν χέρι στην προσπάθεια βελτίωσης της σχολικής πράξης του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών. Πιστεύω ότι είναι ιδιαίτερα παρήγορη η διαπίστωση ότι ο κλάδος διαθέτει εκπαιδευτικούς με τέτοια κατάρτιση, ικανότητα, υπευθυνότητα και διάθεση προσφοράς.

Ακολούθησε συζήτηση κατά την οποία υποβλήθηκαν από τα μέλη του Τμήματος ερωτήσεις στις οποίες απάντησαν ο εισηγητής του θέματος Ηλ. Δυρδούπουλος και οι παραπάνω καθηγητές Δαβίδ Αντωνίου και Δημήτριος Πλατανίτης.

Ειδικότερα οι Σύμβουλοι Δ. Σακκάς και Ν. Παπαδόπουλος είπαν τα εξής: Ο Δ. Σακκάς: Δε θεωρώ απαραίτητες όλες τις μεταβολές που γίνονται στο Ανθολόγιο της Γ' Λυκείου. Μόλις τον περασμένο χρόνο το βιβλίο αυτό κυκλοφόρησε σ' αυτή τη μορφή και ως τώρα δεν παρουσίασε προβλήματα. Έπρεπε μόνο να φύγουν τα δύο κείμενα του Θουκυδίδη, γιατί τώρα συμπεριλαμβάνονται σ' άλλο βιβλίο και διδάσκονται. Το κείμενο του Αισχύνη πρέπει

να παραμείνει ολόκληρο, γιατί είναι ιδιότυπο, πολύ απλό στην κατανόηση, πολύ ενδιαφέρον και το μόνο κείμενο αυτού του ρήτορα που προσφέρεται στους μαθητές. Η αντικατάσταση του αποσπάσματος του Αριστοτέλη από τα "Ηθικά Νικαμάχεια" δε βλέπω γιατί κρίθηκε αναγκαία και μάλιστα για να μπει στην θέση του ένα απόσπασμα που μιλάει για την αξία του θεωρητικού βίου. Είναι αυτό το απόσπασμα το καλύτερο που μπορούμε να δώσουμε στους μαθητές σήμερα; Τουλάχιστο να υπάρχει κάποιο ερώτημα για προβληματισμό και συζήτηση. Τα κείμενα από τους λυρικούς, την Σαπφώ και τον Αριστοφάνη δεν πρόκειται να διδαχθούν ποτέ, αφού οι μαθητές ενδιαφέρονται για κείμενα που τους βοηθούν για τις γενικές εξετάσεις τους. Και αφού δε θα διδαχθούν, γιατί να μουν;

Ο Ν. Παπαδόπουλος: Απ' τα όσα ο ειδικός συνάδελφος κ. Σακκάς (φιλόλογος και παιδαγωγός) παρατήρησε θεωρώ απαραίτητο να είμαι αρονητικός για το βιβλίο, αναξάρτητα απ' τη δική του θέση που κατανοώ. Είπε π.χ. για ορισμένα κείμενα ότι "δεν είναι μέσα στα ενδιαφέροντα των μαθητών" και για άλλα ότι θα είναι "δύσκολα και για τους καθηγητές" (π.χ. της Σαπφώς). Επίσης και εγώ δε συμφωνώ με την αλλαγή του κειμένου του Αριστοτέλη.

Απαντώντας στην παρέμβαση του κ. Ν. Παπαδόπουλου ο κ. Ηλ. Σπυρόπουλος λέει: Ύστερα από τις εξηγήσεις που δόθηκαν στον κ. Σακκά και τη δήλωσή του ότι αίρει τις επιφυλάξεις του, τι νόημα έχει η παρέμβαση του κ. Παπαδόπουλου και ποιο νόημα θα έχει η φήφος του; Έχει αντιληφθεί ότι δεν πρόκειται για έγκριση νέου βιβλίου αλλά για ανατύπωση εγκεκριμένου με βελτιώσεις; Έτσι, το μόνο που μπορούσε να ψηφίσει είναι αν επιθυμεί να ανατυπωθεί "ως έχει" (έκδοση ΟΕΔΒ 1983) ή να ανατυπωθεί με τις βελτιώσεις που ύστερα από τόσους κόπους επεφεραν οι συνάδελφοί του. Επισημαίνω στο Τμήμα ότι με ανάλογες "παρεμβάσεις" δεν προσφέρουμε θετικές υπηρεσίες, σε περίοδο που είμαστε υποχρεωμένοι να προωθούμε για εκτύπωση το συντομότερο δυνατό τα διδακτικά βιβλία.

Ύστερα από αυτά, το Τμήμα αποφαινεται κατα πλειοψηφία: Να ανατυπωθεί το βιβλίο "Ανθολόγιο Αρχαίων Ελλήνων Συγγραφέων" με τις βελτιώσεις που έγιναν και την τροποποίηση που προτείνει ο Σύμβουλος Δ. Σακκάς για το κείμενο του Αισχύνη για να χρησιμοποιηθεί από τους μαθητές της Γ' Λυκείου κατά το σχ. έτος 1984-85.

Μειοψήφισε ο Σύμβουλος Ν. Παπαδόπουλος.

Ο εισηγητής του θέματος Σύμβουλος Δ. Σακκάς λέγει: Η Διεύθυνση Εφαρμογής Προγραμμάτων Μέσης Εκπαίδευσης με το έγγραφο της Φ.211.17/49/Γ2/837 και τα συνημμένα σ' αυτό απαραίτητα έγγραφα απέστειλε στο ΚΕΜΕ για κρίση το διδακτικό βιβλίο Ηοοδότου Ιστορία Α' τάξης Γυμνασίου που γράφηκε ύστερα από ανάθεση από τον κ. Ιγνάτιο Σακαλή.

Για το βιβλίο αυτό γνωρίζω στο Τμήμα και εισηγούμαι τα εξής: Η Επιτροπή κρίσης με την πράξη της 2/22-3-1984 το κρίνει το βιβλίο κατάλληλο ομόφωνα "με την παρατήρηση ότι υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης της μετάφρασης και ότι η προτελευταία παράγραφος της εισαγωγής καλό είναι να αφαιρεθεί για παιδαγωγικούς λόγους". Ο ίδιος διαπίστωσα ότι η συγγραφή του κ. Σακαλή ανταποκρίνεται στις τυπικές προδιαγραφές της ανάθεσης και έχει όλες τις αρετές του καλού σχολικού βιβλίου: γλώσσα νεοελληνική απόλυτα, θα έλεγα, πειθαρχημένη και διδακτικά στο επίπεδο των μαθητών, μετάφραση που χαρακτηρίζεται από ακρίβεια και ευστοχία και αποδίδει όχι μόνο το ύφος του συγγραφέα αλλά ακόμα και τη λεκτική και συντακτική αντιστοιχία, σύντομες και περιεκτικές περιλήψεις, ερμηνευτικά σχόλια που δίνουν τις απαραίτητες πληροφορίες και διευκρινίσεις. Έχει το βιβλίο όλες τις αρετές που ο κ. Σακαλής γνωστός για τη φιλολογική του κατάρτιση, τη διδακτική του εμπειρία, τη συγγραφική του ικανότητα, την εργατικότητα και την υπευθυνότητα, θα μπορούσε να του προσδώσει.

Γι' αυτούς τους λόγους εισηγούμαι να κριθεί το βιβλίο κατάλληλο και να προωθηθεί για εκτύπωση.

Παρατηρήσεις πολύ λίγες:

Εισαγωγή, σελ. 1, στ. 12-13: Η λέξη ντόπιος απαντά δύο φορές. Για να αποφευχθεί η επανάληψη, καλό είναι στη δεύτερη αναφορά της να αντικατασταθεί από συνώνυμη ή από περίφραση.

Σελ. 2, μέσο: Η λέξη "χοντρικά" καλό θα είναι να αντικατασταθεί από τη λέξη "γενικά".

Σελ. 2 κάτω: "τραβά τον Ηρόδοτο η Αθήνα". Καλύτερα, νομίζω, είναι να γραφεί "κινεί το ενδιαφέρον του Ηρόδοτου η Αθήνα".

Σελ. 4 μέσο: αντί "κληρονομική έχθρα" να γραφεί "παραδοσιακή έχθρα" γιατί αλλιώς μπορεί να ερμηνευτεί ως έμφυτη έχθρα.

Σελ. 10, στ. 8: αντί "αυτούς που δεν τον θέλουν" να γραφεί "αυτούς που τον αντιπαθούν".

Στο κείμενο. Σελ. 14 τέλος αντί "αλλοφρονώντας" να γραφεί "σε αλλοφροσύνη" ή "σε κατάσταση αλλοφροσύνης".

Σελ. 24 μέσο: Το "γαλαθηνά" να μεταφραστεί.

Σελ. 24 μέσο: Η απόδοση της φράσης του πρωτοτύπου τα τέλεα των προβάτων είναι εσφαλμένη. Πρώτα πρώτα η λέξη πρόβατα με τη σημερινή της σημασία απαντά από τον Αριστοφάνη και ύστερα στον Ηρόδοτο ~~όπως~~ και στον Όμηρο, σημαίνει ζώα, κτήνη. Και το επίθετο τέλε(ι)ος δε σημαίνει μεγάλος αλλά τέλειος, χωρίς ελαττώματα. "Τέλεα πρόβατα" σημαίνει ζώα χωρίς σωματικά ελαττώματα η ψεγάδια. Κοίταξε και την απόδοση της Ομηρικής φράσης ἀρνῶν αἰγῶν τε τελείων (Α66) στη μετάφραση Καζαντζάκη-Κακριδῆ.

Το Τμήμα, αφού έλαβε υπόψη του:

- 1) Το Ν.Δ. 749/70 περί διδακτικών βιβλίων, το άρθρο 80 του Ν.309/76 και το άρθρο 33 του Ν.1143/81,
- 2) Το αναλυτικό πρόγραμμα του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας στην Α' τάξη Γυμνασίου,
- 3) Το έγγραφο της Διεύθυνσης Εφαρμογής Προγρ. Μ.Ε. Φ.211.17/49/Γ2/837/23-3-84,
- 4) Τις πράξεις της Επιτροπής Κρίσεως του διδακτικού βιβλίου "Ηρόδοτου Ιστορία" Α' Γυμνασίου 1/20-2-84 και 2/22-3-84, τις παρατηρήσεις των μελών της Επιτροπής Κρίσεως και τις απαντήσεις του συγγραφέα σ' αυτές,
- 5) Το περιεχόμενο του βιβλίου "Ηρόδοτου Ιστορία" Α' τάξης Γυμνασίου που γράφτηκε από τον κ. Ιγνάτιο Σακαλή ύστερα από ανάθεση,
- 6) Την εισήγηση του κ. Δ. Σακκά, και
- 7) Τις απόψεις που διατυπώθηκαν κατά τη συζήτηση στο Τμήμα,

αποφαινεται *ομόφωνα*:

Κρίνει το βιβλίο Ηροδότου Ιστορία Α' τάξης Γυμνασίου του Ιγνατίου Σακαλή κατάλληλο για τους μαθητές που προορίζεται και εισηγείται στη Διοίκηση να το προωθήσει στον ΟΕΔΒ για εκτύπωση.

ΘΕΜΑ 3ο

Ο εισηγητής του θέματος Σύμβουλος Φ. Βώρος λέγει:

1.- Έχω στα χέρια όλη τη σχετική αλληλογραφία και το χειρόγραφο της μετάφρασης που έχει εκπονήσει ο κ. Ευ. Σούλης. Στην αλληλογραφία αυτή περιλαμβάνονται:

α) Οι εισηγητικές εκθέσεις των κυρίων Νίκου Ευαγγελινού και Ιωάννη Νούσκαλη που ήταν μέλη της Επιτροπής Κρίσης μαζί με τον κ. Κ. Κούσουλα και με πρόεδρο τον κ. Ηλία Σπυρόπουλο.

β) Απαντητικό σημείωμα του κ. Ευ. Σούλη, και

γ) Τελική πράξη της Επιτροπής Κρίσης, που κατά πλειοψηφία κρίνει τη συγγραφή (Εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια των Σικελικών του Θουκυδίδη) κατάλληλη για προσωρινή χρησιμοποίηση από τους μαθητές. Μειοψηφούν οι κύριοι Ευαγγελινός και Κούσουλας.

2.- Η μελέτη του φακέλου (αλληλογραφίας και συγγραφής με οδηγεί στις παρακάτω διαπιστώσεις:

α) Ο κ. Σούλης είναι από τους πιο βαθείς μελετητές του Θουκυδίδη στη χώρα μας σήμερα και μεταφράζει με τόσο σεβασμό στο πρωτότυπο, ώστε κάποτε να βάζει σε δεύτερη μούρα την υποχρέωση συμμόρφωσης σε ρέουσα νεοελληνική έκφραση' είναι τούτο μοιραία συνέπεια κάθε μεταφραστικής προσπάθειας που σέβεται την πρωτότυπη συγγραφή.

β) Οι κύριοι κριτές επισήμαναν αρκετές τέτοιες διατυπώσεις και ο κύριος Σούλης αποδέχτηκε όσες υποβίβει δεν προσέκρουαν στη λογική του κειμένου ή σε ερμηνευτικές θέσεις που η έρευνα έχει υιοθετήσει.

γ) Και δικές μας παρατηρήσεις, όσες διατυπώθηκαν πριν από τη σημερινή διαδικασία, τις συζήτησε με επιστημονική εντιμότητα. Και πρόθυμος είναι να εξετάσει όσες ακόμη διατυπωθούν σήμερα.

δ) Οι επιφυλάξεις του κ. Ευαγγελινού είναι αξιοπρόσεχτες' προέρχονται από δεινό φιλόλογο και λαμπρό εκπαιδευτικό, που μελέτησε με προσοχή και αγάπη το κείμενο του κ. Σούλη.

Ύστερα από τα παραπάνω (κι έχοντας υπόψη ότι μπορούμε αρκετό χρόνο ακόμη να εκμεταλλευτούμε πριν το κείμενο πάει στο τυπογραφείο) προτείνω

στο Τμήμα: α) Να συγκεντρώσουμε και όσες παρατηρήσεις έχουμε σήμερα,

β) Να ξαναδιαβάσουμε τη μετάφραση ως σύνολο, γ) Να διαβιβάσουμε τις παρατηρήσεις μας στον κ. Σούλη με τη βεβαιότητα ότι θα κάνει την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση, και δ) Να εγκρίνουμε σήμερα τη συγγραφή (για λόγους ένταξης του θέματος στις τυπικές προθεσμίες).

Δηλώνω ταυτόχρονα ότι θα ξαναμελετήσω το ένα βιβλίο της μετάφρασης και παρακαλώ κάποιον συνάδελφο να κάνει το ίδιο για το άλλο βιβλίο ως την ερχόμενη βδομάδα (ώστε να διαβιβάσουμε στο μεταφραστή και όποιες ακόμη επισημάνσεις θα έχουμε τότε).

Θυμίζω ότι το βιβλίο που έχουμε σήμερα έχει πολλές ατέλειες που επηρεάζουν ενμέρει τη σπουδή μου για άμεση έγκριση.

Ακολούθησε συζήτηση κατά την οποία πήραν το λόγο τα παρακάτω μέλη του Τμήματος και είπαν:

Ο Σύμβουλος Δ. Σακκάς: Άξιος φιλόλογος ο κ. Ευαγ. Σούλης και ο καλύτερος, ίσως, μελετητής του θουκυδίδη στον τόπο μας σήμερα. Και η προσπάθεια του φιλότιμη και κοπιώδης. Όμως με προβλημάτισε η παράγραφος που διάβασε ο κ. Δ. Τομπαΐδης. Λέγεται σήμερα π.χ. "να πραγματοποιήσουμε μεγάλες ελπίδες"; Μια τέτοια φράση στα γραπτά των γενικών εξετάσεων θα υπογραμμιστεί ως εσφαλμένη. Επομένως το σχετικό βιβλίο, όταν περιέχει τέτοιες εκφράσεις αδόκιμες στο νεοελληνικό λόγο, δε γίνεται οδηγός και πρότυπο στη γλωσσική έκφραση, παραπλανά και βλέπει. Έπειτα με ανησυχούν οι αντιρρήσεις του κ. Ευαγγελινού που και εγκρατής ^{υπερβολικά} είναι και πείρα μεγάλη έχει από τη διδακτική πράξη..

Εντούτοις, κατά την άποψή μου, το βιβλίο πρέπει να κριθεί κατάλληλο, με τον απαραίτητο όμως όσο ο συγγραφέας να ανταποκριθεί σε δύο υποχρεώσεις

α) Να αντικαταστήσει φράσεις που μπορεί να αποδίδουν το θουκυδίδειο λόγο, αλλά δεν είναι δόκιμες στην νεοελληνική και

β) Να "σπάσει" το μακροπερίοδο λόγο, όπου υπάρχει, σε μικρότερες περιόδους.

Ο Σύμβουλος Δ. Τομπαΐδης: Μια μετάφραση, όπως είναι γνωστό στους φιλολόγους, οφείλει να υπηρετήσει δύο απαιτήσεις: Από τη μια μεριά να μείνει πιστή στο πνεύμα και, αν είναι δυνατόν, στο γράμμα του πρωτοτύπου και από την άλλη να υπακούσει στους κανόνες της γλώσσας απόδοσης. Σημειώνω αμέσως ότι αυτή η τελευταία απαίτηση αποτελεί όρο βασικό για να είναι καλή μια μετάφραση.

Η μετάφραση του Θουκυδίδη του κ. Ε. Σούλη αποτελεί μια πολύ σοβαρή ερμηνευτική εργασία και μαρτυρεί τη φιλολογική επιμέλεια και κατάρτιση. Θα συμφωνήσω με την εισήγηση του κ. Βώρου και σε ό,τι λέει για τη γλώσσα της μετάφρασης. Πραγματικά το νεοελληνικό κείμενο δεν είναι σε λόγο φυσικό και αβίαστο. Συχνά δίνει την εντύπωση μιας ακατέργαστης απόδοσης του αρχαίου κειμένου, όπου ο νεοελληνικός λόγος υπηρετεί πρώτα και κύρια τις ανάγκες εκείνου και αμελεί για τις ιδιότητες της νέας ελληνικής. Παίρνω στην τύχη τις ιδιότητες της νέας ελληνικής. Παίρνω στην τύχη από το 7 βιβλίο τα κεφ. 1 και 75 (Διαβάξει). Έτσι είναι δύσκολο να διαβάζεται αυτοτελώς η μετάφραση, και το γεγονός αυτό θα έχει επιπτώσεις και στη σχολική διδασκαλία.

Ωστόσο, επειδή αποτελεί μια αξιόλογη προσπάθεια και αποδίδει φιλολογικά το αρχαίο κείμενο - σε σύγκριση μάλιστα με τη μετάφραση που χρησιμοποιούμε σήμερα είναι καλύτερη -, δέχομαι τη μετάφραση του Ε. Σούλη, διατηρώντας στο ακέραιο την επιφύλαξή μου.

Ο Σύμβουλος Ν. Παπαδόπουλος: Έχω θετική γνώμη για την επιστημονική και διδακτική κατάρτιση του κ. Σούλη. Είναι όμως δυνατό π.χ. από έλλειψη χρόνου να μην έχει γίνει η δουλειά που πρέπει. Έτσι, και ακριβώς επειδή οι παρατηρήσεις του κ. Ευαγγελινού είναι πολύ σοβαρές, νομίζω ότι πρέπει να είμαστε προσεκτικοί. Αυτό βεβαιώνουν και ορισμένες αδυναμίες φραστικές που σχολιάστηκαν τώρα.

Ο Εισηγητής Κυρ. Κατσιμάνης: Δεν είχα την ευκαιρία να μελετήσω την εργασία του κ. Σούλη, ξέρω όμως πολύ καλά τον ίδιο και τον θεωρώ εγκρατή φιλόλογο με σπάνια αρχαιογνωσία, μεγάλη εξοικείωση με τα κλασικά κείμενα και όχι συνηθισμένη οξύνοια. Ξέρω ακόμη και τη μετάφραση της Λαμπρίδη, μετάφραση που για την εποχή της αποτελούσε σημαντική προσφορά και μπορώ να σας βεβαιώσω - από όσα άκουσα και στη συζήτηση - ότι η μετάφραση του Σούλη αποτελεί, συγκριτικά, αισθητή πρόοδο. Για το λόγο αυτό, πιστεύω ότι το βιβλίο πρέπει να σταλεί το ταχύτερο δυνατόν στον ΟΕΔΒ για εκτύπωση. Βέβαια όσες βελτιώσεις μπορούν να γίνουν στο μεταξύ, πρέπει να γίνουν, ώστε το βιβλίο να απαλλαγεί από τυχόν δυσκολίες του. Ας μην ξεχνάμε όμως κάτι: κάθε μεταφραστής είναι σε σημαντικό βαθμό δέσμιος του πρωτοτύπου. Αν στη μετάφραση του Σούλη υπάρχουν δυσκολίες, η πηγή των δυσκολιών βρίσκεται στο ίδιο το κείμενο του Θουκυδίδη - ένα κείμενο στρυφνό, δυσνόητο, συχνά μακροπερίοδο αλλά πάντοτε νοηματικά συναρπαστικό.

Ο Εισηγητής Β. Θεοδωρακόπουλος: Μελέτησα τη μετάφραση Σούλη του Ζ' βιβλίου του Θουκυδίδη. Η γνώμη μου είναι ότι πρόκειται για μια αυστηρά φιλολογική μετάφραση, πράγμα που έχει το προτέρημα ότι δεν προδίδει το κείμενο του μεγάλου ιστορικού αλλά έχει και το μειονέκτημα ότι κάνει το ύφος δύσκαμπτο σε πολλά σημεία. Γενικά νομίζω πάντως ότι αν απαλειφθούν κάποιες άστοχες αποδόσεις στη ΝΕ ορισμένων μορίων του Θουκυδίδειου λόγου που καταστρέφουν τη φυσικότητα του νεοελληνικού λόγου της μετάφρασης, θα συμφωνούσα να προχωρήσει η εργασία Σούλη για έκδοση, ιδιαίτερα γιατί τη θεωρώ καλύτερη σε πολλά σημεία από τη μετάφραση της Ε. Λαμπρίδη που έχουν στα χέρια τους τώρα οι μαθητές.

Το Τμήμα ύστερα από τα παραπάνω αποφαινεται κατά πλειοψηφία: Εγκρίνει την πράξη της Επιτροπής Κρίσης για το βιβλίο "Θουκυδίδη Ιστορία, Γ' Γυμνασίου" Εισαγωγή-Μετάφραση-Σχόλια Ευάγγελου Σούλη και κρίνει το βιβλίο κατάλληλο για να χρησιμοποιηθεί ως διδακτικό εγχειρίδιο από το ερχόμενο διδακτικό έτος υπό την ακόλουθη προϋπόθεση: Ο συγγραφέας να απαλείφει, σύμφωνα με τις οδηγίες του Τμήματος, από το λόγο του κάθε στοιχείο (γραμματικό ή φραστικό) που αποκλίνει από το συνηθισμένο νεοελληνικό λόγο. Ειδικότερα να μεριμνήσει ώστε ο λόγος του να είναι φυσικός και αβίαστος και να αποφύγει τη μακροπερίοδη φρασεολογία.

Μειοψήφησε ο Σύμβουλος Ν. Παπαδόπουλος.

ΘΕΜΑ 4ο

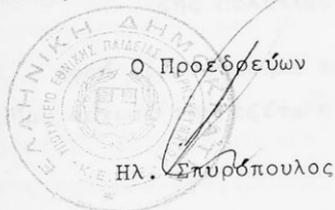
Ο εισηγητής του θέματος Σύμβουλος Δ. Τομπαΐδης λέγει: Στη διδακτική αξιοποίηση του βιβλίου της γλωσσικής διδασκαλίας Α' και Β' γυμνασίου σημαντικό ρόλο θα παίξει η εικονογράφηση. Όπως γίνεται και στα αντίστοιχα ξένα διδακτικά εγχειρίδια, από τη μια μεριά η εικόνα ή η φωτογραφία σχολιάζει ή δίνει παραστατικότητα στα κείμενα, ενώ από την άλλη το σκίτσο, το κόσμημα και το σχέδιο κατατάσσουν και αναδεικνύουν τις ασκήσεις. Γενικά η εικόνα δίνει την αναγκαία κίνηση στη διδασκαλία και, βέβαια, καθορίζει αισθητικά την ποιότητα του βιβλίου.

Προτείνω να ανατεθεί η εικονογράφηση του βιβλίου στον κ. Γεώργιο Παρμενίδη, δρ. αρχιτέκτονα μηχανικού, Βασ. Όλγας 83, Θεσσαλονίκη, ο οποίος είναι δόκιμος καλλιτέχνης κι έχει δώσει δείγματα θαυμάσιας δουλειάς στον τομέα της εικονογράφησης του βιβλίου. Η τιμή για κάθε διδακτική ενότητα του βιβλίου είναι 15.000 δραχμές, δηλαδή συνολικά γύρω στις 550.000 δραχμές. Ο κ. Παρμενίδης αναλαμβάνει να δώσει για κάθε διδακτική ενότητα μια ολόσελιδη φωτογραφία σχετική με το θέμα, μια ζωγραφιά (τετραχρωμία) μισής σελίδας σχετική με το θέμα, σκίτσα και θα έχει την επιμέλεια στην εμφάνιση των ασκήσεων. Επίσης θα εκπονήσει τα δύο εξώφυλλα των μαθητικών εγχειριδίων και θα έχει τη γενική επιμέλεια της έκδοσης.

Το Τμήμα αποφαινεται ομόφωνα: Δέχεται την εισήγηση του κ. Δ. Τομπαΐδη στο σύνολό της.

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της ημερήσιας διατάξεως και λύθηκε η συνεδρίαση του Τμήματος.

Ο Προεδρεύων
Ηλ. Σπυροπούλος

Η Γραμματέας

Παπαδημητρίου
Παρ. Παπαδημητρίου

ΠΡΑΞΗ 34/1984

Σήμερα 30 Μαρτίου 1984, ημέρα Παρασκευή και ώρα 9 πρωινή, το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (Μεσογείων 396, Αγ. Παρασκευή Αττικής) με πρόεδρο το Φ. Κακριδή, Αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος οι: Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Σπυρόπουλος, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος και Κ. Φούσκας, Εισηγητές. Χρέη γραμματέα έκανε η Φιλόλογος Παρασκευή Παπαδημητρίου.

Από τη συνεδρίαση απουσίαζε ο Σύμβουλος Λ. Αδαμόπουλος για υπηρεσιακούς λόγους.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Εξεταστέα ύλη γενικών ζετάσεων Λυκείων. Εισηγητής Δ. Σακκάς.
- ΘΕΜΑ 2ο - Κρίση βιβλίου Φυσικής Α' Λυκείου. Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 3ο - Κρίση βιβλίου Ιστορίας Α' Λυκείου. Εισηγητής Φ. Βώρος.
- ΘΕΜΑ 4ο - Κρίση βιβλίου Ιστορίας Γ' Γυμνασίου.
- ΘΕΜΑ 5ο - Αναλυτικό πρόγραμμα μαθημάτων κλάδου Α4, Κοσμογραφίας, Φιλο-Γ
- ΘΕΜΑ 6ο - Κρίση του βιβλίου της Ρεβέκκας Μαυρομιχάλη "Ο Γκρέκο και το Τολέντο". Εισηγητής Κυρ. Κατσιμάνης.
- ΘΕΜΑ 7ο - Ανακοινώσεις
- ΘΕΜΑ 8ο - Ανατυπώσεις βιβλίων: α) Μουσικής Γ' Γυμνασίου και Α' Λυκείου Εισηγητής Κ. Φούσκας β) Φυσικής Α' Λυκείου. Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 9ο - Οδηγίες βαθμολογητών γενικών εξετάσεων ξένης γλώσσας. Εισηγητής Δ. Σακκάς.
- ΘΕΜΑ 10ο - Ανάθεση εικονογράφησης για το βιβλίο Οικισκής Οικονομίας Α' Γυμνασίου.
- ΘΕΜΑ 11ο - Αντικατάσταση μέλους Επιτροπής. Εισηγητής Ν. Βαρουχάκης.
- ΘΕΜΑ 12ο - Αναμόρφωση ανάθεσης συγγραφής βιβλίου Αρχαίων Ελληνικών Α' τάξης Πολυκλαδικού Λυκείου. Εισηγητής Δ. Σακκάς.

Αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε η προηγούμενη πράξη, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της ημερήσιας διατάξεως.

./.

Φιλικών, Καλλιτεχνικών, και Φυσικής Αγωγής Γυμνασίου και Λυκείου για το σχολικό έτος 1984 -85.

Εισηγητές : Στ. Παπασημακόπουλος, Ν. Βαρουχάκης, Κυρ. Κατσιμάνης, Λ. Αδαμόπουλος και Γ. Σχορδύλης

ΘΕΜΑ 1ο

Ο εισηγητής του θέματος Σύμβουλος Δ. Σακκάς προτείνει η εισήγηση να γίνει από τους Συμβούλους κατά ειδικότητα. Κατόπιν αυτού, πρώτος πήρε το λόγο ο Σύμβουλος Ηλ. Σπυρόπουλος ο οποίος είπε:

Ύστερα από πρόσκληση του Υφυπουργού Παιδείας κ. Π. Μώραλη, μαζί με τους συναδέλφους κ.κ. Α. Αδαμόπουλο, Στ. Παπασημακόπουλο και Β. Θεοδωρακόπουλο πήραμε μέρος σε σύσκεψη για την προεργασία για τον καθορισμό της εξεταστέας ύλης στις γενικές εξετάσεις του Ιουνίου. Στη σύσκεψη αυτή, με βάση τα στοιχεία που παρουσίασαν τόσο η Διεύθυνση Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε. όσο και η αντίστοιχη Διεύθυνση Επαγγελματικής-Τεχνικής Εκπαίδευσης του ΥΠΕΠΘ, α) διαπιστώθηκε ότι σε όλα τα μαθήματα φέτος διδάχτηκε ύλη σημαντικά μεγαλύτερη απ' ό,τι το προηγούμενο σχολικό έτος, β) προκαθορίστηκε, περίπου, η εξεταστέα ύλη, που θα είναι αυτή στην οποία θα μπορέσουν γύρω στις 20 Μαΐου να φτάσει ο συντριπτικά μεγάλος αριθμός των Λυκείων της χώρας. Στη συνέχεια, με υπηρεσιακό σημείωμα της Διεύθυνσης Εφαρμογής Προγραμμάτων μας κοινοποιούνται τα αποτελέσματα της σύγκρισης ανάμεσα στην εξεταστέα ύλη 1982-83 και 1983-4, από τα οποία φαίνεται ότι η δεύτερη υπερέχει από την πρώτη κατά 30% έως 135%, ανάλογα με τα μαθήματα δέσμης. Μαζί με την κοινοποίηση του σημειώματος αυτού, η Διοίκηση καλεί το Τμήμα να προβεί στον τελικό καθορισμό της εξεταστέας ύλης 1983-4. Οφείλω να επισημάνω τη σοβαρότητα της απόφασης που θα πάρουμε, θυμίζοντας ότι, σύμφωνα με το σχετικό Διάταγμα, η εξεταστέα ύλη των γενικών εξετάσεων ορίζεται "μετά σύμφωνη γνώμη του ΚΕΜΕ".

Νομίζω ότι πριν αναφερθούμε στα επιμέρους μαθήματα, καλό είναι να καταλήξουμε σε μια βασικότερη αρχή: κρίνουμε σκόπιμο να παραμείνει ως εξεταστέα όλη η ύλη που, σύμφωνα με τα πορίσματά της σύσκεψης στο Υπουργείο, θα μπορούσε να φτάσει η μεγάλη πλειοψηφία των Λυκείων ή να περιοριστεί, με βάση το νέο σημείωμα που περιέχει τα αποτελέσματα της σύγκρισης ανάμεσα στο 1982-83 και 1983-84. Κατά τη γνώμη μου, και οι δύο αποφάσεις στηρίζονται σε πειστικά επιχειρήματα. Συγκεκριμένα, η άποψη για περικοπή ύλης στηρίζεται:

α) Στη θεαματική υπεροχή, σε ορισμένα μαθήματα (Μαθηματικά, Φυσική, Ιστορία, Κοινωνιολογία) της φετινής εξεταστέας ύλης, που ενδεχομένως θα προκαλέσει ιδιαίτερα ζωηρές εντυπώσεις σε όλους τους ενδιαφερόμενους.

β) Στην αβεβαιότητα, αν όλα τα Λύκεια θα μπορέσουν να φτάσουν στα όρια αυτά, χωρίς να παραβλέψουν την ποιότητα της εργασίας που θα γίνει στις σχολικές αίθουσες.

γ) Στο γεγονός ότι με αυτά τα δεδομένα θα αδικηθούν οι μαθητές της Γ' Λυκείου σχ. έτους 1983-4, καθώς πολλές θέσεις επιτυχόντων θα καταληφθούν από αποφοίτους του 1982-3, οι οποίοι πήραν υψηλή βαθμολογία επειδή εξετάστηκαν σε ύλη πολύ λιγότερη από αυτή στην οποία θα εξεταστούν οι φετινοί, και τη βαθμολογία αυτή τη διατηρούν. Η δεύτερη άποψη στηρίζεται:

α) Στο ότι η διδασκαλία πολύ περισσότερης ύλης αποτελεί σημαντική επιτυχία, που γεμίζει με ικανοποίηση όσους πραγματικά ενδιαφέρονται για την παρεχόμενη στους νέους μας μόρφωση - και δεν πρέπει αυτή η επιτυχία να μην "επισημοποιηθεί" με αναγγελία εξεταστέας ύλης πολύ σημαντικότερης απ' ό,τι η περσινή.

β) Στο ότι το 1982-3, πρώτο έτος της εφαρμογής του νέου συτήματος, με το 1/2 περίπου των εργάσιμων ημερών αφιερωμένο στα "γενικά μαθήματα" δεν μπορεί να θεωρηθεί καλή βάση συγκρίσεως.

γ) Θα υπονομευθεί η σχολική πράξη των επόμενων σχ. ετών, εφόσον διαπιστωθεί ότι μεγάλο μέρος από ύλη που διδάχτηκε (και πολύ πιθανόεμπεδώθηκε) δεν εξετάζεται. Άρα ο ζήλος καθηγητών και η επιμέλεια και προσπάθεια των μαθητών ζύγισαν λιγότερο απ' ό,τι η αδιαφορία και η οκνηρία ~~μερικών~~ μερικών συναδέλφων ή συμμαθητών του.

δ) Ποιο ενδιαφέρον θα έχει η σχολική πράξη, από τα τέλη Μαρτίου κιόλας, όταν το 80% των Λυκείων θα αρχίσουν από τώρα επαναλήψεις, μια και έχουν ήδη κάνει ύλη περισσότερη από την εξεταστέα;

Στη συνέχεια ο Πρόεδρος του Τμήματος Φ. Κακριδής είπε:

1.- Το ότι η αύξηση είναι μεγάλη είναι επιτυχία του καινούργιου συστήματος - και δε βλέπω γιατί να μειώσουμε την επιτυχία έχοντας στα μάτια μας την περσινή χρονιά, που ήταν και ημερολογιακά ακόμα μειωμένη.

2.- Οι απόφοιτοι της περσινής χρονιάς από τη μια 'κερδίζουν' (αν θεωρήσουμε δεδομένο ότι φέτο η βαθμολογία θα είναι πιο χαμηλή, έτσι που αυξήθηκε η ύλη), από την άλλη 'χάνουν', όταν εξετάζονται σε ύλη πολλαπλάσια από αυτή που διδάχτηκαν.

Προσωπικά διαφωνώ: (1) δεν 'κερδίζουν', γιατί το ύψος της βαθμολογίας δεν είναι συνάρτηση της ποσότητας της ύλης και μπορεί να ρυθμιστεί με τη δυσκολία των θεμάτων (ειδικά στα μαθηματικά θυμίζω το 'ατύχημα' των περσινών εξετάσεων και προβλέπω υψηλότερο μ.ο. για τη φετινή βαθμολογία) - και (2) δε χάνουν, γιατί την καινούρια ύλη τη διδάχτηκαν στα Μεταλυκειακά.

Το μόνο που θα μπορούσε κανείς να πει είναι ότι στη 'μάχη των εντυπώσεων' μπορούν να ακουστούν μερικά επιχειρήματα, και να μην καταλάβουν όλοι που βρίσκεται στο δίκιο. Ευτυχώς ο νομοθέτης έχει αναθέσει την οριστική απόφαση σε ένα σώμα σαν το δικό μας που έχει μοναδικό κριτήριο την προκοπή της εκπαίδευσης. Έτσι, επειδή η κατάργηση διδασκαλίας θα μείωνε την αξιοπιστία της διδασκαλίας, θα τιμωρούσε τις καλές τάξεις και θα ευνοούσε μελλοντικές κλυσιεργίες, προτείνω να μην κάνουμε αλλαγή της ύλης παρά μόνο εκεί που αντικειμενικά στοιχεία το επιβάλλουν.

Ακολούθησε συζήτηση (τα σημειώματα των μελών του Τμήματος που πήραν μέρος θα κατατεθούν στα παραστατικά της πράξης) στο τέλος της οποίας αποφασίστηκε να γίνει ψηφοφορία πάνω στην πρόταση του Προέδρου Φ. Κακριδής η οποία έχει ως εξής:

Ι. Σκορδύλης	ΝΑΙ
Δ. Τομαζίδης	ΝΑΙ
Στ. Παπασημακόπουλος	ΝΑΙ
Ν. Παπαδόπουλος	ΝΑΙ
Φ. Βώρος	ΝΑΙ
Ηλ. Ξυρδούπουλος	ΝΑΙ
Ν. Βαρουχάκης	ΝΑΙ
Δ. Σακκάς	ΝΑΙ
Φ. Κακριδής	ΝΑΙ

Η πρόταση του Προέδρου έγινε ομόφωνα δεκτή από τα μέλη του Τμήματος.

Ύστερα από αυτό οι αρμόδιοι για κάθε μάθημα Σύμβουλοι εισηγούνται να παραμείνει η εξεταστέα ύλη όπως αυτή αναγράφεται στο σχετικό σημείωμα της Δ/νσης Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε., εκτός από τα μαθήματα που ακολουθούν:

α) Μαθηματικά (σύμφωνα με σημείωμα του κ. Βαρουχάκη)

Δέσμη 1 (Από την ύλη Ανάλυσης)

Αφαιρούνται οι παράγραφοι 4.9, 4.10, 4.11 και 4.12

Δέσμη 4

Αφαιρούνται οι παράγραφοι 7.7, 7.8, 7.9, 7.10, 7.11

β) Οργανική Χημεία (σύμφωνα με σημείωμα του κ. Παπασημακόπουλου)

Διορθώνεται ως εξής: Τα κεφάλαια: 1 μέχρι και 15 (σελ. 111 μέχρι και 205).

γ) Εισαγωγή στις Ιστορικές Σπουδές (σύμφωνα με σημείωμα του κ.

Βώρου). Αφαιρούνται τα κεφάλαια: Η νέα Ιστορία (σελ. 42-47) και 0 τόπος (σελ. 59-70).

Στο σημείο αυτό αποχώρησε ο Πρόεδρος του Τμήματος Φ. Κακριδής και η συνεδρίαση συνεχίστηκε με προεδρεύοντα το Σύμβουλο Β' Ηλ. Σπυρόπουλο:

Θέμα 2ο : Κρίση βιβλίου Φυσιικής Α' Λυκείου

Ο εισηγητής του θέματος Σύμβουλος κ. Παπασημαϊδούλος Στ.
λέγει:

Με την αριθ.Φ.211.12/46/3823/6-12-1983 απόφαση του κ. Υφυπουργού εγκρίθηκε τροποποιημένη η πράξη 92/1983 του τμήματος ΜΕ του ΚΕΜΕ και ανατέθηκε η συγγραφή του διδακτικού βιβλίου Φυσιικής για την Α' Λυκείου στους κ.κ. Δ.Κρέμο και Π. Κόκιοτα. Το βιβλίο έπερεπε να παραδοθεί στις 31-1-1984 μαζί με το τεύχος λύσεων των ασκήσεών του.

Την κρίση του βιβλίου θα έκαναν οι κ.κ. Κ. Χέλμης, Λεϊτοράς ^{Πύσιος} του Παν. Αθηνών, η κ.Χ. Μεταξάκη Λεϊτόρτσα του Παν. Αθηνών και οι.Α. Καριαλέμης καθηγητής ΜΕ κλάδου Α4 στα ^{Ανάβρυτα}.

Την κρίση απο τους κριτές άκουσε το τμήμα σε προηγούμενη συνεδρίαση. Πέρα απο αυτή έχω να εισηγηθώ τα ακόλουθα:

Το βιβλίο που παραδόθηκε είναι χειρόγραφο, καθαρογραμμένο και ευανάγνωστο. Μετά την κρίση απο τους κριτές οι συγγραφείς έκαναν μερικές τροποποιήσεις και μου παράδωσαν το βιβλίο με την τελική (μέχρι το σημείο που έγραφαν) μορφή. Παραθέτω την απάντηση των συγγραφέων στις παρατηρήσεις των κριτών:

Αγ. Παρασκευή 23-3-84

Προς

τον κ. Φ. Κακριδή
αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ

Σας γνωρίζουμε ότι λάβαμε υπόψη τις υποδείξεις της επιτροπής κρίσης του βιβλίου μας "Φυσιική Α' Λυκείου" και κάναμε τις σχετιές διορθώσεις. Αναλυτικότερα αφαιρέθηκε η εισαγωγή που αναφέρεται στα συστήματα μονάδων για να γραφεί ει νέου όταν ολοκληρωθεί η συγγραφή του κειμένου. Γράφτηκαν ξανά οι παράγραφοι που αναφέρονται στο βάρος σώματος, στην κίνηση σε ανεμιστήρα, στη σύνθεση δυνάμεων. Περιορίστηκε η έκταση της ύλης που αναφέρεται στη σχετική ταχύτητα, στη σύνθεση παραλλήλων δυνάμεων και στη στροφορμή. Τέλος ελήφθησαν υπόψη και άλλες μικρότερης σημασίας υπο-

Παραγιώτης Κόκκοτας

Δημήτρης Κρέμος

Απο την απάντηση των συγγραφέων φαίνεται ότι το σύστημα με
 υ'δων δε γρόφτηκε , πράγμα που και όλα τα άλλα αν ήταν καλό
 το βιβλίο δε θα προχωρούσε για ειτύπωση αφού δε θα είχε γρ
 φεί το κεφάλαιο για τις μονάδες.

Όμως το βιβλίο εξακολουθεί να έχει τις αδυναμίες του ^{και σε} ο-
 ποιες θα μπορούσαν να αρθούν ύστερα απο μια προσετιτική συ-
 νεργασία με τους κριτές βελτίωση ώστε το πόνημα που θα π
 προιούφει να είναι σημαντικά καλλίτερο απο αυτό που υπάρχει
 στο σχολείο μέχρι σήμερα. Έτσι παραθέτω ενδεικτικά μερικά
 σημεία που θα έπρεπε να διορθωθούν , να αναθεωρηθούν ή να
 ακριβολογηθούν όπως αρμόζει σε βιβλίο που απευθύνεται σε
 μαθητές του Λυκείου:

1. Γράφει: " Ονομάζουμε στροφομή G της (πολύ μικρής) μάζας
 M (σελ 135) γύρω απο τον άξονα xx' το γινόμενο της γραμμικής
 της ορμής επί την κάθετη απόσταση της απο τον άξονα περιστ
 φής " Εδω παρατηρούμε διατύπωση ορισμού με μαθηματικώς
 εσφαλμένη έκφραση (απόσταση σημείου απο ευθεία είναι απο
 το μαθηματικό ορισμό η κάθετη....)

2. Η γραφή του τύπου $S = v \cdot t \pm \frac{1}{2} a t^2$ που παριστάνει το γ ως
 επιβράδυνση όταν έχει (-) και επιταχυνση όταν έχει (+)
 αποτελούσε ένα σημαντικό πρόβλημα στο βιβλίο το παλιό
 που η επιτροπή αναθεωρήσεώς του δεν το άλλαξε γιατί θα
 έπρεπε να γραφούν απο την αρχή 3-4 σελίδες. Οι συγγραφείς
 το αφήνουν αμετάβλητο παρα πην αντίθετη κατάσταση στις νέε
 σοβαρές βιβλιογραφίες.

3. Πουθενά δεν αναφέρεται η ανυσματική μορφή της γωνιακής
 ταχύτητας ω .

4. Στη σελίδα 151 γίνεται σύγχυση μεταξύ της δυνάμεως του

ελατηρίου και αυτής που το παραμορφώνει με αποτέλεσμα οι συγγραφείς να αγνοούν αφθαίρετα το σημείο (-) του τύπου για να διευκολύνουν την απόδοση του έργου.

5. Το παράδειγμα της σελ. 134 δε βεβαιώνει τον αναγνώστη ότι δεν υπάρχουν απώλειες σε θερμότητα παρόλο που υπάρχει τριβή αφού ο κύλινδρος κυλίζει.

6. Στη σελίδα 52 γράφεται: "την κίνηση αυτή (ομαλή κυκλική κίνηση) πραγματοποιεί ένα κινητό που κινείται πάνω σε περιφέρεια κύκλου (εξακολουθούν να χρησιμοποιούν τη λέξη " περιφέρεια" αν και έχει καταργηθεί από τους μαθηματικούς εδώ και χρόνια) έτσι ώστε το μέτρο της ταχύτητάς του να παραμένει σταθερό. Η διεύθυνση της κίνησης του κινητού που είναι η διεύθυνση της διανύσματος της ταχύτητάς του μεταβάλλεται συνεχώς. Τέτοια κίνηση κάνει ο λεπτοδείκτης του ρολογιού, ο περιστρεφόμενος δίσκος του πικ-απ...."

Η ακρίβεια απαιτεί να ειπωθεί ότι όχι ο λεπτοδείκτης αλλά το "άκρο" του ή τουλάχιστο ένα σημείο του κινείται κτλ διαφορετικά ο λεπτοδείκτης στρέφεται με ε σταθερή γωνιακή ταχύτητα όπως και ο δίσκος και όχι κινείται με σταθερή κατά μέτρο ταχύτητα όπως καταλαβαίνει ο αναγνώστης.

7. Η στροβοσκοπική μέθοδος αποτελεί μια ολόκληρη θεωρία και όπως έχει γραφεί περισσότερο συσσιολίζει παρά διευκρινίζει τα πράγματα.

8. Η ανάλυση μιας δύναμης σε δυο διευθύνσεις που σχηματίζουν τυχαία μεταξύ τους γωνία είναι η γενίκευση της "καθέτου" περιπτώσεως που αναφέρουν αποκλειστικά οι συγγραφείς παρόλη την παρατήρηση του κριτή κ. Καριαλέμη.

9. Στη σελίδα 130 αναφέρεται ότι η σταθερά K του ελατηρίου εκφράζει τη σκληρότητά του. Προφανώς διέφυγε. κ.ο.κ

Ύστερα από τα παραπάνω και σε συνεννόηση με τους κριτές οι οποίοι είναι διατεθειμένοι να βοηθήσουν τη συγγραφή εισαγγούμαι:

Το βιβλίο να ολοκληρωθεί και με το υπόλοιπο τμήμα του σε λογικό χρονικό διάστημα και αφού οι συγγραφείς συνεργαστούν με τους κριτές να παραδοθεί για τελική κρίση στο τμήμα στις 31 Αυγούστου 1984

Το τμήμα, ύστερα από συζήτηση, αποφαινεται ομόφωνα:

συμφωνεί με την εισήγηση και ζητεί από τους συγγραφείς να παραδώσουν ολοκληρωμένο το βιβλίο μέχρι τις 31-8-1984 τελειοποιημένο και με την κρίση των κριτών

Ο εισηγητής του θέματος Φ. Κ. Βώρος είπε:

1.- Θυμίζω ότι τη συγγραφή αυτή την παρουσίασαν στο Τμήμα πρόσφατα οι κριτές (Γ. Λεοντσίνης, Ε. Γιαννακοπούλου, Χ. Ελευθεριάδης, Α. Παπαευθυμίου) με κρίση ομόφωνα καταφατική. Και το Τμήμα αποκόμισε νομίμως θετική γνώμη γι' αυτή τη συγγραφή.

2.- Θυμίζω ακόμη ότι το περιεχόμενο της συγγραφής, γενική θεώρηση της ιστορικής πορείας του ανθρώπου, με ιδιαίτερη έμφαση στις επιδράσεις της τεχνολογίας για τη σύγχρονη ζωή, είναι διπλά πρόσφορο για την ηλικία των μαθητών της α' λυκείου: (α) γιατί έρχεται σαν επιστέγασμα της προηγούμενης ιστορικής γνώσης τους (έχουν παρακολουθήσει: αρχαία, μεσαιωνική, νεότερη ιστορία) και (β) γιατί τους εισάγει στη σύγχρονη ιστορική σκηνή.

3.- Υπογραμμίζω ότι η γραφή κυλάει ομαλά, η μελέτη είναι ξεκούραστη και διαφωτιστική.

4.- Η εικονογράφηση που συνοδεύει τη συγγραφή είναι πλούσια και πρόσφορη.

5.- Ελπίζω ότι θα γίνει ευχάριστα αποδεκτό το νέο βιβλίο από διδάσκοντες και διδασκόμενους.

Προτείνω να εγκριθεί η συγγραφή: Λευτέρη Σταυριανού: Ιστορία του Ανθρώπινου Γένους και να προωθηθεί στον ΟΕΔΒ για εκτύπωση για το σχολ. έτος 1984-85.

Επίλογος: Οφείλω να τονίσω ότι για την παρούσα μορφή (τα δακτυλόγραφα αυτή τη στιγμή διορθώνονται) σημαντική υπήρξε η συμβολή των κυριών Χαρ. Ελευθεριάδη (που έκανε τη μεταγλώττιση) και του Α. Παπαευθυμίου που έκανε γλωσσική θεώρηση. Προσωπικά τους ευχαριστώ.

Μετά την εισήγηση ο Σύμβουλος Ν. Παπαδόπουλος πήρε το λόγο και είπε Δηλώνω ότι αμέσως χτες μετά την κοινοποίηση της ημερήσιας διάταξης ζήτησα να δω τον εισηγητή του θέματος, (κ. Βώρο) για να πάρω ό,τι σχετικό και να ενημερωθώ, αλλά δεν ήταν εδώ. Η Γραμματέας του Τμήματος μου υπέδειξε την Ομάδα Εργασίας της Ιστορίας που όμως δεν μου έδωσε το κείμενο, γιατί έκανε διορθώσεις και εκείνη τη στιγμή και θα συνέχιζε. Και μόνο το γεγονός αυτό με έχει βάλει σε αμφιβολία κατά πόσο το βιβλίο είναι δυνατό να κρίνεται τόσο εύκολα και γρήγορα. Μπορεί οι ειδικοί κριτές

και οι ειδικοί συνάδελφοι του Τμήματος να είναι θετικοί για το βιβλίο, αλλά αυτό δεν μπορεί να σημαίνει τίποτε, όπως αποδείχτηκε και σε άλλες περιπτώσεις από διαδικασίες σχετικές στο Τμήμα το ίδιο. Το ότι δεν ήμουνα παρών στη διαδικασία κρίσης του βιβλίου αυτού την περασμένη Δευτέρα 26-3-84 δεν οφείλεται σε μένα, αλλά στο ότι ο προεδρεύων είχε προτάξει το θέμα αυτό, ενώ επρόκειτο σύμφωνα με την ημερ. διάταξη να συζητηθεί το βιβλίο Ψυχολογίας και δεν μπορούσα ως συγγραφέας να παρευρίσκομαι. Όταν ειδοποιήθηκα είχε τελειώσει αυτό το θέμα.

Με βάση τα παραπάνω θεωρώ απαραίτητο να μου δοθεί χρόνος για να ενημερωθώ και να έχω ο ίδιος γνώμη. Αυτό μάλιστα είναι αναγκαίο να γίνει γιατί ως ψυχολόγος, με βάση το γεγονός ότι στη συνεδρία της 26-3-84 ορίστηκε και δεύτερος εισηγητής για το βιβλίο Ψυχολογίας ο ιστορικός του τμήματος, βλέπω ιδιαίτερα αυξημένη την υπευθυνότητά μου απέναντι στο μάθημα της ιστορίας, έπειτα δηλ, απ' αυτό το "αρραβώνιασμα" των δυο ειδικοτήτων διερρωτώμαι μάλιστα γιατί δεν υπάρχει δεύτερος εισηγητής σήμερα στο θέμα της ιστορίας και βέβαια αυτός δεν μπορούσε παρά να είμαι εγώ.

Προτείνω λοιπόν να αναβληθεί η λήψη απόφασης και να μου δοθούν τα κείμενα τουλάχιστον για τρεις μέρες μέχρι τη Δευτέρα 2-4-84, ώστε να μπορέσω να σχηματίσω γνώμη. Όσο για το θέμα του επείγοντος δεν καταλαβαίνω τη σπουδή του Τμήματος σε αυτή την περίπτωση, αφού καθυστέρηση σημειώθηκε χαρακτηριστικά και για το βιβλίο της Ψυχολογίας και το Τμήμα δεν έδειξε ότι αντιμετώπιζε πρόβλημα λήξης προθεσμιών, όπως άλλωστε αποδείχνει η σχετική διαδικασία.

Στη συνέχεια ο Προεδρεύων θέτει σε ψηφοφορία την πρόταση του Συμβούλου Ν. Παπαδόπουλου για την αναβολή της συζήτησής του παραπάνω θέματος. Η ψηφοφορία έχει ως εξής :

Ι. Σκορδίλης	: OXI
Δ. Τομπαζής	: OXI
Στ. Παπασημακόπουλος	: OXI
Ν. Παπαδόπουλος	: NAI
Φ. Βώρος	: OXI
Ν. Βαρουχάκης	: OXI
Δ. Σακκάς	: OXI
Ηλ. Σπυρόπουλος	: OXI

. Το Τμήμα με ψήφους 7 όχι και 1 ναι απορρίπτει την πρόταση του Συμβούλου Ν. Παπαδόπουλου για την αναβολή του θέματος.

Ύστερα από τη 1η ψηφοφορία ο Προεδρεύων θέτει το ερώτημα : αν εγκρίνεται από Τμήμα το Βιβλίο.

Ακολουθεί ψηφοφορία :

- Ι. Σκορδίλης : ΝΑΙ
- Δ. Τομπαΐδης : ΝΑΙ
- Στ. Παπασημακόπουλος : ΝΑΙ
- Ν. Παπαδόπουλος : ΟΧΙ
- Φ. Βώρος : ΝΑΙ
- Η. Βαρουχάκης : ΝΑΙ
- Δ. Σακκάς : ΝΑΙ
- Ηλ. Σπυρόπουλος : ΝΑΙ

Το Τμήμα με ψήφους 7 ναι και 1 όχι εγκρίνει το βιβλίο.

Ο Προεδρεύων ανακοινώνοντας το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας υπογραμμίζει ότι για 3η φορά μέσα στην ίδια εβδομάδα το Σύμβουλος Ν. Παπαδόπουλος μειοψηφεί μόνος του χωρίς να παίρνει υπόψη του τις γνώμες των ειδικών του Τμήματος.

Ο Σύμβουλος Ν. Παπαδόπουλος λέγει ότι με πολλή απορία άκουσε τα όσα υπογόρευσε ο Προεδρεύων Ηλ. Σπυρόπουλος δεδομένου ότι σύμφωνα με τις διαδικασίες των τελευταίων ημερών στο Τμήμα θεωρούσε ορθό να είναι και αυτό εισηγητής στο κρινόμενο βιβλίο.

Ο Προεδρεύων θυμίζει στον κ. Ν. Παπαδόπουλο, Ψυχολόγο, ότι το κρινόμενο θέμα είναι Ιστορία Α. Λυκείου, και ότι το Τμήμα διαθέτει έξι φιλόλογους.

— Το 4ο θέμα της Η. Δ. αναβάλλεται

ΘΕΜΑ 5ο

Μαθήματα του κλάδου Α4:

Ο εισηγητής στο θέμα Σύμβουλος Στ. Παπασημακόπουλος είπε τα εξής:

1.- Τα προγράμματα μαθημάτων του κλάδου Α4 στο Γυμνάσιο για το σχολικό έτος 1984-85 θα είναι ακριβώς αυτά που ίσχυσαν το σχολικό έτος 1983-84. Ειδικά για τη Γεωγραφία στις τάξεις Β' και Γ' θα ισχύσει: Το πρόγραμμα της Γεωγραφίας της Ελλάδας στην Β' τάξη και το πρόγραμμα της Γεωγραφίας της Ευρώπης στη Γ' τάξη.

2.- Τα προγράμματα μαθημάτων του κλάδου Α4 στο Λύκειο για το σχολικό έτος 1984-85 θα είναι ακριβώς αυτά που ίσχυσαν το σχολικό έτος 1983-84. Ειδικά στην Α' Λυκείου θα διδαχτεί η Γεωλογία-Ορυκτολογία ολόκληρο το σχ. έτος και καταργείται η Οικ. Γεωγραφία.

Κοσμογραφία: Ο εισηγητής στο θέμα κ. Ν. Βαρουχάκης πρότεινε να ισχύσει στο μάθημα το ίδιο αναλυτικό πρόγραμμα.

Φιλοσοφικά: Ο εισηγητής Κυρ. Κατσιμάνης εισηγείται τα εξής: Η ύλη του μαθήματος των Φιλοσοφικών για το 1984-85 περιλαμβάνει τα εξής θέματα:

1.- Εισαγωγή στη Φιλοσοφία

2.- Διάγραμμα ιστορίας της Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας

3.- Στοιχεία τυπικής λογικής

(Γλώσσα και λόγοι - Η έννοια - Η κρίση - Ο συλλογισμός - Οι λογικές αρχές - Κριτική των λογικών αρχών - Η τυπική ορθότητα της σκέψης - Γνώση και πραγματικότητα).

4.- Τα βασικά ερωτήματα της γνωσιολογίας

(Το πρόβλημα της ουσίας - Το πρόβλημα της δυνατότητας - Το πρόβλημα της πηγής).

5.- Γενική θεωρία της επιστήμης

(Τα επιστημολογικά εμπόδια - Η έννοια της αλήθειας στην επιστήμη - Γνώση εννοιατική και γνώση διάμηση - Ανάλυση και σύνθεση - Τέλεια και ατελής επαγωγή - Στοιχεία μεθοδολογίας των φυσικών επιστημών - Στοιχεία μεθοδολογίας των επιστημών του ανθρώπου).

Καλλιτεχνικά:

Ο εισηγητής στο θέμα αυτό Σύμβουλος Λ. Αδαμόπουλος προτείνει ως αναλυτικό πρόγραμμα Καλλιτεχνικών μαθημάτων Γυμνασίου και Λυκείου για το σχολικό έτος 1984-85 το ίδιο πρόγραμμα που ισχύει και για το τρέχον σχολικό έτος 1983-84.

Φυσική Αγωγή:

Τέλος ο κ. Ι. Σκορδίλης λέγει τα εξής για το πρόγραμμα της Φ. Αγωγής. Για το προσεχές σχολ. έτος 1984-85 εισηγούμαι να ισχύσει στη Φυσ. Αγωγή το Αναλυτικό πρόγραμμα που ενέκρινε πρόσφατα το Τμήμα.

Όπως ανέφερα και προφορικά στο πρόγραμμα αυτό έγινε από τη Διοίκηση μια σημαντική περικοπή του περιεχομένου του, η οποία όμως είναι ανώδυνη για τη διδασκαλία του μαθήματος, γιατί ολόκληρο το πρόγραμμα έχει περιληφθεί σε χωριστό φυλλάδιο που στάλθηκε σε όλους τους καθηγητές, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η ενιαία αντιμετώπιση των θεμάτων της Φυσ. Αγωγής.

Το Τμήμα, αφού άκουσε τις ανωτέρω εισηγήσεις για το αναλυτικό πρόγραμμα σχολ. έτους 1984-85 για τα μαθήματα του κλάδου Α4, Κοσμογραφίας, Φιλοσοφικών, Καλλιτεχνικών και Φυσικής Αγωγής

Γ ν ω μ ο δ ο τ ε ί

να ισχύσουν τα προτεινόμενα με τις παραπάνω εισηγήσεις όπως έχουν.

— Η συζήτηση του βου θέματος αναβάλλεται.

ΘΕΜΑ 7ο : Ανακοινώσεις.

Ανακοινώθηκαν στο Τμήμα τα παρακάτω έγγραφα με αριθμ. πρωτ. ΚΕΜΕ :

1) 1088/22-3-84,	2) 1126/26-3-84
3) 1127/26-3-84,	4) 1129/26-3-84
5) 1130/26-3-84,	6) 1151/27-3-84
7) 1152/27-3-84,	8) 1154/27-3-84
9) 1155/27-3-84,	10) 1156/27-3-84
11) 1157/27-3-84,	12) 1203/30-3-84

ΘΕΜΑ 8ο

α) Ανατύπωση βιβλίων Μουσικής Γ' Γυμνασίου και Α' Λυκείου.

Ο εισηγητής του θέματος Κ. Φούσкас λέγει τα εξής: Μετά από συνεργασία που είχα με τον αποσπασμένο στο ΚΕΜΕ καθηγητή της Μουσικής κ. Αθαν. Παπαζαρή, σχετικά με την ανατύπωση των βιβλίων Μουσικής Γ' Γυμνασίου και Α' Λυκείου, και φυσικά μετά από μελέτη των ίδιων των βιβλίων, παρατηρώ τα εξής:

1) Από καθαρά μουσική άποψη τα βιβλία αυτά έχουν ορισμένες αδυναμίες, ιδιαίτερα στα θέματα της Μορφολογίας, Ιστορίας της Μουσικής και των μουσικών ακροάσεων. Οι αδυναμίες αυτές είναι κυρίως επικαλύψεις ύλης ή μέτριες παρουσιάσεις του γνωστικού αντικειμένου.

2) Τα βιβλία παρουσιάζουν αρκετές ατέλειες γλωσσικής υφής και συγκεκριμένα έχουν λάθη εκφραστικά, πλημμελή εφαρμογή των κανόνων της Νεοελληνικής γλώσσας και τυπογραφικά αβλεπτήματα.

3) Για τα μουσικά θέματα έχω τη σύμφωνη γνώμη του κ. Αθαν. Παπαζαρόπουλου ότι ριζική διόρθωση των βιβλίων δεν είναι εύκολη και ότι και αν ακόμη επιχειρηθεί, ενδέχεται να χειροτερέψει τα βιβλία αντί να τα βελτιώσει. Την γνώμη αυτή επιβεβαιώνει και η εμπειρία του κ. Παπαζαρή επισυνάπτω στην εισήγησή μου ως παραστατικό στοιχείο. Για τα γλωσσικά θέματα διορθώσεις έκαμε ο συνάδελφος κ. Κ. Κατσιμάνης.

Ύστερα από αυτά εισηγούμαι την ανατύπωση με διορθώσεις των βιβλίων Μουσικής Γ' Γυμνασίου και Α' Λυκείου για το σχολ. έτος 1984-85.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση,

αποφάνεται ομόφωνα :

Κάνει δεκτή την εισήγηση για την ανατύπωση των βιβλίων Μουσικής Γ' Γυμνασίου και Α' Λυκείου με τις διορθώσεις που έχουν γίνει, για να χρησιμοποιηθούν από τους μαθητές κατά το σχολ. έτος 1984-85.

β) Ανατύπωση βιβλίου Φυσικής Α' Λυκείου.

Ο εισηγητής του θέματος αυτού Στ. Παπασημακόπουλος λέγει: Ύστερα από την απόφαση του Τμήματος να ορίσει ως ημερομηνία παραδόσεως του βιβλίου Φυσικής Α' Λυκείου των Δ.Κρέμου-Π. Κόκοτα, για να παραδοθεί πληρότερο (το πρώτο του τμήμα) και ολοκληρωμένο στο σύνολό του την 31 Αυγούστου, εισηγούμαι την ανατύπωση του βιβλίου Μάτζη "Φυσική Α' Λυκείου" για το σχολ. έτος 1984-85.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση,

αποφαίνεται ομόφωνα:

Κάνει δεκτή την εισήγηση για την ανατύπωση του βιβλίου Φυσικής Α΄ Λυκείου Μάττη για να χρησιμοποιηθεί από τους μαθητές κατά το σχολικό έτος 1984-85.

ΘΕΜΑ 9ο

Ο εισηγητής του θέματος Σύμβουλος Δ. Σακκάς λέγει: Γνωρίζω στο Τμήμα ότι η Διεύθυνση Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε. του Υπ. Παιδείας δε συμπεριλαμβάνει στο σώμα των οδηγίων για τους βαθμολογητές των γραπτών των γενικών εξετάσεων τις οδηγίες που αφορούν την Ξένη Γλώσσα με τον ισχυρισμό ότι η Ξένη Γλώσσα ως ειδικό μάθημα δεν ανήκει στην αρμοδιότητά της. Το πράγμα βέβαια με ξενίζει, γιατί για αποφοίτους Λυκείου πρόκειται που εξετάζονται για την εισαγωγή τους στα ΑΕΙ με το ίδιο σύστημα και την ίδια ΚΕΓΕ.

Επειδή το Τμήμα για θέματα αυτής της κατηγορίας επικοινωνεί με τη Διεύθυνση Εφαρμογής Προγρ., Μ.Ε., νομίζω ότι θα πρέπει να αποσταλούν οι οδηγίες για την Ξένη γλώσσα στην παραπάνω Διεύθυνση και αυτή, αν τελικά δεν τις συμπεριλάβει στο σώμα των οδηγίων, ας συνεννοηθεί με τη Διεύθυνση Εισιτηρίων Εξετάσεων για το πώς οι οδηγίες θα φτάσουν στους βαθμολογητές των γραπτών των Ξένων Γλωσσών.

Το Τμήμα, αφού έλαβε υπόψη του την εισήγηση του κ. Σακκά,

αποφάινεται ομόφωνα:

Κρίνει αναγκαίο να αποστείλει τις Οδηγίες για τους βαθμολογητές των γραπτών δοκιμίων της Ξένης Γλώσσας στις Γενικές εξετάσεις του Ιουνίου Στη Διεύθυνση Εφαρμογής Προγραμμάτων και Μελετών για να βρει αυτή τον τρόπο με τον οποίο οι οδηγίες θα φτάσουν στον προορισμό τους.

./.

Ε Ε Ν Η Γ Λ Ω Σ Σ Α

Δίνεται στους εξεταζόμενους απόσπασμα έντυπου ξενόγλωσσου αυθεντικού γραπτού λόγου 12-15 στίχων.

Οι εξεταζόμενοι καλούνται:

A.- Να αποδώσουν το παραπάνω απόσπασμα στα Ελληνικά.

Η βαθμολόγηση του κειμένου με μονάδες 0-5 γίνεται με βάση τα εξής κριτήρια:

α) Την απόδοση του κειμένου με τις σωστές γλωσσικές αντιστοιχίες (όχι λέξη προς λέξη μετάφραση) κατά κύριο λόγο και κατά δεύτερο λόγο.

β) Τη μεταφορά και απόδοση του τόνου του κειμένου (αυστηρός, επιτιμητικός, φιλικός, ειρωνικός κτλ.).

γ) Τη μεταφορά και απόδοση της μορφής του λόγου (είδηση, επιστολή, συνέντευξη, επιφυλλίδα κτλ.).

B.- Να απαντήσουν στην ξένη γλώσσα:

α) Σε τρεις ερωτήσεις με τις οποίες ελέγχεται όχι απλώς η δυνατότητα ανασυναγωγής ή ελαφράς τροποποίησης φράσεων του κειμένου, αλλά κυρίως η βαθιά κατανόησή του, δηλαδή για ποιο λόγο, από ποιον/ποιούς και για ποιους έχει γραφτεί, τι σκοπούς υπηρετεί, με ποια γλωσσικά στοιχεία υποδηλώνεται η στάση του συγγραφέα ή η σχέση του με αυτόν στον οποίο απευθύνεται σε τι είδους έντυπο μπορεί να έχει δημοσιευτεί κτλ. Η κάθε απάντηση βαθμολογείται με 0-1 μονάδα και δε λαβαίνονται υπόψη τα λάθη που δεν εμποδίζουν την κατανόηση της απάντησης από τον εξεταστή.

β) Σε τρεις ερωτήσεις με τις οποίες ελέγχεται η δυνατότητα του εξεταζόμενου να διαφοροποιήσει μέρη του κειμένου στην περίπτωση που θα άλλαζαν οι συνθήκες κάτω από τις οποίες έχει παραχθεί το κείμενο, δηλαδή το πρόσωπο που το γράφει ή αυτό στο οποίο απευθύνεται το κείμενο, ο χρόνος, ο σκοπός, η στάση του συγγραφέα κτλ.

Η βαθμολόγηση κάθε απάντησης με μονάδες 0-1 γίνεται με βάση τα κριτήρια της γραμματικοσυντακτικής ορθότητας αλλά και της καταλληλότητας του γραπτού λόγου ανάλογα με τη συγκεκριμένη γλωσσική περίπτωση.

Γ.- Να συνθέσουν ένα γραπτό κείμενο 120-150 λέξεων.

Στο κείμενο αυτό που βαθμολογείται με μονάδες 0-9 αξιολογείται όχι μόνο η σύνταξη και η ορθογραφία, αλλά και οι επιλογές των κατάλληλων για την περίπτωση εκφράσεων που χρησιμοποίησε στο γραπτό του ο εξεταζόμενος, η δόμηση του λόγου καθώς και ο τρόπος με τον οποίο το κείμενο ανταποκρίνεται στους τύπους του καθορισμένου κοινωνικού πλαισίου όπου αναφέρεται.

ΘΕΜΑ 10ο

Ο εισηγητής του θέματος Κ. Φούσκα λέγει: Για την ιστορία (κατασκευή) 50 περίπου μικρών-μεγάλων σκίτσων του βιβλίου Οικ. Οικονομίας της Α΄ Γυμνασίου, το οποίο εγκρίθηκε από το Τμήμα μας (πράξη 31/23-84), ύστερα από βολιδοσκοπήσεις, προσφέρθηκαν δύο σκιτσογράφοι:

α) Η κ. Πόπη Διακενισιάκη, επαγγελματίας γραφίστας, τηλ. 36.13.700 και 20.21.098. Αναλαμβάνει να σκιστάει σύμφωνα με τις υποδείξεις μας και ζητάει αμοιβή 55.000 δρχ.

β) Η κ. Χαρίτα Τσίτου-Δαλεξίου, επαγγελματίας γραφίστας, τηλ. 68.65.912 και 48.16.431. Αναλαμβάνει την εργασία με τις ίδιες υποχρεώσεις δουλειάς και ζητάει αμοιβή 30.000 δρχ.

Δείγματα σκιτσογραφήσεως υπέβαλαν και οι δύο.

Επειδή και τα δύο "δείγματα δουλειάς" είναι περίπου στο ίδιο ποιοτικό επίπεδο, εισηγούμαι να προκριθεί η κ. Χαρίτα Τσίτου-Δαλεξίου, η οποία ζητάει τη μικρότερη αμοιβή.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση,

αποφαίνεται ομόφωνα:

Κάνει δεκτή την εισήγηση του κ. Κ. Φούσκα.

ΘΕΜΑ 11ο

Ο εισηγητής του θέματος κ. Ν. Βαρουχάκης λέγει: Επειδή μεσολάβησε ο θάνατος του Ε. Φωτόπουλου, που είχε οριστεί πρόεδρος της επιτροπής κρύσεως για την εικονογράφηση, κατασκευή σχημάτων των νέων βιβλίων Μαθηματικών, προτείνω να οριστεί πρόεδρος της παραπάνω επιτροπής ο Σχ. Σύμβουλος Μπέτσης Αθανάσιος.

Το Τμήμα, ομόφωνα κάνει δεκτή την πρόταση του Συμβούλου κ. Ν. Βαρουχάκη.

ΚΑ. ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΕΛΠ/ ΔΙΔΑΚΤΕΥΣ

ΘΕΜΑ 12^ο

Ο Προεδρεύων του Τμήματος Ηλ. Σπυρόπουλος είπε: "Ο Πρόεδρος της Ομάδας Εργασίας, που συγκρότησε το Υπουργείο Παιδείας για τα θέματα του Πολυκλαδικού Λυκείου κ. Καλοφωλιάς, μου ανακοίνωσε τηλεφωνικά ότι στο ωρολόγιο πρόγραμμα του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών της Α' Λυκείου προστίθεται μια ακόμα ώρα. Έτσι από 3 ώρες γίνεται 4 την εβδομάδα".

Στη συνέχεια ο εισηγητής του θέματος Δ' Σακκάς πρόσθεσε: "Με την αύξηση των ωρών του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών στην Α' τάξη του Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου κατά 1 ώρα (από 3 σε 4) που ανακοίνωσε ο κ. Σπυρόπουλος δε δημιουργείται πρόβλημα για την ύλη του βιβλίου που γράφεται γι' αυτή την τάξη. Απλούστατα η ύλη του βιβλίου θα επεκταθεί ώστε να καλύπτει τη διδασκαλία του μαθήματος σε 4 ώρες την εβδομάδα. Αντί π.χ. το βιβλίο να έχει 40 κείμενα θα έχει 50 ή 55.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση, δέχτηκε την προτεινόμενη αύξηση του ωρολόγιου προγράμματος από 3 σε 4 ώρες για το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών στην Α' τάξη του Πολυκλαδικού Λυκείου.

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της ημερήσιας διατάξεως.

Ο Προεδρεύων

Ηλ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Η Γραμματέας

ΠΑΡ/ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΠΡΑΞΗ 35/1984

Σήμερα, 2 Απριλίου 1984, ημέρα Δευτέρα και ώρα 9 πρωινή, το Τμήμα Μέσης Εκπαίδευσης του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως (ΚΕΜΕ) συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (Μεσογειών 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με προεδρεύοντα το Σύμβουλο Ηλ. Σπυρόπουλο, ο οποίος προεδρεύει με εντολή του Προέδρου του Τμήματος Φ. Κακριδή.

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος οι: Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος και Κ. Φούσκας, Εισηγητές. Χρέη γραμματέα έκανε η Φιλόλογος Παρασκευή Παπαδημητρίου.

Απουσίαζε από τη συνεδρίαση ο Σύμβουλος Δ. Σακκάς, γιατί είχε άλλη υπηρεσιακή απασχόληση.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Κρίση βιβλίου Ιστορίας Γ' Γυμνασίου. Εισηγητής Φ. Βώρος.
- ΘΕΜΑ 2ο - Ανάθεση συγγραφής βοηθητικού βιβλίου Πειραμάτων Χημείας για τον καθηγητή. Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 3ο - Ανάθεση συγγραφής βιβλίου "Γεωργία και Ανάπτυξη" για το Πολυκλαδικό Λύκειο. Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 4ο - Ανατύπωση βιβλίων Πειραμάτων Φυσικής Μπουρούτη. Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 5ο - Ανατύπωση Αναλυτικών Προγραμμάτων ΣΕΠ Α', Β' και Γ' Γυμνασίου. Εισηγητής Γ. Βάζος.
- ΘΕΜΑ 6ο - Ανάθεση εικονογράφησης οδηγού επαγγελματιών στον Παναγ. Μαυροειδάκη. Εισηγητής Γ. Βάζος.
- ΘΕΜΑ 7ο - Κρίση του βιβλίου της Ρεβέκκας Μαυρομιχάλη "Ο Γκρέκο και το Τολέντο". Εισηγητής Κυρ. Κατσιμάνης.
- ΘΕΜΑ 8ο - Δυνατότητα διορισμού του Παυλόπουλου Αναστασίου του Δημητρίου ως καθηγητή Καλλιτεχνικών. Εισηγητής Α. Αδαμόπουλος.

Αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε η προηγούμενη πράξη, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της ημερήσιας διατάξεως.

ΘΕΜΑ 1ο - Η συζήτηση του θέματος αυτού αναβλήθηκε λόγω απουσίας των ~~κοιτών~~ του βιβλίου.

ΘΕΜΑ 2ο

Ο εισηγητής του θέματος Σύμβουλος Στ. Παπασημακόπουλος λέγει:

Υστερα από τη μελέτη-εισήγηση

- 1) Της κ. Ε. Λετζίκη (που ήταν πριν ΓΕΜΕ) Φυσικού
- 2) Της προφορικής συμφωνίας, με την εισήγηση της παραπάνω, του Προέδρου του ΚΕΜΕ για την χρησιμότητα και
- 3) Της δικής μου μελέτης σχετικά με το "πρόνημα" πειραμάτων Χημείας, για το σχολείο, των καθηγητών του κλάδου Α4
  - α) Αμοργιαννάκη Μανώλη του βου Γυμνασίου Ηρακλείου Κρήτης και
  - β) Ψυχάρη Θόδωρου του 4ου Λυκείου Ηρακλείου Κρήτης εισηγούμαι τα ακόλουθα:

Να ανατεθεί στους παραπάνω κ. καθηγητές και στην κ. Ε. Λετζίκη η συγγραφή οδηγού πειραμάτων Χημείας για όλες τις τάξεις του Γυμνασίου και Λυκείου, ως βοήθημα για τον καθηγητή με την επιμέλεια της τελευταίας από τους συγγραφείς.

Το βιβλίο, το οποίο δε θα ξεπερνάει τις 100 σελίδες κανονικού σχήματος σχολικού βιβλίου θα πρέπει να παραδοθεί στις 31 Ιουλίου 1984 και η εισηγητική κρίση ως τις 31 Αυγούστου 1984.

Τα περιγραφόμενα πειράματα θα πρέπει να παραθέτουν στην αρχή όλα τα αναγκαία υλικά και όργανα που θα χρησιμοποιηθούν. Ειδικά στα όργανα θα πρέπει να γράφονται και οι κωδικοί αριθμοί και σύμβολα του καταλόγου του εργοστασίου εποπτικών οργάνων του ΥΠΕΠΘ. Επίσης να σημειώνεται σε κάθε πείραμα η θέση του αντίστοιχου μαθήματος (σελίδα κτλ) στο οποίο πρέπει να διεξαχθεί. Τέλος μαζί με τα πειράματα να προσθέτονται και παιδαγωγικές οδηγίες (σχετικά με την ψυχολογική προετοιμασία των μαθητών π.χ. κτλ.) στις οποίες όμως θα δηλώνεται ότι είναι απλώς μια άποψη των συγγραφέων και δεν είναι ούτε μοναδικές ούτε υποχρεωτικές. Αντίθετα θα δηλώνεται ότι είναι υποχρεωτικές όλες οι παρατηρήσεις και οι οδηγίες που αφορούν κινδύνους κατά την εκτέλεση των πειραμάτων (π.χ. λαθεμένες υπερβάσεις από τις οδηγίες πειραματισμού).

Κριτές του βιβλίου προτείνω να είναι οι σχ. Σύμβουλοι: Β. Καρώνης, Ν. Νικολαΐδης και Σιδέρης Μητσιώνης. Η αμοιβή για τους συγγραφείς 200.000 και 50.000 επιτροπής κρίσης, γ.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση, απαφάνεται ομόφωνα: Κάνει δεκτή την εισήγηση του Συμβούλου Στ. Παπασημακόπουλου στο σύνολό της.

ΘΕΜΑ 3ο

Ο εισηγητής του θέματος Σύμβουλος Στ. Παπασημακόπουλος λέγει:

Έχοντας υπόψη εισηγητικό σημείωμα της αρμόδιας για το Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο Ομάδας Εργασίας (επισυνάπτεται αντίγραφο πλήρες) εισηγούμαι τη συγγραφή, γιατί μάθημα "Γεωργία και ανάπτυξη", του αντίστοιχου βιβλίου α. β. τ. ς.

- α) Χριστοδούλου Δ., Γεωπόνο της ΑΤΕ
- β) Μαλλίδη Κωνσταντίνo, Γεωπόνο του Υπ. Γεωργίας
- γ) Ντελή Δ., Γεωπόνο της ΑΤΕ
- δ) Ζαχαριουδάκη Ι., Γεωπόνο της ΑΤΕ
- ε) Ματσούκα Ι., Γεωπόνο του Υπ. Γεωργίας
- στ) Σταυρόπουλο Παντ., Καθηγητή ΚΕΤΕ
- ζ) Σταθόπουλο Ν., Καθηγητή ΚΕΤΕ

Το βιβλίο θα γραφεί σύμφωνα με το προσαρτημένο πρόγραμμα και τις άλλες συνημμένες προδιαγραφές. Οι συγγραφείς θα πρέπει να ενημερωθούν για την ύλη που ~~αφ~~ οι μαθητές έχουν διδαχτεί στο Γυμνάσιο (μαθήματα Γεωγραφίας και Οικ. Οικονομίας) για να αποφύγουν επικαλύψεις. Επίσης θα πρέπει να αποφύγουν επικαλύψεις με μαθήματα της ίδιας τάξεως του Πολυκλαδικού Λυκείου (ιδίως εκείνα που άπτονται οικονομικών θεμάτων).

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση, ~~αποφ~~ φαίνεται ομόφωνα: Κάνει δεκτή την εισήγηση όπως έχει.

προτείνει την ανάθεση της συγγραφής του διδακτικού βιβλίου με βάση το άρθρο 33 του Ν. 1143/81

- A. 1) Τίτλος : ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΚΝΑΠΤΥΞΗ
- 2) Τάξη : Α' ΕΝΙΑΙΟΥ ΠΟΛΥΚΛΑΔΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
- 3) στους α) Χριστοδούλου Δημήτριο, Γεωπόνου-Νομικού ΑΤΕ, Βασιλίσσης Σοφίας 26, Επώνυμο, Όνομα, Ιδιότητα, Δ/ση Αγ.Παύλου
 β) Μαλλίδη Κων/νο, ΠΗ.Δ.Γεωπόνος, Υπουργ. Γεωργίας, Υφασίου Α2, Ανα Βλ. Σειρά - Ζωγράφου
 γ) Ντελή Δημήτριο, Μ.ΣΟ.Γεωπόνος ΑΤΕ, Κυσσρά 52, Δνω Γλυφάδα
 δ) Ζαχαριουδάκη Ιωάννη, Μ.ΣΟ.Γεωπόνος ΑΤΕ, Δερειώτου 20, Κηφισιά
 ε) Ματσούκα Ιωάννη, Γεωπόνου-Ζωοτέχνη Υπ.Γεωργίας, Γούρνης 64, Αιγάλεω
 στ) Σκουρδούλο Παντελή, καθηγητή 2ου ΚΕΡΕ Πειραιώς
 ζ) Σταθόπουλο Νικόλαο, καθηγητή ΚΕΡΕ Δέφνης, αποσπασμ. στην Δ/ση ΜΤΕΕ Ν.Δ/τος Αθηνών
- 4) Διάρκεια περατώσεως του έργου συγγραφής μετά την Υπουργική Απόφαση.

B. Όροι συγγραφής - Οδηγίες.

- 1) Σκοπός του βιβλίου είναι η κατάρτιση του μαθητή πάνω στα αντικείμενα του αγροτικού τομέα, στο ρόλο και τη σημασία του για τη γενικότερη ανάπτυξη της χώρας και η ευαισθητοποίησή του στα σημαντικά προβλήματα του αγροτικού χώρου καθώς και η εκτίμηση των δυνατοτήτων και προοπτικών ανάπτυξής του.
- 2) Υφή του βιβλίου (ανάλ. Πρόγραμμα) Συμπεριλαμβάνεται το αναλυτικό πρόγραμμα.
- 3) Διάταξη της ύλης σε μέρη - κεφάλαια ΚΕΦΑΛΑΙΑ 11 - όπως το συνυμνημένο αναλυτικό πρόγραμμα
- 4) Διαγραμματική ανάπτυξη του περιεχομένου
- 5) Γλώσσα - Μορφή του βιβλίου Δημοτική - Μορφή όπως τα σχολικά βιβλία.
- 6) Εικονογράφηση - Σχεδιαγράμματα Ναι
- 7) Ψυχολογικές - Παιδαγωγικές απαιτήσεις - Γνωσιολογική κατάσταση στο αντικείμενο, ανάπτυξη της κρίσης των μαθητών, η δημιουργία προβληματισμού στα ευρύτερα θέματα που αφορούν τον αγροτικό χώρο.
- 8) Τυπικοί όροι.
- α) Προθεσμία υποβολής 30 Απριλίου τα πρώτα 8 κεφάλαια (περίπου 12 σελίδες) και τα υπόλοιπα κεφάλαια (9-11) αρχές Σεπτεμβρίου 1984.
- β) Έκταση (Αρ. φύλλων, στίχοι, διαστήματα κ.ά.) Σελίδες 200 (ενδεχόμενα κτινά), στίχοι και διαστήματα όπως στα σχολικά βιβλία.
- γ) Έκταση εικονογραφήσεως. Απαραπόδιστη.

Επιτροπή κρίσεως ορίζεται από τους:

Τσιτσά Κωνσταντό, καθηγητή ΤΕΙ Αθηνών
Επίκουρο, Όνομα, Ιδιότητα, Δ/νοση

Σταυρακάκη Εμμανουήλ, Δέχτορα ΑΓΣΑ, Αναπληρ. Πρωτοβ. Σχολή Αθηνών, ...
Γερά Οδός

β) Διάρκεια περατώσεως του έργου... 30 Απριλίου τα πρώτα 8 κεφάλαια
και αρχές Σεπτεμβρίου 1984 τα υπόλοιπα Κεφάλαια (9-12)

ε) Ο Περιοριστικός όρος του άρθρου 5 του Ν.Δ.749/70

Συμπληρωματικές οδηγίες για την κρίση όπως ορίζει η εγκύκλιος της ομάδας
σχεδιασμού του Έργου Πολυκλαδικού Λυκείου του ΥΠΕΠΘ

- 1) Αμοιβή συγγραφέων (τρόπος) ... ο νόμιμος
- 2) Αμοιβή μελών της Επιτροπής κρίσεως (τρόπος) ... ο νόμιμος
- 3) Στοιχεύα με τὰ όποια ή Δ/νοση Έφαρμ. Προγρ. όφείλει νά έφοδιάσει
τούς συγγραφείς και τὰ μέλη της Έπιτροπής κρίσεως.

Απαλλαγή από τὰ ύπηρεσιακά τους καθήκοντα τών

- 1) ... Σταυροπούλου Παναγιώτ. καθηγητή 2ου ΚΕΤΕ Πειραιώς
- 2) ... Σταυροπούλου Νικόλαο, καθηγητή ΚΕΤΕ Αθήνης, αποσπασμ. στη Δ/νοση ΚΤΕΕ Ν.Δ/τος
Αθηνών
- 3) .....

πού άνήκουν στη Δημόσια Έπιπ/ση

ΣΤ. Άλλες λεπτομέρειες

Μελοφήφησαν οι

Άποστέλλονται τὰ όνόματα της άμεσοίς διατάξεως

ΜΑΘΗΜΑ : ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΤΑΞΗ : Α' ΕΝΙΑΙΟΥ ΠΟΛΥΚΛΑΔΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΏΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ : 60 σύνολο (2 ώρες / εβδομάδα)

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

(περίπου 3 σελίδες)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

(περίπου 10 σελίδες)

1. Ορισμός και χαρακτηριστικά της Γεωργίας.
2. Τομείς Παραγωγής.
3. Πρωτογενής Τομέας - Κλάδοι Παραγωγής.
4. Συμβολή του Αγροτικού τομέα παραγωγής στην Εθνική Οικονομία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΤΡΟΦΙΜΑ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΟΦΗ

(περίπου 20 σελίδες)

1. Παγκόσμια Διατροφή πληθυσμού.
2. Ανάγκες Διατροφής του ανθρώπου.
3. Διατροφή και υγεία.
4. Πολιτική Τροφίμων.
5. Τεχνολογία και μεταποίηση τροφίμων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

(περίπου 12 σελίδες)

1. Χαρακτηριστικά γνωρίσματα της αγροτικής ζωής.
2. Διαφορές αγροτικών - αστικών περιοχών.
3. Αγροτικός πληθυσμός και ευηθής ζωής - απασχόλησης.
4. Εργατικά δυναμικά στον αγροτικό τομέα.
5. Επίδραση της εμπεχάνισης στις ευηθής δουλειάς και ζωής του αγροτικού πληθυσμού.
6. Κοινωνικές σχέσεις στην αγροτική κοινωνία - Επίδραση στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη του αγροτικού χώρου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

(περίπου 10 σελίδες)

- 4.1. Θεωρητική θεμελίωση.
- 4.2. Ιστορική εξέλιξη.
- 4.3. Οργάνωση και ανάπτυξη.
- 4.4. Δομή.
- 4.5. Στόχοι.
- 4.6. Προοπτικές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΤΡΟΠΟΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ.

(περίπου 15 σελίδες)

- 5.1. Καπιταλιστικός τρόπος παραγωγής.
- 5.2. Κολλεατιβιστικός τρόπος παραγωγής.
- 5.3. Κίβιζ - Μοσαν (κιμπούτς - Μοσάβ).
- 5.4. Ομαδικός τρόπος παραγωγής.
- 5.5. Πολυεθνικές και αγροτική παραγωγή.
- 5.6. Αγροτοβιομηχανικός - Συνεταιριστικός τρόπος παραγωγής.
- 5.7. Σύγκριση και κρίση των διαφόρων τρόπων παραγωγής.
- 5.8. Μορφές οργάνωσης γεωργικών εμεταλλεύσεων.
  - 5.8.1. Οικογενειακή αγροτική εμετάλλευση.
  - 5.8.2. Επιχειρηματική αγροτική εμετάλλευση.
  - 5.8.3. Συνεταιρισμός
  - 5.8.4. Συνεταιρισμένη οικογενειακή εμετάλλευση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

(περίπου 30 σελίδες)

- 6.1. Έννοια και Προεδιοριστικοί παράγοντες της ανάπτυξης.
- 6.2. Μέθοδοι ανάπτυξης.
- 6.3. Στατική ανάπτυξη.
- 6.4. Δυναμική ανάπτυξη.
- 6.5. Ανάπτυξη και Προγραμματισμός.
- 6.6. Ανάπτυξη και συνάρτηση παραγωγής.
- 6.7. Συντελεστές παραγωγής
  - 6.7.1. Εδαφος.
  - 6.7.2. Εργασία.
  - 6.7.3. Κεφάλαιο.
- 6.8. Συνάρτηση παραγωγής.
- 6.9. Παραγωγικότητα συντελεστών παραγωγής.
- 6.10. Αξιοποίηση συντελεστών παραγωγής.
- 6.11. Παραγωγικές δαπάνες.
- 6.12. Κόστος παραγωγής και άριστος συνδυασμός παραγωγής.
- 6.13. Συνάρτηση κόστους παραγωγής.
- 6.14. Οικονομικά αποτελέσματα.
  - 6.14.1. Πρόσοδος, Έσοδα, Εισόδημα, Κέρδος.
- 6.15. Μεγιστοποίηση κέρδους ή ελαχιστοποίηση ζημίας.
- 6.16. Μέθοδοι ανάπτυξης Ελληνικής Γεωργίας.
- 6.17. Σύγκριση μεθόδων ανάπτυξης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

(περίπου 10 σελίδες)

- 7.1. Ορισμός και σημασία της εμπορίας των αγροτικών προϊόντων.
- 7.2. Παραγωγή και εμπορία αγροτικών προϊόντων.
- 7.3. Στάδια εμπορίας των αγροτικών προϊόντων.
- 7.4. Προϋποθέσεις και ανάγκες για ομαλή και αποτελεσματική εμπορία.
- 7.5. Μέθοδοι εφαρμογής εμπορίας στη χώρα μας.
- 7.6. Σύγκριση μεθόδων εμπορίας αγροτικών προϊόντων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8.

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

(περίπου 10 σελίδες)

- 8.1. Έννοια και στόχοι της αγροτικής πολιτικής.
- 8.2. Αγροτική πίστη.
- 8.3. Αγροτική ασφάλιση.
- 8.4. Πολιτική τιμών και προεταγία αγροτικού εισοδήματος.
- 8.5. Σημασία της ανάπτυξης της αγροτικής παραγωγής στη χειμότερη οικονομική και οικονομική ανάπτυξη μέσα από το σχεδιασμό της περιφερειακής ανάπτυξης.
- 8.6. Σχεδιασμός και προοπτικές για το μέλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΚΛΑΔΟΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

(περίπου 55 σελίδες)

9.1. Φυτική Παραγωγή.

9.1.1 Φυτά μεγάλης καλλιέργειας.

9.1.1.α. Δημητριακά φυτά.

9.1.1.β. Βιομηχανικά φυτά.

9.1.1.γ. Ψυχανθιά - Κτηνοτροφικά φυτά.

9.1.2. Οπωροφόρα.

9.1.3. Κηπευτικά φυτά.

9.1.4. Ανθοκομικά φυτά.

9.1.5. Αρωματικά - Φαρμακευτικά φυτά.

9.2. Ζωική Παραγωγή.

9.2.1 Μυρμιαστικά.

9.2.2. Χοιροτροφία - Πτηνοτροφία.

9.2.3. Μελισσοκομία - Κονιμιλοτροφία - Γουνοφόρα Ζώα.

9.3. Δασική Παραγωγή.

9.4. Αλιευτική Παραγωγή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

(περίπου 15 σελίδες)

ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΦΟΔΙΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

- 10.1. Γενικά.
- 10.2. Γεωργικές κατασκευές
- 10.3. Μηχανικός εξοπλισμός.
  - 10.3.1. Γεωργικά Μηχανήματα - Εργαλεία
    - 10.3.1α. Βασικές κατηγορίες γεωργικών μηχανημάτων.
    - 10.3.1β. Κριτήρια Επιλογής γεωργικών μηχανημάτων.
    - 10.3.1γ. Βαθμός ευμηχανίας της Ελληνικής Γεωργίας - Προβλήματα - Προοπτικές.
  - 10.3.2. Λοιπός Εξοπλισμός.
- 10.4. Εφόδια.
  - 10.4.1. Πολλαπλασιαστικό υλικό.
  - 10.4.2. Λιπάσματα.
  - 10.4.3. Φάρμακα.
  - 10.4.4. Ζωοτροφές.
  - 10.4.5. Ενέργεια.
- 10.5. Βαθμός εξάρτησης της Ελληνικής Γεωργίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

ΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ

ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ.

---(περίπου 10 σελίδες)

- 11.1. Μορφωτικό επίπεδο και σύγχρονη Γεωργία.
- 11.2. Οι μορφωτικές συνθήκες στην Ελληνική ύπαιθρο.
- 11.3. Ανάγκη για τη λειτουργία οργανωμένου συστήματος παροχής γεωργικών υπηρεσιών και επιμόρφωσης στους Έλληνες αγρότες.
- 11.4. Επαγγελματική γεωργική εκπαίδευση.
- 11.5. Προϋποθέσεις και δυνατότητες για επαγγελματική σταδιοδρομία στη Γεωργία.

ΘΕΜΑ 4ο

Ο εισηγητής του θέματος Στ. Παπασημακόπουλος λέγει: Έχοντας υπόψη:

α) Το αριθμ. Φ.211.17/43/Γ2/751/16-3-84 έγγραφο του ΥΠΕΠΘ,

β) Το έγγραφο της Νομαρχίας Καβάλας με αριθμ. πρωτ. ΜΕ 345878/16-3-1984 (αποστολέας ο σχ. Σύμβουλος Γ. Ξειδάκης) και

γ) Το έγγραφο του γραφείου του κ. Υφυπουργού Π. Μώραλη αριθμ. πρωτ. 746/16-3-1984

εισηγούμαι τα ακόλουθα: Το Τμήμα να εγκρίνει για μια ακόμη φορά την ανατύπωση του βιβλίου του Ι. Μπουρούτη "Περάσματα Φυσικής" (τόμοι 2) σε 6000 τουλάχιστον αντίτυπα (σχετικό υπολογισμό έκαμε ο σχ. Σύμβουλος κ. Σιγάλας). Το βιβλίο αυτό είναι πολύ χρήσιμο για τους νέους κυρίως καθηγητές του κλάδου Α4 που συνήθως παραπονούνται ότι αγνοούν το χειρισμό των εποπτικών οργάνων Φυσικής και προφασιζόμενοι το λόγο αυτό μερικοί από αυτούς δεν κάνουν τον κόπο ούτε να ανοίξουν τα κιβώτια με τα όργανα που τους στέλνονται στο σχολείο τους. Πολύ περισσότερο η έλλειψη των βιβλίων αυτών αποτελεί έναν πρόσθετο λόγο τον οποίο χρησιμοποιούν πολλοί καθηγητές του κλάδου Α4 για να δικαιολογήσουν την παντελή απουσία πειραμάτων και γενικότερα εποπτικών μέσων από τις διδασκαλίες τους.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση,

αποφαινεται ομόφωνα:

Κάνει δεκτή την εισήγηση του Συμβούλου Στ. Παπασημακόπουλου.

Οι Εισηγητές (κ. Βάζος και οι συνεργάτες του στην Ομάδα Εργασίας ΣΕΠ) μας μίλησαν για τα αποτελέσματα της έρευνας αξιολόγησης του περιεχομένου των τευχών για την Α΄ και Β΄ Γυμνασίου. Όμως τα όσα είπαν ήταν τόσο γενικά και ελλιπή. Και απορώ πώς συμβαίνει τόσοι άνθρωποι που είναι στην Ομάδα ΣΕΠ να μην έχουν ετοιμάσει ένα γραπτό σημείωμα με τις βασικές διαπιστώσεις της έρευνας - έστω κι αν ακόμη δεν έχει ολοκληρωθεί - να μας θέσουν συγκεκριμένα υπόψη.

Στο τεύχος της Γ΄ Γυμνασίου διαπιστώνω ορισμένες αδυναμίες περιεχομένου και κυρίως γλωσσικές σε μια αποσπασματική μελέτη που έκανα :

- Σελ. 1, στ. 3. Θέλει κόμματα πριν το "που" και μετά το " θεσμό".
- " 3, στ. 7 από τελ. - Που αναφέρεται το " που" ;
- " 6, στ. 1.- Δεν είναι μάθημα ο ΣΕΠ γενικά, Εδώ γιατί όχι ενότητα;
- " 9, στ. 5μ από τέλ. - Να φύγει το ένα από τα δυο "να".
- " 17, προτελευταία παράγρ. (σημείωση). - Η σύνταξη αυτή μπορεί να πάει έτσι στους καθηγητές; Τι θα πουν για τους φιλόλογους του ΚΕΜΕ;
- " 22, στ. 3 και 4, 5.- Ισχύει ό,τι και για την προηγούμενη παρατήρησή μου.
- " 24, στ. 9.- Τι προβλέπει η Γραμματική μας για το "θάχει";
- " 38, στ.10.- Δεν είναι πια " Κοινωνικών Υπηρεσιών ", αλλά Υγείας και Πρόνοιας". Και παρά το ότι δεν αναφέρεται στο συγκεκριμένο Υπουργείο, νομίζω ότι ταιριάζει καλύτερα η νέα ονομασία. Άλλωστε γιατί να μένουμε στα παλιά ;
- " 64, στ.10. από τελ. - Ποιό είναι σωστό στο "ελευθέρων";
- " 68, στ. 2 και 3 από τελ. - Μερικά κόμματα είναι απαραίτητα.
- " 70, στ. 7 από τέλος. Μπορεί να είναι κανείς σίγουρος ότι κάθε μαθητής ξέρει την έννοια "αυταρχική";

Γενικά έχω την εντύπωση ότι το κείμενο δεν έχει προσεχτεί όσο θα έπρεπε και ίσως θα έπρεπε να το έχει δει κάποιος φιλόλογος υπεύθυνα είτε από την Ομάδα είτε από το Τμήμα.

Με βάση τα παραπάνω συμφωνώ βέβαια να σταθούν τα τεύχη για ανατύπωση, αλλά σημειώνω τις επιφυλάξεις που έχω και στα επιμέρους και γενικά για τη διαδικασία.

Δευτερολογώντας ο Σύμβουλος Γ. Βάζος λέγει :

Ως προς τις παρατηρήσεις, τις οποίες έκανα ο κ. Παπαδόπουλος στο κείμενο Αναλυτικού Προγράμματος της Γ΄ Γυμνασίου, θα αντιπαρατηρήσουμε τα εξής :

- (α) Το Αναλυτικό Πρόγραμμα, του οποίου εισηγήθηκαμε την ανατύπωση και το οποίο θα έπρεπε να μελετήσει ο κ. Παπαδόπουλος, είναι αυτό της Β. Γυμνασίου και όχι εκείνο στο οποίο έκανε τις παρατηρήσεις του.
- (β) Αλλά και στα όσα συγκεκριμένα υποδεικνύει για το κείμενο του Αναλυτικού της Γ' δεν είμαστε σε όλα σύμφωνοι. Έτσι : (α) τα κόμματα που θα ήθελε στη σελ 1, στ. 3 δεν τα κρινουμε απαραίτητα. (β) Η σύνταξη στις σελ. 17 και 22 χωρίς να είναι υποδειγματική δεν είναι και λανθασμένη. (γ) Η ονομασία του τομέα Κοινωνικών Υπηρεσιών/των Τεχνικών και Επαγγελματικών Δικελών είναι επίσημη και δεν σχετίζεται με την ονομασία του Υπουργείου.

Οι υπόλοιπες παρατηρήσεις του κ. Παπαδόπουλου λήφθηκαν υπόψη και το κείμενο διορθώθηκε στα ανάλογα σημεία.

Πάντως θα πρέπει να σημειωθεί ότι το οριστικό κείμενο του Αναλυτικού Προγράμματος της Γ' θα διατυπωθεί στο ~~πρώτο~~ τέλος του σχολ. έτους 1984-85. Γιαυτό προτείνουμε την επανεντύπωση του με την πειραματική και προσωρινή του αυτή μορφή.

Το Τμήμα ύστερα από συζήτηση

αποφασίζεται ομόφωνα

κάνει δεκτή την εισήγηση του Συμβούλου Γ. Βάζου.

ΘΕΜΑ 6ο

Ο εισηγητής του θέματος Γ. Βάζος λέγει τα εξής: Εισηγούμαστε την ανάθεση στον κ. Παναγιώτη Μαυροειδάκο, σκιτσογράφο (Δεινοκράτους 5, Κολωνάκι) την εικονογράφηση και την κατασκευή μακέτας εξωφύλλου του βιβλίου "Οδηγός Επαγγελματιών" ο οποίος προορίζεται για τις ανάγκες των Γυμνασίων και Λυκείων. Η εικονογράφηση (εκτός του εξωφύλλου) θα περιλαμβάνει 29 σκίτσα και 29 κοσμήματα. Η εκτίμηση της χρωματικής αξίας της καλλιτεχνικής δουλειάς του σκιτσογράφου εισηγούμαστε να γίνει από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων σύμφωνα με τις τρέχουσες τιμές.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση αποφαινεται ομόφωνα: Αποδέχεται την παραπάνω εισήγηση.

- 17 -

ΘΕΜΑ 7ο

Ο εισηγητής του θέματος κ. Κ. Κατσιμάνης λέγει: Το ΥΠΕΠΘ (Δ/ση Εφ. Προγρ. Μ.Ε.), Τμήμα Δ', μάς διαβίβασε με το έγγραφό του αριθμ. Γ2/39 7/8-12-83 αίτηση της κ. Ρεβέκκας Μαυρομιχάλη, με την οποία υποβάλλει το βιβλίο της "Ο Γκρέκο και το Τολέντο", Αθήνα 1975 και ζητεί να το θεωρήσουμε κατάλληλο στα πλαίσια των διατάξεων της παρ. 5 του άρθρου 2 του Ν.186/1975 του ΚΕΜΕ.

Το βιβλίο της κ. Μαυρομιχάλη θα μπορούσε να χαρακτηριστεί μυθιστορηματική βιογραφία. Ο τρόπος γραφής της είναι πλημμυρισμένος από συναισθηματική θέρμη και ποιητικό ούστρο που προέρχονται από το θαυμασμό της για το μεγάλο Έλληνα ζωγράφο. Άλλωστε στον πρόλογό της (σελ. 13) αναφέρει: "Τολμώ να γράψω για τον μεγάλο "DEMENTE" όπως εγώ τον αισθάνομαι

Αλλά αν η έξαρση και ο ενθουσιασμός συμβάλλουν στην πνευματική και συναισθηματική ενεργοποίηση του αναγνώστη, ώστε αυτός να μελετά με πολύ ενδιαφέρον το βιβλίο, ο τρόπος τεκμηρίωσης του τελευταίου δεν παρασύρει τον αναγνώστη σε παρανοήσεις. Η συγγραφέας όχι μόνο δεν αυθαιρετεί, αλλά στηρίζει την έκθεση των γεγονότων και την καλλιτεχνική ερμηνεία που προτείνει κάθε φορά σε πλήθος βιβλία, και άλλες πηγές, αποτολμώντας κάποτε και τη διατύπωση προσωπικών αλλά τεκμηριωμένων απόψεων (διαβάζω τις κριτικές για το βιβλίο, οι οποίες περιέχονται στο ειδικό τυπωμένο φυλλάδιο, καθώς και χαρακτηριστικά αποσπάσματα από το ίδιο το βιβλίο).

Το έργο της κ. Μαυρομιχάλη το θεωρώ εκπαιδευτικά χρήσιμο. Για τον Γκρέκο, κορυφαίο Έλληνα καλλιτέχνη από την Αναγέννηση ως τις μέρες μας, δεν έχουμε ένα βιβλίο ευσύνοπτο, εύληπτο και ελκυστικό. Αυτό είναι ιδιαίτερα αισθητό στο σχολικό χώρο, όπου ομιλίες, ανακοινώσεις ή εργασίες πάνω στο θέμα αυτό προσκρούουν στην έλλειψη βοήθηματος. Πρέπει να σημειωθεί ότι το βιβλίο ασκεί και ένα είδος καλλιτεχνικής παιδείας, γιατί περιγράφοντας αναλυτικά (πρόσωπα, ιστορικά δεδομένα κτλ.) και ερμηνεύοντας αισθητικά πολλούς πίνακες του Γκρέκο - με τη συνοδεία, πάντοτε, εικόνων - μαθαίνει το μαθητή να παρατηρεί και να αξιολογεί ένα ζωγραφικό πίνακα.

Η γλώσσα της συγγραφέα παρουσιάζει ορισμένα προβλήματα ορθογραφίας που τα περισσότερα οφείλονται στο ότι δε φαίνεται καλά ενημερωμένη στο **τυπικό** της Νεοελληνικής Γραμματικής του ΟΕΔΒ. Γενικά όμως το κείμενο "ρέει" και θα ήταν κρίμα η γλώσσα να μας οδηγήσει σε αρνητική τελική κρίση. Προτείνω να χαρακτηριστεί το βιβλίο κατάλληλο για τις σχολικές βιβλιοθήκες.

Ακολούθησε συζήτηση κατά την οποία πήραν το λόγο τα παρακάτω μέλη του Τμήματος και είπαν:

Ο Σύμβουλος Φ. Βώρος: Ύστερα από την εισήγηση του κ. Κατσιμάνη, που είναι κατατηγορηματικά θετική, και έχοντας υπόψη ότι συχνά στη διδασκαλία της Νεότερης Ιστορίας οι συνάδελφοι νιώθουν την ανάγκη κάτι να πουν περισσότερο για τον EL GRECO ειδικά, προτείνω να γίνει δεκτή η εισήγηση του κ. Κατσιμάνη και να γίνει σύσταση να προμηθευτούν αυτό το βιβλίο οι σχολικές βιβλιοθήκες για εξυπηρέτηση κυρίως των διδασκόντων.

Ο Σύμβουλος Ν. Παπαδόπουλος: Έχω εμπιστοσύνη στην κρίση του εισηγητή για την ποιότητα του βιβλίου και για τη χρησιμότητά του στους καθηγητές και κυρίως στους μαθητές, πολύ περισσότερο όταν γι' αυτό το βιβλίο κορυφαίοι επιστήμονες του εξωτερικού έχουν εκφραστεί επαινετικά.

Ο Σύμβουλος Ν. Βαρουχάκης: Ύστερα από αυτά που ειπώθηκαν, θα ήμουν ο τελευταίος που θα αμφισβητούσε την ποιότητα του βιβλίου. Όμως, νομίζω ότι μπορεί οι αρετές του να επιδρούν σημαντικά στην αισθητική απόλαυση του αναγνώστη αλλά δε φαίνεται το περιεχόμενο του να σχετίζεται άμεσα με την σχολική πράξη. Είναι ένα βιβλίο που διαβάζεται ευχάριστα αλλά οπωσδήποτε δε μπορεί να χρησιμοποιηθεί συστηματικά στην τάξη.

Γι' αυτό νομίζω ότι και στην περίπτωση αυτή το Τμήμα πρέπει να τηρήσει την ίδια τακτική που τηρεί ως σήμερα, να εμμένει δηλαδή στην ερμηνεία που έχει δώσει στο σχετικό άρθρο του Νόμου και να μη θεωρηθεί το βιβλίο χρήσιμο κατά την αληθή έννοια του άρθρου αυτού.

Εξάλλου με την πρωτοβουλία του κ. Κακριδή βρίσκεται σε εξέλιξη σχέδιο εμπλουτισμού των βιβλιοθηκών των σχολείων με τα πιο απαραίτητα βιβλία κατά ειδικότητα. Αν λοιπόν οι φιλόλογοι του Τμήματος κρίνουν ότι το βιβλίο της κ. Μαυρομιχάλη πρέπει να περιληφθεί στον κατάλογο αυτών

των βιβλίων δε θα είχα καμμία αντίρρηση. Είμαι όμως αντίθετος να περάσει με τη διαδικασία του άρθρου 2 του Ν.186/1975.

Επειδή από τους υπολοίπους Συμβούλους άλλοι τάχθηκαν με τη γνώμη του εισηγητή και άλλοι με την γνώμη του Συμβούλου Ν. Βαρουχάκη, ο Προεδρεύων θέτει σε ψηφοφορία το εξής ερώτημα: Το βιβλίο της Ρεβέκκας Μαυρομιχάλη "Ο Γκρέκο και το Τολέντο" είναι χρήσιμο για τις σχολικές βιβλιοθήκες;

Το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας είναι:

Ι. Σκορδίλης	ΝΑΙ
Δ. Τομπαΐδης	ΟΧΙ
Στ. Παπασημακόπουλος	ΝΑΙ
Λ. Αδαμόπουλος	ΝΑΙ
Ν. Παπαδόπουλος	ΝΑΙ
Φ. Βώρος	ΝΑΙ
Ν. Βαρουχάκης	ΟΧΙ
Ηλ. Σπυρόπουλος	ΟΧΙ

Το Τμήμα με ψήφους 7 ΝΑΙ και 3 ΟΧΙ κρίνει ότι το βιβλίο της Ρεβέκκας Μαυρομιχάλη "Ο Γκρέκο και το Τολέντο" είναι χρήσιμο για τις σχολικές βιβλιοθήκες.

ΘΕΜΑ 8ο

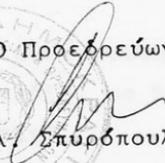
Ο εισηγητής του θέματος Λ. Αδαμόπουλος λέγει: Η Δ/νση Προσωπικού Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης με το έγγραφό της Δ2/3364/18-3-84 μας διαβιβάζει τα δικαιολογητικά του Παυλόπουλου Αναστάσιου του Δημητρίου με την παράκληση να γνωματεύσουμε αν αυτός είναι ικανός να διδάξει το μάθημα των καλλιτεχνικών στα σχολεία Μ.Ε. Όπως φαίνεται και από την αρ. 4238/23-9-1983 βεβαίωση ΔΙΚΑΤΣΑ το δίπλωμα Εφαρμοσμένων Γραφικών Τεχνών της Ακαδημίας Καλών Τεχνών της Βαρσοβίας που πήρε ο Α. Παυλόπουλος είναι ισότιμο με τα απονεμόμενα διπλώματα από τα ελληνικά ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Εξάλλου όπως προκύπτει από το πρόγραμμα σπουδών του ο Α. Παυλόπουλος είναι κάτοχος της ύλης που προβλέπεται από το αναλυτικό πρόγραμμα των καλλιτεχνικών Γυμνασίου και Λυκείου. Ύστερα από τα παρακάτω με την προϋπόθεση ότι ο Α. Παυλόπουλος είναι απόφοιτος του ελληνικού εξατάξιου Γυμνασίου ή Λυκείου, όπως ο Ν. 309 (αρ. 35 παρ. 4) μ ορίζει, εισηγούμαι ότι είναι σε θέση να ασκήσει τα καθήκοντα του εκπαιδευτικού λειτουργού σε σχολεία Μ.Ε. ως καθηγητής καλλιτεχνικών.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση,

αποφάνεται ομόφωνα:

Κρίνει ότι ο Αναστάσιος Παυλόπουλος, πτυχιούχος των εφαρμοσμένων γραφικών τεχνών της Ακαδημίας Καλών Τεχνών της Βαρσοβίας, είναι σε θέση να ασκήσει τα καθήκοντα του καθηγητή Καλλιτεχνικών σε σχολεία Μ.Ε. με την προϋπόθεση ότι αυτός είναι απόφοιτος ελληνικού εξατάξιου Γυμνασίου ή Λυκείου.

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της ημερήσιας διατάξεως και λύθηκε η συνεδρίαση του Τμήματος.

Ο Προεδρεύων

 ΗΛ. Σπυρίδουλος

Η Γραμματέας

 Π. Παπαδημητρίου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ (ΚΕΜΕ)
ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Π ρ ά ξ η 36

Σήμερα 4 Απριλίου 1984, ημέρα Τετάρτη και ώρα 9 πρωινή, το Τμήμα Μέσης Εκπ/σης του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώ-σης (ΚΕΜΕ) συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με προεδρεύοντα το Σύμβουλο Ν. Βαρουχάκη.

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος οι : Δ. Σακκάς, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαζίδης, Σύμ-βουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεο-δωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές. Χρήη γραμματέα έκανε η φιλόλο-γος Παρασκευή Παπαδημητρίου.

Απουσίαζε από τη συνεδρίαση ο Σύμβουλος Ηλ. Σπυρόπουλος, γιατί είχε υπηρεσιακή απασχόληση.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ

1. Οριστικοποίηση εξεταστέας ύλης Γενικών εξετάσεων.
Εισηγητής : Ν. Βαρουχάκης.
2. Κρίση βιβλίου Ιστορίας Γ' Γυμνασίου.
Εισηγητής : Φ. Βώρος.

Αφού διαπιστώθηκε η απαρτία του Τμήματος και επικυρώθηκε η προ-ηγούμενη πράξη, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της ημερή-σιας διάταξης.

Θ Ε Μ Α : Οριστικοποίηση εξεταστέας ύλης Γενικών εξετάσεων.

Ο αρμόδιος για το θέμα εισήγησε κ. Ν. Βαρουχάκης θέτει υπόψη των μελών του Τμήματος το έγγραφο Γ2/1020/3-4-84 της Δ/σης Εφαρ. Προγρ. Μ.Ε. για την οριστικοποίηση της εξεταστέας ύλης των Γενικών Εξετάσεων όπως αυτή διαμορφώθηκε με βάση τα αντικειμενικά στοιχεία που τέθηκαν υπόψη μελών του ΚΕΜΕ που κλήθηκαν σε σύσκεψη στις 2-4-84 στο Υπουργείο.

Ο κ. Βαρουχάκης εισηγείται να γίνει δεκτή η προτεινόμενη μικρή ελάττωση (σε σύγκριση με ό,τι ήδη έχει προτείνει το Τμήμα) της εξεταστέας ύλης όπως κατά μάθημα αναφέρεται στο παραπάνω έγγραφο με την εξής συμπλήρωση:

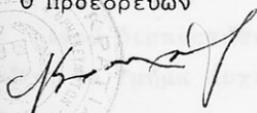
Από την προτεινόμενη ύλη Μαθηματικών 4ης δέσμης να εξαιρεθούν επιπλέον οι παραγρ. 6.25 - 6.29 γιατί αντιστοιχούν σε ύλη που ήδη εξαιρείται και από τα Μαθηματικά της 1ης δέσμης. Έτσι, η εξεταστέα ύλη των Μαθηματικών 4ης δέσμης περιλαμβάνει την ύλη του βιβλίου Μαθηματικά II τεύχος α' και από το τεύχος β' του ίδιου του βιβλίου την ύλη μέχρι και την Παρ. 6.24.

Το Τμήμα ύστερα από διευκρινιστική συζήτηση αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Ν. Βαρουχάκη στο σύνολό της.

Το 2ο θέμα : Διαδικασία κρίσης βιβλίου Ιστορίας Γ' Γυμνασίου αναβλήθηκε για επόμενη συνεδρίαση.

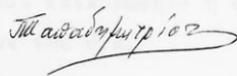
Στο σημείο αυτό λύθηκε η συνεδρίαση του Τμήματος.

Ο Προεδρεύων

Ν. ΒΑΡΟΥΧΑΚΗΣ

Η Γραμματέας

Π. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΠΡΑΞΗ 37/1984

Σήμερα 6 Απριλίου 1984, ημέρα Παρασκευή και ώρα 9 πρωινή, το Τμήμα Μέσης Εκπαίδευσης του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως (ΚΕΜΕ) συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με προεδρεύοντα το Σύμβουλο Ηλ. Σπυρόπουλο, ο οποίος προεδρεύει με εντολή του Προέδρου του Τμήματος Φ. Κακοιδή.

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος οι: Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Κυρ. Κατσιμάνης και Κ. Φούσκας, Εισηγητές. Χρέη γραμματέα έκανε η Φιλολόγος Παρασκευή Παπαδημητρίου.

Απουσίαζαν από τη συνεδρίαση οι κ.κ. Ι. Σκορδίλης, Ειδ. Σύμβουλος και Β. Θεοδωρακόπουλος, Εισηγητής για υπηρεσιακούς λόγους.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Διαδικασία κρίσης του βιβλίου Γλωσσικής Διδασκαλίας Α' και Β' Γυμνασίου. Εισηγητής Δ. Τομπαΐδης.
- ΘΕΜΑ 2ο - Συγκέντρωση Α.Π. Γυμνασίου και Λυκείου. Εισηγητής Δ. Σακκάς.
- ΘΕΜΑ 3ο - Αναλυτικό πρόγραμμα του Μαθήματος "Κοσμιογραφία" και προκήρυξη του αντίστοιχου διδ. βιβλίου.
Εισηγητής: Ν. Βαρουχάκης, Α. Αδαμόπουλος
- ΘΕΜΑ 4ο - Διαδικασία κρίσης βιβλίου Ιστορίας Γ' Γυμνασίου. Εισηγητής Φ. Βώρος.
- ΘΕΜΑ 5ο - Ανάθεση συγγραφής διδ. βιβλίου "Αρχαία Ελληνικά" Α' τάξης Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου. Εισηγητής Δ. Τομπαΐδης.
- ΘΕΜΑ 6ο - Ανακοινώσεις

Αφού διαπιστώθηκε η παρτίδα του Τμήματος και επικυρώθηκε η προηγούμενη πράξη, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

ΘΕΜΑ 1ο

Για τη συζήτηση του θέματος αυτού παραβρέθηκε ο συγγραφέας Αν. Μουμτζάκης, ως αντιπρόσωπος και των άλλων συγγραφέων του βιβλίου Π. Κάνδρου, Ε. Λανάρη, Δ. Τάνη και Χ. Τσολάκη.

Επίσης παραβρέθηκαν και τα μέλη της Επιτροπής Κρίσης Γκάγκαλη Ιωάννη, Καραμπάγια Μ., Ν. Γρηγοριάδης και Αγγ. Χαραλαμπόπουλος.

Ο Προεδρεύων, αφού παρουσίασε στο Τμήμα τους παραπάνω, συγγραφείς του βιβλίου και μέλη της Επιτροπής, και ζήτησε από τα μέλη της Επιτροπής να εκφράσουν τη γνώμη τους για το βιβλίο.

Τα μέλη της Επιτροπής είπαν με την παρακάτω σειρά τα εξής:

./.

ΓΕΩΡΓΙΑ Η ΙΩΑΝΝΑ

Μιχάλης Μιχαήλ Γυμνάσιο Νέας Πεντέλης.

Κρίση Βιβλίων Γλωσσικής Διδασκαλίας
Γυμνασίου >>

Εισήγηση Έκθεση.

Όπως διαπιστώσα από την εφαρμογή της Πειραματικής
Διδασκαλίας στο Μιχάλη Γυμνάσιο Νέας Πεντέλης, μαζί
από τη μελέτη, τόσο του βιβλίου Γλωσσικής Διδασκαλίας,
όσο και του βιβλίου του καθηγητή, η προσφορά των
βιβλίων είναι θεμελιώδης και πολύτιμη στη Γλωσσική μας παιδεία.

Από χρόνια όραμα ήταν να διδάσκονται τα
γραμματικά και ιστορικά γεγονότα σε ενδυσάμετο, όπως
εργασία και δημιουργία δραματικά μέσα στα πλαίσια
μιας δράσης. Για πρώτη φορά ένα σχολικό βιβλίο
διδάσκει τη δομή της πρότασης και τη λειτουργία
της λέξης από γραμματική και ιστορική άποψη.

Το βιβλίο αυτό απευθύνεται τη σύγχρονη
για τη διδασκαλία της γλώσσας. Η καινούρια αντιμετώπιση
των λέξεων μέσα σε σύνταξη λεκτική, σε σχέση με τα
άλλα στοιχεία του λόγου και της γλώσσας, αναδεικνύεται
πλήρως και στη γλωσσική λειτουργία των ομιλι-
κών πράξεων και στις ειδικότητες της σύγχρονης
γλωσσολογίας. Νέοι όροι γλωσσολογίας όπως το
σημασία, το νόημα, ο ιστορικός και
παράδειγμα δράσης, τόσο ενδιαφέροντα για την
αιτιολογία της γλώσσας, για την λειτουργία και
την ερμηνεία, αλλά και τον ρόλο σε μεγάλο
βάθος από τους μαθητές μας, διδάσκονται για
πρώτη φορά. Έτσι το παιδί κατανοεί τη

εργασία της γλώσσας, και τη δομή της.
 Τα θέματα του βιβλίου είναι ποικίλα ενδιαφέροντα για τους μαθητές γιατί αναφέρονται από την επιστημονική και είναι μέσα από τις προβλεπόμενες δραστηριότητες βιβλίου, πληρη, εύκολο ερευνητικότητα, αλλά και με πρωτοτυπία, εμπλουτισμένο με φωτογραφίες, βίντεο και ειδικές, βοηθεία των μαθητών και την συνάρτησή, ενώ συγχρόνως δίνει τη δυνατότητα στον μαθητή να αφομοιωθεί τη λειτουργία της γλώσσας.

Η μεθοδολογία των μελετητικών είναι καινή, γιατί ένα βιωματικό ή δραματικό φαινόμενο που παρουσιάζεται, αναλύεται και συζητείται σε περίεργες της μιας ενότητες. Στόχοι για εμπέδωση της διδασκαλίας υπάρχουν αφηρητές αλλά είναι οι μαθητές αναμένεται να χρησιμοποιήσουν τις γνώσεις άλλων μαθημάτων, Γεωγραφίας, Φυτολογίας, Ιστορίας, κ.α. ποικίλο θέμα.

Η μεγάλη όμως προνομή του βιβλίου πιστεύω ότι έγκειται στο ότι είναι το πρώτο πρόβλημα μαθητών και μαθητριών στον τομέα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρά το γεγονός ο αυτοσχέδιος με το αρμόδιο πρόβλημα σχεδόν που δίνεται γύρω από το καθεστώς, ενισχυμένο και εμπλουτισμένο με φωτογραφία και κείμενα σχετικά, ενισχυμένα με ποικίλα ερευνητικά και με θέματα κοινωνικά και γενικότερου προβληματισμού, αλλά και στην επίλυση.

Έτσι οι μαθητές έχουν την διάθεση της ένα πρόβλημα σχεδόν, μάλλον να κυριεύσουν, έχουν πολλές ιδέες γύρω από τα διάφορα θέματα και μπορούν να τις χρησιμοποιήσουν

αι τις ενδέχεται ες γράμεις.
 τινος δίνεται η δυνατότητα μεσόδου της Ένδεας
 τη διδασκαλία της παραφράσης, ενώ αλλοίως με
 τον τρόπο αυτό μαθαίνουν να αφενά το λεξιλόγιο
 παίρνουν και να το χρησιμοποιούν ες ελεύθερη δημι-
 ούσια.

Προβίζω ότι το λεξιλόγιο θα αφηθεί εσο έδαφος
 να δέξουμε, με τη διδασκαλία της παραφράσης και
 την καλύτερη κατανόηση των λέξεων παρά ορισ-
 τήν εννοιασολογία. Η ομαδοποίηση των
 λέξεων πρέπει να γίνεται ες όζες τις ενότητες,
 ώστε πιο εύκολα να κατορθώσουν οι μαθητές να
 κάνουν γράμεις, σημασιές προσδέσεις και παρα-
 φράσεις.

Με αυτόν τον τρόπο πιστεύω, ότι θα έχει μεγα-
 λύτερη βοήθεια και ο μαθητής ες διδασκαλία
 της τεχνικής της Ένθεσης και ες προετοιμασία
 της σχεδιασματού του, όπως ζητάει το βιβλίο
 του καθηγητή.

Προβίζω βοήθεια για κάθε γλωσσόλο ες
 διδασκαλία του βιβλίου της Γνωστικής διδασκαλίας
 να είναι το βιβλίο του καθηγητή.

Όπως διαπιστώσα, δίνει σημασιές γλώσσας για
 τη λειτουργία της γλώσσας, με στοιχεία γλω-
 σσολογίας γύρω απ' τα διαζόρα γάνθωντα εαν
 ετα δικάζει, παραδειμάζει ες βιβλιογραφία και
 παρέχει αφημερότερα παραδείγματα ες κα-
 τηση, βοηθώντας τον ες διδασκαλία του.
 ετσι ο μαθητής έχει θεωρητική ετήρηξη.
 Ας προεχτούν οι συζητήσεις των εσυνεδίων

καί σε ορισμένες υποίχθη αόριστα αεόγρια.
 α κεδάγια τω ζυτταυιαί θα αρέωι να
 κεδώνονται με όω το δισατή περιεώτερες αεοήεις
 κείαθι στη γενική προσδιοριστική δεν είναι κριτές
 μάγιστα στη γενική αντιστοιχισιγ' και υπο-
 γενική γείηοι τείεις

Καλό είναι να περθείου από τα πρώτα,
 όγας κεδάγια όα τα είδη του γραντα.
 όω σε τωδουασμό με τη γωόωα, γεφοός,
 όα θα βοηθήει το βαβικό όόωο του βιβλίου
 όου, όηαδύ τη βεγίωθ πωις έυγρασις,
 που οι μαθητές παρσυβίωθ μάγισθ αδύαθια.

Μάγισθ όρεαέυαθια τω βιβλίω είναι το
 όε δεν υπεργαέει τούς μαθητές σε αεωοσίθισθ.
 κως, επειδή είγγοσε δισεί τη όεωρία και κάπο
 ε σε αοιωδύ γρραματιά ή ευσταυιαί γανόμενα
 παρσπέμπει όω βιβλίω της γρραματιύς ή τω ζυτταυιαί
 κείαθι, κομίσω ότι αεόθ όα ήτορ να υπόρχη
 κα ενιαία όιδασυιαί αεγυεώθισθ όεη έχέση βι-
 γρωόισιγ' όιδασυιαίς και βιβλίω γρραματιύς.

ευσταυιαί. (Τέτοια περίπτωθ έγρηε στη βυγίδα 15⁴
 173
 που για τα παρσίωθ αοισοβίωθ ίωθ γανέρωθ
 όόωθ ή αοεξίγγορα ενεργεία παρσπέμπει 6 το
 βιβλίω της γρραματιύς, έμθ όωι βυγίδα 203 δεν
 παρσπέμπει και δισεί τη όεωρία για τα τόνικα
 και τα περιεταυιά αοισοβίωθ.)

Επίθ, επειδή, όπως είπαμε, τα διάφορα γρρα-
 ματιά ή ευσταυιαί γανόμενα έργυηρύνετα σε
 περιεώτερες της μιας ενότυτες, αεόθ όα ήτορε
 να υπόρχων και αεοήεις Αρεπέγασαίως.

εις των τύπων της Γεγίδας 220 που δίνουν
ανάλογα στο μαθητή να εγγραφεί σε ευρεία
περιφέρεια του και τη δημιουργική φαντασία
που θα πρέπει να υπάρχει σε όλες σχεδόν
πτώσεις.

Παρόμοια στην Έγγραση-Έκθεση, προτείνεται
διδάσκονται τα κείμενα της Νεοελληνικής Προφο-
ρίας συγχρόνως με τα αντίστοιχα θέματα
κάθε ενότητας. Επίσης να δίνονται υποδείξεις
εξομαρτήματα στον μαθητή. Προτείνω πως
το βιβλίο του μαθητή θα πρέπει να περιέχει
επιστημονικές όψεις των εξιστάσεων του βιβλίου.
Μπορεί κρίνω ενόπιον τα θέματα των ενόσεων
αγαυεύοντες από το βιβλίο του μαθητή και να
είναι μόνο στο βιβλίο του μαθητή.

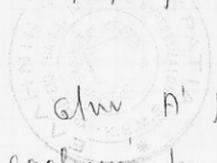
Προσπερνάω τής, ότι για κάθε διδακτική
ώρα αδαίνεται 5-6 διδακτικές ώρες.

Τελειώνοντας, δέξω για μια ακόμη φορά
την Έγγραση της υποστήριξής μου για το
βιβλίο από το οποίο προκύπτει ότι είναι
απόλυτο.

Αγία Παρασκευή, 6 Απριλίου 1984
Σωάννα Κωσταμά

για το βιβλίο «^{Ευδελαν} Γνωστική Διδασκαλία
 Α' Γυμνασίου» Π. Κανδου - Ε. Λοβιανού,
 Α' Μουσουλίου, Δ. Τσάνη @ Χ Τεσσάρη
 (Ευχαριστούμε σε ευνοϊκά Κ.Ε.Μ.Ε. στις 6-4-84 που
 ανέλαβαν να μοιρέσουν τον τίτλο Φ. 211.13/3/Γ2/463/4
 3-84 εφεξής του ΝΠ.Ε.Π.Θ.)

Το βιβλίο διδάχθηκε μεθοδικά στην Α' τάξη
 Γυμνασίου του Π.Σ.Π.Α. Από την εφαρμογή του να
 από την προσέγγιση του μαθήτη μετρία στα ερωτήματα
 ευνοϊκά:

Α' βιβλίο με το βιβλίο τεχνολογίας διακρίνεται ότι
 υπάρχει οργάνωση, μεθοδικότητα, ενοποιημένη εφαρμογή
 τα, απέναντι στην ενασχόληση που τον προσφέρει
 βιολογικό της, συνδέεται με γνώση με την γνώση της
 ιστορίας που την έχουν τα ερωτήματα κείμενα κ
 γνώσεων κοινά ενδιαφέροντα των μαθητών από τη
 ποικιλία, την ιστορία, τη γεωγραφία, τη φιλοσοφία,
 τα μαθηματικά, την τεχνολογία. Συνδέεται
 για πρώτη φορά η γνωστική διδασκαλία με την
 ευδελαν - ένταξη, που αντικαθίσταται ευνοϊκά
 να αναθεωρηθεί. Η μεθοδικότητα που αναφο
 ρείται είναι απλή, εύκολη με την αντικατάσταση
 των μαθητών να ετα, ενοποιημένη και διδακ
 τική ότι τα πάντα είναι δυνατό να διδαχθούν
 σε όλες τις μορφές αυτή η μεθοδικότητα να ευνο
 οίσει με την αναθεωρημένη μεθοδικότητα του μαθη

Ευνοϊκά συμπεράσματα των μελετών ότι η

... ημετέρα σου και λοιπά από τον ...
... (από τον χώρο τους στον ...)
... ορα μαλακώματα σε αντίστοιχα ...

- 7) Ειδιοτελεία για τον ...
- το ... να δίνεται, να τον ...
  - να ... οι ... για να ...
... ο ... ...
  - η ... του ... να ...
... με ...
  - το ... να ...

B. Το ...
Είναι ...
...
...
...
...
...

...
...
...
...
...

Εισηγητική Έκθεση

για το βιβλίο "ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ Α' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ"
των Π. Κάνορου, Ε. Λανάρη, ^{Α. ΜΟΥΜΤΑΖΕΚ} Τάνη, Χ. Τσελάκη

Το βιβλίο έχει όλες τις αρετές που περίμενε, εδώ και δεκαετίες, ο ανήμερος στις κατακτήσεις της γλωσσολογικής επιστήμης Έλληνας φιλόλογος: είναι πρωτοποριακό στο είδος του, μεθοδικό, παιδαγωγικά πρόσφορο για την αποτελεσματική διδασκαλία της γλώσσας και επιστημονικά έγκυρο.

Ο πρωτοποριακός χαρακτήρας του συνίσταται (1) στη σαφή προ-σπάθεια των συγγραφέων (πρώτη μετά τις "Λεξιλογικές Ασκήσεις" του Μ. Τριανταφυλλίδη) να διοχετεύουν τα γλωσσικά φαινόμενα λειτουργούν δυναμικά μέσα στα πλαίσια της φράσης και (2) στη σύνθεση της έκφρασης με την έκθεση. Παράλληλα οι συγγραφείς έχουν εφοδιάσει το διδασκόντα με το δικό του βιβλίο -βήθημα απαραίτητο για την αποτελεσματική διδασκαλία του μαθήματος.

Παρά τις δυσκολίες ενός τέτοιου εγχειρήματος, οι συγγραφείς κατόρθωσαν να οργανώσουν σε ικανοποιητικό βαθμό το χαώδες υλικό και να το προσφέρουν με τρόπο μεθοδικό και πρόσφορο από παιδαγωγική άποψη: όλες οι ενότητες του βιβλίου (38 συνολικά) είναι σωστά δια-φωμένες· περιέχουν (Α) ένα κείμενο σχετικό με τις γνώσεις και τα ενδιαφέροντα των μαθητών, που τους βοηθάει να εκφραστούν προφορικά απαντώντας σε ερωτήσεις γενικότερης γλωσσικής σημασίας και να επιστημονούν μερικά γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα, (Β) ασκήσεις για την εφαρμογή της θεωρίας και για την παραγωγή των γραμματικο-συντακτικών φαινομένων που διδάσκονται στην ενότητα, (Γ) διδασκαλία του παραγωγικού μέρους της Γραμματικής και σημασιολογία, (Δ) λεξιλό-γιο με βάση το κείμενο ή τα κείμενα, που θα το εκμεταλλευτούν οι μα-θητές, για να ασκηθούν στην έκφραση και την έκθεση. Η θεωρία και οι κανόνες άλλοτε δίνονται, όπου χρειάζεται, και άλλοτε γράφονται μέσα από τη διδασκαλία της ενότητας. Ακόμη, η γλωσσική μορφή των κειμένων είναι οικεία στους μαθητές, γιατί αντλείται όχι μόνο από λογοτεχνικά κείμενα όσο από κείμενα της καθημερινής ομιλίας, του τύπου, των επι-στημονικών εγχειριδίων κτλ.

Πέρα από τη μεθοδικότητά του, το βιβλίο σιηρίζεται κίνω στα συμπεράσματα της σύγχρονης Γλωσσολογίας, όπως αυτή διαμορφώθηκε με και μετά το SAUSSURE, χωρίς να κηορρίπτονται και τα έγκυρα συμπεράματα της παραδοσιακής Γλωσσολογίας. Έτσι κοντά σε αρκετά παρεοσιακά στοιχεία συναντούμε τις έννοιες του φωνήματος, του μορφήματος, του συνόλου, των συνταγματικών και παραδοσιαγματικών σχέσεων, του διαγράμματος δέντρου, του μετμορφωτισμού κτλ.

Την ίδια επιστημονική εγκυρότητα και παιδαγωγική μεθοδικότητα προσουίξει και το "ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ". Εδώ δίνονται οι απαραίτη-τες γνώσεις για τον καθηγητή, ή γίνεται παρακομή σε επιστημονικά βιβλία που περιέχουν αυτές τις γνώσεις, και επαρκείς οδηγίες για την αποτελεσματικότερη διδασκαλία του βιβλίου της Γλωσσικής Διδασκαλίας.

Παρά τις αρετές του αυτές το βιβλίο έχει και κάποιες παραλεί-ψεις και επιστημονικές ανακρίβειες, ~~αλλά αυτές είναι ελάχιστες~~, μερικές από τις οποίες είναι εύκολο να διορθωθούν:

Παραλήψεις:

Νομίζω ότι θα έπρεπε να αναφέρονταν ακόμα στοιχεία για την παράγραφο: (1) ο ρόλος της θεματικής πρότασης και των λεπτομερειών, (2) επαρκής ανάπτυξη και (3) ενότητα της παραγράφου, γιατί όλα αυτά θα μπορούσε να τα εκμεταλλευτεί ο καθηγητής στη διδασκαλία της έκθεσης.

Ανεκρίσεις:

- Σελ. 21: Να διασαφηνιστεί η διαίκριση φθέγγων και φωνημάτων. Οι φθέγγοι δεν ταυτίζονται με τα φωνήματα.
- " 65α: Αντί θεματική περίοδος, καλύτερα θεματική πρόταση (TOPIC SENTENCE), γιατί η πρόταση (επλή ή σύντομη) ταυτίζεται πολλές φορές με την περίοδο.
- " 124: Άσκηση (2): Γραμματικό μέτρομα δεν είναι το γράμμα ε στην κατάληξη -ετε, αλλά όλη η κατάληξη. Θα πρέπει επομένως ή να αφαιρεθεί ή να τουποδοθεί μέρος της κατάληξης (λέγ-) ή να να διατυπωθεί η άσκηση ως εξής: Συμπλήρωσε στις παρακάτω λέξεις τα γραμματικά μέρημάτα (οπότε θα μείνουν όπως είναι τα γράφεται και λέγεται).
- " 126: Το σχήμα του συντακτικού και παραδειγματικού άξονα έτσι όπως δίνεται, είναι λάθος (γράφεται ή ίσια πρόταση και οριζόντια και κάθετα, ενώ θα έπρεπε στον κάθετο άξονα να αντικατασταίνεται κάθε φορά ένας συντακτικός όρος ως εξής):

Τα άλογα πήδησαν	απ' τον τοίχο
Τα πρόβατα	απ' το φράχτη
Τα κατσίκια	απ' τη μάντρα
Τα βόδια του κυρ θωμά	απ' το κάμελο
	Συντακτικός άξονας

- " 131α: Συντομή παραγράφου, Όσα ακολουθούν αναφέρονται πιο πολύ στη λογική και αλληλεξάρτηση των νοημάτων και λιγότερο στη συντομή (τη σύνδεση ομοιοτήτων των νοημάτων μεταξύ τους με λέξεις-γέφυρες). Ο τίτλος επομένως μπορεί να γίνει: Λογική αλληλεξάρτηση παραγράφου ή: Λογική αλληλεξάρτηση και συντομή παραγράφου.

Αθήνα, 5 Απριλίου 1984

Νίκος Γρηγοριάδης

Παρατηρήσεις για το βιβλίο Γλωσσική διδασκαλία των Κένδρου, Λανέρη, Μουμιτζάκη, Τζήνη, Τσοδάκη.

Κάθε προσπάθεια που στοχεύει στην ανανέωση και βελτίωση της διδασκαλίας της γλώσσας στα σχολεία μας είναι ευπρόσδεκτη και δώ μπορεί παρά να τη βλέπουν με ικανοποίηση όσοι νοιάζονται γ' αυτό το θέμα.

Πρέπει να χαιρετιστή, λοιπόν, πρώτα-πρώτα η πρωτοβουλία του ΚΕΜΕ για τη σύνταξη ενός νέου βιβλίου για τη γλωσσική διδασκαλία.

Το κρινόμενο βιβλίο αποτελεί αναμφισβήτητο προϊόν μεγάλου μόχθου. Είναι φανερό σε όλη του την έκταση η επιμέλεια και η συστηματικότητα με την οποία εργάστηκαν οι συγγραφείς του.

Ως γλωσσολόγος που νοιάζομαι για τα θέματα της διδασκαλίας της γλώσσας έχω να κάμω μερικές παρατηρήσεις, γενικές και ειδικές, με διάθεση συμβουλής στην παρουσίαση ενός όσο γίνεται αρτιότερου βιβλίου. Άλλες από τις παρατηρήσεις αυτές είναι άμεσα αξιοποιήσιμες και άλλες μπορούν να βοηθήσουν σε μια μελλοντική αναθεωρημένη επανέκδοση του βιβλίου.

Καταρχήν είναι πολύ θετικό το ότι συντάχθηκε παράλληλα με το βιβλίο του μαθητή και ένα βιβλίο για τον καθηγητή. Για αυτό το τελεσίγειο όμως θα ήχα να παρατηρήσω ότι δεν θα έπρεπε να δίνει την έμφαση στις απαντήσεις πάνω στις ασκήσεις που περιέχει το βιβλίο του μαθητή. Θα έπρεπε να αποτελεί πηγή ενημέρωσης και εργαλείο κριτικής του καθηγητή δίνοντάς του βιβλιογραφία για προωθητικά του διαβήματα και οδηγίες για αποτελεσματικότερη διδασκαλία. Κάτι τέτοιο γίνεται περίπου με τις δύο πρώτες ενότητες του βιβλίου του καθηγητή.

Η όλη σύλληψη του βιβλίου είναι πράγματι νέα και σπάνια των παρόδων ε' αυτόν τον τομέα όπου η γλωσσική διδασκαλία είχε καταλήξει να είναι κενός τύπος. Είναι σωστή η άποψη που διατυπώνεται στην εισαγωγή του βιβλίου του καθηγητή για την αποφυγή απομνημόνευσης των γραμματικών και συντακτικών κανόνων. Αυτός πρέπει να τους ξέρει ο καθηγητής. Οι μαθητές, κατάλληλα καθοδευόμενοι, πρέπει να διδάχονται να χρησιμοποιούν τη γλώσσα για να επικοινωνούν. Πολύ σωστά τονίζεται ότι η γλώσσα είναι χρήση και αυτό είναι που πρέπει να κατανοήσει τη διδασκαλία. Αβγαδώς έχη επισημειωθεί στο βιβλίο μια τέτοια προσέγγιση.

Και πιστεύω ότι το τελευταίο μέρος κάθε ενότητας υπηρετεί σε σημαντικό βαθμό αυτή την προσέγγιση με το να προσφέρει πλαίσιο υλικό για εκμετάλλευση και ευκαιρίες για προφορική και γραπτή έκφραση των μαθητών.

Απο την άλλη μεριά όμως θεωρώ ότι υπάρχει μια αντίφαση ανάμεσα στη διακηρυγμένη θέση των συγγραφέων ότι η γραμματική και το συντακτικό θα αποτελούν βιβλικά αναφορές για το μαθητή, όπως ακριβώς και το λεξικό, και στην ευρεία παρουσίαση του συντακτικού στο δεύτερο μέρος κάθε ενότητας, έστω και αν αυτή η παρουσίαση είναι πιο ελαστική απ' ό,τι στο βιβλίο του συντακτικού. Αυτό οδηγεί αναπόφευκτα στη χρησιμοποίηση μιας γλωσσολογικής μεταγλώσσας που στη καλύτερη περίπτωση δεν προσφέρει τίποτε στους μαθητές, ταλάχιστον στο πρώτο στάδιο της γλωσσικής διδασκαλίας (δύο πρώτες τάξεις). Ακόμη περιέδη τον κίνδυνο να μην αλλάξει τίποτε στη σχολική πράξη και οι περισσότεροι καθηγητές να δούν το βιβλίο όχι σαν ένα οδηγό για την αποτελεσματικότερη διδασκαλία της γλώσσας, αλλά σαν ένα προσφορότερο βοήθημα

για τη διδασκαλία του συντακτικού της γλώσσας. Σε
μια τέτοια περίπτωση δεν θα έχουμε κάνει ούτε ένα
βήμα. Η παρουσία, λοιπόν, του συντακτικού και ο σχε-
τικός προβληματισμός θα μπορούσε να έχει τη θέση
του στο βιβλίο του καθηγητή, και στο βιβλίο του
μαθητή θα έπρεπε κατ' ανάγκη να προσφερθεί κατάλλη-
λο και αυθεντικό γλωσσικό υλικό που θα βοηθούσε
~~ο μαθητή~~ να κατακτήσει γλωσσικές χρήσεις που
απαιτούνται στους αντίστοιχους συντακτικούς κανόνες.

Η μη παρουσία του συντακτικού θα έλυνε και
το πρόβλημα του είδους του προς παρουσίαση συντακτι-
κού. Στο συγκεκριμένο βιβλίο η πλάστιγγα έγκλιση προς
το παραδοσιακό συντακτικό που μοιάζει με σε ορισμένα
σημεία με πιο σύγχρονες επιστημονικά κριτικά.

Ειδικές παρατηρήσεις

Η 2^η ενότητα πρέπει να αναθεωρηθεί. Να μη γίνει
λόγος για διάκριση ρημάτων και φωνημάτων. Να
παράλειφθεί ή να αναθεωρηθεί το κομμάτι όπου γίνεται
λόγος για τα δίγωνα μη, ντ, ντζ, τζ, μ. Επίσης
να προσεχτεί το περι δίγρων. Τα γράμματα απο-
δίδουν ρημούς ή φωνήματα; Να αλλάξει ο πίνακας
των συμφώνων στη σελ. 27 και να διορθωθούν χαρακτη-
ρισμοί όπως διπλοδοντικά, λαρυγγικά, γλωσσικά κτλ.

Στη σελ. 30 η διατύπωση: "με λίγα φωνήματα διώνεται
πλήθος λέξεων" να γίνει: "με το συνδυασμό λίγων
φωνημάτων παίρνουμε πλήθος λέξεων".

Στη σελ. 36 από τον ορισμό του μορφήματος να
βυρα το σε μια λέξη. Στην ίδια σελ. αντί λεξικά
καλύτερα να πούμε λεξικά μορφήματα.

Σελ. 49: Δεν είναι σωστό να πούμε ότι οι λέξεις συμβάλ-
λουν στη λειτουργία της πρότασης.

Τα όσα λέγονται στην 5^η πρόταση για τη σχέση του
ονομαστικού και του ρηματικού μέρους καλό είναι
να συνδεθούν με την πρόταση όπου γίνεται λόγος
για ~~para~~ συνταχματικές και παραδηματικές σχέσεις.
Με την ευκαιρία της εξέτασης αυτών των σχέσεων καλό
είναι να δούμε τι συμβαίνει από αυτή την άποψη και
στο επίπεδο των ρημάτων όπου η εικόνα είναι
πιο καθαρή και απρόσκοπη αντιληπτή.

Το σχήμα που δίνεται στη σελ. 126 για τις συνταχ-
ματικές και παραδ. σχέσεις θα διορθωθεί.

Μετά από τις εισηγήσεις - παρατηρήσεις - των κριτών ο συγγραφέας του βιβλίου Α. Μουμτζάκης έδωσε πάνω σ' αυτές τις απαραίτητες εξηγήσεις. Ύστερα από αυτά απεχώρησε ο συγγραφέας του βιβλίου και τα μέλη της Επιτροπής κρίσεως και ακολούθησε συζήτηση μεταξύ των μελών του Τμήματος.

Ειδικότερα ο Σύμβουλος Δ. Σακκάς είπε: Δε χωρεί αμφιβολία ότι το βιβλίο αποτελεί αξιοσημείωτο γεγονός στην ιστορία του ελληνικού εκπαιδευτικού βιβλίου. Το εγγυώνται οι συγγραφείς, το τόνισαν οι κριτές. Δύο μόνο παρατηρήσεις-συστάσεις έχω να κάνω:

α) Άκουσα ότι οι ενότητες του βιβλίου χρειάζονται 5-6 διδακτικές ώρες για να διδαχτούν αντί των 2-4 που έχει υπολογιστεί. Έτσι θα κινδυνεύσει να μένουν αδίδακτες οι τελευταίες ενότητες που πολύ πιθανόν να είναι και οι πιο σημαντικές. Συνηθισμένο φαινόμενο στα ελληνικά διδακτικά βιβλία.

β) Είναι γνωστό ότι ο τρόπος συγγραφής και η ύλη των βιβλίων "Κείμενα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας" άνοιξαν μεγάλους δρόμους στην παραπαιδεία και το παραβιβλίο και σ' αυτό το μάθημα. Να μη γίνει το ίδιο και μ' αυτό το βιβλίο. Και ανησυχώ. Γιατί άκουσα για ερωτήσεις στους μαθητές που η λύση τους θα υπάρχει στο βιβλίο του καθηγητή (αλήθεια δε θα μπορούν να απαντούν οι καθηγητές σε ασκήσεις που θα δίνονται σε μαθητές Α' και Β' Γυμνασίου;) Και άκουσα ακόμα ότι στο βιβλίο γίνεται πολύς λόγος για φθόγγους και φωνήματα κτλ. που δε χρειάζονται στους μαθητές και είναι δύσκολο να απομοιωθούν από μαθητές αυτής της ηλικίας.

Στο σημείο αυτό διακόπηκε η συζήτηση του θέματος για τη συνεδρίαση της Τετάρτης 11-4-84.

ΘΕΜΑ 2ο

Μετά από συζήτηση διαπιστώθηκε ότι υπάρχουν ακόμα εκκρεμότητες στο αναλυτικό πρόγραμμα ορισμένων μαθημάτων λόγω της συγγραφής νέων βιβλίων που ήδη βρίσκονται στο στάδιο της κρίσης και γι' αυτό κρίθηκε σκόπιμη η αναμονή για την αποστολή στη Διοίκηση των προγραμμάτων μέχρι τότε που θα παύσουν να υπάρχουν εκκρεμότητες.

Οι εισηγητές του θέματος Ν. Βαρουχάκης και Λ. Αδαμόπουλος έθεσαν υπόψη των μελών του Τμήματος την κοινή εισήγησή τους που έχει ως εξής:

Ύστερα από τις τελευταίες κατακτήσεις της διαστημικής οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα την αναθεώρηση πολλών από τις γνώσεις μας για τη μορφή και τη σύσταση των άστρων του άμεσου διαστημικού μας περιβάλλοντος, επιβάλλεται η ανακαίνιση του Α.Π. της Κοσμογραφίας και η συγγραφή ενός νέου συγχρονισμένου διδακτικού βιβλίου.

Για το σκοπό αυτό ανταλλάξαμε απόψεις με τον ένα από τους συγγραφείς του παλαιού βιβλίου Κοσμογραφίας Δ. Κωτσάκη, ομότιμο καθηγητή της Αστρονομίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, τους Σ. Περούδη και Β. Μπαρμπάνη, καθηγητές Αστρονομίας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης καθώς και με το διοικητικό συμβούλιο της Ελληνικής Αστρονομικής Ένωσης.

Αφού λάβαμε υπόψη και τις γνώμες των παραπάνω ειδικών εισηγούμαστε τα εξής:

α) Να αλλάξει ο τίτλος του μαθήματος "Κοσμογραφία" και να αντικατασταθεί με τον τίτλο "Στοιχεία Αστρονομίας και Διαστημικής" που ανταποκρίνεται καλύτερα στο περιεχόμενο που πρέπει να έχει σήμερα το μάθημά.

β) Να ισχύσει από το σχολικό έτος 1985-86 για το μάθημα "Στοιχεία Αστρονομίας και Διαστημικής" το παρακάτω νέο αναλυτικό πρόγραμμα:

Αναλυτικό Πρόγραμμα

του μαθήματος: "Στοιχεία Αστρονομίας και Διαστημικής"

I.- Σκοποί:

1.- Η ακριβής γνώση των βασικών αστρονομικών φαινομένων με την οποία καταπολεμούνται η δεισιδαιμονία και οι αστρολογικές προλήψεις.

2.- Η ενημέρωση των μαθητών στα διάφορα διαστημικά προγράμματα τα οποία αποβλέπουν στην εξερεύνηση του ηλιακού μας συστήματος.

3.- Η πνευματική καλλιέργεια των μαθητών ως αποτέλεσμα της παρατήρησης της θαυμαστής τάξης και αρμονίας καθώς και της απεραντοσύνης που χαρακτηρίζουν το σύμπαν.

II.- Διδακτέα Ύλη

1.- Εισαγωγή: Πρακτική και θεωρητική χρησιμότητα της Αστρονομίας. Ουρανός, ουράνια σώματα, σύμπαν.

2.- Το ηλιακό σύστημα: Μεγάλοι και μικροί πλανήτες. Η γη. Σχήμα και ατμόσφαιρα της γης. Αποστάσεις των πλανητών από τον ήλιο. Αστρονομική μονάδα. Κινήσεις των πλανητών γύρω από τον ήλιο. Νόμοι του KEPLER και του NEWTON. Αποτελέσματα των κινήσεων της γης. Εκλειπτική. Ζωδιακός κύκλος. Εποχές του έτους. Ανισότητα ημέρας και νύχτας. Εσωτερικοί και εξωτερικοί πλανήτες. Αποχές, συζυγίες και αντιθέσεις των πλανητών. Περιγραφή των πλανητών και των δορυφόρων τους. Η σελήνη. Επιφάνεια της σελήνης. Κινήσεις και φάσεις της σελήνης. Αστρικός και συνοδικός μήνας. Εκλείψεις του ήλιου και της σελήνης. Παλίροιοις. Επιδροάσεις του ήλιου, της σελήνης και των πλανητών πάνω στον άνθρωπο. Αστρολογία. Οι κομήτες. Σχήμα, μέγεθος και μάζα των κομητών. Περιγραφή και ιστορία των κομητών. Διάττοντες, βολίδες και μετεωρίτες. Μετεωρικά σμήνη. Μεσοπλανητική ύλη.

3.- Μονάδες χρόνου: Αστρική, αληθής και μέση ηλιακή ημέρα. Τοπικός χρόνος. Χρόνος ατράκτου. Παγκόσμιος και επίσημος χρόνος. Αστρικό, τροπικό και πολιτικό έτος. Γρηγοριανό, Ιουλιανό και παγκόσμιο ημερολόγιο. Εορτασμός του Πάσχα.

4.- Ο ήλιος: Απόσταση, σχήμα, μέγεθος, μάζα και πυκνότητα του ήλιου. Ηλιακές στιβάδες: Πυρήνας, φωτόσφαιρα, χρωμόσφαιρα και στέμμα. Παραγωγή ενέργειας στο κέντρο του ήλιου. Ηλιακό φάσμα. Θερμική, φωτεινή, υπεριώδης και ραδιοφωνική ακτινοβολία του ήλιου. Φωτοσφαιρικοί σχηματισμοί και φαινόμενα της χρωμόσφαιρας (κόκκοι, πόροι, πυρσοί, κηλίδες, προεξοχές και εκλάμψεις).

Ηλιακός άνεμος. Σχέση κηλίδων, εκλάμψεων και προεξοχών του ήλιου με τον ιονισμό της ατμόσφαιρας και το πολικό σέλας καθώς και με τα μετεωρολογικά φαινόμενα της γης.

5.- Αστέρες και Γαλαξίες: Οπτικά μεγέθη των αστέρων. Αστερισμοί. Ουρανογραφία των ορατών από την Ελλάδα αστερισμών. Παράλλαξη των αστέρων. Έτος φωτός. Απόλυτο μέγεθος και διστάσεις των αστέρων. Ίδιες κινήσεις των αστέρων. Περιστροφή των αστέρων. Κίνηση του ήλιου στο χώρο. Διπλοί και πολλαπλοί αστέρες. Σμήνη των αστέρων. Θερμοκρασία των αστέρων. Διάγραμμα Χερττσεπρουνγκ-Ρασσελ. Γένεση των αστέρων. Ο γαλαξίας μας. Σχήμα, μέγεθος, δομή και περιστροφή του γαλαξία μας. Θέση του ήλιου στον γαλαξία μας. Σύσταση γαλαξιών. Μεσογαλαξιακή ύλη. Σμήνη γαλαξιών. Υπεργαλαξίας.

6.- Σύμπαν-Κοσμογονία: Δομή και έκταση του σύμπαντος. Διαστολή του σύμπαντος. Ηλικία του σύμπαντος. Θεωρίες για τη γένεση του ηλιακού μας συστήματος. Δυναμικές και δυαδικές θεωρίες. Νεφελικές και εξελικτικές θεωρίες.

7.- Αστρονομικά όργανα: Διοπτρικά και κατοπτρικά τηλεσκόπια. Ραδιο-τηλεσκόπια. Τα μεγαλύτερα αστεροσκοπεία και τηλεσκόπια του κόσμου.

8.- Διαστημική: Οι τρεις κριτικές ταχύτητες. Τεχνητοί δορυφόροι, κινήσεις και χρησιμότητα τους. Τεχνητές εξέδρες. Διαστημόπλοια. Τα διάφορα διαστημικά προγράμματα για την εξερεύνηση του ηλιακού μας συστήματος. Εξερεύνηση των πλανητών και δορυφόρων του ηλιακού μας συστήματος για την ανεύρεση ζωής. Έρευνα για την επισήμανση άλλων πολιτισμών στο γαλαξία μας. Σχέδια επικοινωνίας μεταξύ πολιτισμών. Προτάσεις για μελλοντικά προγράμματα δημιουργίας ανθρώπινων αποικιών στο διάστημα.

Π Ρ Ο Κ Η Ρ Υ Ξ Η

Για τη συγγραφή του διδακτικού βιβλίου
"Στοιχεία Αστρονομίας και Διαστημικής"
για τους μαθητές της Β' τάξης του Λυκείου

1.- Σκοπός: Το διδακτικό αυτό βιβλίο "Στοιχεία Αστρονομίας και Διαστημικής" αποτελεί μια συγκεκριμένη αναλυτική και μεθοδική παρουσίαση της ύλης που προβλέπει το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα. Ειδικότερα, επειδή το διδακτικό βιβλίο θα είναι το κυριότερο μέσο διδασκαλίας, πρέπει με το περιεχόμενο του, τη δομή και την όλη εμφάνισή του:

α) Να συμβάλει στην επίτευξη των σκοπών διδασκαλίας των "Στοιχείων Αστρονομίας και Διαστημικής" όπως αυτοί περιγράφονται στο αναλυτικό πρόγραμμα που αναφέρεται στο Π.Δ. (ΦΕΚ

β) Να αποτελέσει τον εγκυρότερο οδηγό για το διδάσκοντα το μάθημα και ένα πλήρες και αναντικατάστατο διδακτικό βιβλίο για το διδασκόμενο.

γ) Να βοηθήσει τους μαθητές ώστε να αυξηθεί το ενδιαφέρον τους για το μάθημα και να τους στρέψει προς την εσωσχολική εργασία.

2.- Ύλη του βιβλίου: Η ύλη του βιβλίου είναι αυτή που προβλέπεται από τον ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα Π.Δ. (ΦΕΚ

3.- Διάταξη της ύλης: Η διάταξη της ύλης πρέπει κατ' αρχήν να συμφωνεί με τη σειρά που αναγράφονται οι ενότητες στο αναλυτικό πρόγραμμα, δηλαδή να αρχίζει από τα πλησιέστερα και γνωστά ουράνια σώματα και να καταλήγει στα απώτερα και άγνωστα. Δεν αποκλείεται όμως και μια περιορισμένη αναδιάταξη ή και αναδιάρθρωση της σειράς του αναλυτικού προγράμματος (π.χ. ένταξη του περιεχομένου μιας ενότητας σε άλλες, χωρισμός μιας ενότητας σε δύο κτλ.) στην περίπτωση που αυτό θα εξυπηρετούσε τον τρόπο με τον οποίο ο συγγραφέας αναπτύσσει τα θέματα χωρίς βέβαια να παραβλάπεται η ουσία του αναλυτικού προγράμματος.

4.- Εικονογράφηση του βιβλίου: Η εικονογράφηση του βιβλίου πρέπει να είναι χρωματιστή και πλούσια σε φωτογραφίες, σχέδια και χάρτες. Η επιλογή του εικονογραφικού υλικού επιβάλλεται να γίνει με ιδιαίτερη επιμέλεια λόγω της σημαντικής διδακτικής του αξίας. Οι φωτογραφίες, τα σχέδια

και οι χάρτες θα περιέχονται σε χωριστούς φακέλλους στους οποίους θα αναγράφεται η αντίστοιχη σελίδα του κειμένου όπου θα ενταχθούν.

5.- Έκταση του βιβλίου: Η έκταση και η όλη οικονομία του βιβλίου πρέπει να είναι τέτοια, ώστε να εξασφαλίζεται η ολοκλήρωση της στις διαθέσιμες διδακτικές ώρες που υπολογίζονται σε 25 περίπου. Η έκταση του βιβλίου υπολογίζεται σε 100-120 σελίδες καθαρού κειμένου. Η εικονογράφηση δεν μπορεί να υπερβαίνει το 60% της κύριας ύλης του βιβλίου.

6.- Τρόπος έκθεσης της ύλης: Το βιβλίο πρέπει να περιλαμβάνει όλες τις βασικές γνώσεις της σύγχρονης αστρονομίας και διαστημικής, χωρίς πολλές λεπτομέρειες. Είναι σημαντικό να μην κουράζεται ο μαθητής με πολλά ονόματα, αριθμούς κτλ. Οι γνώσεις και οι έννοιες πρέπει να δίνονται με τέτοιο τρόπο ώστε να αφήνουν να αναπτύσσεται η φαντασία και το ενδιαφέρον του μαθητή για τη συγκρότηση του κόσμου.

Η ανάπτυξη των κεφαλαίων του βιβλίου να γίνεται επαγωγικά, χωρίς προϋπόθετα. Η κατανόηση κάθε μαθήματος να μην προϋποθέτει ειδικές γνώσεις, περισσότερες από εκείνες που έχει ήδη ο μαθητής.

Για την αποδοτικότερη πληροφόρηση ενδείκνυται η χρήση εικόνων ή γραφικών παραστάσεων που συντελούν στη μετάδοση του γνωστικού αντικείμενου με αβίαστο και αποτελεσματικό τρόπο. Τέλος η διαστημική μπορεί να περιλάβει και απορίες με τις επιστημονικές απαντήσεις σε θέματα που εξάπτουν τη φαντασία των μαθητών και χρειάζονται μια σωστή πληροφόρηση.

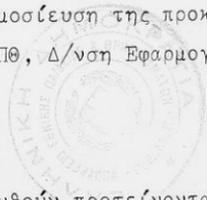
7.- Συμπληρωματική ύλη: Στην αρχή του βιβλίου θα υπάρχει πρόλογος και πίνακας περιεχομένων.

8.- Γλώσσα: Η γλώσσα του βιβλίου θα πρέπει να είναι η νεοελληνική όπως αυτή περιγράφεται στο βιβλίο Νεοελληνική Γραμματική (έκδοση ΟΕΔΒ 1983).

9.- Προθεσμία υποβολής: Το βιβλίο πρέπει να υποβληθεί σε εξι (6) δακτυλογραφημένα αντίτυπα μέσα σε 7 μήνες από τη δημοσίευση της προκήρυξης αυτής στην εφημερίδα της Κυβέρνησης στο ΥΠΕΠΘ, Δ/ση Εφαρμογής Προγρ. Μ.Ε. (Εομού 15).

10.- Βραβεία - Έπαινοι

Για τους συγγραφείς των βιβλίων που θα βραβευθούν προτείνονται τα εξής χρηματικά βραβεία και έπαινοι:

Α' Βραβείο:	500.000
Β' "	400.000
Γ' "	300.000
Α' έπαινος	250.000
Β' έπαινος	125.000

γ) Να προκηρυχθεί η συγγραφή διδακτικού βιβλίου με το οποίο θα εξυπηρετείται το νέο αναλυτικό πρόγραμμα σύμφωνα με την επόμενη προκήρυξη.

Το Τμήμα, ύστερα από διεξοδική συζήτηση,
αποφαίνεται ομόφωνα:

Κάνει δεκτή την εισήγηση των Συμβούλων Ν. Βαρουχάκη και Λ. Αδαμόπουλου στο σύνολό της.

Το 4ο θέμα: Διαδικασία κρίσης βιβλίου Ιστορίας Γ' ~~Ενιαίου~~ Γυμνασίου. αναβάλλεται για επόμενη συνεδρίαση, επειδή δεν ήταν έτοιμοι οι κριτές του βιβλίου.

./.

ΘΕΜΑ 5ο

Ο εισηγητής του θέματος Σύμβουλος Δ. Τομπαΐδης λέγει: Η Ομάδα Εργασίας του Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου (ΕΠΟΛΥ) μάς στέλνει, με έγγραφο της 15-2-84, το κείμενο της ανάθεσης συγγραφής του διδακτικού βιβλίου "Αρχαία Ελληνικά Α' Λυκείου", για να ακολουθηθεί η νόμιμη διαδικασία. Προτείνω να εγκρίνει το Τμήμα την ανάθεση αυτή, κάνοντας ταυτόχρονα τις ακόλουθες παρατηρήσεις:

- 1) Το Τμήμα ΜΕ να κρατήσει τις επιφυλάξεις που διατύπωσε στην πράξη του αριθμ. 107/83.
- 2) Η ανάθεση συγγραφής δε συνοδεύεται από το αντίστοιχο αναλυτικό πρόγραμμα (Α.Π.). Προφανώς αυτό θα διαμορφωθεί κατά το στάδιο της συγγραφής. (Είναι κάτι που συνέβη και σε άλλες περιπτώσεις). Μόνο που θα πρέπει να φροντίσει η ΟΕ του ΕΠΟΛΥ ώστε το Α.Π. να υποβληθεί για έγκριση πριν από την ολοκλήρωση της συγγραφής.
- 3) Προσωπικά θα διαφωνήσω με τον όρο της ανάθεσης για τις δύο πρώτες ενότητες με κείμενα της καθαρεύουσας, τα οποία θα προϋδεάσουν τους μαθητές για τη μορφολογία και το λεξιλόγιο της αρχαίας. Η καθαρεύουσα, έτσι κι αλλιώς, είναι άγνωστη στους μαθητές αυτούς και δεν είναι μορφή της ελληνικής βασικά διαφορετική από την αρχαία. Αντίθετα, θα συνηγορούσα οι δύο αυτές ενότητες να χρησιμοποιούσαν τη δημοτική γλώσσα ως μέσο πρώτης προσέγγισης στην αρχαία.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση,

αποφάινεται ομόφωνα:

Κάνει δεκτή την εισήγηση του Συμβούλου Δ. Τομπαΐδη στο σύνολό της.

ΘΕΜΑ 6ο - Ανακοινώσεις

Ανακοινώθηκαν στο Τμήμα τα παρακάτω έγγραφα με αριθμ. πρωτ. ΚΕΜΕ:

- 1) 799/28-2-84
- 2) 824/1-3-84
- 3) 869/6-3-84
- 4) 977/14-3-84
- 5) 979/14-3-84
- 6) 1226/3-4-84

7) 1233/3-4-84

8) 1238/3-4-84

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης και λύθηκε η συνεδρίαση του Τμήματος.

Ο Προεδρεύων

Ηλ. Σπυρδουλος

Η Γραμματέας

Παπαδημητρίου

Παρ. Παπαδημητρίου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ
ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ (ΚΕΜΕ)
ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Π Ρ Α Ξ Η 38

Σήμερα 9 Απριλίου 1984, ημέρα Δευτέρα και ώρα 09.00 πρωινή, το Τμήμα Μέσης Εκπ/σης του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως (ΚΕΜΕ) συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεων του (Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με προεδρεύοντα το Σύμβουλο Β'. Ν. Βαρουχάκη, ο οποίος προεδρεύει με εντολή του Προέδρου του Τμήματος Φ. Κακριδίη.

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος Οι : Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος, Λ. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαζίδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορόδης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος και Κ. Φούσκας, Εισηγητές. Χρέη γραμματέα έκανε η Φιλολογος Παρασκευή Παπαδημητρίου.

Απουσίαζαν από τη συνεδρίαση οι Σύμβουλοι Β' Ηλ. Σπυρόπουλος και Ν. Παπαδόπουλος, γιατί είχαν άλλη υπηρεσιακή απασχόληση.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ

- (1) Γνωμοδότηση για τα Σχέδια Π. Δ/των : 1) " Ίδρυση ημερήσιων γυμνασίων και σύσταση θέσεων γυμνασιαρχών - διευθυντών". (2) "Ίδρυση ημερήσιων λυκείων γενικής εκπαίδευσης και σύσταση θέσεων λυκειαρχών - διευθυντών", 3) " Ίδρυση δημόσιου ειδικού γυμνασίου κωφών και βαρηκιδων Θεσσαλονίκης και σύσταση θέσεως γυμνασιάρχη - διευθυντή " Εισηγητής : Δ. Σακκάς.
- (2) Αναφορά συμβουλίου μαθητών νυκτερινού λυκείου Βόλου. Εισηγητής : Δ. Σακκάς.
- (3) Διαδικασία κρίσης βιβλίου Ιστορίας Γ' Γυμνασίου. Εισηγητής Φ. Βώρος

Αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε η προηγούμενη πράξη, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης.

(Handwritten signature)

Θ Ε Μ Α 1ο : Γνωμοδότηση για τα σχέδια Π. Δ/των : 1) "Ίδρυση ημερήσιων γυμνασίων και σύσταση θέσεων γυμνασιάρχων- διευθυντών", 2) "Ίδρυση ημερήσιων λυκείων γενικής εκπαίδευσης και σύσταση θέσεων λυκειαρχών - διευθυντών", 3) "Ίδρυση δημόσιου ειδικού γυμνασίου κωφών και βαρηχιδών θεσσαλονίκης και σύσταση θέσεως γυμνασιάρχη - διευθυντή".

Ο Εισηγητής στο θέμα, Σύμβουλος Δ. Σακκάς είπε τα εξής : Η Διεύθυνση Διοικητικών Υποθέσεων Γ.Ε., Τμήμα Μέσης Εκπ/σης, του Υπουργείου Παιδείας με το έγγραφό της Δ4/237/3-4-1984 έστειλε στο ΚΕΜΕ σχέδια Π. Δ/των α) για την ίδρυση εξήντα τεσσάρων (64) ημερήσιων Γυμνασίων και τη θέσπιση ισάριθμων θέσεων Γυμνασιάρχων - διευθυντών. β) για την ίδρυση πενήντα ενός (51) ημερήσιων λυκείων γενικής εκπαίδευσης και τη θέσπιση ισάριθμων θέσεων Λυκειαρχών - Διευθυντών και γ) για την ίδρυση ενός (1) δημόσιου ειδικού Γυμνασίου κωφών και βαρηχιδών στο Πανόραμα Θεσσαλονίκης και τη σύσταση θέσεως Γυμνασιάρχη - Διευθυντή του σχολείου τούτου.

Από τον έλεγχο των σχετικών προτάσεων των αρμόδιων Διευθυντών Μ.Ε. και των λοιπών στοιχείων των φακέλων διαπίστωσα με πολλή χαρά ότι η ίδρυση των ανωτέρω σχολείων γίνεται με αυστηρά εκπαιδευτικά και κοινωνικά κριτήρια. Και αυτό το χαιρετίζω, γιατί στο παρελθόν, που ο ίδιος έκανα τις εισηγήσεις σε παρόμοια θέματα, συχνά ήμουν υποχρεωμένος να καταγγέλλω κατάφωρα χαριστικές ενέργειες και αδικίες. Στην ίδια ευχάριστη θέση βρέθηκα και κατά το παρελθόν σχολ. έτος και τόνισα και τότε ότι στην ίδρυση των σχολείων πρυτάνευσε απόλυτη δικαιοσύνη (βλ. πράξη του Τμήματος 29 /21-5-1982).

Εισηγούμαι λοιπόν να γίνουν δεκτά τα ανωτέρω Προεδρικά Διατάγματα όπως έχουν :

Λίγες μόνο παρατηρήσεις τις οποίες παρακαλώ τη Διοίκηση να λάβει υπόψη :

(*) Η ίδρυση νέων λυκείων με περιορισμένο αριθμό μαθητών πρέπει να γίνεται με πολλή φειδώ. Γιατί η εκπαίδευση σ'αυτήν τη βαθμίδα δεν είναι υποχρεωτική, όπως στο Γυμνάσιο και οι μαθητές είναι μεγαλύτεροι στην ηλικία, ώστε να μπορούν να μετακινούνται και προπαντός για λειτουργικούς λόγους, γιατί στα λύκεια με μικρό αριθμό μαθητών δεν μπορούν να λειτουργήσουν οι δέσμες. Ιδιαίτερα θα πρέπει να αποφεύγεται η ίδρυση λυκείων σε τόπους όπου πληθύν υπάρχουν άλλα

Μ.Ε.

λύκεια με όχι μεγάλο αριθμό μαθητών. Μήπως σ' αυτήν την περίπτωση υπάγονται τα ιδρύδμενα στην Ηλεία Λύκεια Καράτουλα και Αλάας;

- (β) Στην Τερπινή Σερρών ιδρύεται Λύκειο χωρίς να αναφέρεται ο αριθμός των μαθητών που θα συγκεντρώσει.
- (γ) Ας μελετηθεί η περίπτωση ιδρύσεως Γυμνασίου και στη Χώρα Καλύμνου, όπου από τα στοιχεία βλέπω ότι θα συγκεντρώσει μαθητές κατά τάξη 65-45 και 40. Να μην ιδρυθεί βέβαια αν υπάρχει άλλο γυμνάσιο πολύ κοντά.
- (δ) Ως προς τις θεσπιζόμενες θέσεις Γυμνασιάρχων και Λυκειαρχών παρατηρώ ότι και στα δύο Π. Δ/τα οι θέσεις των κλάδων Α5 και Α6 (καθηγητών ξένων γλωσσών) είναι λιγότερες σε αναλογία με τον αριθμό εκπαιδευτικών αυτής της ειδικότητας που υπηρετούν. Αυτό σημαίνει πάντα και νομίζω ότι κάποτε πρέπει να σταματήσει. Υπάρχουν και από την ειδικότητα αυτή άνθρωποι ικανοί για τη Διεύθυνση σχολείων. Σ' αυτά τα Π. Δ/τα να γίνουν τουλάχιστον ίσες οι θέσεις των κλάδων Α5 και Α6 με τις θέσεις του κλάδου Α1.

Ακολούθησε συζήτηση και τέλος το Τμήμα, αφού έλαβε υπόψη του :

- (1) Το έγγραφο Δ4/237/3-4-84 της Διευθύνσεως Διοικητικών Υποθέσεων Γ.Ε. του ΥΠ Ε Π Θ και τα συνημμένα σ' αυτά ΟΠ. Δ/τα,
- (α) για την ίδρυση εξήντα τεσσάρων (64) ημερήσιων Γυμνασίων και τη σύσταση ισάριθμων θέσεων Γυμνασιάρχων - Διευθυντών ,
- (β) για την ίδρυση πενήντα ενός (51) ημερήσιων Λυκείων γενικής κατεύθυνσεως και τη σύσταση ισάριθμων θέσεων Λυκειαρχών Διευθυντών και
- (γ) για την ίδρυση δημόσιου ειδικού Γυμνασίου κωφών και βαρηχδών στο Πανόραμα Θεσσαλονίκης και τη θέσπιση θέσεως Γυμνασιάρχου- Διευθυντού του.
- (2) Το άρθρο 2 του Ν. 186/75, τα άρθρα 27, 30, 32-4 και 37 του Ν. 309/76 και το άρθρο 27 του Ν. 1143/1981,
- (3) Τις σχετικές προτάσεις των αρμόδιων Διευθυντών Μ. Εκπαίδευσης και τα συνοδευόντα αυτές στοιχεία,
- (4) Την εισήγηση του κ. Δ. Σακκά και
- (5) Τη συζήτηση που ακολούθησε,

αποφάσισται ομόφωνα:

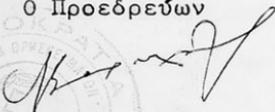
αποδέχεται την εισήγηση όπως έχει. *αβ*

Θ Ε Μ Α 2ο : Αναφορά Συμβουλίου μαθητών νυκτερινού λυκείου Βόλου αναβάλλεται για τη συνεδρίαση της Τετάρτης (11-4-84).

Θ Ε Μ Α 3ο : Διαδικασία κρίσης βιβλίου Ιστορίας Γ' Γυμνασίου αναβάλλεται μέχρις ότου ο εισηγητής του θέματος Σύμβουλος Φ. Βώρος πληροφορήσει το Τμήμα ότι είναι έτοιμοι όλοι οι παράγοντες της διαδικασίας.

Στο σημείο αυτό λήθηκε η συνεδρίαση του Τμήματος.-

Ο Προεδρεύων

ΝΙΚ. ΒΑΡΟΥΧΑΚΗΣ

Η Γραμματέας

ΠΑΡ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Π ρ ά ξ η 39/1984

Σήμερα 11 Απριλίου 1984, ημέρα Τετάρτη και ώρα 9 πρωινή, το Τμήμα Μέσης Εκπ/σης του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώ-σης (ΚΕΜΕ) συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με προεδρεύοντα το Σύμβουλο Β' Ν. Βαρουχάκη, ο οποίος προεδρεύει με εντολή του Προέδρου του Τμήματος Φ. Κακριδή.

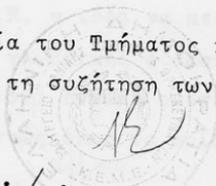
Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος οι : Δ. Σακκάς, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος και Κ. Φούσκας, Εισηγητές. Χρέη γραμματέα έκανε η φιλόλογος Παρασκευή Παπαδημητρίου.

Απουσίαζαν από τη συνεδρίαση οι : Ηλ. Σπυρόπουλος, Σύμβουλος Β', γιατί είχε άλλη υπηρεσιακή απασχόληση, και Φ. Βώρος, Σύμβουλος Β', γιατί είχε σοβαρούς οικογενειακούς λόγους.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ

1. Κρίση του βιβλίου Γλωσσικής Διδασκαλίας Γυμνασίου.
Εισηγητής : Δ. Τομπαΐδης.
2. Κρίση του περιοδικού "Υγεία του Λαού" Εισηγητής : Ι. Σκορδίλης.
3. Γνωμοδότηση για το διορισμό σε σχολεία Μ.Ε. του Μιραμπίτα Στέργιου του Λαυρεντίου, πτυχιούχου Γραφικού Σχεδίου της Πολυτεχνικής Σχολής MIDDLESEX. Εισηγητής : Α. Αδαμόπουλος.
4. Αναφορά Συμβουλίου μαθητών νυκτερινού λυκείου Βόλου.
Εισηγητής : Δ. Σακκάς.
5. Ανακοινώσεις.

Αφού διαπιστώθηκε η απαρτία του Τμήματος και επικυρώθηκε η προη-γούμενη πράξη, το Τμήμα άρχισε τη συζήτηση των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης.

Θ Ε Μ Α 1ο : Κρίση του βιβλίου Γλωσσικής διδασκαλίας Γυμνασίου.

Πριν πάρει το λόγο ο εισηγητής του θέματος, ο Σύμβουλος Ν. Παπαδόπουλος πρότεινε να αναβληθεί η συζήτηση του θέματος αυτού, επειδή απουσίαζαν οι Σύμβουλοι Ηλ. Σπυρόπουλος και Φ. Βώρος.

Ο Προεδρεύων του Τμήματος Ν. Βαρουχάκης δήλωσε ότι ο Ηλ. Σπυρόπουλος κρίνει το βιβλίο κατάλληλο. Το ίδιο δήλωσε και ο Δ. Τομπαΐδης για το Φ. Βώρο.

Κατόπιν αυτού ο Προεδρεύων έθεσε σε ψηφοφορία την πρόταση του Ν. Παπαδόπουλου για την αναβολή της συζήτησης του θέματος. Η ψηφοφορία που έγινε έχει ως εξής :

Ι. Σκορδίλης	Όχι
Δ. Τομπαΐδης	Όχι
Στ. Παπασημακόπουλος	Όχι
Α. Αδαμόπουλος	Όχι
Ν. Παπαδόπουλος	Λευκή
Δ. Σακκάς	Όχι
Ν. Βαρουχάκης	Όχι

Ύστερα από το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (6 όχι και 1 λευκή) άρχισε η συζήτηση του θέματος, ο εισηγητής του οποίου είπε:

Πιστεύω ανεπιφύλακτα ότι η σημερινή ημέρα κατά την οποία κρίνουμε σε τελική κρίση (και, κατά τα φαινόμενα, θα εγκρίνουμε) το βιβλίο γλωσσικής διδασκαλίας του γυμνασίου είναι πολύ σημαντική και για το Τμήμα Μέσης και για την ελληνική εκπαίδευση. Γιατί για πρώτη φορά εισάγεται στη μέση εκπαίδευση βιβλίο για μια εκσυγχρονισμένη γλωσσική διδασκαλία, όπως γίνεται και στις άλλες προχωρημένες χώρες στη διδασκαλία της μητρικής γλώσσας. Για την ιστορία του θέματος, θα πω ότι ξεκίνησε από το Τμήμα Μ.Ε. η ιδέα να μεθοδευτεί η παραγωγή ενός νέου σχολικού εγχειριδίου γλωσσικής διδασκαλίας για το γυμνάσιο. Στην αρχική μας Πράξη (12/11.3.82) είχαμε ορίσει ότι "το νέο βιβλίο δε θα θίξει το γραμματικό καθεστώς όπως το ορίζει και το περιγράφει

4/2

η Γραμματική Τριανταφυλλίδη, θα διαφέρει όμως από το τωρινό σχολικό βιβλίο στη μέθοδο παρουσίασης του υλικού. Δηλαδή θα προσφέρει το γλωσσικό υλικό όχι κατακερματισμένο σε μη λειτουργικές γραμματικές μορφές (προθέματα, επιθήματα, ρίζες, καταλήξεις κτλ.) ή σε μη λειτουργικές συντακτικές σχέσεις, αλλά ενιαία ως γλωσσική διδασκαλία (που θα περιλαμβάνει γραμματική, σύνταξη, λεξιλόγιο) και μάλιστα σε λειτουργική μορφή, όπως δηλαδή το κάθε γλωσσικό στοιχείο (γραμματικό ή συντακτικό ή λεξικό) λειτουργεί στο λόγο".

Οι λόγοι για τους οποίους επιχειρήσαμε την ανενέωση αυτή είναι (α) ότι η διδασκαλία των γραμματικών τύπων, όταν πρόκειται για γλώσσα ομιλούμενη, έχει πολύ περιορισμένη αξία. Πραγματικά σήμερα δεν υπάρχει απολύτως κανείς λόγος να επιμένουμε να διδάσκουμε στα Ελληνόπουλα, σαν να ήταν ξενόγλωσσα, την παραδειγματική κλίση ουσιαστικών όπως ο ουρανός, ο δρόμος, η ψυχή, η γιαγιά, το βουνό, το πεύκο, το τραγούδι κτλ. Γιατί το Ελληνόπουλο χρησιμοποιεί στο λόγο του τα ουσιαστικά αυτά και δε δυσκολεύεται καθόλου να σχηματίζει τις πτώσεις τους. (β) ότι η γλωσσική κατάρτιση υπήρξε ελλιπής στον τομέα του λεξικού πλουτισμού του μαθητή. Ένα λεξιλόγιο, περιορισμένο αριθμητικά και υποβαθμισμένο ποιοτικά, εμποδίζει κατά κανόνα το σημερινό μαθητή να εκφραστεί με την επιθυμητή άνεση και επάρκεια. Επιπλέον η γλωσσική διδασκαλία μας πολύ λίγο υπηρέτησε ίσαμε τώρα την εκφραστική ευελιξία και πρωτοτυπία, την πυκνότητα και την αναλυτική ικανότητα - με αποτέλεσμα την απαράδεκτη ένδεια στη γλώσσα και τη σκέψη του μαθητή.

Είχε γίνει λοιπόν κοινή συνείδηση ότι έπρεπε η γλωσσική διδασκαλία από τη μεριά να εκσυγχρονιστεί, δηλαδή να εφαρμόσει τις μεθόδους διδασκαλίας της μητρικής γλώσσας, και από την άλλη να προσαρμοστεί στις σημερινές ανάγκες των μαθητών μας, για να το βοηθήσει να ξεπεράσουν τυχόν αδυναμίες και ελλείψεις τους. Για να πετύχουμε τους σκοπούς αυτούς, ακολουθήσαμε την εξής μεθόδευση : Προτείναμε (και το υπουργείο παιδείας ενέκρινε) τη συγκρότηση μιας ομάδας εργασίας για τη σύνταξη του αναλυτικού προγράμματος και τη συγγραφή των διδακτικών βιβλίων (μαθητή και καθηγητή). Η ομάδα, στην οποία, όπως ζητήσαμε, συμμετέχει και φιλόλογος - εκπρόσωπος της ΟΛΜΕ, αποτελέστηκε από τους εκλεκτούς

/ UK

συναδέλφους φιλολόγους Χρίστο Τσολάκη, Μανόλη Λανάρη, Διονύση Τάνη, Αναστάσιο Μουμτζάκη και Παναγιώτη Κάνδρο, και εργάστηκε στη Θεσσαλονίκη.

Πριν μιλήσω για τη λειτουργία της ομάδας και τη δουλειά της, θα ήθελα να σημειώσω, προκαταρκτικά, δύο πράγματα, μόνο που φαίνονται ίσως αυτονόητα :

Το πρώτο είναι ότι οι συνάδελφοι - που όλοι τους έζησαν και ζουν την εκπαιδευτική πραγματικότητα μέσα στη σχολική τάξη - πριν καταπιαστούν με το έργο τους ενημερώθηκαν συστηματικά για τα αντίστοιχα προγράμματα και τα βιβλία διδασκαλίας πολλών άλλων χωρών. Αυτό δεν έγινε βέβαια από τη διάθεση να τα ακολουθήσουμε κατά γράμμα, αλλά για να ιδούμε σε ποιο βαθμό οι άλλες χώρες εκμεταλλεύτηκαν και αξιοποίησαν διδακτικά τις νέες εξελίξεις στη σπουδή της γλώσσας. Το δεύτερο είναι ότι σε όλα τα στάδια της δουλειάς της η ομάδα εργασίας παρακολουθεί και έχει υπόψη της τη δουλειά που έγινε και γίνεται, ιδίως τον τελευταίο καιρό, στο δημοτικό σχολείο, και έτσι είναι ενήμερη για τη γλωσσική υποδομή των μαθητών του γυμνασίου. Έτσι υπάρχει ένας συντονισμός ανάμεσα σ' αυτό που γίνεται στο δημοτικό σχολείο και στο γυμνάσιο, και δεν ακολουθεί ο καθένας το δικό του δρόμο.

Στην αρχή οι συνάδελφοι συζήτησαν, με βάση ένα προσχέδιο αναλυτικού προγράμματος που συντάξαμε στο ΚΕΜΕ, για τη διδακτέα ύλη που πρέπει να προσφερθεί στα Ελληνόπουλα των τάξεων του γυμνασίου και έκαμαν την κατανομή της στις τρεις τάξεις. Για την προσφορά και κατανομή της ύλης οι συνάδελφοι είχαν βέβαια ο καθένας τις εμπειρίες του. Ωστόσο, επειδή κρίναμε ότι έπρεπε να λάβουμε υπόψη μας το σύνολο χώρο της επικράτειας, με τα ειδικά γλωσσικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν μερικές περιοχές, με σκοπό να προσαρμοστεί η διδακτέα ύλη στις ανάγκες όλων των μαθητών, οι συνάδελφοι - στα πλαίσια ενός ενημερωτικού προγράμματος που οργανώθηκε από το ΚΕΜΕ - επισκέφτηκαν, για επιτόπια διευκρίνιση και παρατήρηση, μερικά γυμνάσια απομακρυσμένων περιοχών. Με τον τρόπο αυτό αποκλείστηκε η πιθανότητα να παρουσιάζει η ενημέρωσή τους επικίνδυνα κενά.

Η ομάδα εργασίας όταν, ύστερα από αλληπάλληλες, πολύωρες και εξαντλητικές συσκέψεις, αποκρυστάλλωσε ορισμένες απόψεις και καταστάλαξε

σε κάποιες άλλες, ήρθε στις αρχές Φεβρουαρίου στην Αθήνα και έκανε μια πρώτη ενημέρωση του ΚΕΜΕ για τις σκέψεις και απόψεις της στο αναλυτικό πρόγραμμα και στα συγγραφόμενα διδακτικά βιβλία. Επίσης, με την ευκαιρία της επίσκεψης αυτής, η ομάδα συνεργάστηκε με μια άλλη ομάδα εργασίας νέων ελληνικών που εργαζόταν εκείνη την εποχή στο ΚΕΜΕ (για τη συγγραφή του βιβλίου της τρίτης λυκείου). Σκοπός αυτής της συνεργασίας ήταν η ανταλλαγή απόψεων των δύο ομάδων για το θέμα της Έκθεσης. Το θέμα αυτό φάνηκε ότι έπρεπε κάποια στιγμή να αντιμετωπιστεί από την ομάδα Θεσσαλονίκης. Χρειαζόταν δηλαδή η ομάδα μια απάντηση στο ακόλουθο ερώτημα : Η έκθεση θα έμενε έξω από το έργο της ομάδας ή θα εντασσόταν σ' αυτό, και με ποιον τρόπο; Η ομάδα μετά την κοινή σύσκεψη με την ομάδα της Αθήνας κατέληξε σε κάποιες σκέψεις, που τις υπέβαλε με τη μορφή "προτάσεων" στο Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ, ώστε να προχωρήσει στη δουλειά της έχοντας μια καταρχήν έγκριση. (Το Τμήμα Μ.Ε., έχοντας και την εισήγηση της ομάδας εργασίας της Αθήνας, στην οποία είχε δώσει εντολή να μελετήσει και να προτείνει για το θέμα της έκθεσης, δέχτηκε ομόφωνα να συμπεριληφθεί, στο επίπεδο του γυμνασίου, το "μάθημα" της έκθεσης στη γλωσσική διδασκαλία).

Υστερα απ' αυτά η ομάδα προχώρησε στη συγγραφή του βιβλίου της πρώτης τάξης του γυμνασίου, το οποίο σε πρώτη γραφή ήταν έτοιμο στις αρχές Ιουλίου. Αφού το είδαμε στο σύνολό του και κάναμε αρκετές αλλαγές το βιβλίο ξαναδουλεύτηκε και πήρε μια οριστικότερη μορφή. Θα ήθελα απλώς να τονίσω ότι το βιβλίο με τα κείμενα που χρησιμοποιεί, με την επεξεργασία τους, με τις πλούσιες, ενδιαφέρουσες και με μορφή παιχνιδιού ασκήσεις του αποφεύγει την τυπολογία (εκτός κι αν είναι απαραίτητο να ξεκαθαριστεί η μορφή κάποιου προβληματικού γραμματικού τύπου)· αντίθετα, εντοπίζει κάθε φορά τα δομικά στοιχεία και χαρακτηριστικά της γλώσσας, και επισημαίνει τη λειτουργία τους στο λόγο. Η κάθε διδακτική ενότητα περιλαμβάνει (α) ένα κείμενο λογοτεχνικό ή απλά τεχνολογικό ή τεχνικό που συνοδεύεται από κάποιες ερωτήσεις ή παρατηρήσεις. Αυτές έχουν σκοπό όχι να αναλύσουν το κείμενο αλλά να δώσουν μια πρώτη αφορμή στους μαθητές να εκφραστούν, να συζητήσουν με βάση το κείμενο. (β) Γλωσσικά στοιχεία με αφορμή πάλι το κείμενο, γραμματικά και συντακτικά.

CBV

Αυτά δίνονται κατά κανόνα μέσα στο λόγο, σε ασκήσεις, και όχι με μορφή συντασολογίου. (γ) κάποιο θέμα από την παραγωγή και τη σύνθεση της γλώσσας, για να καταλάβει ο μαθητής τους μηχανισμούς ανανέωσης της γλώσσας μας και (δ) Έκφραση - Έκθεση. Στο μέρος αυτό, από τα σπουδαιότερα της ενότητας, δίνεται ένα λεξιλόγιο με βάση κάποιο θεματικό κέντρο (θέατρο, θάλασσα, φάρμακα, εκπαίδευση κτλ.) που περνάει μέσα σε ασκήσεις. Ακολουθούν κάποια κείμενα, σχετικά με το θέμα του λεξιλογίου, τα οποία δίνουν στο μαθητή κάποιες ιδέες ή κάποιες νέες προοπτικές και έρχονται στο τέλος κάποια θέματα για συζήτηση και ανάπτυξη. Με τον τρόπο αυτό, η "έκθεση" έχει προετοιμαστεί στα διάφορα στάδια της ενότητας που προηγήθηκε, και στη μορφή και στο περιεχόμενό της, και ο μαθητής απόκτησε την αναγκαία υποδομή για να εκφραστεί. Σημειώνω ακόμα ότι το βιβλίο πραγματεύεται σε διάφορα μέρη για την παράγραφο και τη δομή της, για τη διήγηση και τον τρόπο που γίνεται, για την περιγραφή και τα είδη της κτλ.

Η ομάδα εργασίας δοκιμάζει πειραματικά φέτος σε δέκα σχολεία της χώρας το βιβλίο της πρώτης τάξης. Τη δοκιμαστική εφαρμογή τη θεωρήσαμε απαραίτητη για τους εξής λόγους:

(α) Εξαιτίας της μεγάλης σπουδαιότητας του μαθήματος, (β) γιατί για πρώτη φορά επιχειρούμε στη χώρα μας να εφαρμόσουμε ένα εκσυγχρονισμένο πρόγραμμα γλωσσικής διδασκαλίας, (γ) για να επισημάνουμε, με όσο γίνεται μεγαλύτερη ακρίβεια, ποια βοήθεια θα χρειαστούν οι καθηγητές που θα υλοποιήσουν το πρόγραμμα, (δ) για να διαπιστώσουμε την αποτελεσματικότητα της νέας διδασκαλίας στους μαθητές.

Για τα ως τώρα αποτελέσματα της πειραματικής εφαρμογής μας μίλησαν οι συνάδελφοι από τους "κριτές" που συμμετέχουν στο πρόγραμμα. Η κριτική είναι σαφώς και θετικά υπέρ του βιβλίου. Το βιβλίο "περπατάει" μέσα στη σχολική τάξη σε όλα τα σημεία του. Οι κρίσεις αυτές - μπορώ να βεβαιώσω το Τμήμα από την παρακολούθηση του όλου προγράμματος - είναι γενικές, προέρχονται από όλα τα σχολεία, και των μεγάλων αστικών κέντρων και της υπαίθρου. Τα παιδιά τώρα συμμετέχουν με ενδιαφέρον στο μάθημα, μαθαίνουν παίζοντας, το μάθημα έχει τώρα μια κινητικότητα που τραβάει τους μαθητές.

Ch
./.

Σημειώνω, τελειώνοντας, ότι το "βιβλίο του καθηγητή", που συνοδεύει το μαθητικό εγχειρίδιο, θα συμβάλει θετικά στην αποτελεσματική διδακτική εκμετάλλευσή του.

Για τη μορφή του νέου βιβλίου, τις τάξεις που θα διδαχτεί στο ερχόμενο σχολικό έτος κτλ. επιφυλάσσομαι να μιλήσω σε άλλη συνεδρία. Για την ώρα προέχει η έγκριση του βιβλίου και με δεδομένα:

- (α) την ποιότητα της δουλειάς των συναδέλφων της Θεσσαλονίκης,
- (β) τα θετικά αποτελέσματα της πειραματικής εφαρμογής,
- (γ) τις θετικές κρίσεις των "κριτών", που ακούστηκαν στην προηγούμενη συνεδρία

προτείνω να κριθούν κατάλληλα για διδασκαλία τα βιβλία γλωσσικής διδασκαλίας μαθητή και καθηγητή που ετοίμασε η συγγραφική ομάδα της Θεσσαλονίκης.

Ακολούθησε συζήτηση κατά την οποία τα παρακάτω μέλη του Τμήματος είπαν :

Ο Σύμβουλος Δ. Σακκάς :

Δε μελέτησα όλο το βιβλίο παρά ένα μέρος του. Γιατί είχα εμπιστοσύνη στους συγγραφείς που όλοι τους είναι έγκριτοι φιλόλογοι και γιατί αυτή τη συγγραφή της συντόνιζε ο κ. Δ. Τομπαΐδης στον οποίο έχω μεγάλη εμπιστοσύνη. Και επιπλέον γιατί οι κριτές του βιβλίου εκφράστηκαν με πολλούς επαίνους. Πραγματικά πρόκειται για πολύ φιλότιμη, νεωτερική και αξιόλογη προσπάθεια. Δε χωρεί αμφιβολία ότι το βιβλίο αυτό αποτελεί βαθιά τομή στη γλωσσική διδασκαλία και, όπως είναι γραμμένο, θα το χαρούν μαθητές και καθηγητές.

Χαίρω γιατί οι συγγραφείς αφαίρεσαν παραγράφους από το φθογγολογικό το οποίο αποτελεί ενότητα δύσκολη, απρόσφορη γι' αυτή την ηλικία και χωρίς ενδιαφέρον. Το μόνο για το οποίο παρακαλώ είναι μαζί με τον κ. Τομπαΐδη να κοιτάξουν το βιβλίο κατά σελίδα για να απλουστεύσουν ή να απαλείψουν τυχόν δύσκολες ασκήσεις, ώστε να μην αναγκάζονται οι μαθητές να καταφεύγουν στα "λυσάρια" και τα φροντιστήρια.

. / . CM

Ο Σύμβουλος Ν. Παπαδόπουλος :

Δε θα μιμηθώ την τακτική ορισμένων να βλέπουν μόνο μειονεκτήματα εκεί που άλλοι πολλοί βλέπουν ιδιαίτερα αξιοπρόσεκτα πλεονεκτήματα. Έτσι θεωρώ απαραίτητο να σημειώσω ότι το βιβλίο που κρίνεται αποτελεί τουλάχιστο από άποψη μεθόδου μια πρωτοτυπία. Χωρίς πάντως να αμφισβητώ την επιστημονική σύνθεση και σοβαρότητα του εισηγητή του θέματος κ. Τομπαΐδη έχω να σημειώσω μερικά πράγματα που αποτελούν οπωσδήποτε αδυναμίες και μειονεκτήματα του βιβλίου (του οποίου και διάβασα τις πρώτες 40 σελίδες και αποσπασματικά άλλες).

Σελ. 9 : ". . αν ανοίξεις τις αισθήσεις σου". - Αδόκιμη έκφραση.

" " : ". . . επικοινωνούμε με τους ανθρώπους και τα ζώα", όχι όμως με τα φυτά, τα φυσικά φαινόμενα, τα ουράνια σώματα κτλ. Αυτά τα αντιλαμβανόμαστε.

" " Μπορούν οι θόρυβοι να σχηματίσουν ολόκληρη ιστορία;

" 10 : - Γιατί το φρενάρισμα πρέπει να είναι "μέσα στη νύχτα";

" " : - Γιατί οι φωνές πρέπει να είναι ανδρικές; Μήπως για να ταιλωρείται ο μαθητής με επιπλέον στοιχεία;

" " : " Η Λουκία ξυπνάει . . . επτά και μισή πλένεται . . .". Κάποιο σημαντικό κόμμα νομίζω παραλείπεται εδώ.

" 12 : - Γιατί "χιουμοριστικά σκίτσα" και όχι γελοιογραφικά σχέδια;

" 16 : - Το ερώτημα αν ο Ιάπωνας ή ο Χιλιανός μπορεί να διαβάσει ή να κατανοήσει δεδομένα ή σχέσεις που διατυπώνονται με ελληνικά γλωσσικά σημεία χρειάζεται να τεθεί; Μήπως γινόμαστε αφελείς θέτοντας έτσι τα πράγματα; Θα μπορούσε απλώς να ειπωθεί ότι, "ενώ αυτά δεν τα καταλαβαίνει ο Ιάπωνας ή ο Χιλιανός κτλ., καταλαβαίνει τα κοινά αριθμητικά σύμβολα".

" 4- Γίνεται συμπερασματική αναφορά στους κώδικες επικοινωνίας και στη συνέχεια αναφέρονται επιπλέον, δηλ. για πρώτη φορά ο κώδικας της μουσικής και της ζωγραφικής. Το ορθό θα ήταν να σημειωθεί ότι εκτός από τους κώδικες που αναφέρθηκαν υπάρχουν και πολλοί άλλοι, όπως μουσικής κτλ.

" 17: - Ο γλωσσικός κώδικας δεν είναι ο τελειότερος απ' όλους. Προς τί η σύγκριση; Κάθεκώδικας είναι στο είδος του τέλειος.

. / . *MB*

Σελ. 17 : "- Η φράση "Έτσι και με τους άλλους κώδικες" στην αρχή της 4ης παραγράφου δεν ταιριάζει. Μάλιστα δεν αναφέρεται στη συνέχεια κανένας από αυτούς τους άλλους ως παράδειγμα πράγμα που περιμένει ο αναγνώστης.

Σελ. 18 : "- Υπάρχουν πλα^τασμοί και επαναλήψεις σχετικά με τη γλωσσική επικοινωνία και τον προφορικό και γραπτό λόγο.

Σελ. 20 : - Οι λέξεις δεν είναι πάντοτε ηχητικά σημεία, αλλά μόνο όταν πρόκειται για προφορικό λόγο. Οι λέξεις ως γραπτά σημεία κάθε άλλο παρά ηχούν.

Σελ. 22 : "- Από το θόρυβο μπορούμε να αρρωστήσουμε ή ακόμη και να τρελαθούμε".

- Το "μπορούμε" δε γράφεται. Σωστό το μπορεί, αντι δηλ. του είναι δυνατό.

Το "ακόμη και να τρελαθούμε" δεν έχει θέση. Τι είναι η τρέλλα; Και ακόμη τόσο εύκολα τρελαινόμαστε με το θόρυβο; Μήπως μόνο με τον πολύ και διαρκή θόρυβο κινδυνεύουμε στην όλη ψυχοπνευματική μας υγεία; Και ασφαλώς αν συντρέξουν και ορισμένοι άλλοι παράγοντες που σχετίζονται με την όλη προσωπικότητά μας.

Σελ. 26 : "- Τα σχετικά με το "αμ - μέλι", το "αν - γκάθι" κτλ. δεν ενδιαφέρουν παρά μόνο εξειδικευμένους γλωσσολόγους, δηλ. ούτε τους φιλόλογους που πρόκειται να τα διδάξουν. Ενδεχόμενο ενδιαφέρον κάποιου φιλόλογου καθηγητή για τα θέματα αυτά δεν μπορεί παρά να είναι υπόθεση ιδιωτική του. Ο μαθητής της ηλικίας αυτής έχει τόσα άλλα να μάθει που ασφαλώς προέχουν. Αυτές οι παρατηρήσεις μου είναι ενδεικτικές μόνο.

Γενικές παρατηρήσεις (περιορισμένες στις σελίδες που διάβασα)

I. Η 1η ενότητα είναι ακατάλληλη για μαθητές αυτής της ηλικίας και οπωσδήποτε πολύ γεμάτη στα επιμέρους της στοιχεία, όπως σελ. 13 όπου γίνεται κυκλοφοριακή και όχι γλωσσική αγωγή και σελ. 14 όπου γίνεται ποικίλη συμβολική μάθηση και αγωγή ασφαλώς πολύ φορτική γι' αυτή την ηλικία.

AK

2. Υπάρχουν αρκετές ασάφειες. Παράδειγμα σ. 134 παρατηρήσεις.
3. Ο μαθητής θα δυσκολευθεί να κατανοήσει πράγματα, όπως σελ. 132 κ. εξ.
4. Υπάρχουν αμφισβητούμενες σχέσεις, π.χ. ο συνδυασμός των λέξεων στη σελ. 145.
5. Τα περί "φωνήματος" σελ. 23 κ.έ. δεν ενδιαφέρουν το μαθητή πολύ περισσότερο αυτής της ηλικίας. Ο ειδικός κριτής κ. Χαραλαμπίδης τόνισε ότι έκανε ο ίδιος 2 μαθήματα σχετικά στη ΣΕΛΑΜΕ για το θέμα αυτό ώστε να μπορέσουν οι ειδικοί φιλόλογοι να κατανοήσουν.

Αν λάβω υπόψη το ότι οι παρατηρήσεις μου αυτές έγιναν μόνο σε μερικές σελίδες του βιβλίου - δεν είχα το χρόνο από άποψη προθεσμίας που δόθηκε να μελετήσω πιο πολύ το βιβλίο στο διάστημα των δυο ή δύο-μισι ημερών—είναι θέμα αρκετά δύσκολο το να πάρω θέση για το βιβλίο γενικά. Φοβούμαι ότι οι διορθώσεις που θα έπρεπε να γίνουν είναι πολλές. Και στο ερώτημα πόσος χρόνος θα χρειαζόταν, θα είχα να πω ότι δεν μπορεί να είναι λιγότερος από ένα χρόνο. Γι' αυτό η θέση μου θα μπορούσε να είναι και απορριπτική. Έχει όμως για μένα σημασία το γεγονός ότι από άποψη μεθόδου είναι μια πρωτοτυπία και μια προσπάθεια εκσυγχρονισμού μας στον τομέα αυτό. Έτσι παίρνω γενικά θετική θέση για το βιβλίο, αλλά δεν μπορώ παρά να διατηρήσω έντονες επιφυλάξεις σε συνάρτηση με τις παρατηρήσεις μου. Οι επιφυλάξεις μου αυτές εντείνονται ακόμη περισσότερο, ακριβώς για το ότι δε μου δόθηκε ο χρόνος να δω περισσότερο μέρος του βιβλίου και κατά συνέπεια να δω όλες τις παιδαγωγικές - διδακτικές και ψυχολογικές - μαθησιακές διαστάσεις των επιμέρους θεμάτων.

Οι επιφυλάξεις μου σχετίζονται επίσης με το ότι το βιβλίο θα παρουσιαστεί ότι είναι αποτέλεσμα πειραματικής εφαρμογής και πρόκειται να δοθεί για χρήση προτού γίνει η αξιολόγηση αυτής της εφαρμογής, ή οπωσδήποτε προτού ολοκληρωθεί αυτή η αξιολόγηση. Ακόμη σχετίζονται οι επιφυλάξεις μου με το ότι ο ίδιος ο εισηγητής του θέματος δήλωσε ότι ορισμένες προτάσεις των ειδικών κριτών δεν μπορούν να γίνουν για φέτος. Ακόμη η πειραματική εφαρμογή φαίνεται ότι έγινε ή προβλέφτηκε μόνο για την Α' τάξη, όπως άλλωστε γράφει επάνω και το βιβλίο, ενώ ειπώθηκε ότι θα χρησιμοποιηθεί και στη Β' τάξη, ίσως μάλιστα και στη Γ'. Οπότε

11/4

διερωτώμαι, γιατί γίνεται η επέκταση; Μήπως, επειδή παρά το ότι προβλεπόταν για την Α' τάξη, συσσωρεύτηκε πολλή ύλη και γίνεται τώρα η επέκταση, ώστε να μην υπάρχει πρόβλημα;

Το βιβλίο παρά την πρωτοτυπία του από άποψη μεθόδου χωλαίνει από άποψη διδακτική και σε συνάρτηση με τα ενδιαφέροντα των μαθητών και το αντιληπτικό τους επίπεδο σε αρκετά - ίσως σημεία. Μου κάνει εντύπωση μάλιστα το ότι απουσιάζουν απ' τη συζήτηση ενός τέτοιου θέματος δυο φιλόλογοι του Τμήματος από τους παλαιότερους και άλλος επίσης παλαιός συνάδελφος (ο κ. Σακκάς), φιλόλογος και παιδαγωγός, ανέφερε ότι δεν το διάβασε ολόκληρο το βιβλίο. Έτσι βλέπω μια βιασύνη ανεπίτρεπτη, για ένα τέτοιο θέμα, στο να προωθηθεί το βιβλίο αυτό και θεωρώ σκόπιμο να την επισημάνω.

Ο εισηγητής Β. Θεοδωρακόπουλος:

Ως φιλόλογος και ως άνθρωπος που πονάει για τα θέματα της παιδείας μας χαιρετίζω την προσπάθεια του κ. Τομπαΐδη και των συνεργατών του. Πιστεύω ότι αυτό το βιβλίο που κρίνουμε σήμερα θα αποτελέσει σταθμό στον τομέα των διδακτικών βιβλίων, γιατί εκσυγχρονίζει, για πρώτη φορά, τη γλωσσική διδασκαλία. Από μια γενική θεώρηση που έκανα στο βιβλίο, από τις απόψεις των κριτών της συγγραφής, από τα όσα μας εξέθεσαν τα μέλη της Ο.Ε. Θεσσαλονίκης, όταν ήρθαν εδώ πριν ένα χρόνο για να μας ενημερώσουν, και τέλος, από όσα μας είπε στην εισήγησή του ο κ. Τομπαΐδης σχημάτισα την πεποίθηση ότι το βιβλίο είναι καλογραμμένο και θα βοηθήσει σημαντικά στην ανανέωση της γλωσσικής διδασκαλίας αλλά - και αυτό το θεωρώ εξίσου σημαντικό - και στον τομέα των εκθέσεων στο Γυμνάσιο. Με την παρουσία του βιβλίου αυτού στα σχολεία μας καλύπτεται ένα πολύ μεγάλο κενό που υπήρχε στην εκπαίδευση πολλά χρόνια τώρα.

Μετά το τέλος της συζήτησης ο Προεδρεύων έθεσε σε ψηφοφορία το ερώτημα, αν κρίνονται κατάλληλα τα βιβλία της γλωσσικής διδασκαλίας για το μαθητή και τον καθηγητή.

Η ψηφοφορία έχει ως εξής :

Ι. Σκορδίλης	Ναι
Δ. Τομπαΐδης	Ναι
Στ. Παπασημακόπουλος	Ναι
Λ. Αδαμόπουλος	Ναι
Ν. Παπαδόπουλος	Ναι με τις επιφυλάξεις που διατύπωσε παραπάνω
Δ. Σακκάς	Ναι
Ν. Βαρουχάκης	Ναι

Ύστερα από την ψηφοφορία το Τμήμα κρίνει ομόφωνα κατάλληλα τα βιβλία γλωσσικής διδασκαλίας για το μαθητή και τον καθηγητή, σύμφωνα και με την εισήγηση του Συμβούλου Δ. Τομπαΐδη.

ΘΕΜΑ 2ο : " Κρίση του περιοδικού " Υγεία του λαού " .

Ο Εισηγητής του θέματος, Ειδικός Σύμβουλος Ι. Σκορόδλης είπε : [2/850/203-3

Η Δ/ση Εφαρμ. Προγραμμάτων Μ.Ε. με το αναφερόμενο έγγραφό της) μας διαβιβάζει τα δύο πρώτα τεύχη του μηνιαίου επιστημονικού εκλαϊκευμένου περιοδικού "Υγεία του λαού", που εκδίδει τη ΕΠΕ Νέοι Καιροί Ελλάδας - Εκδοτική Εμπορική, και μας παρακαλεί για τις δικές μας ενέργειες.

Η Εκδοτική Εμπορική με την αίτησή της που υπέβαλε στην Δ/ση Εφαρμογής προγραμμάτων παρακαλεί να εγκρίνουμε τη διάθεση του περιοδικού της στις βιβλιοθήκες όλων των σχολείων τωτης Γεν. Εκπ/σης της χώρας μας.

Από την ανάγνωση και των δύο τευχών διαπίστωσα πως πράγματι αυτά περιέχουν πολλά εκλαϊκευμένα άρθρα, κυρίως Ρώσων ιατρών, υγιεινολόγων βιολόγων και προπονητών, που κατά βάση αναφέρονται στις ασθένειες των ανθρώπων, στα χαρακτηριστικά τους φαινόμενα, στα αίτια που τις προκαλούν, στην πρόληψή τους και στην θεραπεία τους.

Όμως παρά την εκλαϊκευμένη τους μορφή, τη βαρύτητα που δίνεται στην προληπτική ιατρική, τον εντοπισμό των νοσογόνων αιτιών και τη σύσταση για μια φυσική και υγιεινή ζωή, είναι φανερό πως το περιοδικό δεν προορίζεται για μαθητές και ιδιαίτερα για μαθητές των πρώτων βαθμίδων της εκπαίδευσης, αλλά για ωριμότερους ανθρώπους, για μέλλοντες γιατρούς, για γιατρούς που φυσικά για άτομα που πάσχουν από τις αναφερόμενες ασθένειες.

Με τις διαπιστώσεις αυτές και με τη σκέψη πως δεν είναι δυνατό να επιλέξουμε μερικές μόνο από τις διάφορες περιοδικές εκδόσεις και ακόμη να επιβαρύνουμε τις σχολικές βιβλιοθήκες με μια τακτική προμήθεια περιοδικών εκδόσεων, που ως γνωστό χρειάζονται μεγάλο χώρο και πολλά χρήματα, εισηγούμαι στο Τμήμα να μη κάνει ό δεκτό το αίτημα της ΕΠΕ Εκδοτική Εμπορική και να θεωρήσει το περιοδικό "Υγεία του λαού" ως μη κατάλληλο για τις σχολικές βιβλιοθήκες.

Το Τμήμα ύστερα από συζήτηση,
αποφάνεται ομόφωνα :

Δεν κρίνει κατάλληλα για τις σχολικές βιβλιοθήκες τα τεύχη του μηνιαίου περιοδικού " Υγεία του λαού" για τους λόγους που αναφέρονται στην παραπάνω εισήγηση του Ειδικού Συμβούλου Ι. Σκορόδλη.

CLV

ΘΕΜΑ 3ο : "

Ο Εισηγητής του θέματος Σύμβουλος Λ. Αδαμόπουλος είπε :

Η Δ/νση Προσωπικού Μ.Ε., Τμήμα Α' με το έγγραφο της Δ2/3346/27-3-1984 μας διαβιβάζει τα δικαιολογητικά του Μιραμπίτα Στέργιου του Λαυρεντίου με την παράκληση να γνωματεύσουμε αν αυτός είναι ικανός να διδάξει το μάθημα των Καλλιτεχνικών στα σχολεία Μ.Ε.

Όπως φαίνεται και από την αρ. 1866/24-6-1983 βεβαίωση του ΔΙΚΑΤΣΑ το πτυχίο (Β.Α.) Γραφικού Σχεδίου του Πολυτεχνείου του MIDDLESEX είναι ισοτιμίο με τα απονεμόμενα πτυχία από τα Ελληνικά Α.Ε.Ι. Εξάλλου όπως προκύπτει από σχετική βεβαίωση του Πολυτεχνείου του MIDDLESEX με ημερομηνία 3-3-1983 ο Μιραμπίτας Στέργιος του Λαυρεντίου είναι κάτοχος της ύλης που προβλέπεται από το Αναλυτικό Πρόγραμμα Καλλιτεχνικών Γυμνασίου και Λυκείου. Ύστερα από τα παραπάνω με την προϋπόθεση ότι ο Μιραμπίτας Στέργιος του Λαυρεντίου είναι απόφοιτος του Ελληνικού Εξαταξίου Γυμνασίου ή Λυκείου, όπως ο Ν. 309 (Αρ. 35, παρ.4) ορίζει, εισηγούμαι ότι αυτός είναι σε θέση να ασκήσει τα καθήκοντα του εκπαιδευτικού λειτουργού σε σχολεία Μ.Ε. ως καθηγητής Καλλιτεχνικών.

Το Τμήμα ύστερα από συζήτηση.
αποφαινεται ομόφωνα :

Κρίνει ότι ο Μιραμπίτας Στέργιος του Λαυρεντίου, πτυχιούχος του Γραφικού Σχεδίου του Πολυτεχνείου του MIDDLESEX, μπορεί να διορισθεί ως καθηγητής Καλλιτεχνικών στα σχολεία Μ.Ε., με την προϋπόθεση ότι είναι απόφοιτος του Ελληνικού εξαταξίου Γυμνασίου ή Λυκείου.

ΘΕΜΑ 4ο : " Αναφορά συμβουλίου μαθητών νυκτερινού Λυκείου Βόλου".

Ο εισηγητής του θέματος Σύμβουλος Δ. Σακκιάς είπε :

Η Δ/ση Εφαρμ. Προγραμμάτων Μ.Ε. του Υπ. Παιδείας με το έγγραφό της 230/41/Γ2/661/7-3-1984 αποστέλλει στο ΚΕΜΕ φωτοαντίγραφο υπομνήματος του μαθητικού συμβουλίου του Νυκτερινού Λυκείου Βόλου για τις δικές μας ενέργειες σε ό,τι αφορά την παρ. 9 του υπομνήματος. Στην παράγραφο αυτή αναφέρεται η εξής πρόταση των μαθητών :

" Σωστός καταμερισμός των μαθημάτων. Δεν είναι δυνατόν στην Α. Λυκείου να κάνουμε δύο ώρες θρησκευτικά και μια ώρα Χημεία και Γεωμετρία".

Οι μαθητές έχουν δίκιο. Υπάρχει πρόβλημα και δεν μπορούμε να το παραβλέψουμε. " Βέβαια το ΚΕΜΕ " έκανε τις ενέργειές του". Κατά την κατάρτιση του ωρολογίου προγράμματος είχε προτείνει τον περιορισμό της διδασκαλίας των θρησκευτικών στα Λύκεια. Εγώ μάλιστα καθώς και ο κ. Βώρος επτά χρόνια τώρα στο ΚΕΜΕ έχουμε διατυπώσει κατ'επανάληψη τις σοβαρές αντιρρήσεις μας όχι μόνο για το ωρολόγιο αλλά και για το αναλυτικό πρόγραμμα, τα βιβλία και γενικότερα για τον τρόπο που προσφέρεται το θρησκευτικό μάθημα στους μαθητές. (π.χ. στις Πράξεις 63/3-12-1980 και πρ. 88/22-11-1982). Εντούτοις αφού το θέμα τίθεται πάλι, από μαθητές αυτή τη φορά, νομίζω ότι το Τμήμα οφείλει να εκφράσει τις απόψεις του και πάλι και μάλιστα οι μαθηματικοί και ο κ. Παπασημακόπουλος που ειδικότερα το ερώτημα των μαθητών τους αφορά, αφού στην Α. Λυκείου οι μαθητές των Εσπερινών Λυκείων διδάσκονται τη Γεωμετρία και τη Χημεία σε λιγότερες ώρες απ'ό,τι τα θρησκευτικά.

Ακολούθησε συζήτηση μεταξύ των μελών του Τμήματος και αποφασίστηκε να δοθεί η εξής απάντηση :

" Σε ό,τι αφορά γενικά το ωρολόγιο πρόγραμμα του Λυκείου το Τμήμα έχει εκφράσει κατά καιρούς τις απόψεις του. :

Ειδικότερα για το πρόγραμμα του Εσπερινού Λυκείου επισημαίνεται ότι είναι γενικά εναρμονισμένο προς το αντίστοιχο πρόγραμμα του ημερήσιου Λυκείου, αν ληφθεί υπόψη ότι το πρόγραμμα εκτείνεται σε τέσσερα (4) σχολικά έτη έναντι τριών (3) ετών του ημερήσιου Λυκείου.

Ειδικότερα ο κ. Δ. Σακκιάς είπε τα εξής :

Η ανωτέρω αναφορά του Τμήματος στην "εναρμόνιση του προγράμματος των νυκτερινών σχολείων προς το αντίστοιχο πρόγραμμα του ημερήσιου", παρακάμπτει το πρόβλημα που θέτουν οι μαθητές δεν το λύνει. Το μαθητικό ερώτημα είναι ουσιαστικό και θα πρέπει να αποτελέσει για το ΚΕΜΕ

και την Πολιτεία αφορμή για προβληματισμό. Θέτει το θέμα του προσανατολισμού του σχολείου μας, ο οποίος, παρά τις αλλαγές, εξακολουθεί να είναι υποδουλωμένος σε σκοπούς που δεν τους δέχεται πια η εποχή μας. Απλώς και μόνο το γεγονός ότι σε μια τάξη των εσπερινών λυκείων οι μαθητές διδάσκονται υποχρεωτικά σε περισσότερες ώρες τα θρησκευτικά από,τι τη Γεωμετρία και τη Χημεία και μάλιστα από βιβλία με έντονο μεταφυσικό, θαυματουργικό, δογματικό και κατηχητικό περιεχόμενο δείχνει ότι το σχολείο μας δεν συμπορεύεται με το πνεύμα και τις ανάγκες της εποχής μας.

ΘΕΜΑ 5ο : " Ανακοινώσεις " .

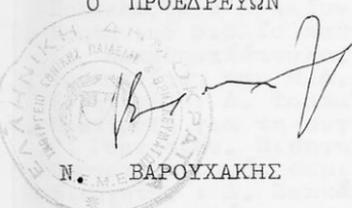
Ανακοινώθηκαν στο Τμήμα τα παρακάτω έγγραφα με αριθμ. πρωτ.
ΚΕΜΕ :

1) 1253 /5-4-84,	2) 1254 /5-4-84
3) 1255 /5-4-84,	4) 1256 /5-4-84
5) 1292 /9-4-84,	6) 1278 /6-4-84
7) 1293 /9-4-84,	8) 1294 /9-4-84
9) 1295 /9-4-84,	10) 1298 /9-4-84
11) 1310/10-4-84,	12) 1312/10-4-84

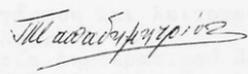
Στο σημείο αυτό εξαντλήθηκαν τα θέματα της ημερήσιας δια-
ταξης και λήθηκε η συνεδρίαση του Τμήματος.-

Ο ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Ν. ΒΑΡΟΥΧΑΚΗΣ

ΠΑΡ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Π Ρ Α Ξ Η 40.

Σήμερα 13 Απριλίου 1984, ημέρα Παρασκευή και ώρα 9 πρωινή, το Τμήμα Μέσης Εκπ/σης του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμόρφωσης (ΚΕΜΕ) συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεων του (Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με προεδρεύοντα το Σύμβουλο Β. Ηλ. Σπυρόπουλο, ο οποίος προεδρεύει με εντολή του Προέδρου του Τμήματος Φ. Κακριδιά.

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος οι : Δ. Σακκάς, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαζίδης, Σύμβουλοι Β. Ι. Σκορόδης, Ειδιδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος και Κ. Φούσκας, Εισηγητές. Χρέη γραμματέα έκανε η Φιλόλογος Παρασκευή Παπαδημητρίου.

Απουσίαζαν από τη συνεδρίαση οι Σύμβουλοι Β. Ν. Βαρουχάκης και Φ. Βώρος, γιατί είχαν άλλη υπηρεσιακή απασχόληση.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ

1. Ανάθεση συγγραφής βιβλίου Μαθηματικών για την Α' Λυκείου του Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου. Εισηγητής : Α. Αδαμόπουλος.
2. Βοηθητικό βιβλίο καθηγητή για τη Βιολογία της Γ' Λυκείου. Εισηγητής : Στ. Παπασημακόπουλος
3. Τροποποίηση του Π.Δ. 178/83 " Ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία ΣΕΛΜΕ". Εισηγητές : Δ. Τομπαζίδης, Β. Θεοδωρακόπουλος.
4. Προκήρυξη για τη συγγραφή βιβλίου " Στοιχεία Δημοκρατικού Πολιτεύματος Γ' Γυμνασίου. Εισηγητές : Ηλ. Σπυρόπουλος, Β. Θεοδωρακόπουλος.
5. Προγραμματισμός σεμιναρίων βαθμολογητών Γενικών Εξετάσεων. Εισηγητής : Δ. Σακκάς.
6. Μορφή και χρήση των βιβλίων γλωσσικής διδασκαλίας Γυμνασίου. Εισηγητής : Δ. Τομπαζίδης.
7. Διαφοροποίηση τρόπου εισαγωγής υποψηφίων στις Θεολογικές Σχολές. Εισηγητής : Κ. Φούσκας.
8. Κρίση για τη χρησιμότητα ή μη του περιοδικού " Εργόχειρο ". Εισηγητής Κ. Φούσκας.
9. Κρίση για τη χρησιμότητα ή μη του βιβλίου " Τα παρανοούμενα χωρία του Ευαγγελίου" του Α.Γ. Αγγελόπουλου. Εισηγητής : Κ. Φούσκας.
0. Ανακοινώσεις.

Αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε η προηγούμενη πράξη, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης.

./.

ΕΜΑ 1ο : " Ανάθεση συγγραφής βιβλίου Μαθηματικών για την Α. Λυκείου

Ο Εισηγητής του 1ου θέματος Α. Αδαμόπουλος, Σύμβουλος Β. λέγει τα εξής :

Η Ομάδα Εργασίας του Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου μας στέλνει με έγγραφό της, της 5 Απριλίου 1984, το κείμενο της ανάθεσης συγγραφής για τη συγγραφή ενός βοηθητικού τεύχους με τίτλο : " Μαθηματικά της Α' τάξης του Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου" με σκοπό τη συμπλήρωση και τη βελτίωση του βιβλίου " Μαθηματικά Α. Λυκείου, "Αλγεβρα " του Γενικού Λυκείου. Το τεύχος αυτό θα περιλαμβάνει αναθεωρημένα ορισμένα από τα κεφάλαια του βιβλίου Αλγέβρας της Α' τάξης του Γενικού Λυκείου, στα οποία, κατά τη γνώμη της ομάδας εργασίας, δίνεται έμφαση στη θεωρία και όχι στις εφαρμογές. Το κείμενο της ανάθεσης συνοδεύεται και με έναν κατάλογο που παραθέτει τις βελτιώσεις που προβλέπεται να γίνουν από την ομάδα εργασίας στο βιβλίο " Μαθηματικά Α. Λυκείου, "Αλγεβρα".

Επειδή τη γνώμη ότι, αν ο χρόνος το επιτρέπει, η ομάδα εργασίας εκτός από τις εργασίες που περιλαμβάνει στην πρότασή της πρέπει να προχωρήσει στην αναθεώρηση και του 3ου κεφαλαίου της "Αλγεβρας Α' τάξης του Γενικού Λυκείου που και αυτό παρουσιάζει όμοια προβλήματα με το 2ο κεφάλαιο. Στα δύο αυτά κεφάλαια (2ο και 3ο της "Αλγεβρας Α' τάξης Γενικού Λυκείου) πρέπει να δοθεί έμφαση στον αλγεβρικό λογισμό και όχι στην αξιωματική θεμελίωση του σώματος των πραγματικών αριθμών. Όπως αποδείχτηκε στην πράξη ο φορμαλισμός που διέπει μερικά από τα κεφάλαια του βιβλίου της "Αλγεβρας Α' τάξης του Γενικού Λυκείου δημιουργεί προβλήματα στη διδακτική πράξη. Γι' αυτό χωρίς αμφιβολία η επιτυχία στην προσπάθεια της ομάδας εργασίας θα είναι αφετηρία για τη συγγραφή ενός νέου βιβλίου "Αλγεβρας κατάλληλου για τους μαθητές της Α. τάξης και των δύο Λυκείων Γενικού και Πολυκλαδικού. Οπωσδήποτε η σύνθεση της ομάδας που απαρτίζεται από εκπαιδευτικούς με άρτιο επιστημονικό κύρος και πλούσια διδακτική πείρα αποτελεί εγγύηση για την επιτυχία της προσπάθειας αυτής.

Ύστερα από τα παραπάνω εισηγούμαι να εγκρίνει το τμήμα την ανάθεση. Ακολούθησε συζήτηση κατά την οποία ζητήθηκαν από τον εισηγητή ορισμένες διευκρινίσεις. Το Τμήμα, ύστερα από τις διευκρινίσεις που δόθηκαν από τον εισηγητή,

αποφασίζεται ομόφωνα
κάνει δεκτή την εισήγηση του Συμβούλου Α. Αδαμόπουλου στο σύνολό της.

ΕΜΑ 2ο : " Βοηθητικό βιβλίο καθηγητή για τη Βιολογία της Γ' Λυκείου".

Ο Εισηγητής του θέματος Σύμβουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, λέγει :

Επειδή το μάθημα της Βιολογίας στη Β' Δέσμη της Γ' Λυκείου διδάσκειται από καθηγητές του κλάδου Α4 που δεν είναι όλοι πτυχιούχοι του βιολογικού τμήματος του Πανεπιστημίου, έχω τη γνώμη ότι πρέπει να δοθεί στους διδάσκοντες το παραπάνω μάθημα, βιβλίο καθηγητή που να περιέχει :

- (α) Ένα σύμμετρο καταμερισμό της ύλης του διδακτικού βιβλίου σε διδακτικές ενότητες μαζί με την απαραίτητη βιβλιογραφία που θα βοηθήσει τον διδάσκοντα στην αρτιότερη προπαρασκευή του.
- (β) Διευκρινίσεις σε διάφορα σημεία που η πρώτη εφαρμογή του βιβλίου απέδειξε ότι είναι απαραίτητες για τον διδάσκοντα.
- (γ) Ανάλυση των ερωτήσεων του βιβλίου με κύρια στοιχεία : 1) Το σκοπό που τέθηκε η ερώτηση, 2) τις γνώσεις που απαιτούνται από το ίδιο ή και άλλα σχολικά βιβλία της ίδιας ή και προηγούμενης τάξεως με συγκεκριμένες παραπομπές, 3) ενδεχόμενο διαχωρισμό τους σε περισσότερο απλούστερες.
- (δ) Παράθεση παραπλήσιων ή σχετικών ερωτήσεων που θα μπορεί ο καθηγητής να θέσει στους μαθητές αποφεύγοντας τις ερωτήσεις του βιβλίου,
- (ε) Προβλήματα (π.χ. γενετικής) επί ενός ή περισσότερων κεφαλαίων.

Για την παραπάνω εργασία εισηγούμαι την ανάθεση συγγραφής βιβλίου για τον καθηγητή στους κ.κ. Ε. Δούκα - Ε. Γκελτή και Α. Γαβαλά - Λιναρόπουλου καθ. της ΒΠΣ. Το βιβλίο δε θα ξεπερνά τις 120 σελίδες κανονικού σχήματος για σχολικό βιβλίο με την ανάλογη πυκνότητα (Η συγγραφή θα πρέπει να παραδοθεί μέχρι τις 31 Ιουλίου 1984.

Κριτές του βιβλίου εισηγούμαι να είναι οι : Ε. Βύζα, καθ. του ΒΠΣ, Γεωργία Κουρμαδά του 30ου Λυκείου Αθηνών και Κωνστας Κων/νος, καθ. αποσπασμένος στο ΚΕΜΕ.

Αμοιβή για τους συγγραφείς προτείνω το ποσό των 200.000 δρχ. και 10.000 για κάθε μέλος της επιτροπής κρίσης.

Το Τμήμα, ύστερα από διεξοδική συζήτηση αποφαινεται ομόφωνα

Κάνει δεκτή την εισήγηση του Συμβούλου Στ. Παπασημακόπουλου στο σύνολό της.

Θ Ε Μ Α 3ο : "Τροποποίηση του Π.Δ. 178/83. " Ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία ΣΕΑΜΕ".

Οι Εισηγητές του θέματος Δ. Τομπαΐδης και Β. Θεοδωρακόπουλος έθεσαν υπόψη του Τμήματος την κοινή εισήγησή τους που έχει ως εξής :

1. Η Δ/νση Εφαρμογής Προγραμμάτων ΣΕΔΠ με το έγγραφό της Γ3/341/2-4-84 μας διαβιβάζει σχέδιο Π.Δ/τος, με το οποίο τροποποιείται η παρ. 6 του άρθρου 6 του Π.Δ. 178/83 (ΦΕΚ 70/83) " Ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία των ΣΕΑΜΕ", και παρακαλεί να γνωμοδοτήσουμε σχετικά.

2. Από τη σύγκριση της κείμενης διάταξης της παρ. 6 του άρθρου 6 του Π. Δ/τος 178/83 με το τροποποιητικό κείμενο του άρθρου μόνου του σχεδίου Π. Δ/τος που μας διαβιβάζεται προκύπτει ότι με τη νέα ρύθμιση η Διοίκηση επιδιώκει να άρει μια αδυναμία του καθεστώτος που ίσχυε σχετικά με την επιλογή των υποψηφίων λειτουργών Μ.Ε. κατά ΠΥΣΜΕ. Συγκεκριμένα με το σχέδιο ορίζεται ότι "Αν ο αριθμός των αιτήσεων ενός ΠΥΣΜΕ είναι πολύ μικρός, ώστε να μην αναλογεί ούτε μια θέση για το ΠΥΣΜΕ αυτό κατά την κατανομή, τότε ο αριθμός των αιτήσεων των υποψηφίων του ΠΥΣΜΕ αυτού συνυπολογίζεται, κατά την κατανομή, στον αριθμό ενός άλλου ΠΥΣΜΕ και ορίζεται ενιαίος αριθμός θέσεων για τα δύο ΠΥΣΜΕ". Κατά τα λοιπά η διάταξη της παρ. 6 του άρθρου 6 του Π.Δ. 178/83 παραμένει όπως έχει.

3. Επειδή θεωρούμε ότι με το σχέδιο του Π. Δ/τος αίρεται μια αδυναμία της κείμενης νομοθεσίας για την επιλογή συναδέλφων προς φοίτηση στις ΣΕΑΜΕ, εισηγούμαστε να γνωμοδοτήσει καταφατικά το Τμήμα.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση,
αποφαινεται ομόφωνα :

Κάνει δεκτή την κοινή εισήγηση των : Δ. Τομπαΐδη και Β. Θεοδωρακόπουλου στο σύνολό της.

./.

ΘΕΜΑ 4ο

Ο Προεδρεύων του Τμήματος διάβασε επιστολή του Συμβούλου Φ. Βώρου με την οποία ζητάει την αναβολή της συζήτησης του θέματος. Μετά από συζήτηση ο Προεδρεύων έθεσε την πρόταση για αναβολή του θέματος σε ψηφοφορία, επειδή τα επιχειρήματα του Φ. Βώρου δεν τα θεώρησε πειστικά.

Η ψηφοφορία, που ακολούθησε, έχει ως εξής:

Ι. Σκοροδίλης:	Αναβολή
Δ. Τομπατζής:	"
Στ. Παπασημακόπουλος:	"
Λ. Αδαμόπουλος:	"
Ν. Παπαδόπουλος:	Λευκό
Δ. Σακκάς:	Αναβολή
Ηλ. Σπυροπούλος	ΟΧΙ

Το Τμήμα με ψήφους 5 για αναβολή, 1 ΟΧΙ και 1 ΛΕΥΚΗ αποφάσισε την αναβολή του θέματος.

ΘΕΜΑ 5ο

Το θέμα αυτό αναβλήθηκε, γιατί δεν υπήρχαν στοιχεία απαραίτητα για τη συζήτησή του.

Β Μ Α βό : " Μορφή και χρήση των βιβλίων γλωσσικής διδασκαλίας Γυμνασίου".

Ο Εισηγητής του θέματος Σύμβουλος Β. Δ. Τομπαζής, είπε :

Για τη μορφή των βιβλίων κάναμε, στην Ομάδα Εργασίας, τις ακόλουθες σκέψεις :

Να γίνει ένα βιβλίο μαθητή για τις δύο πρώτες τάξεις του γυμνασίου και ένα βιβλίο καθηγητή για τις δύο αυτές τάξεις. Το μαθητικό βιβλίο θα είναι χωρισμένο σε δύο τεύχη, ένα για κάθε τάξη. Οι διδακτικές ενότητες θα είναι αριθμημένες με αυξοντα αριθμό π.χ. 1-20 για την πρώτη τάξη και 21-38 για τη δεύτερη. Έτσι η δεύτερη τάξη θα συνεχίζει τη διδασκαλία της πρώτης, δηλαδή θα αρχίζει από εκεί που σταμάτησε την προηγούμενη χρονιά. Με τον τρόπο αυτό θα καλλιεργηθεί στο μαθητή η αντίληψη για την ενότητα των γλωσσικών πραγμάτων και η σχολική ~~επισειμεία~~ θα παρουσιάζει επικίνδυνα κενά.

Σχετικά με τη χρήση των βιβλίων για το επόμενο σχολικό έτος 1984-85 Το κανονικό βέβαια θα είναι να χρησιμοποιηθεί για το έτος αυτό το βιβλίο της Α' τάξης και η διδασκαλία να περιοριστεί στην τάξη αυτή, και στο μεθεπόμενο έτος (1985-86) να χρησιμοποιηθεί το βιβλίο της Β' τάξης. Όμως αυτή η ρύθμιση θα σημαίνει μεγάλη καθυστέρηση και σπατάλη. Πιστεύουμε ότι μπορεί και πρέπει να χρησιμοποιηθεί από το ερχόμενο έτος και το βιβλίο της Β' τάξης. Η Β' τάξη του 1984-85 θα διδαχτεί το βιβλίο της από την αρχή της χρονιάς. Μερικές ενότητες από το βιβλίο της Α', που θα κριθούν απαραίτητες για την κατανόηση του βιβλίου της Β', θα προηγηθούν στη διδασκαλία. (Αυτό σημαίνει ότι θα διανεμόμαστε στους μαθητές της Β' του 1984-85 και το βιβλίο της Α' τάξης). Με τη ρύθμιση αυτή-για την οποία συμφωνούν και οι καθηγητές που ~~εφαρμόζουν~~ αυτή τη στιγμή την πειραματική διδασκαλία - θα ολοκληρωθεί το νέο καθεστώς διδασκαλίας στα 1985-86 (και όχι στα 1986-87) στην Γ' τάξη.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση,

αποφάνεται ομόφωνα

Κάνει δεκτή, την εισήγηση του Συμβούλου Δ. Τομπαζή στο σύνολό της

ΘΕΜΑ 7ο

Ο εισηγητής του θέματος Κ. Φούσκας είπε: Με το έγγραφο αρ. πρωτ. Φ.152/Β3/8575/8-11-83 της Δ/νσεως Σπουδών και Φοιτητικής Έρευνας του ΥΠΕΠΘ μας διαβιβάζονται: α) Το έγγραφο αρ. πρωτ. 16/16-3-83 της Πανελληνίας Ένωσης Θεολόγων προς τον κ. Υπουργό Εθν. Παιδείας, β) Το έγγραφο Α.11309/6-7-83 της Πρυτανείας του Παν/μίου Θεσ/νίκης, και γ) Το έγγραφο αρ. πρωτ. 898/28-6-83 του Τμήματος Θεολογίας του Παν/μίου Θεσ/νίκης "για να μελετήσουμε το θέμα", στο οποίο τα έγγραφα αυτά αναφέρονται, "και να εισηγηθούμε σχετικά στον κ. Υπουργό".

Το θέμα με το οποίο ασχολούνται όλα τα παραπάνω έγγραφα είναι η διαφοροποίηση εξετάσεων στα μαθήματα της Γ' Δέσμης των υποψηφίων για τις θεολογικές Σχολές. Συγκεκριμένα προτείνεται να υπάρχει ένα επιπλέον μάθημα για τους υποψηφίους των θεολογικών Σχολών, κατά προτίμηση η Εκκλησιαστική Ιστορία της Α' Λυκείου ή η Χριστιανική Ηθική της Γ' Λυκείου.

Η επιχειρηματολογία για τη θεσμοθέτηση ενός τέτοιου μέτρου είναι σοβαρή και αναπτύσσεται με σαφήνεια και πειστικότητα στο έγγραφο αρ. πρωτ. 16/16-3-83 της Πανελληνίας Ένωσης Θεολόγων, το οποίο και σας διαβάζω (...).

Η προσωπική μου εμπειρία τόσο από τη Μ.Ε., στην οποία υπηρέτησα πολλά χρόνια, όσο και από την Ανώτατη Εκπαίδευση, την οποία τώρα υπηρετώ, επιβεβαιώνει την ανάγκη για τη θεσμοθέτηση του διαφοροποιημένου τρόπου εισαγωγής υποψηφίων στις θεολογικές Σχολές, τον οποίο η θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης και η Πανελλήνια Ένωση Θεολόγων ζητούν. Γι' αυτό εισηγούμαι να γίνει δεκτή η πρότασή τους, με τη βεβαιότητα ότι και η θεολογική Επιστήμη θα ωφεληθεί περισσότερο και οι υποψήφιοι φοιτητές θα εξυπηρετηθούν καλύτερα. Άλλωστε, την αρχή διαφοροποίησης τρόπου εισαγωγής σε ορισμένες Σχολές την αναγνωρίζει η κείμενη Νομοθεσία, αφού διαφοροποιημένος τρόπος εισαγωγής φοιτητών με το σύστημα των Δεσμών και προβλέπεται και υπάρχει ήδη και για άλλες Σχολές, όπως π.χ. Αρχιτεκτονική, Φιλοσοφική (για τα Τμήματα Ξένης Φιλολογίας) κτλ.

Στην περίπτωση που η πρόταση της Θεολογικής Σχολής Παν/μίου Θεσ/νίκης και της Πανελληνίας Ένωσης Θεολόγων, που είναι και δική μου πρόταση, υιοθετηθεί από την Ηγεσία του ΥΠΕΠΘ, φρονώ ότι το επιπλέον μάθημα πρέπει να είναι τα Θρησκευτικά της Α' ή της Β' Λυκείου.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση, έκρινε ότι το θέμα είναι σοβαρό και πρέπει να αναβληθεί ώστε να δοθεί ευκαιρία στα μέλη να ενημερωθούν ^{σχετικά} με το περιεχόμενο των παραπάνω εγγράφων για να είναι σε θέση να το συζητήσουν.

ΘΕΜΑ 8ο

Ο εισηγητής του θέματος Κ. Φούσκακας είπε: Οι "Εκδόσεις Περιοδικού Τύπου" με αίτησή τους προς τον κ. Υπουργό Παιδείας (30-10-81) ζητούν την έγκριση της κυκλοφορίας του περιοδικού "Εργόχειρο", που εκδίδουν, σε όλα τα Γυμνάσια της χώρας. Στην αίτησή τους επισυνάπτουν και τα εγκριτικά έγγραφα του ΥΠΕΠΘ με αρ. πρωτ. 113842/18-9-58 και 47925/8-9-64, με τα οποία επιτρεπόταν παλαιότερα η κυκλοφορία του περιοδικού στο σχολείο Μ.Ε.

Η Δ/ση Εφαρμογής Προγραμμάτων ΔΕΠΑ με το έγγραφο της αρ. πρωτ. Γ/10401/9-11-1981 προς το ΚΕΜΕ διαβιβάζει την αίτηση και παρακαλεί να γνωμοδοτήσουμε για τη χρησιμότητα ή μη του περιοδικού "σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 5 του Ν.186/75". Το έγγραφο του ΥΠΕΠΘ συνοδεύεται και από το τεύχος 396/1981 του περιοδικού. Με το έγγραφο αυτό και το θέμα χρεώθηκα στις 18-4-83. Η καθυστέρηση της εισηγήσεώς μου οφείλεται σε φόρτο εργασίας. Ως προς την ουσία του θέματος παρατηρώ τα εξής:

1) Το περιοδικό "Εργόχειρο" είναι μια σοβαρή εκδοτική προσπάθεια, που επηρεάζει με την ευρεία κυκλοφορία του πολλές οικογένειες. Τα θέματα με τα οποία συνήθως ασχολείται είναι γενικής ωφελιμότητας και οικ. οικονομίας.

2) Το μάθημα της Οικ. Οικονομίας διδάσκει συστηματικά και μερικά θέματα, με τα οποία ασχολείται και το "Εργόχειρο", αλλά δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι το περιοδικό αυτό καλύπτει το Α.Π. του μαθήματος και ότι άρα το εξυπηρετεί σε βαθμό που το "Εργόχειρο" να θεωρείται απαραίτητο συμπλήρωμα του μαθήματος.

3) Η περιοδική έκδοση ενός οποιουδήποτε εντύπου περιέχει αναπόφευκτα τη δυσκολία παρακολούθησής της δημοσιευόμενης κατά τεύχη ύλης και άρα η προέγκριση για μελλοντικά τεύχη μπορεί να αποδειχτεί επισφαλής ή και ασύμφορη για το παιδευτικό έργο του σχολείου.

Για τους λόγους αυτούς, και παρά την εκτίμησή μου προς το περιοδικό "Εργόχειρο", δεν μπορώ να είμαι καταφατικός στο αίτημα των "Εκδόσεων Περιοδικού Τύπου".

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση, αποφαινεται ομόφωνα: Κάνει δεκτή την εισήγηση του Κ. Φούσκακας, όπως έχει.

ΘΕΜΑ 9ο

Ο εισηγητής του θέματος Κ. Φούσκαξ είπε: Ο κ. 'Αγγελος Γ. Αγγε-
λόπουλος, δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω, ορθόδοξος λαϊκός ιεροκήρυκας ^{και συγγραφέας} με
αίτησή του ζητεί "να αποφανθούμε, αν το βιβλίο του είναι κατάλληλο και
ωφέλιμο, για να διαβάζεται από τους μαθητές των σχολείων Μ.Ε.". Η αί-
τηση αυτή μας διαβιβάζεται με το έγγραφο αρ. Γ2/126/21-1-1983 της Δ/σεω
Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε. του ΥΠΕΠΘ, για να γνωμοδοτήσουμε σύμφωνα με
το άρθρο 2 παρ. 5 του Ν.186/75. Δεκαεπτά αντίτυπα του βιβλίου υποβλή-
θηκαν από το συγγραφέα στη Γραμματεία του ΚΕΜΕ και διανεμήθηκαν πριν απο-
πολύ καιρό στα μέλη του Τμήματός μας. Το θέμα εισάγεται νομότυπα προς
συζήτηση.

Είναι αξιόπαινος ο ζήλος του κ. Αγγ. Αγγελοπούλου, ο οποίος υπηρε-
τέ με τρόπο ζηλευτό τόσο το προφορικό κήρυγμα όσο και τα θεολογικά γράμ-
ματα. Το βιβλίο του "Τα παρανοούμενα χωρία του Ευαγγελίου" είναι καρπό
αυτής της αγάπης του.

Πρόκειται για μια "ανακριτική μελέτη", με σκοπό τη διακρίβωση του
αθηνικού νοήματος ορισμένων χωρίων της Κ. Διαθήκης, τα οποία συχνά πα-
ραερμηνεύονται από πολλούς αναγνώστες. Τα θέματα του βιβλίου αναφέρονται
στην Παναγία, τον προφήτη Συμεών, τον Κύριο, τους λεγόμενους "αδελφούς
του Κυρίου", την "αδελφή" της Μητέρας του Κυρίου και τη Μαγδαληνή Μαρία.
Η διερεύνηση των θεμάτων γίνεται με κριτικό πνεύμα και συχνά οι απόψεις
του συγγραφέα είναι ενδιαφέρουσες. Το βιβλίο είναι ασφαλώς ενδιαφέρον
για το ευρύ κοινό.

Ειδικά για σχολική χρήση, έστω βοηθητικά, δεν μπορεί το κρινόμενο
βιβλίο να θεωρηθεί "χρήσιμο" κατά την έννοια του Ν.186/75 άρθρο 2 παρ.
5, όχι μόνο γιατί αυτό παρουσιάζει αρκετές ελλείψεις γλωσσικής υφής,
αλλά και γιατί δεν καλύπτει συγκεκριμένες ανάγκες του Α.Π. των θρησκευ-
τικών.

Λυπούμαι που δεν μπορώ να είμαι θετικός στο αίτημα του κ. Αγγ.
Αγγελοπούλου για το αξιόλογο, κατά τα άλλα, βιβλίο του.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση, αποφαινεται ομόφωνα: Κάνει δεκτή
την εισήγηση.

Θ Ε Μ Α 10 : Ανακοινώσεις :

Ανακοινώθηκε στο Τμήμα το περιεχόμενο των παρακάτω εγγράφων με αριθμ. πρωτ. ΚΕΜΕ :

- 1) 1309/10-4-84
- 2) 1347/11-4-84

Επίσης ο Προεδρεύων Ηλ. Σπυρόπουλος ανακοίνωσε το περιεχόμενο τηλεγραφήματος του Συλλόγου Καθηγητών Γαλλικής πτυχιούχων Πανεπιστημίων, το οποίο διαβιβάστηκε στον Αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ Φ. Κακριδή με το έγγραφο αριθμ. 863/29-3-84 του Υφυπουργού κ. Π. Μώραλη. Απάντηση θα συντάξει και θα διαβιβάσει στον κ. Υφυπουργό ο Σύμβουλος Ηλ. Σπυρόπουλος.

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης.

Ο Προεδρεύων

ΗΛ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Η Γραμματέας

Παπαδημητρίου

ΠΑΡ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Π_ρ_ά_ξ_η_41

Σήμερα 16 Απριλίου 1984, ημέρα Δευτέρα και ώρα 9 πρωινή, το Τμήμα Μέσης Εκπαίδευσης του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμόρφωσης (ΚΕΜΕ) συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με προεδρεύοντα το Σύμβουλο Β. Ηλ. Σπυρόπουλο, ο οποίος προεδρεύει με εντολή του Προέδρου του Τμήματος Φ. Κακριδή.

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος: Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β. Ι. Σκορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος και Κ. Φούσκας, Εισηγητές. Χρέη γραμματέα έκανε η Φιλόλογος Παρασκευή Παπαδημητρίου.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ

1. Διαδικασία κρίσης βιβλίου Ιστορίας Γ. Γυμνασίου.
Εισηγητής: Φ. Βώρος
2. Προκήρυξη για τη συγγραφή βιβλίου "Στοιχεία Δημοκρατικού Πολιτεύματος", Γ. Γυμνασίου. Εισηγητές: Ηλ. Σπυρόπουλος, Β. Θεοδωρακόπουλος.
3. Προγραμματισμός σεμιναρίων βαθμολογητών Γενικών Εξετάσεων.
Εισηγητής: Δ. Σακκάς
4. Κρίση βιβλίου "Το Ξελό δράμα" του Γ.Β. Κούση.
Εισηγητής Μ: Κ. Φούσκας.
5. Κρίση βιβλίου "Το κορίτσι με τον ήλιο", του Πέτρου Πανταζή:
Εισηγητής: Δ. Τομπαΐδης.
6. Ανακοινώσεις.

Αφού διαπιστώθηκε η απαρτία του Τμήματος και επικυρώθηκε η προηγούμενη πράξη, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης. -

Θ Ε Μ Α 1ο : Διαδικασία κρίσης βιβλίου Ιστορίας Γ' Γυμνασίου.

Για τη συζήτηση του θέματος παραβρέθηκαν και οι κριτές του βιβλίου : Γ. Λεοντσίνης, Δ. Πλάκας και Ανδρ. Παπαευθυμίου.

Πριν αρχίσει η συζήτηση του θέματος δημιουργήθηκε θέμα διαδικασίας, γιατί δεν ειδοποιήθηκε να παραβρεθεί και ο συγγραφέας του βιβλίου, Β. Κρεμμυδάς.

Από τα μέλη του Τμήματος άλλα ζήτησαν την αναβολή του θέματος, λόγω της απουσίας του συγγραφέα του βιβλίου, και άλλα όχι. Ειδικότερα πάνω στο θέμα αυτό οι παρακάτω Σύμβουλοι είπαν:

Ο Φ. Κ. Βώρος :

1.- Όταν μου ανακοινώθηκε από τον αρμόδιο φορέα της Διοίκησης ότι τελικά ρυθμίστηκε η ημέρα διαδικασίας κρίσης (η σημερινή δηλαδή συνεδρίαση) για το βιβλίο του Βασ. Κρεμμυδά, Ιστορία Νεότερη και Σύγχρονη για την γ' τάξη του γυμνασίου, περιορίστηκα να συνηνευθώ με τον κ. Παπαευθυμίου για μια επιβεβαίωση της πρόσκλησης των κριτών και για την εγγραφή του θέματος στην ημερήσια διάταξη, όπως κι έγινε. Τον κ. Κρεμμυδά δεν τον κάλεσα να παρευρίσκεται.

2.- Και νομίζω τώρα - που τέθηκε τέτοιο ζήτημα-ότι δεν είναι αναγκαία η παρουσία του εδώ για διάφορους λόγους, τυπικούς και ουσιαστικούς:

α. Το Τμήμα μας στο παρελθόν μέσα σε συνθήκες διαφορετικές είχε απορρίψει ανάλογη συγγραφή του κ. Κρεμμυδά (για την γ' λυκείου), όχι για λόγους επιστημονικούς ή παιδαγωγικούς (πρ. 76/1979).

β. Ο νόμος δεν επιβάλλει την παρουσία των συγγραφέων· είναι άλλο ζήτημα η συνεργασία κριτών και συγγραφέων κρινόμενης εργασίας.

γ. Πρόσφατα είχαμε εδώ μία περίπτωση έκδηλης δυσφορίας κριτών που ρωτήθηκαν από μένα τελικά αν επιθυμούν ή όχι να συνεχιστεί η διαδικασία παρουσία των συγγραφέων (περίπτωση Φυσικής α' λυκείου, που τις λεπτομέρειές της γνωρίζει ο κ. Παπασημακόπουλος).

3.- Φρονώ ότι είναι δυνατό να προχωρήσουμε στη διαδικασία κρίσης τώρα γιατί:

α. Θα ακούσουμε τους κριτές

β. Αμέσως ενημερώνουμε τον συγγραφέα

γ. Στην επόμενη συνεδρίαση προσκαλούμε και το συγγραφέα να πει τη θέση του έναντι της διατυπωμένης (γραπτά) κρίσης που θα ακουστεί σήμερα. Έτσι εξυπηρετείται και ο τύπος και η ουσία.

4.- Προσθέτω και τούτο : από ό,τι προβλέπω - γιατί βέβαια διάβασα πριν από την τωρινή συνάντηση τη συγγραφή - δε θα αντιμετωπίσουμε προβλήματα επιστημονικής υψής, αλλά κάποιες λεπτομέρειες διδακτικής ή φραστικής βελτίωσης. Έτσι τα πράγματα διευκολύνονται.

Και ήδη διαβλέπω ότι όλων των κριτών ομόφωνη είναι η διάθεση να αξιοποιήσουμε τη σημερινή συνάντηση.

Ο Ν. Βαρουχάκης :

Δεν καταλαβαίνω τους λόγους για τους οποίους δεν προσκλήθηκε ο κ. Κρεμμυδάς στην σημερινή συνεδρίαση. Είναι νομίζω θέμα ηθικής τάξεως για το Τμήμα να δώσει την ευκαιρία στο συγγραφέα να λάβει γνώση άμεσα και "από πρώτο χέρι" της κριτικής που έγινε στο βιβλίο του, όταν μάλιστα υπάρχουν διατυπωμένες σοβαρές επιφυλάξεις.

Σε δεκάδες περιπτώσεις έχουμε ακολουθήσει αυτή τη διαδικασία και δε βλέπω κανένα λόγο να διαφοροποιηθούμε ειδικά στην περίπτωση του κ. Κρεμμυδά, (με τη γνωστή προϋστορία) δίνοντας έτσι λαβή σε ενδεχόμενες παρεξηγήσεις και σχόλια. Προφυλάσσοντας λοιπόν το κύρος του Τμήματος νομίζω ότι δεν μπορεί να προχωρήσει η διαδικασία κρίσεως αν δεν κληθεί ο κ. Κρεμμυδάς να ασκήσει, εφόσον θελήσει, το δικαίωμα που αναγνωρίσαμε σε όλους τους άλλους συγγραφείς βιβλίων.

Ο κ. Δ. Σακκάς :

Υπάρχει, βέβαια, θέμα ουσίας. Έπρεπε να παρευρίσκεται ο συγγραφέας ή τουλάχιστο να γνωρίζουμε ότι δεν μπορεί να παρευρίσκεται ή δεν επιθυμεί. Όμως υπάρχει και ανάγκη να πάει το βιβλίο στα σχολεία - αν βέβαια κριθεί κατάλληλο. Και δεν υπάρχουν χρονικά περιθώρια για αναβολή.

Γι' αυτό προτείνω να ακούσουμε τη γνώμη της Επιτροπής κρίσεως και αν η Επιτροπή κρίνει το βιβλίο κατάλληλο δεν υπάρχει θέμα. Αντίθετα, αν δεν το κρίνει κατάλληλο ή κρίνει ότι χρειάζεται πολλές βελτιώσεις, να δοθούν οι παρατηρήσεις της Επιτροπής στον κ. Κρεμμυδά και να κληθούν να προσέλθουν στη συνεδρία της Τετάρτης ο κ. Κρεμμυδάς και τα μέλη της Επιτροπής κρίσεως ή ορισμένα απ' αυτά.

Ο κ. Ν. Παπαδόπουλος :

Εφόσον ο υπεύθυνος εισηγητής δε δηλώνει, αν είναι ενημερωμένος ο συγγραφέας για το ότι σήμερα γίνεται η κρίση του βιβλίου ώστε να παραστεί, αν θα ήθελε, έχω τη γνώμη ότι η συζήτηση πρέπει να αναβληθεί. Είναι μια τακτική του Τμήματος που είναι από άποψη επιστημονική, και μάλιστα σ' αυτό το επιτελικό επίκεδο, πολύ σωστή.

Με την ευκαιρία αυτή έχω να σημειώσω ότι από την πράξη αποδείχτηκε, κατά την άποψή μου, το ότι ο νόμος ακριβώς από την επιστημονική πλευρά χωλαίνει. Δεν μπορεί να κρίνουμε τους συγγραφείς - επιστήμονες χωρίς τη δυνατότητά να δώσουν τις απόψεις τους σε όλες μάλιστα τις φάσεις κρίσης. Αυτό είναι αναγκαίο πολύ περισσότερο, όταν στο Τμήμα για ορισμένα θέματα (δηλ. βιβλία) δεν υπάρχει κανένας ειδικός και ακόμη, όταν στο Τμήμα υπάρχουν άτομα τελείως άσχετα (μη ειδικά στα διάφορα καθαρά επιστημονικά ειδικά θέματα) που όμως υποχρεώνονται να έχουν γνώμη. Η γνώμη τους αυτή σχηματίζεται χωρίς κάποιον αντίλογο τουλάχιστο σε ορισμένες περιπτώσεις. Κατά συνέπεια ο νόμος της κρίσης βιβλίων χρειάζεται αναθεώρηση.

Ύστερα από τη διαφωνία αυτή ο Προεδρεύων του Τμήματος έθεσε το θέμα της αναβολής σε ψηφοφορία, το αποτέλεσμα της οποίας έχει ως εξής :

Ι. Σκορδίλης	:	Όχι αναβολή
Δ. Τομπαΐδης	:	" "
Στ. Παπασημακόπουλος	:	" "
Λ. Αδαμόπουλος	:	" "
Ν. Παπαδόπουλος	:	Αναβολή (για τους λόγους που ανέφερα)
Φ. Βώρος	:	Όχι αναβολή

Ν. Βαρουχάκης : Όχι αναβολή
Δ. Σακκάς : " "
Ηλ. Σπυρόπουλος : Αναβολή

Το Τμήμα με ψήφους 7 όχι και 2 ναι αποφασίζει να συζητηθεί το θέμα.

— Στη συνέχεια ο Προεδρεύων έδωσε το λόγο στους κριτές του βιβλίου, οι οποίοι είπαν τα εξής:

Ο Γ. Ρεοντσίνια :

Σχετικά με το πιο πάνω βιβλίο διατυπώνουμε την γενική άποψη ότι αυτό αποτελεί αφετηρία μιας πιο ορθολογιστικής πρακτικής για την αντιμετώπιση της ιστορικής ύλης και την επεξεργασία της κατά τη διδασκαλία μέσα στη σχολική αίθουσα.

Διαφέρει από τον καθιερωμένο τρόπο συγγραφής διδακτικών εγχειριδίων ιστορίας, όπου η γεγονотоγραφία και η παράθεση πολλών λεπτομερειών, που δεν ενίσχυαν την κρίση του μαθητή, είχαν στο παρελθόν κυρίαρχη θέση σε βάρος της δυνατότητας αναλυτικής και ερμηνευτικής επεξεργασίας της ιστορίας.

Η σύλληψη και επεξεργασία των θεμάτων επιτρέπει την οργάνωση της ύλης σε θεματικούς άξονες, των οποίων η σύνδεση πετυχαίνεται επιδέξια, ώστε να καλύπτονται με αλληλουχία κεφάλαια της ευρωπαϊκής και ελληνικής ιστορίας. Παράλληλα, προσφέρεται με επιτυχία και καθαρότητα η εξελικτική πορεία του νεότερου κόσμου ως τη σύγχρονη ιστορική πραγματικότητα.

Με την ερμηνευτική και αναλυτική μορφή διαπραγμάτευσης των ιστορικών θεμάτων, έχουμε τη γνώμη ότι θα δίνεται η ευκαιρία στους μαθητές να φτάνουν στο αναμενόμενο αποτέλεσμα της σύνδεσης του μαθήματος της ιστορίας με τη ζωή (σημερινή πραγματικότητα). Παράλληλα, με την αναμενόμενη διαλογική μορφή διδασκαλίας και επικοινωνίας δασκάλου και μαθητή, πιστεύουμε ότι θα προκύπτουν αβίαστα και με ομαλό τρόπο κοινής αποδοχής χρήσιμα συμπεράσματα που αφορούν την κοινωνική ζωή των ατόμων.

Ο συγγραφέας επιχειρεί σε βάθος την ανάλυση των ιστορικών φαινομένων. Διαθέτει ικανοποιητική τεκμηρίωση που αφορά κυρίως τομείς της κοινωνικοοικονομικής ζωής (εθνικές επαναστάσεις, το φαινόμενο κοινωνικ

επανάσταση και αντίδραση στον ευρωπαϊκό χώρο, κοινωνικά και οικονομικά συστήματα κ.ά.), που χρειάζεται ^{οι μάλιστα} να γνωρίζουν αλλά και να αποκτούν από την ηλικία αυτή σχετικές εμπειρίες. παράλληλα να ευαισθητοποιούνται σε βαθμό που να ετοιμάζονται στην κατάλληλη στιγμή, για να αντιμετωπίσουν και στη συνέχεια στον κατάλληλο χρόνο με ρεαλισμό και αποφασιστικότητα τα προβλήματα της ζωής. Αυτά τα στηρίζουμε στο γεγονός ότι οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές συνιστώσες της συγγραφής θα προκαλέσουν, κατά τη γνώμη μας, το ενδιαφέρον μαθητών και δασκάλων της ιστορίας και θα βοηθήσει τους πρώτους στην κατανόηση των μηχανισμών του ιστορικού γίνεσθαι.

Ακόμη με τον τρόπο παρουσίασης ^{της} λήξης στραγγαλίζεται η απομνημόνευση και διεγείρεται αβίαστα το ενδιαφέρον των μαθητών για ιστορική διερεύνηση και διάλογο. Πρόκειται για ^{ένα} ^{στη γραφή και τη μεθοδολογία} βιβλίο και είμαστε περισσότερο από βέβαιοι ότι το μορφωτικό αποτέλεσμα θα προκύπτει ύστερα από ζεστή επικοινωνία δασκάλου της ιστορίας και μαθητή.

Νομίζουμε, ακόμη, ότι το βιβλίο αυτό, που διδάσκεται στην κρίσιμη τάξη της Γ' Γυμνασίου, έστω και αν διαφέρει μερικά στη δομή και τη φιλοσοφία από τα διδακτικά εγχειρίδια των δυο προηγούμενων τάξεων του γυμνασίου, μπορεί να λειτουργήσει θετικά στην τάξη, γιατί το επίπεδο των μαθητών είναι μεγαλύτερο. Παράλληλα, ως απόφοιτος Γυμνασίου ο νέος είναι ανάγκη να έχει εισέλθει πιο ρεαλιστικά στο πνεύμα των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών διεργασιών και να έχει γενικά, ενισχυθεί περισσότερο η καλλιέργεια της ιστορικής του συνείδησης.

Ύστερα, για όσους ακολουθούν τη φοίτηση στο Λύκειο, πιστεύουμε ότι το βιβλίο αυτό θα βοηθηθούν για να κατανοήσουν πληρέστερα το βιβλίο ιστορίας της Α' Λυκείου του Α. Σταυριανού "Ιστορία της ανθρώπινης φυλής".

Γενικά το βιβλίο του Βασίλη Κρεμμυδά ^{νομίζουμε} ότι θα συμβάλει στην ενδυνάμωση της ιστορικής συνείδησης του μαθητή. Εξάλλου, κύριος στόχος της εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι η διαμόρφωση έγκαιρα του χαρακτήρα και της προσωπικότητας των νέων μέσω και του μαθήματος της ιστορίας.

Κι αυτή είναι η γενική γνώμη μας για το βιβλίο, που για να λειτουργήσει, όμως, τελικά μέσα στη σχολική αίθουσα, απαιτούνται ορισμένες λύσεις. Αυτές σημειώνονται στο χειρόγραφο. Παράλληλα, παρέχονται και κάποιες παρατηρήσεις που διαιρούνται σε γενικές και ειδικές παρατηρήσεις-πρόβλεψεις. Σε όλες, μάλιστα, τις περιπτώσεις καταβάλλεται προσπάθεια προσφερθούν οι εναλλακτικές λύσεις.

Παράλληλα, διατυπώνονται και οι παρακάτω απόψεις μας για την ουσιαστική βελτίωση του βιβλίου:

1. Χρειάζεται να φανεύει μέσα από τη διαδρομή της ιστορικής πορείας αγροτική εξέγερση και επανάσταση ως και η επαναστατική, γενικά, δραστηριότητα των ευρύτερων κοινωνικών στρωμάτων του ευρωπαϊκού λαού και του ελληνικού ειδικότερα. Η αγωνιστική συμπαράταξη των ευρύτερων κοινωνικών στρωμάτων με την αστική τάξη, με στόχο την απόδοση της κοινωνικής δικαιοσύνης, συνιστά φαινόμενο ιστορικής σπουδαιότητας, που, κατά τη γνώμη μας, δε φαίνεται καθαρά.

Η επικράτηση, τελικά, της αστικής τάξης και ιδεολογίας είναι ένα γεγονός που χρειάζεται να ενισχυθεί από το παραπάνω σκεπτικό. Ύστερα παρακμή στους νεότερους χρόνους (σήμερα) της αστικής τάξης και νίκη των ευρύτερων, πέρα από την αστική τάξη, κοινωνικών δυνάμεων, αποτελούν στοιχεία που πρέπει να φανούν μέσα από τη διαπραγμάτευση, λαός συμμετέχει σήμερα περισσότερο στις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές διεργασίες κι αυτό δε φαίνεται, ενώ, έχουμε τη γνώμη ότι μαθητής αποκοιμίζει την εντύπωση ότι δεν ξεφεύγουμε από τα δίχτυα της "κυριαρχίας αστικής τάξης", που πρόδωσε την κοινή αγωνιστικότητα του λαού για την ελευθερία και δικαιοσύνη.

Θα πρότεινα στην Εισαγωγή και στα τελευταία κεφάλαια της νεότερης ιστορίας του βιβλίου να φανούν τα παραπάνω στοιχεία. Θα μπορούσε να αποτελέσει αφετηρία του σκεπτικού αυτού από την Ολλανδική Επανάσταση και να προχωρήσει βαθμιαία στις μεταγενέστερες μεγάλες κοινωνικές επαναστάσεις, ως το τελευταίο κεφάλαιο (Ο σημερινός κόσμος: Χαρακτηριστικά ....)

2. Δεν τονίζεται, νομίζουμε, ικανοποιητικά ο ρόλος της Ελληνικής Εκκλησίας στην επανάσταση του '21. Η αντιπαράθεση του γενικού ηγετικού πνεύματος της Εκκλησίας, με τη θετικότερη συμβολή των ευρύτερων στρωμάτων του κλήρου και του θρησκευόμενου λαού, θα βοηθήσει σε ένα κλίμα ορθότερης κατανόησης από το μαθητή. Παράλληλα, το όλο θέμα θα υποθετηθεί και στο ακριβές επιστημονικό του βάθος.

3. Δε φαίνεται με ενάργεια η κρίση σήμερα του καπιταλιστικού συστήματος και η οικονομική, αναμφισβήτητη, κοινωνική πρόοδος των ευρύτερων κοινωνικών στρωμάτων του λαού μας.

Στην Εισαγωγή και στο τελευταίο κεφάλαιο (Ο σημερινός κόσμος: χαρακτηριστικά ....) ή όπου αλλού κρίνει ο συγγραφέας, θα ήταν δυνατό αυτό να φανεύει, για να αποκομίζεται η εντύπωση στο μαθητή η δυνατότητα παραπέρα επιτυχούς αγωνιστικότητας των κοινωνικών συνόλων στη ζωή.

4. Σε μερικά σημεία απαιτείται αναδιατύπωση του κειμένου (κύριος λόγος: η ρηματική διατύπωση) για να προσαρμοστεί στην αντιληπτικότητα και την γλωσσική ωριμότητα των μαθητών της Γ' Γυμνασίου.

Προτείνεται ως προς αυτό το σημείο να γίνει, ότι είναι δυνατό για τη φετινή χρονιά και σύμφωνα με τις σχετικές μας προτάσεις (Ειδικές παρατήρησεις). Για την επόμενη χρονιά χρειάζεται να αναδιατυπωθεί το κείμενο περισσότερο και να συμπληρωθεί σε όσα σημεία προτείνεται ότι χρειάζεται, ώστε να λειτουργήσει καλύτερα μέσα στη σχολική αθύουσα.

Αθήνα, 26-3-1984, Το τέλος της Σειράς 48

ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ-ΥΠΟΒΕΒΕΙΣ

Α' Γενικές

1. Να αναδιαρθρωθεί η στίξη του βιβλίου.
  - α) Να μικρύνουν οι μεγάλες περιόδους.
  - β) Η άνω στιγμή, που είναι το κύριο μέρος της στίξης του βιβλίου, να αντικατασταθεί με τελεία. Η άνω στιγμή να παραμείνει μόνο στις περιπτώσεις που θεωρείται αναγκαία. Να χρησιμοποιείται κατάλληλα

η άνω και κάτω στιγμή.

2. Να εντοπίζονται πληρέστερα τα γεγονότα και η δράση των διαφόρων προσώπων ~~προσώπων~~ χρονολογικά.

3. Να διαγραφούν οι τυποποιημένες φράσεις που αόριστα παραπέμπουν ως πλεονασμός: π.χ.

α) Έίδαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο...

β) Θα μιλήσουμε .... σε επόμενο κεφάλαιο...

γ) Όπως είπαμε...

δ) Θα ασχοληθούμε στη συνέχεια...

ε) Έχουμε πελ.. ή για τις οποίες μιλήσαμε στο προηγούμενο ή να έχουμε υπόψη μας κ.λ.π

στ) Έχουμε συνηθίσει να λέμε

ζ) Δε χωρεί αμφιβολία

4. Οι λέξεις με δεύτερο συνθετικό-ποίηση να περιορισθούν όσο είναι δυνατό.

Στο τέλος του βιβλίου πρέπει να μπει πίνακας με ανάλυση όρων-ονομάτων που ~~δε~~ διευκρινίζονται επαρκώς μέσα στο κείμενο.

Επισυνάπτεται δειγματοληπτικός μικρός πίνακας.

Τα θέματα που προτείνονται για μελέτη στους μαθητές και που συνοδεύουν κάθε ενότητα κατά κανόνα παραπέμπουν το μαθητή απλά σε εγκυκλοπαίδειες και άλλα βοηθήματα για να συμπληρώσουν γνώσεις, που δεν έδωσε το βιβλίο ή να τις επαυξήσουν χωρίς να οξύνουν την κριτική ικανότητα και την ιστορική κρίση (π.χ. σελ.225 ο βίος και η δράση των πρωταγωνιστών στις πολιτικές εξελίξεις της περιόδου αυτής της περιόδου κ.λ.π).

Το κείμενο γλωσσικά να γίνει σαφέστερο. Να κυριαρχήσει η ρηματική φράση, για να αποφευχθεί η παράθεση αφηρημένων ουσιαστικών που δυσκολεύουν την κατανόηση του κειμένου.

Επίσης να αποφευχθεί η συσσώρευση πολλών διαδοχικά ονοματικών προσδιορισμών σε γενική πτώση.

Β' Ειδικές

1. Ο τίτλος χρειάζεται να προσεμοσθεί σύμφωνα με τις προδιαγραφές της ανάθεσης: Ιστορία Νεότερη...

2. Πρόλογος: κρίνεται ως επαρκής, ~~αλλά~~ αποφασίζεται να γίνει 66 μερικ εγκυκλοπαιδείας.

3. Τα περιεχόμενα: Να αναδιαταπωθούν, ανάλογα με τις προτάσεις για αναδιάρθρωση του κειμένου και των επι μέρους τίτλων κάθε κεφαλαίου και υποτίτλων.

4. Εισαγωγικό Κεφάλαιο: Κρίνεται ως επαρκές

Κεφάλαιο Πρώτο: επαρκές, εφόσον γίνουν οι διορθώσεις που προτείνονται και θεωρούνται αναγκαίες και οι οποίες σημειώνονται στο διορθωμένο χειρόγραφο του συγγραφέα.

Συγωγή: σ. 15

Η Ευρώπη εξαπλώνεται: απότομη αρχή

Εφευρέσεις και τεχνικές βελτιώσεις σ. 16

Η ενότητα χαρτί και τυπογραφία να δοθεί πιο σύντομα και με λιγότερες λεπτομέρειες. ή κι ακόμα οι πληροφορίες να δοθούν ως λεζάντα της εικ. 2

Κεφ. Α Β2. Στην ενότητα για την αναγέννηση-ανθρωπισμός κ.λ.π υπάρχουν πολλές επαναλήψεις.

Γ2. Οι πληροφορίες για τα συγχωροχάρτια είναι πολλές, ίσως περισσότερες του δέοντος, αλλά τελικά η πληροφορία η βασική, στην οποία θα στηριχθούν οι άλλες (τι είναι συγχωροχάρτια) δεν ορίζεται με σαφήνεια.

3. Η διδασκαλία του Καλβίνου είναι εκτενής. Να συντομευθεί.

5. Η ενότητα περιλαμβάνει γενικές διαπιστώσεις, που είναι δύσκολο να αφομοιωθούν από τους μαθητές της Γ' Γυμνασίου και προσωπικές κρίσεις-υποθέσεις "μπορούσε να ήταν μια επανάσταση και δεν ήταν" Να παραλειφθεί.

Κεφάλαιο

Να δοθεί καθαρότερη εικόνα της Ευρώπης ώστε να γίνει αντιληπτή η διαμόρφωση των εθνικών κρατών (Γερμανική αυτοκρατορία, Γαλλία κ.λ.π)
Οι πόλεμοι εδώ συσσωρεύονται αθροιστικά και αποσπασματικά χωρίς ιστορική συνοχή. Η πύκνωση των γεγονότων καθιστά δύσκολο το κείμενο. Το κεφάλαιο πρέπει να αναδιαρθρωθεί. Χάρτης Ευρώπης Εποχής, όπου να απεικονίζονται οι πόλεμοι. Απαραίτητος για να απαλλαγεί το κείμενο από πολλές λεπτομέρειες.

Κεφάλαιο

1 σελ. 79. Τα γεγονότα απλές αναφορές στο τέλος μόνο για να πιστοποιηθεί η γενική ιστορική παρουσίαση.

Στη σελίδα 170 αθροίζονται γεγονότα κι έτσι η εικόνα της πορείας της εξέγερσης είναι αποσπασματική

Το φιλελληνικό κίνημα να τοποθετηθεί στα όριά του.

Το κεφ. Ε (Ελληνική Επανάσταση) έχει περιορισθεί πολύ.

Εναλλακτική λύση: Η ανάπτυξη του κεφαλαίου και ο αντίστοιχος περιορισμός άλλων που αναφέρονται στην Ευρωπαϊκή Ιστορία.

π.χ. Τα γεγονότα τα σχετικά με την κήρυξη της Επανάστασης

δεν είναι επαρκής (Η. Πατρών, Α. Οικονόμου)

Κεφάλαιο Σ'

Α.-Β σελ. 190-207

Η Ιστορική πορεία της Ευρώπης εμφανίζεται μόνο στη σελ. 204

Κεφάλαιο Η' Α 2. Πρβλ Κεφ. Β Α 1

Να δοθεί σε ενιαίο αφηγηματικό κείμενο για να δοθεί πλήρως
στερα η συνολική εικόνα του γεγονότος.

Γ. Πίνακας δρων-Δειγματοληπτικός

νομογραφία

αντιπροσωπευτικό, πολιτεύμα

σοκοκό

συμφωνία (μουσική)

δέιτο

ρέιτλ

χρίβαρντ

Γι. ρονδίνι

ορεινός

κεδινός

χρηματιστήριο

δημογραφική επανάσταση

τεμάριος

κληθωρισμός

ινδιάνος

θερμιδός

παξίσι κ.λ.π.

Αθήνα, 26 - 3 - 1984

Τα μέλη της Επιτροπής

Γιώργος Λεοντοίνης

Handwritten signatures and initials, including a large signature and the name 'D. Παλαμάς'.

Ο Δ. Πλάκας :

Ο τίτλος : Ο τίτλος του βιβλίου Ο νεότερος και σύγχρονος κόσμος, που κατά το δεύτερο σκέλος του είναι τίτλοι του βιβλίου που έγραψε ο κ. Β. Κρεμμυδάς σε συνεργασία με το θάνο Βερέμη (Ο Σύγχρονος κόσμος εκδ. Γνώση 1982) και που καλύπτει τον 20ο αιώνα, δεν ανταποκρίνεται στον τίτλο "Ιστορία νεότερη - σύγχρονη, Ελληνική - Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια, που ορίζει η ανάθεση (Αρ. Πρ. Φ. 211.12/25/Γ2/1567) του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Η κάλυψη της ύλης : Το βιβλίο του κ. Κρεμμυδά καλύπτει μερικά το τρίτο σκέλος του τίτλου, "Παγκόσμια ιστορία". Περιορίζεται περίπου στην ανάπτυξη των σχετικών κεφαλαίων που ορίζει το αναλυτικό πρόγραμμα και πάντα κάτω από μια ευρωποκεντρική οπτική. Αν με τον όρο "Ιστορία Παγκόσμια" η ανάθεση είχε σκοπό να υπενθυμίζει τις προδιαγραφές του αναλυτικού προγράμματος που ισχύει και που το σημερινό εγχειρίδιο καλύπτει, κάτω από τον τίτλο όμως Νεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία, το βιβλίο του κ. Β. Κρεμμυδά, μέσα στα όρια που του επιτρέπει η έκτασή του μπορεί να θεωρηθεί ως προς αυτό το σκέλος επαρκές. Αν όμως κάτω από τον τίτλο "Παγκόσμια Ιστορία" εκφράζεται η βούληση της ανάθεσης να προβληθεί συνοπτικά η ιστορία και ο ιστορικός ρόλος όλων των λαών και αυτών που κατοικούν έξω από την Ευρώπη και τις Η.Π.Α., το βιβλίο του Β. Κρεμμυδά δεν ανταποκρίνεται σε αυτή την πρόθεση της ανάθεσης. Το ΚΕΜΕ γνωρίζει τους εκπαιδευτικούς σχεδιασμούς του Υπουργείου και είναι αρμόδιο να δώσει την ακριβή διάσταση του τίτλου "Παγκόσμια Ιστορία".

Στόχοι του βιβλίου : Ο τίτλος του βιβλίου ο νεότερος και σύγχρονος κόσμος καθώς και πολλοί τίτλοι κεφαλαίων και μικρότερων ενότητων (Κεφ. 1ο Γ' 1 "Η έννοια των αντιδράσεων", 5 "Νέοι άνθρωποι και νέα πίστη: Τα όρια των αναντιστάσεων", κεφ. 2ο, Α' 4 "Αργές εξελίξεις στην οικονομία και στην κοινωνία", Β'

Στην ακμή του Μπαρόκ . . . Οι αναζητήσεις συνεχίζονται",
1 "Ιδεολογία, Τέχνη και πολιτιστική σταθεροποίηση", 2 "Κοι-
νωνικές ανακατατάξεις σκέψη και επιστήμη" κεφ. 3ο Α' "Οι-
κονομία και κοινωνία : εξάπλωση και ανάπτυξη· πολιτική ε-
ξουσία : αντίσταση", 2 "Κατάσταση της Ευρωπαϊκής οικονομίας :
θεωρία και πράξη" κ.λ.π.) ορίζουν το στόχο του βιβλίου.
Στόχος του συγγραφέα είναι να δώσει μια συνοπτική εικόνα
της κοινωνικής εξέλιξης της Ευρώπης και των Η.Π.Α. από την
αναγέννηση μέχρι σήμερα. Ανάλογος είναι και ο στόχος των
κεφαλαίων που καλύπτουν την Ελληνική ιστορία.

Έτσι τελικά στόχος του βιβλίου είναι ο ίδιος που διατυπώ-
νεται από το συγγραφέα στον πρόλογο του βιβλίου του Νεότερη
ιστορία Ελληνική και Ευρωπαϊκή (εκδ. Γνώση 1981) : " . . .
μέσα από τις ερμηνευτικές προσεγγίσεις των κυριοτέρων φαινο-
μένων και χαρακτηριστικών της νεότερης ιστορίας να διαγράψει
μια προβληματική - ερέθισμα για ευρύτερη και βαθύτερη μελέτη
της ιστορίας".

Η ανάπτυξη της ύλης : Ο στόχος αυτός δίδει έμφαση στην ερμηνεία, που
για να τη στηρίξει ο συγγραφέας επιστρατεύει εκλεκτικά και
δειγματοληπτικά τα συμβάντα που τα χρησιμοποιεί απλά ως πει-
στικά τεκμήρια. "Την περιγραφική αντικαθιστά εδώ η δομική
διερεύνηση των θεμάτων" και "πολλά γεγονότα το βιβλίο απλώς
τα υπαινίσσεται ή τα αντιπαρέχεται με μια σύντομη αναφορά",
όπως λέγει ο συγγραφέας στον πρόλογο του βιβλίου του που
ανάφερα παραπάνω, που απευθύνεται όμως ως εξωσχολικό βοήθημα
σε μαθητές της Γ' Λυκείου. Η ανθρώπινη δράση μέσα στο χρόνο
και το χώρο δίδεται αποσπασματικά και έτσι οι μαθητές δεν
μπορούν να παρακολουθήσουν την αιτιώδη αλληλουχία των συμβά-
ντων και την αλληλοεξάρτησή τους. Τα ερμηνευτικά συμπεράσματα
δύσκολα θα απομοιωθούν, θα παραμείνουν για το μαθητή της Γ'
τάξης Γυμνασίου θεωρητικές γενικεύσεις, που τελικά θα οδηγή-
σουν στην απομνημόνευση το γεγονός και μάλιστα με κάποιο

βιωματικό φορτισμό, που απουσιάζει από το βιβλίο του Β. Κρεμμυδά, είναι η στέρεη υποδομή, που θα στηρίξει την ιστορική κατάρτιση του μαθητή.

Η διατύπωση : Η επιμονή στις γενικές θεωρητικές διαπιστώσεις έχει τις επιπτώσεις της και στη διατύπωση, που γίνεται πυκνή και αφηρημένη. Ο λόγος αποκτά την ακαμψία ψυχρού επιστημονικού κειμένου (πρβλ. γενικές παρατηρήσεις - υποδείξεις) και δυσκολεύει την κατανόηση.

Τελευταίες παρατηρήσεις : 1. Να προσεχτεί ιδιαίτερα το 10ο κεφάλαιο Β' και Γ', ώστε να δοθούν με ακρίβεια γεγονότα της νεότερης ελληνικής ιστορίας, χωρίς ακραίες εκφράσεις, που μέσα σε ένα σχολικό εγχειρίδιο μπορεί να δημιουργήσουν παρεξηγήσεις. 2. Άλλες γενικές και συγκεκριμένες κατά κεφάλαιο παρατηρήσεις - προτάσεις στο παράρτημα που επισυνάπτεται και που συντάξαμε με τον κ. Γεώργιο Λεοντίνη, μέλος της Επιτροπής κρίσης, καθώς και στο πολυγραφημένο κείμενο του βιβλίου που καταθέτουμε στο ΚΕΜΕ.

Γενική κρίση : Το βιβλίο του κ. Β. Κρεμμυδά πρέπει να αναδιαρθρωθεί και να αναδιατυπωθεί, για να προσαρμοσθεί στις ανάγκες και τις δυνατότητες των μαθητών της Γ' Γυμνασίου. Αν η έκδοση νέου σχολικού εγχειριδίου ιστορία Γ' Γυμνασίου επείγει και δεν υπάρχει άλλη εναλλαχτική λύση, θεωρώ απαραίτητο να γίνουν οι αλλαγές και διορθώσεις σύμφωνα με το πνεύμα του παρόντος και τις συγκεκριμένες υποδείξεις του Παραρτήματος και του πολυγραφημένου χειρογράφου του βιβλίου.

Ο Ανδρ. Παπαευθυμίου :

Σχετικά με το βιβλίο του Β. Κρεμμυδά "Ο νεότερος και σύγχρονος κόσμος" που μας απασχολεί σήμερα - για τον τίτλο ίσως είναι ανάγκη να μιλήσουν άλλοι πιο αρμόδιοι από μένα - και το προορίζουμε για τη Γ' Γυμνασίου, έχω να διατυπώσω γενικές και απλές παρατηρήσεις, που αφορούν κύρια, τη διδακτική του λειτουργικότητα.

α. Το βιβλίο είναι καλογραμμένο. Γίνεται κατανοητό το κείμενο. Ίσως, βέβαια, θα μπορούσαν να αποφευχθούν κάμποσες ονομαστικές φράσεις και να γίνει ακόμη πιο βατό το κείμενο.

β. Η διάταξη της ύλης είναι καλή και η γενικότερη πληροφόρηση, που δίνει ο συγγραφέας, είναι ικανοποιητική. Ιδιαίτερα μάλιστα το άνοιγμα στην πληροφόρηση γύρω από τα γεγονότα των τελευταίων δεκαετιών και των ημερών μας είναι σημαντικό.

γ. Το βιβλίο καλύπτει σε μεγάλο βαθμό τις προδιαγραφές συγγραφής του σχολικού εγχειριδίου ιστορίας, κάτι που ιδιαίτερα εμείς ως Ομάδα Ιστορίας τονίσαμε πρόσφατα και το τμήμα αποδέχτηκε (πράξη 21/24.2.84). Αναφέρω, για παράδειγμα, ότι η ιστορική ύλη:

- είναι οργανωμένη σε διδακτικές ενότητες
- συνοδεύεται από πλούσιο εποπτικό υλικό και μάλιστα με ικανοποιητικό σχολιασμό.
- συνοδεύεται από ερωτήσεις - θέματα στο τέλος κάθε διδακτικής ενότητας για εμπέδωση της ύλης.

δ. Μερικές προτάσεις για βελτιώσεις, που έχουν γίνει κιάλας, δίνουν τη δυνατότητα, πιστεύω να προωθη^{νη/21}ταμ το βιβλίο για τις σχετικές διαδικασίες της εκτύπωσής του.

Ύστερα από την ακρόαση των εισηγήσεων ο κ. Φ. Κ. Βώρος διατύπωσε τα ακόλουθα ερωτήματα. που από τη φύση τους δεν είναι μόνο διευκρινιστικά :

α. Γιατί ο κ. Πλάκας διάβασε παράγραφες από το άλλο βιβλίο του κ. Κρεμμυδά και όχι από το κρινόμενο, που αρχίζει με τούτα τα σαφέστατα λόγια : "Ιστορία είναι η ζωή του ανθρώπου από τότε...". Αυτό θα πει ότι η πρόοδος αποτελεί ανάγκη και διαρκή επιδίωξη του ανθρώπου" (από τη σελ. 5, πρώτη παράγραφος).

Και ο πρόλογος τελειώνει επίσης με μια εξίσου σαφή ^{δίσταση} : "Μελετώντας την ιστορία . . . για τη δική μας συνειδητή συμβολή στην ιστορία" (σελ. 7, τελευταία παράγραφος).

β. Σχετικά με την οργάνωση της ύλης και τις άλλες λεπτομέρειες της εισήγησης : πώς να ζητάμε από το συγγραφέα λεπτομέρειες για το πού και πώς και πότε άρχισε η Επανάσταση, αφού οι λεπτομέρειες προσθέτουν έκταση (κι έχουμε δοσμένα ~~π~~ τα εκτατικά πλαίσια) και είναι γνωστό ότι μόνο με διάταγμα του Κ. Ζωγράφου το 1838 αποφασίστηκε ότι θα γιορτάζουμε την έναρξη του Αγώνα στις 25 του Μάρτη.

γ. Επειδή ειπώθηκε κάτι για το ρόλο της Εκκλησίας και τον τρόπο που τον αντιμετωπίζει ο συγγραφέας, ερωτώ από πού προκύπτει τέτοια κρίση για τη συγγραφή. Και παρακαλώ τον κ. Πλάκα να διαβάσει τις σελίδες 133 134 για να πληροφορήσει έτσι το Τμήμα κατά πόσο απ'αυτές τεκμηριώνεται τέτοια κρίση για τη συγγραφή.

δ. Απορώ επίσης για την κρίση ότι έχουμε ένα ψυχρό επιστημονικό ανάγνωσμα, όταν συνοδεύεται από τόσο εποπτικό υλικό και τόσο καλοδιαλεγμένες μαρτυρίες, που δίνουν αφορμές για πολλή βιωματικότητα.

Αντιλαμβάνομαι ότι οι απορίες μου μπαίνουν στην ουσιαστική κρίση κι επιφυλάσσομαι να τις ολοκληρώσω μεθαύριο. Ευχαριστώ.

Ακολούθως υποβλήθηκαν από τα μέλη του Τμήματος ερωτήσεις στους κριτές του βιβλίου, οι οποίοι μετά τις απαντήσεις, που έδωσαν, αποχώρησαν.

Η επόμενη φάση της κρίσης του βιβλίου αποφασίστηκε να γίνει την Τετάρτη 18-4-84, αφού κληθεί στη συνεδρίαση και ο συγγραφέας του βιβλίου.

Το 2ο θέμα της ημερήσιας διάταξης : Προκήρυξη για τη συγγραφή βιβλίου "Στοιχεία Δημοκρατικού Πολιτεύματος" Γ' Γυμνασίου, αναβλήθηκε για την επόμενη συνεδρίαση.

ΘΕΜΑ 3ο : " Προγραμματισμός σεμιναρίων βαθμολογητών Γενικών Εξετάσεων".

Ο Εισηγητής στο Θέμα κ. Δ. Σακκάς είπε τα εξής :

Η Δ/ση Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε. με το έγγραφο της Γ2/961/30-3-84 (προηγήθηκε η πράξη του Τμήματος 21/24-2-84) θέτει στο Τμήμα μια σειρά από ερωτήματα σχετικά με την πραγματοποίηση των σεμιναρίων για τους βαθμολογητές των γραπτών δοκιμών των υποψηφίων στις γενικές εξετάσεις της περιόδου Ιουνίου 1984. Το έγγραφο έχει ως εξής (το διαβάσω). Είναι ανάγκη να απαντήσουμε στα ερωτήματα αυτά χωρίς καθυστέρηση, ώστε έγκαιρα να κινηθούν οι σχετικές με τη διεξαγωγή των σεμιναρίων διαδικασίες. Η πορεία εργασίας του Τμήματος μπορεί να είναι η ακόλουθη: Να θέτω το κάθε ερώτημα της Διοίκησης, να λέω τη γνώμη μου γι' αυτό, να ακολουθεί συζήτηση και τέλος σε συνεργασία να διατυπώνουμε τις απαντήσεις.

Η πρόταση του κ. Σακκά έγινε δεκτή και στη συνέχεια το Τμήμα, αφού έλαβε υπόψη του τις απόψεις που αναπτύχτηκαν για το κάθε πρόβλημα από τον εισηγητή καθώς και από τα άλλα μέλη του κατά τη συζήτηση, διατυπώνει τις ακόλουθες προτάσεις προς τη Διοίκηση κατά τη σειρά που αναγράφονται τα ερωτήματα στο παραπάνω Γ2/961/30-3-1984) έγγραφο της :

1. Η ενημέρωση των προσώπων που θα διδάξουν στα σεμινάρια (στο εξής θα αναφέρονται ως "πολλαπλασιαστές") θα γίνει κατά εξεταζόμενο μάθημα από τα κάτωθι μέλη του Τμήματος :

1. Αρχαία Ελληνικά : Ηλ. Σπυρόπουλο, Σύμβουλο του ΚΕΜΕ, και Κυρ. Κατσιμάνη, Εισηγητή του ΚΕΜΕ.
2. - Λατινικά : Βασ. Θεοδωρακόπουλος, Εισηγητή του ΚΕΜΕ.
3. Έκθεση : Δημ. Τομπαΐδης, Σύμβουλο του ΚΕΜΕ.
4. Ιστορία : Φαν. Βώρο, Σύμβουλο του ΚΕΜΕ.
5. - Κοινωνιολογία : Νικ. Παπαδόπουλο, Σύμβουλο του ΚΕΜΕ.
6. Μαθηματικά : Νικ. Βαρουχάκη και Λεων. Αδαμόπουλο, Συμβούλους του ΚΕΜΕ.
7. Φυσική : Νικ. Νικολαΐδη, Σχολικό Σύμβουλο.
8. Χημεία : Βασ. Καρώνη, Σχολικό Σύμβουλο
9. Βιολογία : Ιω. Αργύρη, " "
10. Αγγλικά : Β. Θεοδωρακόπουλο, Εισηγητή του ΚΕΜΕ, και Τριαντ. Τριανταφύλλου, Ειδικό Επιστήμονα στο ΚΕΜΕ.
11. Γαλλικά : Κυρ. Κατσιμάνη, Εισηγητή του ΚΕΜΕ, και Ευθ. Γκούμα, Ειδική Επιστήμονα στο ΚΕΜΕ.

Το γενικό συντονισμό για το σεμινάριο θα έχει ο Δημ. Σακκάς, Σύμβουλος του ΚΕΜΕ.

Χρόνος διεξαγωγής του σεμιναρίου των πολλαπλασιαστών ορίζεται η Δευτέρα και Τρίτη 4-5 Ιουνίου 1984.

Τόπος διεξαγωγής : Αθήνα, κτίριο της ΣΕΛΜΕ Αθηνών, Μενάνδρου 53.

Ώρα προσέλευσης : 8.30 πρωινή της 4 Ιουνίου 1984.

II. Το Τμήμα έκρινε σκόπιμο να προτείνει ως εισηγητές στα σεμινάρια των βαθμολογητών κυρίως Σχολικούς Συμβούλους, γιατί αυτοί είναι οι πλέον αρμόδιοι για αυτό το έργο και γιατί εκείνη την περίοδο θα είναι ή μπορεί να είναι ελεύθεροι από άλλες υπηρεσιακές απασχολήσεις. Έκρινε ακόμα ότι θα πρέπει να προτιμηθούν οι Σχολικοί Σύμβουλοι, που υπηρετούν στις έδρες των Βαθμολογικών Κέντρων, όπου θα διεξαχθούν τα σεμινάρια, και έπειτα απ'αυτούς οι Σχολικοί Σύμβουλοι που υπηρετούν σε γειτονικούς νομούς. Κι'αυτό για να μη δημιουργηθούν δυσάρεσκειες (που θα είναι εύλογες αν στα σεμινάρια σταλούν ως εισηγητές άλλοι και αγνοηθούν εκείνοι που υπηρετούν στους τόπους διεξαγωγής των σεμιναρίων), αλλά και για να περιοριστούν, κατά το δυνατόν, οι δαπάνες της Πολιτείας.

Μ'αυτά τα κριτήρια προτείνει τους ακόλουθους ως εισηγητές στα σεμινάρια για τους βαθμολογητές :

Αθήνα, σεμινάρια 4

Ερχαία Ελληνικά και Λατινικά :

- Ευρυζίδης Δημ., Σχολικός Σύμβουλος (στο εξής θα γράφεται Σ.Σ.) Αθήνας
- Εξαγγελινός Νικ. Σ.Σ. Δυτ. Αττικής
- Κολίτσης Ανδρ. Σ.Σ. Ανατολικής Αττικής
- Κούσουλας Λουκάς, Σ.Σ. Ανατ. Αττικής

Έκθεση

- Καρβέλης Δ. Σ.Σ. Αθήνας
- Μηλιώνης Χριστοφ., Σ.Σ. Δυτ. Αττικής
- Μπαλάσκας Κ. Σ.Σ. Αθήνας
- Παγανός Γ., Σ.Σ. Αθήνας

Ιστορία

- Ασημομύτης Β., καθηγητής της Βαρβακ. Σχολής
- Γιαννόπουλος Ιω., Σ.Σ. Δυτικής Αττικής
- Κατσουλάκος Θ., Καθηγητής
- Κόβδης Σωτηρ., καθηγητής

Κοινωνιολογία

- Κρικιώνης Γ., φιλόλογος 52ο λύκειο Αθηνών
- Μιχαλοπούλου - Βεΐκου Χριστίνα, Πειραμ. Σχολ. Παν. Αθηνών
- Ρούσου Άννα, φιλόλογος, 10ο λύκειο Αμπελοκήπων

Αναπληρωματικοί για όλα τα φιλολογικά μαθήματα

- Γιαννακόπουλος Παν., Σ.Σ. Πειραιά
- Μαριδόπουλος Κ., Σ.Σ. Αθήνα
- Πλάκας Δ., Σ.Σ. Πειραιά
- Πλατανίτης Δημ., φιολολ. αποσπ. στο ΚΕΜΕ

Μιχθηματικά

- Καραγεώργος Δημ., Σ.Σ. Αθήνας
- Δαμπράκης Νικ. Σ.Σ. Δυτ. Αττικής
- Μπέτσης Αθαν.μ Σ.Σ. Αθήνας
- Χρυσοχόου Λύδια, Σ.Σ. Ανατ. Αττικής

Αναπληρωματικοί

- Κωστάλη - Κολοκούρη Ευα. Σ.Σ. Δυτ. Αττικής
- Μακρίδης Αθαν., Σ.Σ. Πειραιά

Φυσικά (Φυσική, Χημεία, Βιολογία)

- Καρώνης Βασ., Σ.Σ. Ανατ. Αττικής
- Κόκοτος Παν. Σ.Σ. Αθηνών
- Κοτσαμάνης Δημ., Σ.Σ. Δυτ. Αττικής
- Νικολαΐδης Νικ., Σ.Σ. Ανατ. Αττικής
- Σαρρής Κ., Σ.Σ. Αθήνας
- Σιγάλας Χρ., Σ.Σ. Δυτ. Αττικής

Αναπληρωματικοί

- Πατζίδης Δημ., καθηγ. Λυκείου Δάφνης
- Σύλλας Γεώργ. καθηγ. Πειραμ. Σχ. Αθηνών

Πειραιάς, σεμινάρια 3

Αρχαία Ελληνικά και Λατινικά

- Μαριδόπουλος Κ., Σ.Σ. Αθήνας
- Παναγιώτου Π., Σ.Σ. Πειραιά
- Έτοσκη - Μουρσελά Ιω. Σ.Σ. Πειραιά

Έκθεση

- Μηλιώνης Χριστ., Σ.Σ. Δυτ. Αττικής
- Μπαλάσκας Κ., Σ.Σ. Αθήνας
- Παγανός Γ., Σ.Σ. Αθήνας

Ιστορία

- Γιαννακόπουλος Παναγ., Σ.Σ. Πειραιά
- Γιαννόπουλος Ιω., Σ.Σ. Δυτ. Αττικής
- Πλάκας Δημ., Σ.Σ. Πειραιά

Κριτωνιολογία

- Κριώνης Γ., Φιλολ. 52^ε Λυκ. Αθηνών
- Μαργιώλης Πέτρος, φιολολ. Ιωνιδ. Σχολής
- Μιχαλοπούλου - Βέικου Χριστίνα Πειραμ. Σχολ. Παν. Αθηνών

Αναπληρωματικοί για όλα τα φιλολογικά

- Καρβέλης Δημ., Σ.Σ. Αθήνα
- Κολίτσης Ανδρ., Σ.Σ. Ανατ. Αττικής
- Κόνδης Σωτήριος, καθηγητής

Μαθηματικά

- Καραγεώργος Δημ., Σ.Σ. Αθήνας
- Μακρίδης Αθαν., Σ.Σ. Πειραιά
- Σιδέρης Πολυχρ., Σ.Σ. Πειραιά

Αναπληρωματικοί

- Κοθάλη - Κολοκούρη Ευπρ. Σ.Σ. Δυτ. Αττικής
- Μπέτσης Αθαν., Σ.Σ. Αθήνας

Φυσικά (Φυσική, Χημεία, Βιολογία)

- Καλογεράτος Διονυσ., Σ.Σ. Πειραιά
- Κατωπόδης Εμμ., Σ.Σ. Πειραιά
- Κιουρμαδά Γεωργία, Φυσικός 3ο Λύκειο Αθηνών

Αναπληρωματικοί

- Πατζίδης Δημ., καθηγ. Λυκείου Δάφνης
- Ζύλλας Γ., καθηγ. Πειραμ. Σχολείου Παν. Αθηνών

Θεσσαλονίκη, Σεμινάρια 2

Φιλολογικά

- Πανέρης Ι., Σ.Σ. Θεσ/νίκης
- Γρακτσίρας Λάμπρος, Παν/κός Πανεμ. Θεσ/νίκης
- Γκολάκης Χρ., Σ.Σ. Θεσ/νίκης
- Γάνης Διον. καθηγητής Θεσ/νικη
- Γιαραμανίδου Σοφ., φιολολ. 21ο Λύκειο Θεσ(νίκης (Κοινωνιολογία και λοιπά Φιλολογικά)
- Πασχαλίδης Δημ., Φιλολολ. Α' Λυκ. Σταυρουπόλεως Θεσ/νίκης (Κοινωνιολογία και λοιπά φιλολογικά)

Μαθηματικά

- Τρομβούκης Πείσανδρος, Σ.Σ. Θεσ/νίκης
- Χριστοφορίδης Χρ., Σ.Σ. Θεσ/νίκης

Αναπληρωματικός

Βαβαλιάρος Γ., πρώην ΓΕΜΕ
Φυσικά (Φυσική, Χημεία, Βιολογία)

Αργύρης Ι., Σ.Σ. Θεσ/νίκης
Πολίτζας Γ., Σ.Σ. Θεσ/νίκης
Τροπαλίδης Βασ., Σ.Σ. Θεσ/νίκης

Καβάλα

Αποστολίδης Λεων., φιλολ. Σ.Σ. Εάνθης
Μουμτζάκης Αναστ., " Σ.Σ. Δράμας
Γιαννακάκης Τηλ., φιλολ. Β. Λύκειο Καβάλας (Για την Κοινωνιολογία)
Ευαγγέλου Αγγ., μαθημ., Σ.Σ. Καβάλας
Ξειδάκης Γ., Φυσικής, Σ.Σ. Καβάλας
Δομαντζόγλου Κυρ., Φυσικός, Σ.Σ. Σερρών

Αναπληρωματικοί

Κεφαλίδης Ν., φιλολ. Σ.Σ. Καβάλας
Γρόνδου Ιω., Φιλολ. 4ο Λυκ. Καβάλας (για την Κοινωνιολογία)
Κισβεστοπούλου Παρθένα, μαθηματικός, Σ.Σ. Σερρών
Θεολόγου, Ξωκράτης, Α4, Σ.Σ. Έβρου

Σέρρες

Μεγγίρης Εμμ., φιλολ. Σ.Σ. Σερρών
Γιαννακάκης Τηλ., φιλολ. Β'. Λύκειο Καβάλας (για την κοινωνιολογία και
λοιπά φιλολογικά)
Κισβεστοπούλου Παρθένα, μαθημ., Σ.Σ. Σερρών
Δομαντζόγλου Κυρ., φυσικός, Σ.Σ. Σερρών
Ξειδάκης Γ., Φυσικός, Σ.Σ. Καβάλας

Αναπληρωματικοί

Μουμτζάκης Αναστ. φιλολ. Σ.Σ. Δράμας
Γρόνδου Ιω., φιλολ. 4ου Λυκ. Καβάλας (για την Κοινωνιολογία και τα λοιπά
φιλολογικά)
Ευαγγέλου Αγγ., μαθημ. Σ.Σ. Καβάλας

Κοζάνη

Καλογερόπουλος Νικ., φιλολ. Σ.Σ. Κοζάνης
Κάκαλος Νικολ., φιλολ. Α' Λυκ. Καλαμαριάς (για την Κοινωνιολογία και
λοιπά φιλολογικά)
Πέτσας Δημ., μαθημ., Σ.Σ. Κοζάνης
Αντωνιάδης Γεωργ. Λεων., Φυσικός, Σ.Σ. Κοζάνης

Βασιλόγλου Αναστ., Φυσικός Λύκειο Νικαίας

Αναπληρωματικοί

- Κάνδρος Παν., φιλ. Σ.Σ. Έδεσσας
- Καραδημητρίου Αν., φιλολ. Σ.Σ. Ημαθίας
- Φυτόπουλος Στ., μαθημ. Σ.Σ. Ημαθίας
- Τοπαλίδης Βασ., Φυσικός, Σ.Σ. Θεσ/νίκης

Λάρισα

- Γάβαρης Βασιλ., Φιλολ. Σ.Σ. Μαγνησίας
- Γρηγοριάδης Ν., φιλολ. Σ.Σ. Λάρισας
- Παπακώστας Ιωάν., Σ.Σ. Ευβοίας
- Σκουλάτος Βασ. Φιλολ. Σχολ. Σύμβουλος Φωκίδας
- Ψύρρας Θωμάς, φιλολ. καθηγ. Λάρισα (για Κοινωνιολογία και λοιπά)
- Παπανικολάου Νικ., μαθημ., Σ.Σ. Μαγνησίας
- Βασιλάκης Νικολ., φυσικός Σ.Σ. Λάρισας
- Σκιαθίτης Εμμ., Φυσικός, Σ.Σ. Φθιώτιδας

Αναπληρωματικός

- Σκλαβούνας Αλκβ., μαθημ. Σ.Σ. Βοιωτίας

Βόλος

- Γάβαρης Βασ., φιλολ. Σ.Σ. Μαγνησίας
- Γρηγοριάδης Ν., φιλολ. Σ.Σ. Λάρισας
- Σκουλάτος Βασ., φιλολ. Σ.Σ. Φωκίδας
- Παντίδης Σταμάτιος, φιλόλογος 1ο Λύκειο Βόλου (για την κοινωνιολογία)
- Παπανικολάου Νικ., Μαθημ. Σ.Σ. Μαγνησίας
- Βασιλάκης Νικ. Φυσικός, Σ.Σ. Λάρισας
- Σκιαθίτης Εμμ., Φυσικός, Σ.Σ. Φθιώτιδας

Αναπληρωματικός

- Σκλαβούνος Αλκιβ. μαθημ. Σ.Σ. Βοιωτίας

Λαμία

- Ασπρουλάκης Κ., φιλολ. Σ.Σ. Φθιώτιδας
- Σκουλάτος Βασ., φιλολ. Σ.Σ. Φωκίδας
- Ψύρρας Θωμάς, φιλολ. καθηγ. Λάρισα (για την Κοινωνιολογία)
- Αγαθαγγελίδης Κυρ., μαθημ. Σ.Σ. Φθιώτιδας
- Σκιαθίτης Εμμ., φυσικός, Σ.Σ. Φθιώτιδας
- Βασιλάκης Νικ. Φυσικός, Σ.Σ. Λάρισας

Αναπληρωματικοί

Γκάγκαρης Θεοφ., μαθημ. Σ.Σ. Ανατ. Αττικής
Παντίδης Σταμάτιος, Φιλολόγος, 2ου Λυκείου Βόλου (για την Κοινωνιολογία)

Ιωάννινα

Γιάκης Χαρίσης, Φιλολ. Σ.Σ. Ιωαννίνων
Βλάχος Κων., φιλολ. Γ. Λύκειο Ιωαννίνων (για την Κοινωνιολογία και λοιπά
φιλολογικά)
Γιοχάλας Ιω., μαθημ. Σ.Σ. Ιωαννίνων
Τσόπelas Γεώργ., Φυσικός, Σ.Σ. Ιωαννίνων
Μητσιαδής Σιδέρης, Φυσικός, Σ.Σ. Αιτωλοακαρνανίας

Αναπληρωματικοί

Παπαχρήστου Αλίκη, φιλολ. Α. Λύκειο Ιωαννίνων
(για την Κοινωνιολογία και λοιπά φιλολογικά)
Κολυβάς Σπύρος, Μαθηματικός, Σ.Σ. Αιτωλοακαρνανίας

Αργίλιο

Αργύρης Κ., φιλολ. Σ.Σ. Αιτωλοακαρνανίας
Γκολέτσος Ευαγγ., Φιλολ. Σ.Σ. Αιτωλ /νίας
Ελλάχος Κ., Φιλολ. Γ. Γυμν. Ιωαννίνων (για την Κοινωνιολογία)
Κολυβάς Σπύρος, μαθημ., Σ.Σ. Αιτωλοακαρνανίας
Μητσιαδής Σιδέρης, Φυσικός, Σ.Σ. "
Τσόπelas Γ., Φυσικός, Σ.Σ. Ιωαννίνων

Αναπληρωματικοί

~~Δαμπέτης Ντ.~~ φιλολ. Σχολ. Σύμβουλος Αχαΐας
Παπαχρήστου Αλίκη, φιλολ., Α'. Λυκείο Ιωαννίνων (για την Κοινωνιολογία)
Γιοχάλας Ιω., μαθημ. Σ.Σ. Ιωαννίνων
Βλάχος Εμμ., Φιλ., Σ.Σ. Αχαΐας

Πάτρα

Βλάχος Εμμ., Φιλολ. Σ.Σ. Αχαΐας
Δαμπέτης Νικ., Φιλολ. Σ.Σ. Αχαΐας
Αθανασίου Ελένη, Φιλολόγος Πάτρα, (για την Κοινωνιολογία και λοιπά
μαθήματα).
Μιντύπας Ζαχαρ., μαθημ. Σ.Σ. Αχαΐας
Γρατσόπουλος Αλεξ., Φυσικός, Σ.Σ. Αχαΐας
Κωστάκης Ιω., Φυσικός, Σ.Σ. Ηλείας

Αναπληρωματικοί

Στέφος, Φιλολ. Σ.Σ. Ηλείας
Κολυβάς Σπυρ., μαθημ. Σ.Σ. Αιτωλοακαρνανίας

ητσιαδής Σιδ., Φυσικός, Σ.Σ. Αιτωλοακαρνανίας

Τρίπολη

Δημακόπουλος Νικ., Φιλολ. Σ.Σ. Αρκαδίας

Αθανασίου Ελένη, φιλολ. Πάτρα (για την Κοινωνιολογία και λοιπά μαθήματα)

Αντύπας Ζαχαρίας, μαθημ. Σ.Σ. Αχαΐας

Γιατσόπουλος Αλεξ., φυσικός, Σ.Σ. Αχαΐας

Κωστάκης Ιω., Φυσικός, Σ.Σ. Ηλείας

Αναπληρωματικοί

Λεοντσίνης Γεωργ., φιλολ. Σ.Σ. Αργολίδας

Στο σημείο αυτό πήραν το λόγο οι Σύμβουλοι Φ. Βώρος και Δ. Τομπαζίδης και είπαν :

Ο κ. Φ. Βώρος; Για την Ομάδα Τρίπολης προτείνω μια ενίσχυση : αμέσως μετά το όνομα του σχολικού συμβούλου Νίκου Δημακόπουλου να προστεθεί το όνομα του Θανάση Κυριαζόπουλου, φιλόλογου γυμνασιάρχη Δημητσάνας.

Ο Θ. Κυριαζόπουλος είναι ειδικευμένος στα Νέα Ελληνικά και ειδικότερα στην Έκθεση. Πρόσφατα οι τοπικοί φορείς επιμόρφωσης εκπ/κών Μ.Ε. στην Τρίπολη (Ένωση Φιλολόγων, ΣΕΑΜΕ και ο κ. Ν. Δημακόπουλος ως σχολικός σύμβουλος) οργάνωσαν σεμινάριο διήμερο για τη διδασκαλία των Νέων Ελληνικών και ειδικότερα ι του δοκιμίου και για τη διδασκαλία και διόρθωση της έκθεσης. Το τελευταίο αυτό θέμα : " Διδασκαλία - διόρθωση της Έκθεσης" ανέπτυξε με πολλή ευχέρεια, γλαφυρότητα και πειστικότητα ο Θ. Κυριαζόπουλος. Για 2 1/2 ώρες ο εισηγητής με την εισήγησή του και με την εύστοχη διεύθυνση της συζήτησης έπεισε το ακροατήριό του (150 φιλόλογους Αρκαδίας κυρίως, Λακωνίας και Μεσσηνίας) ότι " η έκθεση είναι αντικείμενο που διδάσκεται, δεξιότητα που βελτιώνεται και η διόρθωση των δοκιμίων είναι δυνατό να γίνεται με δικαιοσύνη και με πολλή προσέγγιση των γνωμών των βαθμολογητών". Όταν τελείωσε η εισήγηση - συζήτηση, δήλωσα αυθόρμητα ότι θεώρησα ευτύχημα για μένα που βρέθηκα εκείνη τη μέρα στο ακροατήριό του Θ. Κυριαζόπουλου.

Αναρωτιέμαι λοιπόν τώρα που επιστρατεύουμε τις καλύτερες δυνάμεις για το πιο κρίσιμο θέμα της εκπαιδευτικής - κοινωνικής διδασκαλίας, δηλαδή για τη βαθμολόγηση των δοκιμίων των υποψηφίων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, δεν είναι σκόπιμο να αξιοποιήσουμε τον Θ. Κυριαζόπουλο στην Τρίπολη όπου και υπηρετεί ;

Ο κ. Δ. Τομπαΐδης :

Εφόσον έχουμε ως αρχή να χρησιμοποιήσουμε τους σχολικούς συμβούλους για τα σεμινάρια των βαθμολογητών, κάθε παρέγκλισή μας πρέπει να έχει ισχυρή δικαιολογία. Στην περίπτωση του Βαθμ. Κέντρου της Τρίπολης η πρόταση του κ. Κυριαζόπουλου από τον κ. Βώρο δε με βρίσκει σύμφωνο, γιατί :

α) είναι συγγραφέας "εκθεσιολογίου" για το γυμνάσιο και το λύκειο, που κυκλοφορεί τώρα στην αγορά, και β) υπάρχει σχολικός σύμβουλος σε γειτονικό νομό (η κ. Στασινοπούλου στην Κόρινθο) που μπορεί κάλλιστα να κάνει τη δουλειά αυτή.

Στην ενδεχόμενη αντίρρηση ότι και άλλοι, συγγραφείς παρόμοιων βιβλίων χρησιμοποιήθηκαν πέρυσι, υπάρχει απάντηση ότι τότε δεν έγινε αυτό κατά παρέγκλιση (δεν υπήρχαν σχολικοί σύμβουλοι).

Έτσι, παρ'όλη την εκτίμηση που έχω για τον κ. Κυριαζόπουλο (παλιό μαθητή μου στη ΣΕΛΜΕ), διατυπώνω την αντίρρησή μου στην πρόταση του κ. Βώρου για λόγους αρχής.

Ο Προεδρεύων Ηλ. Σπυρόπουλος έθεσε σε ψηφοφορία τις παραπάνω προτάσεις των Φ. Βώρου και Δ. Τομπαΐδη.

Η ψηφοφορία που ακολούθησε έχει ως εξής :

Ι. Σκορδίλης	:	Στασινοπούλου
Δ. Τομπαΐδης	:	"
Ετ. Παπασημακόπουλος	:	"
Ν. Παπαδόπουλος	:	"
Φ. Βώρος	:	Κυριαζόπουλο
Ν. Βαρουχάκης	:	Στασινοπούλου
Ηλ. Σπυρόπουλος	:	"

Το Τμήμα με ψήφους 6, έναντι 1 υπέρ του Κυριαζόπουλου, επέλεξε τη Στασινοπούλου για την Ομάδα της Τρίπολης.

Ηράκλειο Κρήτης

- Παπαχαντζάκη Θεοδ., φιλολ. Σ.Σ. Ηρακλείου
 Μανρυγιαννάκης Εμμ., φιλολ. Α' Λυκ. Ηρακλείου (για την Κοινωνιολογία και λοιπά Φιλολογικά μαθήματα)
 Πατεράκης Ανδρέας, μαθηματ., Σ.Σ. Ηρακλείου
 Καλοφινιάκης Εμμ., φυσικός, Σ.Σ. Ηρακλ. Κρήτης
 Γαβαλά Αδελίνα, καθηγήτρια της Βαρβ. Σχολής

Αναπληρωματικοί

Παπαδάκης Εμμ., φιολολ., Σ.Σ. Λασηθίου
Παπαδάκη Ιω., μαθηματ. Σ.Σ. Χανίων
Τιμοθέου αποσπασμένος στο ΚΕΜΕ

Για τα Αγγλικά

Αθήνα

Βήμας Κλ., Σ.Σ. Δυτικής Αττικής
Ορφανίδης Παναγ., Σ.Σ. Αγγλικών Αθηνών
Κυζηράκος Ηλ., Σ.Σ. Πειραιά

Θεσσαλονίκη

Μποζίνη Αγάπη, Σ.Σ. Αγγλικής Θεσσαλονίκης
Πλιάκη Μαρία, Σ.Σ. Κοζάνης
Γαπαφωτίου Γρηγ., Σ.Σ. Λάρισας

Για τα Γαλλικά

Αθήνα

Κουρκουτίδου Σοφία, Σ.Σ. Γαλλικών Αθηνών
Πιάτσα Αθηνά, Σ.Σ. Γαλλικών Πειραιά

Θεσσαλονίκη

~~Κα. Χ.~~ Σπούλου Αργυρούλα, Σ.Σ. Γαλλ. Θεσσαλονίκης
Βλληνίδου Σοφία, Σ.Σ. Λάρισα

Όσοι τυχόν από τους "πολλαπλασιαστές" για σοβαρούς λόγους αδυνατούν να προσέλθουν στο σεμινάριο που θα πραγματοποιηθεί γι' αυτούς στις 4 και 5 Ιουνίου με δική τους πρωτοβουλία και ευθύνη να ειδοποιήσουν τον οριζόμενο αναπληρωτή για να τους αντικαταστήσει. Αυτοί οι αναπληρωτές που θα χντικαταστήσουν απόντες συναδέλφους τους είναι υποχρεωμένοι να προσέλθουν και να παρακολουθήσουν το σεμινάριο.

III. Τα σεμινάρια των βαθμολογητών θα διεξαχθούν κατά την περίοδο 12-14 Ιουνίου. Η διάρκεια του καθενός θα είναι (2) ημερών (12-13- Ιουνίου ή 13-14 Ιουνίου) σε εντατικό ρυθμό (πρωί και απόγευμα). Το πρόγραμμα των σεμιναρίων θα καταρτίσουν οι κατά τόπους Πρόεδροι των Βαθμολογικών Κέντρων σε συνεργασία με τις Ομάδες των Εισηγητών στα σεμινάρια και θα το ανακοινώσουν τουλάχιστο μια ημέρα πριν από την έναρξη των σεμιναρίων.

IV. Σχετικά με το περιεχόμενο της τελευταίας παραγράφου του εγγράφου της Διοίκησης γνωρίζουμε ότι στο σεμινάριο για τους πολλαπλασιαστές θα χρησιμοποιηθούν :

(α) Το κείμενο οδηγιών για τη βαθμολόγηση των γραπτών δοκιμών το οποίο το Τμήμα απέστειλε στη Διοίκηση για αναπαραγωγή με την πράξη του 21/24-2-1984 και (β) τα γραπτά δοκίμια γενικών εξετάσεων τα οποία επίσης το Τμήμα ζήτησε από τη Διοίκηση με την παραπάνω πράξη του. Οι οδηγίες προς τους βαθμολογητές θα γίνουν με αφορμή α) κατά κύριο λόγο : (α) τις εισηγήσεις για το κείμενο των οδηγιών και τις σχετικές παρατηρήσεις που θα διατυπωθούν κατά τη μελέτη και τη συζήτησή τους* (β) την κριτική που θα γίνει για τη βαθμολόγηση των γραπτών δοκιμών από τους ίδιους τους βαθμολογητές και κατά δεύτερο λόγο : (γ) τις εμπειρίες από τα σεμινάρια και τη βαθμολόγηση κατά το παρελθόν σχολ. έτος στο μέρος που αυτές αφορούν τους βαθμολογητές* και (δ) τις γενικότερες παρατηρήσεις που θα διατυπώσουν οι βαθμολογητές.

Το Τμήμα, ύστερα από αυτά,

αποφαινεται ομόφωνα,

Κάνει δεκτή την εισήγηση στο σύνολό της.

Στη συνέχεια ο κ. Δ. Σακκάς είπε τα εξής :

Από πληροφορίες που συγκέντρωσα από εκπαιδευτικούς που δίδαξαν στα Σεμινάρια για τους βαθμολογητές του περασμένου χρόνου - από μερικούς έλαβα και ενυπόγραφα σημειώματα - ή ανήκαν στο σώμα των βαθμολογητών γνωρίζοντας να ακόλουθα στο Τμήμα και τη Διοίκηση σχετικά με ανωμαλίες και άτοπα που παρατηρήθηκαν κατά την προηγούμενη εξεταστική περίοδο (στα σεμινάρια των βαθμολογητών και τη βαθμολόγηση των γραπτών) με τη θερμή παράκληση η Διοίκηση να προβεί στις αναγκαίες ενέργειες και να λάβει όλα τα κατάλληλα μέτρα για να μην παρατηρηθούν πάλι φέτος τα ίδια. Θα παρακαλούσα μάλιστα λόγω της σοβαρότητας του θέματος που μας απασχολεί, η Διοίκηση να θέσει αυτές τις παρατηρήσεις μου υπόψη της ηγεσίας του Υπουργείου Παιδείας

Υπήρξαν βαθμολογητές - και αυτοί δεν ήταν λίγοι - οι οποίοι δεν παρακολούθησαν τα σεμινάρια που έγιναν ειδικά γι' αυτούς, ακόμα και όταν αυτά έγιναν στην έδρα του σχολείου τους ή στον τόπο της μόνιμης διαμονής τους, είτε γιατί δεν ειδοποιήθηκαν, είτε γιατί ήταν απασχολημένοι με άλλη εργασία, είτε γιατί ορίστηκαν ως βαθμολογητές ύστερα από τα σεμινάρια για να καλύψουν κενά (που παρατηρήθηκαν από την απουσία ιδιαίτερας γυναικών εκπαιδευτικών), είτε γιατί οι ίδιοι αδιαφόρησαν, είτε για άλλους λόγους. Σε ορισμένα σεμινάρια παρατηρήθηκε τέτοια αναταραχή, ώστε, όπως μου είπαν, δεν υπήρχαν από την αρχή ούτε καταστάσεις παρουσίας των καθηγητών που μετείχαν στα σεμινάρια για να γνωρίζουν οι αρμόδιοι ποιοί από τους ορίστηκαν να παρακολουθήσουν τα σεμινάρια προσήλθαν και τα παρακολούθουν.

Πρόταση : Η παρακολούθηση των σεμιναρίων να είναι υποχρεωτική και να ελέγχεται με καταστάσεις παρουσίας που από την επίβλεψη υπευθύνου θα υπογράφονται από τους βαθμολογητές καθημερινά πρωί και απόγευμα. Εκπαιδευτικοί που δε θα λάβουν μέρος στα σεμινάρια ή θα παρακολουθήσουν μόνο ένα μέρος από τα σεμινάρια ή ακόμα δείξουν έκδηλη αδιαφορά σε καμιά περίπτωση να μην επιτραπεί να ασκήσουν το έργο του βαθμολογητή.

Για την κάλυψη κενών που τυχόν θα παρουσιαστούν κατά τη βαθμολόγηση των γραπτών δοκιμίων πέρα από τον αναγκαίο αριθμό βαθμολογητών να οριστεί και επαρκής αριθμός αναπληρωτών κατά ειδικότητα. Ευνόητο είναι ότι και οι αναπληρωτές θα παρακολουθήσουν τα σεμινάρια υποχρεωτικά. Ευνόητο επίσης είναι ότι οι βαθμολογητές και οι αναπληρωτές τους θα ειδοποιηθούν έγκαιρα για τα σεμινάρια που θα παρακολουθήσουν και θα απαλλαγούν από κάθε άλλη υπηρεσία για το χρόνο που θα παρακολουθούν τα σεμινάρια.

Συνηθισμένο ήταν το φαινόμενο της αποχώρησης από το σεμινάριο πολλών βαθμολογητών, ιδίως γυναικών, πριν από το τέλος των μαθημάτων. Αρχίζει π.χ. το σεμινάριο στις 9 το πρωί - που έπρεπε να αρχίζει στις 8 - και

από τις 11 άρχιζαν οι διαρροές. Αυτό είναι απαράδεκτο και δεν πρέπει να παρατηρηθεί και πάλι στα φετινά σεμινάρια.

Πρόταση : Ανήκει στην ευθύνη των Προέδρων των Βαθμολογιικών Κέντρων των εισηγητών στα σεμινάρια να αναπτύξουν στους βαθμολογητές το πρόβλημα της υπευθυνότητας σχετικά με το πολύ κρίσιμο έργο για την τύχη εκαδών χιλιάδων νέων που αναλαμβάνουν, Αν, εντούτοις, υπάρξουν ορισμένοι οι οποίοι αποχωρούν από τα σεμινάρια πριν από τη λήξη τους ή προσέρχονται με καθυστέρηση, ή παρακολουθούν τα σεμινάρια μόνο το πρωί ή μόνο το απόγευμα, αν γι' αυτούς δεν υπάρχουν άλλες συνέπειες - που πρέπει να υπάρξουν - τουλάχιστον να διαγραφούν από τον κατάλογο των βαθμολογητών. Υπογραμμίζω όμως ότι οι βαθμολογητές θα είναι οι τελευταίοι που θα ευθύνονται για ό,τι κακό συμβαίνει. Τυχόν μη παραδεκτή συμπεριφορά των βαθμολογητών πρέπει να αναζητηθεί στους οργανωτές των σεμιναρίων και τους εισηγητές σ' αυτά. Η κακή οργάνωση των σεμιναρίων, το χαμηλό τους επίπεδο, η αρρυθμία και η χαλαρότητα στη λειτουργία τους, η εντύπωση που μπορεί να έχουν στους βαθμολογητές ότι δεν πρόκειται για τίποτα σπουδαίο, ότι αυτού λέγονται στα σεμινάρια είναι γνωστά, μειώνουν το ενδιαφέρον των καθηγητών που τα παρακολουθούν και δημιουργούν τις συνθήκες για απουσίες, καθυστερήσεις στην προσέλευση, αποχωρήσεις πριν από τη λήξη των σεμιναρίων κτλ.

Επήρχαν και περιπτώσεις καθηγητών που ζητούσαν άδεια να φύγουν, γιατί είχαν άλλη υπηρεσιακή απασχόληση. Και αυτό δεν πρέπει να παρατηρηθεί φανερό. Οι βαθμολογητές δεν θα έχουν καμιά άλλη υπηρεσιακή ευθύνη παρά μία την παρακολούθηση των σεμιναρίων που η Πολιτεία με πολλές δαπάνες οργανώνει γι' αυτούς και στη συνέχεια τη δικαιότερη δυνατή αξιολόγηση και βαθμολόγηση των γραπτών.

Σ' ορισμένα σεμινάρια ο ημερήσιος χρόνος εργασιών ήταν μικρός, ώστε να μην είναι δυνατόν να συζητηθούν εξαντλητικά όλα τα προβλήματα. Και σ' αυτό η ευθύνη βαρύνει εκείνους που κατάρτισαν το πρόγραμμα και δίδαξαν στα σεμινάρια.

Πρόταση : Να τονιστεί στους Προέδρους των Βαθμολογιικών Κέντρων και στους "Πολλαπλασιαστές" ότι τα σεμινάρια θα είναι εντατικά που σημαίνει πολύωρη εργασία πρωί και απόγευμα. Σε καμιά περίπτωση δε θα λήγουν εφόσον υπάρχουν θέματα αδιευκρίνιστα. Οι βαθμολογητές πρέπει να φύγουν από τα σεμινάρια με πλήρη επίγνωση της ευθύνης που αναλαμβάνουν και με απόλυτη γνώση για το πώς θα ασκήσουν το έργο τους.

Ένα άλλο φαινόμενο που παρατηρήθηκε σ' ορισμένα σεμινάρια ήταν η καθυστέρημένη έναρξή τους, με αποτέλεσμα να ανατρέπεται όλο το πρόγραμμα και να προκαλείται αρρυθμία και χαλάρωση. Η ορισμένη ώρα έναρξής τους π.χ. μπορεί να ήταν 8.30 πρωινή και άρχιζαν στις 9 ή και αργότερα. Κι' αυτό

δεν πρέπει να συμβεί πάλι.

Σ'ένα τουλάχιστο Βαθμολογικό Κέντρο άλλαξε το κτίριο διεξαγωγής του σεμιναρίου την προηγούμενη ημέρα από την ημέρα έναρξής του, με αποτέλεσμα να μη γνωρίζουν οι βαθμολογητές πού να πάνε και να προκληθεί αρρυθμία.

Πρόταση : Το κτίριο για το κάθε σεμινάριο να οριστεί και να γνωστοποιηθεί στους βαθμολογητές έγκαιρα και να μη γίνει ύστερα καμία αλλαγή. Επίσης το πρόγραμμα των εργασιών να οριστεί τουλάχιστο την προηγούμενη ημέρα από την ημέρα έναρξής των.

Συνηθισμένο επίσης ήταν το φαινόμενο της έλλειψης μικροφωνικής συσκευής ή κακής λειτουργίας της, ώστε να μην ακούονται οι ομιλητές.

Πρόταση : Οι Πρόεδροι των Βαθμολογικών Κέντρων να ορίσουν ειδικό ο οποίος να φροντίσει έγκαιρα και να έχει την ευθύνη για τη μικροφωνική εγκατάσταση.

Στη διάρκεια της βαθμολόγησης είναι ανάγκη να υπάρχει επίβλεψη. Οι πολλοί εκπαιδευτικοί βέβαια κάνουν τη δουλειά τους σωστά και δε χρειάζονται καμία επιτήρηση. Όμως υπάρχουν πάντα και οι ελάχιστοι με μειωμένη ευσυνειδησία ή με αισθητή ανεπάρκεια. Μ'αυτούς τι θα γίνει; Γι'αυτούς χρειάζεται άγρυπνη επιτήρηση και σε περίπτωση που και έπειτα από συστάσεις εξακολουθούν να παρουσιάζουν μειωμένη υπευθυνότητα ή ανικανότητα να διαιδπτεται η σχέση τους με το έργο της βαθμολόγησης και να πηγαίνουν στο σπίτι τους. Οφείλουμε, επιτέλους, να προστατεύσουμε τα παιδιά από τους ασυνείδητους και τους ανίκανους. Αν δε ληφτούν δραστηκά μέτρα, οι αδικίες δε θα περιοριστούν ποτέ στα λογικά όρια και θα υπάρχουν διαφορές βαθμολογίας ακόμα και πολλών μονάδων, όπως παρατηρείται πάντα και παρατηρήθηκε και κατά το παρελθόν σχολικό έτος, παρά τις διαβεβαιώσεις από την ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας για σωστότερη και δικαιότερη αξιολόγηση.

Όλα αυτά θα τα επισήμαινα στους Προέδρους των Βαθμολογικών Κέντρων στην πρόσφατη σύσκεψη μ'αυτούς που, όπως πληροφορούμαι, έγινε απ'το Υπουργείο Παιδείας, αν η Διοίκηση με καλούσε να παρευρεθώ. Και όφειλε, νομίζω, να με καλέσει, μια που από έβερσι έχω αναλάβει την ειδική ευθύνη γι'αυτό το αντικείμενο στο ΚΕΜΕ. Αφού όμως δε με κάλεσε, αφού δεν κάλεσε εκπρόσωπο του ΚΕΜΕ, στο οποίο εντούτοις αναθέτει την ευθύνη για την οργάνωση των σεμιναρίων, και αφού τα ανωτέρω ή ορισμένα απ'αυτά δεν αναπτύχθηκαν στους Προέδρους των Βαθμολογικών Κέντρων, είναι ανάγκη να επισημανθούν όλα τουλάχιστον αυτά γραπτώς. Και έγκαιρα. Και να γνωρίσει η Διοίκηση στο ΚΕΜΕ τις ενέργειές της για τα παραπάνω, ώστε στο σεμινάριο των "πολλαπλασιαστών" να γίνει η κατάλληλη ενημέρωση και να δοθούν οι απαραίτητες οδηγίες.

Εκφράζω ακόμα και έναν άλλο φόβο. Μήπως η καθυστέρηση στην έναρξη των γενικών εξετάσεων αποβεί σε βάρος των μαθητών. Δεδομένου ότι ο χρόνος εργασιών των βαθμολογητών θα επεκταθεί σε βάρος των διανομών τους, είναι επόμενο να παρατηρηθεί μια τάση επιτάχυνσης στη βαθμολόγηση από τους βαθμολογητές, για να τελειώσουν ^{το}τογρηγορότερα. Η επιτάχυνση όμως μοιραία θα οδηγήσει σε επιπόλαιη αξιολόγηση και βαθμολόγηση. Και γενικότερα απ'ό,τιξέρω από παλαιότερη εμπειρία μου στη βαθμολόγηση εκδηλώνεται ένα πνεύμα επιτάχυνσης ακόμα και από τους Διευθυντές των Βαθμολογικών Κέντρων.

Η Διοίκηση να το λάβει αυτό σοβαρά υπόψη της και να λάβει τα αναγκαία μέτρα.

Πρόταση : Να τηρηθεί αυστηρά το μέτρο : Κανένας βαθμολογητής να μη βαθμολογεί καθημερινά ~~περισσότερα~~ γραπτά από το προβλεπόμενο ανώτατο όριο. Και φυσικά σε καμιά περίπτωση να μη χρησιμοποιηθούν ως βαθμολογητές καθηγητές που δεν ορίστηκαν από την αρχή γι'αυτή την απασχόληση και δεν παρακολούθησαν τα σεμινάρια.

Κλείνοντας θεωρώ αναγκαίο να υπογραμμίσω την ανάγκη αποφάσεων και μέτρων για να εκλείψουν ανωμαλίες, όπως αυτές που ανέφερα και ακόμα την ανάγκη για άγρυπνη παρακολούθηση αυτών των αποφάσεων και των μέτρων από τη Διοίκηση για την πιστή τους εφαρμογή.

- Το Τμήμα θεωρεί πολύ χρήσιμο η Διοίκηση να λάβει υπόψη τις προτάσεις του κ. Δ. Σακκά.

Θ έ μ α (4ο): Κρίση βιβλίου "Το θείο δράμα" του κ. Γ. Β. Κιούση

Ο Εισηγητής του θέματος κ Κ. Φούσκας είπε:

Η Δ/ση Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε. με το έγγραφό της αρ. πρωτ. Γ2/867/26-3-84 μας διβιβάζει αίτηση με ημερομηνία 20-3-84 του συγγραφέα κ. Γ. Κιούση για την κρίση του βιβλίου του "Το θείο δράμα". Δεκαεπτά αντίτυπα του βιβλίου αυτού υποβλήθηκαν στη Γραμματεία του ΚΕΜΕ και διανεμήθηκαν έγκαιρα στα μέλη του Τμήματός μας.

Σύμφωνα με τον ίδιο το συγγραφέα το κρινόμενο βιβλίο είναι μια "έμμετρη αφήγηση του δράματος του ΚηΙΧ, από τη θριαμβευτική είσοδό του στα Ιεροσόλυμα... μέχρι την έθδοξη Ανάληψή του στον Ουράνιο Πατέρα". Πρόκειται για βιβλίο τυπωμένο καλαίσθητα σε χαρτί άριστης ποιότητας, εικονογραφημένο και πολυτελώς βιβλιοδετημένο.

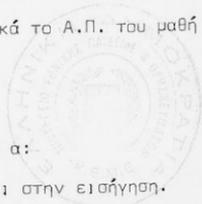
Το περιεχόμενο του βιβλίου είναι πολύ συγκινητικό, πράγμα που οφείλεται στα κοσμοϊστορικά γεγονότα των τελευταίων - κύρια - ημερών του επίγειου βίου του Ιησού, τα οποία είναι γνωστά ως το "θείο δράμα". Ο συγγραφέας, γνωστός και από άλλα δημοσιεύματά του, γράφει με ενθουσιασμό και λυρισμό, "αυπάσχει" με τον Ιησού που πορεύεται "εις το σταυρωθήναι", και παρουσιάζει έντονο το διδακτικό χαρακτήρα της γραφής του. Είναι περισσότερο λαϊκός ποιητής και λιγότερο τεχνίτης του λόγου. Από πλευράς ποιητικής τέχνης το βιβλίο υστερεί, όπως υστερεί και σε θέματα γλωσσικής υφής.

Λυπούμαι που η αξιέπαινη κατά τα άλλα προσπάθεια του κ. Γ. Κιούση δεν μπορεί να χαρακτηριστεί "χρήσιμη" κατά την έννοια του άρθρου 2 παρ"5 του Ν. 186/75, και για τις ελλείψεις που ανέφερα και γιατί δεν εξυπηρετεί διδακτικά το Α.Π. του μαθήματος των θρησκευτικών.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση,

α π ο φ α ί ν ε τ α ι ο μ ό φ ω ν α :

Δεν εγκρίνει το παραπάνω βιβλίο για τους λόγους που αναφέρονται στην εισήγηση.

Θ έ μ α 5ο. - Κρίση βιβλίου "Το κορίτσι με τον ήλιο" του Πέτρου Πανταζή.

Ο Εισηγητής του θέματος Σύμβουλος Δ. Τομπαΐδης είπε:

Το βιβλίο του κ. Π. Πανταζή "Το κορίτσι με τον ήλιο" είναι μια συλλογή διηγημάτων, με αρκετό ενδιαφέρον. Για το τυπικό του θέματος θα πω ότι το βιβλίο μάς έχει διαβιβαστεί σε 1 αντίτυπο. Επίσης ότι για βιβλία αυτού του είδους (λογοτεχνικά έργα) το Τμήμα γνωματεύει κατά κανόνα ότι δεν εμπίπτουν στη σχετική παράγραφο του νόμου για τη χρησιμότητα. Τέλος ότι το βιβλίο είναι γραμμένο με ορθογραφία που ξεφεύγει ολάτιστα από τη σχολική. Για τους λόγους αυτούς δεν μπορώ να εισηγηθώ για την έγκρισή του.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση,

αποφαινεταί ομόφωνα:

Δεν εγκρίνει το παραπάνω βιβλίο για τους λόγους που αναφέρονται στην εισήγηση,

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης και λύθηκε η συνεδρίαση του Τμήματος.

Ο Πρόεδρος των

Η Γραμματέας

ΗΛ. ΣΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΡ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ
ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ (ΚΕΜΕ)

Π Ρ Α Ξ Η 42

Σήμερα 18 Απριλίου 1984, ημέρα Τετάρτη και ώρα 8.30 πρωινή, το Τμήμα Πέσης Εκπ/σης του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμόρφωσης (ΚΕΜΕ) συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με προεδρεύοντα το Σύμβουλο Β'. Ηλ. Σπυρόπουλο, ο οποίος προεδρεύει με εντολή του Προέδρου του Τμήματος Φ. Κακριδή.

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος οι : Δ. Σακιάς, Ν. Βαρουχάνης, Φ. Βώρος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπάζης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκοροδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος και Κων/νος Φούσκας, Εισηγητές. Χρήη γραμματέα έκανε η Φιλολογος Παρασκευή Παπαδημητρίου.

Απουσίαζε από τη συνεδρίαση ο Σύμβουλος Ν. Παπαδόπουλος.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ

1. Ανατύπωση βιβλίου Ψυχολογίας Β' Λυκείου για το σχολικό έτος 1984-85.
2. Κρίση βιβλίου Ιστορίας Γ' Γυμνασίου. Εισηγητές : Φ. Βώρος, Κυρ. Κατσιμάνης.
3. Προκήρυξη για τη συγγραφή βιβλίου " Στοιχεία Δημοκρατικού Πολιτεύματος " Γ' Γυμνασίου. Εισηγητές : Ηλ. Σπυρόπουλος, Β. Θεοδωρακόπουλος.
4. Ανάθεση συγγραφής του βιβλίου : " Στοιχεία Δικαίου " για την Α' τάξη του Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου. Εισηγητής : Φ. Βώρος.
5. Ανακοινώσεις.

Αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε η προηγούμενη πράξη, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης.

ΘΕΜΑ 1ο "Ανατύπωση βιβλίου Ψυχολογίας Β. Λυκείου για το σχολικό έτος 1984-85."

Ο Προεδρεύων του Τμήματος Ηλ. Σπυρόπουλος είπε σχετικά με το θέμα αυτό τα εξής :

Βέβαια δεν είμαι ο αρμόδιος για θέματα Ψυχολογίας Σύμβουλος του Τμήματος, όμως το εξαιρετικώς επείγον της υπόθεσης από τη μια και η απουσία τόσο από τον Ιδρυτικό Νόμο όσο και από τον Κανονισμό του ΚΕΜΕ διάταξης που να αποκλείει την παρουσίαση εισηγήσεων από οποιοδήποτε μέλος του τμήματος για θέμα το οποίο ανήκει στις αρμοδιότητες του Τμήματος, νομίζω ότι μου δίνει το δικαίωμα να προβώ στην εισήγηση, *αν ακολουθήσω* :

Λοιπόν, με δεδομένο ότι οι έσχατες προθεσμίες που έχει ορίσει η Διοίκηση έχουν παρέλθει και δεν έχουμε σήμερα άλλη λύση για διδακτικό εγχειρίδιο Ψυχολογίας Β. Λυκείου, εισηγούμαι την ανατύπωση του εγκεκριμένου διδακτικού εγχειριδίου του Ευάγγελου Παπανούτσου και για το σχολ. έτος 1984-85.

Στη συνέχεια ο Σύμβουλος κ. Δ. Σακκάς είπε τα εξής :

Δεν είναι σωστό να ληφθεί απόφαση για την ανατύπωση του παλαιού βιβλίου της Ψυχολογίας τη στιγμή που απουσιάζει ο κ. Παπαδόπουλος. Βρίσκεται εδώ, πιστεύω θα έλθει για να κάνει τη σχετική εισήγηση ο ίδιος.

Πέρα απ' αυτό και με την ανατύπωση του παλαιού βιβλίου δεν λύνεται το πρόβλημα, αφού αυτό είναι απαρχλιωμένο και εντελώς ακατάλληλο. Στην εισήγησή μου για το βιβλίο Ψυχολογίας που γράφηκε από τους Ν. Παπαδόπουλο και Δ. Ζάχο (Πρ. 32/84) έχω προτείνει λύση που μπορούσε να μας οδηγήσει σ' ένα αδιέξοδο: Να διδαχτεί το μάθημα της Ψυχολογίας κατά το Β' τετράμηνο του σχολ. έτους 1984-85 επί ένα όριο, για να δοθεί η δυνατότητα στους συγγραφείς του βιβλίου να βελτιώσουν το βιβλίο που έγραψαν. Η ανατύπωση του παλαιού βιβλίου είναι βέβαια μια λύση αλλά δεν είναι η καλύτερη. Το μάθημα της Ψυχολογίας έχει καταστραφεί από την ανυπαρξία κατ'άλληλου βιβλίου. Και αυτός ήταν ένας πρόσθετος λόγος να δοθεί η δυνατότητα στους κ.κ. Ν. Παπαδόπουλο και Δ. Ζάχο για μια νέα προσπάθεια που θα μπορούσε να μας δώσει το βιβλίο που χρειαζόμαστε.

Ύστερα από όσα είπε ο κ. Σακκάς, ο κ. Σπυρόπουλος λέει ότι συμμερίζεται την ευαισθησία του κ. Σακκά, αλλά τρεις λόγοι τον οδηγούν στο να συζητηθεί τώρα το θέμα : α) Το εξαιρετικώς επείγον της περίπτωσης, β) ότι συνεδρίαση του Τμήματος, λόγω διακοπών του Πάσχα, πριν από 10 μέρες δεν προβλέπεται, γ) ο κ. Παπαδόπουλος, αν και ήταν παρὼν όταν ανακοινώθηκε

ότι σήμερα η συνεδρίαση θα άρχιζε στις 8.30, δεν έχει εμφανιστεί ως τη στιγμή αυτή (ώρα 8.50').

Το Τμήμα, ύστερα από αυτά,

αποφάινεται κατά πλειοψηφία :

Να ανατυπωθεί το βιβλίο Ψυχολογίας Β. Λυκείου για το σχολικό έτος 1984-85.

Ο Σύμβουλος Δ. Σακκάς μειοψήφισε για τους λόγους που ανέπτυξε κατά τη συζήτηση.

Θ Ε Μ Α 2ο : Κρίση βιβλίου Ιστορίας Γ' Γυμνασίου.

Για τη συζήτηση του θέματος αυτού παραβρέθηκε, κατόπιν προσκλήσεως, και ο συγγραφέας του βιβλίου Β. Κρεμμυδάς, ο οποίος, αφού απάντησε σε ερωτήσεις, που του υποβλήθηκαν από τα μέλη του Τμήματος, απεχώρησε.

Στη συνέχεια ο πρώτος εισηγητής του θέματος Φ. Βώρος είπε:

1.- Προχθές ακούσαμε τους κριτές. Οι παρατηρήσεις τους περιέχονται στο Πρακτικό της 16.4.84. Οι απόψεις τους διαβιβάστηκαν χθες πρωί στο συγγραφέα. Ακούσαμε πριν από λίγο τις δικές του απόψεις.

2.- Θυμίζω ότι οι απόψεις των κριτών διέφεραν σε σημεία, αλλά είχαν κοινό σημείο σύγκλισης : η παρούσα συγγραφή - με τις δυνατές να γίνουν βελτιώσεις - να προωθηθεί στον ΟΕΔΒ για να τυπωθεί για το Σεπτέμβρη 1984.

3.- Θυμίζω ακόμη ότι για μερικές επιμέρους παρατηρήσεις του ενός από τους κριτές (του κ. Πλάκα) διατύπωσα από προχθές την απορία κατά πόσο είναι τεκμηριωμένες με βάση την κρινόμενη συγγραφή. Σήμερα - που ως εισηγητής θα αναφερθώ στην ουσία του ζητήματος - οφείλω να δείξω ταυτόχρονα την βασιμότητα της απορίας μου. Και παρουσιάζω τη συγγραφή.

4.- Η συγγραφή ανταποκρίνεται στις προδιαγραφές.

5.- Η κρινόμενη συγγραφή παρουσιάζει αφηγηματικά την ιστορία τη Νεότερη και Σύγχρονη, με ταξινόμηση στο χρόνο και στο γεωγρ. χώρο.

6.- Έχει την αρετή να οδηγεί το μαθητή από μια σύντομη - συνοπτική παρουσίαση των γεγονότων σε μια κριτική στάση και ερμηνευτική σύνθεση.

7.- Τα σχεδιαγράμματα, οι χάρτες, οι πίνακες, οι εικόνες, οι μαρτυρίες διευκολύνουν την κατανόηση, την κρίση, την αξιολογική τοποθέτηση και την ερμηνεία του ιστορικού γίνεσθαι.

8.- Η ερμηνευτική γραμμή του συγγραφέα είναι αυτή που δέχονται σήμερα οι ιστορικοί και έχει εκτεθεί με σαφήνεια στον Πρόλογο και διαθέτει όλη τη συγγραφή. Η ερμηνευτική αυτή πορεία είναι σύμφωνη με

το πνεύμα της προσευχής του καλού χριστιανού που ζητάει - πρώτη φροντίδα του κάθε πρωῖ - τον ἄρτο τον επιούσιο . . . .

9.- Η κατανοητότητα της συγγραφής φαίνεται σε κάθε ενότητα που θα διαβάσει ο αναγνώστης ως σύνολο. Αρχίζοντας από τον Πρόλογο, διαβάζω : (σελ. 5 - 7).

10.- Βέβαια η συνολική έκταση της συγγραφής οδηγεί το συγγραφέα σε συνοπτική αφήγηση (και πρώταφε επιλογή) του υλικού του. Το κριτήριο επιλογής είναι γνωστό στην επιστήμη : η σπουδαιότητα των γεγονότων για τις μετέπειτα εξελίξεις. (Υπογραμμίζω το σημείο αυτό γιατί πολλοί θεωρούν σημαντικό αυτό που έμαθαν και ασήμαντο ό,τι αγνοούν).

11.- Κατ'εξαίρεση, παίρνουν μεγαλύτερη έκταση μέσα στη συγγραφή τα θέματα της Ελληνικής Ιστορίας (όπως ἄλλωστε αναμένεται σε τέτοιες συνθέσεις). Τα κεφάλαια : 4 (σελ. 128 - 160), 5 (σελ. 161 - 188), 8 (σελ. 216 - 232), 10 (σελ. 275 - 298) καλύπτουν αθροιστικά : $33 + 28 + 17 + 23 = 101$ σελίδες από σύνολο 301 του βιβλίου. Δηλαδή το 1/3 της έκτασης είναι ιστορία ελληνική και τα 2/3 ευρωπαϊκή και παγκόσμια. (Το χρησιμοποιούμενο ως τώρα βιβλίο έχει την ακόλουθη αναλογία : 2/3 ξένη ιστορία, 1/3 ελληνική).

12.- Ο συγγραφέας παρουσιάζει με σαφήνεια την ιστορική εξέλιξη από την φεουδαρχία στην κεφαλαιοκρατία και την αμφισβήτηση της κεφαλαιοκρατίας από την εργατική τάξη σήμερα. Βέβαια γράφοντας ιστορία (για τις εξελίξεις που έχουν σημειωθεί στο παρελθόν) δεν είχε λόγο να προχωρήσει σε προσδοκίες ή διακηρύξεις πολιτικές. Περιορίζεται στις ορατές επισημάνσεις, π.χ. με τις αναφορές του στην εργατική τάξη (σελ. 189, 202 - 203, 233).

13.- Με ιδιαίτερη προσοχή χειρίζεται θέματα που αναφέρονται στο ρόλο των διαφόρων κοινωνικών ομάδων στην ελληνική ιστορία. Ενδεικτικά αναφέρω :

α. το ρόλο της εκκλησίας τον καιρό της Τουρκοκρατίας (σελ. 133-134). Σας διαβάζω (133 - 134).

β. το ρόλο των ηγετών στους εμφύλιους πολέμους του 1823 - 25 (σελ. 177 - 178).

14.- Με την ίδια προσοχή και υπευθυνότητα αντιμετωπίζει και τα θέματα της σύγχρονης ιστορίας μας και έχει αποδεχτεί πολλές φραστικές βελτιώσεις που αποσκοπούν να κάνουν το βιβλίο διδακτικό εγχειρίδιο για όλα τα ελληνόπουλα. Το σχετικό κεφάλαιο με τις επισημειώσεις μου το είδε και είναι σύμφωνος με όσα έχω σημειώσει.

15.- Οι παραπάνω παρατηρήσεις δε σημαίνουν ότι το σύγγραμμα δεν έχει αδυναμίες· θα ήταν απρόσμενο να ήταν άφογο. Επισημαίνω:

α. Αναγκαία συνοπτικότητα σε θέματα που συνηθίσαμε να τα βλέπουμε με φλύαρη έκθεση· αν εδώ υπάρχει μομφή, βαρύνει το πρόγραμμα, όχι το συγγραφέα.

β. αρκετές φραστικές αδυναμίες, αναπόφευκτες σε ιστορική συγγραφή που φαίνονται ιδιαίτερα για τον καθένα μας ανάλογα με την ιστορική παιδεία που έχει δεχτεί.

16.- Γενική παρατήρησή μου : ο κ. Κρεμμυδάς γνωρίζει ιστορία, γνωρίζει ελληνική γλώσσα και δε γνωρίζει να φλυαρεί. Μας έδωσε μια αξιόλογη συγγραφή. Ίσως θα είναι πρώτη φορά που οι μαθητές μας θα μπόρουν να διδαχτούν Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία, να συγκινηθούν και να στοχαστούν.

17.- Προτείνω : (α) Να εγκρίνουμε τη συγγραφή με τη βεβαιότητα ότι ο συγγραφέας θα αξιοποιήσει στο μέγιστο βαθμό όσες παρατηρήσεις εγκλείουν επιστημονική πειστικότητα.

(β) Να εξουσιοδοτήσουμε τους αρμόδιους του ΟΕΔΒ να προχωρήσουν στην ανάθεση εκπόνησης των αναγκαίων χαρτών σε κάποιον ειδικό που αυτοί γνωρίζουν.

(γ) Να στείλουμε τη συγγραφή στον ΟΕΔΒ δίνοντας ταυτόχρονα στο συγγραφέα τη δυνατότητα να αξιοποιήσει - όπως έχει δηλώσει - τις παρατηρήσεις που έχουν διατυπωθεί.

Οι δικές μου παρατηρήσεις έχουν όλες επισημεμειωθεί με κόκκινο μολύβι πάνω στο αντίγραφο που κρατώ και που τώρα αμέσως θα παραδώσω στη γραμματεία για το συγγραφέα.

Ο δεύτερος εισηγητής Κυρ. Κατσιμάνης είπε:

Όσα θα ακούσετε στη συνέχεια εκφράζουν κατά κύριο λόγο τις επιφυλάξεις μου για ορισμένες γλωσσικές, παιδαγωγικές, μεθοδολογικές και επιστημονικές αδυναμίες που κατά τη γνώμη μου παρουσιάζει το βιβλίο. Πρέπει πάντως να διευκρινίσω από την αρχή, για να προλάβω κάθε παρεξήγηση, τρία πράγματα:

1) Αν δεν επεκτείνομαι σε επαίνους, που θα ήταν δικαιολογημένοι, για το βιβλίο, αυτό οφείλεται στο ότι σκοπός μας είναι στη συγκεκριμένη περίπτωση να βοηθήσουμε στη βελτίωσή του επισημαίνοντας τις ατέλειές του. Θα ήταν όμως μικροφυχία εκ μέρους μου να μην υπογραμμίσω ότι, παρά τις επιμέρους επιφυλάξεις μου, θεωρώ το υπό κρίση βιβλίο πρόοδο στη σχολική βιβλιογραφία. Ο κ. Κρεμμυδάς είναι καταξιωμένος συγγραφέας, γνωρίζει πολύ καλά το αντικείμενό του και γράφει "εκ περιουσίας", δηλαδή μας δίνει ώριμο επιστημονικό λόγο που, παρ'όλες τις αναπόφευκτες επιμέρους αδυναμίες, είναι μεστός σε περιεχόμενο, κυλάει αβίαστα και χαρακτηρίζεται από σαφήνεια. Ο αναγνώστης του βιβλίου περνά από την απλή ενημέρωση στην κατανόηση και την αιτιολόγηση των γεγονότων, γιατί αυτά οργανώνονται σε εννοιολογικούς άξονες, με αποτέλεσμα να προβάλλεται το ενδιαφέρον και το ουσιαστικό χωρίς να κατατρίβεται η αφήγηση σε επιμέρους ιστορικά στοιχεία (μάχες, συνθήκες, κλπ) που, τώρα υπηρετούν και φωτίζουν το γενικότερο διάγραμμα της ιστορικής πορείας.

2) Ο τρόπος παρουσίασης των περισσότερων κεφαλαίων κρίνεται σε γενικές γραμμές ως ικανοποιητικός. Αναφέρω ενδεικτικά την αμερικανική επανάσταση, τη γαλλική επανάσταση και την περίοδο της Τουρκοκρατίας στην Ελλάδα. Οι αδυναμίες που επισημαίνω αναφέρονται σχεδόν αποκλειστικά στα κεφάλαια για την Αναγέννηση και, κυρίως, τη Μεταρρύθμιση.

3) Όποιες και αν είναι οι επιφυλάξεις μου σε επιμέρους σημεία, η γενική κρίση μου για το βιβλίο είναι θετική.

Α' Γλωσσικές παρατηρήσεις

Στο βιβλίο υπάρχουν αρκετές γλωσσικές ατέλειες, οφειλόμενες στην αναπόφευκτη γοργότητα με την οποία συντάσσονται παρόμοιες εργασίες.

Έτσι επισημαίνονται περιπτώσεις μη συμμόρφωσης της ορθογραφίας προς τα οριζόμενα από την επίσημη Νεοελληνική Γραμματική του ΟΕΔΒ, ακυρολεξίες, ασυνταξίες, επαναλήψεις λέξεων, ξενισμοί, αδόκιμες εκφράσεις που κάποτε δημιουργούν ασάφειες. Δίνω μερικά χαρακτηριστικά παραδείγματα :

- Σελ. 6, στ. 10 11 : Χοντρικά - ξενισμός (*grosso modo, ex gros*).
Γιατί όχι "σε γενικές γραμμές";

- Σελ. 9 (πίνακας περιεχομένων):

Η αναγέννηση σε αναζήτηση του νέου ανθρώπου (μεταγλώττιση καθαρευουσιάνικης έκφρασης που ανάγει την καταγωγή της σε ξενισμό).

Η λογική και τα φυσικά δικαιώματα του ανθρώπου. - Ο τίτλος δημιουργεί ερωτηματικά λόγω της ασάφειας του.

Η ώρα του Ναπολέοντα. - Η έκφραση αδόκιμη για σχολικό εγχειρίδιο και μάλιστα για τίτλο κεφαλαίου του.

Στο 18ο αιώνα : η κατάσταση του υπόδουλου ελληνισμού μεταβάλλεται.

- Δεν υπήρχε λόγος η αρχική φράση να χωριστεί με δύο στιγμές (:) από τον υπόλοιπο τίτλο του κεφαλαίου που άλλωστε είναι μακρόσυρτος και αφηγηματικός.

Κεφ. 9 Γενικός τίτλος : Ένας αιώνας αλμάτων . Υποκεφ. Α'. Τα μεγάλα άλματα - Αδόκιμη η επανάληψη της ίδιας λέξης.

- Σελ. 6, στ. 33 "το κείμενο (. . .)" απέβλεπε μαζί με τη γνώση, στην ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας. - Έσφαλμένη διατύπωση : το κείμενο δε συνεργάζεται με τη γνώση. Απέβλεπε όχι μόνο στη γνώση αλλά και στην ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας.

- Σελ. 6, στ. 5 από το τέλος : "με την καθοδήγηση του καθηγητή αντί : με τη βοήθεια . . .

- Σελ. 6, στ. 3 από το τέλος : "την ώρα της μελέτης πρέπει να είναι σε θέση να αναπαράγει στη σκέψη ό,τι έμαθε!". - Η τελευταία φράση δημιουργεί ασάφεια. Ορθότερα : να επαναφέρει στη σκέψη (του) ή να ανακαλεί στη μνήμη του. Επίσης στη φράση " . . . αναζήτηση συμπληρωματικών γνώσεων σε άλλα βιβλία ή σε εικόνες της πραγματικότητας" το "εικόνες της

πραγματικότητας" δε σημαίνει τίποτα. Καλύτερα : "σε εμπειρίες από τον κόσμο και τη ζωή".

- Σελ. 11, στ. 2 - 3. "Η διαίρεση δεν είναι απλά χρονολογική αλλά ποιοτική". - Η έκφραση δε φωτίζει τον αναγνώστη. Καλύτερα να διατυπωθεί ως εξής : "Με τη χρονολογική διαίρεση εκφράζονται οι ουσιαστικές διαφοροποιήσεις στα γνωρίσματα της κάθε *εποχής*, έτσι όπως αυτές δημιουργούνται από τις ιστορικές εξελίξεις".

- Σελ. 12, στ. 17 - 18 : "Οι ονομασίες αυτές αναφέρονται στις οικονομικές και στις κοινωνικές σχέσεις που αναφέρονται πιο πάνω". - Επανάληψη του ίδιου ρήματος.

- Σελ. 17, στ. 10. "Μίγμα", αντί "μείγμα".

- Σελ. 31 : "Μερικές από τις πρώτες επιστημονικές παρατηρήσεις της Αναγέννησης", αντί : "διαπιστώσεις".

- Σελ. 32 (τέλος) - 33 (αρχή) : "Με την αναγνωστική αντίληψη για συνειδητή συμμετοχή του ανθρώπου στην προσπάθεια για πρόοδο έχουμε να κάνουμε με έναν εντελώς διαφορετικό άνθρωπο". Μονότονη επανάληψη της ίδιας λέξης (για . . . , για . . .) και ξενισμός "έχουμε να κάνουμε".

- Σελ. 33. "Ο Δάντης με σημαντικό έργο τη Θεία Κωμωδία. Ο Πετράρχης με το επικό του ποίημα *Άβριγι*. - Θεωρώ αδόκιμη την αντικατάσταση μιας αναφορικής πρότασης (λ.χ. Ο Δάντης, που το κυριότερο έργο του είναι η Θεία Κωμωδία) από έναν εμπρόθετο προσδιορισμό (με . . .). Και κάτι άλλο : η Θεία Κωμωδία δεν είναι "σημαντικό" έργο του Δάντη, είναι "το σημαντικότερο έργο του".

- Σελ. 34, στ. 15 - 16 : Ως έργο του Αριόστο και του Τάσο αναφέρονται ο Μαινόμενος Οργάνδος και η Ελευθερωμένη Ιερουσαλήμ. Πρέπει στο τέλος της φράσης να προστεθεί η λέξη "αντίστοιχα", γιατί, διαφορετικά, θα μπορούσε να υποθέσει κανείς ότι οι δύο ποιητές έγραψαν από κοινού τα δύο έργα.

- Σελ. 34, στ. 4 - 5 από το τέλος : "κακές μιμήσεις αρχαίων έργων".

- Ορθότερα : "αδέξιες μιμήσεις".

- Σελ. 48, στ. 22. "Φιλανθρωπικών καταστημάτων". Καλύτερα "φιλανθρωπικών ιδρυμάτων".

- Σελ. 49, στ. 10. "Ο,τιδήποτε", αντί "οτιδήποτε".

- Σελ. 65, στ. 6 - 7 "τα δύο στρατόπεδα του πολέμου είχαν τη μορφή της κατάταξης σε καθολικούς και διαμαρτυρούμενους". - " -Περιεστραμμένου" ύφος. Απλούστερα : "Στον πόλεμο είχαμε αντιπαράταξη δύο στρατοπέδων, που το ένα το αποτελούσαν καθολικοί και το άλλο Διαμαρτυρούμενοι!".
- Σελ. 128, στ. 6 - 7 : "Τα πρώτα σημάδια πνευματικής και καλλιτεχνικής ανάδυσης" (αντί : ανάκαμψης, αναγέννησης . . .).
- Σελ. 130, στ. 6 - 7 : "Είχε έτσι σχηματιστεί η Οθωμανική Αυτοκρατορία που, στρατιωτικά πανίσχυρη, επιχείρησε να εισβάλει ακόμη και στην Κεντρική Ευρώπη". Ο προσδιορισμός στρατιωτικά πανίσχυρη ως έκφραση της αιτίας αποτελεί ξενισμό. Σωστότερα : " . . . που, επειδή ήταν πανίσχυρη", ή "καθώς ήταν πανίσχυρη . . .",
- Σελ. 134, στ. 13 : "πισωδρόμηση". Γιατί όχι "οπισθοδρόμηση";
- Σελ. 130 (τίτλος κεφαλαίου) και σελ. 132, στ. 5 από το τέλος. Η έκφραση "ηθική υποτίμηση" δεν είναι εύστοχη. Σημαίνει την ηθική μείωση που υφίσταται ένα άτομο ή ένας λαός λόγω της μειωτικής συμπεριφοράς της οποίας αποτελεί αντικείμενο. Όπως όμως προκύπτει από την ανάγνωση του κεφαλαίου, εδώ το θέμα είναι η πτώση ή η κάμψη του ηθικού των υποδούλων.
- Σελ. 135, στ. 10 : μικτό, αντί μεικτό.
- Σελ. 138, στ. 1 - 2. "Η τουρκική κατάκτηση έφερε το σταμάτημα κάθε ιστορικής δραστηριότητας". - Γιατί όχι "σταμάτησε";
- Σελ. 143, στ. 4 : "Ανάμεσα στις δύο κοινωνίες υφούνταν ένας ανυπέμβλητος τοίχος" - Αντί: ένα ανυπέμβλητο τείχος".
- Σελ. 143, στ. 6 : "Οι Έλληνες πρόκριτοι από τη θέση τους ως διοικητικοί παράγοντες . . .", Αντί : "από τη θέση τους ως διοικητικών παραγόντων".
- Σελ. 143, στ. 13 - 15 : " . . . η συνολική "σχέση" ανάμεσα στην κυρίαρχη και στην υπόδουλη κοινωνία ήταν σχέση διαρκούς υποταγής για την πρώτη προς τη δεύτερη, επιβίωσης, αντίστασης και, αν υπήρχαν οι προϋποθέσεις, εξέγερσης της δεύτερης απέναντι στην πρώτη". Η σχοινοτενής αυτή περίοδος με τη χαλαρή εσωτερική σύνδεση δημιουργεί σύγχυση και γίνεται κατανοητή μόνο από αυτόν που γνωρίζει ήδη το περιεχόμενό της. Ορθότερα : "Η συνολική "σχέση" ανάμεσα στην κυρίαρχη και την υπόδουλη κοινωνία ήταν

~~σχέση διαρκούς υποταγής για την πρώτη προς τη δεύτερη, επιβίωση, αντί-
σταση, και, αν υπήρχαν οι προϋποθέσεις, εξέγερσης της δεύτερης απέ-
ναντι στην πρώτη". Η σχολιοτενής αυτή περίοδος με τη χαλαρή εσωτερική
σύνδεση δημιουργεί σύγχυση και γίνεται κατανοητή μόνο από αυτόν που
γνωρίζει ήδη το περιεχόμενό της. Ορθότερα : "Η συνολική "σχέση" ανά-
μεσα στην κυρίαρχη και την υπόδουλη κοινωνία σχέση διαρκούς υπο-
ταγής, της δεύτερης στην πρώτη. Η υπόδουλη κοινωνία προσπαθούσε να
επιβιώσει, αντιστεκόταν όσο μπορούσε και, όταν το επέτρεπαν οι συνθήκες
εξεγειρόταν για την ανεξαρτησία της".~~

- Σελ. 147, στ. 18 : "Η αποκόλληση της παιδείας από τον αυστηρό θεολο-
γικό έλεγχο", αντί : "η χειραφέτηση".

- Σελ. 159, στ. 7 - 9 : "Ο Ρήγας Βελεστινλής πίστευε πως η πολιτική
αφύπνιση του γένους είχε προτεραιότητα από την ανάγνωση των ευρωπαϊκών
μυθιστορημάτων που μετέφραζε ο ίδιος". Η διατύπωση θα μπορούσε να οδη-
γήσει σε σύγχυση: το ορθότερο : ". . . πίστευε ότι είχε προτεραιότητα
η πολιτική αφύπνιση του γένους, η οποία θα γινόταν με την ανάγνωση
μυθιστορημάτων που τα μετέφραζε ο ίδιος".

2. Παρατηρήσεις για τη μέθοδο και το περιεχόμενο του βιβλίου.

Έχω κάποιες επιφυλάξεις σχετικά με το αν ο μαθητής των 14 - 15
ετών θα συλλάβει και θα αξιοποιήσει το περιεχόμενο του βιβλίου. Το
κειμένο του κ. Κρεμμυδά δίνει την εντύπωση μιας δεύτερης γραφής που
δεν αφηγείται, αλλά θεωρεί εποπτικά και συστηματοποιεί γνωστά, υποτίθεται
γεγονότα που όμως δεν είναι στην πραγματικότητα γνωστά. Παλαιότερα δι-
καιολογούσαμε τη διδασκαλία της ιστορίας σε τρεις επάλληλους κύκλους
με το εξής επιχείρημα : στο δημοτικό γίνεται η πρώτη επαφή του μαθητή
με το γεγονός. Στο γυμνάσιο έχουμε αναλυτικότερη γνωριμία με ιστορικό
υλικό (μάχες, συνθήκες, μεγάλους άνδρες). Και, τέλος, στο Λύκειο έχουμε
συστηματικότερη και επιστημονικότερη μελέτη των ιστορικών περιόδων,
η οποία στρέφεται στα κύρια γνωρίσματά τους και στους παράγοντες που
τα διαμορφώνουν. Τώρα παρατηρείται το εξής : στο εγχειρίδιο του γυμνα-
σίου μεταφέρεται ο τρόπος ιστορικής ανάλυσης που άλλοτε εφαρμοζόταν
στο Λύκειο, γιατί στο Λύκειο έχει πια εισαχθεί η μελέτη της ιστορίας

από τις πηγές. Έτσι δημιουργείται ένα σοβαρό πρόβλημα : ο μαθητής εισάγεται στην εννοιολογικά συστηματοποιημένη μελέτη των ιστορικών περιόδων με μοναδικό εφόδιο τις ιστορικές γνώσεις του δημοτικού, δηλαδή χωρίς ουσιαστική γνωριμία με τα γεγονότα και τα πρόσωπα. Ο κ. Κρεμμυδάς πρέπει να εμπλουτίσει το βιβλίο του με κάποιες απαραίτητες προσθήκες, ώστε η δυσκολία να αντιμετωπιστεί όσο είναι ανθρώπινα δυνατόν.

Σελ. 6, στ. 25 - 30. Ο κ. Κρεμμυδάς διατυπώνει την άποψη ότι οι συνθήκες είναι αυτές που κάνουν ορισμένους λαούς να αναδεικνύονται ιστορικά και άλλους να παραμένουν αφανείς. - Κατά τη γνώμη μου αυτό είναι η μισή, μόνο, αλήθεια. Μια τέτοια θέση τελικά υποστασιοποιεί τις συνθήκες και τις μεταβάλλει σε αυθύπαρκτες οντότητες, ενώ ταυτόχρονα υποτομά τον ανθρώπινο παράγοντα. Αν όμως οι συνθήκες δημιουργούν τους λαούς, δεν είναι άραγε οι λαοί αυτοί που με τη σειρά τους, δημιουργούν τις συνθήκες;

Σελ. 11. Κατά τον κ. Κρεμμυδά, τα χαρακτηριστικά που κυριαρχούν σε κάθε ιστορική περίοδο και τη διαφοροποιούν από άλλες είναι : οι οικονομικές σχέσεις, οι κοινωνικές σχέσεις και η ιδεολογία. - Εδώ θα μπορούσε να αναρωτηθεί κανείς. Γνώρισμα μιας ιστορικής περιόδου δεν είναι και ο πολιτισμός της, δηλαδή οι επιστήμες, τα γράμματα, οι τέχνες κτλ. Και αν όλα αυτά υπάγονται υποτιμητικά στην κατηγορία της "ιδεολογίας," τότε μήπως αντιμετωπίζουμε την ιστορική πραγματικότητα κατά τρόπο μεθολογικά μονόπλευρο;

Σελ. 11, στ. 9 - 11 : Η ιδεολογία ορίζεται έμμεσα ως ο "τρόπος με τον οποίο άτομα και ομάδες αντιμετωπίζουν τα προβλήματα της ζωής, ιδιωτικής και κοινωνικής". - Νομίζω πως ο ορισμός είναι ατελής : α) Η ιδεολογία δεν αναφέρεται μόνο στα προβλήματα της ζωής αλλά καλύπτει και την αντίληψη για τον κόσμο. Είναι ένα σύνολο ιδεών, πεποιθήσεων, απόψεων κτλ. β) Η ιδεολογία είναι απόρροια των πολιτικών, των οικονομικών και των κοινωνικών δεδομένων μιας ορισμένης ιστορικής περιόδου και γ) η ιδεολογία, μολονότι απορρέει από τα δεδομένα αυτά, με τη σειρά της τα επηρεάζει και τα αναπαράγει.

- Σελ. 12, στ. 13 - 18. Ο συγγραφέας χαρακτηρίζει το μεσαίωνα ως περίοδο της φεουδαρχίας και την αναγέννηση ως περίοδο του καπιταλισμού. Με περισσή σαφήνεια δηλώνει ότι κριτήριο για τους χαρακτηρισμούς αυτούς είναι οι οικονομικές και οι κοινωνικές σχέσεις. Επιστημονικά, η τοποθέτησή αυτή είναι ορθή. Δεν είναι όμως πλήρης η, καλύτερα, πολύπλευρη. Και η πολυμέρεια είναι προϋπόθεση της αντικειμενικότητας. Ο μεσαίωνας είναι ο αιώνας της φεουδαρχίας αλλά και κάτι ακόμη : είναι και η περίοδος της πίστης (ή, αν θέλετε, της δειδιδαιμονίας), όπως είναι και η περίοδος της πολιτιστικής οπισθοδρόμησης. Η αναγέννηση είναι η περίοδος του καπιταλισμού αλλά και κάτι ακόμη : είναι και η περίοδος της επιστροφής στον άνθρωπο, και της ανάπτυξης τεχνών, γραμμάτων και επιστημών, κάτι άλλωστε που ο κ. Κρεμμυδάς το αναπτύσσει σε άλλο σημείο. Να θεωρήσουμε όλα αυτά απλό επιφαινόμενο των σχέσεων παραγωγής και των δυνάμεων παραγωγής; Στην περίπτωση αυτή θα έπρεπε να έχουμε υπόψη μας ότι τα επιφαινόμενα έχουν τη σημασία τους και δεν πρέπει να παραθεωρούνται, γιατί επιστρέφουν στην υποδομή και την επηρεάζουν.

- Σελ. 19, στ. 7 - 13 : "Κάθε οικονομικό και κοινωνικό σύστημα (. . . .) ακολουθεί μια εξελικτική διαδρομή (. . . .) στην κοινωνία". Η μεθοδολογική επιλογή του κ. Κρεμμυδά δεν είναι στη βάση της εσφαλμένη, αλλά συχνά τον οδηγεί σε φραστικές υπεραπλουστεύσεις, εξαιτίας των οποίων εξαφανίζονται οι αποχρώσεις. Οι κοινωνικές τάξεις δεν είναι κάτι το έτοιμο στην ιστορία. Διαμορφώθηκαν και αυτές από διεργασίες και ζυμώσεις. Η διαμόρφωση των τάξεων κατά το μεσαίωνα προϋποθέτει την παρακμή του αρχαίου κόσμου, τη μετατροπή της Ευρώπης σε μια ευρωκτική χοάνη βάρβαρων και κυρίαρχων, πλέον, λαών, την πνευματική ακτινοβολία της παπικής εκκλησίας που συγκρατεί τους λαούς αυτούς σε κάποια όρια για να ευφραστίσθι αργότερα σε απροκάλυπτη πηγή κοσμικής εξουσίας, τις πολιτιστικές επιβιώσεις από τον αρχαίο κόσμο και βέβαια, τα μέσα και τις σχέσεις παραγωγής. Με την κάπως σχηματική παρουσίαση των πραγμάτων από τον κ. Κρεμμυδά αυτή η πολλαπλότητα παραγόντων και στοιχείων ούτε παρουσιάζεται ούτε υποδηλώνεται.

- Σελ. 15 : Στη *πρώτα* της εικόνας γίνεται λόγος για την καθολική εκκλησία που "είχε επιβάλει μια πίστη που βασιζόταν στο φόβο για την κόλαση". Και εδώ ο κ. Κρεμμυδάς έχει κατά βάση δίκιο αλλά υπεραπλουστεύει. Στο νεαρό αναγνώστη του βιβλίου θα ήταν δυνατόν να δημιουργηθεί η εντύπωση ότι η καθολική εκκλησία επινόησε "έν ψυχρῶ" την κόλαση για να στερεώσει τις σχέσεις κυριαρχίας που εξυπηρετούσαν τα συμφέροντά της. Έτσι όμως δε φαίνεται το ότι ο φόβος της κόλασης αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του χριστιανικού δόγματος (άσχετα αν στηρίζεται σε ορθή ή εσφαλμένη ερμηνεία των γραφών) και ότι αυτό το ίδιο δόγμα, κατά την πρώτη τουλάχιστον περίοδο της ιστορικής παρουσίας του χριστιανισμού, είχε συνεγείρει τις ψυχές εκατομμυρίων ανθρώπων που διψούσαν όχι μόνο για τη μετά θάνατον σωτηρία αλλά και για την επίγεια κοινωνική απελευθέρωση. Στην περίπτωση της καθολικής εκκλησίας το δόγμα προσαρμόζεται απλώς στα συμφέροντα των ηγετών της.

- Σελ. 16, Στο κεφάλαιο "Εφευρέσεις και τεχνικές βελτιώσεις" όσα λέγονται για τον Γκούτεμπεργκ (στα ελληνικά, καλώς ή κακώς, έχει επικρατήσει ο όρος Γουτεμβέργιος) θα μπορούσαν να είναι περισσότερο σαφή. Πρέπει απλά να γραφεί ότι η ανακάλυψη του Γ. έγκειται στο ότι εισάγει όχι τα τυπογραφικά στοιχεία αλλά τα κινητά τυπογραφικά στοιχεία, που κατασκευάζονται σε μεγάλη ποσότητα και έτσι επιτρέπουν την εύκολη στοιχειοθέτηση του κειμένου.

- Σελ. 29 - 30. Δεν αναφέρεται ρητά και κατά τρόπο σαφή από τον κ. Κρεμμυδά η βαθύτερη σχέση του καθολικού ανθρώπου, του **HOMO UNIVERSALIS** της Αναγέννησης, με τον αρχαίο πολιτισμό. Έπρεπε δηλαδή να τονιστεί ότι αν, η Αναγέννηση αισθάνεται να τη συνδέει κάτι σαν "εκλεκτική συγγένεια" με τον Αρχαίο κόσμο, αυτό οφείλεται στο ότι έβρισκε στον ανθρωπισμό του κόσμου αυτού τη θεωρητική θεμελίωση και το πρότυπο του καθολικού (δηλ. του πολυμερούς) ανθρώπου που τον ίδιο τον είχε ανυψώσει σε ιδεώδη βίον.

- Σελ. 34, στ. 4 - 10 : Σε όσα γράφονται για το Μακιαβέλλι υπάρχουν κατά τη γνώμη μου σφάλματα και παραλείψεις. Συγκεκριμένα : α) Αναφέρεται ως έργο του μόνο ο Ηγεμόνας, ενώ είναι γνωστό ότι το κύριο έργο του Μακιαβέλλι είναι οι "Λόγοι στην πρώτη Δεκάδα του Τίτου Λίβιου"

β) Δημιουργείται η εντύπωση, δεδομένου ό τι ο συγγραφέας στηρίζεται αποκλειστικά στον "Ηγεμόνα", ότι το ιδανικό πολίτευμα για το Μ. ήταν η απόλυτη μοναρχία και η άποψη αυτή επαναλαμβάνεται στη σελ. 56, στ. 9. Για όποιον όμως έχει μελετήσει τους "Λόγους" το σωστό είναι ότι ο Μ. ήταν ένας τεχνοκράτης της πολιτικής χωρίς ιδιαίτερες προτιμήσεις για το συγκεκριμένο πολίτευμα. Τα αναλύει όλα με θαυμαστή οξυδέρκεια και πιστεύει ότι το καθένα από αυτά αξιολογείται με γνώμονα την επιτυχία του που εξαρτάται από τις συνθήκες της εφαρμογής του. Η αναφορά του, πάντως, στη δημοκρατία συνοδεύεται από μια πολύ θετική στάση προς το πολίτευμα αυτό. γ) Αναφέρεται ο μακιαβελλισμός ως πολιτικό σύστημα του Μακιαβέλλι. Όμως ο Μακιαβέλλι δε διατύπωσε κανένα πολιτικό σύστημα και αυτό που ονομάζουμε μακιαβελλισμό δεν είναι πολιτικό σύστημα. Με τον εντελώς συμβατικό όρο "μακιαβελλισμός" εννοούμε, στην πολιτική, την προσπάθεια να κατακτηθεί και να διατηρηθεί η εξουσία χωρίς να υπολογίζονται οι οποιεσδήποτε ηθικές αναστολές που θα παρεμβαίνουν στην προκειμένη περίπτωση. δ) Δεν αναφέρεται ότι ο μακιαβελλισμός δεν προήλθε από κάποια ηθική διαστροφή του Μακιαβέλλι αλλά από τον έντονο πατριωτισμό του, που τον έκανε να οραματίζεται την έλευση ενός ισχυρού ηγεμόνα, - ο οποίος θα αναλάμβανε έναν εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα για να σώσει την Ιταλία από τη διαίρεση, τις λεηλασίες και τις ξένες επεμβάσεις.

- Σελ. 42 . "Το 1517 (ο Λούθηρος) δημοσίευσε τις θέσεις του . . .". - Η διατύπωση δημιουργεί στον απληροφόρητο αναγνώστη την εντύπωση ότι οι "θέσεις" αυτές ήταν κάποιο βιβλίο. Στην πραγματικότητα ήταν κατάλογος με θέματα ("θέσεις") για συζήτηση, που ο Λούθηρος τον θυροκόλλησε στο ναό της Βιτεμβέργης.

- Σελ. 43, στ. 5 - 12 : Όσα γράφονται για τα συχωροχάρτια δεν είναι ακριβή : α) Δεν είναι ακριβές ότι ο Πάπας τα πουλούσε "για να καταπιέζει ψυχικά και κοινωνικά" τους λαούς. Τα πουλούσε για να γεμίζει το θησαυροφυλάκιο της εκκλησίας. Όταν έστειλε τον ~~TEVZEL~~ στη Γερμανία, του χρειάζονταν χρήματα για να αποπερατώσει το ναό του Αγίου Πέτρου. β) Δεν είναι ακριβές ότι τα συχωροχάρτια ήταν προσιτά μόνο στους εύπορους. Τα ιστορικά βοηθήματα πληροφορούν ότι για την απόκτησή τους

ο καθένας πρόσφερε ανάλογα με τις οικονομικές δυνατότητές του. Οι παρατηρήσεις αυτές γίνονται για λόγους ιστορικής ακρίβειας και βέβαια δε μειώνουν καθόλου την αντίδραση των θρησκευομένων εξαιτίας της βαρύτατης αυτής ηθικής εμτροπής του καθολικισμού.

- Σελ. 45 - 47. Για λόγους πληρότητας και αντικειμενικότητας θα έπρεπε ο συγγραφέας ~~βαράλληλα~~ με όσα θετικά αναφέρει για τον Καλβίνο, να προσθέσει και ορισμένα στοιχεία για το κλίμα τρομοκρατίας που επέβαλε στη Γενεύη και ειδικότερα για τις εξορίες και τις θανατικές καταδίκες στις οποίες προσέφυγε ο θρησκευτικός αυτός ηγέτης με σκοπό να στερεώσει την κυριαρχία του.

- Σελ. 47. Δεν κάνει λόγο ο συγγραφέας για τη συμβολή του προτεσταστισμού στην ανάπτυξη του καπιταλισμού.

- Σελ. 48, στ. 20 - 27. Μιλώντας για τους Ιησουίτες, θα ήταν χρήσιμο να γίνει μνεία για την προσπάθειά τους να πάρουν στα χέρια τους την ρηκαίδευση στην Ευρώπη, καθώς και για την προσφορά τους στην ανάπτυξη της επίσημης γνώσης.

- Σελ. 49, στ. 8 - 18. Ο κ. Κρεμμυδάς μοιάζει να ενοχλείται από το ότι η μεταρρύθμιση δεν εξελίχθηκε σε κοινωνική επανάσταση, και μάλιστα προσπαθεί να εξηγήσει την ατολμία ή τη διστακτικότητα των ηγετών της. Εδώ επιβάλλονται ορισμένες παρατηρήσεις : α) Δεν είναι επιστημονικά ορθό, ξεκινώντας από τη σοφία τετελεσμένων γεγονότων όπως οι επαναστάσεις του 1789 και του 1916, να επιστρέφουμε στο παρελθόν και να απαιτούμε κάτι ^{από αυτό} ανάλογο ; .. .. . όταν οι συνθήκες την εποχή εκείνη δεν είχαν ωριμάσει για παρόμοιες εξελίξεις. β) Είναι λάθος να λυπούμαστε για το ότι η μεταρρύθμιση φοβήθηκε να συνδεθεί με το πνεύμα της αναγέννησης. ^{είναι} σαν να παραθεωρούμε το ότι η μεταρρύθμιση, ως ένα τουλάχιστον σημείο, είναι άρνηση του πνεύματος της αναγέννησης που είχε "παραμερίσει" το Θεό και είχε επιστρέψει στον άνθρωπο. Η μεταρρύθμιση αποπνέει τη βαθύτερη ανησυχία ορισμένων άγρυπνων θρησκευτικών συνειδήσεων μήπως ο γεμάτος αυτοπεποίθηση άνθρωπος της αναγέννησης, με την ανοχή ή την ενθάρρυνση μιας καθολικής εκκλησίας υπερβολικά στραμμένης στον κόσμο, θεωρήσει το Θεό ως ον ελάχιστα απαραίτητο. Ας μη λησμονούμε ότι ο

Λούθηρος θαύμαζε και αποκαλούσε "άγιο" το Σαβιναρόλα, που μερικές δεκαετίες νωρίτερα είχε ξαναφέρει για λίγο το μεσαίωνα στην καρδιά της ιταλικής αναγέννησης. γ) Δεν είναι περίεργο το ότι "οι προτάσεις των μεταρρυθμιστών σπάνια άγγιζαν κοινωνικά προβλήματα". Οι μεταρρυθμιστές ήταν άνθρωποι με βαθύτατη πίστη και μεγάλη ευαισθησία σε θρησκευτικά θέματα, δεν ήταν ηγέτες με συνείδηση των κοινωνικών προβλημάτων. Η εξέγερσή τους προκλήθηκε από τη διαπίστωση ότι η σωτηρία των ψυχών, που ήταν υπόθεση προσωπικής επικοινωνίας του ανθρώπου με το θεό, γινόταν αντικείμενο συναλλαγών και αγοραπωλησίας. Πολύ σωστά ο συγγραφέας υπογραμμίζει τον κοινωνικό-πολιτικό αντίτυπο της μεταρρύθμισης, που ξέφυγε από τα θρησκευτικά πλαίσια και εξελίχθηκε σε κορυφαίο ιστορικό γεγονός. Όμως αυτό δεν ήταν στις προθέσεις των ηγετών της. Ο Έγγελος θα έλεγε ότι το "πονηρό πνεύμα της ιστορίας" τους χρησιμοποίησε, χωρίς αυτό να το αντιληφθούν οι ίδιοι, για να προωθήσει του δικούς του στόχους.

- Η ιστορία πρέπει να εκθέτει και να αποτιμά την πορεία του ανθρώπου που σε όλες τις εκφάνσεις της, δηλαδή όχι μόνο την οικονομική, την κοινωνική και την πολιτική αλλά και την πνευματική. Πρέπει λοιπόν να επισημανθεί ότι παρ'όλες τις αναμφισβήτητα θετικές συνέπειές της μεταρρύθμισης στον κοινωνικο-πολιτικό τομέα, η μεταρρύθμιση ταυτόχρονα αποτελεί, από καθαρά θρησκευτική άποψη, σαφή οπισθοδρόμηση. Και αυτό, γιατί υποτιμά την ανθρώπινη ελευθερία κατά το μέτρο που θεωρεί τον άνθρωπο προορισμένο για σωτηρία ή αιώνια καταδίκη από τη στιγμή της γέννησής του, άρα εκμηδενίζει την προσωπική συμβολή του στη σωτηρία του και απεργάζεται την ολοσχερή αλλοτρίωσή του.

- Θεωρώ αδυναμία του βιβλίου το ότι ο συγγραφέας δε συλλαμβάνει πολύπλευρα και πολυδιάστατα την εμβέλεια ενός κοσμοϊστορικού γεγονότος όπως η μεταρρύθμιση. Έτσι : α) τηρεί μια σταθερά θετική στάση απέναντι σε αυτό - έστω και αν δεν το δηλώνει πάντοτε απερίφραστα - και ταυτόχρονα παραθεωρεί τις όποιες δυσμενείς επιπτώσεις του και β) εξαιτίας της άμεσα ή έμμεσα θετικής αυτής στάσης του αντιφάσκει προς άλλες θεωρήσεις του που τις έχει διατυπώσει σε άλλα σημεία του βιβλίου του. Ένα παράδειγμα : ο συγγραφέας υιοθετεί τη σωστή άλλωστε άποψη ότι η κρατική

ενότητα που πέτυχε η απόλυτη μοναρχία ιστορικά ήταν ένα θετικό βήμα, που ο λαός τα αποδέχτηκε, αφού στη σύγκρουση της κρατικής εξουσίας με τους ευγενείς συντάχτηκε με την πρώτη. Όμως δε δηλώνεται από το συγγραφέα ότι, αν η μεταρρύθμιση, ως κίνημα απελευθερωτικό από θρησκευτική, εθνική ή και κοινωνική άποψη, είχε πολλά θετικά στοιχεία, ήταν ταυτόχρονα και ένα πλήγμα κατά της κρατικής ενότητας ή και ευκαιρία για ξένες επεμβάσεις (λ.χ. βοήθεια των Άγγλων κατά την πολιορκία της LA ROCHELLE). Από το άλλο μέρος : το αίτημα της κρατικής ενότητας στη Γαλλία μπορεί να προωθείται με τη συντριβή των Ουγενότων και την ανα-
αληση του Διατάγματος της Νάντης (1695), αυτό όμως η Γαλλία το πλήρωσε πολύ ακριβά, αφού έχασε τα περισσότερα δραστήρια από κοινωνική άποψη στοιχεία της. Από όλα αυτά προκύπτει ότι κάθε γεγονός ή κίνημα της ιστορίας πρέπει να αντιμετωπίζεται σε όλες τις διαστάσεις του, χωρίς γενικότερες αξιολογικές αποτιμήσεις.

- Αν δεν κάνω λάθος, ο συγγραφέας δεν αναφέρει καθόλου το ότι ο Λούθηρος, μεταφράζοντας τη Βίβλο στη γερμανική, όταν κρυβόταν στο δάσος της Θουριγγίας, διαμόρφωσε ουσιαστικά (ή, καλύτερα, κωδικοποίησε) τη γερμανική γλώσσα και έδωσε έτσι στο γερμανικό λαό το εκφραστικό όργανό του

- Σελ. 52, στ. 21 - 30. Διαβάζοντας όσα γράφει ο κ. Κρεμμυδάς για τον Ισπανό βασιλιά Φίλιππο Β' σχηματίζει την εντύπωση ότι οι Τούρκοι ήταν ένας ειρηνικός λαός που δεν εγκατέλειψε ποτέ την ιστορική κοιτίδα του, δεν επιχείρησε ποτέ κατακτητικούς πολέμους και, τελικά, ταλαιπωρήθηκε από ένα φανατικό καθολικό βασιλιά που οργάνωσε απρόκλητα μια πολεμική επιχείρηση εναντίον του. Ο Φίλιππος ο Β' ήταν φανατικός καθολικός, μια απροκατάληπτη όμως ιστορική επισκόπηση των γεγονότων πρέπει στην προκειμένη περίπτωση να αποδώσει δικαιοσύνη. Οι Τούρκοι, που μέσα σε λίγους αιώνες είχαν καταλάβει με τη φωτιά και το σίδερο ολόκληρο τον ελληνικό χώρο (το 1570 είχαν καταλάβει την Κύπρο) και που αντιμετώπιζαν με ιταμι επιθετικότητα τα δυτικά ευρωπαϊκά κράτη (έναν αιώνα αργότερα θα φτάσουν ως τις πύλες της Βιέννης) ανάγκασαν πολλές δυτικές δυνάμεις - και όχι μόνο τους Ισπανούς - να τους αντιμετωπίσουν προληπτικά με μια ενέργεια ουσιαστικά αμυντική. - Από το άλλο μέρος, έπρεπε να αναφερθεί ρητά ότι ο φανατισμός και η αντιδραστικότητα του Φιλίππου του Β' και η απερίσκεπτη, γενικά, πολιτική των καταδίκασαν την Ισπανία σε κοινωνικό μαρasmus

και συνετέλεσαν στο να αρχίσει η χώρα αυτή να παίζει δευτερεύοντα ρόλο στην ευρωπαϊκή ιστορία.

- Σελ. 61, στ. 16. Θεωρώ λάθος το να χαρακτηριστεί ο λόγος ενός ποιητή της Αναγέννησης - και μάλιστα του Σαίξπηρ - "πομπώδης και άκαμπος".

- Όσα γράφει ο κ. Κρεμμυδάς για τη συμβολή της πίστης στη διατήρηση της εθνικής συνείδησης είναι επιτυχημένα (στ., 133 κ. ε^ς). Ορθά επίσης είναι τα σχετικά με την αντίδραση της εκκλησίας στο πνεύμα του διαφωτισμού. Κάνω πάντως τη σκέψη - και αφήνω στον κ. Κρεμμυδά τη σχετική απόφαση - μήπως κάποιες διατυπώσεις στη σελ. 155, στ. 15 - 23 και στη σελ. 158, στ 12 - 14 θα μπορούσαν να γίνουν ηπιότερες χωρίς να αλλοιωθεί το περιεχόμενό τους. Και αυτό, για να μειωθούν ορισμένες αναμενόμενες "τριβές" έτσι, ώστε το βιβλίο να σταδιοδρομήσει με τη συναίνεση όλων.

- Καλό θα ήταν να ξανακοιτάξει ο κ. Κρεμμυδάς όλα τα "θέματα" που επιτάσσει στα κεφάλαια της ιστορίας. Πολλά από αυτά δεν "περπατάνε" διδακτικά. Τι θα πει λ.χ. το θέμα : "Θα ήταν ενδιαφέρουσα μια παρουσίαση εικόνων με έργα *Μισαρού* ;

Επαναλαμβάνω ότι είμαι θετικός για το βιβλίο, αλλά παρακαλώ τον κ. Κρεμμυδά να αφιερώσει μερικές ημέρες, ώστε να επιφέρει στο κείμενό του, στο μέτρο του δυνατού, όσες διορθώσεις υποδεικνύω πιο πάνω.

Στο σημείο αυτό (ώρα 9.10') προσήλθε στη συνεδρίαση ο Σύμβουλος Ν. Παπαδόπουλος, ο οποίος, αφού ενημερώθηκε σχετικά με το 1ο θέμα της ανατύπωσης του βιβλίου της Ψυχολογίας Β' Λυκείου είπε:.

"Δηλώνω ότι καθυστέρησα μισή ώρα για λόγους ανεξάρτητους από τη θέλησή μου και συγκεκριμένα οικογενειακού. Όμως το θέμα πήγε στην ημερήσια διάταξη χωρίς να ενημερωθώ καν και βέβαια μέχρι την ώρα 13 και μισή χτές ήμουν εδώ και δεν είχε μοιραστεί ημερήσια διάταξη.

Το γεγονός ότι ο κ. Σπυρόπουλος, όπως πληροφορούμαι τώρα μόλις, δε δέχτηκε να αναβληθεί η συζήτηση μέχρι να έλθω, εφόσον μάλιστα δεν είχα ειδοποιήσει ότι θα καθυστερούσα, δηλώνει, νομίζω, κατηγορηματικά, τις προθέσεις του που σχετίζονται και με τη θέση που πήρε απέναντι στο βιβλίο μας (με τον κ. Ζάχο). Πολύ περισσότερο που έγινε και συγκεκριμέ

η πρόταση για αναβολή από τον κ. Σακκά. Η πράξη του κ. Σπυρόπουλου είναι σύμφωνη με τη γενικότερη στάση του ως προεδρεύοντα στο θέμα της διαδικασίας κρίσης του βιβλίου. Υπήρξε καθυστέρηση στην κρίση, ενώ είναι φανερό η βιασύνη μας σε άλλα βιβλία, και αντιφατική διαδικασία, όπως έχω γράψει στην αίτηση με την οποία και απέσυρα το βιβλίο.

Δηλώνω ότι ως υπεύθυνος επιστημονικά δε θα ήμουν ποτέ σύμφωνος με το να ξαναπάει το βιβλίο το παλιό στα σχολεία, οποιαδήποτε άλλη λύση θα ήταν προτιμότερη. Όμως η καθυστέρηση κρίσης δε δίνει και περιθώρια πραγματοποίησης άλλης δυνατότητας. Και βέβαια το τμήμα έχει πρόβλημα, αφού παραγνώρισε, πέρα απ' την καθυστέρηση κρίσης, τις θετικές θέσεις όλων των ειδικών κριτών με την πλειοψηφία του και αρνήθηκε αντιφάσκοντας προς απόφασή του (της 12-3-84 που μάλιστα δε σημειώθηκε στην αντίστοιχη πράξη και αναγκάστηκα να δώσω σημείωμα για να συμπληρωθεί) να εγκρίνει σε δεύτερη πράξη του (στις 26-3-84/πράξη 32) χρόνο για διορθώσεις από τους συγγραφείς. Αυτό όμως το κάνει πρόθυμα μάλιστα σε άλλα βιβλία με πλήθος και ποικιλία παρατηρήσεων για βελτίωση. Ακόμη το τμήμα έχει εγκρίνει με το επιχείρημα ότι τα παιδιά χρειάζονται νέο βιβλίο έστω και κατ'ελάχιστο καλύτερο από το παλιό άλλα βιβλία π.χ. των μαθηματικών το περασμένο φθινόπωρο, απόλυτα αντίθετα προς τις κατηγορηματικά απορριπτικές θέσεις όλων των ειδικών κριτών. Προσωπικά δεν καταλαβαίνω πως μπορούν έτσι εύκολα να εναλλάσσονται αντιφατικά τα κριτήρια. Στην Ψυχολογία βιάζεται ο κ. Σπυρόπουλος να εισηγηθεί την ανατύπωση του παλιού που θεωρείται από μαθητές και καθηγητές και ασφαλώς από όλους ανεξαιρέτα τους ειδικούς ακατάλληλο. Νομίζω όμως ότι η βιασύνη του σχετίζεται όχι μόνο με τη θέση του στο θέμα γενικά, αλλά και με το ότι χρειάζεται να καλύψει ό,τι προφορικά όπως έχω πληροφορηθεί, δυστυχώς γι' αυτόν, πριν από τη συνεδρία του τμήματος στις 26-3-84 - δηλ. χωρίς καν να υπάρχει κάποια απόφαση για το βιβλίο μας - συμβούλεψε στον υπεύθυνο για την ανατύπωση στο Υπουργείο, δηλ. την ανατύπωση του παλιού. Το αν έχει στο μεταξύ ανατυπωθεί, δεν μπορώ να το ξέρω. Ίσως ξέρει ο ίδιος να μας πει.

Ο Προεδρεύων Ηλίας Σπυρόπουλος απαντώντας στο Ν. Παπαδόπουλο είπε: "Όλα τα μέλη του Τμήματος ήξεραν ότι η σημερινή συνεδρίαση θα άρχιζε

στις 8.30'. Γι' αυτό ύστερα από όσα γράφει ο κ. Παπαδόπουλος, δεν έχω παρά να εκφράσω τη θλίψη μου για τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζει θέματα τόσο σοβαρά. Ιδιαίτερα λυπάμαι γιατί αναφέρεται σε διαδικασίες (π.χ. προφορικές, δικές μου "συμβουλές" σε αρμόδιους φορείς, πριν το Τμήμα πάρει απόφαση) που δεν το συνηθίζω, ίσως όμως ο ίδιος στη θέση μου να το επιχειρούσε - γιατί μίλησε με τρόπο που δείχνει ότι δεν είναι άπειρος τέτοιων "διαδικασιών".

Μετά από αυτά το Τμήμα συνέχισε τη συζήτηση του 2ου θέματος κατά την οποία πήραν το λόγο τα παρακάτω μέλη του Τμήματος και είπαν :

Ο Δ. Τομπαΐδης

Το βιβλίο του Β. Κρεμμυδά "Ο νεότερος και σύγχρονος κόσμος" της Γ' γυμνασίου καινοτομεί ευχάριστα σε πάρα πολλά πράγματα. Ξεφεύγει από τη διηγηματική παράθεση γεγονότων, η οποία πολύ συχνά στα σχολικά βιβλία κινείται γραμμικά, χωρίς δηλ. ιεράρχηση της ιστορικής ύλης. Τώρα η εξιστόρηση είναι κριτική, γίνεται αξιολόγη⁶⁷ και προβάλλονται τα σημαντικά και υποβαθμίζονται ή απορρίπτονται τα ασήμαντα ιστορικά στοιχεία. Έτσι το βιβλίο αποκτά ενδιαφέρον, γιατί δεν κατατρώχεται με πράγματα που δεν έπαιξαν ουσιαστικό ρόλο στην ιστορία και δίνει στο μαθητή να καταλάβει ποια είναι τα αξιόλογα ιστορικά γεγονότα σε κάθε περίοδο.

Έχω μια επιφύλαξη για τη δυνατότητα αφομοίωσης από τους μαθητές της Γ' Γυμνασίου του υλικού όπως το εκθέτει ο συγγραφέας. Πραγματικά, ενώ ομολογώ ότι προσωπικά ο τρόπος του συγγραφέα με ικανοποιεί συνήθως (κάποτε και με γοητεύει), αμφιβάλλω αν το ίδιο θα συμβεί και με τους μαθητές. Δε νομίζω ότι οι μαθητές της Γ' Γυμνασίου είναι σε θέση να εκτιμήσουν το υψηλό επίπεδο της συγγραφής του κ. Κρεμμυδά. Η επιφύλαξή μου αυτή, σε συνδυασμό με κάποιες γλωσσικές αδυναμίες του κειμένου, μειώνει τον ενθουσιασμό μου για τη συγγραφή.

Κωνσταντίνος Φούσας,

1. Το κρινόμενο βιβλίο είναι ένα αξιόλογο δείγμα γραφής με πολλά προτερήματα. Όμως, επειδή ο συγγραφέας του είναι δόκιμος ιστορικός, αξιόλογος και ικανός γνώστης της ελληνικής ιδιαίτερα ιστορίας της ιστορούμενης περιόδου, είχα την προσδοκία να δω κάποιο κείμενο που θα πλησίαζε το τέλειο. Το βιβλίο είναι καλό, αλλά υπολείπεται από το τέλειο.

2. Μερικές "αδυναμίες" του βιβλίου οφείλονται στις προδιαγραφές του Α.Π., αλλά η τελική επιλογή της ιστορικής ύλης ή η αποσιώπηση άλλης είναι του συγγραφέα και προσγράφεται σ' αυτόν, για να τιμηθεί η γραφή του ή για να επισημανθούν παραλείψεις του.

3. Από την πλευρά μου επιθυμώ να σημειώσω μερικές μόνο παρατηρήσεις για τα τμήματα του βιβλίου "Οι θρησκευτικές Μεταρρυθμίσεις" (σελ. 43-47) και "Ο Ελληνισμός κάτω από την οθωμανική κυριαρχία" (σελ. 128-188), τα οποία - ύστερα από ειδική παράκλησή μου - μου δόθηκαν για να τα μελετήσω.

4. Από τα πιο απλά σημεία, που προτείνω να διορθωθούν και που νομίζω ότι μπορούν να διορθωθούν χωρίς δυσκολία, είναι:

α) Στο κεφάλαιο "Οι θρησκευτικές Μεταρρυθμίσεις" όπου υπάρχει ο όρος "Εκκλησία" να γίνει "Εκκλησία Ε..." ή "Αυτική Ε...", προς αποφυγή συγχύσεως από όρθόδοξους μαθητές που θα διαβάσουν το βιβλίο και έχουν ειδικά βιώματα.

β) Οι λέξεις "θεός", "Εκκλησία", "Καθολικισμός", "Αουθμανισμός" και άλλες παρόμοιες, οι οποίες γράφονται με μικρό το πρώτο γράμμα, εισηγούμαι να γραφούν με κεφαλαίο το πρώτο γράμμα. Είναι όροι σύμβολα ή φορτισμένοι με ειδικό περιεχόμενο, με μεγάλη ιστορία και μακράιωνη παράδοση.

γ) Η επικεφαλίδα του Γ' κεφαλαίου (σελ. 43) να γίνει "Οι θρησκευτικές Μεταρρυθμίσεις. Η διδασκαλία της μεσαιωνικής Παπικής Εκκλησίας".

δ) Στη σελ. 44 μεταξύ των λέξεων "είχε επίσης γίνει σαφές ότι η" και "Εκκλησία" να προστεθούν "Διδασκαλία της Παπικής". Να διαγραφεί η παρενθετική φράση "αντί να τους διδάσκει τη χριστιανική αλήθεια". Το άρθρο "τις" στη φράση "είχε μεταμορφώσει τις βασικές αρ-

483
χέος" να γίνει "μερικώς βασικός...".

ε) Στη σελ. 49 και στη φράση "Ο Αρυθρατισμός ήταν ένα θεωρητικό κίνημα" να προστεθεί η λέξη "περισσότερο" ανάμεσα στις λέξεις "ήταν ένα".

στ) Στη σελ 134, στίχος 2 από πάνω να γίνει "...συσπείρωσης ήταν η χριστιανική πίστη και η Εκκλησία". Στο στίχο 13 το πρόστα-
τευε να μπει σε εισαγωγικά και ανάμεσα στις λέξεις "...αυτούς, τους"
να προστεθούν οι λέξεις "θεωρητικά τουλάχιστον".

5. Κάποιες σοβαρές αντιρρήσεις έχω για τα παρακάτω θέματα, τα οποία θεωρώ ότι πρέπει να διορθωθούν με προσοχή και παρακαλώ το συγγραφέα να λάβει υπόψη του τις προτάσεις μου.

α) Η έκθεση του κ. Κρεμμυδά για τα "συγχωροχάρτια" (σελ. 44-5), αν και δεν αγγίζει καν την ουσία του προβλήματος θεολογικά και αν και δεν αναφέρεται στο συγκεκριμένο λόγο που συνετέλεσε στην εφεύρεσή τους, είναι εκτεταμένη, γιατί πήρε και τη μορφή κάποιου σχολίου. Όμως στην τάξη αυτή θέλουμε περιγραφή της Ιστορίας (γραμματική πορεία) και όχι σχόλιο ιστορικο-κοινωνιολογικό ή έμφαση σε ιδιαίτερες προεκτάσεις (κυκλική εξέταση). Προτείνω να διαφοροποιηθεί κάπως η έκθεση αυτού του τμήματος και να συντομευθεί.

β) Όσα αναφέρονται στο Λούθηρο (σελ. 44-7) είναι πολλά, σε σύγκριση μάλιστα με άλλα ομοειδή τμήματα του βιβλίου. Προτείνω να συρρικνωθούν σε μια μόνο περίπου σελίδα, αφού μάλιστα η θεολογική πτυχή του θέματος αυτού διδάσκεται από το μάθημα των Θρησκευτικών.

γ) Σε ένα κεφάλαιο 60 περίπου σελίδων (σελ. 128-138) αφιερώνεται από το συγγραφέα μια (1) μόνο σελίδα (134-5) για την παρουσία, τους εθνικούς αγώνες και την πολύπλευρη προσφορά της Θρησκείας, της Εκκλησίας στο δούλο Γένος κατά τα 400 χρόνια της σκλαβιάς, και άλλη μια (1) περίπου σελίδα σε διάφορα άλλα τμήματα του κεφαλαίου. Έχω τη γνώμη ότι η επαινετική για την Εκκλησία, αλλά πολύ γενική, διατύπωση του συγγραφέα, όπως και η αποσιώπηση από αυτόν ορισμένων άλλων συγκλονιστικών ιστορικών γεγονότων στα οποία η Εκκλησία έπαιξε πρωτεύοντα ρόλο, αδικεί πρώτ' απ' όλα την ιστορική αλήθεια. Δε-ζητώ να γραφούν στο βιβλίο λεπτομέρειες ούτε να ιστορηθούν γεγονότα, τα οποία διδάσκονται από την Εκκλησιαστική Ιστορία, αλλά θεωρώ απαραίτητο να γραφούν μια-δυο ακόμα σελίδες για την αντισταση και τις εξεγέρσεις που έγιναν με ευθύνη, οργάνωση και θυσίες της Εκκλησίας. Ειδικότερα πρέπει να μνημονευτούν η συμβολή της Εκκλησίας στην πρώτη επανάσταση (1495), οι προσπάθειες του Μάξιμου του Γραικού (1517 αι.) που υπήρξε ένας πρώιμος Ρήγας Φεραίος, η επανάσταση του αρχιεπισκόπου Επιδαύρου Μακαρίου Μελισσηνού (1575), οι επαναστα-
σες των Μητροπολιτών Τιμοθέου Τυπάλδου στην Κεφαλληνία,

Ακαδεύμενος Χρυσάνθου, Μάνης Νεοφύτου, Ναυπάκτου και Άρτης Γαβριήλ, Τυρνόβου Δημητρίου Ράλλη, Δαρύσης Διονυσίου Φιλοσόφου, Σαλίων Φιλοθέου και χιλιάδων ιερέων και μοναχών που αγωνίστηκαν και έπεσαν για τη λευτεριά και την προκοπή του λαού. Επίσης πρέπει να γραφούν κάπως περισσότερα για τις τραγικές και μαρτυρικές φυσιολογίες του Κυρίλλου Λούκαρη και Γρηγορίου του Ε'. Η αναφορά του βιβλίου είναι φτωχή. Στο τέλος-τέλος φρονώ ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία στην Τουρκοκρατία δεν ήταν ένας -ας πούμε- συνεταιρισμός των Αμπελιών, για να τον προσπεράσουμε με ένα νομιμοφανές προσπέραςμα, λόγω της περιορισμένης εκτάσεως του βιβλίου. Η Εκκλησία ήταν ένα βίωμα μαρτυρικό και δαφνοστεφανωμένο. Ήταν μια πορεία στο Γολγοθά του Έθνους και γι' αυτό δικαιούται να έχει εξέχουσα θέση στην αναστάσιμη χαρά, δηλαδή στην προθήκη της Ιστορίας.

Επίσης φρονώ ότι δε δικαιούμαστε -και ούτε δικαιολογούμαστε- να παρασιωπήσουμε όσα ανυπολόγιστα πρόσφερε η Εκκλησία στον τομέα της παιδείας και της αφυπνίσεως του λαού. Το να αναφερθούμε μέσα σ' αυτή τη συνάφεια στο καταπληκτικό έργο Κοσμά του Αιτωλού, στις ζηλευτές προσπάθειες Ευγενίου του Αιτωλού, στο γνήσιο ελληνικό διαφωτισμό του Αθανασίου Παρίου, στους φωτισμένους διδασκάλους του Γένους Ευγένιο Βούλγαρη, Νικηφόρο Θεοτόκη κτλ., δεν είναι εκκλησιαστική, αλλά ελληνική ιστορία. Και πώς μπορούμε να μη μιλήσουμε για τα εκατοντάδες σχολεία που ίδρυσε και συντήρησε η Εκκλησία σε μια περίοδο που "όλα τάσκιαν" η φοβέρα και τα πλάκωνε η σιλαβιά";

δ) Η άποψη του συγγραφέα ότι "για το Πατριαρχείο και τους συμβάχους του η τουρκική εξουσία ήταν θεόδοτη και κανείς δεν είχε δικαίωμα να αντιστρατεύεται το θέλημα του Θεού" (σελ. 153) είναι, νομίζω, σκληρή και μονομερής. Είναι πια αναντίρρητο ότι το Οικουμενικό Πατριαρχείο "πολιτευόταν" και ότι πίσω από τα φαινόμενα -για τα μάτια των Τούρκων- υπήρχε γνήσια φιλοπατρία, επιβεβαιωθείσα από αναρίθμητα γεγονότα και μεγάλες θυσίες. Φρονώ ότι η φράση πρέπει να αμβλυνθεί.

6. Για άλλα τμήματα του βιβλίου δεν κάνω παρατηρήσεις, γιατί δεν είχα τη χαρά να έχω στη διάθεσή μου το χειρόγραφο για να το μελετήσω. -

Ο Δ. Σακκάς :

Διάβασα μόνο ένα μέρος από το υπό κρίση βιβλίο του κ. Κρεμμυδά και επομένως τις απόψεις που αναπτύσσω τις στηρίζω σ' αυτό το Τμήμα που διάβασα.

Από τις παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν ίσως σχηματίστηκε η ιδέα ότι το βιβλίο είναι ακατάλληλο. Ιδίως φοβάμαι ότι ο κ. Πλάκας με όσα είπε προκάλεσε φόβο. Όμως τη φιλοσοφία και την ποιότητα του βιβλίου την έδωσε, νομίζω, ο κ. Λεωτσίνης. Έχει, βέβαια, το βιβλίο ατέλειες. Όμως γενικά νομίζω ότι πρόκειται για μια αξιόλογη συγγραφή. Και επειδή είναι ανάγκη να ενισχύσω την αντίληψη για την καταλληλότητα του βιβλίου ώστε να μπορέσει το Τμήμα να αποφασίσει χωρίς διασταγμούς, θα αναφερθώ ιδιαίτερα σ' ορισμένες αρετές του.

1. Το βιβλίο ελάχιστα αναφέρεται στα γεγονότα. Και αυτό ο κ. Πλάκας το θεωρεί μέγα μειονέκτημα. Πραγματικά, από μια άποψη πρόκειται για αδυναμία. Γι' αυτό το βιβλίο προορίζεται για το γυμνάσιο, δηλαδή για ηλικία στην οποία το παιδί στην πνευματική του εξέλιξη βρίσκεται ακόμα στο ρεαλιστικό στάδιο, θέλει τα γεγονότα, θέλγεται από το ηρωικό στοιχείο. Θα ήθελα κι εγώ να έχει παραχωρήσει το βιβλίο μεγαλύτερη θέση στα γεγονότα. Νομίζω όμως ότι αυτή η αδυναμία περιορίζεται από το γεγονός ότι οι μαθητές διδάχτηκαν τα γεγονότα αυτής της περιόδου στην τελευταία τάξη του δημοτικού, σε ηλικία 11 - 12 χρονών.

Θα μπορεί και ο καθηγητής να μιλήσει για τα γεγονότα και οι ίδιοι οι μαθητές με κατάλληλη καθοδήγηση μπορεί να βρίσκουν τα γεγονότα σε εγκυκλοπαίδειες και άλλα βιβλία. Άλλωστε για ορισμένα μεγάλα γεγονότα της επανάστασης ακούνε και πρέπει να ακούνε τα παιδιά κάθε χρόνο στις εθνικές γιορτές. Εντούτοις για να πληρωθεί περισσότερο αυτή η έλλειψη μπορεί να περιγραφούν συνοπτικά τα σημαντικότερα γεγονότα, ειδικότερα της ελληνικής επανάστασης, σε ειδικό παράρτημα στο τέλος του βιβλίου.

2. Υποστηρίχτηκε από τον κ. Πλάκα ότι το βιβλίο είναι ανώτερο από την αντιληπτικότητα των μαθητών, ότι περιέχει ασάφειες και ότι γενικά παρουσιάζει διδακτικά προβλήματα. Κρίνοντας απ' αυτό που διάβασα μπορώ να διαβεβαιώσω το Τμήμα ότι το περιεχόμενο του βιβλίου πραγματικά

είναι ανεβασμένο όχι όμως απρόσιτο. Παραγράφους εξαιρετικά δύσκολες σε απομείωση δε βρήκα. Φραστικές ατέλειες υπάρχουν. Υποδεικνύει πολλές τέτοιες ο κ. Κατσιμάνης. Ο συγγραφέας θα χρειαστεί να δει το βιβλίο και πάλι να κάνει φραστικές διορθώσεις και να αναδιατυπώσει κάποιες παραγράφους που πιθανόν παρουσιάζουν δυσκολία στην κατανόησή τους.

3. Μεγάλη αρετή του βιβλίου είναι ότι δεν προσφέρεται για απομνημόνευση αλλά για κατανόηση και σκέψη.

4. Αρετή του βιβλίου επίσης είναι ότι αναζητούνται κάθε φορά οι οικονομικές - κοινωνικές συνθήκες που γεννούν τα ιστορικά γεγονότα. Αυτή η πολύ θετική αντίληψη για το αντίκρυσμα του ιστορικού παρελθόντος ήταν άγνωστη στα ως τώρα ιστορικά βιβλία (εκτός αυτά που γράφηκαν τελευταία για τη Β' και Γ' Λυκείου).

5. Συναφής προς την παραπάνω αρετή είναι και η αρετή του βιβλίου ότι κάθε φορά που συναντάται ένα ιστορικό φαινόμενο γίνεται λόγος και για την παρουσία του ίδιου φαινομένου στις επόμενες εποχές, πράγμα που επίσης για πρώτη φορά γίνεται σε σχολικό βιβλίο ιστορίας. Μιλώντας π.χ. το βιβλίο για τις εξερευνήσεις και τις ανακαλύψεις κατά τον 15ο αιώνα αναφέρει ότι τότε για πρώτη φορά εμφανίζεται η αποικιοκρατία. Δε σταματά όμως εδώ. Υπογραμμίζει ότι το φαινόμενο αυτό θα λάβει τεράστιες διαστάσεις στους αιώνες που θα ακολουθήσουν.

6. Για τις εξερευνήσεις το βιβλίο μιλάει μόνο με λίγες σειρές στις σελ. 19 -20. Όμως η τάξη θα δυσκολέψει με τους χάρτες και με τις μαρτυρίες που παρατίθενται. Και αυτό είναι πλεονέκτημα.

7. Πολύ σημαντικό ρόλο στο βιβλίο παίζουν οι εικόνες. Για την τυπογραφία π.χ. το βιβλίο διαθέτει 11 σειρές (στη σελ. 16), από τις οποίες δυο μόνο αναφέρονται στην αξία της. Όμως στη σελ. 17 υπάρχουν δυο σχετικές εικόνες και μια μαρτυρία που λένε πολύ περισσότερα απ'ό,τι θα έλεγαν πολλές σελίδες κειμένου.

8. Πλεονέκτημα του βιβλίου είναι και η κατατοπιστική εξήγηση των εικόνων με σύντομα και περιεκτικά σημειώματα (βλ. π.χ' σελ. 60, 70, 71, 76, 87).

9. Ιδιαίτερη αρετή του βιβλίου είναι και οι πολύ ωραίες μαρτυρίες που παραθέτει, ορισμένες μάλιστα είναι συναρπαστικές για τους μαθητές αυτής της ηλικίας (βλ. π.χ. σελ. 17, 20, 23, 34, 63).

10. Αν ήμουν αντίθετος στο βιβλίο θα ήμουν κυρίως γιατί δε γράφει όλη την αλήθεια ^{γὰρ} ~~το~~ ρόλο της θρησκείας και της εκκλησίας στην περίοδο που ιστορεί. Και πάλι επικρατεί η σκοπιμότητα. Κατανοητή η ανάγκη. Και όμως ο κ. Φούσκας επιτίθεται. Θέλει το βιβλίο της ιστορίας να είναι θρησκευτικό βιβλίο. Δε γράφει τίποτα, λέει, για το Μάξιμο το Γραικό, έναν επίσκοπο της Κεφαλληνίας, έναν άλλο της Επιδαύρου κτλ., λες και θα ζημιωθούν οι μαθητές αν δε μάθουν γι' αυτούς τους επισκόπους. Άλλωστε υπάρχει μάθημα θρησκευτικών υποχρεωτικό από το νηπιαγωγείο ως το τέλος του Λυκείου, υπάρχει μάθημα Εκκλησιαστικής Ιστορίας μιλάνε εκεί για τους επισκόπους, να κάνουμε και την ιστορία θρησκευτικό μάθημα;

Όσον αφορά για την Εκκλησία και το διαφωτισμό για τα οποία μίλησε ο κ. Φούσκας καλύτερα να μη μιλάμε. Η Εκκλησία πολέμησε το διαφωτισμό (παράδειγμα οι εγκύκλιοι του Πατριάρχη Γρηγορίου του 1919 με τις οποίες "αφόριζε" τα μαθηματικά, τις φυσικές επιστήμες και τις ιδέες του Ρήγα) και υπερμάχησε για τη συνέχιση της υποταγής στη θεόσταλη, κατά την αντίληψή της, τυραννία.

Κάποια επιμέρους επιχειρήματα του κ. Φούσκα δεν μπορούν να σταθούν ούτε στην παραμικρή κριτική, π.χ. ότι "400 χρόνια προσφοράς και θυσίας της Εκκλησίας όλα περνούν σε δυο σελίδες", γιατί σημασία έχει τι γράφονται σ' αυτές τις σελίδες. Και οι δυο σελίδες που διάβασε ο κ. Βώρος αποτελούν ύμνο για την Εκκλησία που δεν αποδίδει την πραγματικότητα. Διαθέτει ο συγγραφέας - λέει ο κ. Φούσκας - περισσότερες σελίδες για τον προτεσταντισμό και τον καλβινισμό παρά για την Ορθοδοξία. Είπαμε σημασία δεν έχουν οι σελίδες. Σημασία έχει τι γράφεται. Και πέρα απ' αυτό ενώ για την Ορθοδοξία τα παιδιά διδάσκονται επί 12 χρόνια σε ιδιαίτερο μάθημα και σ' άλλα μαθήματα (Νέα Ελληνικά, Ιστορία κτλ.) για τον προτεσταντισμό και τον καλβινισμό διδάσκονται μόνο με ένα ή δυο κεφάλαια στην Εκκλησιαστική Ιστορία και μ' αυτές τις σελίδες που παραθέτει ο συγγραφέας. Και όπως εύστοχα παρατήρησε ο κ. Κρεμμυδάς στον κ. Φούσκα η Ορθοδοξία δε γέννησε κατά την περίοδο αυτή ένα Λούθηρο, δηλαδή έναν ανακαινιστή,

έναν επαναστάτη που επηρέασε τρομερά την αλλαγή στην Ευρώπη και την ανάπτυξη της αστικής τάξης.

Να γίνουν λοιπόν σ' όσα παρατήρησε ο κ. Φούσκας κάποιες φραστικές αλλαγές, να γραφεί ακόμα κάτι για την εξέγερση του Διονύσιου του Σκυλόσοφου, αλλά πέρα απ' αυτά να μη γίνει καμιά αλλαγή. Γιατί οι κάποιες ακτίνες ιστορικής αλήθειας σε σχέση με το ρόλο της Εκκλησίας που δίνονται θα σκεπαστούν και πάλι από μαύρα σύννεφα. Ο κ. Κρεμμυδάς στην προσπάθειά του να αποφύγει τις αντιδράσεις περνάει μέσα από το βιβλίο το Θεό, τη θρησκευτικότητα και την Ορθοδοξία στο βαθμό που του επιτρέπει η επιστημονική του συνείδηση και εντιμότητα. Ως υπεύθυνος και καταξιωμένος ιστορικός δεν μπορεί να κάνει τίποτα πέρα απ' αυτό.

Γενικά πιστεύω ότι το νέο βιβλίο είναι κατάλληλο - με το χρησιμοποιούμενο ως τώρα δεν μπορεί καν να συγκριθεί - και ότι μ' ορισμένες βελτιώσεις μπορεί να γίνει καταλληλότερο.

Ο Ν. Παπαδόπουλος :

"Δεν είχα παρά μιáμιση μέρα και μόνο τις μισές σελίδες στη διάθεσή μου, τις τελευταίες. Βιασύνη και εδώ, μόνο που το Τμήμα δεν την έδειξε σε όλα τα βιβλία που κρίθηκαν τον τελευταίο καιρό. Διάβασα τις σελίδες αυτές αποσπασματικά.

Οι λίγες παρατηρήσεις που μπόρεσα να κάνω συμπίπτουν με αυτές που έχουν κιόλας αναφέρει άλλοι συνάδελφοι και κυρίως οι κ.κ. Κατσιμάνης και Πλάκας. Έτσι δε νομίζω ότι χρειάζεται να τις επαναλάβω. Το βιβλίο έχει και ακυρολεξίες και ασάφειες κτλ. Έχει επίσης μεθοδολογικά λάθη ή ατυχείς τοποθετήσεις. Γενικά πιστεύω ότι οι μαθητές θα έχουν οπωσδήποτε δυσκολίες. Όμως είμαι υποχρεωμένος να πω ότι χρειάζεται να εντείνουν τις προσπάθειές τους και γενικά χρειάζεται καθηγητές και μαθητές να ανεβάσουν το επίπεδό τους λίγο. Θα εξαρτηθεί βέβαια από τους καθηγητές τους πρώτα.

Βλέπω άλλωστε μια σπουδή όλων των συναδέλφων να προωθήσουν το βιβλίο και δε θέλω εγώ να είμαι ο μόνος που θα πω να μείνει για την μεθεπόμενη σχολική χρονιά. Γιατί αλήθεια οι παρατηρήσεις για διορθώσεις είναι πολλές και από τους ειδικούς κριτές και από τον κ. Κατσιμάνη κυρίως. Βέβαια ο κ. Βώρος είδε μόνο προτερήματα στο βιβλίο και απορώ πως συνέβη σε άλλες

περιπτώσεις που όλοι οι άλλοι ειδικοί κριτές και εισηγητές έβλεπαν και αρκετά ή και ορισμένα προτερήματα εκείνος δεν είχε δει κανένα. Δεν τον μιμούμαι, γιατί αυτό θα ήταν εύκολο. Δύσκολο είναι να ξεπεράσουμε τον εαυτό μας. Πολύ περισσότερο όταν ο ίδιος έχω την εντύπωση ότι το βιβλίο έχει αρκετές αρετές και πρωτοτυπίες. Το γεγονός π.χ. ότι φτάνει μέχρι τα χρόνια μας με μια τόσο προσεκτική και αντικειμενική παρουσίαση των γεγονότων είναι πολύ σημαντικό για τους μαθητές. Επίσης το ότι έχει αρκετές μαρτυρίες - κείμενα αξιόλογων ανθρώπων, π.χ. το κείμενο του Γληνού για την κατάσταση της κατοχής, είναι θετικά στοιχεία. Έτσι διατηρώντας αρκετές επιφυλάξεις για τις διορθώσεις και το χρόνο που χρειάζεται για να γίνουν και κυρίως για τα σημεία εκείνα που και από άλλους ειπώθηκε ότι θα δημιουργήσει πρόβλημα τουλάχιστο για ένα ποσοστό μαθητών, συμφωνώ να προωθηθεί το βιβλίο, αφού το άλλο, δηλ. το παλιό είναι πολύ κατώτερο από πολλές απόψεις. Θα ήμουν μάλιστα ευτυχής, αν το Τμήμα αντιμετώπιζε και ορισμένα άλλα μαθήματα έτσι.

Ο κ. Φ. Βώρος δευτερολογώντας είπε τα εξής :

Ύστερα από τις παρατηρήσεις των κυρίων κ. Κατσιμάνη, Κ. Φούσκα, Δ. Σακκάς, Στέφ. Παπασημακόπουλου, Ν. Παπαδόπουλου επιθυμώ να προσθέσω:

1. Οι αναλύσεις που διατύπωσε ο κ. Κατσιμάνης (ως συνειρητής) νομίζω ότι είναι γενικότερα χρήσιμες· δε γνωρίζω πόσο είναι άμεσα αξιοποιήσιμες στο κρινόμενο - συνοπτικό από τη φύση του - κείμενο.

2. Μερικές παρατηρήσεις του κ. Φούσκα (για την παπική εκκλησία, τίτλο μεταρρύθμισης και διάσπασης της δυτικής εκκλησίας κλπ) νομίζω ότι θα βελτιώσουν τη διατύπωση του κειμένου.

3. Όσα όμως είπε μετά για το ρόλο της Εκκλησίας στο Διαφωτισμό είναι ιστορικά αμφισβητούμενα και ως πληροφορίες και ως ερμηνείες.

4. Τα περισσά που ζητάει για το ρόλο της Εκκλησίας στα χρόνια της δουλείας είναι υπερβολικά για πολλούς λόγους:

α.- Ο συγγραφέας έγραψε τα δέοντα στις σελίδες 133 - 134.

β.- Αυτά που έγραφε ο συγγραφέας είναι κιόλας πολλά, αν προσέξουμε τη σύνοπτική αναφορά στις προεπαναστατικές κινήσεις στη σελ. 144. (ούτε λέξη για Ορλωφικά, για Κατσώνη, για Βλαχάβα κλπ κλπ).

γ.- Για ποιό λόγο επιμένουν πολλοί - και ο κ. Φούσκας εδώ - να διαχωρίζουν το ρόλο της Εκκλησίας; Δεν είναι από τον ίδιο λαό; από το ίδιο έθνος;

5. Και για ποιό λόγο επιμένουν να παρουσιάζουν μόνο θετικά στοιχεία και μόνο επαίνους; Η υποτίμηση γεγονότων, η υπερτίμηση γεγονότων, η υπογράμμιση ορισμένων μόνο στοιχείων, η παρασιώπηση άλλων και οι αστήριχτες αξιολογήσεις όλα αυτά είναι παραχάραξη της ιστορίας. Και δεν είναι μόνο ανεβλάβεια προς την επιστήμη, είναι και ασέβεια προς το μαθητή και προς το συνάδελφο της έδρας που θα κληθεί να αντιμετωπίζει την εύλογη αμφισβήτηση των μαθητών του.

6. Τι θέλει ο κ. Φούσκας να γράψει ο συγγραφέας για το ρόλο της Εκκλησίας ύστερα από το 1789; (σελ. 158). Είναι γνωστό ότι θα βρει πολλά αρνητικά (αφορισμούς - υπογραμμίζω ότι πρόκειται για πληθυντικό αριθμό - τον Ανώνυμο της Νημαρχίας διώξεις νεωτεριστών δασκάλων και άλλα παρόμοια).

Οι προσεκτικές παράγραφες του συγγραφέα στις σελ. 133 - 134 αποτελούν την πιο συνετή λύση, νομίζω.

Αν κάποιος θέλει πρόχειρα να βεβαιωθεί μπορεί να δει : (1) Παν. Πιπινέλη, Πολιτική Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης, Αθήνα 1927, σελ. 4

(2) Δ. Α. Ζακυνθινού, Η Τουρκοκρατία, σελ. 78.

(3) Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τόμο Ι, σελ. 376.

(4) Περιοδ. Τα Ιστορικά, τεύχος 1, θέμα : Συγχωροχάρτια.

7. Γενικότερα θα έλεγα - για τις παρατηρήσεις του κ. Φούσκα : ο ζήλος είναι αρετή ζηλευτή, όταν δεν προσβάλλει το ζήλο των άλλων, όταν δεν συγχέει τα όρια της επιστήμης και της άρνησής της, όταν δεν κακοποιεί την ελευθερία της συνείδησης και το δικαίωμα σωστής ενημέρωσης.

8. Φρονώ εντούτοις ότι μια φραστική απάλυνση στη σελ. 158 (που υποδεικνύει ο κ. Φούσκας) θα ήταν σκόπιμη, μολονότι η τωρινή μορφή

του κειμένου είναι επιστημονικά πλησιέστερη στην αλήθεια.

9. Φρονώ και ελπίζω ότι όλες οι μετρημένες παρατηρήσεις των εισηγητών και λοιπών ομιλητών θα αξιοποιηθούν από το συγγραφέα για να βελτιώσει τη συγγραφή του.

Ακολούθως το Τμήμα **α π ο φ α ί ν ε τ α ι**

α.- Να προωθηθεί η συγγραφή - με τις βελτιώσεις που μπορούν να γίνουν μέσα στις επόμενες 7 - 8 μέρες - στον ΟΕΔΒ για εκτύπωση για τους μαθητές της γ' γυμνασίου 1984 - 85.

β.- Να διαβιβαστεί στο συγγραφέα η άποψη, που επίσης υποστηρίχτηκε εδώ κατά τη διαδικασία κρίσης, ότι χρήσιμη είναι μια ευρύτερη αναδόμηση ορισμένων κεφαλαίων κυρίως για λόγους διδακτικής πρακτικής (για το σχολ. έτος 1985 - 86).

Ο Σύμβουλος Ν. Παπαδόπουλος διατηρεί τις επιφυλάξεις που διατύπωσε κατά τη συζήτηση του θέματος.

Το 3ο θέμα της ημερήσιας διάταξης : Προκήρυξη για τη συγγραφή βιβλίου "Στοιχεία Δημοκρατικού Πολιτεύματος" Γ' Γυμνασίου, αναβλήθηκε.

Θ έ μ α 4ο : Ανάθεση συγγραφής του βιβλίου : "Στοιχεία Δικαίου"
για την Α' τάξη του ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου.

Ο εισηγητής του θέματος Φ. Κ. Βώρος έθεσε υπόψη των μελών του Τμήματος την εισήγησή του, που έχει ως εξής:

σχετικό : συνημμένο έγγραφο από την Ομάδα Εργασίας του Ε.Π.Α.
(ημερομηνία 14.3.84).

1.- Για τις ανάγκες της α' τάξης του Ε.Π.Α. προτείνεται η ανάθεση συγγραφής του βιβλίου Στοιχεία Δικαίου στους : (1) Ευάγγελο Βενιζέλο, λέκτορα νομικής του Α.Π.Θ. (2) Κων. Καλαβρό, επίκουρο καθηγητή στο Δημοκρίτειο Πανεπ. Θράκης και (3) Γιάννη Πανούση, επίκουρο καθηγητή του ίδιου Πανεπιστήμιου.

2.- Να εργαστούν με βάση το συνημμένο σχέδιο αναλυτικού προγράμματος και με την πρόβλεψη ότι το μάθημα θα διδάσκεται μια ώρα την εβδομάδα.

3.- Έκταση του βιβλίου : 90 - 100 σελίδες.

4.- Προθεσμία συγγραφής : ως τις 20.5.84.

5.- Αμοιβή των συγγραφέων : 250.000 δραχ.

6.- Επιτροπή Κρίσης :

α. Στέργιος Αλεξιάδης, καθηγητής στο Δημοκρίτειο Πανεπ. Θράκης.

β. Βασίλης Σκουρής, καθηγητής στο Α.Π.Θ.

γ. Βασίλης Κωστόπουλος, διδάκτορας νομικής, Ασκληπιού 3, Αθήνα.

7.- Αμοιβή κριτών : 60.000 δραχ.

8.- Άλλες λεπτομέρειες για τη συγγραφή αναγράφονται στο συνημμένο έντυπο (στοιχεία ανάθεσης συγγραφής).

Το Τμήμα, ύστερα από διεξοδική συζήτηση,

α π ο φ α ί ν ε τ α ι ο μ ό φ ω ν α :

Κάνει δεκτή την εισήγηση του Συμβούλου Φ. Βώρου στο σύνολό της.

Θ Ε Μ Α 5ο : Ανακοινώσεις.

Ανακοινώθηκαν στο Τμήμα τα παρακάτω έγγραφα με αριθμ. πρωτ.
ΚΕΜΕ :

- 1) 1393/13-4-84 , 2) 1396/16-4-84
3) 1397/16-4-84 , 4) 1398/16-4-84
5) 1400/16-4-84 , 6) 1401/16-4-84
7) 1402/16-4-84 , 8) 1403/16-4-84
9) 1404/16-4-84 , 10) 1419/16-4-84
11) 1425/16-4-84

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης και λύθηκε η συνεδρίαση του Τμήματος.

Ο Προεδρεύων

Ηλ. Σπυρόπουλος

Η Γραμματέας

Παρ. Παπαδημητρίου

ΔΙΑΓΡΑΦΙΚΑ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ "ΠΡΟΙΩΝΤΑ ΔΙΚΑΙΟΥ"

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Το δίκαιο στη σύγχρονη κοινωνία
2. Πηγές και διακρίσεις του δικαίου

B. ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

I. Αστικό Δίκαιο (έννοια-πηγές)

1. Βασικές ρυθμίσεις των γενικών αρχών (πρόσωπα, φυσικά και νομικά, δικαιοπραξία, σύμβαση, αντιπροσώπευση)
2. Βασικές ρυθμίσεις του ενοχικού δικ. (γενικό και ειδικό ενοχικό, παροχή, προβλήματα στην εκπλήρωση της παροχής, πώληση, αδικοπραξία)
3. Βασικές ρυθμίσεις του εμπραγμάτου δικαίου (εμπράγματα δικαιώματα, κτήση και προστασία)
4. Βασικές ρυθμίσεις του οικογενειακού δικαίου (γάμος, προσωπικές σχέσεις και περιουσιακές σχέσεις των συζύγων, σχέσεις με τα παιδιά)
5. Βασικές ρυθμίσεις του κληρονομικού δικαίου (διαδοχή με διαθήκη και χωρίς διαθήκη)

II. Εμπορικό Δίκαιο (έννοια-πηγές)

1. Γενικό μέρος (έννοια εμπόρου-εμπορική επιχείρηση)
2. Δίκαιο των εταιριών (προσωπικές και κεφαλαιουχικές, Ο.Ε., Ε.Ε., ΜΕΕ, Α.Ε.)
3. Δίκαιο των αξιογράφων (συναλλαγματική, επιταγή, λειτουργία μέσα στην αγορά)
4. Πτωχευτικό δίκαιο (προϋποθέσεις πτώχευσης, πτωχευτική διαδικασία)
5. Βιομηχανική ιδιοκτησία (ανταγωνισμός, προστασία καταναλωτή).

III. Εργατικό Δίκαιο (έννοια-πηγές)

1. Ατομικό εργατικό δίκαιο (σύμβαση εργασίας)
2. Το δίκαιο της εκμετάλλευσης (κανονισμοί εργασίας)
3. Το δίκαιο των επαγγελματικών οργανώσεων (συλλογική σύμβαση εργασίας, συνδικαλιστικές οργανώσεις)

IV. Πολιτική Δικονομία (έννοια-πηγές)

1. Όργανα απονομής της δικαιοσύνης (δικαστήρια, δικηγόροι, βαθμοί δικαιοδοσίας)
2. Διαδικασία απονομής της δικαιοσύνης (αγωγή-ένδικο μέσα)
3. θεμελιώδεις αρχές της πολιτικής δίκης (ισότητα των διαδίκων, εκατέρωθεν ακρόαση, κατάχρηση δικαιώματος).

ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΚΑΙΟ

I. Συνταγματικό Δίκαιο (έννοια-πηγές)

1. Τι είναι το Σύνταγμα
2. Τι ρυθμίζει το Σύνταγμα
3. Ποιά είναι η ιδιαίτερη νομική σημασία του Συντάγματος

II. Τα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα

1. Τα ατομικά δικαιώματα που διασφαλίζει το Σύνταγμα (Κράτος Δικαίου)
2. Τα κοινωνικά δικαιώματα που προβλέπει το Σύνταγμα
3. Η διεθνής προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων

III. Διοικητικό Δίκαιο και δημόσια διοίκηση (έννοια-πηγές)

1. Τι είναι δημόσια διοίκηση
2. Οι διοικητικές πράξεις
3. Η προστασία του πολίτη απέναντι στη δημόσια διοίκηση

IV. Φορολογικό Δίκαιο - Ο φόρος και τα δημόσια οικονομικά (έννοια-πηγές)

1. Τι είναι φόρος - Η φορολογική υποχρέωση
2. Ο προϋπολογισμός του Κράτους και τα δημόσια οικονομικά
3. Η προστασία του πολίτη απέναντι στις φορολογικές αρχές.

ΠΟΙΝΙΚΕΣ - ΕΠΙΧΑΡΜΑΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

I. Ποινικό Δίκαιο (έννοια-πηγές)

1. Τι είναι οι ποινικές κυρώσεις
2. Η εξουσία της Πολιτείας να τιμωρεί
3. Ποινές και μέτρα ασφαλείας
4. Κοινωνική λειτουργία του Ποινικού Δικαίου
5. Τι είναι το "νομικό έγκλημα" (διακρίσεις)
6. Στοιχεία του εγκλήματος (πράξη, αίτιο, καταλογισμός, τιμωρητό)
7. Ειδικές μορφές (απόπειρα, συμμετοχή)

II. Ποινική Δικονομία (έννοια-πηγές)

1. Όργανα απονομής της δικαιοσύνης (δικαστήρια, εισαγγελέας, άλλα πρόσωπα της ποινικής δίκης, βαθμοί δικαιοδοσίας)
2. Διαδικασία απονομής της δικαιοσύνης (προδικασία, κύρια διαδικασία, ένδικο μέσα)

III. Εγκληματολογία (έννοια-πηγές)

1. Τι είναι το "πραγματικό" έγκλημα
2. Η φύση του εγκλήματος
3. Αιτιολόγηση του εγκλήματος
4. Ο εγκληματίας
5. Η εγκληματικότητα
6. Η αντεγκληματική πολιτική

IV. Σωφρονιστική (έννοια-πηγές)

1. Τι είναι τα σωφρονιστικά καταστήματα (φυλακές)
2. Τι είδους σωφρονιστικά καταστήματα έχουμε
3. Τι είναι τα σωφρονιστικά συστήματα
4. Σε τι αποβλέπει η σωφρονιστική μεταχείριση
5. Τα δικαιώματα των κρατουμένων

V. Λοιπές εγκληματολογικές επιστήμες

1. Ανακριτική (έννοια-πηγές)
2. Αστυνομική (έννοια-πηγές)
3. Δικαστική ψυχολογία (έννοια-πηγές)
4. Ιατροδικαστική (έννοια-πηγές)

Ε. ΕΠΙΛΟΓΕΣ

1. Η αναγκαιότητα γνώσης του δικαίου (ο πολίτης)
2. Οι εφαρμοστές του δικαίου (νομικά επαγγέλματα)

ΒΕΜΙΖΕΑΟΣ ΣΥΛΓΓ., Δέκτορας Νομικής

ΒΑΛΑΒΡΟΣ Κ., Επίκουρος Καθηγητής Νομικής

ΠΑΝΟΥΣΗΣ Γ., Επίκουρος Καθηγητής Νομικής

Αθήνα, 14 Φεβρουαρίου 1984

1) Τίτλος : ..... ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ ΔΙΚΑΙΟΥ

2) Τύπος : ..... Α. Δ. ΔΙΚΑΙΟΥ (ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ ΠΟΛΥΚΑΜΑΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ)

3) στους α) : ΒΕΝΙΖΕΛΟ   ΒΙΑΝΝΕΛΟ   ΔΕΚΤΟΡΑ   Α.Π.Θ.
 Επιδόση   Ούσια   Διότιση   Ζώνη

β) : ΚΑΛΑΪΦΟ   ΚΩΝ/ΝΟ   Επίκουρο καθηγητή   Δ.Π.Θ.

γ) : ΠΑΝΟΥΣΗ   ΓΙΑΝΝΗ   Επίκουρο καθηγητή   Δ.Π.Θ.

4) Διάρκεια περατώσεως του έργου συγγραφής μετά την Υπουργική Απόφαση

Όροι συγγραφής - Όδηγες.

- 1) Σκοπός του βιβλίου . . . Ενημέρωση των μαθητών της Α' τάξης του ΕΠΑ σχετικά με βασικές έννοιες του Δικαίου
- 2) Ύλη του βιβλίου (άναλ. Πρόγραμμα) . . .
 Εξέτε συνημμένο διάγραμμα
- 3) Διάταξη της ύλης σέ μέρη - κεφάλαια . . .
 Εξέτε συνημμένο διάγραμμα
- 4) Διαγραμματική ανάπτυξη του περιεχομένου
- 5) Γλώσσα - Μορφή του βιβλίου . . . Δημοτική - Ο.Σ.Δ.Β.
- 6) Είκοινογράφηση - Σχεδιαγράμματα 2-3 σχεδιαγράμματα και πίνακες
- 7) Ψυχολογικές - Παιδαγωγικές απαιτήσεις . . . Απλή και χωρίς περιττή νομική ορολογία απόδοση εννοιών
- 8) Τυπικοί όροι.
  - α) Πρόθεσμία υποβολής
  - β) Έκταση (Άρ. φύλλων, στίχοι, διαστήματα κ.δ)
  - γ) Έκταση είκοινογραφίσεως.

- 1) Επιτροπή κρίσεως ορίζεται από τους
α)	ΑΛΕΞΙΑΝΗ	ΠΡΕΣΠΙΟ	Καθηγήτρια	Δ.Π. Ελλάδας
	Επίκουρο	, Όνομα	, Ιδιότητα	, Δ/ση
β)	ΠΟΥΡΝΗ	ΒΑΣΙΛΕΙΟ	Καθηγήτρια	Α.Π. Θεσ/νίκης
γ)	ΚΡΕΤΟΠΟΥΛΟ	ΒΑΣΙΛΗ	Δρ. Νομικής	Ασκληπιού 3

- δ) Διάρκεια περατώσεως του έργου.....
- ε) Ο Περιοριστικός όρος του άρθρου 5 του Ν.Δ.749/70 .....

2) Συμπληρωματικές οδηγίες για την κρίση .....

- Δ. 1) Αμοιβή συγγραφέων (τρόπος) .....
- 2) Αμοιβή μελών της Επιτροπής κρίσεως (τρόπος) .....
- 3) Στοιχεύα με τα όποια η Δ/ση Έφαρμ. Προγρ. οφείλει να εφοδιάσει τους συγγραφείς και τα μέλη της Επιτροπής κρίσεως.

Ε. Απαλλαγή από τα υπηρεσιακά τους καθήκοντα των

- 1) .....
- 2) .....
- 3) .....

που ανήκουν στη Δημόσια Έπι/ση

ΣΤ. Άλλες λεπτομέρειες .....

Μειοψήφησαν οι

Αφού εξαντλήθηκαν τα θέματα της ημερησίας διατάξεως τελέσθη η συνεδρίαση.

Η Γραμματέας

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ
ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ (ΚΕΜΕ)
ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΡΑΞΗ 43

Σήμερα 30 Απριλίου 1984, ημέρα Δευτέρα και ώρα 10 πρωινή, το Τμήμα Μέσης Εκπαίδευσης κ του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμόρφωσης (ΚΕΜΕ) συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή, Αττικής) με προεδρεύοντα το Σύμβουλο Β'. Ηλ. Σπυρόπουλο, ο οποίος προεδρεύει με εντολή του Προέδρου του Τμήματος και Αντιπροέδρου του ΚΕΜΕ Φ. Κακριδή.

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος οι κ. κ. Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βάρος, Ν. Παπαδόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορόβλης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος και Κ. Φούσκας, Εισηγητές. Χρέη γραμματέα έκανε η Φιλολογος Παρασκευή Παπαδημητρίου.

Απουσίαζαν οι Σύμβουλοι Β', Δ. Σακιάς και Λ. Αδαμόπουλος, γιατί είχαν άλλη υπηρεσιακή απασχόληση.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ

1. Συγκρότηση Επιτροπής για θέματα Οικ. Οικονομίας.
Εισηγητής : Κ. Φούσκας
2. Τηλεγράφημα Συλλόγου Καθηγητών Γαλλικής Θεσ/νίκης.
Εισηγητής : Ηλ. Σπυρόπουλος

Αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε η προηγούμενη πράξη, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης.

./.

ΘΕΜΑ 1ο : "Συγκρότηση Επιτροπής για θέματα Οικ. Οικονομίας".

Ο Εισηγητής του θέματος Κων. Φούσκας είπε :

Μετά τις αποφάσεις του Τμήματος Μ.Ε. :

- α) 27/14-3-1984, για τη συγκρότηση Επιτροπής, η οποία θα κρίνει τα βιβλία που θα υποβληθούν από το ελεύθερο εμπόριο για το μάθημα της Οικονομίας,
- β) 31/23-3-1984, με την οποία εγκρίθηκε το βιβλίο Οικ. Οικονομίας της Α΄ τάξεως Γυμνασίου και προωθήθηκε στον ΟΕΔΒ για εκτύπωση,
- επειδή έχουν προκύψει προβλήματα Α.Π/τος, βιβλίων κτλ. του μαθήματος
  - εκτελώντας και σχετική παραγγελία του κ. Προέδρου του Τμήματός μας,

ε ι σ η γ ο ύ μ α ι

τη συγκρότηση Επιτροπής ειδικών, με έργο :

α) Τη μελέτη των Α.Π. που έχουν κατά καιρούς υποβληθεί και εγκριθεί και τη διατύπωση πρότασης για την οριστική μορφή του Α.Π. του Γυμνασίου με βάση Ω.Π. τριών ωρών (από μία σε κάθε τάξη).

β) Την προετοιμασία της ανάθεσης συγγραφής του βιβλίου της Β΄ Γυμνασίου, με ενδεχόμενη μετακίνηση κεφαλαίων του βιβλίου της Α΄ τάξεως ή αντικατάσταση, συμπλήρωση κτλ.

γ) Τη μελέτη και αξιολόγηση των βιβλίων που έχουν τεθεί στη διάθεσή μας από τους συγγραφείς τους.

Η ανωτέρω Επιτροπή προτείνω να συγκροτηθεί από :

- 1) Αθανασία Ζαφειροπούλου, σχολ. Σύμβουλο ειδικότητας Οικ. Οικονομίας, Δορυλαίου 8-10, ΠΑΡΚΡΑΤΙ - τηλ. : 76.68.129.
- 2) Αγγελική Μαρίνου - Βελεντζά, καθηγήτρια ΧΑΣΟΟ και Πρόεδρο του Συνδέσμου αποφοίτων ΧΑΣΟΟ, Λεωφ. Θησέως - ΚΑΛΑΙΘΕΑ, τηλ. 95.60.161.
- 3) Αντωνία Μπράνου, καθηγήτρια Οικ. Οικονομίας Β΄ Γυμνασίου Ν. Ηρακλείου και Γραμματέα Συλλόγου καθηγητριών Οικ. Οικονομίας.
- 4) Ολυμπιάδα Κοκκέβη, MASTER Γεωργικής και Οικ. Οικονομίας, συνταξιούχο καθηγήτρια Οικ. Οικονομίας και συγγραφέα.
- 5) κ. Κων/νο Φούσκα, Μέλος του ΚΕΜΕ υπεύθυνο για το μάθημα, ως σύνδεσμο της Επιτροπής με το ΚΕΜΕ.

Η επιτροπή μπορεί και πρέπει να περατώσει το έργο της μέσα σε ένα μήνα από την ημέρα που θα κοινοποιηθεί στα μέλη της η υπουργική απόφαση.

Το Τμήμα ύστερα από συζήτηση

αποφαινεται ομόφωνα :

Κάνει δεκτή την εισήγηση του Κων/νου Φούσκα στο σύνολό της.

ΘΕΜΑ 2ο Τηλεγράφημα Συλλόγου Καθηγητών Γαλλικής Θεσσαλονίκης ".

Ο Εισηγητής του θέματος Σύμβουλος Ηλ. Σπυρόπουλος είπε :

Από το Γραφείο του Υφυπουργού Παιδείας κ. Π. Μώραλη, με το έγγραφο αριθμ. 863/29-3-1984, έχει σταλεί το από 8-3-1984 τηλεγράφημα του Συλλόγου Καθηγητών Γαλλικής Πτυχιούχων Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Το περιεχόμενο του τηλεγραφήματος αποτελεί αναμφισβήτητη μομφή για το Τμήμα μας, γι' αυτό νομίζω ότι οφείλουμε να συντάξουμε απαντητικό έγγραφο. Υποβάλλω λοιπόν στην κρίση του Τμήματος σχέδιο του εγγράφου αυτού, που έχει ως εξής :

1. Το Τμήμα ασχολήθηκε με το θέμα ύστερα από έγγραφο της Διοίκησης (αριθμ. Γ2/3913/9-1-1984 της Δ/σης Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε.) και διατύπωση έντονων ανησυχιών από υπεύθυνους φορείς του μαχόμενου κλάδου (κοινό υπόμνημα της 6-2-1984 των Σχολικών Συμβούλων Γαλλικής κ.κ. Σ. Κουρκουτίδου και Αθ. Πάτσα, υπόμνημα της αποσπασμένης στο ΚΕΜΕ καθηγήτριας Κ. Κουρουπού, θέσεις του Συλλόγου καθηγητών Γαλλικής Μ.Ε., προφορική παρέμβαση του Σχ. Συμβούλου Αγγλικής κ. Π. Ορφανίδη). Βεβαίως το Τμήμα με κανένα τρόπο δεν θεωρεί τον εαυτό του αναρμόδιο και απαλλαγμένο από την ευθύνη της γνωμοδότησης, αφού η Διοίκηση, ύστερα από τη συγκρότηση της Ομάδας Εργασίας για τις Ξένες Γλώσσες στη Μ.Ε. δεν το απάλλαξε από τις υποχρεώσεις του. Αντίθετα, μέσα στη γενικότερη προσπάθεια για προσαρμογή και βελτίωση των αναλυτικών προγραμμάτων όλων των μαθημάτων για το σχολ. έτος 1984-85, δεν μπορούσε να μη προτείνει πρόγραμμα Ξένων Γλωσσών. Βέβαια, τα όσα λέγονται στο τηλεγράφημα για τη σύνθεση του Τμήματος Μ.Ε. του ΚΕΜΕ δεν αποδεικνύουν μόνο άγνοια (π.χ. το Τμήμα δεν διαθέτει 3, αλλά 6 - και με τον Πρόεδρό του 7 - φιλολόγους, από τους οποίους μάλιστα οι 3 έχουν υποστηρίξει ίδια κτορικές διατριβές στο Παρίσι και τις έχουν εκδώσει στα γαλλικά). Ακόμη, κατά τη συνεδρίαση της 10-2-1984 (πράξη 16/84) όχι μόνο δεν αγνοήθηκαν οι ειδικοί επιστήμονες του ΚΕΜΕ κ.κ. Τρ. Τριανταφύλλου και Ευ. Γκούμα, αλλά κλήθηκαν έγκαιρα να παραστούν, διάβασαν κοινό υπόμνημα 6 σελίδων και δευτερολόγησαν με απόλυτη άνεση. Αν τώρα, ύστερα από τη συζήτηση που έγινε, τα "αναρμόδια" μέλη του Τμήματος κατέληξαν σε γνωμοδότηση διαφορετική από εκείνη των δυο ειδικών επιστημονικών συνεργατών, αυτό έγινε επειδή, κατά κανόνα, παίρνουν σοβαρά υπόψη υπομνήματα, διαμαρτυρίες και παρατηρήσεις των καθηγητών που διδάσκουν και που δεν είναι άσχετοι με το θέμα. Στο σημείο αυτό θεωρούμε χρήσιμο να σημειώσουμε μια αντίφαση που περιέχει το τηλεγράφημα : δεν μπορούν να αγνοούν οι συντάκτες του ότι οι "εξαιρετικά θετικές αποφάσεις" του

Υπουργείου εκδόθηκαν ύστερα από σχετική γνωμοδότηση (πράξη 13/7-2-83) του Τμήματος Μ.Ε. του ΚΕΜΕ, με το οποίο με τόσο ανοίγειο τρόπο προσβάλλουν.

Καταλήγουμε λοιπόν στην θλιβερή διαπίστωση ότι το Προεδρείο της Ένωσης Καθηγητών Γαλλικής - πτυχιούχων Παν/μίου Θεσσαλονίκης (και όχι βέβαια ο κλάδος) με τις τόσες ανακρίβειες και διαστρεβλώσεις των πραγμάτων, με το αδίκαιολόγητα προκλητικό και επιθετικό προς το ΚΕΜΕ και τους άλλους υπεύθυνους φορείς της παιδείας ύφος δεν προσφέρει εποικοδομητικό έργο ούτε βοηθά το Υπουργείο στις προσπάθειές του για την εξεύρεση της προσφορότερης λύσης θεμάτων της σχολικής πράξης.

Ο κ. Σπυρόπουλος καταθέτει το τηλεγράφημα του οποίου αντίγραφο θα συνοδεύσει το πρακτικό.

Το Τμήμα, ύστερα από διευκρινιστική συζήτηση,

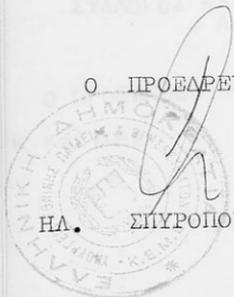
αποφάσισε τα ακόλουθα :

Να σταλεί ως απαντητικό έγγραφο στο από 8-3-1984 τηλεγράφημα του Συλλόγου Καθηγητών Γαλλικής Πτυχιούχων Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης το κείμενο που παρουσίασε ο Σύμβουλος Ηλ. Σπυρόπουλος.

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης, και λύθηκε η συνεδρίαση του Τμήματος.-

Ο ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΗΛ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ματαδουμτζιρίο

ΠΑΡ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

83284
863

1
2.2009

ΚΥΡΙΕ ΥΦΥΠΟΥΡΓΕ

ΜΕ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΤΗΣ 10-2-84 ΤΟ ΚΕΜΕ ΣΑΣ ΠΡΟΤΙΝΕΙ ΠΡΟΣ ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΞΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΗΝ 5Η ΔΕΣΜΗ ΤΗΣ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ . ΠΡΟΣΦΑΤΑ ΜΑΛΙΣΤΑ ΟΠΩΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΘΗΚΑΜΕ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ ΝΑ ΕΙΣΗΓΗΘΕΙ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΓΛΩΣΣΟ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ ΤΡΟΠΟ .

ΕΠΕΙΔΗ Ο ΚΛΑΔΟΣ ΠΙΣΤΕΥΕΙ ΟΤΙ ΟΙ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΟΥ ΚΕΜΕ ΕΙΝΑΙ ΑΚΥΡΩΤΙΚΕΣ ΤΟΣΟ ΤΗΣ ΔΙΚΗΣ ΣΑΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑΣ ΟΣΟ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΟΣΔΟΚΙΩΝ ΟΛΩΝ ΜΑΣ ΓΙΑ ΕΓΚΥΡΗ ΚΑΙ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ . ΚΑΙ ΕΠΕΙΔΗ ΕΚΤΙΜΑ ΩΣ ΕΞΑΙΡΗΤΙΚΑ ΘΕΤΙΚΕΣ ΤΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΣΑΣ (Γ2/301/9-2-83 ΚΑΙ Γ2/3651/22-11-83 ΓΙΑ ΤΗ ΡΙΖΙΚΗ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ , ΣΑΣ ΠΑΡΑΚΑΛΕΙ ΝΑ ΠΡΟΒΕΙΤΕ ΣΤΙΣ ΕΝΔΕΔΕΙΓΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΩΣΤΕ ΝΑ ΚΑΤΑΣΤΗ ΣΑΦΕΣ ΣΤΟ ΚΕΜΕ ΟΤΙ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΟΠΩΣ ΟΙ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΑΝΑΡΜΟΔΙΑ ΠΡΟΣΩΠΑ (1 ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ , 1 ΘΕΟΛΟΓΟ , 1 ΦΥΣΙΚΟ , 1 ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΟ ΚΑΙ 3 ΦΙΛΟΛΟΓΟΥΣ) , ΚΑΘΩΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΩΝ ΣΑΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΓΝΩΟΥΝ ΤΙΣ ΕΙΣΗΓΗ ΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΕΙΔΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΤΟΥ ΚΕΜΕ , ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΝ ΕΥΛΟΓΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΑ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥΣ .

ΛΥΠΟΥΜΕΘΑ ΠΟΥ ΕΞΑΝΑΓΚΑΖΟΜΑΣΤΕ ΝΑ ΠΡΟΣΦΥΓΟΥΜΕ ΣΕ ΣΑΣ ΓΙΑ ΝΑ ΠΡΟΛΑΒΟΥΜΕ ΤΙΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΩΣΗΣ ΑΛΛΕΠΑΛΛΗΛΩΝ ΕΠΕΜΒΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΚΕΜΕ (ΑΝΑΤΡΟΠΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ , ΑΥΘΑΙΡΕΤΗ ΠΡΟΣΘΗΚΗ ' ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΩΝ ΟΔΗΓΙΩΝ ' ΑΠΟΛΥΤΩΣ ΑΝΑΙΡΕΤΙΚΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΣΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟ ΙΔΙΟ ΤΕΥΧΟΣ ΓΕΝΙΚΩΝ ΟΔΗΓΙΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ) ΠΟΥ ΗΘΕΛΗΜΕ ΝΑ Η ΟΧΙ , ΣΤΗΡΙΖΟΥΝ ΤΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΕΝΩΣ ΑΠΟΔΕΔΕΙΓΜΕΝΑ ΞΕΠΕΡΑΣΜΕΝΟΥ , ΧΡΕΩΚΟΠΗΜΕΝΟΥ , ΚΑΙ ΑΝΤΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΜΟΝΤΕΛΛΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ .

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΝ
ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΣΤΡΑΤΟΥ 2 ΤΗΛ 844-911
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
Κ ΚΑΣΙΜΗΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
Ε ΣΑΡΙΚΟΥΔΗ

216059.ΥΡΤΗ GR
BOOTH THES GR

ambasciata di a. kumpati

Παρελ-Ρ 8/3
[Signature]

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ
ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ (ΚΕΜΕ)
ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΡΑΞΗ 44

Σήμερα 2 Μαΐου 1984, ημέρα Τετάρτη και ώρα 9.30 πρωινή, το Τμήμα Μέσης Εκπαίδευσης του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμόρφωσης (ΚΕΜΕ) συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (Μεσογειών 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με προεδρεύοντα το Σύμβουλο Β. Ηλ. Σπυρόπουλο . ο οποίος προεδρεύει με εντολή του προέδρου του Τμήματος και αντιπροέδρου του ΚΕΜΕ Φ. Κακριδιά.

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος οι : Δ. Σακιάς, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομαζίδης, Σύμβουλοι Β', Γ. Σκορδύλης, Ειδικός Σύμβουλος, Β. Θεοδορακόπουλος και Κ. Φούσικας, Εισηγητές. Χρέη γραμματέα έκανε η Φιλολόγος Παρασκευή Παπαδημητρίου.

Απουσίαζαν από τη συνεδρίαση οι : Ν. Βαρουχάκης, Σύμβουλος Β', και Κυρ. Κατσιμάνης, Εισηγητής, γιατί είχαν άλλη υπηρεσιακή απασχόληση.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ

1. Οδηγίες διδασκαλίας σχολικού έτους 1984-85.
2. Ανακοινώσεις.

Αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε η προηγούμενη πράξη, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης.

ΘΕΜΑ 1ο : " Οδηγίες διδασκαλίας σχολικού έτους 1984-1985".

Ο Προεδρεύων του Τμήματος τόνισε την ανάγκη να σταλούν έγκαιρα στα Σχολεία οι οδηγίες διδασκαλίας των μαθημάτων για το σχολικό έτος 1984-85 και παρακάλεσε τα μέλη να ετοιμάσουν τις σχετικές εισηγήσεις τους, ο καθένας στην ειδικότητά του , σε όσους αυτό είναι δυνατό, για την επόμενη συνεδρίαση.

ΘΕΜΑ 2ο - Ανακοινώσεις

Ανακοινώθηκαν στο Τμήμα τα παρακάτω έγγραφα με αριθμ. πρωτ.ΚΕΜΕ:

1) 1482/25-4-84	6) 1494/25-4-84
2) 1483/25-4-84	7) 1495/25-4-84
3) 1488/25-4-84	8) 1503/26-4-84
4) 1492/25-4-84	9) 1525/27-4-84
5) 1493/25-4-84	10) 1527/27-4-84

Ο Προεδρεύων του Τμήματος Ηλ. Σπυρόπουλος, εκτός ημερήσιας διάταξης, εισηγήθηκε το θέμα: "Γνωμοδότηση για το προσχέδιο Νόμου γενικής εκπαίδευσης" και είπε:

Το προσχέδιο του Νέου Νόμου για τη γενική εκπαίδευση, που θα αντικαταστήσει το Ν.186/1965, το Ν.309/1970 και το Ν.572/1977 έχει δοθεί από το Υπουργείο σε πολλούς εκπαιδευτικούς και κοινωνικούς φορείς, για ^{να} σημειώσουν τις παρατηρήσεις τους, με τη βοήθεια των οποίων η αρμόδια Ομάδα Εργασίας του Υπουργείου θα προχωρήσει στη σύνταξη του σχεδίου Νόμου. Στάλθηκε και στο ΚΕΜΕ αντίγραφο του προσχεδίου αυτού, χωρίς όμως έγγραφο που να καλεί το ΚΕΜΕ να διατυπώσει παρατηρήσεις. Μάλιστα, τόσο ο Πρόεδρος του ΚΕΜΕ κ. Π. Σακελλαρίδης όσο και ο Αντιπρόεδρος κ. Φ. Κακριδής έχουν τη γνώμη ότι το ΚΕΜΕ, σε ειδική συνεδρίαση της Ολομέλειας, θα γνωμοδοτήσει στην επόμενη φάση, όταν σταλεί το σχέδιο Νόμου.

Όμως σε πρόσφατη σύσκεψη στο γραφείο του Υφυπουργού κ. Πέτρου Μώραλη, στην οποία ήταν παρόντες και οι συνάδελφοι κ.κ. Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος και Β. Θεοδωρακόπουλος, ο κ. Υφυπουργός εξέφρασε την επιθυμία να έχει τη γνώμη του Τμήματος για ό,τι αφορά τα άρθρα που κάνουν λόγο για το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Βέβαιο το ΚΕΜΕ, ως υπεύθυνο συμβουλευτικό όργανο του Υπουργείου, έχει υποχρέωση να δει το προσχέδιο Νόμου στο σύνολό του, να γνωμοδοτήσει "έφ' όλης της ύλης", και φυσικά η γνωμοδότηση μόνο για το κεφάλαιο που αφορά το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο είναι δυνατό να κριθεί ότι προέρχεται από στενόκαρδα και ιδιοτελή κριτήρια, αφού είναι το κεφάλαιο που αμεσότερα μας ενδιαφέρει. Γι' αυτό θέλω να ειπωθεί ξεκάθαρα ότι

όλα τα μέλη του Τμήματος έχουν την πρόθεση να συζητήσουν το προσχέδιο Νόμου στο σύνολό του, για μας όλα τα άρθρα που αφορούν την ελληνική γενική εκπαίδευση στο σύνολό της. Με δεδομένα όμως: α) Τον προγραμματισμό από το Προεδρείο του ΚΕΜΕ της συζήτησης για το σύνολο του Νόμου, όταν αυτός έρθει ως σχέδιο, από την Ολομέλεια, β) την επιθυμία του κ. Υφυπουργού να έχει, σ' αυτό κιάλας το στάδιο, γνωμοδότηση για τα άρθρα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου από υπεύθυνους συμβούλους που η θητεία τους στο ΚΕΜΕ τους έχει πλουτίσει με εμπειρίες που θα βοηθήσουν τη Διοίκηση ήδη το σχέδιο Νόμου να παρουσιάσει όσο γίνεται πληρέστερο, σαφέστερο και καλύτερο το κεφάλαιο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, προτείνω στο Τμήμα να ορίσουμε για την επόμενη συνεδρία τη γνωμοδότησή μας για τα άρθρα 67-79του προσχεδίου Νόμου. Πριν όμως εισαχθεί το θέμα στην ημερήσια διάταξη, θεωρώ απαραίτητο να ακουστούν οι απόψεις όλων των συναδέλφων και τελικά, αν χρειαστεί, αργότερα από ψηφοφορία να αποφασιστεί αν κρίνεται σκόπημη ή όχι η γνωμοδότηση του Τμήματος για το μέρος του προσχεδίου του Νόμου για την γενική εκπαίδευση που αφορά το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Στη συνέχεια ο Σύμβουλος Φ. Βώρος πήρε το λόγο και είπε: Η γνώμη μου είναι ότι στο προφορικό αίτημα να διατυπώσουμε απόψεις για ένα μόνο κεφάλαιο του προσχεδίου (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο) η πιο σωστή αντίδραση είναι γνωμοδότηση για όλο το προσχέδιο.

Οι λόγοι:

α) Οι ασχολίες μας και τα διαφέροντά μας καλύπτουν όλη την Εκπαίδευση (πρωτο-δευτεροβάθμια) και έχουμε να πούμε μερικές παρατηρήσεις που δεν μπορούν να πουν οι διάφοροι φορείς, γιατί είμαστε "θεατές" του έργου τους και δέκτες των μηνυμάτων (με μια ειδική πείρα 8 χρόνων)

β) Δεν είναι άφογη η στάση μας αν περιοριστούμε στο κεφάλαιο που μας αφορά: θα μιλήσουμε κάπου εκεί και για "τακτοποίηση" των παρόντων: προσωπικά αδυνατώ να μετάσχω για λόγους υποκειμενικούς και αντικειμενικούς. Μπορώ να παρακάμψω τους υποκειμενικούς προτείνοντας λύση άλλη εκτός από "αυτόματη ένταξη των παρόντων στο νέο θεσμό". Πώς να παρακάμψω όμως τους αντικειμενικούς, όταν νομίζω ότι θα είναι προκαταβολικά βάρος δυσβάσταχτο για το νέο θεσμό η κατάληξή του από το σημερινό προσωπικό του ΚΕΜΕ άρθρο;

γ) Φρονώ, τέλος, ότι δεν είναι νοητό να μιλήσουμε για το "επιτελικό όργανο" χωρίς να αναφερθούμε στο στράτευμα και την αγωγή του. Πώς να φανταστώ ένα "επιτελικό όργανο" χωρίς λ.χ. αναφορά στους σκοπούς της εκπαίδευσης που πρόκειται αυτό να υπηρετήσει; Συγκεκριμένα: μπορείτε να σχολιάσετε σεις τα άρθρα ~~7~~6 και πέρα χωρίς να περάσετε από το 1; Εγώ δηλώνω αδυναμία.

δ) Ευνόητο ότι θα παρακολουθήσω τις συνεδριάσεις και θα συμβάλω σε επιμέρους "βελτιώσεις" (κατά τη γνώμη μου), αν η πλειοψηφία κρίνει ότι μπορεί να επιληφθεί ενός μόνον κεφαλαίου του προσχεδίου ως ένας φορέας βάσης.

Ακολούθησε συζήτηση, μετά την οποία ο Προεδρεύων έθεσε σε ψηφοφορία τις παρακάτω τρεις προτάσεις:

1η: Να συζητηθεί το προσχέδιο Νόμου στο σύνολό του.

2η: Να συζητηθεί μόνο το Κεφάλαιο για το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

3η: Να αναβληθεί η συζήτηση και να γίνει, όταν σταλεί το Σχ.

Νόμου.

Η ψηφοφορία έχει ως εξής:

Ι. Σκορδύλης:	2η πρόταση
Δ. Τομπαΐδης	"
Στ. Παπασημακόπουλος	"
Α. Αδαμόπουλος	"
Ν. Παπαδόπουλος	"
Φ. Βώρος	1η πρόταση
Δ. Σακκάς	2η "
Ηλ. Σπυρόπουλος	2η "

Το Τμήμα με ψήφους 7, έναντι 1, δέχεται τη 2η πρόταση και αποφασίζει να εισαχθεί για συζήτηση το θέμα στη συνεδρίαση της Δευτέρας (7-5-1984).

Στο σημείο αυτό λύθηκε η συνεδρίαση του Τμήματος.

Ο Προεδρεύων

Ηλ. Σπυρόπουλος

Η Γραμματέας

Π. Παπαδημητρίου

Π ρ ά ξ η 45/1984

Σήμερα 4 Μαΐου 1984, ημέρα Παρασκευή και ώρα 10.30' πρωινή, το Τμήμα Μέσης Εκπαίδευσης του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμόρφωσης (ΚΕΜΕ) συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής με προεδρεύοντα το Σύμβουλο Β' Ηλ. Σπυρόπουλο, ο οποίος προεδρεύει με εντολή του Προέδρου του Τμήματος Φ. Κακριδή.

Στη συνεδρίαση ελαβαν μέρος οι : Δ. Σακκάς, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ, Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές. Χρέη γραμματέα έκανε η φιλόλογος Παρασκευή Παπαδημητρίου.

Απουσίαζαν από τη συνεδρίαση οι : Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος, και Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', γιατί είχαν άλλη υπηρεσιακή απασχόληση.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ

1. Οδηγίες διδασκαλίας σχολικού έτους 1984 - 1985.
2. Σεμινάρια περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στη Θεσσαλονίκη.
Εισηγητής : Ηλ. Σπυρόπουλος.
3. Γνωμοδότηση για το σχέδιο Π.Δ. "Σύσταση συμβουλίων επιλογής των Συμβούλων επανάκρισης για ανανέωση της θητείας τους και για πειθαρχικά και θέματα υπηρεσιακής κατάστασης αυτών".
Εισηγητές : Δ. Σακκάς και Β. Θεοδωρακόπουλος.
4. Αποστολή στη Διοίκηση των αναλυτικών προγραμμάτων σχολικού έτους 1984 - 1985. Εισηγητής : Δ. Σακκάς.
5. Ανακοινώσεις.

Αφού διαπιστώθηκε η απαρτία του Τμήματος και επικυρώθηκε η προηγούμενη πράξη, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης.

Θ Ε Μ Α 1ο : Οδηγίες διδασκαλίας σχολικού έτους 1984-85.

Ο εισηγητής του ΚΕΜΕ Κ. Φούσκας για το μάθημα των Θρησκευτικών είπε :

1. Για τις τάξεις Α', Β', Γ' Γυμνασίου και Α' και Β' Λυκείου οι οδηγίες διδασκαλίας στο μάθημα των Θρησκευτικών θα είναι οι ίδιες, όπως και κατά το σχολ. έτος 1983-84, διορθωμένες όμως για τα τυπογραφικά αβλεπτήματα. Επισυνάπτω αντίγραφο των διορθωμένων οδηγιών.

2. Για τη Γ' τάξη Λυκείου οι οδηγίες θα συνταχθούν και θα σταλούν μόλις εγκριθεί το νέο βιβλίο της τάξεως, το οποίο έχει κιόλας γραφεί και βρίσκεται στο στάδιο της τελικής κρίσεώς του.

Στη συνέχεια ο Β. Θεοδωρακόπουλος για το μάθημα των Λατινικών είπε :

Οι οδηγίες διδασκαλίας του μαθήματος των ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ στην 3η δέσμη της Γ' Λυκείου για το διδ. έτος 1984-85 θα είναι οι ίδιες οι περυσινές. Παραδίδω στον κ. Αδαμόπουλο το σχετικό κείμενο, που έχουν καταρτίσει οι συγγραφείς του διδακτικού βιβλίου κ.κ. Σαββα-ντίδης και Πασχάλης.

Για τα άλλα μαθήματα οι αρμόδιοι θα εισηγηθούν σε επόμενες συνεδριάσεις.

Θ Ε Μ Α 2ο : Σεμινάρια περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στη Θεσσαλονίκη.

Ο Εισηγητής του θέματος Ηλ. Σπυρόπουλος, Σύμβουλος Β', είπε :

Η Διεύθυνση Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε. του ΥΠΕΠΘ με το έγγραφό της αρ. Γ2/1298/3-5-1984 μας παρακαλεί να γνωμοδοτήσουμε για τη διαδικασία επιλογής 30 καθηγητών που θα λάβουν μέρος στο σεμινάριο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης που θα οργανωθεί από 30-8-84 ως 7-9-84 στη Θεσσαλονίκη. Σχετικά λοιπόν με το θέμα αυτό εισηγούμαι τα εξής:

α) Οι καθηγητές που θα κληθούν, να υπηρετούν για το σχ. έτος 1984-5 σε σχολεία Β. Ελλάδας (Μακεδονίας - Θράκης) και να έχουν υποβάλει αίτηση συμμετοχής ως τις 18-5-84.

β) Να προτιμηθούν οι καθηγητές που ι) γνωρίζουν ξένη γλώσσα και ιι) Έχουν κατά οποιαδήποτε τρόπο ασχοληθεί ήδη με θέματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

γ) Σε περίπτωση που από κάποια Διεύθυνση Μ.Ε. (ή από κάθε γραφείο Μ.Ε.) δεν υπάρχει παρά 1 μόνο αίτηση, ο καθηγητής που την υπέβαλε γίνεται δεκτός χωρίς άλλη διαδικασία. Εξαιρετικά για την περιοχή Θεσ/νίκης αν από κάποιο γραφείο ^{Μ.Ε.} δεν υπάρχουν παρά μόνο 2 αιτήσεις, θα γίνουν δεκτοί οι καθηγητές που υπέβαλαν αίτηση χωρίς άλλη διαδικασία.

δ) Σε περίπτωση που από κάποια Διεύθυνση Μ.Ε. (ή γραφείο Μ.Ε.) υποβληθούν αιτήσεις περισσότερες από όσες αναφέρει η προηγούμενη παράγραφος, θα γίνει κλήρωση, κατά την οποία θα ληφθούν υπόψη : 1) Ο αριθμός των θέσεων που θα μείνουν κενές ύστερα από την κατάληψη των θέσεων με βάση την παρ. γ, ιι) Ο αριθμός των αιτήσεων που υποβλήθηκαν από κάθε Δ/ση Μ.Ε. (ή γραφείο Μ.Ε.).

ε) Η Επιτροπή κρίσης καλό είναι να είναι τριμελής, με Πρόεδρο τον υπεύθυνο της Ομάδας Εργασίας για την περιβαλλοντική εκπαίδευση που συγκρότησε το ΥΠΕΠΘ ύστερα από εισήγηση του ΚΕΜΕ, και μέλη:

1. Το Διευθυντή Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε. του ΥΠΕΠΘ και
  2. Εκπρόσωπο της ΟΛΜΕ. Χρήη γραμματέα μπορεί να ανατεθούν στο κ. Θ. Πούλο, της Δ/σης Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε.
- Το Τμήμα, ύστερα από διεξοδική συζήτηση, αποφαινεται ομόφωνα, δέχεται την εισήγηση του κ. Ηλ. Σπυρόπουλου στο σύνολό της.

ΘΕΜΑ 3ο : Γνωμοδότηση για το σχέδιο Π.Δ. "Σύσταση συμβουλίων επιλογής των Σχολικών Συμβούλων, επανάκρισης για ανανέωση της θητείας τους και για πειθαρχικά και θέματα υπηρεσιακής κατάστασεως αυτών.

Οι εισηγητές του θέματος Δ. Σακκάς και Β. Θεοδωρακόπουλος έθεσαν υπόψη του Τμήματος την κοινή εισήγησή τους που έχει ως εξής:

Η Δ/νση Διοικητικού του ΥΠΕΠΘ με το Η/2548/17.4.84 μας στέλνει σχέδιο Π. Δ/τος με το τίτλο "Σύσταση συμβουλίων επιλογής των Σχολικών Συμβούλων, επανάκρισης για ανανέωση της θητείας του και για πειθαρχικά και θέματα υπηρεσιακής κατάστασης αυτών" και μας παρακαλεί να γνωμοδοτήσουμε σχετικά.

Μελετήσαμε το σχέδιο Π. Δ/τος και έχουμε να κάνουμε τις ακόλουθες παρατηρήσεις :

α) Άρθρο 1 παρ. 2 : Τα συμβούλια να είναι 5μελή και όχι 7μελή.

Να μειωθούν δηλαδή τα τρία μέλη διδακτικού επιστημονικού προσωπικού (Δ.Ε.Π.) των Α.Ε.Ι. από τρία σε ένα μόνο, γιατί δεν κρίνεται ορθόδοξο να πλεονάζουν οι πανεπιστημιακοί δάσκαλοι σε ένα συμβούλιο για εκπαιδευτικούς. Επίσης στην περίπτωση (γ) να προστεθεί η φράση "ή Εισηγητές του ΚΕΜΕ με 1ο βαθμό".

β) Άρθρο 4 παρ. 3 ε' : Η φράση "Αντίγραφο δεύτερου πτυχίου" να αναδιατυπωθεί, γιατί είναι ενδεχόμενο να υπάρχουν περισσότερα από δύο πτυχία.

γ) Διατυπώνουμε επιφυλάξεις για το αν η εξουσιοδοτική διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 17 του Ν. 1304/82 επιτρέπει να περιληφθούν στο Δ/γμα αυτό και διατάξεις πειθαρχικού περιεχομένου.

Ως προς το λοιπό περιεχόμενο του σχεδίου συμφωνούμε και δεν έχουμε να κάνουμε άλλη παρατήρηση.

Ακολούθησε διεξοδική συζήτηση μεταξύ των μελών του Τμήματος.

Ειδικότερα ο Σύμβουλος Ν. Παπαδόπουλος είπτε:

"Σχετικά με το άρθρο 1 παρ. 2 προτείνω ο καθηγητής ΑΕΙ να είναι κατά προτίμηση από τις ειδικότητες κατά την εξής σειρά : Παιδαγωγικής, Ψυχολογίας, Κοινωνιολογίας. Οι επιστήμες του ανθρώπου και οι κοινωνικές επιστήμες δεν μπορεί παρά να έχουν προτεραιότητα σε τέτοιου είδους Συμβούλια".

Τελικά το Τμήμα, αφού έλαβε υπόψη του:

α) Το σχέδιο Π. Δ/τος με το τίτλο "Σύσταση συμβουλίων επιλογής των Σχολικών Συμβούλων, επανάκρισης για ανανέωση της θητείας του και για πειθαρχικά και θέματα υπηρεσιακής κατάστασης αυτών", το οποίο διαβιβάστηκε με το έγγραφο Η/2548/17-4-84 της Δ/νσης Διοικητικού του ΥΠΕΠΘ,

β) Την κοινή εισήγηση των : Δ. Σακκά και Β. Θεοδορακόπουλου, και

γ) Τη συζήτηση, που έγινε μεταξύ των μελών του,

α π ο φ α σ ί ζ ε ι ο μ ό φ ω ν α :

Γνωμοδοτεί καταφατικά στο σχέδιο Π. Δ/τος με τις ακόλουθες παρατηρήσεις - προτάσεις :

1. Η σύνθεση των Συμβουλίων της παρ. 2 του άρθρου 1 να είναι η ακόλουθη :

α) Ένας δικαστικός (όπως στο σχέδιο)

β) Ένα μέλος ΔΕΠ Α.Ε.Ι.

γ) Δύο Σύμβουλοι Α' ή Β' του ΚΕΜΕ ή δύο Εισηγητές του ΚΕΜΕ με 1ο βαθμό.

δ) Δύο Σ. Σύμβουλοι.

ε) Ένας εκπρόσωπος συνδικαλιστικών οργανώσεων (όπως στο σχέδιο).

2. Άρθρο 4 παρ. 3 ε' : Η φράση "Αντίγραφο δεύτερου πτυχίου" να αναδιατυπωθεί, γιατί είναι ενδεχόμενο κάποιος να έχει περισσότερα πτυχία.

3. Άρθρο 6 παρ. 1 δ' : Να οριστεί ότι ως "ίδια περιφέρεια" λογίζεται ολόκληρη η τ. Διοίκηση πρωτεύουσας και ο τώως Δήμος Θεσσαλονίκης.

4. Άρθρο 6 παρ. 3 : Να διαγραφεί το τελευταίο εδάφιο και να οριστεί ότι κριτήρια για τις μεταθέσεις είναι : α) ο χρόνος υπηρεσίας σε θέση Σ.Σ., β) η υπηρεσία σε θέση Σ.Σ. που έχει διανυθεί σε άλλη πόλη και γ) ο χρόνος συνολικής υπηρεσίας.

Θ Ε Μ Α 4ο : Αποστολή στη Διοίκηση αναλυτικών προγραμμάτων σχολικού έτους 1984 - 5.

Ο εισηγητής στο θέμα κ. Δ. Σακκάς είπε τα εξής : Σε διάφορες πράξεις του τελευταίου τριμήνου υπάρχουν οι εισηγήσεις του Τμήματος για τα αναλυτικά προγράμματα Γυμνασίου και Λυκείου που θα ισχύσουν το σχολ. έτος 1984-5. Τις πράξεις αυτές τις έχω συγκεντρώσει σε φάκελο για να τις αποστείλουμε στη Διοίκηση. Σύμφωνα με τις πράξεις μας αυτές ισχύουν τα εξής κατά μάθημα :

Θρησκευτικά : Στο Γυμνάσιο και τις τάξεις Α' και Β' Λυκείου θα ισχύσουν τα ίδια προγράμματα που ισχύουν και αυτό το σχολ. έτος. Για τη Γ' Λυκείου έχει γραφεί καινούργιο βιβλίο, που όμως δεν κρίθηκε ακόμα. Αν εγκριθεί το βιβλίο θα ισχύσει για την τάξη αυτή νέο αναλυτικό πρόγραμμα, διαφορετικά θα ισχύσει το παλιό (πρ. 12/30-1-84).

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία : Σ' όλες τις τάξεις του Γυμνασίου και του Λυκείου θα ισχύσουν τα ίδια αναλυτικά προγράμματα με τις μεταβολές που αναφέρονται στις πράξεις του Τμήματος 20/22-2-84 και 23/29-2-84.

Νεοελληνική Γλώσσα και Γραμματεία : Στην Α' και Β' τάξη Γυμνασίου θα ισχύσει νέο αναλυτικό πρόγραμμα στη Γλωσσική διδασκαλία (πρ. 12/30-1-84 και 28/16-3-84). Άλλη μεταβολή δεν επέρχεται.

Λατινικά : Θα ισχύσει το ίδιο αναλυτικό πρόγραμμα (πρ. 12/30-1-84).

./.

Ιστορία : Το πρόγραμμα της Β' Λυκείου θα ισχύσει ως τον Ιανουάριο του 1985. Από τότε και στο εξής θα ισχύσει νέο αναλυτικό πρόγραμμα. Αυτή τη στιγμή το νέο βιβλίο συγγράφεται.

Για το μάθημα Εισαγωγή στις ιστορικές σπουδές αναμένεται απόφαση της Διοίκησης. Αν ανατυπωθεί το βιβλίο που χρησιμοποιείται σήμερα, θα ισχύσει το ίδιο αναλυτικό πρόγραμμα. Αν γραφεί νέο βιβλίο, θα ισχύσει νέο αναλυτικό πρόγραμμα (πρ. 7/18-1-84 και 12/30-1-84).

Στην Α' Λυκείου θα ισχύσει το πρόγραμμα που περιγράφεται στο ακόλουθο σημείωμα που κατέθεσε ο ειδικός για το θέμα Σύμβουλος κ. Φαν. Βώρος:

Αναλυτικό Πρόγραμμα Ιστορίας Α' Γενικού Λυκείου.

Στις πράξεις : 32/1983, 33/1983 και 38/1983 έχει καταχωριστεί γενική περιγραφή του προγράμματος ιστορίας για την α' τάξη του Γενικού Λυκείου καθώς και ανάθεση συγγραφής του αντίστοιχου βιβλίου.

Αναλυτικά το πρόγραμμα διαμορφώνεται ως εξής (τώρα που το ένα μέρος της συγγραφής έχει κιόλας προωθηθεί στον ΟΕΔΒ και το άλλο ακολουθεί):

A. Ιστορία του Ανθρώπινου Γένους (για το α' τετράμηνο):

1. Σπουδάζοντας το παρελθόν.
2. Οι άνθρωποι πριν από τις τεχνολογικές επαναστάσεις.
3. Η γεωργική επανάσταση.
4. Η βιομηχανική επανάσταση.
5. Η επανάσταση της υψηλής τεχνολογίας.
6. Ατενίζοντας το μέλλον : Προβληματισμοί για το μέλλον μας.

B. Ιστορία του Νεοελληνικού Κράτους (με αναφορές και στην παρόλληλη ιστορία του κόσμου):

1. Εισαγωγή : πλαίσια της ελληνικής και της παγκόσμιας ιστορίας.
2. Η πάλη των Ελλήνων για πολιτική ανεξαστησία (από τον Καποδίστρια ως το β' μισό του 20ού αιώνα).

- 3. Η πάλη των άλλων λαών για την ανεξαρτησία τους : ακμή και παρακμή της ευρωπαϊκής κυριαρχίας στον κόσμο.
- 4. Η ελληνική προσπάθεια για οικονομική ανεξαρτησία.
- 5. Η προσπάθεια των άλλων λαών για οικονομική ανεξαρτησία : ακμή και παρακμή της ευρωπαϊκής οικονομικής ηγεμονίας.

Στα άλλα αναλυτικά προγράμματα Ιστορίας δεν επέρχεται καμιά μεταβολή (πρ. 12/30-1-84).

Στοιχεία δημοκρατικού πολιτεύματος Γ' Γυμνασίου και Αρχές πολιτικής
Επιστήμης - Στοιχεία Δημοκρατικού Πολιτεύματος της Γ' Λυκείου :

Θα ισχύσουν τα αναλυτικά προγράμματα σχολ. έτους 1983-4 (πρ. 12/30.1.84

Φιλοσοφικά : Ισχύει νέο αναλυτικό πρόγραμμα (περιέχεται στην πράξη 34/30-3-84).

Ψυχολογία : Αφού ανατυπώνεται το παλιό βιβλίο, θα ισχύσει το ίδιο αναλυτικό πρόγραμμα (και όχι αυτό που προτείνεται με την πράξη 25/7.3.84).

Μαθηματικά : Τα αναλυτικά προγράμματα παραμένουν τα ίδια. Ως προς το διατιθέμενο χρόνο για τη διδασκαλία του κάθε κλάδου επέρχεται η εξής μεταβολή: Στη Γ' Λυκείου Α' δέσμης οι ώρες διδασκαλίας από την αρχή του διδακτικού έτους θα είναι : 'Αλγεβρα 3 και Ανάλυση 5 (πρ. 12/16-2-84).

Κοσμογραφία : Για το σχ. έτος 1984-5 θα ισχύσει το ίδιο αναλυτικό πρόγραμμα (πρ. 34/30-3-84). Το Τμήμα με την πράξη του 37/6-4-84 εισηγείται να αλλάξει ο τίτλος του μαθήματος και να αντικατασταθεί με τον τίτλο "Στοιχεία Αστρονομίας και Διαστημικής" και να ισχύσει νέο αναλυτικό πρόγραμμα για το μάθημα από το σχολ. έτος 1985 - 6.

Μαθήματα του κλάδου Α4 : Θα ισχύσουν τα προγράμματα σχολ. έτους " 1983-4. Ειδικά για τη Γεωγραφία στις τάξεις Β' και Γ' Γυμνασίου θα ισχύσει : το πρόγραμμα της Γεωγραφίας της Ελλάδας στη Β' τάξη και το πρόγραμμα της Γεωγραφίας της Ευρώπης στη Γ' τάξη.

Στην Α' Λυκείου θα διδασχτεί η Γεωλογία - Ορυκτολογία ολόκληρο το σχολ. έτος και γι' αυτό καταργείται η Οικονομική Γεωγραφία (πρ. 34/30-3-84).

Ξένη Γλώσσα : Θα ισχύσουν ίδια αναλυτικά προγράμματα πρ. 27/14-3-84. Μεταβολή επέρχεται μόνο στο πρόγραμμα της Ε' δέσμης (πρ. 16/10-2-84).

Φυσική Αγωγή : Ισχύει το ίδιο αναλυτικό πρόγραμμα (πρ. 34/30-3-84).

Καλλιτεχνικά : Θα ισχύσει το ίδιο αναλυτικό πρόγραμμα (πρ. 34/30-3-84).

Μουσική : Θα ισχύσει το ίδιο αναλυτικό πρόγραμμα (πρ. 12/30-1-84).

Οικιακή Οικονομία : Για τις τάξεις Β' και Γ' Γυμνασίου θα ισχύσει το ίδιο αναλυτικό πρόγραμμα (πρ. 12/30-1-84).

Για την Α' τάξη Γυμνασίου, ύστερα από την έγκριση του νέου βιβλίου από το ΚΕΜΕ (πρ. του Τμήματος 31/23-3-84) και την προώθηση του βιβλίου για εκτύπωση, θα ισχύσει νέο αναλυτικό πρόγραμμα που περιλαμβάνεται στην πράξη του Τμήματος 79/16-9-83.

Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός : Στο Γυμνάσιο θα ισχύουν τα ίδια προγράμματα (πρ. 35/2-4-84). Για το αναλυτικό πρόγραμμα ΣΕΠ Λυκείου ο αρμόδιος στο θέμα κ. Βάζος κατέθεσε το ακόλουθο σημείωμα:

ΘΕΜΑ: "Αναλυτικά Προγράμματα Σ.Ε.Π. Α' και Β' τάξεων Γενικού Λυκείου".

Σχετικά με την ανατύπωση των Α.Π. Σ.Ε.Π. Α' και Β' τάξεων Γεν. Λυκείου, επιθυμώ να σας υπενθυμίσω ότι ο θεσμός εφαρμόζεται στο Β' τετράμηνο του σχολικού έτους και η ανατύπωσή τους μπορεί να γίνει αφού αξιολογηθεί η πειραματική τους εφαρμογή.

Τα ερωτηματολόγια που έχουν σταλεί στα σχολεία, θα επιστραφούν στο ΚΕΜΕ μέχρι το τέλος Ιουνίου 1984.

Η αξιολόγηση θα αποπερατωθεί μέχρι τέλος Σεπτεμβρίου και οι τυχόν διορθώσεις - βελτιώσεις θα γίνουν μέχρι 15 Οκτωβρίου.

Αφού εγκριθούν τα Α.Π. από το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ, θα σταλούν στο τυπογραφείο το αργότερο τέλος Οκτωβρίου 1984.

Επειδή πρόκειται για ανατύπωση και η μέθοδος εκτύπωσης που χρησιμοποιούμε στα Αν. Προγράμματα είναι η φωτογράφιση - OFFSET είναι δυνατόν να εκτυπωθούν εντός του μηνός Νοεμβρίου και η αποστολή τους στα σχολεία να γίνει το αργότερο στα τέλη Νοεμβρίου 1984.

Η εφαρμογή του θεσμού στις Α' και Β' τάξεις του Γεν. Λυκείου θα αρχίσει την 1η Φεβρουαρίου 1985.

Κοινωνιολογία : Θα ισχύσει το πρόγραμμα που περιλαμβάνεται στην πράξη 25/7-3-84.

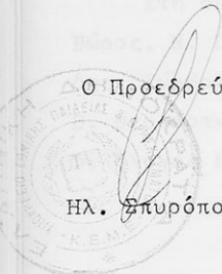
Πολιτική Οικονομία και αναλυτικά προγράμματα των μαθημάτων της Ε' δέσμης δεν επέρχεται καμιά μεταβολή, εκτός από εκείνη που αναφέρθηκε προηγουμένως στο μάθημα των Ξένων Γλωσσών.

Θ Ε Μ Α 5ο : Ανακοινώσεις.

- Ανακοινώθηκαν στο Τμήμα τα παρακάτω έγγραφα με αριθμ. πρωτ. ΚΕΜΕ.
1) 1541/30-4-84	,	2) 1542/30-4-84
3) 1543/30-4-84	,	4) 1544/30-4-84
5) 1547/30-4-84	,	6) 1548/30-4-84

Επίσης έγγραφο του Προέδρου της Ομάδας Σ.Ε.Π. Γ. Βάζου με αριθμ. πρωτ. 140/2-5-84.

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης και λύθηκε η συνεδρίαση του Τμήματος.

Ο Προεδρεύων

Ηλ. Σπυρόπουλος

Η Γραμματέας

Παπαδημητρίου

Παρ. Παπαδημητρίου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ (ΚΕΜΕ)
ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΠΡΑΞΗ 46/1984

Σήμερα 7 Μαΐου 1984, ημέρα Δευτέρα και ώρα 9 πωϊνή, το Τμήμα Μέσης Εκπαιδύσεως του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως (ΚΕΜΕ) συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με προεδρεύοντα το Σύμβουλο Β' Ηλ. Σπυρόπουλο, ο οποίος προεδρεύει με εντολή του προέδρου του Τμήματος Φ. Κακριδή.

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος οι: Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Ταμπάδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδύλης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμίνης, Β. Θεοδωρακόπουλος και Κ. Φούσκας, Εισηγητές. Χρέη γραμματέα έκανε η Φιλόλογος Παρασκευή Παπαδημητρίου.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

ΘΕΜΑ 1ο - Διαδικασία κρίσης βιβλίου Γεωγραφίας Γ' Γυμνασίου. Εισηγητές Φ. Βώρος, Α. Αδαμόπουλος.

ΘΕΜΑ 2ο - Γνωμοδότηση για το προσχέδιο Νόμου: "Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης". Εισηγήτης Β. Θεοδωρακόπουλος.

Αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε η προηγούμενη πράξη, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της ημερήσιας διατάξεως.

ΘΕΜΑ 1ο

Η συζήτηση του θέματος αυτού αναβλήθηκε για την επόμενη συνεδρίαση, γιατί δεν προσήλθαν οι κριτές του βιβλίου να εκθέσουν στο Τμήμα τις παρατηρήσεις τους για το κρινόμενο βιβλίο.

ΘΕΜΑ 2ο

Σύμφωνα με την απόφαση του Τμήματος κατά τη συνεδρίαση της 2ας Μαΐου 1984 να συζητηθεί μόνο το κεφάλαιο του προσχεδίου Νόμου για τη Γενική Εκπαίδευση, που αφορά το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, άρχισε η συζήτηση, κατά την οποία εξετάστηκαν τα άρθρα 67, 68 και 69.

Μετά την εξέταση των άρθρων αυτών διακόπηκε η συζήτηση για να συνεχιστεί στην επόμενη συνεδρίαση.

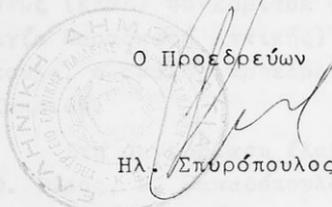
Ο Προεδρεύων

Η Γραμματέας

Μαυραδάκη Μηνίκα

Ηλ. Σπυρόπουλος

Παρ. Παπαδημητρίου

ΕΠΙΛΟΓΗ ΜΕΤΕΠΙΣΤΑΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ

1. Διαδικασία κρίσης βιβλίων Γενικής Π' Γενικής.
2. Συνέλευση της επιτροπής για το προσχέδιο νόμου «Πρόσβαση και λειτουργία της Παιδαγωγικής και Εκπαιδευτικής Βιβλιοθήκης».
Εισηγητής : Ηλ. Σπυρόπουλος, Β. Χαλαρακόπουλος.
3. Διαδικασία στην κρίση της πράξης 102/1781 (1984) για τα βιβλία του εκδότη Δαρ. Διαδικασία.
Εισηγητής : Γρ. Παπαδημητρίου.

Από συνεδρίαση της 11ης Μαΐου 1984 του Τμήματος και συνεδρίαση 11ης Μαΐου 1984 της Επιτροπής για το προσχέδιο νόμου «Πρόσβαση και λειτουργία της Παιδαγωγικής και Εκπαιδευτικής Βιβλιοθήκης».

ΘΕΜΑ 3ο

Για τη συζήτηση του θέματος αυτού προέβλεπε η προκήρυξη του Τμήματος ο ένας από τους δύο κριτές του βιβλίου «Α. Παπαδημητρίου, εκδοτικός οίκος και των βιβλίων κριτής του Χ. Βακαλά, ο οποίος έλαβε μέρος του Τμήματος την κοινή εισήγησή τους, που έχει ως εξής:

Πράξη 47/1984

Σήμερα 9 Μαΐου 1984, ημέρα Τετάρτη και ώρα 9 πρωινή, το Τμήμα Μέσης Εκπαίδευσης του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμόρφωσης (ΚΕΜΕ) συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με προεδρεύοντα το Σύμβουλο Β' Ηλ. Σπυρόπουλο, ο οποίος προεδρεύει με εντολή του προέδρου του Τμήματος Φ. Κακριδή.

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος οι : Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδιός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος και Κ. Φούσας, Εισηγητές. Χρήη γραμματέα έκανε η φιλόλογος Παρασκευή Παπαδημητρίου.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ

1. Διαδικασία κρίσης βιβλίου Γεωγραφίας Γ' Γυμνασίου.
2. Συνέχεια της συζήτησης για το προσχέδιο Νόμου : "Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης".
Εισηγητές : Ηλ. Σπυρόπουλος, Β. Θεοδωρακόπουλος.
3. Διευκρίνιση στην απόφαση της πράξης 102/1983 (θέμα 4ο), για τα βιβλία του εκδότη Δημ. Μιχαλόπουλου.
Εισηγητής : Στ. Παπασημακόπουλος.

Αφού διαπιστώθηκε η απαρτία του Τμήματος και επικυρώθηκε η προηγούμενη πράξη, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης.

Θ Ε Μ Α 1ο : Διαδικασία κρίσης βιβλίου Γεωγραφίας Γ' Γυμνασίου.

Για τη συζήτηση του θέματος αυτού προσήλθε στη συνεδρίαση του Τμήματος ο ένας από τους δύο κριτές του βιβλίου ο Δ. Παπανικολάου, ως αντιπρόσωπος και του άλλου κριτή του Χ. Καταγά, ο οποίος έθεσε υπόψη του Τμήματος την κοινή εισήγησή τους, που έχει ως εξής:

ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
"ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ"
των Σ. Παπασημακόπουλου και Σ. Ορεινού

Με την απο 15/4/1983 απόφαση του Υφυπουργού Παιδείας (Φ. 211.13/12/Γ²/967) ανατέθηκε στους Γ. Πλουμίδη, Χ. Καταγά και Δ. Παπανικολάου η κρίση του διδακτικού βιβλίου Γεωγραφία της Ευρώπης των Σ. Παπασημακόπουλου, Κ. Μαράκη, Σ. Ορεινού. Λόγω διαφόρων προβλημάτων στην μεν επιτροπή κρίσης, δεν συμμετείχε ο κ. Γ. Πλουμίδης στη δε συγγραφή τελικά δεν συμμετείχε η κ. Κ. Μαράκη.

Το κείμενο του βιβλίου που μας παραδόθηκε τον Οκτώβριο του 1983 ήταν ένα αρχικό κείμενο που σε καμιά περίπτωση δεν μπορούσε να θεωρηθεί έτοιμο και κατάλληλο για εκτύπωση και τούτο διότι:

- 1) Δεν ήταν όλο γραμμένο με την (δια φιλοσοφία δεδομένου ότι ενώ η νότια και η μέση Ευρώπη ήταν γραμμένες κατα μεγάλες γεωγραφικές ενότητες η βόρεια Ευρώπη ήταν γραμμένη (απο την κ. Μαράκη) κατα χώρα, 2) Ηταν ανισοβαρές με πολλά στοιχεία για ορισμένες χώρες και λίγα ή καθόλου σε άλλες, 3) Το πρώτο μέρος που εξετάζει την Ευρώπη απο γεωρυσική άποψη ήταν και σαν δομή και σαν περιεχόμενο ακατάλληλο με λάθη και ελλείψεις και χρειαζόταν ξαναγράψιμο, 4) Ορισμένα σημεία στο κείμενο και στις εικόνες μπορούσαν να θεωρηθούν σαν μην αντικειμενικά στο θέμα της παρουσίας της οικονομίας στις χώρες με ελεύθερο-μικτό σύστημα και στις χώρες με σοσιαλιστικό σύστημα 5) Υπήρχε πλήθος λαθών τόσο συντακτικού όσο και ορθογραφίας, 6) Υπήρχε πλήθος, εικόνων απο τις οποίες έπρεπε να γίνει επιλογή των πλέον κατάλληλων και απαραίτητων.

Μετα τη συνάντηση της επιτροπής με τους συγγραφείς και την διευκρίνιση ότι οι παρατηρήσεις της επιτροπής θα ληφθούν υπόψη για τη διαμόρφωση του τελικού κειμένου του βιβλίου, άρχισε μια επικοδομητική συνεργασία που αφού εξέτασε τις γενικές παρατηρήσεις ως προς τη δομή του βιβλίου, την διάταξη της ύλης, το εποπτικό υλικό, την σύνδεση κειμένου-ασκήσεων κλπ. προχώρησε σε διαδοχικές συνεδριάσεις, που έγιναν στο διάστημα Οκτώβριος 1983 - Μάρτιος 1984, σε λεπτόμερη εξέταση του κειμένου και των τμημάτων που ξαναγράφηκαν (Γεωρυσική εξέταση, Βόρεια Ευρώπη).

Εξετάζοντας το τελικό κείμενο (πριν την διόρθωσή του απο φιλόλογο για συντακτικά-ορθογραφικά λάθη) τον Απρίλιο 1984 πιστεύουμε ότι είναι κατάλληλο για τους μαθητές της Γ' Γυμνασίου και μπορεί να προωθηθεί για εκτύπωση δεδομένου ότι ανταποκρίνεται στις διδακτικές ανάγκες της ύλης της Γεωγραφίας της Ευρώπης αρκετά ικανοποιητικά. Εάν μάλιστα ληφθεί υπόψη το προηγούμενο διδακτικό βιβλίο Γεωγραφίας της Ευρώπης του κ. Ε. Παπάνη, το οποίο είναι πλέον τελείως ανεπαρκές και ακατάλληλο τότε αίρονται και οι όποιες προθέσεις για περαιτέρω βελτίωση του βιβλίου (που όπως είναι φυσικό

περιθώρια για βελτίωση υπάρχουν και θα υπάρχουν και στο μέλλον).

Ιδιαίτερο προσόν του βιβλίου αποτελεί η επιτυχημένη προσπάθεια να μην συσσωρευθεί ένας όγκος στοιχείων για απομνημόνευση στο μαθητή, αλλά να δοθούν βασικές έννοιες και ερεθίσματα για αυτενέργεια και κρίση ώστε να καταστεί ικανός να επεξεργάζεται τα διάφορα γεωγραφικά στοιχεία και να αναζητεί τα αίτια και τους νόμους των διαφόρων σχέσεων και φαινομένων. Έτσι δίνεται σε ικανοποιητικό βαθμό η συνολική εποπτική εικόνα για κάθε γεωγραφική περιοχή-χώρα με τον καθορισμό των φυσικών της πόρων όπως αυτοί προσδιορίζονται από τη γεωλογία, το κλίμα, την βλάστηση κλπ. και με την περιγραφή της μεθοδολογίας αξιοποίησή τους μέσα από το συγκεκριμένο τεχνοκρατικό και οικονομικό-πολιτικό σύστημα που εφαρμόστηκε. Τέλος σημαντική είναι και η προσπάθεια, πολλά θέματα να δοθούν στον μαθητή μέσα από ασκήσεις, εικόνες κλπ. και όχι από το κείμενο, με στόχο ένα πιάδ ελκυστικό βιβλίο.

Ο ρόλος του διδάσκοντα, που θά πρέπει να είναι ειδικός καθηγητής, είναι πολύ σημαντικός και θα πρέπει να δοθούν εκτεταμένες οδηγίες που θα είναι απαραίτητες ιδιαίτερα όταν το μάθημα δεν θα το διδάξουν ειδικοί καθηγητές, δεδομένου ότι το βιβλίο λειτουργεί κύρια μέσα από παρατήρηση-αυζήτηση.

Αθήνα και Πάτρα, 24/5/1984

Τα μέλη της Επιτροπής Κρίσης

Δρ. Χ. Καταργίς

Επικ. Καθηγητής Παν/μίου Πάτρας

Δρ. Δ. Παπανικολάου

Λέκτορας Παν/μίου Αθηνών

Στη συνέχεια τα μέλη του Τμήματος υπέβαλαν ερωτήσεις και ζήτησαν διευκρινίσεις από τον κριτή του βιβλίου, ο οποίος, αφού έδωσε τις σχετικές απαντήσεις, αποχώρησε.

Στο σημείο αυτό τελείωσε η πρώτη φάση της διαδικασίας κρίσης του βιβλίου. Η δεύτερη φάση, που αφορά την κρίση του βιβλίου αυτού, θα γίνει σε επόμενη συνεδρίαση.

Θ Ε Μ Α 2ο : Συνέχεια της συζήτησης για το προσχέδιο Νόμου: "Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης".

Το Τμήμα συνέχισε τη συζήτηση για το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, που είχε διακοπεί στην προηγούμενη συνεδρίαση της 7-5-84 και εξέτασε τα άρθρα 70 και 71.

Η συζήτηση για τα επόμενα άρθρα θα συνεχισθεί στην επόμενη συνεδρίαση της 11-5-84.

Θ Ε Μ Α 3ο : Διευκρίνιση στην απόφαση της πράξης 102/1983 (θέμα 4ο) για τα βιβλία του εκδότη Δημ. Μιχαλδπούλου.

Ο εισηγητής του θέματος Σύμβουλος Στ. Παπασημακόπουλος είπε :

Για το 1462/9-4-1984 έγγραφο του ΥΠΕΠΘ, το οποίο σας διαβιβάζω έχω να εισηγηθώ τα ακόλουθα :

Το Τμήμα στην πράξη αριθ. 102/1983 απέρριψε την εισήγησή μου για την καταλληλότητα, για χρήση των καθηγητών, του βιβλίου Φυσικής Β' και Γ' Γυμνασίου με τίτλο το βιβλίο της Γνώσης". Επειδή όμως η απόρριψη της εισηγήσεως δεν είναι επαρκώς αιτιολογημένη από την μειοψηφία του Τμήματος ο ενδιαφερόμενος επανέρχεται. Προτείνω λοιπόν να συμπληρωθεί η πράξη με πλήρη την αιτιολόγηση της απορρίψεως.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση,

α π ο φ α ί ν ε τ α ι ο μ ό φ ω ν α :

1. Ότι τα βιβλία Φυσικής και Χημείας Β' και Γ' Γυμνασίου του εκδότη Δημ. Μιχαλδπούλου αποκλίνουν από το αναλυτικό πρόγραμμα των αντίστοιχων τάξεων, όπως φαίνεται και από την εισήγηση του Συμβούλου Στεφ. Παπασημακόπουλου, και
2. Ότι τέτοια βιβλία, ανεξάρτητα από την ποιότητά τους, δεν μπορούν να κριθούν χρήσιμα, σύμφωνα με το άρθρο 2, παρ. 5 του Νόμου 186/1975.

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης και λύθηκε η συνεδρίαση του Τμήματος.

Ο Προεδρεύων

Η Γραμματέας

ΗΛ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΡ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΠΡΑΞΗ 48/1984

Σήμερα, 11-5-1984, ημέρα Παρασκευή και ώρα 09.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογειών 396 Αγία Παρασκευή Αττικής). Με εντολή του Προέδρου του Τμήματος κ. Κακριδή προεδρεύει του Τμήματος ο Σύμβουλος κ. Ηλ. Σπυρόπουλος.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Λ. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Γνωμοδότηση για το σχέδιο Π.Δ. "Αύξηση των οργανικών θέσεων διδακτικού προσωπικού Μέσης Γενικής Εκπ/σης". Εισηγητές Δ. Σακκάς και Β. Θεοδωρακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 2ο - Συνέχεια της συζητήσεως για το προσχέδιο Νόμου "Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης". Εισηγητές: Ηλ. Σπυρόπουλος και Β. Θεοδωρακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 3ο - Ανακοινώσεις
- ΘΕΜΑ 4ο - Ανατύπωση τευχών Λύσεων. Εισηγητής Ν. Βαρουχάκης.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

Προτάσσεται το 4ο θέμα.

Ο κ. Ν. Βαρουχάκης λέγει: Εισηγούμαι την ανατύπωση των παρακάτω τευχώσεων Μαθηματικών:

- 1.- Μαθηματικά Β' Λυκείου, Άλγεβρα, Λύσεις των Ασκήσεων
- 2.- Μαθηματικά Ι Γ' Λυκείου, Άλγεβρα, Λύσεις των Ασκήσεων
- 3.- Μαθηματικά Ι Γ' Λυκείου, Αναλυτική Γεωμετρία, Λύσεις των Ασκήσεων
- 4.- Μαθηματικά Ι Γ' Λυκείου, Ανάλυση, Λύσεις των Ασκήσεων
- 5.- Μαθηματικά ΙΙ Γ' Λυκείου, Λύσεις των Ασκήσεων

με τις διορθώσεις που έχουν σημειωθεί στα κατατιθέμενα αντίτυπα.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Ν. Βαρουχάκη και προτείνει να προωθηθούν στην ΟΕΔΒ τα βιβλία Λύσεων για ανατύπωση για το σχ. έτος 1984-85.

ΣΕΜΑ 10

Ο κ. Δ. Σακκάς λέγει: Η Διεύθυνση Διοικητικών Υποθέσεων Γ.Ε. Μέσης Εκπαίδευσης με το έγγραφο της Δ4/315/3-5-84 αποστέλλει στο ΚΕΜΕ 15 αντίγραφα σχεδ. Π.Δ/τος για την αύξηση των οργανικών θέσεων διδακτικού προσωπικού με φωτοαντίγραφο υπηρεσιακού σημειώματος από 9-4-84 της Διευθ. Προσωπικού Μέσης Γεν. Εκπαιδ. του ΥΠΕΠΘ σχετικά με τον τρόπο κατανομής σε κλάδους των θέσεων αυτών (αιτιολογείται σ' αυτό γιατί δεν αυξάνονται οι οργανικές θέσεις του κλάδου Α1) για γνωμοδότηση σύμφωνα με το άρθρο 2 του Ν. 186/75.

Το σχέδιο Π.Δ. δεν παρουσιάζει προβλήματα και εισηγούμαι να γίνει δεκτό όπως έχει.

Ακολούθησε συζήτηση. Κατ' αυτή ο κ. Η. Σπυρόπουλος διερωτήθηκε αν οι αισθητά περισσότερες οργανικές θέσεις που προβλέπονται για τους μαθηματικούς σε σύγκριση με τους φυσικούς οφείλονται σε πραγματικά κενά στον κλάδο των Μαθηματικών ή στην αντιμετώπιση της αδιοριστίας στον κλάδο αυτό. Ο κ. Δ. Σακκάς πρόσθεσε ότι, δεδομένου τα μαθήματα του κλάδου Α4 έχουν αποκτήσει σήμερα μεγαλύτερη σημασία απ' ό,τι είχαν στο παρελθόν, δε θα πρέπει τα ποσοστά στους διορισμούς και τις προαγωγές του κλάδου Α4 να είναι λιγότερα από τα αντίστοιχα ποσοστά του κλάδου Α3.

Τελικά το Τμήμα, αφού έλαβε υπόψη του:

α) Το έγγραφο Δ4/315/3-5-84 της Διευθ. Διοικητ. Υποθ. Γ.Ε. Μέσης Εκπαιδ., το φωτοαντίγραφο υπηρεσιακού σημειώματος από 9-4-84 της Διευθ. Προσωπικού Μέσης Γεν. Εκπαιδ. και το συνημμένο σ' αυτό σχεδ. Π.Δ/τος για την αύξηση των οργανικών θέσεων διδακτικού προσωπικού μέσης γεν. Εκπαιδ. κατά 396.

β) Το άρθρο 2 του Ν.186/75 και το άρθρο 34, παρ. 3 του Ν.309/76.

γ) Την εισήγηση του κ. Δ. Σακκά και τη συζήτηση που ακολούθησε,

α π ο φ α ί ν ε τ α ι :

Κάνει δεκτό το Σχ. Π.Δ/τος όπως έχει με την παράκληση στο εξής Π.Δ/τα αυτής της κατηγορίας να συνοδεύονται από πίνακα που να εμφανίζονται τα ποσοστά υπηρετούντων κατά κλάδους και τα ποσοστά οργανικών θέσεων που προβλέπονται για τον κάθε κλάδο.

ΘΕΜΑ 3ο

Ανακοινώθηκε το περιεχόμενο των εξής εγγράφων:

- 1.- 1518/27-4-84
- 2.- 1576/3-5-84
- 3.- 1629/7-5-84

ΘΕΜΑ 2ο

Συνεχίστηκε η συζήτηση των άρθρων 72 και 73 του προσχ. Νόμου για τη "Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπ/σης".

Στο σημείο αυτό (ώρα 11.15) διακόπτεται η συνεδρίαση.

Ο Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Ηλ. Σπυρόπουλος

Δ. Ζαραφονίτου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ (ΚΕΜΕ)
ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΠΡΑΞΗ 49/1984

Σήμερα, 14-5-84 ημέρα Δευτέρα και ώρα 09.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα Ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής). Με εντολή του κ. Κακριδή προεδρεύει του Τμήματος ο Σύμβουλος Β' κ. Ηλ. Σπυρόπουλος.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Ν. Παπαδόπουλος, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδ. Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος, Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς και Δ. Τομπαΐδης, γιατί απουσίαζαν σε άλλη υπηρεσιακή υποχρέωση.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Κρίση του διδ. βιβλίου, Γεωγραφία Γ' Γυμνασίου. Εισηγητές Φ. Βώρος, Α. Αδαμόπουλος.
- ΘΕΜΑ 2ο - Οδηγίες Αρχαίων Ελληνικών στο Γυμνάσιο. Εισηγητής Ηλ. Σπυρόπουλος.
- ΘΕΜΑ 3ο - Γνωμοδότηση για το διορισμό στη Μέση Εκπαίδευση της Μακρή Μάρθας, ως καθηγήτριας Τεχνικών.
- ΘΕΜΑ 4ο - Σεμινάρια Σχολικών Συμβούλων περιόδου διακοπών. Εισηγητής Ηλ. Σπυρόπουλος.
- ΘΕΜΑ 5ο - Ανακοινώσεις
- ΘΕΜΑ 6ο - Γνωμοδότηση για το προσχέδιο Νόμου, Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Εισηγητής Ηλ. Σπυρόπουλος, Β. Θεοδωρακόπουλος.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της ημερήσιας διατάξεως.

ΘΕΜΑ 1ο

Η συζήτηση του θέματος αναβάλλεται γιατί λείπουν 2 μέλη του Τμήματος απασχολημένοι σε άλλη υπηρεσιακή υποχρέωση.

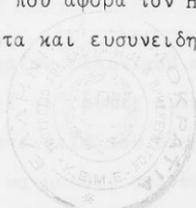
ΘΕΜΑ 2ο

Ο κ. Ηλ. Σπυρόπουλος λέγει: Στα πλαίσια της προσπάθειας που ανέλαβε το Τμήμα να στείλει φέτος έγκαιρα οδηγίες για τη διδακτέα ύλη και τη διδασκαλία μαθημάτων σχ. έτους 1984-85, μαζί με τους αποσπασμένους του ΚΕΜΕ φιλολόγους κ.κ. Δ. Πλατανίτη και Δ. Αντωνίου ξαναείδαμε τις οδηγίες του προηγούμενου έτους και, ύστερα από ορισμένες αλλαγές στη δομή και το περιεχόμενο, τις παρουσιάζω στο Τμήμα για έγκριση. Ιδιαίτερα εκτεταμένες είναι οι οδηγίες που αφορούν τη διδασκαλία του Ηρόδοτου, επειδή άλλαξε και το αναλυτικό πρόγραμμα του μαθήματος και το διδακτικό εγχειρίδιο. Το μέρος των οδηγιών που αφορά τον Ηρόδοτο συνέταξε ο κ. Δημ. Πλατανίτης, με την ικανότητα και ευσυνειδησία που τον διακρίνει.

I.- ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΑΠΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

1.- ΣΚΟΠΟΙ

Ο σκοπός της διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας από μετάφραση προσδιορίζεται από τη φύση και την ιδιοτυπία του μαθήματος. Οι Έλληνες, λαός ευαίσθητος και πνευματικά προικισμένος, συνέλαβαν με μοναδική οξύνοια, σε μια ορισμένη περίοδο της ιστορικής πορείας τους, τα καίρια προβλήματα που ανέκαθεν απασχόλησαν τον άνθρωπο στις κυριότερες εκφάνσεις της δραστηριότητάς του και προσπάθησαν να δώσουν σ' αυτά λύσεις, δημιουργώντας έτσι γραμματεία που εμπεριέχει βασικές ανθρωπίνες αξίες, όπως: η ελευθερία μέσα στα πλαίσια της δημοκρατικά οργανωμένης πολιτείας, η σύλληψη του ανθρώπου ως αυταξίας και αυτοσκοπού, η ασίγαστη ~~και~~ πνευματική απορία και έρευνα, η αυτογνωσία και ο αυτοσεβασμός, η αγάπη της αλήθειας, η ευαισθησία στο ωραίο και ο σεβασμός του μέτρου, που αποτελεί το φιλοσοφικό υπόβαθρο των παραπάνω αξιών. Η γραμματεία αυτή μας δίνει τη μοναδική δυνατότητα να παρακολουθήσουμε τις αναζητήσεις και τα επιτεύγματα ενός δημιουργικού πολιτισμού, έτσι

όπως έχουν αποτυπωθεί μέσα σε ένα συμπαγές σύνολο πνευματικών έργων, που και εύληπτο είναι και ολοκληρωμένο, και ωστόσο ευρύτατο σε προοπτική, πλούσιο σε προεκτάσεις.

Επομένως, ο κύριος σκοπός του μαθήματος είναι η ανθρωπιστική μόρφωση των μαθητών που διακρίνεται:

α) Στην κατανόηση των αξιών που κληροδότησαν οι αρχαίοι στον πολιτισμένο κόσμο.

β) Στη βίωση των αξιών αυτών, ώστε οι αρχαίοι να καταστούν πηγή ζωής.

Ειδικότερα, η ουσιαστική γνωριμία με την αρχαία ελληνική γραμματεία για την πραγμάτωση της οποίας απαραίτητη προϋπόθεση θεωρείται η επαρκής αρχαιογνωστική κατάρτιση πρέπει να υπηρετεί τους παρακάτω μερικότερους σκοπούς:

α) Ο μαθητής να καλλιεργηθεί διανοητικά, βουλευτικά, συναισθηματικά και ηθικά, ώστε να διαπλάσει ολοκληρωμένη, κατά το δυνατόν, προσωπικότητα.

β) Να γνωρίσει τις διαχρονικές αξίες του αρχαίου ελληνικού πνεύματος, να συγκινηθεί βιώνοντάς τες και να αισθανθεί γι' αυτές αγάπη, ώστε να μπορέσει να τις μετατρέψει σε δυναμογόνα στοιχεία του βίου του.

γ) Να πάρει τη σωστή πολιτική αγωγή, δηλαδή να μυηθεί στα δημοκρατικά ιδεώδη και να προετοιμάσει τον εαυτό του, ώστε αργότερα να ενταχθεί στο κοινωνικό σύνολο ως ενεργό μέλος του.

δ) Να κατανοήσει την αδιάσπαστη ιστορική συνέχεια του ελληνικού πνεύματος, να συνειδητοποιήσει την προσφορά του στον παγκόσμιο πολιτισμό και να συνεργήσει συνειδητά στην οικοδόμηση ενός εθνικού βίου ελεύθερου και προσαρμοσμένου στις απαιτήσεις του καιρού μας.

ε) Να καλλιεργηθεί αισθητικά, να αποκτήσει με τον καιρό αξιολογικά κριτήρια που θα τον καταστήσουν ευαίσθητο δέκτη των εκδηλώσεων του ωραίου, όπου το συναντά.

./.

2.- ΓΕΝΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ
ΑΠΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ.

Για τη διδακτική εργασία που αφορά όλα τα αρχαία κείμενα από μετάφραση επαναλαμβάνουμε τις σχετικές μεθοδολογικές οδηγίες, που και κατά τα προηγούμενα σχολικά έτη έχουν κοινοποιηθεί.

Εφόσον προϋποτίθεται ότι ο καθηγητής εφαρμόζει τις σύγχρονες γενικές αρχές της Διδακτικής, σκόπιμο είναι να περιοριστούμε στις ακόλουθες ειδικές οδηγίες για τη διδασκαλία κειμένων της αρχαίας γραμματείας από μετάφραση.

1.- Πριν αρχίσει την ερμηνεία της πρώτης ενότητας, ο καθηγητής προσφέρει στους μαθητές περιληπτικά το περιεχόμενο του έργου που πρόκειται να διδαχτεί. Η γνώση της συνολικής εικόνας είναι μια προϋπόθεση, για να παρακολουθούν οι μαθητές καθημερινά με ενδιαφέρον τη εξέλιξη του μύθου (ή της αφήγησης ή της δραματικής πλοκής ή της επιχειρηματολογίας, ανάλογα με το είδος του διδασκόμενου κειμένου). Στο ίδιο μάθημα προσφέρονται τα ιστορικά πλαίσια μέσα στα οποία γεννήθηκε ή αναφέρεται το έργο.

2.- Σε κάθε επόμενο μάθημα διδάσκεται μια ενότητα ανάλογη προς τη δεκτικότητα της τάξης και πάντως πολύ εκτενέστερη από όση προσφερόταν στο παρελθόν (κατά τη διδασκαλία από το πρωτότυπο), αφού τώρα λείπει ο γλωσσικός φραγμός. Είναι δυνατόν π.χ. να διδαχτούν 60-80 στίχοι ομηρικού κειμένου. Η έκταση της διδακτικής ενότητας εξαρτάται βέβαια πάντα από την επισήμανση κάποιου πυρήνα.

3.- Τη διδακτική ενότητα την παρουσιάζει ο ίδιος ο καθηγητής, τουλάχιστον στα πρώτα μαθήματα και ιδιαίτερα στα ποιητικά κείμενα, όπου η καλή ανάγνωση συντελεί ουσιαστικά στην επίλυση προβλημάτων κατανόησης του κειμένου.

4.- Αφήνονται τα παιδιά να αναπλάσουν στο μυαλό τους τα όσα άκουσαν και να προβούν στην έκφραση των πρώτων αντιδράσεών τους. Αμέσως μετά καλούνται να διατυπώσουν τις κάθε είδους απορίες τους (λεξιλογικές, πραγματολογικές, μορφολογικές, ιδεολογικές κτλ.), στις οποίες θα δίνεται απάντηση από άλλους μαθητές ή, αν αυτοί αδυνατούν, από τον καθηγητή. Και στη φάση αυτή, όπως και στις επόμενες, θα πρέπει να λειτουργήσει ο διάλογος ανάμεσα στον καθηγητή και στους μαθητές ή των μαθητών μεταξύ τους. Στη διαδικασία της επίλυσης των αποριών

μπορεί να ακολουθηθεί μια από τις εξής μεθόδους:

α) Ο καθηγητής σημειώνει τις απορίες που διατυπώνουν οι μαθητές, τις κατατάσσει στις παραπάνω κατηγορίες και μεθοδεύει τις απαντήσεις σ' αυτές, ακολουθώντας όχι τη σειρά με την οποία υποβλήθηκαν, αλλά εκείνη με την οποία καταχωρίστηκαν στις διάφορες κατηγορίες.

β) Η απάντηση και η αποσαφήνιση των λεξιλογικών και πραγματολογικών αποριών γίνεται ταυτόχρονα με τη συζήτηση του περιεχομένου, των ενεργειών ή των επιχειρημάτων, γιατί τότε κυρίως οι έννοιες αυτές αποκτούν το πραγματικό περιεχόμενό τους. Αυτονόητο είναι ότι στις απορίες των μαθητών ο καθηγητής θα προσθέσει και τα σημεία (κυρίως μορφολογικά και ιδεολογικά) που ο ίδιος έχει επισημάνει.

5.- Οι κατηγορίες στις οποίες κατατάχθηκαν οι απορίες μπορούμε να πούμε ότι θα αποτελέσουν ισάριθμες φάσεις της ερμηνευτικής προσέγγισης, η οποία αρχίζει με την απολύτως αναγκαία γλωσσική εξομάλυνση και την απαραίτητη πραγματολογική ενημέρωση και προχωρεί στους ουσιαστικότερους στόχους της:

α) Στη μορφολογική επεξεργασία (γενικά στοιχεία μορφής, όπως είναι η δομή όλου του έργου και η βαθμιαία εξέλιξη του μύθου του· ειδικά στοιχεία μορφής, όπως είναι η αφηγηματική ή περιγραφική ικανότητα, η αισθηματική ποιότητα των εικόνων, οι έντεχνες επιβραδύνσεις, η χρήση της παρομοίωσης, η ικανότητα στην περιγραφή των χαρακτήρων, η σύλληψη της ουσιαστικής λεπτομέρειας κτλ.).

β) Στην ιδεολογική επεξεργασία (ανάλυση και σχολιασμό των στοιχείων εκείνων που λέγονται συνήθως "πολιτιστικά" και εκφράζουν ή ενσαρκώνουν τις ιδέες των ανθρώπων της εποχής εκείνης: ηθικές, κοινωνικές, μυθολογικές απόψεις, γνώσεις προεπιστημονικές, αντιλήψεις για τη φύση, τον άνθρωπο, το θεό, το σύμπαν κτλ.).

γ) Στην αναζήτηση των κινήτρων της ανθρώπινης δράσης, που προϋποθέτει τις προηγούμενες φάσεις της ερμηνευτικής προσέγγισης και αποτελεί ενδιαφέρουσα σπουδή ανθρωπογνωστική και κορυφώνει την ερμηνευτική προσπάθεια..

6.- Ο καθηγητής καλεί τους μαθητές να αναδιηγηθούν δημιουργικά και σύντομα το περιεχόμενο, να επιμένουν στην περιγραφή ορισμένων σκηνών, να χαρακτηρίσουν πράξεις και πρόσωπα, να κρίνουν θεσμούς, να αξιολογήσουν απόψεις, να συγκρίνουν ιδέες (της εποχής του έργου και

της σημερινής κτλ.). Η άσκηση των μαθητών στην προφορική διατύπωση των σκέψεών τους με σαφήνεια και συντομία πρέπει να αποτελεί εξίσου μόνιμη διδακτική επιδίωξη του καθηγητή, όπως επίσης ο εθισμός τους σε πολιτισμένη διαλογική συζήτηση για την όλη διεξαγωγή του μαθήματος.

7.- Απομένει να γίνει από τους μαθητές η εκτίμηση τι το καινούριο πρόσφερε η ενότητα που διδάχτηκε:

στην εξέλιξη της υπόθεσης,
στη γνωριμία με τα πρόσωπα,
για τις αξίες που εμπεριέχονται,
για τις λογοτεχνικές ικανότητες του συγγραφέα, και
αν υπάρχει διαθέσιμος χρόνος, να διαβάσουν την ενότητα στο σύνολό της ή παραγράφους που τους έκαναν ιδιαίτερη εντύπωση.

8.- Στο τέλος της διδακτικής ώρας αναθέτονται, για να εμπεδωθεί το μάθημα, σύντομες εργασίες, όπου ο μαθητής θα εθίζεται στη γραπτή και πειθαρχημένη διατύπωση των σκέψεών του. Καλό είναι οι εργασίες αυτές να ακολουθούν τις εξής αρχές:

α) Να μην προσφέρονται ούτε σε φλύαρο πλατειασμό ούτε σε "τηλεγραφικές" απαντήσεις.

β) Να αναφέρονται κατά κύριο λόγο σε θέματα που συζητήθηκαν με σαφήνεια και πληρότητα μέσα στην τάξη.

γ) Η διατύπωσή τους να είναι τέτοια, ώστε, τουλάχιστον οι περισσότερες, να στρέφουν τους μαθητές πάλι προς το κείμενό τους και να μην τους εκτρέπουν σε άγονες προσφυγές στις εγκυκλοπαίδειες και άλλα παρεμφορή βοηθήματα.

δ) Να μην επαναλαμβάνονται μονότονα, για να μην προκαλούν ανία και μηχανικές απαντήσεις.

9.- Οι παραπάνω οδηγίες αποκτούν νόημα σε συνδυασμό με τις ακόλουθες συστάσεις:

α) Το ότι σημειώθηκαν διαδοχικές φάσεις ερμηνευτικής προσέγγισης (παρ. 5) δε σημαίνει ότι τα αντίστοιχα στοιχεία είναι ανάγκη να νοηθούν χωριστά. Αντίθετα, πρέπει να θεωρηθεί ότι συναποτελούν άρρηκτη ενότητα και μόνο για λόγους μεθοδολογικούς τα χωρίσαμε. Εξάλλου, δεν πρέπει να επιμένουμε σε κάθε ενότητα να ασχολούνται οι μαθητές με τον εντοπισμό και την επεξεργασία όλων των στοιχείων αυτών αλλά μόνο εκείνου ή εκείνων που εμφανίζονται ιδιαίτερα πειστικά σε αυτή.

β) Ο καθηγητής πρέπει να βρίσκει τρόπο ώστε το κείμενο να μη χάσει το ιστορικό του πλαίσιο. Οι μαθητές πρέπει να νιώθουν ότι τα όσα μελετούν ανήκουν σ' έναν κόσμο αρχαίο, διαφορετικό από το δικό μας.

γ) Δεν αποκλείεται ο πλουτισμός του μαθήματος με νοηματικές διασυνδέσεις (είτε μέσα από το ίδιο το έργο, είτε από άλλο έργο του ίδιου συγγραφέα) και με γόνιμους παραλληλισμούς με το νεοελληνικό λαϊκό πολιτισμό και τις εκδηλώσεις του (δημοτικά τραγούδια, παραδόσεις, έθιμα κτλ.), εφόσον αυτό δε θα μας παρασύρει σε υπερβολές που θα μας αποπροσανατολίσουν από τον κύριο σκοπό του μαθήματος.

δ) Και η σημαντικότερη σύσταση: Πρέπει να αποφεύγουμε να επαναλαμβάνουμε μονότονα έναν τρόπο προσφοράς του μαθήματος. Ο καθηγητής ανάλογα με το περιεχόμενο της κάθε ενότητας, μπορεί να επινοεί διαφορετικό τρόπο προσφοράς. Δεν πρέπει να αποκλειστεί η περίπτωση να δεχτούμε να αλλάξει κατεύθυνση το μάθημα, εφόσον οι μαθητές με εύστοχες παρατηρήσεις μας οδηγούν σε εξέταση πτυχών που τις θεωρήσαμε δευτερεύουσες..

10.- Απαραίτητο είναι το τελευταίο ή και τα δύο τελευταία μαθήματα να αφιερώνονται στη συνολική θεώρηση του έργου. Τα μαθήματα αυτά θα γίνονται με προετοιμασία των μαθητών με βάση συγκεκριμένα και σαφή ερωτήματα που θα τους θέτει ο καθηγητής. Θα πρέπει να ελέγχεται κατά πόσον οι μαθητές κατέχουν το περιεχόμενο του έργου, το κεντρικό νόημα και το σκοπό του, την αρχιτεκτονική δομή του, τις επιμέρους ενότητες και τη σχέση της καθεμιάς με το κεντρικό νόημα του έργου, τα βασικά διδάγματα που βγαίνουν από το σύνολο· αν παρακολούθησαν με προσοχή τη συμπεριφορά των προσώπων που παρουσιάζουν ενδιαφέρον, αν αξιολογούν σωστά τις προθέσεις και τις ενέργειές τους, από τις οποίες θα βγάλουν συμπεράσματα για το χαρακτήρα του καθενός. Κατόπιν το έργο εντάσσεται στο γραμματειακό είδος, στο οποίο ανήκει, και, στο μέτρο που επιτρέπει η καλλιέργεια των μαθητών, εκφράζονται εκτιμήσεις για τις μορφολογικές αρετές του και για την ποιότητα των εκφραστικών του μέσων.

Προσθέτουμε ακόμη ότι οφείλουμε να αξιοποιούμε τις σημειώσεις και τις κάθε λογής οδηγίες και ερωτήσεις που περιέχονται στα διδασκόμενα βιβλία, γιατί και τη διδακτική εργασία ουσιαστικά εξυπηρετούν και συμβάλλουν στην κατά το δυνατόν ενιαία διδασκαλία των αρχαίων κειμένων στα διάφορα γυμνάσια της χώρας. Τέλος, πριν από τη διδασκαλία οποιου-
~~δημιουργή~~

δήποτε κειμένου, χρήσιμο είναι ο καθηγητής, εκτός από τις ειδικές εισηγήσεις να διαβάσει τις γενικές, που περιέχονται στις σελίδες 25-79 του τόμου Εισηγήσεις του ΚΕΜΕ.

3.- ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ - ΕΙΔΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΤΑΞΗ

A.- ι) Κατά τη διδασκαλία των κειμένων της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας ο καθηγητής βασικά ακολουθεί τα οριζόμενα από το αναλυτικό πρόγραμμα, χωρίς όμως αυτά να είναι απολύτως δεσμευτικά ως προς την έκταση της διδακτέας ύλης και τη σειρά προσφοράς και επεξεργασίας της. Οφείλει να προγραμματίζει έγκαιρα τη διδακτική του εργασία και να διδάσκει ~~πόση~~ ύλη, όση του επιτρέπουν οι δυνατότητες των μαθητών του και οι συνθήκες λειτουργίας του σχολείου του. Αν για οποιοδήποτε λόγο δεν πραγματοποιούνται όλες οι προβλεπόμενες διδακτικές ώρες, ο καθηγητής προσφέρει συνοπτικά ή παραλείπει τμήματα τα οποία κρίνει λιγότερο σημαντικά.

Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να επιδιώκεται η ποσότητα της διδακτέας ύλης εις βάρος της ποιότητας της διδασκαλίας και της κατανόησης του περιεχομένου από τους μαθητές. Από την άλλη πλευρά η διδασκαλία δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο σε μερικές σελίδες από κάθε κείμενο, οι οποίες άλλωστε δεν παρουσιάζουν γλωσσικές δυσκολίες.

ιι) Υπενθυμίζουμε ότι δεν πρέπει να σπαταλούμε πολλές διδακτικές ώρες για την Εισαγωγή που προτάσσεται σε κάθε κείμενο: 1-2 ώρες κρίνονται επαρκείς για τη διδασκαλία της εισαγωγής, εκτός από τις εισαγωγές στην Οδύσσεια, τη Δραματική Ποίηση και τα Φιλοσοφικά Κείμενα, για τις οποίες μπορεί να διατεθεί και 3η διδακτική ώρα (όχι κατ' ανάγκη στην αρχή των μαθημάτων).

Όπου η εισαγωγή είναι ευρύτερη, ο καθηγητής στις παραπάνω ώρες διδάσκει μόνο όσα είναι απαραίτητα για να αρχίσει την ερμηνεία του κειμένου· στα υπόλοιπα θα παραπέμπει τους μαθητές κατά την πορεία της διδακτικής εργασίας, κάθε φορά που θα κρίνει ότι για την κατανόηση του έργου είναι απαραίτητη η σχετική πληροφόρηση των μαθητών.

ιιι) Υποχρέωση του καθηγητή είναι, πριν αρχίσει τη διδασκαλία οποιουδήποτε κειμένου, να "ξεναγήσει" τους μαθητές στο σχολικό εγχειρίδιο, να τους δείξει ποια βοήθεια μπορούν να προσφέρουν π.χ. οι ερμηνευτικές σημειώσεις, τα θέματα για μελέτη-ασκήσεις κτλ. Τέλος οφείλει ο καθηγητής να χρησιμοποιεί την τελευταία έκδοση των διδακτικών εγχειριδίων.

Ιδιαίτερα για το σχ. έτος 1984-85 σημειώνουμε ότι το εγχειρίδιο της Οδύσσειας του Ομήρου εκτυπώθηκε σε νέα μορφή, ενώ τα εγχειρίδια της Ιστορίας του Ηρόδοτου και των Σικελικών του Θουκυδίδη είναι εντελώς νέα.

Β.- Η διδακτέα ύλη και οι ειδικές για κάθε τάξη οδηγίες διδασκαλίας διαμορφώνονται ως εξής:

Α' τάξη

α) Διάγραμμα αναλυτικού προγράμματος

<u>Σεπτέμβριος- Ιανουάριος</u>	<u>Φεβρουάριος - Μάιος</u>
Οδύσσεια	Οδύσσεια
<u>2 ώρες την εβδομάδα</u>	<u>2 ώρες την εβδομάδα</u>
Ηρόδοτος	Λουκιανός ή Κάθοδος των Μυρίων
<u>2 ώρες την εβδομάδα</u>	<u>2 ώρες την εβδομάδα</u>

β) ι) Ομήρου Οδύσσεια

Ύστερα από τη διδασκαλία της εισαγωγής που περιέχεται στο διδακτικό εγχειρίδιο, θα δοθεί γενικό διάγραμμα με το περιεχόμενο και τη δομή της Οδύσσειας. Κατόπιν θα διδαχτούν στο σύνολό τους οι ραφωδίες Α, Ε, Ζ, Π και Φ και ευρύτερες ενότητες από τις ραφωδίες Ι, Λ, Ν, Σ και Ω, ενώ οι ενδιαμέσες θα δοθούν ως σύντομες περιλήψεις, χωρίς να αποκλείεται η κατά την κρίση του καθηγητή ερμηνεία με κανονικό ρυθμό ενοτήτων που προσθέτουν ουσιαστικά στοιχεία, ώστε να ολοκληρωθεί η εικόνα του έπους. Στο τέλος του διδακτικού έτους θα γίνει γενική θεώρηση του έπους από την άποψη της δομής του, της εξέλιξως της υποθέσεως, του γενικού χαρακτήρα της εποχής (και του πολιτισμού της) που αντιπροσωπεύει, της διαγραφής του χαρακτήρα των κυριότερων ηρώων και των αξιών που περιλαμβάνει, όπως και των χαρακτηριστικών σημείων του επικού ύφους.

Πολύ χρήσιμο είναι ο καθηγητής να συμβουλευτεί τις σελίδες 80-161 και 222-224 του τόμου Εισηγήσεις του ΚΕΜΕ (Εθνικό Τυπογραφείο, 1976, β' έκδοση ΟΕΔΒ 1978).

ιι) Ηροδότου Ιστορία

Από την Ιστορία του Ηροδότου θα διδαχτεί, ύστερα από τη διδασκαλία της εισαγωγής του βιβλίου, ολόκληρο το Η βιβλίο και τα κεφ. 58-66 του Θ'. Από τα αποσπάσματα των υπόλοιπων βιβλίων θα διαβάζονται ευκαιριακά όσα κρίνει ο καθηγητής ότι έχουν κάποια σχέση με την ενότητα που διδασκεται κάθε φορά, ή, εφόσον μετά την ολοκλήρωση του Η' βιβλίου και των κεφ. 58-66 του Θ' υπάρχουν διαθέσιμες διδακτικές ώρες, όσα κρίνει ότι παρουσιάζουν διδακτικό ενδιαφέρον. Συσχετισμοί μπορούν να γίνουν π.χ. ανάμεσα στο κεφ. 17 του Η' (όπου γίνεται αναφορά στην ανδραγαθία των Αιγυπτίων) και στα αποσπάσματα τα σχετικά με τον αιγυπτιακό πολιτισμό και τα αξιοθαύμαστα και περίεργα του αιγυπτιακού λαού, που περιέχονται στο Β' βιβλίο, ανάμεσα στο κεφ. 22 του Η' και στα κεφ. 99-105 του Ε' κ.

Αν ο καθηγητής υπολογίσει ότι για λίγους αντικειμενικούς ο χρόνος που προβλέπεται για τη διδασκαλία του Ηρόδοτου δε θα επαρκέσει για την ολοκλήρωση του Η' και Θ' βιβλίου, μπορεί να διδάξει συστηματικά τα κεφ. 1-25, 40-42, 49-71, 74-103, 107-125, 130-136 και 140-144 του Η', καθώς και τα κεφ. 58-66 του Θ'. Τα ενδιαμέσα κεφάλαια του Η' βιβλίου θα διαβαστούν στην τάξη, για να συγκρατήσουν οι μαθητές τα ουσιώδη στοιχεία τους.'

Κατά τη διδασκαλία της Ιστορίας του Ηροδότου, εκτός από τις θεωρητικές οδηγίες και τα διαγράμματα διδασκαλίας που περιέχονται στον α' τόμο των Εισηγήσεων του ΚΕΜΕ (σελ. 162-226), ας ληφθούν υπόψη και τα εξής:

Η ερμηνευτική διαδικασία της διδασκαλίας του Η' βιβλίου και του αποσπάσματος του Θ' πρέπει να αποβλέπει στο να καταδείξει τον έντονα δραματικό χαρακτήρα της σύγκρουσης δύο διαφορετικών κόσμων του ελληνικού και του βαρβαρικού. Η εξέλιξη της σύγκρουσης αυτής ακολουθεί την πορεία μιας θεατρικής τραγωδίας με την κορύφωση και την κάθαρσή της. Η επισήμανση και η διακρίβωση των αιτιών των ιστορικών γεγονότων, όπως και η εκτίμηση της δράσης των ηγετικών προσώπων, πρέπει να γίνεται με νηφαλιότητα και σμελοληψία, όσο τούτο είναι ιδιωματικό, και να αποφεύγονται οι μονομερείς συμπάθειες και ετεροβαρείς εξάρσεις των αρετών των Ελλήνων ή των μειονεκτημάτων των αντιπάλων. Έτσι θα αποτρέπεται ο εμπάθος σοβανισμός, που νοθεύει το πραγματικό νόημα της ιστορίας και αντιστρατεύεται βασικές αρχές της ιστορικής επιστήμης.

Είναι ανάγκη να συζητηθούν, να αναλυθούν και να τονιστούν οι αρετές και οι αδυναμίες του ελληνικού και του βαρβαρικού στοιχείου, να προσδιοριστούν τα σημεία υπεροχής του πρώτου και να αναζητηθούν τα αίτια αυτής της υπεροχής στην ιδιαιτερότητα του ελληνικού πολιτισμού και στις ειδικές πολιτικές συνθήκες (δημοκρατικό πολίτευμα, αφοσίωση στους νόμους της πατρίδας, έξαρση του αισθήματος της ελευθερίας, ενότητα του ελληνισμού μπροστά στον κοινό εχθρό κτλ.). Οι αδυναμίες και τα μελανά σημεία της πολιτείας μερικών ηγετικών προσωπικοτήτων του ελληνικού κόσμου (π.χ. του Θεμιστοκλή) δεν πρέπει να δικαιολογηθούν με εύκολα επιχειρήματα, αλλά να συζητηθούν και να ερμηνευθούν ως ελαττώματα σύμφυτα στην ανθρώπινη φύση· έτσι οι ανθρώπινοι χαρακτήρες του ιστορικού έργου θα προβάλλονται πιο αληθινοί και πιο ζωντανοί, αλλά και θα καυτηριάζονται οι αδυναμίες εκείνες που στρέφονται εναντίον του κοινωνικού συνόλου και είναι δυνατό να μειώσουν το κύρος και να αμαυρώσουν την προσωπικότητα ενός ηγέτη. Ακόμη, πετυχαίνεται έτσι αντικειμενικότερη εθνική αυτογνωσία.

Ιδιαίτερη προσοχή, επομένως, θα δοθεί στους χαρακτηρισμούς των πρωταγωνιστών των ιστορικών γεγονότων. Οι σχετικές κρίσεις πρέπει να προκύπτουν από την ιστορικά διαπιστωμένη δράση των προσώπων, από τους λόγους και τις διαφαινόμενες προθέσεις τους, όπως παρουσιάζονται όλα αυτά στο κείμενο. Η επισήμανση των χαρακτηρισολογικών στοιχείων θα προχωρεί σταδιακά, σύμφωνα με το υλικό που προσφέρει η ενότητα που ερμηνεύεται κάθε φορά. Μετά την ολοκλήρωση της ερμηνευτικής επεξεργασίας όλων των διδακτέων κειμένων θα γίνει σύνθεση όλων των στοιχείων για κάθε πρόσωπο, με προσπάθεια να ταξινομηθούν σε πνευματικά, ηθικά, πολιτικά, στρατηγικά κ.α. χαρακτηριστικά. Επίσης θα γίνεται σύγκριση χαρακτήρων κατά ζεύγη, για όσα πρόσωπα παρουσιάζονται σε παράλληλη ή αντιθετική δράση, π.χ. του Αριστείδη και του Θεμιστοκλή, του Θεμιστοκλή και του Ευρυβιάδη, του Θεμιστοκλή και του Ξέρξη κ.α.

Τα σχόλια που δίνονται στο τέλος του σχολικού βιβλίου είναι επαρκή για τις ανάγκες της πραγματολογικής επεξεργασίας. Επομένως, επιπλέον λεπτομερείς σχετικές πληροφορίες πρέπει να αποφεύγονται, αν δε συντελούν στην πληρέστερη και βαθύτερη ερμηνευτική προσέγγιση· παραχωρήσεις σ' αυτό το σημείο μπορούν να γίνουν μόνο εφόσον υπαγορεύονται από γνήσιο ενδιαφέρον των μαθητών.

Εξυπακούεται από όσα προαναφέρθηκαν ότι η κύρια διδακτική εργασία εντοπίζεται στην κριτική επεξεργασία των ιστορικών γεγονότων, στην αναζήτηση των αιτιών, στην αποτίμηση των πράξεων και των αποτελεσμάτων τους, στην ανίχνευση των χαρακτήρων, στη σύλληψη και επεξεργασία των ιδεών, των ηθών και άλλων πνευματικών πολιτισμικών στοιχείων, ώστε συστηματικά και σταδιακά να σχηματίζουν οι μαθητές μια γενική και όσο γίνεται πιο πλήρη αντίληψη της εθνικής φυσιολογίας.

Η διδασκαλία ενός ολόκληρου βιβλίου προσφέρει τη δυνατότητα να γνωρίσουν οι μαθητές τη συγγραφική τέχνη του Ηρόδοτου, προπάντων τον τρόπο σύνθεσης του έργου. Κυρίως είναι ανάγκη να επισημανθεί η συνειρμική και κυκλική πορεία της αφήγησης: οι συχνές (σε άλλα βιβλία περισσότερο) ιστορικές αναδρομές και οι μυθολογικές και ανεκδοτολογικές παρεμβολές, ενώ φαίνεται να διασπούν προσωρινά το αφηγηματικό νήμα, τελικά αποδεικνύονται οργανικά τμήματά της. Το έργο αποκτάει συνοχή, αφού όλα τα τμήματά του είναι υποταγμένα στο γενικό και στους ειδικούς στόχους που υπηρετεί και που έχουν τεθεί από την αρχή.

Από τις προσωπικές απόψεις που διατυπώνει ο Ηρόδοτος για τα πολεμικά και πολιτικά γεγονότα, από την κριτική που ασκεί για τους πολιτικούς και στρατιωτικούς ηγέτες, καθώς και από τις θέσεις που παίρνει απέναντι σε θρησκευτικά και κοινωνικά ζητήματα και μυθολογικές εκδοχές μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα για την προσωπικότητα του συγγραφέα. Με τρόπο απλό, σύντομο και σαφή πρέπει να συντεθεί η "προσωπογραφία" του Ηρόδοτου, προπάντων όσο αφορά την πολιτική και κοινωνική ιδεολογία του, την ηθική του, τη θρησκευτικότητα και την πνευματική του συγκρότηση. Η εργασία αυτή θα γίνεται και σε συνδυασμό με την αντίστοιχη ενότητα της εισαγωγής (Ιδέες και θέματα), η οποία έτσι θα τεκμηριωθεί και θα επιβεβαιωθεί.

ιιι) Λουκιανού Εκλογές - Κάθοδος των Μυρίων

Από τα δύο άλλα κείμενα (Κάθοδος των Μυρίων και Επιλογή Λουκιανού), που συνολικά διδάσκονται επί 2 ώρες από την 1η Φεβρουαρίου ως το τέλος του διδακτικού έτους, για να καταστεί δυνατόν να ερμηνευτούν ικανοποιητικά, θα διδαχτεί σ' όλο αυτό το διάστημα μόνο το ένα (εκείνο που θα επιλέξουν οι καθηγητές που διδάσκουν το μάθημα σε κάθε Γυμνάσιο). Οι τελευταίες 5 διδακτικές ώρες θα διατεθούν για το άλλο κείμενο ως εξής: ο καθηγητής, εφόσον κανονικά έχει διδάξει την Κάθοδο των Μυρίων, θα ανα-

θέσει στους μαθητές να μελετήσουν στο σπίτι (με βάση τα ερωτήματα: τι περιέχει το κείμενο αυτό; ποιες ιδέες αξιοσημείωτες συναντούμε ποιες οι λογοτεχνικές του αρετές; κ.τ.ό.) τον Τίμωνα του Λουκιανού. Κατόπιν στις 4 διδακτικές ώρες θα γίνει συζήτηση στην αίθουσα με βάση τις απαντήσεις των μαθητών στα παραπάνω ερωτήματα και θα διαβαστούν εκλεκτές περικοπές από το έργο. Αν όμως διδάχτηκε κανονικά ο Λουκιανός, με τον ίδιο τρόπο οι 5 διδακτικές ώρες θα αξιοποιηθούν για τη διδασκαλία του 4ου βιβλίου της Καθόδου των Μυρίων. Ο καθηγητής θα συστήσει στους μαθητές να διαβάσουν την εισαγωγή του δεύτερου κειμένου, όπως και τα σχόλια που αναφέρονται στις ενότητες που θα συζητηθούν.

Υπενθυμίζουμε ότι, σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα, ο καθηγητής διδάσκει ή δύο από τα τρία έργα του Λουκιανού (τους Νεκρικούς Διαλόγους και είτε τον Τίμωνα είτε την Αληθή Ιστορία) ή, από την Καθόδο των Μυρίων τα βιβλία Β' και Γ' στο σύνολό τους και χαρακτηριστικές ενότητες από τα βιβλία Δ', Ε', ΣΤ' και Ζ'.

Για τη διδασκαλία των Εκλογών του Λουκιανού απαραίτητη είναι η προσφυγή του καθηγητή στις σελίδες 153-181 και 196-197 του τόμου Εισηγήσεις Β' του ΚΕΜΕ (ΟΕΔΒ 1977), ενώ για τη διδασκαλία της Καθόδου των Μυρίων στις σελίδες 227-293 του τόμου Εισηγήσεις του ΚΕΜΕ.

Β' τάξη

α) Διάγραμμα αναλυτικού προγράμματος

Σεπτέμβριος-Ιανουάριος

Φεβρουάριος-Μάιος

Επική ποίηση

Επική ποίηση

2 ώρες την εβδομάδα

2 ώρες την εβδομάδα

Πλουτάρχου Βίοι

Αττικοί Ρήτορες

2 ώρες την εβδομάδα

2 ώρες την εβδομάδα

β) ι) Επική ποίηση

Διδάσκεται η εισαγωγή που περιέχεται στο διδακτικό εγχειρίδιο και δίνεται γενικό διάγραμμα με το περιεχόμενο και τη δομή της Ιλιάδας. Κατόπιν διδάσκονται με κανονικό ρυθμό (50-80 στίχοι τη διδακτική ώρα) οι ραψωδίες: Α (στ. 1-315 και 430-530), Ε (1-370), Ζ, Η (170-321), Ι

(430-619), Μ (199-471), Π, Σ(368-816), Τ(1-280), Χ (1-375) και Ω.

Οι ενδιάμεσες ραφωδίες (ή ενότητες ραφωδιών) θα δοθούν ως σύντομες περιλήψεις, χωρίς να αποκλείεται η κατά την κρίση του καθηγητή ερμηνεία με κανονικό ρυθμό ενοτήτων τους που προσθέτουν ουσιαστικά στοιχεία, ώστε να ολοκληρωθεί η εικόνα του έπους. Τέλος, αφού γίνει η γενική θεώρηση του έπους (ανάλογη με τη γενική θεώρηση της Οδύσσειας, με την προσθήκη: σύγκριση Οδύσσειας-Ιλιάδας, ομοιότητες και διαφορές) θα διατεθούν οι 5 τελευταίες ώρες του προγράμματος για τη διδασκαλία, κατά την κρίση του καθηγητή, είτε της Βατραχομουμαχίας είτε την Έργων και Ημερών του Ηοιδού.

Πολύ χρήσιμο, για τη διδασκαλία της Ιλιάδας, είναι ο καθηγητής να μελετήσει τις σελ. 222-224 του τόμου Εισηγήσεις του ΚΕΜΕ και τις σελίδες 11-52 και 188-190 του τόμου Εισηγήσεις Β' του ΚΕΜΕ.

ιι) Πλουτάρχου Βίαι

Αφού διδαχτεί η εισαγωγή του διδακτικού εγχειριδίου, διδάσκονται με κανονικό ρυθμό, κατά την κρίση του καθηγητή της τάξης, δύο από τους τέσσερες βίους: ή α) "Σόλων" και "Θεμιστοκλής", ή β) "Θεμιστοκλής" και "Περικλής". Επίσης κατά την κρίση του καθηγητή διδάσκονται κεφάλαια των δύο υπόλοιπων βίων που χαρακτηριστικότερα εκφράζουν την ιδιοτυπία του χαρακτήρα και τη συμβολή των μεγάλων Αθηναίων πολιτικών στο μεγαλείο της δημοκρατικής Αθήνας (στην α' περίπτωση από τους βίους "Περικλής" και "Φωκίων", στη β' περίπτωση των βίων "Σόλων και "Φωκίων"). Κατά τη γενική θεώρηση καλό είναι να επιχειρηθεί η σύγκριση των τεσσάρων Αθηναίων πολιτικών μεταξύ τους και να σχολιαστεί η στάση που τηρεί απέναντι στον καθένα απ' αυτούς ο Πλούταρχος. Πολύ χρήσιμο είναι ο καθηγητής που διδάσκει Βίους του Πλουτάρχου να μελετήσει τις σελίδες 125-151 και 194-195 του τόμου Εισηγήσεις Β' του ΚΕΜΕ.

ιιι) Αττικοί Ρήτορες

Αφού διδαχτεί η εισαγωγή του διδακτικού εγχειριδίου, διδάσκονται με κανονικό ρυθμό πρώτα ο Λόγος εναντίον του Ερατοσθένη του Λυσία και ύστερα ο Γ' Ολυμπιακός του Δημοσθένη. Μόνο αν ολοκληρωθεί η διδασκαλία αυτών των λόγων και υπάρχουν διαθέσιμες ώρες ο καθηγητής επιλέγει κεφάλαια από τον Πανηγυρικό του Ισοκράτη, για να διδαχτούν στην τάξη.

Γιατί τη διδασκαλία των Αττικών Ρητόρων στη Β' Γυμνασίου, εκτός από τα όσα περιέχονται στον τόμο Εισηγήσεις Β' ΚΕΜΕ (σελ. 91-126) και 193) καλό είναι να ληφθούν υπόψη τα ακόλουθα:

Κύριος στόχος του ρητορικού κειμένου είναι να πείσει. Έτσι η ερμηνευτική εργασία πρέπει να αποκαλύψει πώς και κατά πόσο ο ρήτορας πετυχαίνει το στόχο του αυτό. Αναλυτικότερα, πρέπει να αποκαλυφθεί ποιες ιδέες συγκροτούν το ρητορικό κείμενο, πώς έχουν διατυπωθεί, πώς έχουν διαρθρωθεί και πώς εξυπηρετούν το θέμα. Αυτό θα γίνει με την ανάλυση:

α) Των "έντεχνων πίστewων" του κειμένου, οι οποίες είναι: Τα λογικά επιχειρήματα, τα ρητορικά ήθη (ήθος του ομιλητή, του αντιπάλου, του ακροατή) και τα ρητορικά πάθη, με τα οποία ο ρήτορας προσπαθεί να κερδίσει όχι μόνο το πνεύμα αλλά και την ψυχή του ακροατή ή του αναγνώστη.

β) Του τρόπου με τον οποίο είναι δομημένος ο ρητορικός λόγος. Η ανέλιξη της επιχειρηματολογίας (αντιθέσεις, πολυσύνδετα, ασύνθετα, έντεχνες επιμηκύνσεις ή αναλύσεις ουσιαστικών λεπτομερειών, συγκρίσεις, αποφθεγματικές κεκφράσεις κτλ.) καθώς επίσης και οι διασυνδέσεις των επιμέρους ενότητων του λόγου (ανακεφαλαιώσεις, προεκθέσεις, προδιορθώσεις, παραλείψεις -αποσιωπήσεις, ρητορικές ερωτήσεις-υποφορά, ανθυποφορά κτλ.).

Η εξέταση των πραγματολογικών στοιχείων θα περιοριστεί στα πιο απαραίτητα μέσα των μορφολογικών στοιχείων και στα ιδεολογικά στοιχεία. Έτσι οι διδακτικές ενότητες θα μπορούν να είναι ευρύτερες και η θεώρηση των ιδέων του λόγου ουσιαστικότερη και αποδοτικότερη. F

ως τις 23 Δεκεμβρίου, 2 ώρες την εβδομάδα θα διατεθούν: 1 διδακτική ώρα για τα ποιήματα καθενός από τους ποιητές: Καλλίνου, Τυρταίου, Σημωνίδη, Αλκμάνη, Μίμνερμου, Αλκαίου και Σημωνίδη, 2 ώρες για τη διδασκαλία των ποιημάτων καθενός από τους: Αρχίλοχο, Σαπφώ, Σόλωνα, Βακχυλίδη, Αριστοφάνη και 3 ώρες για τον Πίνδαρο. Αν μείνουν διαθέσιμες διδακτικές ώρες, διδάσκονται και τα χορικά του Αισχύλου, του Σοφοκλή και του Ευριπίδη.

Κατά τη διδασκαλία του "Ανθολογίου Λυρικής Ποιήσεως" ακολουθούμε τη σειρά με την οποία παρουσιάζονται οι ποιητές στο βιβλίο. Αποφεύγουμε να διδάξουμε την ίδια διδακτική ώρα ποιήματα δύο ποιητών.

Αν πρόκειται να διδαχθούν περισσότερο από ένα (μικρά) ποιήματα ενός ποιητή, πρώτα ολοκληρώνεται η διδασκαλία του πρώτου, ύστερα προχωρούμε στο επόμενο κ.ο.κ., και μόνο αφού οι μαθητές αντιληφθούν το ιδιαίτερο ποιητικό μήνυμα του καθενός προβαίνουμε στη συνολική θεώρηση. Με ιδιαίτερη φροντίδα τοποθετούμε τον ποιητή στην εποχή του (με τη βοήθεια και του "Συγχρονικού πίνακα") και στο είδος του και στη συνέχεια τον εντάσσουμε μέσα στο γενικότερο πλαίσιο της λυρικής ποίησης.

Επειδή κύριος σκοπός της διδασκαλίας είναι η μετάδοση στους μαθητές του μηνύματος του ποιητή και η καλλιέργεια της ευαισθησίας τους, αποφεύγουμε τον επίμονο λεξιλογικό, πραγματολογικό ή μετρικό σχολιασμό και την εκλογίκευση της διδασκαλίας, επιδιώκοντας την αμεσότητα στην επικοινωνία του μαθητή με τον ποιητικό λόγο. Για να φανεί πιο ανάγλυφα η ιδιαίτερη προσωπικότητα του κάθε ποιητή, επισημαίνουμε την οπτική γωνία από την οποία το ποίημα προσφέρεται για ερμηνεία, επιμένουμε στο ιδιαίτερο ποιητικό μήνυμα που εκφράζει (και τη σημασία του για το σύγχρονο νέο άνθρωπο) και υπογραμμίζουμε τους ιδιαίτερους εκφραστικούς τρόπους του. Οι συσχετισμοί αρχαίων ποιητών μεταξύ τους ή με μεταγενέστερους ποιητές καλό είναι να γίνονται μόνο όπου συντελούν στην καλύτερη κατανόηση του διδασκόμενου ποιητή και όπου οι τυχόν ομοιότητες δεν είναι επιφανειακές. Αντίθετα πρέπει να επιμένουμε στις ομοιότητές τους με τα προϊόντα της δημοτικής μας νεοελληνικής δημιουργίας.

ιιι) Δραματική Ποίηση

Η διδασκαλία της Δραματικής Ποίησης θα γίνει από τον Ιανουάριο ως το τέλος του διδακτικού έτους. Θα διδαχτεί με κανονικό ρυθμό ολόκληρη η Ιφιγένεια εν Ταύροις του Ευριπίδη. Στα Γυμνάσια, όπου η διδασκαλία είναι δυνατόν να γίνει με ταχύτερο ρυθμό (χωρίς όμως ποιοτική υποβάθμιση) ο χρόνος που θα απομείνει θα διατεθεί στη διδασκαλία χαρακτηριστικών αποσπασμάτων από τις άλλες τραγωδίες που περιέχονται στο διδακτικό βιβλίο, κατά την κρίση του καθηγητή.

Με τη διδασκαλία του αρχαίου ελληνικού δράματος από μετάφραση επιδιώκεται κυρίως η σύλληψη του παιδευτικού μηνύματος του δραματουργού μέσα από τη δράση των μορφών της ζωής που παρουσιάζει στο έργο του, την προβολή αντιλήψεων και τη σύγκρουση των χαρακτήρων.

Ο αρχαίος δραματικός ποιητής έγραφε πράγματι αποβλέποντας συνειδητά στην παιδευτική προσφορά του έργου του, σύμφωνα με την ~~απώ~~ απαίτηση της πολιτείας.

Αυτή λοιπόν η παιδευτική λειτουργία της τραγωδίας υπαγορεύει και την ιδιαίτερη προσαρμογή της σχολικής διδασκαλίας. Για να επιτευχθεί αυτό:

α) Ο καθηγητής πρωταρχικά πρέπει να έχει μελετήσει οπωσδήποτε ολόκληρη την τραγωδία, ώστε να προγραμματίσει ορθά τη διδακτική πορεία του.

β) Για τα μυθολογικά και λοιπα πραγματολογικά στοιχεία θα γίνεται λόγος μόνο όσο χρειάζεται για την κατανόηση του περιεχομένου του δράματος.

γ) Η διδασκαλία του μαθήματος, για να μην οδηγηθεί σε άχαρο διδακτισμό, σωστό είναι να στρέφεται κυρίως στη διακρίβωση των χαρακτήρων των διαφόρων προσώπων της τραγωδίας και την κατά κανόνα παιδευτική λύση της, που επηρεάζουν ευεργετικά τους μαθητές. Θα επισημαίνονται επίσης και τα ιδιαίτερα γνωρίσματα που καθιερώνουν τον ήρωα και τον διακρίνουν από τον κοινό άνθρωπο.

δ) Ιδιαίτερα πρέπει ο καθηγητής να μεριμνά ώστε να προβάλλεται ικανοποιητικά η θεατρική διάσταση της τραγωδίας. Θα πρέπει να παρέχει την απαραίτητη πληροφόρηση που αφορά τη σκηνική δράση (σκηνογραφικές, ενδυματολογικές, σκηνοθετικές οδηγίες κτλ.). Μάλιστα, όπου υπάρχει δυνατότητα επισκέψεων σε αρχαία θέατρα, η καλή απαγγελία σ' αυτά χωρίζον από μαθητές θα γινόταν επιβλητικότερη και υποβλητικότερη.

ε) Ακόμη πρέπει να αντιληφθούν οι μαθητές την ιδιοτυπία που παρουσιάζει η δομή της τραγωδίας. Θα πρέπει, κατά τον προγραμματισμό του, ο καθηγητής να σεβαστεί την αυτοτέλεια των μερών της τραγωδίας π.χ. δε θα διδάξει στο ίδιο μάθημα τους τελευταίους στίχους του προλόγου και τις πρώτες στροφές της παρόδου. Για τον ίδιο λόγο θα προγραμματίσει και τις συνολικές θεωρήσεις ως εξής: α) με τη συμπλήρωση της διδασκαλίας του προλόγου και της παρόδου, β) με τη συμπλήρωση της διδασκαλίας κάθε επεισοδίου και του στάσιμου που ακολουθεί. Τέλος θα προγραμματιστεί γενική θεώρηση του έργου, στην οποία θα αφιερωθούν έως 2 διδακτικές ώρες, κατά την οποία θα επιδιωχθεί η εμπέδωση των ουσιαστικότερων αποτελεσμάτων της εργασίας που συντελέστηκε στην τάξη.

στ) Και κατά την καθημερινή διδασκαλία, ιδιαίτερα όμως με την ευκαιρία των συνολικών θεωρήσεων, θα προσελκύεται η προσοχή των μαθητών στη

διαπίστωση των διαχρονικών και οικουμενικών προβλημάτων του ανθρώπου και στην αντιμετώπισή τους κατά καιρούς. Θα γίνεται παραλληλισμός με τις σύγχρονες μορφές ζωής και τους προβληματισμούς της, όχι όμως κρίση και αξιολόγηση των δρωμένων με τα σημερινά κριτήρια· αυτά πρέπει να τα τοποθετήσουμε μέσα στο τότε ηθικό, κοινωνικό, θρησκευτικό και πολιτιστικό πλαίσιο.

ιιιι) Φιλοσοφικά Κείμενα

Αφού διδαχτεί η Εισαγωγή του διδακτικού εγχειριδίου, ως το τέλος του Φεβρουαρίου διδάσκεται η Απολογία του Σωκράτη. Στη συνέχεια και ως το τέλος του διδακτικού έτους, θα διδαχτεί ο Κρίτων μόνο οι δύο τελευταίες ώρες θα διατεθούν για ανάγνωση μέσα στην τάξη των κεφ. 1-4 και 64-67 του Φαίδωνα. Στα Γυμνάσια στα οποία είναι δυνατό η διδασκαλία των πλατωνικών κειμένων να ολοκληρωθεί, σύμφωνα με τα παραπάνω οι διδακτικές ώρες που θα απομείνουν θα αφιερωθούν στη διδασκαλία των Ηθικών Νικομαχεών του Αριστοτέλη.

Με τη διδασκαλία των "Φιλοσοφικών Κειμένων" δεν επιδιώκεται η συστηματική παρουσίαση της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας ή ορισμένων, έστω, θεμάτων της, αλλά η ερμηνεία κειμένων με ειδικό φιλοσοφικό ενδιαφέρον. Σκοπός της ερμηνείας του "Κρίτωνα" και της "Απολογίας" είναι να κοινώνησει παιδευτικά ο μαθητής με το περιεχόμενό τους και να εξοικειωθεί με την πολυδιάστατη προσωπικότητα του Σωκράτη, που είναι λογοκρατούμενος στοχαστής αλλά και θρησκευτική φύση, πολίτης αφοσιωμένος στο πάτριο πολίτευμα αλλά και τιμητής των αδυναμιών του, υπέρμαχος των ηθικών αντιλήψεων της εποχής του αλλά και κατήγορος της απροθυμίας των συμπολιτών του να μεριμνήσουν για την ηθική τους αναμόρφωση.

Η οργάνωση της ερμηνείας με κέντρο την προσωπικότητα του Σωκράτη και όχι αφηρημένες φιλοσοφικές έννοιες - διευκολύνει την κατανόηση των κειμένων και ταυτόχρονα προσφέρει την απαραίτητη εκείνη πνευματική υποδομή για μια ουσιαστική μεταγενέστερη μύηση στα κυριότερα φιλοσοφικά προβλήματα.

Η εισαγωγή στην ελληνική φιλοσοφία και τους υπό ερμηνεία διαλόγους θα είναι σύντομη και σε καμιά περίπτωση δε θα υπερβαίνει όσα περιέχονται

στο διδκαικό βιβλίό. Ο χρόνος που θα αφιερωθεί στην εισαγωγή θα περιοριστεί στον απολύτως απαραίτητο αριθμό ωρών για μια κατατοπιστική αλλά ευσύνοπτη παρουσίασή της (που μπορεί να γίνει σταδιακά κατά την πορεία των μαθημάτων).

Θεωρείται αυτονόητο πως και για τα "Φιλοσοφικά Κείμενα" ισχύουν οι βασικές οδηγίες που έχουν δοθεί για τα μεταφρασμένα κείμενα της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας (βλ. Εισηγήσεις ΚΕΜΕ 1976, β' έκδ. 1978), δεν είναι όμως υποχρεωτικό ούτε και σκόπιμο να τηρούνται απαρέγκλιτα εδώ όλα όσα προβλέπονται εκεί, ιδίως στην περίπτωση που η φύση της ενότητας δε μας υποχρεώνει να σταθούμε σε ορισμένα σημεία της ερμηνευτικής διαδικασίας (λ.χ. σε γλωσσική εξομάλυνση ή αισθητική αξιολόγηση). Ό,τι ενδιαφέρει πρωτίστως είναι η ζωρότητα του διαλόγου, η δραματική ένταση, η άρθρωση των νοημάτων, η πειστικότητα των επιχειρημάτων, η σκιαγράφηση των προσώπων και τό φιλοσοφικό βάθος του περιεχομένου. Τέλος δε θα παραλείπεται η διατύπωση κρίσεων για τις πλατωνικές-σωκρατικές θέσεις και η αντιπαράθεσή τους με νεότερες ή σύγχρονες απόψεις, ώστε να υπογραμμιστεί η διαχρονική αξία τους, αλλά και να εκτιμηθούν τα τυχόν όρια της εγκυρότητάς τους.

Φιλολογικά προβλήματα, όπως πότε ακριβώς γράφτηκαν τα κείμενα αυτά, αν αποδίδουν - και ως ποιο σημείο - όσα ειπώθηκαν στο δικαστήριο ή το δεσμοτήριο κτλ. δεν πρέπει να εξετάζονται, γιατί υπερβαίνουν τους στόχους της διδασκαλίας.

ΘΕΜΑ 3ο

Ο κ. Λ. Αδαμόπουλος λέγει: Η Δ/ση Προσωπικού Μ.Ε., τμήμα Α' με το έγγραφό της Δ2/3924/16-4-1984 μας διαβιβάζει τα δικαιολογητικά της Μακρή Μάρθας του Κων/νου με την παράκληση να γνωματεύσουμε αν αυτή είναι ικανή να διδάξει το μάθημα των καλλιτεχνικών σε σχολεία Μ.Ε. Όπως φαίνεται και από την αρ. 1197/21-2-83 βεβαίωση του ΔΙΚΑΤΣΑ το πτυχίο Ζωγραφικής-Σκηνογράφου του Θεατρικού Ινστιτούτου "Α. Ν. OSTROYSKY" της Τασκένδης είναι ισότιμο με τα απονεμόμενα από την Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας. Εξάλλου όπως προκύπτει από το κατάλογο μαθημάτων που η Μ. Μακρή έχει παρακολουθήσει στο παραπάνω Ινστιτούτο, αυτή είναι κάτοχος της ύλης που προβλέπεται από το αναλυτικό πρόγραμμα καλλιτεχνικών Γυμνασίου και Λυκείου. Τέλος όπως προκύπτει από το αρ. 169/20-2-84 απολυτήριο του 2ου Λυκείου Καρδίτσας η κ. Μακρή κρίθηκε άξια απολύσεως με γενικό βαθμό 11

Ύστερα από τα παραπάνω εισηγούμαι ότι αυτή είναι σε θέση να ασκήσει τα καθήκοντα του εκπαιδευτικού λειτουργού σε σχολεία Μ.Ε. ως καθηγήτρια καλλιτεχνικών.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Αδαμόπουλου.

ΘΕΜΑ 4ο

Ο κ. Ηλ. Σπυρόπουλος λέγει: Η Διεύθυνση Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε. με το έγγραφό της αριθμ. Γ2/1242/18-4-1984 προτείνει να οργανώσουμε συναντήσεις με τους σχολικούς συμβούλους Μ.Ε. κατά το διάστημα του θέρους, για τη συζήτηση θεμάτων γενικών ή ειδικοτήτων και για την αξιοποίηση της εμπειρίας των Σχολ. Συμβούλων από τις συσκέψεις τους στα σχολεία.

Προτείνω λοιπόν τα εξής:

α) Οι συναντήσεις αυτές να γίνουν στην εβδομάδα 20-26 Αυγούστου, για τους παρακάτω λόγους:

1) Τότε θα υπάρχει ετοιμότητα για την αντιμετώπιση των αναγκών της σχολικής πράξης του 1984-5, αφού θα έχει ολοκληρωθεί η κατάρτιση αναλυτικών προγραμμάτων και οδηγίων διδασκαλίας, όπως και η έκδοση των αντίστοιχων διδακτικών εγχειριδίων. Πολύ πιθανό μάλιστα να μπορεί ο ΟΕΔΒ να εφοδιάσει από τότε τους Σχολικούς Συμβούλους με τα εγχειρίδια της ειδικότητάς τους.

2) Επίσης τότε είναι πολύ πιθανό να έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία επιλογής των νέων, 70 περίπου, Σχολικών Συμβούλων Μ.Ε., έτσι ώστε να συντονιστούν και αυτοί με τους Συμβούλους που ήδη υπηρετούν και να μπορέσουν να εκμεταλλευτούν το πρώτο 15ήμερο του Σ/βρίου για την ενημέρωση των καθηγητών των Γυμνασίων και Λυκείων.

β) Ως τόπος των συναντήσεων αυτών μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε το κτήριο της ΣΕΛΜΕ Αθήνας, που την εποχή εκείνη θα μπορεί να διατεθεί ολόκληρο γι' αυτό το σκοπό.

γ) Συντονιστή των συναντήσεων αυτών και του προγράμματος (τόσο για γενικά θέματα όσο και για θέματα των επιμέρους ειδικοτήτων) προτείνω το συνάδελφο Σύμβουλο ΚΕΜΕ κ. Νικόλαο Βαρουχάκη.

Το Τμήμα, ύστερα από διευκρινιστική συζήτηση αποφαινεται ομόφωνα: Δέχεται την εισήγηση του κ. Ηλ. Σπυρόπουλου στο σύνολό της.

ΘΕΜΑ 5ο

Ανακοινώθηκε από τη γραμματέα του Τμήματος το περιεχόμενο των εξής εγγράφων:

- 1) 1652/10-5-84
- 2) 1651/10-5-84

ΘΕΜΑ 6ο

Συνεχίστηκε η συζήτηση των άρθρων 75, 76, 77, 78 και 79 του προσχεδίου νόμου για τη "Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης".

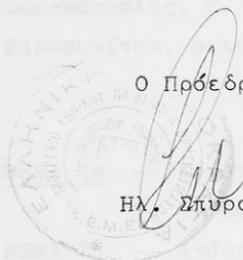
Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ.

Ο Πρόεδρος

Ηλ. Σπυρόπουλος

Η Γραμματέας

Δ. Ζαραφονίτου

Handwritten signature of D. Zarafonitou in dark ink, written in a cursive style. Below the signature, the name 'Δ. Ζαραφονίτου' is printed in a standard serif font.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ (ΚΕΜΕ)
ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΠΡΑΞΗ 50/1984

Σήμερα, 16-5-1984, ημέρα Τετάρτη και ώρα 9.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής). Με εντολή του κ. Κακριδή προεδρεύε του Τμήματος ο κ. Ηλ. Σπυρόπουλος, Σύμβουλος Β'.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπάδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδ. Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσας, Εισηγητές και η γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Κρίση του διδ. βιβλίου, Γεωγραφία Γ' Γυμνασίου. Εισηγητές Φ. Βώρος και Α. Αδαμόπουλος.
- ΘΕΜΑ 2ο - Ανάθεση συγγραφής βιβλίου Α' τάξης Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου. Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 3ο - Γνωμοδότηση για το προσχέδιο Νόμου "Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης". Εισηγητές: Ηλ. Σπυρόπουλος, Β. Θεοδωρακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 4ο - Ανακοινώσεις

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της ημερήσιας διατάξεως.

ΘΕΜΑ 1ο

Ο πρώτος των εισηγητών κ. Φ. Βώρος λέγει:

Υπόμνηση

Οι εισηγητές ήταν έτοιμοι για τη σημερινή εισήγηση από τις 14-5-84. Η εισήγηση αναβλήθηκε για τους λόγους που επισήμανε ο κ. Σπυρόπουλος στην προηγούμενη συνεδρίαση.

1.- Την περασμένη βδομάδα ακούσαμε τον ένα από τους κριτές. Θυμίζω μόνο τις παρατηρήσεις και προτάσεις τους (Η κ. γραμματεύς παρακαλείται να αναγνώσει τα σχετικά κείμενα).

2.- Μη όντας εγώ ειδικός για τη Γεωγραφία περιορίστηκα κυρίως στο να διαβάσω το κείμενο της κρινόμενης συγγραφής και σημείωσα τις ακόλουθες παρατηρήσεις:

α) Νομίζω αναγκαία την πρόταξη κάποιου προλόγου που θα προϋδεάζει για το περιεχόμενο και την οργάνωση της συγγραφής.

β) Διάφορες παρατηρήσεις φραστικές (γραμματικές τις έχω σημειώσει πάνω στο αντίγραφο που κρατώ και που θα το καταθέσω τελειώνοντας την εισήγησή μου ως τμήμα αναπόσπαστο της εισήγησης. (Διαβάζω μερικά δείγματα από τις σελίδες...)).

γ) Στην παρουσίαση της ύλης είναι δύσκολο να εντοπίσει κανείς όσα αφορούν μια ορισμένη χώρα.

δ) Επιχειρείται μια ενιαία παρουσίαση κατά γεωλογικές ενότητες, που δεν ταυτίζονται όμως ούτε με τα κράτη, ούτε με τα πολιτεύματα, ούτε με την ιστορία. Υπάρχουν γενικεύσεις απίστευτες, ιστορικά ανακριβείς. Συνεξετάζεται λ.χ. η Ελλάδα με την Ιταλία, την Ισπανία, την Πορτογαλία. Η Αλβανία με την Ιταλία και τη Ρουμανία, η Γαλλία με την Πολωνία κλπ.

ε) Χρησιμοποιούνται όροι με αμφίβολη ακρίβεια, π.χ. μικτή οικονομία.

στ) Περιέχονται ερμηνείες αμφίβολης αξίας, π.χ. ότι η σοσιαλιστική οικονομία οργανώθηκε έτσι γιατί απαγορεύεται η εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο. Αυτή η εξήγηση συνδέει ένα οικονομικό-πολιτικό αποτέλεσμα γενική με μια ιδεολογική θέση μερική. Η σοσιαλιστική οικονομία θεμε-

λιώνεται στην κρατικοποίηση των μέσων παραγωγής για λόγους πολλούς.

3.- Η πρότασή μου:

α) Να ξαναδουλευτεί το κείμενο με τη συνεργασία και ενός φιλόλογου-ιστορικού που η συνεργασία του θα μνημονευτεί μαζί με τους συγγραφείς. Προθεσμία έργου: ένας μήνας.

β) Να εξεταστεί η δυνατότητα επανεμφάνισης της γεωγραφίας σε ενότητες αλλά με χωριστή παρουσία των κρατών-χωρών.

Ο δεύτερος των εισηγητών κ. Α. Αδαμόπουλος λέγει: Αφού έλαβα υπόψη τις εισηγήσεις των κριτών κ. Παπανικολάου και Καταγά, και αφού μελέτησα το βιβλίο με την απαιτούμενη προσοχή, έχω να παρατηρήσω τα εξής:

Το κρινόμενο βιβλίο που θα χρησιμοποιηθεί από τους μαθητές της Γ' τάξης του Γυμνασίου, είναι σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα της Γεωγραφίας που ενέκρινε το τμήμα Μ.Ε. Το περιεχόμενο του βιβλίου διαιρείται σε πέντε μεγάλες ενότητες:

- α) Γεωφυσική εξέταση της Ευρώπης
- β) Οικονομική και πολιτική εξέταση της Νότιας Ευρώπης
- γ) Οικονομική και πολιτική εξέτασης της Μέσης Ευρώπης
- δ) Οικονομική και πολιτική εξέταση της Βόρεια Ευρώπης και
- ε) Οικονομικός οργανισμός της Ευρώπης.

Στην α' ενότητα γίνεται μια σύντομη επισκόπηση της γεωφυσικής εξέλιξης της Ευρώπης, όπου περιγράφονται τα κυριότερα γεωλογικά φαινόμενα και αναφέρονται οι βασικές θεωρίες για το σχηματισμό του ανάγλυφου της Ευρωπαϊκής Ηπείρου.

Στις τρεις επόμενες ενότητες εξετάζονται από οικονομική και πολιτική άποψη οι τρεις μεγάλες περιοχές στις οποίες διαιρείται γεωγραφικά η Ευρώπη, δηλαδή η Νότια, η Μέση και η Βόρεια Ευρώπη. Πρώτα εξετάζεται η κάθε περιοχή ως ενιαίο σύνολο (π.χ. Γεωργικές καλλιέργειες, Βιομηχανική παραγωγή της Νότιας Ευρώπης) και στη συνέχεια για κάθε κράτος της περιοχής αναφέρονται τα κυριότερα οικονομικά και πολιτικά χαρακτηριστικά του. Έτσι το βιβλίο ξεφεύγει από τον παραδοσιακό τρόπο έκθεσης της ύλης της Γεωγραφίας. Τέλος στην τελευταία ενότητα αναλύονται το ιστορικό της ίδρυσης και οι προοπτικές των δύο οικονομικών οργανισμών της

Ευρώπης, της ΕΟΚ και της ΚΟΜΕΚΟΝ.

Την εισαγωγή κάθε κεφαλαίου του βιβλίου αποτελούν ειδικές ασκήσεις, οι οποίες συνοδεύονται από κατάλληλους χάρτες και πίνακες. Έτσι ο μαθητής κατάλληλα προετοιμασμένος και προβληματισμένος με περισσότερη ευκολία εισάγεται στο περιεχόμενο της σχετικής ενότητας.

Ακόμη στο βιβλίο τίγονται πολλά επίκαιρα προβλήματα που απασχολούν το σημερινό κάτοικο της Ευρώπης, όπως π.χ. είναι η μόλυνση του περιβάλλοντος, οι ευνοϊκές και οι δυσάρεστες συνέπειες του τουρισμού, η αστυφιλία, οι πολυεθνικές, οι συνέπειες της βιομηχανικής ανάπτυξης κτλ. Για την πιο ζωντανή και άμεση παρουσίαση των παραπάνω προβλημάτων το κείμενο του βιβλίου είναι εμπλουτισμένο με αποσπάσματα από έγκυρες εφημερίδες και περιοδικά. Έτσι το βιβλίο με τον κατάλληλο τρόπο δίνει στο μαθητή χρήσιμη και ενδιαφέρουσα πληροφόρηση.

Παρά τις πολλές αρετές τους, τις οποίες σε γενικές γραμμές προσπάθησα να επισημάνω παραπάνω, το κρινόμενο βιβλίο έχει και ορισμένα μειονεκτήματα τα οποία όμως μπορούν να διορθωθούν.

Συγκεκριμένα:

1.- Το κείμενο του βιβλίου, όπως ανέφερε και ο κ. Βύρος, χρειάζεται περαιτέρω γλωσσική επεξεργασία. Υπάρχουν αρκετές γλωσσικές ατέλειες, μερικές από τις οποίες και εγώ έχω σημειώσει στο αντίτυπο του βιβλίου που είχα στη διάθεσή μου.

2.- Η σελιδοποίηση του βιβλίου δεν είναι ενιαία και υπάρχουν αρκετές μη αριθμημένες σελίδες. Επίσης οι τίτλοι των παραγράφων, υποκεφαλαίων κτλ. θα πρέπει να διατυπωθούν καλύτερα π.χ. ο τίτλος της σελ. 8 του κεφ. 1 "η Ευρώπη στην περίοδο του Δεβονίου" είναι καλύτερα να διατυπωθεί: "Η Ευρώπη στην Δεβόνια περίοδο". Τέλος ο σχολιασμός που συνοδεύει τα σχεδιαγράμματα και τους πίνακες είναι άλλοτε με μεγάλα στοιχεία και άλλοτε με μικρά. Τα σχόλια πρέπει να είναι γραμμένα με τον ίδιο τρόπο και να ξεχωρίζουν από το κύριο κείμενο του βιβλίου.

3.- Χρειάζεται περαιτέρω επεξήγηση ή αναδιάταξη ορισμένων σημείων του βιβλίου, όπως π.χ.

α) Στη σελ. 12 με την φράση "... από τότε που ολοκληρώθησαν οι τρεις προγενέσεις..." δεν είναι σαφές ποιες προγενέσεις εννοούνται.

β) Να εξηγηθούν οι όροι "οικοσύστημα" και "τεκτονική ευστασία".

ζώνες".

γ) Το κείμενο στη μη αριθμημένη σελίδα μεταξύ 11ης και 12ης να μεταφερθεί στην παράγραφο που αναφέρεται στον αναδοσμό.

δ) Στις χώρες της Νότιας Ευρώπης που ακολουθούν το σύστημα της μικτής οικονομίας να προστεθεί και η Ιταλία.

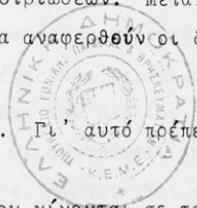
4.- Στις διάφορες εγκρίσεις ανάμεσα στα διάφορα κράτη λαμβάνεται συστηματικά ως σημείο αναφοράς η Γαλλία. Στο θέμα π.χ. της επιδότησης των γεωγραφικών προϊόντων στη Μεγάλη Βρετανία συγκρίνεται το Αγγλικό νόμισμα με το Γαλλικό φράγκο. Αυτό κατά τη γνώμη μου θα είχε θέση σε διδακτικό βιβλίο Γεωγραφίας της Γαλλίας και όχι της Ελλάδας.

5.- Δυστυχώς δεν μπόρεσα να εξετάσω με την απαιτούμενη επιμέλεια τους διάφορους χάρτες και τα σχεδιαγράμματα, που αποτελούν ένα σημαντικό και σπουδαίο μέρος του βιβλίου, γιατί στο φωτοτυπημένο αντίτυπο του βιβλίου που είχα στη διάθεση μου τα στοιχεία αυτά δεν ήταν σαφή. Στο σημείο αυτό η γνώμη μου στηρίζεται αποκλειστικά στη κρίση των ειδικών της επιτροπής κρίσης. Εγώ απλώς επισημαίνω ότι οι τίτλοι και όροι των χαρτών και των διαγραμμάτων που είναι με ξένα στοιχεία πρέπει να μεταγλωττιστούν.

6.- Υπάρχει ανισομέρεια στην εξέταση των διαφόρων χωρών. Δίνεται π.χ. υπερβολική προβολή στα επιτεύγματα της Αλβανίας στον αγροτικό και βιομηχανικό τομέα με πολλούς πίνακες, σχεδιαγράμματα κτλ., ενώ δε θίγεται καθόλου η βιομηχανική ανάπτυξη της Πορτογαλλίας και δεν αναφέρεται καθόλου το Λουξεμβούργο που είναι και μέλος της ΕΟΚ. Τα όσα αναφέρονται για την κολεκτιβοποίηση στην εξέταση της Αλβανίας από γεωργική πλευρά πρέπει να μεταφερθούν στην παρ. 2, όπου αναλύεται η πολιτική των διαφόρων χωρών της Νότιας Ευρώπης στο πρόβλημα των απαλλοτριώσεων. Μετά, κατά την εξέταση των σοσιαλιστικών χωρών χωριστά, να αναφερθούν οι διαφοροποιήσεις που υπάρχουν από χώρα σε χώρα.

7.- Το βιβλίο πρέπει να είναι πολιτικά άχρωμο. Γι' αυτό πρέπει να παραλειφθούν:

α) Το σχόλιο που αναφέρεται στις καταθέσεις που γίνονται σε τράπεζες της Ελβετίας και το οποίο μπορεί να θεωρηθεί δυσφημιστικό για τη χώρα αυτή.

β) Η παραγρ. 6 της ενότητας "Πολυεθνικές εταιρείες και ο κόσμος τους", όπου ανάμεσα στα άλλα αναφέρεται ότι "... οι πολυεθνικές είναι ικανές να κάνουν το παν για να γυρίσουν τα πράγματα ρίχνοντας κυβερνήσεις και προκαλώντας πραξικοπήματα".

γ) Στις σελ. 10 και 37 του κεφ. "Νότια Ευρώπη" η φράση μέσα σε παρένθεση "με βάση το ότι απαγορεύεται η εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο".

δ) Το σχόλιο στην ενότητα "Βιομηχανική ανάπτυξη στα κράτη της Μ. Ευρώπης"... "Αντίθετα οι σοσιαλιστικές χώρες δεν έχουν προβλήματα οικονομικών κρίσεων και φυσικά ούτε προβλήματα ανεργείας". Το σχόλιο αυτό φυσικά, τουλάχιστο ως προς το πρώτο μέρος του, δεν αληθεύει για όλες τις σοσιαλιστικές χώρες. Τέλος

8.- Το επίπεδο του βιβλίου σε ορισμένα σημεία του είναι υψηλό. Αυτό θα δημιουργήσει προβλήματα όχι μόνο στους μαθητές αλλά και στους διδάσκοντες, οι οποίοι τις περισσότερες φορές δεν έχουν ειδικές σπουδές στη Γεωγραφία. Αρκετές από τις ερωτήσεις είναι δύσκολες. Βλέπε π.χ. τις ερωτήσεις 4-6 της σελίδας 11, τις ερωτήσεις 1-4 της σελίδας 15, την ερώτηση 9 της σελίδας 22 και την ερώτηση με την οποία γίνεται η εισαγωγή στην βιομηχανική εξέταση της Μεγάλης Βρετανίας. Γι' αυτό είναι απαραίτητη η συγγραφή βιβλίου του δασκάλου, με το οποίο θα αντιμετωπιστούν τα παραπάνω προβλήματα και θα εξηγηθεί ο νέος χαρακτήρας του βιβλίου, ώστε να υιοθετηθεί η κατάλληλη μέθοδος διδασκαλίας του.

Με την προϋπόθεση λοιπόν ότι θα ληφθούν υπόψη από τους συγγραφείς οι παραπάνω παρατηρήσεις μου και θα διορθωθεί το βιβλίο στα σημεία που επισήμανα εισηγούμαι την έγκρισή του από το Τμήμα.

Ακολουθεί διευκρινιστική συζήτηση.

Ο κ. Σακκάς λέγει: Οι απόψεις των κριτών που ακούσαμε σ' αυτή τη συνεδρία και στη συνεδρία της 9-5-84 ήταν τεκμηριωμένες και πειστικές, ώστε να μη μας αφήνουν αμφιβολία για την καταλληλότητα του βιβλίου, ύστερα βέβαια από ορισμένες απαραίτητες βελτιώσεις. Οι συγγραφείς χρειάζεται να λάβουν υπόψη τους ιδιαίτερα όσα ανέπτυξε ο κ. Βώρος. Και είναι απαραίτητο κάποιος φιλόλογος να δει το κείμενο του βιβλίου ώστε να μη φύγει για το τυπογραφείο με γλωσσικές ατέλειες,

Οι διατυπώσεις για τις καταθέσεις στην Ελβετία, τις πολυεθνικές να γίνουν κάπως ηπιότερες, χωρίς όμως αυτό να γίνει σε βλάβη του περιεχομένου. Το ότι το βιβλίο δεν κάνει λόγο για τη βιομηχανία της Πορτογαλίας δεν είναι παφάλειψη αφού η χώρα αυτή είναι η πιο καθυστερημένη της Ευρώπης. Αν έπρεπε να γραφεί κάτι γι' αυτή τη χώρα, είναι η ματαίωση των ελπίδων της επανάστασης των γαρουφάλλων.

Για την Αλβανία μπορεί να γράφονται περισσότερα απ' όσα θα ανέμενε κανείς. Όμως η μικρή αυτή χώρα αποτελεί ένα ιδιότυπο φαινόμενο ανάπτυξης και ζωής στον κόσμο που αξίζει να παρουσιαστεί.

Υποστηρίχτηκε από τον κ. Αδαμόπουλο και τον κ. Φούσκα ότι το βιβλίο πρέπει να είναι πολιτικά άχρωμο για να είναι αντικειμενικό. Αυτό δεν είναι σωστό. Το βιβλίο θα είναι αντικειμενικό όταν δεν αποκρύπτει την αλήθεια. Αφού π.χ. είναι αλήθειες ότι στα σοσιαλιστικά καθεστώτα απαγορεύεται η εκμετάλλευση ανθρώπων από άνθρωπο, ότι δεν υπάρχει ανεργία, ότι δεν καταστρέφεται το περιβάλλον κτλ., γιατί να μη λεχτούν;

Ως προς το πρόβλημα των οικονομικών κρίσεων χρειάζεται να σημειώσουμε ότι αυτό το φαινόμενο συναντάται στο καπιταλιστικό σύστημα. Και στις σοσιαλιστικές χώρες υπάρχουν οικονομικά προβλήματα, αλλά αυτά οφείλονται στο αντίτυπο που έχουν και σ' αυτές τις χώρες οι κρίσεις του καπιταλισμού (λόγω δανεισμού από τράπεζες καπιταλιστικών χωρών, εμπορικών συναλλαγών κτλ.).

Τέλος, παρατηρώ στον κ. Φούσκα ότι μπορεί στην Καινή Διαθήκη ακόμα και στην Παλαιά Διαθήκη να βρίσκουμε ιδέες και προτροπές για τη μη εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο, αλλά το θέμα είναι ότι όλα αυτά έμειναν ιδέες, δεν έγιναν ποτέ πράξη. Δύο χιλιάδες χρόνια τώρα ο Χριστιανισμός δεν εξάλειψε την εκμετάλλευση και τη δυστυχία και δε θα μπορέσει ποτέ να τα εξαλείψει, ενώ ο σοσιαλισμός την εξαλείφει, όπου επικρατεί. Αυτή είναι η ουσία.

Τέλος ο Προεδρεύων του Τμήματος καλεί το Τμήμα να ψηφίσει μία από τις (2) προτάσεις:

α) Να προωθηθεί το βιβλίο για εκτύπωση ως έχει ή

β) Να γίνουν διορθώσεις, βελτιώσεις και προσθήκες, σύμφωνα με τις υποδείξεις του Ειδ. Επιστήμονα κ. Παπανικολάου και των Εισηγητών κ.κ.

Φ. Βώρου και Λ. Αδαμόπουλου, και αφού με ευθύνη του Τμήματος αξιοποιη-

θούν για τη βελτίωση του βιβλίου, να προωθηθεί για εκτύπωση. Ακολουθεί ψηφοφορία:

Ψηφοφορία

Σκορδίλης	Β'
Τομπαΐδης	Β
Αδαμόπουλος	Β
Παπαδόπουλος	Β
Βώρος	Α
Βαρουχάκης	Β
Σακκάς	Β
Σπυρόπουλος	Β

Το Τμήμα με ψήφους 7 : 1 αποδέχεται τη Β πρόταση.

ΘΕΜΑ 2ο

Ο κ. Στ. Παπασημακόπουλος λέγει: Για την συμπλήρωση των διδακτικών βιβλίων που θα χρησιμοποιήσουν οι μαθητές της Α' λυκείου του Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου εισηγούμαι την συγγραφή βιβλίου Χημείας στους: α) κ.κ. Μόρδο Σαμουήλ, Χημικό-Μηχανικό β) Μπαζάκη Ιωάννη, Χημικό και γ) Πρίοβολο Πάυλο, Χημικό.

Το πρόγραμμα που θα γραφεί το βιβλίο επισυνάπτεται. Επίσης επισυνάπτονται και οι υπόλοιπες λεπτομέρειες συγγραφής σύμφωνα με σχετικό σημείωμα.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Στ. Παπασημακόπουλου.

ΘΕΜΑ 3ο

Η συζήτηση για το 3ο θέμα αναβάλλεται για την επόμενη συζήτηση.

ΘΕΜΑ 4ο

Ανακοινώθηκε το περιεχόμενο των εξής εγγράφων:

- 1.- 1684/14-5-84
- 2.- 1704/4-5-84
- 3.- 1703/14-5-84
- 4.- 1700/14-5-84
- 5.- 1679/14-5-84
- 6.- 1678/14-5-84
- 7.- 1653/10-5-84

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της ημερήσιας διατάξεως.

Η Γραμματέας

Δ. Ζαραφονίτου
Δ. Ζαραφονίτου

